

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Alternança acusatiu/datiu i flexibilitat semàntica i sintàctica dels verbs psicològics catalans

Carles Royo i Bieto

Aquesta tesi doctoral està subjecta a la llicència **Reconeixement- NoComercial – SenseObraDerivada 3.0. Espanya de Creative Commons.**

Esta tesis doctoral está sujeta a la licencia **Reconocimiento - NoComercial – SinObraDerivada 3.0. España de Creative Commons.**

This doctoral thesis is licensed under the **Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0. Spain License.**

Alternança acusatiu/datiu i
flexibilitat semàntica i sintàctica
dels verbs psicològics catalans

Carles Royo

2017

*Alternança acusatiu/datiu i flexibilitat
semàntica i sintàctica dels verbs psicològics catalans*

Carles Royo i Bieto

Tesi doctoral

Director: Jaume Mateu Fontanals (Universitat Autònoma de Barcelona)

Tutor: Lluís Payrató Giménez (Universitat de Barcelona)

Programa de doctorat: Estudis Lingüístics, Literaris i Culturals

Línia de recerca: Estudis Avançats en Lingüística i Literatura Catalanes

Departament de Filologia Catalana i Lingüística General

Facultat de Filologia

Universitat de Barcelona

Desembre 2017

Agraïments

Aquesta tesi és fruit de l'interès que Jaume Mateu va despertar en mi per la lingüística. Durant aquests anys de recerca he comptat sempre amb la seva dedicació i disponibilitat. Hem compartit inquietuds intel·lectuals i hem explorat les respostes a molts dels interrogants que qualsevol recerca planteja. Vull manifestar el meu agraïment sincer per l'assessorament científic, la proximitat humana i el suport que sempre m'ha donat, sense els quals aquestes pàgines no haurien arribat a port.

Amatent a la meva formació, Jaume Mateu em va animar a participar en els cursos i seminaris organitzats pel Centre de Lingüística Teòrica (CLT) de la Universitat Autònoma de Barcelona. Igualment, la participació en el Grup d'Estudis de Pragmàtica i Anàlisi del Discurs (GrEPAD) de la Universitat de Barcelona i la Universitat de València, dirigit per Núria Alturo, ha completat la meva formació des del vessant de la lingüística aplicada. El rigor científic dels membres del CLT i del GrEPAD m'ha fet descobrir l'inabastable i atractiu panorama de la llengua i m'ha aportat les eines necessàries per a la recerca lingüística. Dins el meu període de formació agraeixo especialment l'atenció d'Ana Maria Brito durant la meva estada de recerca a la Universidade do Porto els últims mesos de l'any 2015.

Vull agrair també la bona rebuda que he tingut a la Universitat de Barcelona, tant en l'àmbit de la recerca com de la docència. Entre d'altres, a Lluís Payrató, per la dedicació com a tutor de la tesi. A Albert Soler i Maria-Rosa Lloret, pel suport constant com a directors del Departament de Filologia Catalana. I una menció especial per als membres de la Secció de Filologia de la Facultat d'Educació de la Universitat de Barcelona, amb qui he après tantes coses: no hi ha espai aquí per esmentar-los un per un, però tots m'han ensenyat a afrontar els reptes de la docència, a millorar l'aprenentatge dels alumnes i a treballar en equip. Una experiència professional que he compartit de manera més intensa aquests últims anys amb l'estímul i l'ajuda constants de Glòria Bordons.

Finalment, agraeixo la col·laboració desinteressada i diligent de persones amb qui he compartit els meus dubtes científics. A Jordi Ginebra, que ha sabut donar una resposta encertada als meus interrogants i m'ha obert noves perspectives científiques. A Anna Pineda, que m'ha esperonat per participar en congressos i publicacions, i amb qui he treballat diversos temes de recerca. I molt especialment, a tantes persones discretes que m'han donat escalf, comprensió i suport en tot moment. I als pares absents, que m'han transmès l'amor per la llengua entre un deversall de dons sense preu.

Abreviacions

Ac	acusatiu
AcExp	verb psicològic amb experimentador acusatiu i alternant Subj(i)Exp(pr)
AcExp(ce)	verb psicològic amb experimentador acusatiu i sense alternant Subj(i)Exp(pr)
AcExp(+dat)	verb psicològic AcExp i un alternant datiu, sigla abandonada a partir de §5.3.2
AcExp(-dat)	verb psicològic AcExp i sense alternant datiu, sigla abandonada a partir de §5.3.2
AcExp(prepp)	verb psicològic amb experimentador acusatiu i règim preposicional
Adj	adjectiu
agent _E	agent causa externa activa (diferent de l'experimentador)
agent _I	experimentador agent causa interna activa
alternança agentiva e/i	alternança agentiva externa/interna, entre oracions d'agent _E i oracions d'agent _I
alternança agentiva i/i	alternança agentiva interna/interna, entre oracions d'agent _I i oracions d'agent _I
Apl	aplicatiu
CDO (o DOC)	construcció de doble objecte (o <i>double object construction</i>)
CPrep	complement preposicional (o de règim verbal)
CR (o SC)	clàusula reduïda (o <i>small clause</i>)
CROE	condicions del règim amb objecte experimentador
Dat	datiu
DatExp	verb psicològic amb experimentador argument extern datiu sense cap alternant de l'alternança causativa
DatExp(din)	verb psicològic DatExp en una accepció predicativa dinàmica
DatExp(+pers)	verb psicològic DatExp que admet un subjecte de denotació personal
DatExp(-pers)	verb psicològic DatExp que no admet un subjecte de denotació personal
Dat(>Ac)Exp	verb psicològic amb experimentador argument extern datiu transparent que, a més, pot tenir un alternant ergatiu pronominal inherent
Dat(>Ac)Exp(din)	verb psicològic Dat(>Ac)Exp en una accepció predicativa dinàmica
Dat(<Ac)Exp	verb psicològic amb experimentador argument extern datiu i forma d'acusatiu superficial (MDOI) que, a més, pot tenir tots dos alternants de l'alternança causativa
Dat(> <Ac)Exp	verb Dat(>Ac)Exp o Dat(<Ac)Exp
DatHum	verb amb datiu personal que denota facultats psicològiques humanes no afectives
DatImp	verb pseudoimpersonal, verb existencial amb datiu
DatImp(+pers)	verb DatImp que admet un subjecte de denotació personal
DatImp(-pers)	verb DatImp que no admet un subjecte de denotació personal
MDO (o DOM)	marcatge diferencial d'objecte (o <i>Differential Object Marking</i>)
MDOI (o DIOM)	marcatge diferencial d'objecte indirecte (o <i>Differential Indirect Object Marking</i>)
Nom	nominatiu
Obj	objecte
ObjExp	verb psicològic amb objecte experimentador
OD (o CD)	objecte directe (o complement directe)
OI (o CI)	objecte indirecte (o complement indirecte)
OVS	ordre oracional objecte/verb/subjecte
P o p	preposició
Psic _{ØAcExp}	verb AcExp o verb Dat(<Ac)Exp en oracions sense experimentador

Psic _{∅AcExp(ce)}	verb AcExp(ce) en oracions sense experimentador
Psic _{∅DatExp}	verb DatExp en oracions sense experimentador
Psic _{∅DatExp(din)}	verb DatExp(din) en oracions sense experimentador
Psic _{∅Dat(>Ac)Exp}	verb Dat(>Ac)Exp en oracions sense experimentador
Psic _{∅Dat(>Ac)Exp(din)}	verb Dat(>Ac)Exp(din) en oracions sense experimentador
SApl	sintagma aplicatiu
SCT	significat de la construcció
SD (o DP)	sintagma nominal amb determinant o sintagma determinant (o <i>determiner phrase</i>)
SN	sintagma nominal, sense distingir si és SD o SNe
SNe	sintagma nominal postverbal escarrit o sense determinant: nom plural, nom de massa o nom abstracte escarrits
SPrep o SP (o PP)	sintagma preposicional (o <i>prepositional phrase</i>)
Subj	subjecte
SubjExp	verb psicològic transitiu amb subjecte extern experimentador
Subj(ag)Exp	verb psicològic transitiu amb subjecte extern experimentador agentiu
Subj(±ag)Exp	verb psicològic transitiu amb subjecte extern experimentador agentiu o no agentiu
SubjExp(pr-prep) _A	verb psicològic pronominal amb subjecte experimentador i règim preposicional que pot expressar un estat resultant i que té un alternant DatExp
SubjExp(pr-prep) _B	verb psicològic pronominal amb subjecte experimentador i règim preposicional que pot expressar un estat resultant i que no té un alternant DatExp
SubjExp(pr-prep) _C	verb psicològic pronominal amb subjecte experimentador i règim preposicional que no pot expressar un estat resultant i que no té un alternant DatExp
SubjExp(refl)	verb psicològic reflexiu amb subjecte extern experimentador no agentiu, amb alternant DatExp(+pers)
Subj(ag)Exp(refl)	verb psicològic reflexiu amb subjecte extern experimentador agentiu, amb alternant Subj(ag)Exp
SubjExp∅	verb psicològic amb subjecte experimentador i sovint sense tema
Subj(i)Exp(pr)	verb psicològic ergatiu pronominal amb subjecte intern experimentador i alternant AcExp
Subj(i)Exp(pr-ci)	verb psicològic ergatiu pronominal amb subjecte intern experimentador i sense alternant AcExp (verb psicològic ergatiu pronominal inherent)
SV o Sv	sintagma verbal
SVb	significat del verb
SVeU	sintagma VeU
SVO	ordre oracional subjecte/verb/objecte
S√ / √	sintagma arrel / arrel
V o v	verb
v intr (o intr)	verb intransitiu (o intransitiu)
v tr (o tr)	verb transitiu (o transitiu)

Índex

1. Introducció i marc teòric.....	1
1.1. Introducció.....	1
1.2. Marc teòric.....	9
2. Descripció dels verbs psicològics catalans.....	19
2.1. Caracterització semàntica dels verbs psicològics	19
2.1.1. Estats o processos mentals. Emotivitat (o subjectivitat) i pressuposició.....	19
2.1.2. El subjuntiu temàtic	22
2.1.3. La similitud amb altres grups verbals.....	27
2.2. Classificació dels verbs psicològics.....	32
2.2.1. Verbs SubjExp.....	34
2.2.2. Verbs Subj(i)Exp(pr) i Subj(i)Exp(pr-ci)	42
2.2.3. Verbs AcExp i AcExp(ce)	44
2.2.3.1. Ambigüïtat dels verbs AcExp catalans.....	47
2.2.3.2. L'argument acusatiu dels verbs AcExp: experimentador o pacient?	50
2.2.4. Verbs DatExp: DatExp(+pers) i DatExp(-pers).....	56
2.2.4.1. «Duplicació» de clític.....	61
2.2.4.2. Inacusativitat	63
2.2.5. Verbs SubjExp(pr-prep) _A i SubjExp(pr-prep) _B	65
2.2.6. Verbs SubjExpØ.....	76
2.2.7. Preeminència semàntica i sintàctica de l'experimentador	80
2.3. Conclusions.....	83
3. Descripció i causes de l'alternança acusatiu/datiu	85
3.1. Descripció de l'alternança acusatiu/datiu	86
3.1.1. Els reculls lexicogràfics catalans	87
3.1.2. Descripció de l'alternança segons diferents lingüistes	94
3.1.3. La informació recollida als diccionaris.....	102
3.1.3.1. Definicions	103
3.1.3.2. Els exemples dels diccionaris.....	105
3.1.3.3. Altres informacions addicionals.....	113
3.1.4. Conclusions	117
3.2. Causes de l'alternança acusatiu/datiu segons diversos lingüistes.....	122
3.2.1. Canvi sintàctic: influència externa o interna?.....	122
3.2.1.1. Influència externa.....	124
3.2.1.2. Influència interna.....	130

3.2.2.	Causes analògiques.....	138
3.2.3.	Factors fonètics.....	144
3.2.4.	Concepció de la transitivitat	145
3.2.5.	Localització, afectació i causa interna activa.....	149
3.2.6.	Conclusions	154
4.	Anàlisi sintàctica i semàntica de l'alternança acusatiu/datiu.....	157
4.1.	Contrast entre les oracions de verbs AcExp amb acusatiu i amb datiu.....	158
4.2.	Natura de l'acusatiu i el datiu experimentador en oracions estatives d'ordre OVS.....	164
4.2.1.	Conclusions	176
4.3.	Oracions d'ordre OVS amb verbs AcExp i experimentador acusatiu.....	180
4.3.1.	Ordre oracional.....	181
4.3.2.	Vacil·lació entre acusatiu i datiu	185
4.3.3.	OD no tematitzat amb preposició <i>a</i>	189
4.3.4.	OD <i>a qui</i> en oracions de relatiu i oracions interrogatives.....	191
4.3.5.	Som davant un cas de simetria sintàctica?.....	206
4.3.6.	Regularització del paradigma	209
4.3.7.	Conclusions	211
5.	Aplicació de l'anàlisi als verbs susceptibles d'alternança acusatiu/datiu.....	215
5.1.	Descomposició lèxica dels predicats	216
5.2.	Comportament especial d'uns quants verbs AcExp i DatExp	231
5.2.1.	Els verbs <i>urgir</i> i <i>xocar</i>	231
5.2.2.	El verb <i>doldre</i> (o <i>doler</i>).....	235
5.2.3.	El verb <i>encantar</i>	250
5.2.4.	El verb <i>interessar</i>	257
5.2.4.1.	El règim del verb <i>interessar</i> en l'accepció 'ser interessant'	259
5.2.4.2.	Diferències entre els verbs <i>agradar</i> i <i>interessar</i>	276
5.2.4.3.	Les alternances del verb <i>interessar</i>	284
5.2.5.	Els verbs <i>molar</i> i <i>estranyar</i>	287
5.3.	El model de <i>neguitejar</i> . Els verbs <i>molestar</i> , <i>preocupar</i> i <i>sorprendre</i>	300
5.3.1.	El model del verb <i>neguitejar</i>	305
5.3.2.	El verb <i>molestar</i>	313
5.3.3.	El verb <i>preocupar</i>	326
5.3.4.	Els verbs <i>sorprendre</i> i <i>sobtar</i>	333
5.4.	Conclusions.....	343

6. Estructura argumental dels verbs psicològics catalans amb objecte experimentador i dels seus alternants	357
6.1. Verbs ergatius pronominals: Subj(i)Exp(pr) i Subj(i)Exp(pr-ci)	365
6.2. Verbs AcExp i AcExp(ce), Dat(<Ac)Exp i Dat(>Ac)Exp	376
6.2.1. L'experimentador com una localització mental	376
6.2.2. Els verbs AcExp i AcExp(ce): construccions esdevenimentals	381
6.2.3. La restricció dels objectes postverbals SNe en els verbs AcExp	389
6.2.4. L'alternança acusatiu/datiu dels AcExp: verbs Dat(<Ac)Exp i Dat(>Ac)Exp	391
6.2.4.1. La proposta d'estructura inergativa estativa	394
6.2.4.2. Una proposta d'estructura inacusativa estativa	410
6.2.5. La construcció transitiva causativa estativa amb verbs AcExp	419
6.3. Verbs DatExp: DatExp(+pers) i DatExp(-pers)	423
6.3.1. Nuclis aplicatius i estructures inacusatives de Cuervo (2003, 2010b)	423
6.3.2. Estructura argumental dels verbs DatExp	428
6.3.3. Inacusativitat	428
6.3.3.1. SNe en algunes estructures de l'anglès amb una clàusula reduïda	430
6.3.3.2. SNe i inacusativitat	437
6.3.4. Verbs DatExp reflexius i oracions d'«activitat interna» amb verbs DatExp	443
6.3.5. Mecanismes de semàntica psicològica	452
6.4. Verbs SubjExp(pr-prep) _A , SubjExp(pr-prep) _B i SubjExp(pr-prep) _C	454
6.4.1. Arguments a favor d'una natura oracional agentiva	455
6.4.2. Arguments en contra d'una natura oracional agentiva	460
6.4.3. Proposta d'estructura argumental	464
6.4.4. Els verbs SubjExp(pr-prep) _C	472
6.5. El verb AcExp(pre) <i>interessar</i> {en/per}	475
6.6. Verbs DatImp o pseudoimpersonals	481
6.7. Verbs DatHum. Els predicats inacusatius	482
6.8. Conclusions	494
7. General conclusions	501
Annex	505
Referències bibliogràfiques	509

Resum

Els verbs psicològics catalans són predicats que expressen estats o processos emotius d'un experimentador, el qual representa una causa interna que participa activament en l'experiència psicològica denotada per la predicació verbal. Són verbs que presenten un ampli ventall de configuracions sintacticosemàntiques, més enllà de la classificació tradicional en tres grups verbals amb experimentador subjecte, objecte directe o objecte indirecte. Es caracteritzen perquè no admeten sintagmes escarits postverbals, restricció que pot rebre una explicació des del comportament informatiu, semàntic i sintàctic de les oracions en què participen. Els predicats que se solen construir amb un objecte experimentador també poden participar en oracions sense aquest objecte, en un ús absolut del verb.

Els predicats psicològics presenten una remarcable flexibilitat semàntica i sintàctica, que els permet participar en un ric joc d'alternances verbals, entre les quals hi ha l'alternança acusatiu/datiu de diversos verbs que es construeixen amb un objecte experimentador. És una alternança entre una construcció causativa de canvi d'estat amb un ordre oracional neutre subjecte-verb-objecte (alternant acusatiu) i una construcció inacusativa estativa amb un ordre oracional neutre objecte-verb-subjecte (alternant datiu). Aquest datiu experimentador es relaciona amb tot l'event expressat pel verb i té característiques de subjecte; a més, pot presentar l'aspecte morfològic d'acusatiu a través d'un mecanisme de *marcatge diferencial d'objecte indirecte* (MDOI), quan només hi ha un canvi lexicoaspectual respecte a l'alternant causatiu. La possibilitat que un predicat psicològic pugui expressar l'estat final resultant d'un canvi provocat per un agent té una incidència cabdal en la configuració sintàctica dels verbs amb objecte experimentador, amb acusatiu si poden expressar-lo i amb datiu si no poden.

Molts verbs psicològics emotius presenten una estructura inacusativa amb un subjecte intern en posició d'especificador d'un nucli funcional, que els diferencia d'altres predicats inacusatius amb un subjecte intern en posició de complement. És un concepte de la inacusativitat aplicable a estructures diverses amb una característica comuna: l'absència d'un argument intern acusatiu i també d'un argument extern nominatiu en origen o de forma no derivada, que obliga l'oració a seguir estratègies diferents per presentar un subjecte formal.

Abstract

Catalan psychological verbs are predicates that express emotional states or processes of an experiencer, which represents an internal cause that takes part actively in the psychological experience denoted by the verb predication. They are verbs that have a wide range of syntactico-semantic configurations extending beyond the traditional classification of three verb groups with experiencer subject, direct object and indirect object. They are characterised by not admitting bare post-verb phrases, a constraint that can be explained in terms of the informational, semantic and syntactic behaviour of the sentences in which they take part. The predicates that are typically constructed with an experiencer object can also take part in sentences without that object, in an absolute use of the verb.

Psychological predicates have a remarkable semantic and syntactic flexibility, which allows them to take part in a rich interplay of verb alternations, including the accusative/dative alternation of several verbs that are constructed with an experiencer object. This alternation occurs between a causative construction of change of state with a neutral sentence order *subject-verb-object* (accusative alternant) and a stative unaccusative construction with a neutral sentence order *object-verb-subject* (dative alternant). The dative experiencer is related to the entire event expressed by the verb and has the characteristics of a subject; in addition, it can have the morphological aspect of the accusative by means of a mechanism of *differential indirect object marking* (DIOM), which involves only a lexical aspect change with respect to the causative alternant. The possibility that a psychological predicate can express the final state resulting from a change caused by an agent has a crucial impact on the syntactic configuration of verbs with an experiencer object in that they can be expressed with the accusative, but not with the dative.

Many emotional psychological verbs have an unaccusative structure with an internal subject in the specifier position of a functional head. This distinguishes them from other unaccusative predicates with an internal subject in the complement position. This concept of unaccusativity applies to various structures with a common characteristic: the absence of an accusative internal argument and also of an originally (non-derived) nominative external argument, which requires the sentence to follow different strategies to have a formal subject.

1. Introducció i marc teòric

1.1. Introducció

Amb el terme *verbs psicològics* es fa referència a diversos tipus de verbs que presenten una semàntica que s'acostuma a anomenar emotiva o afectiva, i que se sol relacionar amb la presència d'un argument oracional amb paper temàtic d'experimentador. Les diferents llengües del món utilitzen els verbs psicològics en construccions oracionals no del tot equivalents. Però és un fet interlingüístic que aquests verbs presenten un comportament gramatical específic, que exigeix una explicació adequada i encara oberta en els debats de la ciència lingüística.

En la llengua catalana hi ha un aspecte gramatical dels verbs psicològics que ha generat i continua generant un intens debat científic: el comportament d'un determinat grup de verbs que en l'ús més tradicional —i també actual— participen en oracions amb objecte experimentador amb cas acusatiu. Des de la primera meitat del segle XX (cf. Ginebra 2003: 16; 2015: 147), uns quants verbs psicològics amb experimentador acusatiu apareixen sovint, tant en la llengua parlada com escrita, amb un canvi d'ordre oracional i un experimentador datiu, construcció sintàctica que la normativa catalana de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) no ha validat en la majoria dels casos, tot i que la GIEC i els canvis introduïts al DIEC2 en línia el 5 d'abril del 2017 han acceptat el règim datiu — juntament amb el règim acusatiu— en alguns predicats concrets: els verbs *encantar*, *estranyar*, *molestar* i *preocupar*.¹ La referència a l'alternança acusatiu/datiu és necessàriament sintàctica, però en aquest estudi també pretenc donar-ne una explicació a través de la flexibilitat semàntica que presenten aquests verbs. Es tracta d'un fenomen complex que exigeix un aprofundiment sintàctic i semàntic que ajudi a comprendre globalment l'alternança.

És un procés de canvi sintàctic i semàntic que no ha incidit de forma uniforme en els dialectes catalans i sovint presenta força vacil·lacions dins de cada dialecte i, fins i tot,

¹ La publicació de la GIEC és de novembre del 2016. El Ple de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans va aprovar el 20 de gener del 2017 les modificacions del DIEC2 en línia. Ja abans, a partir del 19 de desembre del 1999, la normativa va admetre el règim intransitiu del verb *interessar* —juntament amb el règim acusatiu—, novetat que apareix recollida al DIEC2 publicat el mes de març del 2007.

en l'ús que un mateix parlant pot fer d'aquests predicats. Alguns predicats han consolidat el canvi amb més fermesa, fet que s'ha recollit de forma irregular en els diferents reculls lexicogràfics de la llengua catalana. No han faltat veus que alerten del contagi d'una estructura oracional característica de l'espanyol, com tampoc estudis aprofundits que descriuen el canvi com a inherent a la mateixa llengua catalana.

Aquest treball és un intent d'analitzar les dades disponibles «per saber què és propi i què és aliè» (Cabré i Mateu 1998: 69) en l'evolució de les estructures oracionals dels verbs psicològics catalans, i de la semàntica que hi està relacionada; altrament dit, per «distingir allò que és intern a la llengua d'allò que hi és extern» (Solà 2011). I és també una proposta d'explicació del fenomen, d'il·luminar mínimament l'extraordinària i polièdrica riquesa sintàctica i semàntica d'uns predicats que serveixen per expressar el ric món interior dels sentiments, afectes, emocions, passions, interessos, gaudis i sofrances de l'esperit humà. Uns verbs utilitzats a bastament des del creatiu i complex intercanvi col·loquial de la llengua fins a les més elevades produccions literàries i erudites del llenguatge escrit.

En una primera aproximació als verbs psicològics amb objecte experimentador comprovem que de vegades la causa de l'experiència psicològica produeix un canvi d'estat en l'experimentador (*En Jordi va espantar els seus alumnes; L'actitud de la Laia ha escandalitzat la Maria*), però en altres ocasions no hi ha cap canvi d'estat (*A la Maria li agrada la xocolata; A en Roger li dol l'actitud del seu fill*). Molts verbs psicològics participen en estructures oracionals que són estatives, sense cap canvi d'estat provocat per una causa externa, tot i que les oracions subordinades d'aquests verbs (*A la Maria no li agrada que li portin la contrària*) expressen una causa o antecedent lògic pressuposat i que el verb psicològic expressa la conseqüència en l'experimentador d'aquesta causa o antecedent (cf. §2.1.2).

La tradició gramatical ha relacionat les oracions causatives amb construccions en què es produeix un canvi d'estat o de lloc en un tema afectat. Diversos autors han postulat l'existència d'oracions causatives estatives (Pylkkänen 1997, 2000; Arad 1998a; Rothmayr 2009; Acedo-Matellán i Mateu 2015), en què la causa no produeix cap canvi d'estat, sinó el manteniment en un estat. Rothmayr (2009) recull una observació de Dowty (1979): Dowty assenyala que la relació causal es pot produir no només entre dos esdeveniments, sinó també entre dos estats, en què és possible que la causa i l'efecte

siguin simultanis en el temps. Es tractaria d'una causació estativa. Dowty ho mostra amb una oració de Charles Fillmore (1) i Rothmayr amb dues oracions (2)*a* que es poden parafrasejar amb dues més que contenen un subjecte oracional (2)*b*.

(1) Mary's living nearby causes John to prefer this neighborhood. [Dowty 1979: 103 (122)]

(2) a. 'The tree blocks the view of the lake'; 'Hair obstruct the drain'

b. 'It is blocking the view that there is a tree in front of the window'; 'It obstructs the drain that there are hair in it'

[Rothmayr 2009: 47 (100) i (102)]

No és l'objectiu d'aquest treball discutir sobre el concepte de causa, íntimament relacionat amb una configuració sintàctica, o *causa estructural*, en què l'argument causa se situa en una posició jeràrquicament superior, encara que l'oració sigui estativa. Ara bé, des del punt de vista *semàntic* es poden fer altres consideracions. Un dels arguments de qualsevol verb psicològic és l'experimentador de la vivència emocional expressada pel verb. Les característiques internes de l'experimentador permeten aquesta emoció: participa activament com una *causa interna activa* que fa possible l'estat o procés mental de la predicació, encara que l'experimentador no sigui el subjecte oracional.² La vivència emocional conté un cert tret d'especificitat: no tothom estima de la mateixa manera ni estima les mateixes persones; la música màquina no molesta tothom i, si molesta, no ho fa de la mateixa manera en cada persona; el gelat de vainilla no agrada a tothom o no agrada en la mateixa mesura. En les oracions amb verbs psicològics hi ha un experimentador «whose internal properties partly determine whether the eventuality occurs or not» (Baker 1997: 110).

Es pot parlar d'una causa interna fins i tot quan apareix una causa externa que provoca el canvi d'estat en l'experimentador; en una oració com *Aquesta notícia ha animat en Pere* hi ha una causa externa en *aquesta notícia*, però també una causa interna a *en Pere* (*En Pere s'ha animat*): la mateixa notícia pot no animar una altra persona o, fins i tot, produir-li un efecte contrari. També es pot parlar d'una causa interna quan no hi ha un canvi d'estat; hi ha verbs psicològics que participen en construccions que se solen classificar com a estatives —*En Roger odia el iogurt, A la Laia li agrada la xocolata*

² Segons Kailuweit (2005, 2007, 2013, 2015), l'experimentador de les oracions amb verbs psicològics és un element actiu, amb diferents graus d'activitat (o jerarquia d'activitat) segons l'oració en què participa. Per a més detalls sobre aquesta proposta, vegeu també la nota 56 *in fine* de §2.2.1 i la nota 517 de §5.4.

(tant amb un experimentador amb funció de subjecte com d'objecte)—, en què no hi ha un canvi d'estat, però sempre hi ha una predisposició o participació interna de l'experimentador per «mantenir» un estat.

Per tenir una visió més completa de l'especial flexibilitat sintàctica i semàntica dels predicats que intervenen en oracions amb objecte experimentador, amplio l'estudi a altres possibles alternances en què participen aquests predicats, més enllà de l'alternança acusatiu/datiu. Amb la intenció de delimitar l'objecte d'estudi, analitzo els verbs psicològics que anomeno *emotius*, establint criteris que ajudin a distingir-los d'altres predicats psicològics de semàntica diferent de l'emotiva; i dins els predicats psicològics emotius, delimito l'estudi als que es construeixen amb un objecte experimentador, amb cas acusatiu o datiu, i als alternants possibles que poden formar, encara que no deixo d'esmentar en algun moment tot el grup de predicats psicològics emotius possibles per tenir-ne una òptica de conjunt. Em centraré en l'estudi dels verbs psicològics i no aprofundiré en el dels noms i adjectius psicològics, tot i que hi faré alguna referència puntual.

Els verbs psicològics són predicats que denoten estats o processos del ric món interior i subjectiu dels éssers vius, i molt particularment dels éssers humans. Remeten a una interioritat complexa i plena de matisos, feta d'emocions, sentiments, passions, actituds, reaccions i sensibilitats de contingut semàntic polièdric i, fins i tot, amb un cert tret d'especificitat característica de cada ésser que les viu, l'anomenat experimentador. Aquesta complexitat interior dels éssers sensibles dificulta la denotació exacta i concisa dels predicats que s'hi refereixen. Tot i que cada verb psicològic té un contingut lèxic específic recollit als diccionaris, el parlant necessita utilitzar-los envaint camps semàntics d'altres predicats, a la cerca del matis més escaient i sovint fugisser a una conceptualització lèxica precisa. Una mostra d'aquest fet és que de vegades hi ha verbs psicològics amb configuracions sintàctiques diferents que mostren «solucions divergents per a l'expressió d'una idea [...] molt semblant» (Jané 1977) (3).

- (3) a. Estima la solitud; El satisfà la solitud; Li agrada la solitud. [Jané 1977]
b. Lamenta el que ha passat; L'entristeix el que ha passat; Li dol el que ha passat.

Sovint el món exterior ofereix referents més senzills i concrets que, aplicats com a predicats amb denotació psicològica, permeten explicar de manera més simple una

realitat complexa. Són les *psych constructions* descrites per Bouchard (1995: 265-269), verbs causatius que poden utilitzar-se com a verbs psicològics (*cegar, colpir, crispas, enfonsar, enverinar, ferir, trencar*): *Aquesta malaltia ha enfonsat en Lluís; Les teves paraules l'han ferida*. També és possible el mecanisme invers, i utilitzar un verb psicològic aplicat al món exterior: *La pedra d'aquesta façana pateix la humitat; Aquest color {alegra / anima / entristeix} l'habitació*. És l'àmbit de les metàfores conceptuals, en un intent d'explicar la realitat exterior relacionant-la amb les experiències psicològiques. Fora del món exterior, els mateixos verbs psicològics s'utilitzen sovint metafòricament en el llenguatge parlat i escrit, i molt especialment en el literari, ple de referències a les realitats subjectives. Fins i tot, hi ha expressions del llenguatge col·loquial en què s'utilitzen determinats verbs psicològics en un sentit hiperbòlic de l'oració, gairebé com una quantificació en alt grau o en el límit entre l'experiència psicològica i la quantificació: *La gent s'hi enganxa que fa por; Tenia una mala ànima que espanta*.

Però no cal recórrer al món exterior ni a les metàfores. La flexibilitat semàntica d'aquests verbs permet usar-los en diversos sentits, però amb unes diferències semàntiques tan subtils que sovint el parlant ni s'adona que hi ha un canvi semàntic o un canvi lexicoaspectual de les construccions amb predicats psicològics. Per exemple, determinats verbs psicològics transitius amb un experimentador objecte directe (*molestar, sorprendre*) impliquen una causació externa amb un canvi d'estat (*Els nens molesten la Maria*); però fàcilment s'usen també en construccions estatives, i amb un matis semàntic molt pròxim al que tenen en l'ús esdevenimental, però no del tot exacte (*A la Maria li molesten els nens*): són els casos que presenten l'alternança acusatiu/datiu, un dels objectes d'estudi d'aquest treball.

La flexibilitat semàntica d'aquests verbs possibilita els canvis semàntics i aspectuals, els quals es manifestaran a través d'un ordre concret dels elements oracionals i d'una plasmació sintàctica determinada. Són verbs amb una extraordinària flexibilitat semàntica i sintàctica per formar construccions oracionals prototípiques i diferents: sembla que les estructures eventiva i argumental depenen de la construcció en què apareix el verb, més que no pas de les característiques lèxiques de cada verb (cf. Goldberg 1995). L'alternança acusatiu/datiu és una mostra de la flexibilitat d'uns predicats capaços de participar en un ampli ventall d'alternances (cf. §5.4).

Hi ha unes altres característiques dels predicats psicològics que completen les que he esmentat fins ara. Són predicats graduals, permeten la gradació (cf. Kiparsky 1998; Bosque i Masullo 1999): *odiar* poc o molt, *empipar* poc o molt, *agradar* poc o molt, etc. La quantificació pot ser útil per obtenir proves sintàctiques que diferenciïn els usos d'aquests verbs (cf. §4.1).³ A més, des del punt de vista semàntic, la gradació intervé en la flexibilitat semàntica d'aquests predicats i pot facilitar l'ús d'un verb per un altre o l'alternança acusatiu/datiu d'un mateix predicat. Si féssim una escala de gradació amb adverbis, es podria suggerir, per exemple, un intercanvi semàntic de verbs psicològics en principi transitius amb els usos quantificats del verb intransitiu estatiu *desagradar*, tot i que sempre hi haurà matisos que els diferenciïn: *desagradar una mica* (*incomodar*), *desagradar molt* (*molestar*), *desagradar moltíssim* (*mortificar*).

A més, Landau (2010: 9-19) afirma —seguint les intuïcions de Jackendoff (1990), Bouchard (1995) i Arad (1998a)— que moltes construccions amb verbs psicològics es poden conceptualitzar com a localitzacions d'emocions a la ment de l'experimentador, que seria el contenidor o la destinació de l'estat o l'efecte mental. Aquesta conceptualització té unes repercussions sintàctiques fonamentals, segons Landau. Tot i que Landau (2010) només tracta a fons els verbs ObjExp i no pas els SubjExp (cf. §2.2 per al significat d'aquestes abreviatures), considera que els experimentadors tenen inherentment una natura locativa, tant en la posició d'objecte (verbs ObjExp) com en la de subjecte (verbs SubjExp).⁴ Ynglès (1991) fa una anàlisi similar des del model cognitivista i d'una teoria localista del llenguatge, que té en compte les característiques

³ Van Voorst (1992: 88-90) i Bouchard (1995: 276-277) indiquen que els events psicològics no són mesurables, ja que algú no pot estar mig impressionat per algú o una cosa, no pot mig admirar algú, o algú o una cosa no pot mig espantar algú altre. Tot i així, no és impossible trobar contextos d'ús com *Divertir-te a mitges? Estem bojós?* (anunci publicitari de Pullmantur Cruceros a *La Vanguardia*, 29 de febrer del 2016, p. 8). Van Voorst (1992: 88) aclareix que les intensitats diferents dels sentiments són mesurables, però que és un tipus de mesurabilitat que no és rellevant per a la interpretació aspectual de les construccions.

⁴ La possibilitat que un locatiu ocupi la posició de subjecte és un plantejament que coincideix amb el principi general que afirma que la realització canònica gramatical d'un locatiu és subjecte o complement oblic (cf. Fernández Soriano 1999).

Oomen (2015) estudia els verbs psicològics en el llenguatge de signes dels Països Baixos (NGT). Mostra que en aquest llenguatge només hi ha verbs amb argument subjecte experimentador —representat pel cos— i habitualment l'objecte tema hi és opcional. En canvi, no hi ha verbs amb argument objecte experimentador. Seguint Landau (2010), considera que l'experimentador és una localització mental: afirma que el cos —com un tot— representa el contenidor de l'emoció i que l'experimentador és un argument oblic que es col·loca en la posició de subjecte per inversió locativa.

semàntiques dels participants de l'oració i les relacions de natura espacial que s'hi estableixen.

De fet, en els usos expressius de la llengua hi ha molts modismes amb significat psicològic que transmeten la idea metafòrica de l'emoció com una localització mental o de l'experimentador com un contenidor d'emocions, amb l'aparició, entrada o sortida d'emocions o experiències, o com un moviment o falta de moviment de les emocions: *Li surt la mala llet; Li va entrar la por; Li apareix el mal humor; Li creixen els afectes; S'omple de joia; Es queda sense ànims; No posar-se cap pedra al fetge; Traspua optimisme; No li entra (algú o alguna cosa); Estar-ne fins al coll (o fins al capdamunt); Li vénen {al damunt / a sobre} els problemes; Li {cau / cauen} {al damunt / a sobre} {una feinada / uns quants morts}; Arribar-li fins al fons; Refrenar la fúria; Aplegar forces; Se li evaporen les il·lusions; És un sac de sentiments; Treure faves d'olla...* Per tant, caldrà valorar quin abast pot tenir la consideració de les oracions amb predicats psicològics com a locatives (cf. §6.7-§6.8).

En aquest treball argumento que es poden establir unes condicions que expliquin els canvis de règim ja consolidats per l'ús, associats habitualment a un canvi semàntic del verb o de la construcció en què participa. Defenso el règim datiu de determinades acepcions psicològiques d'uns quants predicats, des d'una explicació individualitzada de cada cas i tenint en compte els aspectes idiosincràtics de cada verb, tant de verbs psicològics que considero no emotius (*agafar* 'sobrevénir', *apetir* 'venir de gust', *esperar* 'haver de sobrevénir'), com emotius (*encantar* 'agradar molt', *estranyar* 'resultar estrany', *interessar* 'ser interessant', *molar* 'agradar'). Considero que el grup de predicats psicològics que regeixen datiu és menys homogeni del que en un primer moment pot semblar; cada verb necessita una explicació pròpia del procés que ha patit.

Al mateix temps intento mostrar que sovint el català no exigeix aparentment canviar de règim sintàctic per expressar un mateix significat verbal (SVb) amb trets aspectuals diferents: és el que anomeno un canvi de significat de la construcció (SCt), que afecta verbs com *neguitejar*. A més, hi ha el fenomen més general de vacil·lació en l'alternança acusatiu/datiu d'alguns verbs psicològics catalans, que sovint s'ha relacionat amb la tendència a construir-se amb datiu de certs predicats com *molestar*, *preocupar* i *sorprendre*, però que actualment està en fase d'expansió a altres predicats. Tot i que hi ha aspectes propis de la llengua catalana que expliquen la tendència a

canviar de règim en aquests casos, sembla que la incidència de l'espanyol n'ha accelerat el procés. Això no obstant, hi ha mecanismes conceptuals que expliquen el fenomen, ja que la concepció del món que el parlant té i la manera d'expressar l'escena que vol descriure influeix a l'hora de determinar quin format oracional utilitzarà a través d'uns predicats psicològics de sintaxi i semàntica especialment flexibles.

Tenint en compte el marc teòric de Cuervo (2003), completo aquest estudi amb una proposta d'estructura argumental dels verbs psicològics catalans que participen en l'alternança acusatiu/datiu i d'altres alternants possibles d'aquests predicats. Partint d'un concepte d'inacusativitat com una caracterització comuna i general d'oracions que poden tenir una plasmació estructural diversa, proposo les diferents estructures inacusatives en què participen els verbs psicològics emotius, a més d'altres estructures que no són inacusatives. Explico des d'un punt de vista estructural (a més d'altres explicacions des d'un punt de vista informatiu i semàntic) la restricció general dels verbs psicològics emotius catalans a construir-se amb sintagmes escarits postverbals, per la col·locació d'aquests sintagmes en la posició d'especificador d'un nucli funcional. Per comprovar les característiques específiques dels verbs psicològics emotius catalans, també proposo l'estructura d'uns altres dos grups verbals —que etiqueto amb les sigles DatImp (cf. §6.6) i DatHum (cf. §6.7)— que sovint s'han associat amb els verbs psicològics, però que presenten unes propietats sintàctiques i semàntiques diferents.

Per aconseguir aquests objectius, després d'aquesta introducció i de la referència al marc teòric (capítol §1) faig una descripció dels verbs psicològics catalans (capítol §2), no només d'aquells verbs que regeixen acusatiu i datiu (cf. §2.2.3 i §2.2.4), sinó també d'altres grups verbals que ajudin a donar una visió de conjunt dels predicats psicològics. A continuació faig un estudi de l'alternança acusatiu/datiu, en què recullo tant aspectes descriptius (capítol §3) com d'altres de més teòrics o d'anàlisi de l'alternança (capítol §4). L'apartat més pràctic d'aquesta tesi està destinat a aplicar els aspectes descriptius i teòrics a verbs psicològics catalans concrets, per determinar el seu comportament i deduir els mecanismes que el fan possible (capítol §5). Finalment, presento una proposta de l'estructura argumental de les oracions construïdes amb els verbs psicològics emotius que regeixen acusatiu o datiu i els seus alternants (capítol §6), i unes conclusions generals (capítol §7).

1.2. Marc teòric

Un dels objectius d'aquest treball és fer una descripció i una anàlisi exhaustives de dades sobre els verbs psicològics catalans amb objecte experimentador que permetin explicar-ne el funcionament. Davant les diferències que presenten les anàlisis de diversos lingüistes sobre aquests verbs, intento recollir, juntament amb les dades, les aportacions fetes des de diversos marcs teòrics que puguin ser útils per descriure el comportament d'aquests predicats, juntament amb proves sintàctiques que confirmen aquest comportament. Justifico la llargada d'aquesta tesi doctoral per la necessitat d'intentar aportar la màxima informació possible, tant descriptiva com teòrica, que ajudi a aclarir un camp d'estudi immers en un debat ple d'opinions no coincidents.

Per aconseguir una visió de conjunt dels verbs psicològics i una òptica unificada que permeti encaixar aportacions que de vegades poden semblar divergents, en primer lloc és necessari establir un criteri per seleccionar l'objecte d'estudi i destriar quins són els verbs que considero psicològics emotius, ja que la suma de predicats amb contingut semàntic psicològic és força més àmplia (cf. §2.3). A continuació, cal una descripció del comportament d'aquests predicats, i específicament de l'alternança acusatiu/datiu i d'altres possibles alternants de les oracions amb objecte experimentador, juntament amb una anàlisi de les causes de l'alternança i del comportament semàntic i sintàctic de cada alternant. Tenint en compte aquesta base prèvia, faré una proposta sobre el règim dels predicats catalans que presenten més discussió i sobre l'estructura eventiva i argumental de les diferents oracions amb tots els predicats objecte d'estudi.

L'apartat més teòric i més extens del treball és el capítol §6, dedicat a l'estructura argumental dels verbs psicològics catalans amb objecte experimentador i dels seus alternants. Tot i que el marc que descriu a continuació, basat en Cuervo (2003), és l'utilitzat fonamentalment per a aquest capítol, ja en els capítols descriptius i d'anàlisi anteriors hi és present d'alguna manera (juntament amb aportacions d'altres marcs), en la mesura que la flexibilitat semàntica i sintàctica dels verbs psicològics permet que una mateixa arrel verbal pugui presentar-se en estructures sintàctiques diferents, fet que es manifesta en una rica possibilitat d'alternances d'aquests predicats i en un significat configuracional derivat de les construccions en què participen (cf. Basilico 2012; Mateu i Acedo-Matellán 2012; Acedo-Matellán i Mateu 2015). Aquest enfocament encara es mostra més útil si tenim en compte que la flexibilitat dels predicats psicològics és

extraordinària: sovint una mateixa arrel verbal pot incorporar-se en més d'un alternant o, altrament dit, pot participar en més d'una alternança (cf. §5.4).

El marc teòric establert per Cuervo (2003) —i concretat també a Cuervo 2010*a*, 2010*b*, 2014*a*, 2015— segueix un enfocament neoconstruccionista, en què l'estructura argumental està determinada per la construcció sintàctica, no pas per les característiques lèxiques del verb o dels elements lèxics: les estructures per si soles tenen significat independentment del verb que hi hagi, independentment dels elements lèxics que continguin. Segons Marantz (1997), «structures carry meaning»: si un element té una determinada posició a l'estructura argumental de l'oració, d'acord amb aquesta posició serà interpretat, ja que presentarà un significat estructural. El significat oracional és un significat composicional, a partir dels significats de cadascuna de les parts oracionals i de la manera com estan combinades.

Seguint Hale i Keyser (1993, 2002), hi ha dues relacions sintàctiques entre un nucli funcional i els arguments que legitima en l'estructura argumental: com a especificador i com a complement. Cuervo (2003) desenvolupa una teoria de l'estructura argumental amb tres tipus de nuclis, les característiques dels quals determinaran quina d'aquestes dues relacions sintàctiques serviran per legitimar els seus arguments. Els tres tipus de nuclis són els introductors d'events (*v* petita),⁵ els introductors d'arguments (Veu i aplicatius) i les arrels. Cuervo assumeix que els verbs es formen a la sintaxi per combinació d'una arrel lèxica i d'un nucli verbal *v* (cf. Marantz 1997), amb tres tipus possibles de *v* petites introductores d'events (*flavors* 'matisos' de *v*: cf. Harley 1995; Folli i Harley 2005) —*v*_{DO}, *v*_{GO} i *v*_{BE}—, cadascuna de les quals es corresponen amb tres tipus bàsics d'events —activitats, canvis i estats, respectivament (4)— que presenten les característiques recollides a la taula 1. A més, accepta que hi ha nuclis funcionals especialitzats a introduir determinats arguments: el nucli S_{Veu} per a l'argument extern (cf. Kratzer 1996, Alexiadou *et al.* 2006) i els nuclis aplicatius per als arguments datius (cf. Baker 1988, Marantz 1993, Harley 1995, Pylkkänen 2002, Anagnostopoulou 2003), seguint la terminologia utilitzada a les llengües bantus per als arguments oracionals extra. Finalment, seguint Levin (1999), assumeix que les arrels poden legitimar

⁵ Per desfer possibles ambigüitats, utilitzo el terme *event* amb un sentit diferenciat del terme *esdeveniment*. Els events inclouen tant els esdeveniments (actius o dinàmics) com els estats (estatus).

semànticament un argument en la posició de complement; en canvi, no poden dur un argument en la posició d'especificador (cf. Cuervo 2003: §1.2.3).⁶

(4)	Three types of little <i>v</i>	Three types of simple events	Examples
	a. <i>v</i> DO	ACTIVITIES	<i>dance, sweep, run</i>
	b. <i>v</i> GO	CHANGES	<i>fall, go, die, grow</i>
	c. <i>v</i> BE	STATES	<i>like, admire, lack</i>

[Cuervo 2003: §1.2.1 (15)]

taula 1

Properties of the three event introducers *v*

	<i>v</i> DO	<i>v</i> GO	<i>v</i> BE
character of event	dynamic, agentive	dynamic	stative
can take subject DP?	via Voice	no	yes (+root)
can take object DP?	yes (via root)	yes	yes
can embed a <i>v</i> P?	yes, all types	yes, <i>v</i> PBE	no
can embed a SC?	yes	yes	yes

[Cuervo 2003: §1.2.1 (16)]

Per a una breu explicació sobre els introductors d'arguments i sobre les arrels, em remeto a Cuervo (2003: §1.2.2-§1.2.3). Partint de tots aquests elements, Cuervo (2003: §1.3) descriu i presenta les estructures argumentals dels cinc tipus d'events possibles amb predicats no perifràstics,⁷ que poden ser simples o complexes: *activities* (*v*DO), *predicates of change* (*v*GO), *statives* (*v*BE, amb dos subtipus d'estructures estatives: *existential* i *predicational*), *causatives* (*v*DO + *v*BE) i *inchoatives* (*v*GO + *v*BE).⁸ «The first three types of events (activities, changes and states) are simple, mono-eventive structures. The two other types (causatives and inchoatives) are complex, bi-eventive structures» (Cuervo 2003: §1.3).

⁶ Per a una visió alternativa sobre els nuclis funcionals de l'estructura argumental, vegeu Wood i Marantz (2017): fonamentalment S*Ve*u, aplicatius i preposicions. Per a aquests autors la *v* petita no introdueix arguments per si sola.

⁷ «In principle, dynamic *v*DO can embed an event of any of the three types. [...] In Spanish, as in English, causatives that embed a dynamic event (*v*DO or *v*GO) are expressed by two separate verbs, the light verb *hacer* 'make' and the contentful main verb [...]. These types of causative predicates with *hacer* will not be discussed in this dissertation» (Cuervo 2003: §1.2.1).

⁸ Al llarg del capítol §6, dedicat a l'estructura argumental, es recullen les representacions sintàctiques d'aquestes estructures de Cuervo: *activities* —cf. (511) de §6.2.2—, *predicates of change* —cf. (591) de §6.3.3.2—, *existential statives* —cf. (589) de §6.3.3.1— i *predicational statives* —cf. (550) de §6.2.4.2—, *causatives* —cf. (506) de §6.2.2— i *inchoatives* —cf. (485) de §6.1.

La descripció del marc teòric de Cuervo (2003) es completa amb les estructures possibles en espanyol de tres tipus bàsics d'aplicatius introductors de datius en l'estructura argumental: aplicatius baixos, aplicatius mitjans o *affected* i aplicatius alts, i la corresponent interpretació semàntica de cada configuració. A la taula 2, la taula 3 i la taula 4 es recullen esquemàticament tots aquests aspectes relacionats amb els aplicatius, específicament referits a l'espanyol.

taula 2

Three distinct types of possible dative arguments licensed by Appl

	Low Appl	Affected Appl	High Appl
Complement of Appl is	DP	<i>v</i> P (SC)	<i>v</i> P
ApplP is complement of	root	dynamic <i>v</i>	nothing; Voice

[Cuervo 2003: §1.4 (28)]

taula 3

Types of datives in Spanish

1stARG:	DP (LowAppl)			<i>v</i> P		
	Dynamic Relation		Static Rel.	Stative <i>v</i>		Dynamic <i>v</i>
	TO	FROM	AT	Embedded (AffAppl)	Non-embedded (HighAppl)	
Meaning <i>v</i>	Recipient	Source	Possessor	Affected	Experiencer	Benef/Malef
<i>v</i> DO	<i>send, bake</i>	<i>steal</i>	<i>wash</i>	<i>break</i>	---	<i>Walk</i>
<i>v</i> GO	<i>arrive</i>	<i>escape</i>	<i>grow</i>	<i>break</i> Inch	<i>happen, grow</i>	
<i>v</i> BE	<i>owe</i>	<i>save</i>	<i>envy, lack</i>	---	<i>like, seem</i>	---

[Cuervo 2003: §1.4.2 (40)]

taula 4

Defining characteristics of three kinds of Applicatives

Characteristics	Low Appl	Affected Appl	High Appl
Meaning of applied argument	Recipient/Source/ Possessor	Affected (positively or neg.)	Ben(mal)efective/ Experiencer
First argument is...	DP-object	<i>v</i> P state/result	<i>v</i> P
External to the event?	no	yes (<i>v</i> P ₁) and no (<i>v</i> P ₂)	yes
Requires 2 events?	no	yes	no

[Cuervo 2003: §3]

I argue that dative arguments have structural meanings, i.e., the meaning of a dative DP can be derived directly from the position in which it is licensed. To be able to predict the possible meanings of dative arguments, it is crucial to take into account the details of the syntactic configuration, which include the properties of the head that licenses the dative DP and of the functional heads that construct the event structure (Cuervo 2003: *Abstract*).

Tot i que Cuervo (2003) no aplica específicament el seu marc teòric als verbs psicològics, hi fa alguna referència puntual i Cuervo (2010a) estudia més a fons diverses estructures amb datiu experimentador. Després de la descripció i l'anàlisi dels verbs psicològics catalans fetes als altres capítols, al capítol §6 aplico directament algunes de les estructures de Cuervo a determinades oracions amb verbs psicològics catalans, en concret, les causatives a oracions com *{L'Arnau / El fum} va espantar el nen* i *La {Tona / joguina} va captivar el nen* (cf. §6.2.2), les incoatives a oracions com *El nen es va espantar* i *El nen es va emmurriar* (cf. §6.1), i les predicatives estatives amb datiu a oracions com *A la Tona li agrada l'Arnau* i *A la Tona li costa aquest tema* (cf. §6.3.2).⁹ A partir d'aquí eixampla les possibilitats d'aquest marc per aplicar-lo a altres oracions amb verbs psicològics emotius: *A la Tona l'atabala el teu caràcter* i *A la Tona li molesta la teva actitud* (cf. §6.2.4.2), *A la Tona li està agradant la pel·lícula* (cf. §6.3.4), *L'Enric s'interessa per la literatura* i *L'Enric es penedeix d'haver-ho fet* (cf. 6.4.3), *L'Albert va interessar la Coia pel teatre* i *La Coia s'interessa pel teatre* (cf. §6.5). A més, diferencio totes aquestes estructures de les corresponents a altres oracions amb significat psicològic però que no pertanyen a verbs psicològics *emotius*, tal com els defineixo en aquest treball: *Li va caure un esbronc a l'Esteve* (cf. §6.3.5), *Li falten amics a la Tona* (cf. §6.6) i *A la Tona li abelleixen pèsols* (cf. §6.7).

Alguns dels postulats del marc teòric de Cuervo (2003) són qüestionats en l'àmbit lingüístic o poden ser objecte de discussió; d'altres varien en marcs teòrics diferents. A continuació n'esmento uns quants. Primer, a diferència dels postulats teòrics en què l'argument extern està introduït per una *v* (cf. Chomsky 1995), Cuervo (2003) utilitza el nucli S_{Ve} amb aquesta funció (cf. Kratzer 1996) i *v* com a nucli eventiu que es combina amb l'arrel verbal (cf. Marantz 1997).¹⁰ Segon, en contrast amb l'afirmació

⁹ Cuervo (2003: §4.1.1 (6)) ja aplica aquesta estructura predicativa estativa amb datiu a oracions de l'espanyol com *A Daniela le gustan los gatos*.

¹⁰ Per al debat sobre la introducció de l'argument extern per una *v* o per un nucli S_{Ve}, vegeu Harley (2013) i Legate (2014).

que les arrels poden introduir complements (cf. també Harley 2014 i Cuervo 2014*b*), hi ha autors que utilitzen marcs teòrics en què les arrels no duen complements a l'estructura argumental (cf. Alexiadou 2014; Acedo-Matellán i Mateu 2015). Tercer, la interpretació com a datiu *affected* (introduït per un aplicatiu mitjà) d'un datiu afegit a oracions causatives de canvi d'estat i a oracions ergatives pronominals¹¹ (cf. Cuervo 2003: §2.2.3; Schäfer 2008: 78-81) pot ser discutible i probablement diferents autors defensarien que es tracta d'un datiu possessiu, introduït per un aplicatiu baix (cf. la nota 541 de §6.1); l'aplicatiu mitjà és possible per la caracterització sintàctica d'aquestes oracions amb dos nuclis eventius, entre els quals s'insereix l'aplicatiu, una estructura bivalentiva no prevista en marcs teòrics més restrictius (cf. Marantz 2013: 161).

A més, hi ha lingüistes que no proposen l'existència d'un nucli aplicatiu específic per introduir un datiu argumental a l'oració, si més no en determinades estructures (per exemple, cf. Brito 2015 per a les construccions ditransitives del portuguès europeu, en contra de Torres Morais i Lima Salles 2010), aspecte relacionat amb l'afirmació de Cuervo (2010*c*) que la ditransitivitat lèxica i sintàctica són impossibles i que, en realitat, la ditransitivitat és un epifenomen. Finalment, autors com Marantz (2013) defensen que la sintaxi és autònoma de la semàntica i, seguint la tradició iniciada per Hale i Keyser, afirmen que hi ha molt poques estructures argumentals canòniques que donin raó de les diferents oracions d'una llengua. No entraré, però, a discutir tots aquests aspectes i em limitaré a assumir el marc teòric de Cuervo (2003), encara que amb algunes matisacions.¹² I el mateix faré amb el marc general neoconstruccionista en què treballa al capítol §6, en debat obert amb els postulats projeccionistes o lexicalistes.

Puntualment, dono veu a la crítica que ha rebut algun aspecte concret de les propostes de Cuervo (2003), com és el cas de Pineda (2015, 2016), que nega la diferència estructural de les oracions de l'espanyol amb doblat de clíctic datiu i sense doblat: segons Cuervo, és una construcció de doble objecte (CDO) si hi ha doblat (amb aplicatiu baix) i és una construcció preposicional si no hi ha doblat (sense aplicatiu); Pineda, en canvi, mostra que és una CDO amb aplicatiu baix en tots dos casos (cf. §6.2.1), fet també aplicable al català. Un altre aspecte obert en el debat científic és la caracterització del

¹¹ Exemples de Cuervo (2003: §1.4.1): *Emilio le rompió la radio a Carolina; A Carolina se le rompió la radio.*

¹² Vegeu, per exemple, els comentaris recollits a la nota 728 (cf. §6.8).

nucli S_{Ve}, que segons Kratzer (1996) pot introduir un argument extern tant en una construcció esdevenimental (un *agent*) com en una construcció estativa (un *holder*); en una mateixa publicació recent es recullen articles amb postures diferents en aquest punt, l'una que accepta la doble caracterització de Kratzer del nucli S_{Ve} (cf. Husband 2012) i l'altra que assenyala que el nucli S_{Ve} només introdueix un agent, si més no en determinades llengües (cf. Kim 2012): a §6.2.4.1 faré una referència puntual a aquest debat, a més de referir-me a un nou nucli aplicatiu descrit per Kim (2012), l'aplicatiu perifèric. Finalment, és discutible la possibilitat —que Cuervo accepta— que una mateixa posició estructural legítimi un sintagma nominal escarrit (S_{Ne}) amb cas partitiu inherent (d'interpretació inespecífica) i un sintagma determinant (SD) amb cas estructural (d'interpretació no inespecífica): cf. les notes 533 de §6 i 650 de §6.3.3.2.

Des del punt de vista d'un marc teòric neoconstruccionista, l'estructura argumental no està associada a un verb en particular en el lexicó, sinó que les arrels verbals o constants són lliures i poden inserir-se en diferents estructures argumentals (cf. Marantz 1997; Borer 2005). Per tant, no hi ha una estructura verbal bàsica associada a l'entrada lèxica del verb i una altra de derivada a través d'operacions sobre l'estructura bàsica, sinó que la sintaxi condiona la interpretació de cada estructura verbal. «Verbal meanings (causative, inchoative, etc.) are configurational» (Cuervo 2015: 417), o «it is the position the root occupies in the syntax that determines its structural interpretation (as Manner, Result, etc.)» (Mateu i Acedo-Matellán 2012: 225); altrament dit, l'estructura sintàctica determina el *significat estructural* de les peces lèxiques (en aquest cas, el verb), diferent del *significat conceptual o enciclopèdic* de les arrels (cf. Mateu i Acedo-Matellán 2012; Acedo-Matellán i Mateu 2015). Ara bé, no totes les arrels verbals són compatibles amb qualsevol estructura sintàctica, fet que contradia la pretesa llibertat absoluta de les arrels per inserir-se en diferents configuracions sintàctiques.¹³ Per això, seguint Marantz (1997) i Borer (2005), Cuervo (2015: 417) afirma que «all that is required is for the idiosyncratic meaning of the verb or root to be compatible with the meaning of the construction», de manera semblant a l'afirmació de Acedo-Matellán i Mateu (2015: 98): «los supuestos casos de agramaticalidad son más bien de anomalía semántica, es decir, de falta de compatibilidad entre el contenido conceptual de la raíz y

¹³ «As noted by Levin and Rappaport Hovav (2005), the challenge for the lexicalist approach is the observed flexibility, while the lack of complete, unrestricted use of verbs in all configurations constitutes the challenge facing syntax-driven approaches» (Cuervo i Roberge 2012: 5).

la semàntica estructural que se deriva de la estructura en la que està inserida».¹⁴ D'alguna manera, la semàntica idiosincràtica de les arrels verbals i la conceptualització que en fem els parlants poden imposar restriccions per participar en determinades estructures argumentals. Aquest fet pot explicar, per exemple, com dos verbs psicològics molt propers en una construcció ergativa pronominal, com *enfadar-se* i *empipar-se*, mostrin una flexibilitat diferent a l'hora de participar en una oració causativa de canvi d'estat: *enfadar* s'hi resisteix (*En Joan enfada la Maria*), a diferència de *empipar* (*En Joan empipa la Maria*): cf. §2.2.2, §2.2.3.2, §5.3.2 i §5.3.3.

Tot i així, hi ha aspectes diferenciadors de l'ús dialectal dels verbs psicològics catalans que són difícils d'explicar simplement per un factor semàntic, conceptual o pragmàtic, sense tenir-hi en compte un possible «marcatge lèxic» que en doni compte (enfocament projeccionista o lexicalista: cf. Jackendoff 1990; Levin i Rappaport Hovav 1995, 2005): és el cas del verb *agradar-se (de)*, que juntament amb l'ús general amb datiu (*A l'Enric li agrada la Rosa Maria*) encara és viu en alguns parlars del català —com el del bisbat de Girona: *El rei s'ha agradat de la pastoreta* (cf. Rigau 1990: 11)— i permet fer una construcció resultativa estranya per a la majoria dels dialectes catalans: *És a dir, que vós us penseu que encara n'estic agradat, de la Maria Rosa?* (Guimerà 1983: 105) (cf. §5.2.4.2 i §6.4). En canvi, un verb com *interessar* no presenta aquesta diferència dialectal, i és d'ús general tant amb datiu (*A l'Enric li interessa la literatura*) com en la forma pronominal de règim preposicional (*L'Enric s'interessa per la literatura*) i la seva variant resultativa (*L'Enric està interessat per la literatura*). D'una banda, la possibilitat de l'arrel del verb *agradar* (*√agrad-*) d'inserir-se en l'estructura pronominal de règim preposicional sembla que corrobora la llibertat de les arrels que defensen els postulants neoconstruccionistes, però no explica per què, a diferència de *interessar*, és una construcció viva en uns quants dialectes i no ho és en d'altres: es podria acceptar que es tracta d'una diferència d'ús que no afecta el sistema computacional (serien causes extralingüístiques), però quedaria per argumentar com queda marcada aquesta diferència «lèxica» en un plantejament neoconstruccionista radical (cf. Borer 2005). En canvi, postures construccionistes més mitigades podrien explicar més bé aquest

¹⁴ Acedo-Matellán i Mateu (2015: 99) afirmen que les arrels verbals són més flexibles del que sovint pensem a l'hora de participar en diferents estructures argumentals, fet que corroboren amb un exemple extret d'Internet en què es mostra l'ús resultatiu del verb *odiar* i, per tant, indicador d'un canvi d'estat: *Te tengo bien odiada*. [<http://www.youtube.com/watch?v=QX5j2Hnokgc>].

fenomen, en la mesura que acceptin mínimament que les arrels poden estar marcades amb algun tipus d'informació sintàctica rellevant (cf. Ramchand 2008).

En el fons, i dins l'àmbit de la gramàtica generativa, és el debat encara viu entre els postulats projeccionistes o lexicalistes i els postulats construccionistes de la interfície lexicó-sintaxi, a l'hora d'explicar com interactuen els components lèxics, semàntics i sintàctics per construir l'estructura argumental de l'oració i per interpretar-la (cf. Mendikoetxea 2007). Són els dos enfocaments anomenats, respectivament, per Ramchand (2008: 4-11) com a *lexical-thematic approach* i *generative-constructivist approach*, autora que assenyala dos posicionaments extrems dins de cada un dels dos enfocaments. Dins l'enfocament projeccionista, els autors que propugnen *the static lexicon view* (cf. Baker 1988) i els que defensen *the dynamic lexicon view* (hi ha processos interns dins el lexicó previs a la inserció sintàctica: cf. Levin i Rappaport Hovav 1995). Dins l'enfocament construccionista, els autors que abonen *the naked roots view* (les arrels no contenen informació sintàctica rellevant, només informació conceptual o enciclopèdica: cf. Borer 2005) i els autors que s'identifiquen amb *the well-dressed roots view* (les arrels poden contenir informació sintàctica, postura que es confon amb *the static lexicon view*): segons Ramchand, la majoria d'autors construccionistes se situen en una posició intermèdia entre tots dos extrems.¹⁵

Mateu i Acedo-Matellán (2012) resumeixen aquestes dues posicions extremes en un esquema senzill recollit a (5). A (5)*a* hi ha l'enfocament lexicalista, en què la semàntica *conceptual* o *enciclopèdica* de les arrels es projecta en la sintaxi des del lexicó, i a (5)*b* l'enfocament construccionista, en què la sintaxi determina la semàntica *estructural* de les arrels, tot i que permet que el coneixement enciclopèdic hi intervingui per permetre que un determinat ítem lèxic pugui inserir-se o no en una estructura concreta.

- (5) a. *Conceptual* interpretation of the root → Event/Argument structure → Syntax
b. Syntax → Event/Argument structure → *Structural* interpretation of the root

[Mateu i Acedo-Matellán 2012: 225 (40)]

El marc teòric de Cuervo (2003) —en el qual em baso al capítol §6— segueix l'enfocament de (5)*b*, i hi és present implícitament en l'estudi de les alternances verbals

¹⁵ Per a més informació sobre el contrast entre els postulats projeccionistes i els postulats construccionistes, vegeu Cuervo i Roberge (2012: 1-2).

dels capítols anteriors. En algun apartat puntual d'aquest treball presento l'enfocament lexicalista amb una voluntat descriptiva, més que no pas teòrica, en aspectes com la classificació dels verbs psicològics o el règim verbal d'un verb determinat (com *interessar*). Aquest enfocament es mostra específicament quan parlo de la preeminència sintàctica i semàntica de l'experimentador (cf. §2.2 i §5.2.4.1) o de les diverses explicacions semàntiques que ha rebut el fenomen de *backward binding* 'anàfora cap enrere' (cf. §6.2.2), segons diferents aspectes semàntics que poden incidir en la plasmació sintàctica oracional: la referència als protoagents (cf. Dowty 1991; Baker 1997) o la jerarquia temàtica i les regles de realització argumental (cf. Grimshaw 1990). Ara bé, coherentment amb el marc teòric que utilitzo, la classificació i el règim dels verbs psicològics també reben una explicació des d'un enfocament construccionista (cf. Acedo-Matellán i Mateu 2015), en la mesura que les arrels verbals poden inserir-se en una posició sintàctica que els doni un significat estructural, i la mateixa estructura pot determinar el règim dels arguments segons el nucli funcional que els introdueix.

A l'apartat §5.1 recullo una observació de Cabré i Mateu (1998), autors que basant-se en una proposta descriptiva de Goldberg (1995) distingeixen entre significat del verb (*verbal meaning*) i significat de la construcció (*constructional meaning*), conceptes que utilitzo en aquest treball amb les sigles SVb (significat del verb) i SCt (significat de la construcció) per explicar els mecanismes semàntics que poden intervenir en l'alternança acusatiu/datiu dels verbs psicològics catalans. La *Construction Grammar* de Goldberg no pertany als postulats generativistes del construccionisme (el neoconstruccionisme), ja que no accepta la gramàtica universal ni l'autonomia de la sintaxi respecte de la semàntica (no hi ha una distinció discreta entre semàntica i sintaxi). Tot i així, faig correspondre aquesta distinció, respectivament, amb el concepte de *significat conceptual* (*enciclopèdic* o *idiosincràtic*) i amb el de *significat estructural* del neoconstruccionisme, en la mesura que Goldberg afirma que les estructures tenen significat —un significat diferent del de l'arrel verbal— i que l'estructura argumental no és una qüestió lèxica, sinó construccionista, ja que és la construcció, i no pas el verb, la que estructura el significat argumental. L'assumpció que les estructures tenen significat independentment del verb que hi hagi a l'oració és el punt de coincidència entre el model construccionista cognitivista de Goldberg i els models neoconstruccionistes generativistes.

2. Descripció dels verbs psicològics catalans

En aquest capítol s'hi recull una descripció dels verbs psicològics catalans que permeti caracteritzar-los, delimitar l'objecte d'estudi d'aquest treball, classificar els diferents tipus de verbs psicològics i analitzar amb més detall les seves característiques, especialment les dels que participen en l'alternança acusatiu/datiu.

2.1. Caracterització semàntica dels verbs psicològics

Per caracteritzar els verbs psicològics, en aquest apartat intento aproximar-me a diversos aspectes semàntics que s'hi relacionen, com una mirada feta des de diferents punts de vista que ajudi a tenir-ne una òptica més completa o a comprendre la riquesa de matisos que presenten aquests predicats.

2.1.1. *Estats o processos mentals. Emotivitat (o subjectivitat) i pressuposició*

Els verbs psicològics són un grup de predicats que se solen definir pel fet de denotar estats mentals o processos mentals d'un experimentador (cf. Rosselló 2008: §S 13.3.7.1; GIEC §21.5). És una caracterització semàntica molt àmplia i, en una primera aproximació, permet encabir-hi un gran nombre de verbs que participen en oracions amb un experimentador que faci la funció de subjecte o la funció d'objecte: verbs que denoten emocions i sentiments (*agradar, doldre, emprenyar, espantar, molestar, odiar*), verbs volitius i desideratius (*abellir, ambicionar, anhelar, aspirar, delejar, desitjar, esperar, preferir, pretendre, voler*), verbs de coneixement i operacions intel·lectuals (*analitzar, aprendre, distingir, endevinar, recordar, saber*), de creença i opinió (*creure, jutjar, opinar, pensar, sospitar*), d'inferència (*concloure, deduir, inferir*), de suposició (*imaginar, somiar, suposar*), de dubte i negació (*dubtar, negar*).

Aquesta dispersió semàntica obliga a delimitar molt més què entenem per verbs psicològics, per tal de tenir un objecte d'estudi prou definit i abastable segons uns trets compartits. Una manera d'obtenir una caracterització semàntica més refinada d'aquests verbs és mitjançant la interpretació que reben els seus arguments oracionals en català.

En concret, la interpretació de les clàusules subordinades substantives amb verb conjugat introduïdes per la conjunció *que* (clàusules completives). D'aquesta manera és possible delimitar els verbs psicològics només al primer grup de verbs esmentats, que d'una manera general he descrit com a verbs que denoten emocions i sentiments: els verbs anomenats factivo-emotius (cf. Pérez Saldanya 1988: §II.4.2; GIEC §24.7.5.3). Són verbs factius, és a dir, que pressuposen el valor de veritat de l'oració que introdueixen (cf. Kiparsky i Kiparsky 1971): *menysprear, odiar, empenyar, espantar, agradar, doldre...* El caràcter factiu es mostra obertament quan construïm oracions amb aquests verbs i una clàusula introduïda per *el fet que*: {*menysprea / odia / l'empenya / l'espanta / li agrada / li dol*} *el fet que* {*l'hagis ignorat / siguis tan esquerp / no t'ho prenguis seriosament*}.¹⁶ Segons Pérez Saldanya, aquests verbs presenten dos trets semàntics característics que defineixen el grup a què pertanyen: l'emotivitat (o subjectivitat) i la pressuposició.

No hi ha possibilitat de suspendre la pressuposició de veritat d'aquests predicats, que es manté invariable quan el predicat va negat, qüestionat o sotmès a condició (6). Algunes propietats sintàctiques dels verbs factivo-emotius són útils per diferenciar-los d'altres grups de verbs que denoten un contingut psicològic; per exemple, la majoria no es poden construir amb oracions interrogatives indirectes (cf. Bonet 2008: §S 19.11f) (7).

(6) A en Joan el molesta que facin tant soroll; A en Joan no el molesta que facin tant soroll; ¿El molesta, a en Joan, que facin tant soroll?; Si a en Joan el molesta que facin tant soroll...

[Bonet 2008: §S 19.8.3 (112)]

(7) a. *A la Laia (no) li agradava si hi havia anat la Tona (o no hi havia anat la Tona).
b. {No sé / Dubto (de)} si caldrà fer-ho (o no fer-ho).

La subordinada d'aquests verbs pot expressar-se sense cap restricció temporal. Aquesta propietat remarca que «el caràcter d'antecedent lògic que la pressuposició expressada per la subordinada té respecte als predicats emotius no exclou pas que el fet referit en la pressuposició pugui situar-se en una temporalitat posterior a la del predicat» (Bonet 2008: §S 19.8.3c).¹⁷ Hi ha autors que consideren que el subjuntiu està mancat de temps

¹⁶ *Que* {*l'hagis ignorat / siguis tan esquerp / no t'ho prenguis seriosament*} és un *fet*.

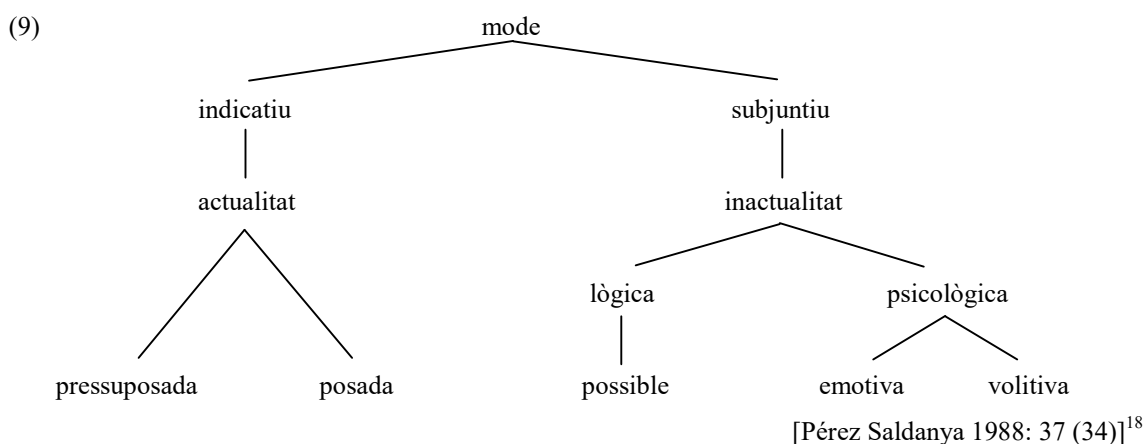
¹⁷ Els trets lèxics específics d'alguns verbs com *penedir-se* o *acostumar-se* hi poden imposar restriccions temporals (cf. Bonet 2008: §S 19.8.3c).

perquè està condicionat pel verb de la principal (cf. Picallo 1985), un fet vàlid per a molts verbs que seleccionen completives i no, en canvi, per als factivo-emotius (8).

- (8) a. Em va molestar molt que {te n'haguessis anat / te n'anessis / te n'hagis anat / te'n vagis} a Anglaterra.
 b. Lamento que {haguessis estat / fossis / hagis estat / siguis} incapaç de fer-ho.

[Bonet 2008: §S 19.8.3c (116)]

Pérez Saldanya (1988) resumeix la seva classificació semàntica per als predicats que seleccionen una completiva (en indicatiu o subjuntiu) en l'esquema de (9).

Cal distingir els diferents tipus de verbs amb un cert contingut semàntic psicològic, per centrar l'estudi dels verbs psicològics únicament en els predicats d'inactualitat psicològica emotiva, que són els verbs emotius,¹⁹ en descartar tota la resta de grups verbals. Per no allargar l'exposició, em remeto a les diferents proves recollides per Bonet (2008: §S 19.8-11) i Quer (2008: §S 25.2), que permeten destriar els verbs emotius dels altres quatre grups descrits per Pérez Saldanya.²⁰

¹⁸ Pérez Saldanya (1988: 49 (51)) recull un altre quadre que completa el dels valors semàntics de (9) afegint-hi els valors informatius.

¹⁹ En la mesura que aquests verbs poden anar amb un SN en lloc d'una oració subordinada (*A la Laia li agrada el futbol*), en aquest treball els anomeno verbs *emotius* i no utilitzaré l'etiqueta *factivo-emotius*.

²⁰ a) Actualitat pressuposada: predicats semifactius (sistema pressuposat o semifactiu). Són verbs de saber o coneixement: verbs de coneixement adquirit (*saber, tenir coneixença*) o actiu (*aprendre, assabentar-se, descobrir, endevinar*), d'operacions intel·lectuals (*analitzar, distingir, interpretar*), de previsió (*augurar, predir, preveure, profetitzar, pronosticar, vaticinar*), de record (*evocar, recordar, rememorar*), de percepció intel·lectual (*adonar-se, atestar, fixar-se, revelar, veure*), etc.

b) Actualitat posada: predicats assertius (sistema posat o assertiu). Són verbs assertius *febles* que denoten un contingut psicològic: els relacionats amb les nocions de 'creença' i 'opinió' (*creure('s), estar*

2.1.2. *El subjuntiu temàtic*

Tot i ser verbs factius, pot sorprendre que el verb de la subordinada completiva vagi en subjuntiu. Segons Pérez Saldanya (1988), el predicat de la subordinada d'aquests verbs és temàtic, expressa una causa o antecedent lògic pressuposat com un constituent informativament no rellevant o inactual (informació coneguda o vella en el context discursiu); en canvi, el verb psicològic expressa la conseqüència en un experimentador d'aquest antecedent o causa, que és la informació rellevant de l'enunciat. Aquesta inactualitat temàtica explica que la subordinada es construeixi en subjuntiu (cf. també Bonet 2008: §S 19.8.3; Quer 2008: §S 25.2.1.3): és l'anomenat subjuntiu temàtic (10).²¹

- (10) a. L'Arnau odia que hi hagi faves per sopar.
b. Que hi hagi faves per sopar sorprèn l'Arnau. / A l'Arnau el sorprèn que hi hagi faves per sopar.²²
c. A l'Arnau li desagrada que hi hagi faves per sopar.

Basant-me en aquesta proposta de Pérez Saldanya, dedueixo que des del punt de vista informatiu la subordinada de subjuntiu és una causa i un antecedent lògic pressuposat. El subjuntiu indicaria que la subordinada és un tema informatiu, tot i ocupar la posició oracional que correspon al rema, just al final de l'oració. La informació remàtica i informativament més rellevant de l'enunciat seria l'expressada pel verb psicològic, que indica la conseqüència en l'experimentador d'una causa pressuposada. Aquest plantejament es podria criticar dient que en oracions de verbs psicològics amb un sintagma nominal postverbal,²³ en lloc d'una clàusula completiva, difícilment el verb

{*segur / convençut / persuadit*} de, *jutjar, opinar, pensar(-se), sospitar, trobar*), d'«inferència» (*concloure, deduir, inferir*) o de «suposició» (*afigurar-se, imaginar(-se), simular, somiar (en), suposar*).

c) Inactualitat lògica possible: predicats dubitatius. Són verbs de dubte i negació: *dubtar, desmentir, negar, tenir dubtes*.

d) Inactualitat psicològica volitiva: predicats volitius i desideratius, com *voler, ambicionar, pretendre, aspirar, entestar-se*, etc. D'altres denoten una «volició atenuada, situable en el límit de la mera emoció (*anhelar, ansiar [no normatiu], desitjar, esperar*) o de la mera valoració (*preferir, estimar-se més*)» (Bonet 2008: §S 19.8.4g); els verbs *abellir* i *apetir* pertanyen també a aquest tipus de predicats.

²¹ Com que molts d'aquests verbs poden expressar una emoció, també és possible utilitzar-los com a assertius, en lloc d'emotius. En aquest cas, el sentit de l'oració subordinada ja no és pressuposat sinó asseverat, i aleshores la subordinada va en indicatiu (cf. Pérez Saldanya 1988: II §.5; 1999: §50.2.3.3; Quer 2008: §S 25.2.2.1b): *Es queixava que mai la deixaven parlar; Em va retreure que jo li havia amargat la vida; Es lamenta que ni l'han deixat passar el curs* (Quer 2008: §S 25.2.2.1b (54)).

²² Sobre el canvi d'ordre oracional amb una completiva, cf. §4.3.1.

²³ En aquests casos és pròpiament un sintagma determinant o SD.

psicològic és el rema oracional, ja que es pot rematitzar el sintagma que ocupa el mateix lloc que la clàusula completiva (11).

- (11) a. L'Arnau odia les faves. → LES FAVES, odia l'Arnau.
b. A l'Arnau el sorprenen les faves del segon plat. → LES FAVES DEL SEGON PLAT, sorprenen l'Arnau. / Les faves del segon plat sorprenen l'Arnau. → A L'ARNAU, sorprenen les faves del segon plat.²⁴
c. A l'Arnau li desagraden les faves. → LES FAVES, (li) desagraden a l'Arnau.

Per donar una explicació d'aquest fet, podem recórrer de nou a les oracions amb verbs psicològics i clàusules completives. En un ordre oracional no marcat, aquestes clàusules completives només es poden construir amb el subjuntiu temàtic (12). Ara bé, quan focalitzem o rematitzem la clàusula completiva, per exemple amb una oració pseudoclivellada, comprovem que l'indicatiu també és possible (13).

- (12) a. L'Arnau odia que hi { *ha/hagi } faves per sopar.
b. Que hi { *ha/hagi } faves per sopar sorprèn l'Arnau. / A l'Arnau el sorprèn que hi { *ha/hagi } faves per sopar.
c. A l'Arnau li desagrada que hi { *ha/hagi } faves per sopar.
- (13) a. El que l'Arnau odia és que hi {ha/hagi} faves per sopar.
b. El que sorprèn l'Arnau (o a l'Arnau el sorprèn) és que hi {ha/hagi} faves per sopar.
c. El que a l'Arnau li desagrada és que hi {ha/ hagi} faves per sopar.

Pérez Saldanya (1988: 97) es pregunta «¿Quin és, però, el factor que permet que aquestes completives se sostreguin de la influència emotiva i inactualitzadora de l'element modal i es construeixin amb indicatiu?».²⁵ Davant Blücher (1979), que considera que el canvi de mode és facultatiu, sense cap diferència semàntica, Pérez Saldanya matisa que, efectivament, no hi ha cap diferència semàntica, però rebutja l'opcionalitat absoluta entre tots dos modes perquè el que manifesten és una diferència del valor informatiu amb què el parlant produeix l'enunciat (cf. també GIEC §24.7.5.3).

²⁴ A (11)b indico la rematització possible tant del sintagma que ocuparia la posició corresponent a una clàusula completiva (*les faves del segon plat*) com del sintagma de l'experimentador (*l'Arnau*), ja que tots dos sintagmes poden aparèixer en la posició postverbal (cf. §4.3.1).

²⁵ Pérez Saldanya (1988: 95-97) recull sobretot clàusules completives que acompanyen l'estructura de {*ser/estar*} + adjectiu psicològic (*és sorprenent que, és llàstima que, estic contenta que*) o completives amb substantius psicològics (*l'estrany és que, la llàstima és que, llàstima que, sort que*) i perifrasis verbals amb substantius psicològics (*el que em fa gràcia és que*).

Amb indicatiu es comunica un fet nou (això és, un fet desconegut pel receptor) o, almenys, s'insisteix en la importància informativa d'aquest fet; amb el subjuntiu, en canvi, s'hi dona més aviat la interpretació subjectiva d'un fet ja constatat o poc important. [...] es pot afirmar que el parlant fa servir, normalment, expressions de tipus emotiu perquè aquesta emoció constitueix el centre informatiu de l'enunciat (el rema) i perquè la completiva (identificada amb el tema, amb la informació secundària i, en general, coneguda pel receptor), es limita a introduir aquesta emoció. Hi ha, no obstant això, contexts on el parlant no sols informa sobre l'estat emotiu sinó també sobre la causa, explicada en la completiva, que l'origina. En aquests casos, la completiva deixar de tenir un caràcter temàtic i passa a identificar-se amb el rema.

A causa d'aquesta nova identificació, el tret actual basat en la rematització de la completiva, se superposa al tret inactual subjectiu que exigeix el subjuntiu. La rematització emfasitza, doncs, el valor informatiu de la completiva i neutralitza la influència emotiva i inactualitzadora de l'element modal (Pérez Saldanya 1988: 99-100).

Pérez Saldanya (1988: 98-99) també esmenta les observacions de Schmitt Jensen (1970) i de Bronzi (1977). Segons Schmitt Jensen (1970), el subjuntiu de la completiva indica una subordinació forta amb la idea modal subjectiva i introdueix un únic missatge; en canvi, l'indicatiu de la completiva assenyalava un nivell més elevat d'independència respecte a aquesta subjectivitat i introdueix dos missatges diferenciats, l'un a la clàusula completiva i l'altre a la clàusula principal. De manera similar, Bronzi (1977) indica que el parlant assevera coses diferents segons el mode de la completiva: una sola assertió de tot el grup format pel verb principal i la completiva quan utilitza el subjuntiu; en canvi, fa dues assertions diferents, una a la clàusula principal i l'altra a la completiva, quan utilitza l'indicatiu. Aplicant aquest criteri, podríem parafrasejar les oracions en indicatiu de (13) amb les dues assertions de cada exemple de (14).

- (14) a. Hi ha faves per sopar i això l'Arnau ho odia.
b. Hi ha faves per sopar i això sorprèn l'Arnau (o això a l'Arnau el sorprèn).
c. Hi ha faves per sopar i això a l'Arnau li desagrada.

A les oracions dels verbs psicològics sense clàusules completives, com les primeres oracions de cada parell d'exemples de (11), no es podrà distingir entre els dos possibles usos informatius de l'oració: tots dos són possibles. A més, el concepte d'antecedent lògic pressuposat de Pérez Saldanya fa referència a les clàusules completives amb un subjuntiu temàtic, no pas als sintagmes nominals (pròpiament, SD), i fa falta una explicació global del comportament de les oracions amb verbs psicològics, tant si

l'argument que no és l'experimentador està representat per una clàusula com si està representat per un sintagma.

D'una banda, les rematitzacions dels sintagmes de (11) indicarien un ús informatiu similar als dels exemples amb clàusules completives de (13). De l'altra, també és possible que el verb sigui el rema informatiu en oracions sense clàusules completives, fet que es manifestaria en una restricció sintàctica de les oracions amb verbs psicològics: la impossibilitat de construir-se, en posició postverbal, amb sintagmes plurals escarits (d'entitats comptables) o amb noms de massa (15),²⁶ els quals són sintagmes inespecífics (cf. Brucart 2008: §S 7.2.2.2c). Com que en un ordre neutre de l'oració un sintagma de referència inespecífica és típicament remàtic i normalment no és temàtic,²⁷ la restricció sintàctica als sintagmes escarits (SNe) en les oracions amb verbs psicològics assenyalaria la funció informativa com a tema d'aquests sintagmes postverbals o, altrament dit, la dificultat perquè siguin un rema discursiu. Els verbs psicològics seleccionen en posició postverbal o bé un antecedent lògic pressuposat (una clàusula), o bé un sintagma nominal de referència específica (pressuposen l'existència d'un referent concret) o de referència genèrica (pressuposen l'existència d'una classe en general),²⁸ però no pas de referència inespecífica. Aquest sintagma específic o genèric seria l'equivalent a un antecedent lògic pressuposat en l'àmbit del SN. Fins i tot quan és un sintagma quantificat, no rep una interpretació indefinida (cf. els comentaris al voltant dels exemples (145)-(146) i (148) de §3.2.5). Tant si l'oració va amb una clàusula com amb un sintagma, en tots dos casos es manifesten discursivament com un tema.²⁹

²⁶ La restricció als SNe no s'esdevé amb els verbs psicològics de totes les llengües. Per exemple, el finès no presenta aquesta restricció (cf. Pykkänen 2000: 418).

²⁷ Un sintagma inespecífic es pot tematitzar per desplaçament si és intensional —*Me'l menjaria amb molt de GUST, un gelat*— o si denota un referent nou restringit ja esmentat o pressuposat en el discurs, no pas un referent nou pur —*Vaig caçar dos conills. Un conill* ['un dels dos conills'] *el vaig matar a prop de la LLODRIGUERA i l'altre...*—: exemples i referència de Vallduví (2008: §S 4.5.3.2). També és possible que un pronom de referència inespecífica sigui un subjecte oracional preverbal («*Algú* ha deixat gravat un missatge al contestador telefònic»: cf. Brucart 2008: §S 7.2.2.1b-c), funció i lloc prototípics del tema discursiu.

En català, els SNe no poden ocupar la posició de subjecte preverbal; en canvi, es poden legitimar en posició de subjecte postverbal en determinats contextos —habitualment oracions inacusatives— (cf. Brucart 2008: §S 7.2.3.1), en què esdevenen remàtics.

²⁸ A l'apartat §4.1 es mostra la interpretació diferent d'una oració amb un verb AcExp segons si va amb un sintagma de referència específica o amb un sintagma de referència genèrica, respectivament.

²⁹ Agraeixo aquesta observació a Jordi Ginebra. Cal tenir en compte que la resistència als sintagmes escarits pot indicar altres restriccions, a més de la restricció informativa. Brucart (2008: §S 7.2.2.2c) posa

- (15) a. En Lluís odia {*(les) faves / *(la) xocolata}.
- b. Les faves del segon plat sorprenen {*(els) nens / *(la) concurrència}. / A en Lluís el {sorprenen *(les) faves del segon plat / sorprèn *(el) brou del primer plat}.³⁰
- c. A en Lluís li {desagraden *(les) faves / desagrada *(la) xocolata}.

Segons les diferents combinacions relacionades amb la (in)definitud i la (in)especificitat o el caràcter genèric o no, obtenim les oracions de (16), en què el verb *agradar* mostra la restricció a qualsevol tipus de sintagma postverbal inespecífic (cf. Pérez Saldanya 1999: §50.1.1.2 i §501.3.2).

- (16) a. A en Lluís no li van agradar les faves que vas fer per sopar. [SN postverbal definit i específic]
- b. A en Lluís no li agraden les faves. [SN postverbal definit i genèric]
- c. A en Lluís no li agrada una cançó que darrerament posen tothora per la ràdio. [SN postverbal indefinit i específic]
- d. *A en Lluís no li agraden faves. [SN postverbal escarrit i inespecífic]
- e. *A en Lluís no li agraden unes faves que estiguin cuites amb ceba. [SN postverbal indefinit i inespecífic]

com a exemple l'oració **Odia discursos*, amb el verb psicològic *odiar*, com una mostra que els sintagmes escarrits «no poden [...] aparèixer com a complements de predicats que exigeixen una interpretació delimitada», ja que els sintagmes escarrits no poden designar conjunts d'objectes ben delimitats.

³⁰ Segons Pujalte (2015: 131-132), els verbs AcExp amb interpretació esdevenimental de l'espanyol permeten que l'argument no experimentador sigui un SNe en posició postverbal: *Anoche, a Juan lo asustaron estudiantes borrachos; Ayer, a Valentina la alegraron imágenes brillantes*. Pujalte (2015: 131, nota 27) també recull un exemple de Laca (1996: 263 (57b)) en què aquesta autora mostra que hi ha oracions amb verbs AcExp que admeten un argument experimentador que sigui un SNe: *La vieja asustaba [niños/a los niños] por el puro placer de verlos gritar*. En totes aquestes oracions el SNe no està format per un substantiu aïllat, sinó que està acompanyat d'un complement del nom, o hi ha un adjunt oracional, contextos que faciliten l'acceptabilitat dels SNe, de manera similar a l'augment de les possibilitats d'aparició de SNe subjectes postverbals quan «contenen complements especificatius [...] o si apareixen coordinats» (Brucart 2008: §S 7.2.3.1a). De fet, Laca recull l'exemple que acabo d'indicar en contrast amb un altre exemple agramatical amb un substantiu aïllat SNe: *Como se parecía a una bruja, la vieja asustaba [*niños/a los niños]* (Laca 1996: 263 (57a)). Tot i que Laca atribueix aquest contrast amb subjectes animats al que anomena interpretació agentiva d'hàbit (57b) i no agentiva de disposició (57a), és significatiu que una oració amb un substantiu aïllat SNe (*?La vieja asustaba niños*) no soni natural.

Una explicació de l'observació de Laca pot ser la possibilitat que alguns parlants acceptin oracions de verbs AcExp amb un experimentador SNe —que no representaria en aquest context una causa interna activa: cf. §1.1— si el verb pot expressar l'activitat d'un agent com una acció externa sense un efecte segur (a), a diferència de verbs amb semàntica més lligada a l'efecte en l'experimentador (b), fet que es veu més clarament amb verbs causatius de canvi d'estat físic amb semàntica psicològica metafòrica (c).

- (1) a. ?La bruixa {emprenya / espanta / molesta} nens, però els nens se'n riuen.
- b. *La bruixa {desanima / esparvera / horroritza} nens, però els nens se'n riuen.
- c. *La bruixa {amarga / enfonsa / fereix} nens, però els nens se'n riuen. [semàntica psicològica]

A la nota 557 de §6.2.2 recullo un altre exemple poc natural d'oració d'un verb AcExp amb un substantiu SNe. Pel que fa a contextos que poden afavorir la presència d'un SNe postverbal en oracions ergatives pronominals, vegeu la nota 542 de §6.1.

- f. *A en Lluís no li agraden les faves que estiguin cuites amb ceba. [SN postverbal definit i inespecífic]

Als exemples de (15), el primer exemple de (15)*b* és diferent de la resta: hi ha l'experimentador en posició postverbal. Aquest ordre oracional és més natural i evident amb un subjecte agentiu (cf. §4.3.1) i comprovem que en aquest cas també s'hi impedeix un SNe postverbal referit a l'experimentador (17)*b*. Si tenim en compte que les oracions amb verbs AcExp com *sorprendre* —amb un experimentador pacient amb acusatiu— corresponen al grup més general de les construccions causatives de canvi d'estat (cf. Ynglès 1991, Pesetsky 1995, Bouchard 1995, Cabré i Mateu 1998, Rosselló 2008, Acedo-Matellán i Mateu 2015, GIEC §21.5*b-c*), caldria esperar que acceptessin un SNe postverbal en contextos similars als d'altres oracions amb verbs causatius com *trencar*. Els verbs causatius solen admetre un SNe postverbal quan passen a denotar una activitat, interpretable com una successió d'esdeveniments de *trencar* (17)*a*.³¹

(17) Oracions causatives de canvi d'estat.

- a. La Maria trenca (els / uns quants) vidres.
b. La Maria sorprèn *(els / uns quants) nens.

En canvi, els verbs psicològics amb un experimentador acusatiu mantenen la restricció als SNe en aquest context (17)*b* (cf. §6.2.3): la dificultat d'aquest sintagma per ser rema discursiu pot donar raó d'aquest fet. Totes les restriccions de (12), (15) i (16) assenyalen l'especificitat de l'experiència psicològica (cf. §1.1) i el valor informatiu de l'emoció expressada pel verb.³²

2.1.3. *La similitud amb altres grups verbals*

Hi ha un grup de verbs de comportament sintàctic i semàntic molt similar al dels verbs psicològics emotius amb experimentador datiu (o verbs DatExp). Es tracta dels anomenats verbs pseudoimpersonals (cf. Alcina i Blecua 1975: 895), com *caldre*,

³¹ Per ampliar la informació sobre aquest fenomen, vegeu §6.2.3 i l'explicació que en dona Cuervo (2003: §3.1.1.2).

³² Per a una explicació alternativa del valor informatiu dels arguments en oracions en què intervenen verbs psicològics amb experimentador datiu, vegeu Todolí (2008: §S 6.5.5.3*c*) i Solà (2009: §55 i §69).

convenir, escaure, faltar o mancar, quedar, sobrar, tocar, urgir, etc.,³³ que no necessàriament afecten un experimentador però poden afectar-lo: els etiqueto com a verbs DatImp, verbs impersonals amb datiu, encara que també es poden construir sense datiu. Autors com Benot (1910: 107-108) o Par (1923: 144-152) s'adonen de la similitud entre aquests dos grups verbals tot i tenir una semàntica diferenciada, i els classifiquen sota l'etiqueta comuna de verbs *impersonals relatius*.

Rigau (1999: 324) assenyala que les oracions amb verbs impersonals deòntics comparteixen la possibilitat de construir-se amb un datiu personal i una clàusula d'infinitiu, però divideix aquests predicats en dos subgrups: els que segueixen el model de *urgir (caldre, tocar, pertocar)* i no admeten un pronom personal en nominatiu (18)a, i els que segueixen el model de *convenir (fer falta, faltar, mancar, bastar, constar)* i admeten un pronom personal en nominatiu (18)b.³⁴ Etiqueto els dos subgrups de Rigau com a DatImp(-pers) i DatImp(+pers) respectivament: és una diferenciació que també permet subdividir els verbs DatExp en DatExp(-pers) i DatExp(+pers) (cf. §2.2.4, §3.1.4 i §3.2.2).

- (18) a. No li pertoca parlar. / *No li pertoqueu nosaltres.
b. Només et faltava plorar. / Només et faltava ella.

[Rigau 1999: 324-325: (14) i (15)]

Par (1923) inclou dins els predicats impersonals relatius verbs indicadors d'esdeveniment com *esdevenir-se* ('un fet, produir-se, tenir lloc'), sinònim de verbs com *passar, ocórrer i succeir*. Ni es poden construir amb una clàusula d'infinitiu (19)a, ni admeten un pronom personal en nominatiu (19)b: es podrien considerar com un subgrup dins els verbs DatImp(-pers). Bel (2008: §S 2.2.4) indica que el verb *passar* en oracions com *A en Pep li passen moltes coses* «és una mena de pseudoimpersonal»; a Bel (2008: 2.2.4.2) afirma que, juntament amb altres verbs semblants com *ocórrer* o *succeir*,

³³ Per a un estudi més aprofundit sobre aquests verbs catalans, vegeu Rigau (1998, 1999, 2005a, 2005b).

³⁴ Rigau (1998: 15) diferencia verbs com *caldre* i *tocar* (molt pocs), en els quals «no hi ha lloc per al cas nominatiu» (*Li caldrà fer tres viatges; *Jo no li calc*), i altres verbs com *convenir, fer falta, constar, faltar, mancar, etc.*, en els quals «és possible un element en nominatiu» per formar frases que ja no són impersonals (*Li convindrà fer tres viatges; Jo no li convinc*).

Segons Rigau (1999: 326), «actualmente, los predicados impersonales relativos tienden o bien al giro personal —como *convenir*— o bien a desaparecer», perquè tendeixen a deixar de ser impersonals, com ha passat amb els verbs catalans *lleure, restar* (present encara en un registre culte) o *caldre*, que cada vegada més és substituït per *fer falta* i —segons Rigau (2005a: 242-243)— també per *ser necessari, importar* o *haver de menester*.

comparteix propietats amb els verbs DatExp, encara que no es tracta de la mateixa construcció. Todolí (2008: §S 6.5.5.3c) indica que els verbs *passar* (*A la Joana no sé què li passa*), *ocórrer*, *caldre* o *fer falta* són pseudoimpersonals.

- (19) a. No li passa res. / *No li passa patir.
b. Li passen coses estranyes / *Li passeu vosaltres.

Dues proves sintàctiques ajuden a diferenciar els verbs DatExp dels verbs DatImp quan es presenten amb un datiu experimentador. En primer lloc, totes dues classes de verbs presenten gairebé sempre una duplicació obligatòria de clític. Ara bé, segons Todolí (2008: §S 6.5.5.3c), quan el subjecte és definit i tema i el complement indirecte indefinit i rema discursiu, la duplicació amb els verbs psicològics pot ser optativa (20)a;³⁵ però sembla que és gairebé sempre obligatòria amb els verbs pseudoimpersonals (20)b-c (cf. §2.2.4.1).

- (20) a. Aquestes pel·lícules (li) {agraden / repugnen / xoquen} a tothom; Aquestes pel·lícules no (li) {agraden / repugnen / xoquen} a ningú.
b. Aquests diners ??(li) {calen / convenen / falten} a tothom; Aquests diners no ??(li) {calen / convenen / falten} a ningú.
c. Aquestes coses ??(li) {passen / ocorren / succeeixen} a tothom; Aquestes coses no ??(li) {passen / ocorren / succeeixen} a tothom.

En segon lloc, els verbs psicològics no admeten sintagmes postverbals que siguin SNe (21)a; en canvi, sí que els admeten els verbs pseudoimpersonals (21)b-c i també aquells verbs amb datiu que es troben al límit entre la volició i l'emoció (cf. §2.1.1), com *abellir* (21)d.³⁶

- (21) a. A l'Albert li {agraden / repugnen / plauen} *(les) maduixes.
b. A l'Albert li {calen / convenen / falten} amics.
c. A l'Albert (sempre) li {passen / ocorren / succeeixen} desgràcies.
d. A l'Albert li abelleixen maduixes.

³⁵ Cf. també GIEC (§18.4.2.3d).

³⁶ Cf. Bosque 1996: 94-95, per al verb *apetecer* de l'espanyol. En canvi, Par (1923: 148) col·loca el verb *abellir* dins el grup de verbs com *ploure*, *desploure*, *doldre*..., igualment que la GIEC (§21.5a). Marín (2015: 12) també inclou el verb de l'espanyol *apetecer* dins el grup dels predicats DatExp. Per a més informació, vegeu §6.7.

Per tant, en aquest treball descartaré determinats verbs que alguns lingüistes classifiquen com a psicològics, però que no són emotius, tot i contenir un matís semàntic psicològic. Per exemple, Solà (2009: §55) comenta l'oració [...] *que a d'altres els sembla normal* i afirma que el verb *semblar* «és un dels més típicament psicològics, i per això el construïm amb l'“experimentador” (*altres*) desplaçat (a l'esquerra) i duplicat amb el pronom feble (*els*)»; Solà (2009: §69) assenyala que el verb *convenir* «és un verb dels anomenats psicològics (com *agradar*, *interessar*, *preocupar*, etc.), els quals porten un complement indirecte “d'interès”». ³⁷ Solà (2008: §S 21.5.2b) inclou entre una llista de verbs psicològics verbs d'activitat intel·lectual com *acudir-se*, *barrinar* i *semblar* o verbs pseudoimpersonals com *caldre*, *esdevenir*, *faltar*, *ocórrer* i *passar*. Ginebra i Montserrat (2002: 44) també inclouen dins el grup de predicats com *agradar* els verbs *esdevenir* i *passar*. Tots aquests predicats són indubtablement verbs amb un contingut semàntic psicològic, però no els inclouré en la meua anàlisi perquè no els considero pròpiament del grup de verbs emotius de règim datiu, com *agradar*.

Uns quants verbs poden plantejar dubtes a l'hora de classificar-los. Per exemple, Rosselló (2008: §S 13.3.7.1) inclou el verb *urgir* dins els predicats psicològics DatExp. ³⁸ Seguint Rigau (1999, 2005a, 2005b), considero que *urgir* és un verb DatImp, com ho mostra la possibilitat d'acceptar un SNe postverbal (22).

- (22) a. A la Núria li urgeixen solucions.
 b. Laporta va tancar el seu pas com a regidor el 13 de juny i sense més dilació es va submergir en el projecte blaugrana. Per això urgeixen vacances. [La Vanguardia, 20 de juliol del 2015, p. 41]

Un altre cas de dubte és el verb *importar*, que Benot (1910; 107) col·loca dins el grup dels verbs espanyols com *urgir* o *convenir*, i no pas dins el grup dels verbs afectius com *repugnar* o *desagradar*: seria un verb DatImp, no pas DatExp. En canvi, Bel (2008: §S 2.2.4.2), Hernanz (2008: §S 1.3.3.2) i Rosselló (2008: §S 13.3.7.1), entre d'altres, inclouen el verb *importar* dins els predicats DatExp. Amb el significat de ‘ser important o d'importància’ el considero un predicat DatExp, que no admet un SNe postverbal

³⁷ En canvi, Jané (1978) afirma que el verb *convenir* conté un significat que s'acosta al verb *caldre* i que presenta «un cert caràcter impersonal. [...] i si bé no podem considerar *convenir* com un verb pròpiament impersonal, ja que són possibles oracions com *Jo no li convinc* o *Vosaltres em conveniu*, usem més aviat aquest verb amb un subjecte representat per un infinitiu o bé per una subordinada amb el verb en subjuntiu, com el verb *caldre*».

³⁸ A més, *urgir* presentar un ús no normatiu com a ‘instar’, com un verb AcExp.

(23), tot i que es diferencia de verbs com *agradar* que es pot construir amb oracions interrogatives indirectes (cf. Bonet 2008: §S 19.11f). Encabir el verb *importar* dins els predicats DatImp té sentit en l'accepció que recull el DCVB de 'ser necessari, caldre'.³⁹

- (23) a. A la Núria li importen *(els) alumnes.
b. A la Núria li importa *(la) literatura.

La semàntica indirectament emotiva dels verbs *aprofitar* ('ser de profit') i *costar* ('ser difícil, requerir esforç') pot fer dubtar de classificar-los com a DatExp, encara que *costar* es pot concebre més fàcilment com a emotiu. Par (1923) els considera emotius juntament amb *plaure*, *desplaure* i *doldre*. Segons les proves de (20) i (21), sembla que es comporten com els verbs DatExp (24).

- (24) a. Aquestes lectures (li) {aprofiten / costen} a tothom; Aquestes lectures no (li) {aprofiten / costen} a ningú.
b. A l'Andreu li {aprofiten / costen} *(els) estudis.⁴⁰

Ara bé, el verb *aprofitar* presenta certes peculiaritats respecte a la resta de verbs DatExp. Molt sovint es construeix amb un experimentador nominatiu (*La Bet va aprofitar les vacances*) i quan la construcció és amb un datiu experimentador (*A la Bet li van aprofitar les vacances*) hi ha un altre verb DatExp equivalent amb el sentit de 'ser de profit', el verb *provar* (*A la Bet li van provar les vacances*). A més, l'ús absolut del verb *provar* (25)a queda més natural que el del verb *aprofitar* (25)b, una construcció possible amb altres verbs DatExp (25)c, inclòs el verb *costar*. Tenint en compte aquests arguments, considero el verb *costar* com a DatExp i no, en canvi, el verb *aprofitar*.

- (25) a. Aquestes coses proven.
b. ?Aquestes coses aprofiten.
c. Aquestes coses {agraden / costen / desagraden / desplauen / dolen / importen / interessen / plauen / remordeixen / repugnen / requen / xoquen}.⁴¹

³⁹ «**importar** | 3. *intr.* (sovint acompanyat de la partícula *hi*) Ésser necessari; caldre (Mall.); cast. *ser preciso, haber necesidad*. Ni he presa may cap volada sense importar-hi, Ignor. 76» (DCVB). De fet, Rigau (2005a: 242-243) indica que el verb *caldre* tendeix a ser substituït per *fer falta, ser necessari, importar* o *haver de menester*.

⁴⁰ Exemples amb un SNe com *Treballar bé costa esforç* (DUVC) no invalida aquesta prova, ja que es tracta d'una construcció biargumental en l'accepció 'requerir', a la qual es podria afegir un datiu (*Treballar bé li costa esforç*). És diferent de la construcció monoargumental *Reconèixer els errors costa* (DUVC), en l'accepció 'ser difícil o requerir esforç', a la qual també podríem afegir un datiu (*Reconèixer els errors li costa*).

Segons Rosselló (2008: §S 13.3.6.2a-b i §S 13.3.7.2b) i GIEC (§21.2.2b i §21.5a), una característica dels verbs psicològics amb experimentador acusatiu (AcExp) i amb experimentador datiu (DatExp) és que poden elidir el seu objecte. Com en el cas de *aprofitar*, la dificultat per participar en una construcció amb l'ús absolut del verb pot ser un criteri útil per no incloure dins el grup de verbs AcExp o dins el grup dels DatExp altres predicats no emotius que es construeixen amb un acusatiu o amb un datiu experimentador, respectivament, i que ens poden fer dubtar sobre la seva classificació. Per exemple, *concernir* i *incumbir* (26).⁴²

- (26) a. ?Aquestes coses concerneixen.
b. ?Aquestes coses incumbeixen.

2.2. Classificació dels verbs psicològics

Segons una visió clàssica, els verbs psicològics engloben un ampli grup de predicats biargumentals que comparteixen una mateixa xarxa temàtica (experimentador, tema). Des de l'estudi de Belletti i Rizzi (1988), aplicat a l'italià, se solen classificar en tres classes o tipus, segons tres configuracions sintàctiques diferents: els verbs del tipus I són transitius amb l'experimentador subjecte i el tema objecte, com *témer* (27)a; els del tipus II són verbs transitius amb l'experimentador objecte i el tema subjecte, com *preocupar* (27)b, i els del tipus III són verbs intransitius amb l'experimentador datiu i el tema subjecte, com *agradar* (27)c.⁴³

⁴¹ Es podria discutir sobre l'acceptabilitat d'utilitzar en l'ús absolut els verbs *recar* i *remordir*, que també considero DatExp: *Aquestes coses requen*, *Aquestes coses remordeixen*. Podem trobar-ne exemples a la literatura: «[...] y encara qu'era ferlos bocins, / allavors sí que es deferen, / raque ò no raque, se digueren / l'adéu, y prompte se perderen / carrer avall la noya, lo minyó bosch endins» (Verdaguer 191?: 209); «Com requen aquests morts!» (Rigau 1990: 18 (37c)); «Lo senyor Llanas te prou talent per fer passar als espectadors unas guapas estonas de satisfacció, per ferlos ben riurer, ab riallas que no remordeixen ni corrompen» (*La Veu de Catalunya*, any I, núm 13, 5 d'abril del 1891, p. 156). Segons el DCVB, el verb *recar* presenta la variant *racar*.

La peculiaritat d'aquests verbs és que sovint s'utilitzen en oracions triargumentals, per substitució per un predicat complex en el cas de *recar* (*saber greu*) o per anar acompanyat d'un SN en el cas de *remordir* (*remordir la consciència*): *Li sap greu el que ha fet*; *Li remordeix la consciència el que ha fet*.

⁴² Marín (2015: 12) considera que els verbs *concernir* i *incumbir* de l'espanyol són predicats DatExp.

⁴³ Per al català, Rosselló (2008: §S 13.3.7.1) anomena respectivament A, B i C els tipus I, II i III de verbs psicològics de Belletti i Rizzi (1988).

- (27) a. Gianni teme questo.
b. Questo preoccupa Gianni.
c. A Gianni piace questo. / Questo piace a Gianni.

[Belletti i Rizzi 1988: 291-292 (1), (2) i (3a-b)]

En el cas dels verbs psicològics, el tema sovint s'anomena estímul, o també causa, activador de l'emoció o subjecte/objecte de l'emoció (cf. Levin 1993: 189; Pesetsky 1995: 55-63; Landau 2010: 5). Segons Dowty (1991), les característiques dels dos arguments d'aquests verbs —un experimentador i una causa— són les que expliquen el comportament especial que presenten. L'experimentador és sempre una entitat animada; la causa pot iniciar un procés o mantenir un estat (cf. §1.1): tots dos arguments són molt pròxims a la noció d'agent i poden fer la funció de subjecte oracional.

En anglès els verbs psicològics se solen classificar en dues categories sintàctiques (cf. Lakoff 1970; Postal 1971; Grimshaw 1990; Pesetsky 1995; Arad 1998a; Landau 2010), l'una amb un experimentador subjecte i l'altra amb un experimentador objecte. Pesetsky (1995) anomena, respectivament, els verbs de cadascuna de les dues classes com a *Subj(ect)Exp(eriencer) verbs* i *Obj(ect)Exp(eriencer) verbs*. Dins els verbs ObjExp hi ha verbs transitius —la majoria en anglès— o intransitius —molt pocs: *niggle at* 'queixar-se per no res', *grate on* 'molestar (fig.)', *jar on* 'crispar', *appeal to* 'atreure', *matter to* 'importar' (cf. Levin 1993: 193).

Ara bé, una anàlisi atenta dels verbs psicològics catalans permet ampliar la classificació de Belletti i Rizzi.⁴⁴ Aquesta nova classificació es podria ampliar amb altres predicats psicològics, especialment amb predicats complexos amb un verb lleuger i un nom psicològic no incorporat al verb: per exemple, Bouchard (1995: 275-278) classifica les construccions psicològiques en quatre classes, una de les quals correspon a oracions amb noms psicològics no incorporats al verb i amb sintagmes preposicionals (*Cela a mis Pierre dans une rage terrible*; *Cela a éveillé en Pierre une rage terrible*).

Pel que fa a les abreviatures que utilitzo per designar cada grup de verbs, m'aproximo a les de Pesetsky (1995) —SubjExp i ObjExp—, i les amplio a altres grups verbals. Però el fet que el català diferenciï clarament dos grups de verbs ObjExp m'obliga a abandonar aquesta etiqueta i a utilitzar-ne dues de diferents que mostrin tots dos tipus:

⁴⁴ En la nova classificació d'aquest apartat hi incloc verbs amb un sol argument, que és l'experimentador.

AcExp (objecte experimentador amb acusatiu) i DatExp (objecte experimentador amb datiu).⁴⁵ A continuació presento una classificació preliminar dels verbs psicològics catalans: com a fruit de les aportacions d'aquest treball, a la taula 8 de §5.4 i al resum de l'annex final presentaré una altra classificació més completa i afinada.

2.2.1. Verbs SubjExp

Els SubjExp són verbs amb un argument extern nominatiu experimentador que habitualment es construeixen amb un tema acusatiu. Es corresponen amb els verbs italians tipus I de Belletti i Rizzi, els tipus A catalans de Rosselló i els SubjExp anglesos de Pesetsky:

- *adorar, apreciar, detestar, enyorar, estimar* (sinònims: *voler i amar*), *menysprear, odiar, perdonar, témer, tolerar, venerar...*;⁴⁶
- verbs del llenguatge col·loquial: *no sofrir (algú), (no) aguantar (algú)*;
- exemples: *L'Enric estima la Maria; L'Enric menysprea el rival, L'Enric no aguanta la Maria.*

Amb aquests verbs l'experimentador subjecte és el protagonista de l'oració. Per exemple, un verb com *témer* (*Els estudiants temen el director de l'institut*) situa l'escena conceptual des del punt de vista de l'experimentador (*els estudiants*), com a participant més prominent.⁴⁷

Nombrosos autors han defensat el caràcter estatiu de les oracions amb verbs SubjExp (cf. Belletti i Rizzi 1988; Grimshaw 1990; Dowty 1991; Pustejovsky 1991; Tenny 1992;

⁴⁵ Hauria estat més coherent amb aquestes dues etiquetes utilitzar NomExp (Nom = nominatiu), en lloc de SubjExp, per al primer grup de verbs; però la voluntat de no allunyar-me d'una abreviatura prou arrelada als treballs científics aconsella no canviar-la. Pel que fa al tipus de sigles que utilitzo, vegeu la nota 135 de §2.2.7.

⁴⁶ Segons Paradís (2016), alguns predicats SubjExp com *detestar* i *odiar*, entre altres verbs força heterogenis, tenen la capacitat de comportar-se com a verbs de reestructuració —poden desencadenar l'ascens dels clítics—, tot i que hi ha molta variació entre els parlants sobre l'acceptabilitat i l'ús d'aquestes construccions. Es tractaria de verbs de reestructuració lèxics perquè, a diferència dels verbs de reestructuració més estudiats (modals i quasimodals, aspectuals i alguns verbs de moviment), no poden rebre un tractament similar al dels auxiliars. Dos exemples del corpus aportat per Paradís (2014) són els següents: *Els detesto fer; Els odio fer.*

⁴⁷ Manllevo els termes de *protagonista* i de *participant més prominent* de Ginebra (2003) i d'Ynglès (2011) respectivament, tot i que aquests autors no els utilitzen amb una voluntat terminològica específica i els apliquen a oracions amb verbs AcExp i canvi d'ordre oracional (OVS).

Pylkkänen 1997; Arad 1998a; Rosselló 2008; Rothmayr 2009; Marín 2011), fet que impossibilitaria que l'experimentador subjecte fos un «agent».⁴⁸ De fet, Ramchand (2008: 18) assenyala que «transitive experiencer subjects verbs behave differently from transitive verbs with agentive subjects (Grimshaw 1979, Pesetsky 1982)». La caracterització estativa és coherent amb el fet que en llengües com l'hebreu (cf. Landau 2010: 11-12), el gaèlic o l'irlandès (cf. Arad 1998a: 229-230) les oracions amb un subjecte experimentador sovint es fan a través de construccions perifràstiques amb els verbs *ser* o *tenir*, un nom de denotació psicològica i un experimentador introduït per una preposició en construccions locatives. Altres autors, en canvi, accepten que els verbs SubjExp poden tenir altres interpretacions, a més de l'estativa (cf. Baker 1997; Rapp 1997; Hale i Keyser 2002; Gelderen 2014).

Debate aquest punt excediria l'abast i propòsit d'aquest treball, que no estudia els verbs SubjExp (cf. §2.2.7 *in fine*). Aquí només deixo anotades unes quantes dades sobre aquesta qüestió: la possibilitat que, en alguns contextos, determinats verbs SubjExp participin en oracions passives (28)a/l, en imperatives (28)b, en progressives de gerundi (28)c o en oracions intransitives (28)d/l;⁴⁹ a més, poden descriure una activitat amb un inici (28)e (cf. Rapp 1997: 43) o poden acceptar una clàusula de finalitat (28)f, un complement adjunt d'una oració passiva no introduït per la preposició *per* (28)g —que assumeix la funció semàntica d'agent (cf. Bartra Kaufmann 2008: §S 16.2.2.1e)—, una paràfrasi amb *fer-ho* (28)h,⁵⁰ un complement de mitjà introduït per la preposició *amb* (28)i —que indica un agent o causa esdevenimental (cf. Mateu 2000)— o la interpretació deòntica de perífrasis modals en construccions no temporals o en l'ordre seqüencial *haver de + poder* (28)j (cf. Picallo 1990; Gavarró i Laca 2008: §S 23.4.3-4). Finalment, el verb

⁴⁸ La GIEC (§21.2.2a, §21.5d) també considera que les oracions amb verbs SubjExp són estatives.

⁴⁹ A diferència de l'espanyol, «en català, la reticència dels transitius estatus a l'elisió de l'objecte sembla absoluta: verbs com *veure*, *sentir*, etc. han de recórrer al clíctic *hi*: tenim així els predicats *veure-hi*, *sentir-hi*, etc., que fan referència a l'estat de la visió o audició d'una persona (*En Pere no hi veu (bé)*, *La gent gran generalment no hi sent (prou bé)*) (vg. §6.5.10.4)» (Rosselló 2008: §S 13.3.6.2a). Vegeu també GIEC §21.2.2d.

Segons la GIEC (§21.2.2a), és possible l'ús en sentit absolut dels verbs SubjExp (*El qui estima no té enveja*; *Ells també saben odiar*), a excepció d'algun verb com *lamentar* (*Lamenten l'enderrocament del pont vell*).

⁵⁰ «Odi et amo. Quare id faciam, fortasse requiris./ nescio, sed fieri sentio et excrucior» (Catul 1928: 82, carmen LXXXV): «Odio i estimo. Per què em comporto així (lit. 'Per què ho faig'), potser em preguntes. / No ho sé, però sento que és així (lit. 'que s'esdevé així') i em turmento». Sembla que en llatí la prova del *fer-ho* funciona més bé que en català: «[?]Odio i estimo. Per què ho faig?». Agraïxo a Jaume Mateu l'exemple i l'observació.

SubjExp *enyorar* pot tenir l'alternant antipassiu per formar una alternança activa/antipassiva (28)*k*: diversos autors caracteritzen el subjecte de la versió activa com un agent (cf. Bogard 1999; Chamoreau 2008).

- (28) a. [...] hi ha qui mai no va tenir ningú a qui estimar i mai no va ser estimat per ningú (Alimbau 2005: 129); [...] però també va ser odiat per molts dels seus contemporanis per culpa de les seues idees (Pascual 2003: 14); [Eduardo Mendoza] Estimat per la crítica i el públic (*La Vanguardia*, 1 de desembre del 2016, portada [peu de foto]).
- b. Estima i fes el que vulguis (sant Agustí d'Hipona); Estima't (campanya publicitària d'El Corte Inglés durant les Rebaixes de gener del 2017).
- c. En Lluís va estar menyspreant el secretari durant tota la reunió.
- d. Qui estima, sempre l'encerta (Jaume Serra Adrover); No estima de debò qui no estima per sempre (Eurípides); Por. La societat que tem (*La Vanguardia*, 11 de desembre del 2016, titular).
- e. En aquell moment vaig començar a {adorar-lo / estimar-lo / odiar-lo}.
- f. L'equip directiu va menystenir el secretari amb la intenció d'abaixar-li els fums.
- g. En aquest poble l'alcalde és {detestat / estimat / odiat}.
- h. Estima el proïsme; si no ho fas, et sentiràs molt malament; Qui odia, ho fa per rancúnia.
- i. Estima Jahvè, el teu Déu, amb tot el cor, amb tota l'ànima i amb totes les forces (La Bíblia, Dt 6,5); S'adonà que l'estimava amb els ulls, amb la pell, amb el membre, amb l'esment, amb el cor, amb els ossos, amb els músculs (Moncada 1988: 137).
- j. Estimar-se un mateix és fonamental per poder estimar els altres (Alart i Ruaix 2008: 95); Gabriel, perquè algun dia el meu país arribi a ser això que tant anhele, la gent com tu l'ha de poder estimar tant com l'estimo jo (*Diari de Sabadell*, 17 de febrer del 2016).
- k. L'Enric s'enyora.
- l. L'ideal de Rilke és estimar, no pas ésser estimat. «El qui és estimat —deia— passa; el qui estima perdura» (Manent 1975: 199).

Pel que fa a les oracions passives de (28)*a*, cal tenir en compte l'observació de Bartra Kaufmann (1984), que diferencia les passives amb un sintagma introduït per la preposició *per* de l'introduït per la preposició *de*. Amb la preposició *per* es tractaria d'autèntiques passives sintàctiques, amb un sintagma preposicional agent optatiu i «una correspondència entre Passiva Sintàctica i Agentivitat». En canvi, amb la preposició *de* es tractaria d'oracions atributives, de caràcter estatiu, amb un sintagma preposicional obligatori; entre els exemples d'oracions atributives, l'autora assenyala amb dos interrogants l'oració amb un verb SubjExp ^{??}*el meu avi era respectat*, i afirma que només seria acceptable amb un caràcter marcat, a diferència de l'absoluta acceptabilitat de l'oració *el meu avi era respectat de tothom*. A Bartra Kaufmann (2008: §S

16.2.2.2.a) indica que la preposició *de* s'utilitza amb el participi de determinats verbs, entre els quals inclou *respectar* o *estimar*, que formen construccions amb un «marcat caràcter estatiu». Defensar que algun verb SubjExp pot formar oracions agentives implica analitzar de quin tipus d'agentivitat es tracta.⁵¹

A més, es pot tenir en compte l'observació que els substantius deverbals derivats dels verbs SubjExp —com *admiració*, *amor*, *menyspreu*, *odi*, *temor*—, «admeten un experimentador realitzat com a SP_{per (part de)}. [...] Aquest experimentador segurament té trets agentius (podríem parlar, per exemple, d'un *experimentador agent*), i seria el que permetria justificar la passivització de l'estructura» (Cremades 2017: 150-151): cf. també Bogard 1995: 446; GIEC §14.4.2a.

- (29) a. Es per tant de presumir que lo egoisme, ó lo temor, ó la ignorancia *per part dels Ajuntaments y Juntas* pericials son la causa de son incumpliment.
b. [...] admiració *per part de Joan* per certes condicions de caràcter que descobria en Mauri i que ell hauria desitjat de posseir en algun grau.
c. [...] la amor vers la terra catalana *per part de poetes inspirats*.
d. es un verdader testimoni de amor á la terra *per part de son autor*.

[Cremades 2017: 150 (62)b-e]

El verb *estimar* pot expressar-se de forma pronominal sense canviar el règim del seu argument intern (30), com altres verbs agentius (31). És interessant el contrast de (32)a-b entre verbs de percepció: *mirar* i *escoltar* (d'activitat), d'una banda; *veure* i *sentir* (estatius), de l'altra. Tsunoda (1985: 393-394) caracteritza els primers (*look, listen*) com a verbs *volitional/agentive* i els segons (*see, hear*) com a verbs *non-volitional/non-agentive*. La capacitat del verb *estimar* d'expressar-se pronominalment com altres verbs d'activitat és una nova dada a favor de la possible agentivitat del seu subjecte, tot i que és un comportament excepcional dins el grup dels SubjExp. Segons Rigau (1994: 30), tots dos alternants d'oracions similars a les de (31) seleccionen un agent i un tema.⁵²

⁵¹ A l'apartat §5.2.4.3 introduïxo dos conceptes diferenciats d'agent, que utilitzo en altres apartats (cf. §5.4 i §6): *agent_E* i *agent_I*. Defenso que en determinats contextos un verb SubjExp com *estimar* pot ser agentiu amb un subjecte *agent_I* (cf. la nota 727 de §6.8).

⁵² Per a les diferències entre tots dos alternants de (31), vegeu Oliva (1988), Rigau (1994) i GIEC §21.2.2b. Ara bé, com en tots els verbs SubjExp, la restricció del verb *estimar* als SNe és absoluta (cf. §2.1.2), també en l'alternant no pronominal de (30) (*La Toma estima *(els) nens*), a diferència dels alternants no pronominals de (31): *En Pere llegeix assaig*, *En Pere menja sopes* (exemples de Rigau

- (30) La Tona {estima / s'estima} l'Arnau. [vs. *La Tona s'odia l'Arnau.]
- (31) a. La Tona {estudia / s'estudia} la lliçó. c. La Tona {beu / es beu} un got d'aigua.
 b. La Tona {llegeix / es llegeix} el poema. d. La Tona {menja / es menja} una poma.
- (32) a. La Tona {mira / es mira} el quadre vs. La Tona {veu / *es veu} el quadre.
 b. La Tona {escolta / s'escolta} la conversa vs. La Tona {sent / *se sent} la conversa.

Aquesta intuïció permet diferenciar l'ús dels verbs SubjExp segons la possibilitat de l'experimentador de realitzar la funció d'un agent —de ser part activa i voluntària en una acció—, la possibilitat de l'experimentador d'estar predisposat a experimentar un estat determinat davant un estímul concret, o totes dues possibilitats. Aquest fet pot explicar els contrastos de les oracions de (33). El verb *estimar* sembla exigir una certa voluntat o decisió de «fer-ho» i participa més fàcilment que altres verbs d'aquest grup en construccions agentives d'activitat —cf. (30) i els exemples de (28) amb el verb *estimar*—;⁵³ en canvi, es resisteix a portar una oració subordinada que indiqui l'estímul d'un estat mantingut en el temps (cf. (33)a) i que pressuposa la predisposició a experimentar un determinat estat davant un estímul.

- (33) a. ^{??}En Roger estima que vinguin els nens a veure'l.
 b. La Rosa odia que la facin treballar fins a les deu de la nit.
 c. En Jordi menysprea que l'insultin.

Segons Hale i Keyser (2002), els verbs SubjExp poden tenir dues estructures i serien ambigus entre la lectura estativa i la no estativa: poden aparèixer en construccions imperatives i progressives (34)a-b, i en altres contextos no estatius (34)c, tot i que els no estatius són contextos marcats i l'ús habitual d'aquests verbs és com a estatius. Per a Hale i Keyser (2002: 39-40), els usos estatius dels predicats SubjExp (*I respect Mary*) es corresponen estructuralment amb expressions que utilitzen el verb estatiu *have* (*Mary has my respect*); en canvi, els usos no estatius dels SubjExp (*I respect Mary*) es corresponen estructuralment amb expressions que utilitzen el verb no estatiu *give* (*I give Mary my respect*). Gelderen (2014: 117-119) extreu dades del *Corpus of Contemporary*

1994). Aquestes dades són un indicatiu que les estructures argumentals de totes dues construccions són diferents (cf. la nota 53 i la nota 728 de §6.8).

⁵³ Acceptar que aquests verbs poden denotar activitats podria fer pensar que participen en estructures sintàctiques inergatives, les típiques dels verbs d'activitat amb un agent. Cal tenir en compte que Hale i Keyser (2002: 37-45) indiquen que els verbs transitius atèlics d'activitat tenen una estructura transitiva no inergativa. Hi inclouen els verbs SubjExp i els verbs d'impacte, com *kick*, *punch* o *slap*.

American English (COCA), en què verbs SubjExp anglesos poden passar d'un ús estatiu a un d'agentiu en oracions progressives de gerundi (35); segons Gelderen, aquestes estructures deixen de tenir un subjecte experimentador d'una oració estativa, en l'ús habitual d'aquests verbs, per tenir un agent d'una oració no estativa.

- (34) a. Respect your parents.
 b. He is liking his new job.
 c. The troops respected their new commander in minutes.

[Hale i Keyser 2002: 210 (10)]

- (35) a. Exactly. I want – I'm liking Geoffrey Rush. (COCA NBC Today)
 b. The Steelers are loving it. (COCA NBC Today)
 c. I've been fearing the answers. (COCA Fiction 2007)

[Gelderen 2014: 118-119]

Sembla que el verb català *estimar* participa més fàcilment en la majoria dels contextos agentius de (28) i, a més, pot fer oracions com la de (30), encara que no s'ha de descartar la interpretació estativa oracional en determinats contextos. Per marcar la diferència entre un verb com *estimar* i altres verbs SubjExp —cf. els contrastos de (30) i de (33)—, estableixo l'etiqueta Subj(ag)Exp per a *estimar*, que remarca la seva facilitat per a la interpretació agentiva,⁵⁴ encara que no sigui l'única. Seguint Hale i Keyser (2002: 39-40), indico la doble interpretació possible dels verbs SubjExp generals —com *odiar* o *menysprear*— amb la sigla Subj(±ag)Exp. Amb els verbs Subj(±ag)Exp es podria discutir sobre la possible interpretació agentiva o estativa d'oracions com les (36)a-(37)a, però hi ha altres contextos que són clarament estatus (36)b-(37)b.⁵⁵

- (36) a. En Jordi odia la Maria.
 b. En Jordi odia les sopes. [semàntica metafòrica de 'desagradar molt']
- (37) a. En Jordi menysprea la Maria.
 b. En Jordi menysprea que l'insultin. [semàntica metafòrica d' 'importar gens']

⁵⁴ Un tipus d'agentivitat específica: cf. la nota 51.

⁵⁵ Considero que l'experimentador és sempre una *causa interna* que participa d'alguna manera en l'event oracional, tant quan es presenta en construccions estatives com en construccions d'activitat (cf. §1.1). En aquest punt seria més pertinent una explicació filosòfica o antropològica que ens aproximés a les característiques internes dels experimentadors humans. És probable que quan l'experimentador pugui modificar l'actitud interior envers un referent —i sigui part activa en una acció, més que no pas el receptor passiu d'un estímul— es parli en termes de *llibertat*, *voluntat*, *decisió*, *esforç* o altres termes afins; en canvi, quan l'estat interior segueixi un cert automatisme es parli en termes de *predisposició*, *herència genètica*, *constitució psicològica*, *temperament*, *caràcter personal* o altres termes.

Tot i la diferència sintàctica que presenten, la similitud semàntica d'un verb SubjExp quan només denota un estat (36)b-(37)b amb la de verbs DatExp em mena a aventurar una hipòtesi.⁵⁶ Fins ara he considerat, d'una banda, un verb SubjExp que pot expressar l'activitat d'un agent (verb *estimar*) i, de l'altra, verbs que són ambivalents (*odiar*, *menysprear*), els quals tant poden expressar l'activitat d'un agent com un estat mantingut per un estímul. Què passaria quan un verb SubjExp només pugui expressar un estat i mai una activitat d'un agent? La hipòtesi seria que podria acabar evolucionant com un verb DatExp, i l'exemple prototípic seria el verb *gustar* de l'espanyol.⁵⁷ Segons Rivero (2010) i Batllori (2012), en el verb *gustar* de l'espanyol hi ha hagut una reanàlisi des d'una etapa inicial d'oracions amb experimentador nominatiu fins a l'experimentador datiu actual; significativament, Batllori (2012) indica que la configuració transitiva original expressava voluntarietat en l'experimentador i, en canvi, la intransitiva actual expressa involuntarietat. Les dades aportades per Vázquez Rozas (1995: 218-219) i Gutiérrez Ordóñez (1999: §30.5.2.5) sobre els verbs psicològics de l'espanyol assenyalen també el caràcter voluntari de les oracions amb verbs SubjExp i l'involuntari de les oracions amb verbs DatExp.

Hi ha una altra similitud entre els verbs SubjExp i els verbs DatExp: la capacitat d'uns quants d'aquests predicats (no tots) de formar oracions reflexives amb el clític *es/se* (SubjExp *odiar-se* [a si mateix], DatExp *agradar-se* [a si mateix]).⁵⁸ En tots dos casos

⁵⁶ A continuació recullo uns quants exemples de similitud semàntica entre verbs SubjExp i verbs DatExp: *En Jordi {lamenta/deplora} haver-se equivocat* (*lamentar*, *deplorar* 'recar', 'doldre', 'remordir'); *En Jordi {avorreix/detesta} l'òpera* (*avorrir*, *detestar* 'desagradar molt'); *En Jordi {repudia/abomina} les guerres* (*repudiar*, *abominar* 'repugnar'); *En Jordi adora el teatre* (*adorar* 'agradar molt'). Cal tenir en compte que cada verb aporta matisos semàntics difícilment traslladables a altres peces lèxiques. Kailuweit (2007: 1701; 2015: 325) relaciona els verbs SubjExp i DatExp perquè les oracions de tots dos grups verbals expressen el *judici subjectiu* d'un experimentador actiu.

⁵⁷ El verb anglès *to like* 'agradar' és un verb SubjExp que originàriament era un ObjExp (cf. la nota 277 de §4.2). Com que l'anglès no té verbs DatExp, presenta mecanismes d'evolució sintàctica diferents. Segons Gelderen (2014: 101-102), hi ha verbs psicològics anglesos que han sofert una reanàlisi per passar de ser ObjExp a ser SubjExp, per la tendència de donar preeminència semàntica i sintàctica a l'experimentador: ho exemplifica amb els verbs *fear* ('témer'), *like* ('agradar'), *loathe* ('odiar, detestar'), *marvel* ('meravellar-se, admirar-se, esbalair-se') i *relish* ('gaudir, fruit, divertir-se, adular-se').

⁵⁸ Segons Bouchard (1995: 287-289), i seguint Ruwet (1993), el subjecte dels verbs SubjExp i l'objecte dels verbs AcExp són un *I-Subject* (*Intentional Subject*), i «an I-Subject is a Substantive with intentionality». Pren la idea de Grimshaw (1990) que la gramaticalitat o no gramaticalitat d'una oració reflexiva dependrà de la compatibilitat entre l'antecedent i el reflexiu. Amb els verbs SubjExp hi ha compatibilitat perquè tots dos elements són *Substantive*; en canvi, perquè els verbs AcExp puguin formar oracions reflexives necessiten un subjecte que sigui un *Substantive*, un *I-Subject* que obté una lectura agentiva; en canvi, si el subjecte s'interpreta com un *Concept*, tots dos elements coreferents són

l'experimentador és el subjecte amb cas nominatiu, amb la qual cosa hi ha hagut un canvi estructural en les oracions reflexives dels verbs DatExp, que passen de construir-se amb un experimentador datiu a fer-ho amb un experimentador nominatiu. Etiqueto, de moment, el verb d'aquestes construccions com a SubjExp(refl), un alternant reflexiu possible d'uns quants verbs SubjExp (38)a i DatExp (39)a: és una alternança que es pot denominar *alternança reflexiva*. Quedaria per comprovar si l'estructura argumental de les oracions amb alternants SubjExp(refl) és la mateixa en tots dos casos, quan prové d'un verb SubjExp i quan prové d'un verb DatExp: si fos així, totes aquestes oracions haurien de ser estatives, ja que les oracions amb verbs DatExp construïts com a SubjExp(refl) no sembla que puguin deixar de ser estatives. Més aviat sembla que hi ha d'haver dos tipus de verbs psicològics reflexius: els que alternen amb verbs SubjExp ho fan amb els que admeten un agent —el Subj(ag)Exp *estimar* i l'accepció agentiva dels Subj(±ag)Exp—, i serien verbs Subj(ag)Exp(refl), amb un subjecte agent d'una *alternança reflexiva agentiva* (38). En canvi, només els verbs DatExp(+pers) —verbs DatExp que admeten un subjecte de referència personal— poden formar oracions reflexives amb alternants SubjExp(refl) d'una *alternança reflexiva estativa*, amb un subjecte que no és agent encara que sempre sigui de referència personal (39).⁵⁹

(38) Alternança reflexiva agentiva

- a. La Meritxell {estima / menysprea / odia} en Joan. [Subj(ag)Exp / Subj(±ag)Exp, acc. agentiva]
- b. La Meritxell {s'estima / es menysprea / s'odia} a si mateixa. [Subj(ag)Exp(refl)]

(39) Alternança reflexiva estativa

- a. A la Meritxell li {agrada / desagrada / repugna} en Joan. [DatExp(+pers)]
- b. La Meritxell {s'agrada / es desagrada / es repugna} a si mateixa. [SubjExp(refl)]

Tanco aquest apartat amb una consideració relacionada amb les característiques lexicoaspectuals dels verbs SubjExp. Coherentment amb les observacions de Levin (1999) i de Rappaport Hovav (2008) —cf. §2.2.3.1— sobre la conveniència de desvincular les etiquetes lexicoaspectuals de la tipologia verbal, el doble comportament lexicoaspectual dels verbs SubjExp confirma aquesta afirmació. Hale i Keyser (2002: 214) arriben a una conclusió similar en estudiar els verbs SubjExp: indiquen que no són

incompatibles i l'oració reflexiva és agramatical. Per a més informació sobre aquest fenomen i aquests conceptes semàntics de Bouchard, vegeu les nota 127 de §2.2.5 i la nota 570 de §6.2.2.

⁵⁹ A (132)-(136) de §3.2.2 es recullen més exemples d'oracions SubjExp(refl).

pròpiament verbs estatius i que els trets aspectuals no depenen de les característiques lèxiques d'un verb, sinó de la construcció en què apareix.

2.2.2. Verbs Subj(i)Exp(pr) i Subj(i)Exp(pr-ci)

Els Subj(i)Exp(pr) són verbs ergatius⁶⁰ pronominals (pr) amb un argument intern (i) nominatiu experimentador (subjecte intern). Si bé és cert que els verbs AcExp presenten aquests alternants intransitius a través de l'alternança causativa (cf. Cabré i Mateu 1998; Rosselló 2008: §S 13.3.7.1; GIEC §21.5b-c),⁶¹ és pertinent diferenciar aquest grup de predicats dels verbs AcExp perquè també existeixen verbs ergatius pronominals inherents, que no presenten alternants AcExp:

- verbs ergatius pronominals inherents: *abstreure's*, *emmurriar-se* o *enfurruncar-se*,⁶² *ensentimentar-se* (DCVB 'doldre's, tenir sentiment'),⁶³ *entotsolar-se* ('abstreure's, tancar-se en si mateix'), *esbafar-se* (sinònim d'*esbravar-se* 'alleujar-se deixant sortir lliurement les passions o tensions', segons el DUVC; a més, el DIEC2 hi afegeix el significat de 'perdre l'ànim'), *esbravar-se* (al DIEC2 n'hi ha una accepció no pronominal transitiva, però amb OD no experimentador), *tocar-se* ('tornar-se boig')...;⁶⁴
- alternants ergatius pronominals de l'alternança causativa: *aclaparar-se*, *alegrar-se*, *avorrir-se*, *emocionar-se*, *empipar-se*, *enervar-se*, *escandalitzar-se*, *espantar-se*, *horroritzar-se*, *indignar-se*, *neguitejar-se*, *ofendre's*, *sorprendre's*...;

⁶⁰ Per a una explicació del concepte de verb ergatiu, vegeu Rosselló (2008: §S 13.3.6.3a nota 52) i la veu **verb ergatiu** a Villalba (2004: 171), a més del treball de Gràcia (1989).

⁶¹ La GIEC (§21.4.5) anomena aquesta alternança com a *alternança inacusativa/causativa*, terme més precís tenint en compte la natura dels dos alternants; l'alternant inacusatiu ha rebut noms diversos: *intransitiu*, *ergatiu*, *no causatiu* (o *anticausatiu*), *incoatiu* i *inacusatiu pronominal* (cf. Rosselló 2008: §S 13.3.6.3a). Seguint Levin i Rappaport Hovav (1995), Cabré i Mateu (1998: 75) l'anomenen *alternança causativa / incoativa / estativa* (cf. §3.2.1.2), considerant que hi ha un tercer alternant estatiu. Per simplificar la terminologia, en aquest treball m'hi refereixo com a *alternança causativa*.

⁶² Segons el DIEC2, i a diferència de *emmurriar*, *desemmurriar* sí que participa en l'alternança causativa, però aquest diccionari no recull l'hipotètic verb sinònim *desenfurruncar*. Segons el DCVB, *emmurriar* i *enfurruncar* són verbs transitius.

⁶³ Exemple: «S'hi havia ensentimentat i tot, la Magdalena, que era molt sentida en aquestes coses» (Folch i Camarassa 1997: 79).

⁶⁴ No considero verbs ergatius pronominals inherents els verbs psicològics pronominals que regeixen un SPrep, tot i la similitud formal que presenten: cf. §2.2.5, i les notes 116 i 117 d'aquest apartat.

- verbs del llenguatge col·loquial: *empanar-se*, *petar* (verb ergatiu inherent no pronominal: ‘enutjar-se’), *rebotar-se*, *tallar-se* (‘reprimir-se’) (verbs ergatius inherents, tot i que en un llenguatge col·loquial i creatiu algú els pot utilitzar amb un alternant transitiu); *bloquejar-se*, *cabrejar-se*, *fotre’s*, *matxacar-se*, *picar-se*, *ratllar-se* (verbs amb alternants transitius)...
- exemples: *L’Enric s’esbrava* [tot sol, per si sol]; *L’Enric s’espanta* [tot sol, per si sol]; *L’Enric es pica* [tot sol, per si sol].

Els verbs ergatius pronominals inherents no poden participar en l’alternança causativa perquè els falta el primer dels dos elements necessaris que, segons Masullo (1999), fan falta perquè un predicat pugui participar-hi: que l’esdeveniment es pugui iniciar per una força inanimada i que també es pugui concebre com a causat internament (cf. també Rosselló 2008: §S 13.3.6.3; Abrines 2016). Els assigno l’etiqueta Subj(i)Exp(pr-ci) [ci = causa interna].⁶⁵ Un contrast entre un verb Subj(i)Exp(pr) —amb alternant causatiu— i un verb Subj(i)Exp(pr-ci) —sense alternant causatiu— el mostren dos verbs psicològics pronominals aparentment similars: *emprenyar-se* (40) (com també *empipar-se*) i *enfadar-se* (41),⁶⁶ amb alternant i sense respectivament.

- (40) a. {La Maria / Aquest soroll} emprenya l’Arnau. [AcExp]
 b. L’Arnau s’emprenya. [Subj(i)Exp(pr)]
- (41) a. ?{La Maria / Aquest soroll} enfada l’Arnau vs. {La Maria / Aquest soroll} fa enfadar l’Arnau.
 b. L’Arnau s’enfada. [Subj(i)Exp(pr-ci)]

L’existència dels verbs psicològics ergatius pronominals inherents o Subj(i)Exp(pr-ci) ressalta les característiques de les oracions amb qualsevol predicat del grup Subj(i)Exp(pr). S’hi remarca la causa interna, cosa que fa que l’experimentador sigui el participant més prominent o protagonista de l’escena conceptual (de fet, n’és l’únic participant): «[...] l’acció o esdeveniment afecta el subjecte “des de dins d’ell mateix”»

⁶⁵ Tant els verbs ergatius pronominals com els ergatius pronominals inherents denoten un esdeveniment que es pot concebre com a causat internament. Hauria estat més coherent etiquetar els primers verbs com a Subj(i)Exp(pr/+ce) [+ce = causa externa en l’alternant transitiu] i els segons com a Subj(i)Exp(pr/-ce) [-ce = sense alternant perquè no poden tenir causa externa]. Intento simplificar un etiquetatge que ja és prou complex: amb l’etiqueta Subj(i)Exp(pr-ci) vull indicar que els verbs ergatius pronominals inherents *només* poden tenir una causa interna, encara que també la tenen els verbs ergatius pronominals.

⁶⁶ El DIEC2 i el DUVC recullen el verb *enfadar* només en la versió pronominal *enfadar-se*. En canvi, el DNV, el GDLC i el DCVB accepten tant la versió transitiva del verb com la pronominal. Per a més informació, vegeu les dades sobre els verbs *emprenyar*, *empipar* i *enfadar* dels apartats §5.3.2 i §5.3.3.

(Solà 1987: 100). Un verb com *espantar-se* (*Els estudiants s'espanten*), a diferència de *espantar* (com veurem tot seguit), subratlla aquest fet, encara que es pugui sobreentendre implícitament la causa que provoca *espantar-se* (la causa que provoca que els estudiants s'espantin, per exemple, *amb la reacció del director de l'institut*).

2.2.3. Verbs AcExp i AcExp(ce)

Els AcExp són verbs amb un argument intern acusatiu experimentador. Es corresponen amb els verbs italians tipus II de Belletti i Rizzi i els tipus B catalans de Rosselló,⁶⁷ i queden inclosos dins els ObjExp anglesos de Pesetsky:

- *afligir, aclaparar, alegrar, avorrir, commoure, desficiar, emocionar, empipar, emprenyar, enervar, escandalitzar, esbalair, espantar, esparverar, esporuguir, excitar, horroritzar o esborronar, il·lusionar, impressionar, indignar, neguitejar, obsessionar, ofendre, sorprendre...* (alternants transitius de l'alternança causativa);⁶⁸
- verbs del llenguatge col·loquial: *al·lucinar* (amb OD experimentador), *bloquejar, bombar, cabrejar, cardar o fotre o fúmer* ('perjudicar'), *frapar* ('impressionar'), *matxacar, mosquejar, motivar, picar, putejar, ratllar...*;
- exemples: *Els nens commouen l'Enric; La tempesta espanta l'Enric; Els nens mosquegen l'Enric.*

Habitualment, utilitzaré l'abreviatura AcExp per a aquest grup verbal. Cabré i Mateu (1998) proposen subdividir-los en dos subgrups: els verbs que consideren que sempre regeixen acusatiu (*alegrar, commoure, emocionar*) i els que presenten alternança acusatiu/datiu (*molestar, preocupar i sorprendre*). Quan aquesta subdivisió sigui

⁶⁷ A l'apartat §5.4 matiso aquesta afirmació.

⁶⁸ No tots els verbs que se solen considerar AcExp tenen un comportament idèntic i cal estudiar cada verb per separat a l'hora de classificar-los: a l'apartat §5.3 hi faig diverses observacions sobre uns quants predicats com *enfadar, humiliar, molestar, preocupar, sobtar, i sorprendre*. Per exemple, hi veurem que hi ha arguments per afirmar que verbs com *enfadar i sobtar* no són pròpiament AcExp, o que *humiliar* i una accepció de *molestar* són AcExp(ce).

d'utilitat per aprofundir en l'alternança acusatiu/datiu, anomenaré AcExp(-dat) [sense alternant datiu] els primers i AcExp(+dat) [amb alternant datiu] els segons.⁶⁹

Una consulta als diccionaris confirma que la majoria de verbs psicològics AcExp presenten una altra accepció com a verbs pronominals ergatius, que es correspondria amb l'alternant Subj(i)Exp(pr) de l'alternança causativa. Ara bé, hi ha uns quants verbs AcExp que no presenten una altra accepció pronominal, si més no al DIEC2: *afeixugar*, *agreuja* ('infligir un greuge'), *alertar*, *al·lucinar* ('captivar'), *apesarar* ('causar pesar o pena'), *captivar* ('exercir una atracció forta'), *coaccionar*, *contristar*, *encisar* ('captivar per la bellesa, la boniquesa, la gràcia, el bell capteniment, etc.'), *ennuegar* ('algú o alguna cosa, molestar, causar enuig (a algú)'), *enlluernar* ('fascinar amb el seu esclat'), *fascinar*, *importunar*, *seduir*, *terroritzar* ('sotmetre a un règim d'intimidació amb amenaces, violències, crueltats, etc.'), a diferència de *aterrir* 'causar terror (a algú)'...

Els verbs AcExp sense alternant ergatiu són predicats causatius que *només* admeten una causa externa, com ho és el verb causatiu no psicològic *destruir*,⁷⁰ i no poden denotar la causa interna que indicaria el verb pronominal ergatiu (cf. Masullo 1999): els assigno l'etiqueta AcExp(ce) [ce = causa externa].⁷¹ Aquests verbs sembla que mostren la possibilitat de determinats predicats psicològics AcExp de no denotar una causa interna i remarquen que en les construccions més habituals de tots els predicats AcExp amb un ordre oracional SVO —també dels que tenen alternant ergatiu— l'experimentador és més aviat un pacient.⁷² És una afirmació encertada per a verbs causatius d'un canvi d'estat físic (com *destruir*), però que convé afinar en el cas de verbs psicològics causatius de canvi d'estat, que provoquen un canvi d'estat anímic, en què l'experimentador sempre participa en el resultat de l'acció expressada pel verb com una

⁶⁹ A l'apartat §5.3.2 *in fine* proposo no utilitzar aquestes sigles.

⁷⁰ El verb *destruir* no es pot utilitzar amb un alternant ergatiu (**La ciutat es destrueix*). En canvi, pot formar el verb reflexiu *autodestruir-se* amb el prefix *-auto*: «v. intr. pron. [LC] Destruir-se a si mateix. *Unes institucions polítiques que no poden reformar-se sense autodestruir-se*» (DIEC2).

⁷¹ Seguint el mateix raonament que a la nota 65, però ara aplicat a la causa externa de tots els verbs AcExp, procuro no fer més complex l'etiquetatge d'aquests predicats.

⁷² Fàbregas (2015) diferencia entre dos tipus de verbs AcExp de l'espanyol: d'una banda, els que són verbs causatius de canvi d'estat amb acusatius que són pròpiament pacients, i que només conceptualment es poden denominar acusatius experimentadors de verbs psicològics (*agobiar*, *asustar*, *humillar*, *molestar*, *ofender*, *olvidar*, *reprender*, *dar*+nom psicològic); de l'altra, verbs amb acusatius de comportament especial que són pròpiament experimentadors de verbs psicològics (*aburrir*, *complacer*, *divertir*, *enfadar*, *enojar*, *entretener*, *indignar*, *preocupar*): cf. §2.2.3.2.

causa interna *activa*. En el cas dels verbs AcExp(ce) s'esdevé que l'experimentador no pot desencadenar el procés tot sol o per si sol, sense el concurs inicial d'una causa externa: és una causa interna que no pot actuar aïlladament a l'inici del procés.

En contrast amb els verbs SubjExp, Subj(i)Exp(pr), DatExp, SubjExp(pr-prep)_{A/B} i SubjExpØ (que veurem a continuació), en els AcExp el participant més prominent o protagonista de l'escena conceptual no és l'experimentador, sinó el subjecte, entès com una causa que provoca un canvi d'estat en un pacient, encara que també se sol denominar experimentador a aquest pacient. Un verb com *espantar* (*El director de l'institut espanta els estudiants*), amb un «efecte similar» al de *témer* (*Els estudiants temen el director de l'institut*), situa l'escena des del punt de vista del causador de l'espant (*el director de l'institut*). Molts verbs causatius no psicològics poden prendre un significat psicològic com a AcExp (*psych constructions* de Bouchard 1995): *atipar, cegar, collar, colpir, cremar, enfonsar, ennuegar, enverinar, esperonar, ferir, pressionar, rebentar...*

En la mesura que no sempre el subjecte d'aquestes oracions amb verbs AcExp és un agent i, en canvi, l'experimentador és sempre un participant animat (habitualment humà i amb característiques similars a un «agent»), és possible que —en determinats contextos— l'experimentador acabi esdevenint el participant més prominent de la construcció, com així passa en les oracions dels altres tipus de verbs psicològics. En aquest fet hi ha l'origen de l'alternança acusatiu/datiu dels verbs AcExp i del debat lingüístic actual sobre aquesta alternança, un dels objectes d'estudi d'aquest treball: quin règim ha de tenir el verb quan l'experimentador es converteix en el participant més prominent i sovint es col·loca a l'inici de l'oració?, l'argument experimentador és un argument acusatiu o un argument datiu?⁷³

Hi ha predicats complexos de [verb lleuger *fer / tocar / donar* + nom] que tenen una semàntica semblant als verbs AcExp simples: *fer por* 'atemorir', *fer forat* 'afectar, impressionar', *fer vergonya* 'avergonyir', *fer pena* 'afligir, apesadar, contristar', *fer quedar parat* 'sorprendre', *fer la* {*llesca / murga / guitza*} 'empipar', *fer la punyeta* o

⁷³ Més endavant veurem que, sovint amb un canvi d'ordre oracional (OVS), els verbs AcExp poden formar oracions molt similars a les dels verbs DatExp, en què l'experimentador passa a ser el participant més prominent o protagonista de l'escena conceptual que l'oració descriu (cf. Ginebra 2003: 29-30).

fer l'esqueta ‘molestar’,⁷⁴ *tocar* {*la pera* / *el que no sona* / *els collons*} ‘molestar, empenyar’, *tocar el* {*viu* / *voraviu*} ‘ferir (en allò que és més sensible)’, *tocar el cor* ‘commoure, entendre’, *tocar l'honor* ‘ofendre’, *clavar* o *donar la lata* o *la llauna* ‘enfastidir, molestar, fer-se pesat’... Lògicament, l’experimentador en les oracions d’aquests predicats complexos anirà amb datiu: *li ha fet por*, *li ha fet forat*, *li ha tocat el cor*. El recurs a un predicat complex i a l’experimentador datiu és força productiu en català. Segons Ynglès (2011: 115), aquest mecanisme aconsegueix col·locar l’experimentador a més distància del verb i, conceptualment, amb un grau d’afectació més baix del que tenia amb el verb transitiu: aquesta seria una de les funcions que denota el cas datiu —la reducció de la transitivitat, entesa com a reducció de l’afectació—, tot i no ser de les funcions més prototípiques del datiu.

2.2.3.1. Ambigüitat dels verbs AcExp catalans

Els verbs AcExp es diferencien dels SubjExp i els DatExp perquè poden participar en oracions causatives d’un canvi d’estat causat externament. Aquestes construccions segueixen el patró d’estructura eventiva descrit per Levin i Rappaport Hovav (1995: 94) dels predicats capaços de participar en l’alternança causativa (42)*a-b*: [[*x do-something*] cause [*y become STATE*]].⁷⁵ Els AcExp formen l’alternant transitiu d’aquesta alternança (42)*a*. A diferència d’altres verbs causatius de canvi d’estat, són oracions que no expressen un canvi d’estat físic, sinó anímic.

- (42) a. Els nens sorprenen la Laia. [alternant transitiu, experimentador acusatiu: verb AcExp]
 b. La Laia es sorprèn. [alternant intransitiu, experimentador nominatiu: verb Subj(i)Exp(pr)]
- (43) A la Laia li sorprenen els nens. [experimentador datiu: verb AcExp(+dat)]

Però el verb *sorprendre* també apareix en estructures estatives amb l’experimentador amb datiu i un canvi d’ordre oracional OVS (43), àmpliament esteses entre els parlants, tot i que el DIEC2 indica que l’experimentador ha d’anar amb acusatiu. La intuïció inconscient del molts parlants fa que tendeixin a perdre l’ambigüitat semàntica dels verbs AcExp catalans amb un canvi d’estructura sintàctica quan participen en oracions estatives. Segons Pesetsky (1995), l’estructura argumental i eventiva dels verbs ObjExp

⁷⁴ Per a l’expressió *fer l'esqueta*, vegeu el DNV i Giménez 2015c.

⁷⁵ Per als components semàntics d’aquesta estructura, vegeu els exemples de (119) a §3.2.1.2.

pot ser doble. Les llengües que, com el català, poden marcar l'objecte experimentador amb datiu no presenten amb el datiu l'ambigüitat de les oracions amb acusatiu d'altres llengües; amb datiu són sempre construccions estatives o «psych» (cf. Arad 1998a).

Hi ha verbs d'aquest grup que habitualment són concebuts com a causatius de causació externa; indiquen un canvi d'estat causat externament en l'experimentador en oracions sovint caracteritzades com a esdevenimentals: *atabalar*, *esborronar*, *esparverar*, *esverar*, *neguitejar*, etc. Però n'hi ha d'altres que, a més de seguir aquest patró definitori del grup, poden —sovint amb un canvi d'ordre oracional— presentar un canvi semàntic i sintàctic per passar a denotar un estat habitual de l'experimentador, sense cap canvi d'estat: *apassionar*, *il·lusionar*, *molestar*, *preocupar*, *sorprendre*, etc. Comprovem que la sintaxi i la semàntica depenen de la construcció en què apareix el verb, més que no pas de les característiques lèxiques de cada verb (cf. Goldberg 1995). En els exemples (42)a i (43) del verb *sorprendre* hi ha un canvi sintàctic i semàntic en l'oració, que passa de denotar una oració causativa de canvi d'estat a una d'estativa. Des d'un punt de vista lexicalista, Jackendoff (1997) parla de processos de *coerció*, que donen compte d'una certa ambigüitat semàntica d'un verb en el lèxicó —sobre totes les denotacions possibles que pugui tenir— i que el context s'encarregarà de destriar en cada cas.

Sembla que en els esquemes conceptuals i lingüístics de determinats catalanoparlants es tendeix a un tipus de construcció sintàctica prototípica desambiguadora —amb datiu pronominal, i repetit o no amb un sintagma nominal ple anteposat al verb—, que està relacionada amb una denotació semàntica concreta: quan es vol fer referència a estats o propietats del món psicològic humà (*A la Maria li molesten els nens*). Aparentment, és una construcció força similar a la que presenten els verbs DatExp com *agradar* (*A la Maria li agraden els nens*): el tema o estímul és el subjecte, i l'experimentador va amb datiu i en posició preverbal. També aparentment, és una construcció similar a la de les oracions amb verbs pseudoimpersonals quan prenen un datiu argumental preverbal (*A la Maria li falten uns quants amics per ser feliç*, *A la Maria li convenen unes bones vacances*). Totes aquestes construccions solen ser estatives, amb una caracterització semàntica i lexicoaspectual ben diferent de la que presenten habitualment els verbs AcExp en oracions esdevenimentals amb ordre oracional SVO.

De fet, la flexibilitat semàntica d'un verb de causació externa amb canvi d'estat com *molestar* (*Això la molesta*) pot acabar denotant el verb estatiu 'desagradar molt' (*Li*

desagrada molt això ≈ Li molesta això), o un verb com *preocupar* pot denotar una idea similar a ‘pesar’ (*Li pesa això ≈ Li preocupa això*),⁷⁶ tot i que sempre hi ha matisos semàntics molt subtils que diferencien aquestes equivalències.

Sovint es classifiquen els verbs AcExp com a transitius de natura causativa en què una causa externa produeix un canvi d'estat en un experimentador. En aquesta configuració, els verbs AcExp presenten un ordre oracional [agent o causa + verb + experimentador] (44)a. Solen participar en l'alternança causativa per produir un alternant intransitiu amb el mateix verb, que en llengües com el català és un verb ergatiu pronominal Subj(i)Exp(pr). D'acord amb la divisió de Vendler (1957) —que divideix lexicoaspectualment els predicats segons si denoten estats, activitats, assoliments o realitzacions (*aktionsart*)—,⁷⁷ hi ha autors com Rappaport Hovav i Levin (1998: 108) que han relacionat les oracions causatives de canvi d'estat amb les realitzacions (trets [+dinàmic] [+tèlic] [–puntual] (44)b), i els corresponents alternants intransitius amb els assoliments (trets [+dinàmic] [+tèlic] [+puntual] (44)c), i en general fan correspondre cada determinada plantilla d'estructura eventiva amb una etiqueta lexicoaspectual.⁷⁸

(44)	a.	{En Joan [agent] / El vent [causa]} empenya la Maria.	
	b.	En Joan empenya la Maria.	[+dinàmic] [+tèlic] [–puntual] → realització
	c.	La Maria s'empenya.	[+dinàmic] [+tèlic] [+puntual] → assoliment

Ara bé, més endavant aquestes mateixes autores matisen que la correspondència entre un grup de verbs definits per una determinada estructura eventiva i una etiqueta lexicoaspectual és útil només «as a first approximation» (Levin 1999: 230). Totes dues autores acaben desvinculant la tipologia verbal de les etiquetes lexicoaspectuals (cf.

⁷⁶ Una expressió com *La Maria ha de carregar amb el pes de les preocupacions* denota una idea similar.

⁷⁷ Per a la interacció dels trets independents [±dinàmic], [±tèlic] i [±puntual] per definir cada una de les quatre etiquetes lexicoaspectuals de Vendler (1957), vegeu Escandell (2007: 141-142). Autors com Bosque i Gutiérrez-Rexach (2009: 299-301) anomenen aquests trets, respectivament, [±dinamicitat], [±delimitació] i [±duració], però amb una caracterització inversa de l'últim tret: el que és [+puntual] es correspon amb [–duració] i el que és [–puntual] es correspon amb [+duració]. Per a una revisió crítica sobre les tipologies lexicoaspectuals segons diversos autors, vegeu Alturo (1997: 61-106).

⁷⁸ La caracterització lexicoaspectual com a realitzacions dels verbs AcExp no és compartida per tots els autors (cf. van Voorst 1992 i Marín 2011, autors que tampoc coincideixen en la caracterització dels AcExp). Hi ha autors que afirmen que els verbs psicològics ergatius de l'espanyol no són tèlics (cf. Marín i McNally 2011): per a més informació, vegeu la nota 314 de §5.1. Vegeu Kailuweit (2015: 313-322) per a un resum de diverses posicions que apareixen en la literatura sobre l'*aktionsart* dels verbs AcExp.

Levin 1999: 229-231; Rappaport Hovav 2008: 38).⁷⁹ La flexibilitat semàntica i sintàctica d'aquests verbs els permeten participar en construccions amb trets aspectuals i configuracions sintàctiques molt diferents. A més de les indicades a (44)*b-c*, una oració predicativa estativa (45)*a*, una oració d'activitat amb progressiva de gerundi (45)*b*, una oració estativa sense canvi d'ordre oracional (45)*c* (cf. Acedo-Matellán i Mateu 2015) o una oració estativa amb canvi d'ordre oracional (45)*d*. Per tant, la classificació de les oracions amb verbs AcExp com a realitzacions no sempre és pertinent.

(45)	a.	En Joan emprenya. ['és emprenyador']	[-dinàmic] [-tèlic] [-puntual] → estat
	b.	En Joan l'està emprenyant.	[+dinàmic] [-tèlic] [-puntual] → activitat
	c.	La teva actitud l'ha emprenyat des de sempre. ⁸⁰	[-dinàmic] [-tèlic] [-puntual] → estat
	d.	A la Maria l'emprenya en Joan.	[-dinàmic] [-tèlic] [-puntual] → estat

2.2.3.2. *L'argument acusatiu dels verbs AcExp: experimentador o pacient?*

Anomeno experimentador l'argument acusatiu dels verbs AcExp. Seguint Ynglès (1991), Cabré i Mateu (1998), Rosselló (2008) i GIEC (§21.5*b-c*) per al català, Pesetsky (1995) per a l'anglès, Bouchard (1995) per al francès i Acedo-Matellán i Mateu (2015) per a l'espanyol, considero que els verbs AcExp catalans habitualment són causatius de canvi d'estat quan regeixen acusatiu.⁸¹ Coherentment amb aquesta caracterització —i a diferència d'un experimentador datiu—, l'argument acusatiu és pròpiament un pacient (cf. §2.2.7), tot i que conceptualment se'l pot considerar un experimentador. Dit d'una altra manera, quan Ynglès (1991: 277) es refereix a l'alternança acusatiu/datiu de determinats verbs AcExp, afirma que no només hi intervenen dos tipus de causació diferents, sinó també dos tipus d'experimentadors diferents: l'experimentador percep dues experiències psicològiques diferenciades segons si va amb acusatiu o si va amb datiu. Encara que Ynglès anomena aquests dos tipus d'experimentadors amb l'etiqueta

⁷⁹ A l'apartat §2.2.1 *in fine* s'hi recull una observació similar de Hale i Keyser (2002: 214) aplicada als verbs SubjExp i extensiva a totes les tipologies verbals. Per als verbs psicològics amb objecte experimentador, vegeu també Kailuweit 2015: 313-322.

⁸⁰ *La teva actitud l'ha emprenyat des de sempre* → *La teva actitud el té emprenyat des de sempre* (cf. Acedo-Matellán i Mateu (2015) en oracions similars de l'espanyol).

⁸¹ Acedo-Matellán i Mateu (2015: 83 (4)) també accepten aquesta caracterització per a l'espanyol (*Juan la asustó deliberadamente; La explosión la asustó*), però assenyalen que hi ha una construcció menys habitual dels verbs AcExp amb acusatiu que és transitiva causativa estativa (*Este problema la ha preocupado desde siempre*): cf. la nota 80.

de *pacient*, perquè considera que manifesten dues menes diverses de causativitat, és important distingir que representen dos tipus diferents d'experimentadors.

Aplicat a l'espanyol, Fábregas (2015) proposa distingir entre dues classes de verbs dins del que en aquest treball anomeno predicats AcExp. Encara que accepta que conceptualment es pugui parlar d'un grup ampli de verbs psicològics amb un experimentador, defensa que dins del grup dels AcExp només es poden definir com a verbs pròpiament psicològics uns quants predicats AcExp que presenten un comportament especial, el qual deriva d'una específica estructura argumental. A l'apartat §6.2.1 presento amb més detall els aspectes estructurals en què es basa Fábregas per a la seva proposta. Assumeix els postulats de Landau (2010) que el que caracteritza els verbs pròpiament psicològics és el fet que legitimen l'argument experimentador a través d'una preposició especial (P_{ψ}), que en el cas dels verbs AcExp amb acusatiu pròpiament psicològics podria ser una preposició nul·la.

Aquesta preposició seria la que explicaria el comportament especial dels experimentadors dels verbs psicològics i, en el cas d'experimentadors acusatius, donaria raó del fet que no siguin iguals als acusatius d'altres verbs. Independentment de si porten un subjecte agent o no, només els verbs AcExp que tenen un comportament especial són pròpiament psicològics, segons Fábregas, i l'argument acusatiu d'aquests predicats seria realment un experimentador; en canvi, la resta de verbs AcExp, amb un comportament de l'acusatiu similar a altres acusatius, serien verbs causatius de canvi d'estat amb un argument acusatiu pacient, que no seria pròpiament un experimentador. Els verbs AcExp del primer subgrup serien *estructuralment psicològics*; en canvi, els del segon subgrup serien causatius de canvi d'estat, encara que se'ls pot considerar *conceptualment psicològics*. Fábregas i Marín (2015: 172) els anomenen, respectivament, *formal psych verbs* i *conceptual psych verbs*.

En el cas de l'espanyol i basant-se en Franco (1990), Fábregas explica que el comportament especial de l'acusatiu experimentador es comprovaria a través de dues proves que assenyalariaien la diferència entre tots dos subgrups de verbs AcExp: primera, en els verbs estructuralment psicològics l'experimentador no es pot convertir en el subjecte d'una passiva (46)a, fet coherent amb la possibilitat que l'experimentador estigui legitimat per una preposició especial i amb el fet que l'espanyol no permet construir passives amb un subjecte que prové d'un SPrep, a diferència del que s'esdevé

a l'anglès;⁸² segona, si existeix un nom psicològic relacionat amb el verb estructuralment psicològic, el possessiu que l'acompanya s'interpreta per defecte com a coreferencial amb l'experimentador (47)a. Segons Fábregas, entre els verbs estructuralment psicològics amb un experimentador hi hauria *aburrir*, *complacer*, *divertir*, *enfadar*, *enojar*, *entretener*, *indignar* i *preocupar* (46)a-(47)a. Entre els verbs conceptualment psicològics, o causatius de canvi d'estat amb un pacient, hi hauria *agobiar*, *asustar*,⁸³ *humillar*, *molestar*, *ofender* i *dar*+nom psicològic (46)b-(47)b.

(46) a. *Juan fue {divertido / entretenido / enojado / enfadado} por María.

b. Juan fue ofendido por Pedro.

(47) a. María enojó a Luis, y su enojo fue extremo. / María divirtió a Luis, y su diversión fue grande.

b. Juan, ofendió a Pedro, y su ofensa será siempre recordada.

[Fábregas 2015: 57-58 (9), (12), (16)]

Caldria esbrinar si aquestes proves funcionen de manera similar en els corresponents verbs del català. Hi ha una dada que ens pot orientar, encara que no és clara del tot: el fet que alguns diccionaris com el DIEC2 i el DUVC només acceptin la versió pronominal del verb *enfadar*, que, lògicament, no es podrà passivitzar en tractar-se d'un verb ergatiu pronominal sense alternant AcExp (48)c. Però altres diccionaris com el DNV, el GDLC i el DCVB accepten la versió transitiva del verb *enfadar*, una diferència de criteri que indica una certa vacil·lació en l'ús transitiu d'aquest verb, un ús que com a mínim pot sonar forçat per a alguns parlants, tant en la versió transitiva (48)a com en la passiva (48)b. Els contrastos de (46) i (47) poden ser vistos de manera diferent segons l'ús que els parlants facin d'aquests verbs.

(48) a. ?L'Enric enfada la Maria.

b. ?La Maria és enfadada per l'Enric.

c. La Maria s'enfada (amb l'Enric).

⁸² *Someone has slept in this bed* → *This bed has been slept in* (exemples de Fábregas 2015: 58). Segons Fábregas, aquesta característica de l'anglès de permetre extreure el terme del SPrep possibilita que els verbs psicològics anglesos amb acusatiu experimentador puguin formar passives, tot i tenir una preposició no transparent a l'estructura argumental: *Mary worried John* → *John was worried by Mary*.

Per a una discussió sobre la possibilitat de formar oracions passives de verbs psicològics amb experimentador acusatiu, vegeu Bouchard (1995: 302-310). En contra de Belletti i Rizzi (1988) i Grimshaw (1990), Bouchard defensa que les oracions passives de verbs AcExp són possibles (*Mary was frightened/amused by the clown*), una anàlisi en part coincident amb la de Pesetsky (1995: 21-25).

⁸³ Fábregas i Marín (2015: 172-174), en canvi, indiquen que el ver *asustar* de l'espanyol és un *formal psych verb*, un verb psicològic estructural, «when not taking an agent subject».

Si ara comparem els verbs AcExp catalans que es corresponen amb els espanyols, entre els que Fábregas indica que són estructuralment psicològics i els que no ho són, obtenim, respectivament, les oracions de (49) i (50). Fins a quin punt totes les passives de (49)c sonen menys naturals que les de (50)c?: la resposta sembla més aviat intuïtiva i potser pot rebre respostes diferents segons els parlants i segons cada verb. De fet, Fábregas i Marín (2015: 173) reconeixen que el contrast de les passives amb verbs AcExp de l'espanyol pot ser percebut més clarament per uns parlants que per uns altres. D'altra banda, Gehrke i Marco (2015: 175) recullen dades de l'espanyol extretes del corpus de l'espanyol actual *Lexesp* (Sebastián *et al.* 2000) i del *Projecte Gutenberg*,⁸⁴ i conclouen que, en el cas dels verbs psicològics amb experimentador acusatiu, «para tener una pasiva verbal no hay restricciones sobre el tipo de verbo».

També caldria preguntar-se si, com s'esdevé amb el verb *enfadar*, els diferents parlants acceptarien com a naturals totes les oracions de (49)a amb un agent i si no tendrien a fer alguna d'aquestes construccions amb la forma verbal pronominal (49)d. Semblen oracions més naturals amb una causa no agentiva (49)b. Aquestes consideracions són només una hipòtesi que caldria demostrar amb un estudi de camp i que, si es confirmés, explicaria la dificultat per passivitzar alguns d'aquests verbs.

- (49) a. L'Enric {avorreix / complau / diverteix / enfada / enutja / entreté / indigna / preocupa} la Maria.
 b. Aquesta situació {avorreix / complau / diverteix / enfada / enutja / entreté / indigna / preocupa} la Maria; Això {l'avorreix / la complau / la diverteix / l'enutja / l'entreté / la indigna / la preocupa}.
 c. [?]La Maria és avorrida / complaguda / divertida / enfadada / enutjada / entretinguda / indignada / preocupada} per {l'Enric / [?]aquesta situació}.
 d. La Maria {s'avorreix / es complau / es diverteix / s'enfada / s'enutja / s'entreté / s'indigna / es preocupa} (amb l'Enric).
- (50) a. L'Enric {angoixa o aclapara / espanta / humilia / molesta / ofèn} la Maria.
 b. Aquesta situació {angoixa o aclapara / espanta / humilia / molesta / ofèn} la Maria; Això {l'angoixa / l'espanta / la humilia / l'ofèn}.
 c. La Maria és angoixada o aclaparada / espantada / humiliada / molestada / ofesa} per {l'Enric / [?]aquesta situació}.
 d. La Maria {s'angoixa o s'aclapara / s'espanta / s'humilia / es molesta / s'ofèn} (amb l'Enric).⁸⁵

⁸⁴ <http://www.gutenberg.org/wiki/Main_Page>

⁸⁵ Cal assenyalar que els verbs *humiliar-se* 'mostrar-se extremament humil o implorant' i *molestar-se* 'ofendre's' mostren un canvi de significat lèxic respecte als verbs *humiliar* i *molestar* (cf. 5.3.2).

En tractar-se d'una prova més aviat intuïtiva, no se'n poden treure conclusions clares. A continuació utilitzo la segona prova de Fábregas: si existeix un nom psicològic relacionat amb un verb que sigui estructuralment psicològic, el possessiu que l'acompanya s'interpreta per defecte com a coreferencial amb l'experimentador. Les oracions de (51) tampoc permeten treure una conclusió definitiva que ens permeti diferenciar entre verbs AcExp estructuralment psicològics (51)a i verbs AcExp causatius de canvi d'estat (51)b.

- (51) a. L'Enric va {complaure / divertir / indignar / preocupar / avorrir / entretenir / enutjar} la Maria_i, i la seva_i {{complaença / ?diversió / indignació / preocupació} / el seu_i {avorriment / *entreteniment / enuig}} va ser molt especial. [no hi ha un nom associat a *enfadar*]
- b. L'Enric_i va {angoixar o aclaparar / humiliar / molestar / ofendre / espantar} la Maria_i, i la seva_i {{*angoixa / ?humiliació / molèstia / ofensa} va ser esgarrifosa / el seu_i {*aclapament / *espant} va ser esgarrifós}.

Es podria objectar que la traducció al català dels verbs espanyols no és absolutament equivalent i que la distribució de verbs entre els dos subgrups de predicats AcExp pot ser diferent en cada llengua. Per això, convé trobar altres comportaments que siguin característics dels verbs psicològics AcExp i que els diferenciïn d'altres verbs transitius similars, per comprovar si aquests dos subgrups de predicats actuen de manera diferent.

Una prova utilitzada sovint en els treballs de recerca lingüística per fer palès el comportament especial dels verbs psicològics AcExp respecte d'altres verbs causatius de canvi d'estat és la que es descriu a l'apartat §6.2.2: l'objecte experimentador pot lligar una anàfora continguda dins el subjecte causa (cf. Belletti i Rizzi 1988, Grimshaw 1990, Bouchard 1995; Pesetsky 1995, Baker 1997, Hale i Keyser 2002). Comprovem que gairebé tots els verbs AcExp presenten el mateix comportament, sense una diferència significativa entre els dos possibles subgrups de Fábregas (52).

- (52) a. Aquesta imatge de si mateixa_i {?avorreix / complau / diverteix / enfada / enutja / ?entreté / indigna / preocupa} la Maria_i.
- b. Aquesta imatge de si mateixa_i {angoixa o aclapara / espanta / humilia / molesta / ofèn} la Maria_i.

Una altra característica pròpia dels verbs psicològics, no només dels AcExp, és que no poden dur sintagmes postverbals escarits. En el cas dels verbs AcExp, i a diferència d'altres verbs causatius de canvi d'estat, tampoc poden dur aquests sintagmes (cf.

§2.1.2). Comprovem també que no hi ha una diferència de comportament entre els dos subgrup de verbs AcExp en un context similar (53).⁸⁶

- (53) a. L'Enric {{avorreix / complau / diverteix / enfada / enutja / ?entreté / indigna / preocupa} / està {avorrint / complaent / divertint / enfadant / enutjant / ?entretenint / indignant / preocupant}} *(els) nens.
- b. L'Enric{{angoixa o aclapara / espanta / humilia / molesta / ofèn} / està {angoixant o aclaparant / espantant / humiliant / molestant / ofenent}} *(els) nens.

Per tant, hi ha comportaments «especials» homogenis en tots els verbs AcExp que poden fer dubtar d'atribuir el caràcter especial psicològic a només uns determinats verbs de tot el grup. A l'apartat §4.3.4 defenso que les oracions esdevenimentals d'ordre SVO dels verbs AcExp —a diferència de les estatives d'ordre OVS— es construeixen amb un experimentador acusatiu, i que presenten un comportament similar a l'acusatiu d'altres verbs transitius quan participen en oracions amb un experimentador representat per un pronom relatiu, un pronom interrogatiu, o un SN a l'inici o al final de l'oració.

Defenso que les oracions esdevenimentals d'ordre SVO dels verbs AcExp són causatives de canvi d'estat amb un experimentador *pacient*, encara que el continuu denominant *experimentador* per facilitat expositiva. Aleshores, cal donar una explicació a l'encert de l'observació de Fábregas (2015) sobre la dificultat —almenys en uns quants verbs AcExp— que presenten aquests predicats per formar oracions passives. És important assenyalar que les oracions causatives de canvi d'estat dels verbs AcExp presenten una diferència amb les oracions causatives de canvi d'estat d'altres verbs: aquestes últimes provoquen un canvi d'estat físic; en canvi, les dels verbs psicològics provoquen un canvi d'estat anímic o emocional, en què l'experimentador participa d'alguna manera en l'efecte psicològic que experimenta com una causa interna «activa» del procés. Aquesta especificitat dels verbs AcExp explica el comportament «especial» d'aquests predicats, si els comparem amb altres verbs causatius de canvi d'estat: en el cas de la restricció per formar oracions passives, l'experimentador es resistiria a esdevenir un element merament «passiu» de l'esdeveniment oracional.

A més, com s'esdevé amb el verb *enfadar*, uns quants verbs AcExp es resisteixen a acceptar una causa externa que sigui agentiva. Aquest fenomen justifica analitzar què

⁸⁶ Cal tenir-hi en compte l'observació de Laca (1996: 263) recollida a la nota 30 de §2.1.2.

s'esdevé en determinats verbs concrets dins del grup denominat AcExp. A l'apartat §5.3 intentaré analitzar les característiques idiosincràtiques de diferents verbs AcExp.

2.2.4. Verbs DatExp: DatExp(+pers) i DatExp(-pers)

Els DatExp són verbs amb un argument extern datiu experimentador (cf. Cuervo 2003: §4.1.1). Es corresponen amb els verbs italians tipus III de Belletti i Rizzi i els tipus C catalans de Rosselló, i queden inclosos dins els ObjExp anglesos de Pesetsky:

- *agradar, costar* 'requerir esforç', *desagradar, desplaure, doldre, importar, plaure, provar* 'ser beneficiós o provador', *recar, remordir, repugnar, xocar...*;⁸⁷
- verbs del llenguatge col·loquial: *flipar* (amb OI experimentador), *molar* o *xiflar* 'agradar molt', *suar* 'importar gens'...;
- exemples: *A l'Enric li agrada la xocolata; A l'Enric li importen les teves decisions; A l'Enric li molen les motos.*

Joan-Lluís Lluís (2014) defensa l'ús del verb *trigar* com a 'sentir impaciència per fer o perquè ocorri quelcom' (*Em triga la independència de Catalunya*): seria un ús del verb *trigar* com a DatExp.⁸⁸ També es comporta com un verb DatExp una accepció concreta del verb *imposar* 'infondre respecte, temor, admiració'.⁸⁹ Segons Tort (2015a), «la manera de comunicar el lament, la recança o el pesar representa una de les tries que ens acaben fent únics»; així explica que el verb *penar* —un verb SubjExpØ (cf. §2.2.6) 'patir un dolor, un treball; patir situacions difícils o doloroses'— pugui agafar el sentit dels verbs DatExp 'doldre, pesar, recar, saber greu', en oracions com les següents: *Si no hi hagués anat, m'hauria penat; Sempre li ha penat...; Com em pena!; Te penarà tota la vida...*⁹⁰ A diferència dels verbs AcExp, és un grup de predicats força reduït: cf. per a

⁸⁷ A més, cal afegir el verb *interessar* a la llista de predicats DatExp (cf. §5.2.4 i nota 405). La GIEC (§21.5a) hi inclou també els verbs *abellir* (cf. la nota 36 de §2.1.3.), *encantar* 'agradar molt' (cf. §5.2.3), *coure* 'ferir l'esperit' i *pesar*, i no hi inclou *costar*. Més endavant, em refereixo als verbs *coure* i *pesar* com a accepcions DatExp per expansió metafòrica del significat.

⁸⁸ Un exemple d'aquest ús del verb *trigar* és el següent: «Que durí i us permeti d'executar els vostres plans, sobretot l'interessantíssim estudi sobre Ausias March, que em triga de veure» (Giró 2001: 100).

⁸⁹ Definició del GDLC (accepció 3, fig 1 intr), amb l'exemple *Aquelles muntanyes tan altes m'imposen*.

⁹⁰ És diferent el sentit del verb *apenar*. El DIEC2, el GLarC i el DUVC no recullen el verb *apenar* 'afligir, causar pena, apesadar', però sí el DNV, el GDLC, el DCVB i el GD62. L'és *Adir* etiqueta aquesta forma verbal com a «no admissible»; en canvi, el NDA en fa una defensa expressa.

l'espanyol Di Tullio 1997, Vázquez Rozas 2006, Suárez 2012, Marín 2015.⁹¹ Sovint s'inclouen en aquest grup verbs com *caldre*, *convenir* ('ser útil'), *escaure*, *faltar*, *passar* ('esdevenir-se, ocórrer'), *sobrevenir* ('esdevenir-se d'improvís')..., però es tracta pròpiament de verbs pseudoimpersonals, no pas de verbs DatExp (cf. §2.1.3).

En aquests predicats l'experimentador datiu és el protagonista de l'oració. Així, un verb com *agradar* (*Als estudiants no els agrada el director de l'institut*) situa l'escena conceptual des del punt de vista de l'experimentador, com a participant prominent. De vegades s'ha denominat l'argument datiu experimentador d'aquestes oracions com a *subjecte psicològic*. Llengües com l'anglès solen fer les construccions corresponents als verbs AcExp i DatExp catalans amb una sola categoria verbal, la dels ObjExp de Pesetsky. Quan Arad (1998a) assenyala que els verbs ObjExp anglesos participen en construccions ambigües (agentives, causatives no agentives i estatives), afirma que les construccions estatives angleses d'aquests verbs són les pròpiament «psych».

En la mesura que uns quants verbs d'aquest grup admeten un subjecte de denotació personal (*agradar*, *desagradar*, *desplaure*, *importar*, *plaure*, *repugnar*) i uns altres no (*costar*, *doldre*,⁹² *provar*, *recar*, *remordir*, *xocar*), estableixo l'etiqueta de verbs DatExp(+pers) per als que l'admeten i de DatExp(-pers) per als que no l'admeten.⁹³ Lògicament, només podran participar en una oració reflexiva amb un alternant SubjExp(refl) els verbs DatExp(+pers): cf. §2.2.1 i els exemples (132)-(136) de §3.2.2.⁹⁴ Però no tots els verbs DatExp(+pers) construeixen una oració reflexiva amb naturalitat; per exemple, els verbs *desplaure* i *plaure* s'hi resisteixen, fenomen que potser està relacionat amb la seva morfologia i amb el fet que són verbs que no s'utilitzen gaire: [?]*jo em {desplac / plac} a mi mateix*, [?]*ell es {desplau / plau} a si*

⁹¹ Marín (2015: 12) afirma que és difícil ampliar la següent llista de verbs DatExp de l'espanyol: «(des)agradar, apetecer, atañer, concernir, convenir, doler, encantar, incumbir, extrañar, gustar, importar, molar, placer, pesar, repugnar.»

⁹² A l'apartat §5.2.2 explico el cas particular del verb *doldre*.

⁹³ Cf. §3.1.4 i §3.2.2, i la classificació de (137) a §3.2.2.

⁹⁴ A aquesta llista de verbs DatExp(+pers) cal afegir el verb *interessar* (cf. §5.2.4 i la nota 405): sobre l'ús reflexiu del verb *interessar*, vegeu els exemples de (135) a §3.2.2 i la nota 396 a §5.2.4. En un ús creatiu del llenguatge, són possibles oracions reflexives de verbs DatExp(+pers) sense un subjecte de referència personal explícit: «El dia que s'agrada» [titular] [...] En concentracions com les d'ahir és quan l'independentisme s'agrada» (Álvaro 2016).

mateix. Tot i així, no es pot descartar que algun parlant els utilitzi en oracions reflexives en tenir una semàntica semblant a *desagradar* i *agradar*, respectivament.⁹⁵

Uns quants verbs causatius transitius no psicològics poden prendre un significat psicològic dins d'aquest grup; però, a diferència del que s'esdevé a les *psych constructions* de Bouchard (1995) —que passen a denotar un significat psicològic sense canviar de règim acusatiu—, es tracta de verbs que passen de regir acusatiu a regir datiu amb un significat psicològic: *compensar* (*No li compensa fer jornada completa*), *coure* (*Si li dius això, li courà en l'ànima*), *pesar* (*Li pesa haver-se enfadat*), *picar* (*Què li ha picat?*)... Diversos verbs del llenguatge col·loquial pertanyen a aquest grup, també canviant de regir originàriament acusatiu sense significat psicològic a regir datiu amb significat psicològic: *molar* ('agradar molt', *Et mola sortir aquest vespre?*), *suar* ('importar gens', *El que tu pensis li sua*),⁹⁶ *xiflar* ('agradar molt', *Li xiflen els escamarlans*)...⁹⁷ El canvi de règim d'aquests verbs per denotar un significat psicològic pot ser útil per entendre l'alternança acusatiu/datiu dels verbs psicològics. A més, un verb com *picar* pot passar de no tenir semàntica psicològica a tenir-ne una de ben diferent si regeix acusatiu ('ofendre') o si regeix datiu ('sobreviure la dèria').

Hi ha predicats complexos amb un complement de manera que sovint tenen una semàntica semblant a la dels verbs DatExp simples i es construeixen amb datiu experimentador: *saber greu* ('recar', una accepció de 'doldre'), *anar* o *posar* {*bé / malament*} ('(no) provar'), *venir* {*bé / malament*} ('(no) costar'), *venir de nou* ('xocar'), {*caure* o *assentar-se* o *sonar*} *bé* ('agradar, plaure'), {*caure* o *assentar-se* o *sonar*}

⁹⁵ Pel que fa al verb *plaure*, l'expressió *si us plau* ha perdut la referència a un experimentador i s'ha convertit en una expressió lexicalitzada d'educació o cortesia. Es pot comprovar en la falta de concordança entre el subjecte i el verb d'una oració com *Deixa'm el bolígraf, si us plau*. El GDLC recull les expressions *si et plau* i *si li plau* —al costat de *si us plau* «[usat sovint en la forma *inv si us plau*]»— a l'entrada del verb *plaure*, formes que l'*ésAdir* restringeix «a contextos molt formals o amb connotacions especials que es vulguin remarcar». Lingüistes com Solà (1999: §8), el GD62 i l'*ésAdir* proposen l'ús de l'aglutinació *sisplau*.

⁹⁶ El DUVC recull l'accepció següent del verb *suar*: «8. *suar-la [a algú (expressat per un pronom feble)]* Ser indiferent. *A mi me la sua que no trobi feina [...]*» Encara que habitualment s'utilitza el verb acompanyat del clític *la*, també es pot sentir sense aquest clític. És una expressió de registre vulgar.

⁹⁷ Només he trobat recollit el verb *xiflar* al DCVB, etiquetat com un «v. tr. (castellanisme): cast *chiflar*», amb una segona accepció de semàntica psicològica «|| 2. Fer perdre el seny. a) *refl.* Perdre el seny. "M'he xiflat d'una noia": m'he enamorat extremadament d'una noia.»

En una consulta feta al ZÈFIR. *Llista dels professionals de la llengua catalana* el 30 de desembre del 2013, per comprovar si algú feia servir el verb *xiflar* com a 'fer tornar boig' i com a 'agradar molt' (i en quin règim verbal), una participant va confirmar que utilitzava *xiflar* amb les dues accepcions i amb datiu: *Em xiflen els espaguetis. Li xifla aquesta música. Agraieixo l'aportació a Mireia Solé.*

malament ('desagradar, desplaure').⁹⁸ Aquestes locucions es construeixen amb verbs estatius (*saber, sonar, assentar-se*, en el sentit d' 'experimentar una sensació bona o dolenta') o amb verbs de moviment (*anar, venir, córrer, caure*). En els usos metafòrics del llenguatge també se solen utilitzar verbs inacusatius de semàntica de moviment amb un datiu experimentador: [...] *des de llavors, les crítiques li han plogut per totes bandes* (diari *Ara*, 15 de desembre del 2013); *Li han caigut a sobre moltes desgràcies; No li arriba l'aigua al coll*. Hi ha un cas amb un verb *fer* —com veiem que s'esdevenia amb els verbs AcExp (cf. §2.2.3)— amb l'expressió *fer mal*, corresponent a una altra acceptió de 'doldre': analitzaré el verb *doldre* a l'apartat §5.2.2.⁹⁹

A diferència dels verbs AcExp, els DatExp no participen en l'alternança causativa; però alguns predicats DatExp poden formar verbs pronominals que regeixen una preposició (cf. Rigau 1990) —verbs que etiqueto com a SubjExp(pr-prep)_A (cf. §2.2.5)—, tot i que sovint són expressions poc usades en molts dialectes catalans. Potser la més viva és *interessar-se {en/per}*; d'altres apareixen a l'actual DIEC2 però no s'utilitzaren gaire (*agradar-se de, desagradar-se de*). Entre els verbs que no hi apareixen (*importar, plaure, provar, remordir, repugnar, xocar*), Jané (1979b) defensa que el diccionari normatiu hauria d'incloure *plaure's en*, ja que el mateix diccionari l'accepta en alguns exemples.¹⁰⁰ A §2.2.5, §3.2.5 i §6.4 tracto sobre aquesta alternança DatExp/SubjExp(pr-prep)_A, un tipus concret d'una alternança que anomeno *emotiva/volitiva*.

Pel que fa a les característiques lexicoaspectuals dels predicats DatExp, Rivero (2010) considera que aquest grup de verbs no és homogeni en espanyol, sinó que presenta un

⁹⁸ La GIEC (§21.5a) afegeix els predicats *saber greu* i *caure bé/malament* a la llista de verbs DatExp. Deixo de banda l'expressió *venir de gust* perquè es correspondria amb el verb *abellir*, predicat que considero més volitiu que no pas emotiu (cf. §2.1.3).

⁹⁹ Hi ha altres expressions amb el verb *fer*, com *fer goig, fer gràcia* o *fer gola*, que són polisèmiques i que en alguna de les seves accepcions s'aproximen al significat d'un verb DatExp: cf. Giménez (2015a) i (2015b). També hi ha expressions com *no li fa res* o *tant li fa* que tenen relació amb el verb *importar*.

¹⁰⁰ Al DIEC2, molt posterior a aquest article de Jané (1979b), hi apareixen definicions amb *plaure's en* a dues de les veus esmentades per Jané: **andarec -ega** ('Que es plau a rondar o anar d'un indret a l'altre') i **raconer -a** ('Que es plau a posar-se pels racons, que cerca els racons'); aquestes definicions s'han mantingut des del DGLC fins al DIEC2. En canvi, a les altres dues veus que Jané esmenta, s'hi han mantingut pràcticament les mateixes definicions però canviant el verb *plaure's en* del DGLC pel verb *complaure's en* al DIEC2: **cruel** ('Que es complau a fer sofrir') i **esgarriacries** ('Persona que es complau a posar entrebancs que les coses reïxin') (definicions del DIEC2).

subgrup de verbs tèlics (com *antojarse* ‘antullar-se’¹⁰¹) i un subgrup de verbs atèlics (com *gustar*, característica pròpia dels verbs que denoten estats). Segons Landau (2010: 6), els verbs DatExp són estatus i mai no poden tenir una lectura agentiva. En català, els trets aspectuals habituals de les construccions amb aquests verbs els classifiquen com a estats: trets [–dinàmic], [–tèlic] i [–puntual] (54)a. Ara bé, s’esdevé el mateix fenomen que mostren els verbs AcExp: no hi ha una plena correspondència entre la classe de verbs DatExp i una etiqueta lexicoaspectual (54).

- (54) a. Aquesta pel·lícula m’agrada. [estat]
 b. La pel·lícula m’està agradant. [estat?]
 c. En els primers minuts la pel·lícula no m’ha cridat gaire l’atenció, però finalment m’ha agradat.
 [assoliment]

A l’oració de (54)b, els trets [+dinàmic], [–tèlic] i [–puntual] —característics de les activitats— poden sorprendre, ja que les estructures que denoten activitats se solen relacionar amb l’acció d’un agent, i és difícil d’assumir que una pel·lícula pugui fer aquesta funció. En canvi, *la pel·lícula* pot ser una causa o estímul; aquest estímul pot ser repetitiu en el temps i mantenir estats repetitius o acumulatius d’agradar, cosa que explicaria que es pugui construir amb una oració progressiva de gerundi (*estar* + gerundi). Una explicació similar pot rebre l’oració (45)b de §2.2.3.1 (*En Joan l’està emprenyant*) amb un verb AcExp: en la mesura que l’estímul —en aquest cas, agentiu— pot ser repetitiu, pot acabar denotant una activitat.¹⁰² L’oració de (54)b pot rebre una altra explicació: en la mesura que l’experimentador és un ens animat i una *causa interna activa* que participa d’alguna manera en l’efecte psicològic que l’oració expressa (cf. §1.1) podria afirmar-se que es tracta d’una «activitat» de l’experimentador (cf. §6.3.4); lògicament, en cap cas es pot afirmar que sigui una activitat de *la pel·lícula*.

Pel que fa a (54)c, els trets [?][+dinàmic], [+tèlic] i [+puntual] poden indicar que es tracta d’un assoliment, i l’aspecte verbal perfectiu ajuda a denotar aquesta interpretació: «It is a widespread phenomenon that stative verbs have achievement interpretations» (Rappaport Hovav i Levin 1998: 126).

¹⁰¹ GDLC: «v pron ant i dial Agafar l’antull o el capritx (de fer alguna cosa). *No haig pas de fer això sols perquè a tu se t’antulla!*» Cal tenir en compte dos aspectes que diferencien el verb *antullar-se* del verb *agradar*: la morfologia pronominal i que se’l pot considerar un verb volitiu més que no pas emotiu.

¹⁰² Sobre les oracions amb progressiva de gerundi de verbs DatExp i AcExp, vegeu Vroon (2006).

2.2.4.1. «Duplicació» de clític

A diferència de la represa dels sintagmes dislocats amb un pronom feble, que no és un cas d'autèntica duplicació pronominal, la duplicació de clític s'esdevé «per l'aparició dins la mateixa oració d'un pronom clític i d'un sintagma coreferencial lèxicament realitzat (o d'un pronom fort) en la seva posició canònica» (Todolí 2008: §S 6.5.5.3; cf. Vallduví 2008: §S 4.3.6). El pronom feble no hi fa la funció de represa perquè representa un complement del verb que es troba en posició canònica; per tant, el pronom hi és duplicat i, segons alguns gramàtics, redundant i rebutjable excepte en el cas de doblament d'un pronom fort (cf. Badia i Margarit 1962: 120; 1994: §023.3).¹⁰³

Les oracions amb complement indirecte experimentador presenten en català una duplicació de clític de forma obligatòria o gairebé obligatòria. Segons Todolí (2008: §S 6.5.5.3c) l'obligatorietat de la duplicació s'explicaria per les similituds sintàctiques i pragmàtiques d'aquestes oracions amb les construccions amb dislocació, en què també la duplicació és obligatòria (cf. Laca 1986; Todolí 1998: §5.2). Tanmateix, com hem vist a l'apartat §2.1.3 i als exemples de (20), l'obligatorietat de la duplicació no és idèntica en totes les construccions amb datiu experimentador. Aquest fenomen es presenta en oracions amb dues classes de verbs: d'una banda, verbs psicològics com *agradar*, *doldre* o *interessar*; de l'altra, verbs pseudoimpersonals com *passar*, *ocórrer*, *convenir*, *caldre* o *fer falta*. En les construccions amb verbs psicològics com *agradar*, *doldre*, *molestar* o *interessar*,¹⁰⁴ la duplicació depèn de dos factors: les propietats referencials de l'OI i les propietats referencials del subjecte gramatical.

Com més definit i temàtic és el complement indirecte i més indefinit i remàtic és el subjecte, més necessària és la duplicació de clític. I a l'inrevés, com més definit i temàtic és el subjecte oracional i més indefinit i remàtic és el complement indirecte, més prescindible és la duplicació (Todolí 2008: §S 6.5.5.3c).

¹⁰³ En català hi ha una exigència absoluta de duplicació quan és un pronom fort de primera i segona persona (les persones de l'enunciació o díctiques), però és opcional amb la tercera persona (la persona de l'enunciat o anafòrica): cf. Ramos (2002: 410); Solà (2007: 250).

¹⁰⁴ Todolí (2008) considera que tots aquests verbs regeixen datiu.

Per això, si el subjecte és un pronom interrogatiu, la duplicació és obligatòria (55)*a*.¹⁰⁵ En canvi, si el subjecte és definit i tema i el complement indirecte indefinit i rema, la duplicació és opcional (55)*b*. Una possible explicació d'aquest fenomen amb OI indefinits pot ser la funció específica del clític duplicat, que indica una lectura del sintagma introduït per la preposició *a* com a complement afectat (cf. Cifuentes i Llopis 1996: 114; Todolí 2008: §S 6.5.5.2*a*, §S 6.5.5.3*b*; Ynglès 2011: 113-115): si el referent expressat per aquest sintagma és indefinit, és més difícil que rebi una interpretació de referent afectat. Todolí (1996: 457) i Cabré i Mateu (1998) donen altres exemples en què el subjecte és tòpic i l'OI focus (allò que es predica del tòpic) i, per tant, la duplicació de clític no hi és obligatòria: a la primera oració de (56)*a* l'OI es troba en una oració pseudoclivellada, a la segona oració de (56)*a* està afectat per un modalitzador i a (56)*b* està focalitzat o emfasitzat.

- (55) a. ¿Saps què *(li) agrada a Pere?; ¿Què *(li) ha interessat més a Lluïsa del nostre projecte?
 b. Aquesta pel·lícula (li) agrada a tothom; Aquestes coses no (li) interessen a ningú.
 [Todolí 2008: §S 6.5.5.3*c*]
- (56) a. És *al Jordi* que agrada la Maria; La Maria no només agrada *al Jordi*. [Todolí 1996: 457 (46)]
 b. Les bajoques agraden AL PEP (i no a la Maria). [Cabré i Mateu 1998: 73 (10*b*)]

La referència genèrica de l'experimentador també es presenta sovint a través d'un plural: cf. el contrast de (57). Ynglès (2011: 76) assenyala que els plurals poden ser contextos en què el datiu «és poc individuat [...], o llunyà per a ambdós interlocutors», fet que afavoreix la construcció sense clític (58).

- (57) a. Això (Ø^{??}els) agradarà *als científics*. [referència genèrica, no definida]
 b. Això {^{??}Ø/li} agradarà *al científic encarregat del projecte*. [referència definida]
- (58) a. Aquest any (^{??}els) hem trobat feina a més d'un centenar de joves.
 b. (^{??}Els) hem administrat la vacuna a tots els nens. [Ynglès 2011: 76 (20)]

Pel que fa als verbs pseudoimpersonals com *passar*, *ocórrer*, *convenir*, *caldre* o *fer falta*, i a diferència dels verbs psicològics, sempre presenten duplicació de clític. Segons Todolí (2008: §S 6.5.5.3*c*), «el subjecte d'aquests verbs existeix en la mesura que hi ha

¹⁰⁵ Per a una discussió sobre la duplicació de clític quan el datiu està representat per un pronom relatiu o interrogatiu, vegeu Ruaix (1994: 23-27), Todolí (1998: cap. 5), Bonet i Solà (1986: §III.4.2), Solà (2009: §55; 2008: §S 21.5.2). Sobre la duplicació pronominal en oracions amb el relatiu *a qui*, es pot consultar el debat mantingut entre Jané (1982) i Solà (2009: §69).

un complement indirecte experimentador capaç de suportar-lo, fet que el converteix en un sintagma necessàriament més indefinit i més remàtic que el complement indirecte». Amb aquests verbs la duplicació és gairebé sempre obligatòria, fins i tot quan el subjecte és definit i tema i el complement indirecte indefinit i rema discursiu: *Aquests accidents domèstics ^{??/}*(li) passen a tothom* (exemple de Todolí 2008: §S 6.5.5.3c).

Una altra explicació de la duplicació de clític és la que donen Todolí (1996: 442) i Pérez Saldanya (1996: 203-204), seguint diversos autors (cf. Givón 1976; Silva-Corvalán 1980-1981; Saltarelli 1989): es tractaria d'una concordança d'objecte no gramaticalitzada encara totalment, d'un tòpic discursiu amb un pronom que el reprèn. Seria la concordança amb un afix verbal d'un element —l'OI— amb característiques de subjecte, en ser l'argument més prominent, és a dir, «el més definit, empàtic, conegut, topicalitzat, etc.» (Pérez Saldanya 1996: 204), ja que el parlant tendeix a empatitzar amb els elements més prominents.¹⁰⁶ És una explicació coherent amb el fet que quan l'OI és indefinit i remàtic la duplicació de clític esdevingui opcional o fins i tot estranya. El doblament de clític seria un mecanisme de topicalització de l'OI, com ho és de forma similar la construcció passiva per a l'OD (cf. Todolí 1996: 445).

Boeckx i Martín (2013) han proposat que el clític datiu no és un primitiu gramatical, sinó un cas derivat, format subjacentment per l'estructura complexa d'un clític acusatiu més un clític oblic locatiu. Tot i que aquests autors proposen aquesta anàlisi d'aplicació universal per a qualsevol clític datiu, sigui quina sigui la construcció en què participi, el datiu experimentador de les construccions amb verbs DatExp es pot entendre conceptualment alhora com un element afectat per la predicació verbal i com una localització de l'experiència afectiva, com la suma de dos elements que, segons aquests autors, podrien tenir un reflex sintàctic diferenciat.

2.2.4.2. *Inacusativitat*

Els verbs DatExp solen classificar-se com a predicats inacusatius de natura estativa (cf. Perlmutter 1983; Belletti i Rizzi 1988; Legendre 1989; Pesetsky 1995; Arad 1998a;

¹⁰⁶ Segons Todolí (1996: 443), «els constituents que més fàcilment funcionen com a tòpics són els éssers humans, els definits i els que participen en l'acció verbal o hi estan implicats d'alguna manera (l'Agent i el Datiu, principalment)».

Cabré i Mateu 1998; Reinhart 2001; Cuervo 2003; Rothmayr 2009; Acedo-Matellán i Mateu 2015); és un supòsit congruent amb el fet que en italià siguin verbs que es conjuguen amb l'auxiliar *essere*. Però aquesta inacusativitat és discutida per algun autor (cf. Rigau 1990; Viñas-de-Puig 2009) i és un tema obert de debat lingüístic. La caracterització inacusativa es posa a prova quan s'observa que aquests predicats no admeten SNe com a subjectes postverbals, que alhora no poden ser substituïts pel clíctic partitiu *en*, fet que els diferencia d'altres predicats inacusatius. A més d'aquesta restricció (59)a-b, Rigau (1990) mostra que verbs com *agradar* no passen tampoc altres proves sintàctiques que els classificarien, segons Belletti i Rizzi (1988), com a inacusatius (59)c-f.¹⁰⁷

- (59) a. *M'agraden orenetes. [subjecte posposat sense determinant]
 b. *Te n'agraden? [pronominalització del subjecte per *en*]
 c. *Agradats els colors, en Pere es va posar a pintar. [subj. en construccions de participi absolut]
 d. *A aquest hotel *pro*_{arb} agraden a tothom. / *A Itàlia *pro*_{arb} agraden a tothom. / *A Itàlia dolent a tothom. / *En aquest hospital requen molt a tothom. [amb un element que faci d'activador de la genericitat (*A aquest hotel, A Itàlia*), subjecte d'interpretació arbitrària]¹⁰⁸
 e. *Les persones acabades d'agradar a en Pere. [construcció amb el verb aspectual *acabar de* en participi passat]
 f. *L'agradada de les orenetes. [nominalització sobre participi passat femení]

[cf. Rigau 1990: 8-10]

Rigau proposa que la xarxa temàtica d'aquests verbs és de dos arguments: *font* per al nominatiu i *meta* per al datiu, aspecte que coincideix amb els plantejaments que consideren la participació d'aquests verbs en construccions locatives. Observa una inversió temàtica en oracions sinònimes amb el verb *agradar* similar a altres inversions amb verbs que també seleccionen els papers temàtics de font i meta (*donar/rebre*). La font passa de subjecte oracional a ser terme de la preposició *de* i la meta passa de datiu a ser subjecte (60). L'argument nominatiu amb paper temàtic de font es generaria com a

¹⁰⁷ Segons Rigau, hi ha altres proves d'aquesta anàlisi en els usos dialectals. En el menorquí l'article *es* només pot introduir determinades frases d'infinitiu: no pot introduir el tema de verbs com *tocar*, però sí el subjecte de verbs com *agradar* (*Me toca menjar molt / *es menjar molt vs. M'agrada es menjar molt*). En el lleidatà el tema postverbal de verbs inacusatius no concorda amb el verb quan va sense determinant o és indefinit, cosa que no és possible amb el verb *agradar* (*Ha arribat uns parents meus, Et tocava tres patates vs. *Ens agrada tres llibres*) (cf. Rigau 1990: 16-17).

¹⁰⁸ En contra de Belletti i Rizzi (1988: 299-302) —«*arb* interpretation can be assigned to deep subjects *pro*'s only» (p. 300)—, Pesetsky (1995: 38-42) defensa que la interpretació indefinida o arbitrària d'un subjecte nul plural (interpretació arbitrària de *pro*) no és una prova d'inacusativitat d'un predicat, sinó que només és possible quan el subjecte de l'oració és un agent.

argument extern i Rigau aporta proves que el subjecte de *agradar* no pot ser un argument intern tema amb cas partitiu.

- (60) a. La pastoreta ha agradat al rei; Al rei li ha agradat la pastoreta. → El rei s'ha agradat de la pastoreta.
b. En Pere dóna el llibre a la Maria. → La Maria rep el llibre d'en Pere.

[Rigau 1990: 10-12 (15), (17) i (19)]

A més, el fet que el subjecte de *agradar* no sigui un argument intern —com proposen Belletti i Rizzi (1988)— explicaria que sigui un antecedent vàlid per a una anàfora, ja que un subjecte derivat no pot fer aquesta funció (61).

- (61) a. Amb aquest barret, en Pere no s'agrada.
b. No m'agrada gens, en aquesta foto.
c. En Pere i la Maria s'agraden des del primer dia.
d. L'oli i l'aigua es repugnen.

[Rigau 1990: 17 (34)]

Reprendré aquests arguments i l'estudi de la inacusativitat en el capítol dedicat a l'estructura argumental dels verbs psicològics, especialment als apartats §6.3.3, §6.4.3 i §6.7. A l'apartat §2.1.2 he donat una possible explicació sobre la restricció dels verbs psicològics (no només dels predicats DatExp) als SNe postverbals, un fet que caracteritzaria els tres grups de verbs de Belletti i Rizzi, independentment de la seva especificació sintàctica. Tot i així, Rigau (1990) dóna altres arguments de pes per diferenciar els verbs DatExp d'altres verbs inacusatius, un fet que necessita una explicació adequada a l'hora de definir si l'estructura sintàctica dels predicats DatExp és inacusativa o no. Posteriorment, Rigau (1994: 33, nota 8) deixa oberta la possibilitat de considerar inacusatius els verbs *doldre* i *agradar*, en afirmar que «El tema d'aquests verbs, probablement perquè són inacusatius, apareix en nominatiu, mentre que l'altre argument pren datiu», una afirmació que mena a concebre la inacusativitat de forma àmplia, en incloure-hi estructures que comparteixen determinades característiques però que poden tenir comportaments sintàctics diferents (cf. §6.3.3, §6.4.3 i §6.7).

2.2.5. Verbs *SubjExp(pr-prep)_A* i *SubjExp(pr-prep)_B*

Els *SubjExp(pr-prep)_A* són verbs pronominals (pr) amb un argument nominatiu experimentador que regeixen un argument preposicional obligatori (prep). Uns quants

predicats DatExp (no tots) presenten una alternança amb aquests verbs pronominals biargumentals (cf. l'alternança descrita a Rigau 1990 i a GIEC §21.5a). Els etiqueto amb el subíndex [_A] per diferenciar-los d'altres verbs similars sense alternants datius:

- *interessar-se* {en/per}, *agradar-se de*, *desagradar-se de*, *plaure's en...*;¹⁰⁹
- exemples: *La sirena es va agradar del pastor* (GIEC §21.5a). *Estava molt il·lusionat, però ja s'ha desagradat de la faena* (DNV: entrada **desagradar**). *Que es plau a rondar o anar d'un indret a l'altre* (DIEC2: definició de **andarec -ega**).

A diferència de l'*alternança causativa*, en què el participant més prominent o protagonista de l'escena conceptual canvia en cada alternant (62), en aquesta alternança, que anomeno *alternança emotiva/volitiva*, l'experimentador és el participant més prominent en tots dos alternants (63): l'alternant DatExp seria l'*emotiu* i l'alternant SubjExp(pr-prep)_A seria el *volitiu* (en realitat, seria *emotiu* i *volitiu* alhora), com veurem a continuació i a l'apartat §6.4.¹¹⁰ Segons Rigau (1994), a l'alternança de (63) el tema amb cas nominatiu de (63)a no disposa d'aquest cas a (63)b perquè ha estat assignat a l'experimentador, i aleshores «el tema, que ja no pot disposar [...] del nominatiu, ha de rebre el cas de la preposició *de*; altrament, la frase seria agramatical» (Rigau 1994: 34).¹¹¹ Excepte en el cas de *interessar-se* {en/per}, els predicats SubjExp(pr-prep)_A són verbs que no s'utilitzen gaire en molts dialectes catalans,¹¹² o sovint es troben en textos d'una certa antiguitat; a l'apartat §3.2.5 dono una possible explicació de la preferència

¹⁰⁹ Cf. §2.2.4, Jané (1979b) i nota 100 per al verb *plaure's en*. Considero que el verb *interessar-se* {en/per} és un predicat SubjExp(pr-prep)_A, alternant del verb DatExp *interessar* (cf. §5.2.4 i nota 405). No incloc en aquesta llista de predicats SubjExp(pr-prep)_A el verb *doldre's de* (cf. §5.2.2).

¹¹⁰ El terme *alternança emotiva/volitiva*, tal com el caracteritzo en aquest treball, inclou altres alternances diferents de la que s'estableix entre un alternant emotiu DatExp i un alternant volitiu SubjExp(pr-prep)_A. L'alternant volitiu pot estar representat per un predicat SubjExp(pr-prep)_A o per determinats predicats SubjExp(pr-prep)_B. Per a més informació, vegeu la informació al voltant dels exemples de (411) a §5.2.5.

¹¹¹ Rigau (1991: 247) afirma que «It is generally assumed that the clitic *es /se* absorbs a thematic role and Case». Segons Rigau (1994: 33-34), verbs com *doldre* o *agradar* són assignadors de cas inherent datiu i no tenen a disposició ni el cas acusatiu ni el partitiu: quan formen els alternants pronominals, el clíctic absorbeix el cas datiu i, per això, l'experimentador rep cas nominatiu i el tema ha de rebre el cas de la preposició *de*. Rigau (1990: 13) recull aquesta idea relacionant-la amb els papers temàtics de tots dos alternants: després d'afirmar que el verb *agradar* assigna cas datiu inherent a un argument meta (l'experimentador), assenyala el següent: «[...] quan, des del lèxic, el cas datiu és absorbit per un clíctic, és a dir, quan el verb pren forma pronominal, aleshores META no pot ser assignat a l'argument intern, el qual quedaria sense rebre cas. La presència del clíctic, doncs, obliga a la reordenació temàtica, reordenació que té lloc en el component lèxic. [...] El clíctic absorbeix cas i paper temàtic META.»

¹¹² Rigau (1990: 10-11) assenyala que en el parlar del bisbat de Girona es poden trobar construccions del verb *agradar* amb aquesta alternança.

més habitual del català pels alternants no pronominals d'aquesta alternança (els verbs DatExp).

(62) Alternança causativa

a. La Maria {emociona / commou / atabala} L'Enric. [AcExp]

b. L'Enric {s'emociona / es commou / s'atabala}. [Subj(i)Exp(pr)]

(63) Alternança emotiva/volitiva

a. A l'Enric li {interessa el teatre / agrada passejar amb la Maria / desagrada la feina}. [DatExp]

b. L'Enric {s'interessa pel teatre / s'agrada de passejar amb la Maria / es desagrada de la feina}.
[SubjExp(pr-prep)_A]

Hi ha un grup de verbs psicològics pronominals que regeixen un complement preposicional obligatori i que no presenten un alternant DatExp: *acular-se a* ('entossudir-se a no accedir'), *apiadar-se de* (sinònim de *compadir-se de*), *avenir-se amb*,¹¹³ *embeure's* {en/de}, *entossudir-se en* (sinònim de *encabotar-se en*, *entestar-se en* i *obstinar-se en*), *penedir-se de*.¹¹⁴ En el llenguatge col·loquial hi ha verbs similars, com *colar-se* {de/per} o *penjar-se* {de/per} ('enamorar-se obsessivament'), que sovint s'utilitzen amb la perífrasi resultativa *estar* + {colat / penjat} + {de/per}: *L'Enric s'ha colat / penjat* {de/per} *la Maria*; *L'Enric està colat / penjat* {de/per} *la Maria*.¹¹⁵

La majoria d'oracions amb aquests verbs denoten un subjecte experimentador amb una funció molt similar a un agent, que pot intervenir amb voluntarietat en la predicació verbal (64): per diferenciar-los dels que tenen alternants datius, els etiqueto com a verbs SubjExp(pr-prep)_B, amb el subíndex [B]. L'agentivitat i la voluntarietat són dos paràmetres semàntics que solen estar estretament relacionats (cf. Hopper i Thompson 1980, Tsunoda 1985) i no necessàriament vinculats a una estructura oracional transitiva (cf. Tsunoda 1985, en contra de Hopper i Thompson 1980).

¹¹³ Vidal (2015) descriu el significat de *avenir-se* de la manera següent: «**Avenir** és l'evolució d'*advenire*, 'arribar' (i mare de dos mots molt recomanables, **avinença** i **avinentesa**) i la forma reflexiva **avenir-se** conjumina la idea de doble arribada: ens avenim perquè jo arribo a tu i tu arribes a mi i ens agradem.»

¹¹⁴ Segons Rigau (1994: 33), un verb com *penedir-se* no és assignador de cas partitiu ni d'altre cas inherent i aleshores el clíctic que hi ha incorporat al verb absorbeix cas acusatiu; per tant, «l'únic recurs per a l'argument intern és rebre cas d'una preposició». Rigau (1994: 33, nota 7) recull un refrany amb un ús no pronominal del verb, com un verb SubjExpØ (cf. §2.2.6): *Val més tenir que penedir*.

¹¹⁵ El DCC recull l'entrada «**✓ penjar-se*** *Enamorar-se*. El complement es pot introduir amb *de* o *per*».

- (64) Verbs SubjExp(pr-prep)_B
- L'Enric es va {apiadar / compadir} {voluntàriament / ?sense adonar-se'n} del seu pare.
 - L'Enric s'avé {volgudament / *sense adonar-se'n} amb la Maria.
 - L'Enric es va embeure {conscientment / ?sense adonar-se'n} en la redacció del document.
 - L'Enric es va {encabotar / entestar / entossudir / obstinar} {intencionadament / ?sense adonar-se'n} a portar-li la contrària.
 - L'Enric es va penedir {voluntàriament / *sense adonar-se'n} d'haver-ho fet.

Els verbs Subj(i)Exp(pr) (ergatius pronominals), Subj(i)Exp(pr-ci) (ergatius pronominals inherents), SubjExp(pr-prep)_A i SubjExp(pr-prep)_B es poden confondre.¹¹⁶ Tots aquests grups de predicats presenten una morfologia pronominal molt similar i admeten SPrep en les oracions en què participen (65). A més, els Subj(i)Exp(pr-ci) (65)*b* no tenen alternants sintàctics AcExp i els SubjExp(pr-prep)_B (65)*d* no en tenen de DatExp, fet que pot donar-los més similitud (com veurem a l'apartat §5.4, determinats verbs de totes dues classes poden tenir alternants d'altres tipus).¹¹⁷

(65) a. L'Enric s'emociona amb la música.	[Subj(i)Exp(pr)]
b. L'Enric s'emmurria amb aquesta situació.	[Subj(i)Exp(pr-ci)]
c. L'Enric s'interessa {en / per} la literatura.	[SubjExp(pr-prep) _A]
d. L'Enric es penedeix del que ha fet.	[SubjExp(pr-prep) _B]

¹¹⁶ Gràcia (1989: 33) anomena *pronominals purs* els verbs pronominals que no tenen alternants causatius, amb exemples que inclouen el verb SubjExp(pr-prep)_B *penedir-se* i d'altres com *abstenir-se*, *suïcidar-se*: *En Pau se n'ha penedit*, *La Maria s'ha abstingut*, *Primo Levi es va suïcidar* (Gràcia 1989: 33 (8)). Tot i que afirma expressament que no vol estudiar aquesta qüestió, assenyalava que «El fet que ara nosaltres els distingim dels ergatius no vol dir que necessàriament hagin de rebre una anàlisi diversa».

¹¹⁷ Marín (2015: 13) dóna una llista de verbs de l'espanyol que considera no alternants dels AcExp, sense més distinció dins el grup: *arrepentirse*, *atreverse*, *embotarse*, *empecinarse*, *empeñarse*, *encapricharse*, *encariñarse*, *equivocarse*, *escamarse*, *obstinarse*, *resignarse*, *vanagloriarse*. En català, a diferència de l'espanyol, l'exigència dels clítics *hi* i *en* en les oracions sense un SPrep explícit fa transparent la distinció entre els verbs Subj(i)Exp(pr-ci) —sense clíctic— i els verbs SubjExp(pr-prep)_B —amb clíctic—, fet que pot ajudar a distingir quins predicats catalans corresponents a aquesta llista són Subj(i)Exp(pr-ci) —com *encarcarar-se* 'embotarse' o *escamnar-se* 'escamarse'— i quins són SubjExp(pr-prep)_B en determinats contextos —com *penedir-se* 'arrepentirse' o *obstinarse/entestar-se* 'empecinarse'—, a banda d'altres consideracions que es puguin fer sobre algun verb concret de la llista.

La GIEC (§21.5*b*) equipara els verbs *obstinarse*, *entossudir-se*, *entestar-se*, *delir-se*, *desviure's*, *frisar(-se)* als verbs ergatius pronominals inherents com *desmaitar-se*, pel seu comportament incoatiu i per no tenir alternants transitius.

És possible distingir aquests grups verbals segons l'opcionalitat o no del SPrep amb què apareixen: un sintagma optatiu en els verbs Subj(i)Exp(pr) (66) i Subj(i)Exp(pr-ci) (67), o un d'obligatori en els verbs SubjExp(pr-prep)_A (68) i SubjExp(pr-prep)_B (69).¹¹⁸

(66) Verbs Subj(i)Exp(pr)

- a. L'Enric s'emociona amb la música → *L'Enric s'hi emociona.
- b. L'Enric s' {espanta/esparvera} amb la tempesta → *L'Enric s'hi {espanta/esparvera}.
- c. L'Enric es commou amb les teves paraules → *L'Enric s'hi commou.

(67) Verbs Subj(i)Exp(pr-ci)

- a. L'Enric s'abstreu amb pensaments imaginari → *L'Enric s'hi abstreu.
- b. L'Enric es va {emmurriar/enfurrinyar} amb l'actitud del seu pare → *L'Enric s'hi va {emmurriar/enfurrinyar}.
- c. L'Enric es va ensenyar [?](amb tantes hores de feina feta) → *L'Enric s'hi va ensenyar.

(68) Verbs SubjExp(pr-prep)_A¹¹⁹

- a. L'Enric s'interessa {en/per} la literatura → L'Enric s'hi interessa.
- b. L'Enric s'agrada de passejar amb la Maria → L'Enric se'n agrada.
- c. L'Enric es desagrada de la feina → L'Enric se'n desagrada.

(69) Verbs SubjExp(pr-prep)_B

- a. L'Enric es va embeure en la redacció del document → L'Enric s'hi va embeure.
- b. L'Enric es va {encabotar / entestar / entossudir / obstinar} a portar-li la contrària → L'Enric s'hi va {encabotar / entestar / entossudir / obstinar}.
- c. L'Enric es va penedir d'haver-ho fet → L'Enric se'n va penedir.

¹¹⁸ En determinats contextos, és possible utilitzar algun dels verbs SubjExp(pr-prep)_B, com *penedir-se*, sense un SPrep, com una accepció Subj(i)Exp(pr-ci): «Quan l'altre s'ha penedit» (Torralba 2012: 139, títol); «¿I quan l'agressor s'ha penedit? ¿Podem, tal vegada, perdonar-lo?» (*ibid.*, 147); «Penediu-vos, doncs, i convertiu-vos perquè siguin esborrats els vostres pecats» (La Bíblia, Ac 3,19): cf. §6.4.3 *in fine*. En aquests contextos el verb es comporta com els predicats ergatius pronominals no inherents o inherents, que formen oracions en què es pot sobreentendre implícitament —en l'escena conceptual— la causa que provoca l'experiència psicològica, a través d'un SPrep prescindible caracteritzat com un adjunt lèxic (cf. Mateu 2000): *¿I quan l'agressor s'ha penedit (de l'agressió feta)?*

¹¹⁹ Com que els verbs *agradar-se (de)*, *desagradar-se (de)* i *plaure's (en)* són d'ús dialectal —i també arcaïtzant— i jo no els utilitzo, comprovo que poden anar acompanyats del clític substitutori del SPrep amb exemples de la lingüística (*El rei s'ha agradat de la pastoreta; El rei se n'ha agradat*, Rigau 1990: 11) i amb exemples de diferents referències textuais.

- (2) a. Que cerca caragols o se'n agrada molt (or.). [DCVB, definició de **caragolaire**]
- b. [...] aixís va manifestarho y lo net de Lluís se'n desagradá tant que aquell hi perdé sa gracia y se'n entorná á la cort francesa. [de Bell-lloch 1878: 215]
- c. A dalt del cel / un bell estel / de la terra s'enamora; / quan ella hi cau, / tota se'n plau / i apoc, apoc se colora. [Paradeda i Sala 1906: 564]

Pel que fa al règim i la substitució pronominal del SPrep del verb *interessar-se*, cf. §5.2.4.1.

Hi ha una segona prova que pot aportar informació sobre la funció sintàctica i semàntica del subjecte en aquests verbs. No és una prova clara, però pot obrir un debat a l'hora d'establir i diferenciar l'estructura argumental i eventiva dels dos grups de predicats ergatius pronominals (cf. §6.1) de la dels altres dos grups (cf. §6.4). Als exemples de (64) s'hi mostra la facilitat dels verbs SubjExp(pr-prep)_B per denotar l'acció voluntària d'un subjecte experimentador i la dificultat per denotar una acció involuntària. Amb els verbs Subj(i)Exp(pr) (70) i Subj(i)Exp(pr-ci) (71), en canvi, hi ha facilitat per denotar una acció involuntària, tot i que alguns verbs no descarten una certa voluntarietat.

(70) Verbs Subj(i)Exp(pr)

- a. L'Enric s'emociona {*intencionadament / sense adonar-se'n} amb la música.
- b. L'Enric s' {espanta/esparvera} {*intencionadament / sense voler} amb la tempesta.
- c. L'Enric es commou {*intencionadament / sense adonar-se'n} amb les teves paraules.

(71) Verbs Subj(i)Exp(pr-ci)

- a. L'Enric s'abstreu {[?]intencionadament / sense adonar-se'n} amb pensaments imaginaris.
- b. L'Enric es va {emmurriar/enfurrinyar} {[?]expressament / sense adonar-se'n} amb l'actitud del seu pare.
- c. L'Enric es va ensonyar {*conscientment / sense adonar-se'n} amb tantes il·lusions.

La similitud del subjecte dels verbs SubjExp(pr-prep)_B amb un agent pot ser una dada a favor de la posició estructural d'aquest subjecte com un argument extern, a diferència del subjecte argument intern dels verbs Subj(i)Exp(pr) i Subj(i)Exp(pr-ci): als apartats §6.1 i §6.4 s'estudia aquesta qüestió. No és una diferència nítida i pot ser discutible, ja que no es pot descartar la voluntarietat en tots els verbs ergatius pronominals: probablement hi fa falta un estudi aprofundit de la noció de causa interna, especialment quan l'argument causa interna és un experimentador humà (amb voluntat) que fa la funció gramatical de subjecte i sigui l'única causa present a l'oració.

A l'apartat §3.2.5 hi ha una possible explicació de la preferència del català pels alternants no pronominals de l'alternança emotiva/volitiva. Si bé és cert que els verbs *agradar-se de*,¹²⁰ *desagradar-se de* i *plaure's en* estan en força desús en diversos dialectes catalans, el verb *interessar-se* {en/per} hi és ben viu, com també són vius els

¹²⁰ En textos antics de l'espanyol és possible trobar expressions amb *gustarse de*. Actualment alguns parlants de l'espanyol poden utilitzar aquesta forma verbal en un registre col·loquial: *Esa chica se gusta de mi* (Rodríguez 2015: 238); *Maria no se gusta de mi* (Maldonado 2008: 192).

verbs SubjExp(pr-prep)_B. És probable que el model semàntic i sintàctic dels verbs SubjExp(pr-prep)_B caracteritzi igualment els alternants SubjExp(pr-prep)_A de l'alternança emotiva/volitiva: per aquest motiu, acabarien prevalent en l'ús dels parlants els verbs que més fàcilment puguin denotar un subjecte experimentador pròxim a un agent que actua voluntàriament —com *interessar-se {en/per}* (72)—, a diferència dels que presenten més dificultat per denotar-lo en prioritzar la semàntica emocional, encara que la voluntarietat no s'hi pugui descartar del tot (*agradar-se de, desagradar-se de, plaure's en*).¹²¹

(72) L'Enric s'interessa {intencionadament / *sense adonar-se'n} {en/per} la literatura.

He trobat uns quants exemples d'ús del verb *agradar-se de* que es poden concebre, per la semàntica oracional, com una acció voluntària d'un agent (73).¹²² És una apreciació intuïtiva que caldria confirmar amb parlants que utilitzin habitualment aquest verb. Com veurem a l'apartat §6.4.1, el verb *interessar-se {en/per}* participa amb facilitat en una oració d'imperatiu, cosa més dubtosa en la resta de verbs SubjExp(pr-prep)_A.

- (73) a. [...] Però els homes de teatre són tossuts i s'agraden de navegar a contracorrent.
[Rostand 1985, al pròleg de Xavier Bru de Sala]
- b. Guardeu-vos dels escribes, que es complauen a passejar-se amb llargues vestidures, i s'agraden de les salutacions a les places, dels primers seients a les sinagogues i dels primers llocs als convits.
[La Bíblia, Lc 20,46]
- c. Qui cerca caragols o s'agrada de menjar-ne. [DCVB: veu **caragoler** (o *cargoler*) **-era**]; Que cerca caragols o se n'agrada molt (or.). [DCVB, definició de **caragolaire** (o *cargolaire*)]
- d. La meua tia era piadosa i s'agradava de filosofar sobre matèries metafísiques. [Medina 1987: 77]
- e. Era d'aspecte distingit, però de caràcter desagradable i grosser, i s'agradava de la cacera amb una passió extraordinària.
[Liberal: 2012: 149-150]
- f. Un autor que també s'agradava de retratar el grotesc i l'incomprensible de la vida per tal de donar-li carta de naturalesa científica i artística.
[Costa-Gramunt 2015]

¹²¹ A l'apartat §5.2.2 defenso que l'accepció del verb *doldre* que participa en l'alternança emotiva/volitiva no és l'accepció DatExp, sinó una altra.

¹²² Diversos autors assenyalen que el verb *gustar* de l'espanyol ha sofert una reanàlisi com un mecanisme de desagentivització, en què la configuració original NOM+GUSTAR expressava voluntarietat en l'experimentador (*María gusta de la música*) i, en canvi, l'actual DAT+GUSTAR expressa involuntarietat (*A María le gusta la música*): cf. Batllori 2012; Elizaincín i González 2016. Els exemples de *gustar* que aquests autors aporten de l'espanyol antic són sense el clític *se* i amb un objecte que pot ser directe o preposicional, però Batllori també recull exemples del verb *agradar* de l'espanyol en oracions amb objecte preposicional i amb el clític *se*.

Hi ha alguns verbs com *alegrar-se* o *avergonyir-se* que, tot i ser alternants intransitius de l'alternança causativa (74)a, es resisteixen a prescindir del SPrep en determinats contextos (74)b.¹²³ De fet, el DUVC indica que *alegrar-se* sempre va amb un SPrep obligatori; en canvi, el GD62 recull l'accepció pronominal 'cessar d'estar trist, irat o massa seriós' sense cap SPrep, amb l'exemple *No s'alegra fàcilment*. Són verbs que poden presentar-se en contextos voluntaris amb un SPrep obligatori (75). Seguint el raonament dels paràgrafs anteriors, suggereixo que en la mesura que el verb *alegrar-se* (i *avergonyir-se*) denoti un subjecte experimentador amb més voluntarietat, exigirà més el SPrep i es comportarà com un verb SubjExp(pr-prep)_B (76)a; i en la mesura que accepti un subjecte menys voluntari, tendirà a no exigir el SPrep i a comportar-se com un verb Subj(i)Exp(pr) (76)b, un alternant possible d'un verb AcExp (*alegrar* 'causar alegria (a algú)') (76)b. A (76) hi ha dos alternants pronominals d'un subtipus d'alternança emotiva/volitiva (pronominal): *L'Enric s'alegra* vs. *L'Enric se n'alegra*.

- (74) a. La Maria {alegra/avergonyeix} l'Enric → L'Enric s'alegra/s'avergonyeix. [alternança causativa]
 b. M' {alegro/avergonyeixo} de veure la teva actitud → Me *(n') {alegro/avergonyeixo}.
- (75) a. Ja ho he fet, i no sé si alegrar-me'n o avergonyir-me'n.
 b. Me n'alegro sincerament, de la teva decisió.
- (76) a. L'Enric s'alegra del que has fet. → L'Enric se n'alegra. [SubjExp(pr-prep)_B]
 b. El que has fet alegra l'Enric. [alternant AcExp] → L'Enric s'alegra (amb el que has fet).
 [alternant Subj(i)Exp(pr)]

A (77) recullo quatre exemples d'una mateixa obra literària en què s'utilitza el verb *alegrar* com a SubjExp(pr-prep)_B (77)a-b —amb caiguda de la preposició *de* davant la conjunció *que*, segons el català normatiu— i com a Subj(i)Exp(pr) (77)c-d.

- (77) a. Me n'alegro molt que hagi contestat la meva carta! [Zgustova 2005: 12]
 b. —M'alegro que hagi tornat, Andrei. [Zgustova 2005: 145]
 c. —Ho comprenc! —em vaig alegrar perquè m'hi identificava: jo també hauria volgut ajudar el món quan estava amb les monges del convent. [Zgustova 2005: 147]
 d. La invitació em va alegrar perquè, per damunt de tot, m'oferia la possibilitat de viure en la ciutat on havia nascut el meu pare. [Zgustova 2005: 177]

¹²³ Belletti i Rizzi (1988: 348) preveuen que puguin existir dos grups de verbs psicològics que seleccionin cas genitiu per al tema, i posen com a exemples els verbs *importare* 'importar' i *gioire* 'alegrar-se': *A me importa solo di questo; Gianni gioisce di questo* (Belletti i Rizzi 1988: 348 (123) i (124)). Cf. Ilatí: Me_{AC} pudet tui_{GEN}, lit. M'avergonyeix de tu, i.e. 'm'avergonyeixo de tu'; Me_{AC} paenitet tui_{GEN}, lit. Em compadeixo de tu, i.e. 'em compadeixo de tu' (agraeix a Jaume Mateu aquests exemples del Ilatí).

Es podrien fer dues objeccions a aquesta argumentació.¹²⁴ En primer lloc, que el verb *alegrar-se* —a diferència de com es comporta quan és un SubjExp(pr-prep)_B (cf. (76)a)— no regeix la preposició *de* quan és ergatiu pronominal o Subj(i)Exp(pr), sinó la preposició *amb* (cf. (76)b), i que la diferència de comportament s'explicaria per aquest ús preposicional diferenciat. S'esdevé el mateix fenomen que amb la resta de verbs ergatius pronominals, que optativament poden fer oracions amb un argument adjunt introduït per una preposició (78) (cf. la nota 118).

(78) L'Enric s'ha {alegrat / commogut / espantat / sorprès} amb el que has fet. → L'Enric s'(*hi) ha {alegrat / commogut / espantat / sorprès}.

Tot i així, hi ha verbs que poden tenir un alternant ergatiu pronominal (79)a i un altre de SubjExp(pr-prep)_B (79)b amb un SPrep introduït per la mateixa preposició, no exigida en el primer cas i exigida en el segon.¹²⁵ Comprovem que amb la mateixa preposició hi pot haver un comportament diferent.

(79) a. L'Enric s'ha enfadat amb tot el que ha passat. → L'Enric s'(*hi) ha enfadat.
 b. L'Enric s'ha enfadat amb la Maria. → L'Enric s'hi ha enfadat.
 c. [Amb tot el que ha passat]_i, l'Enric s'ha enfadat [amb la Maria]_j. → Amb tot el que ha passat, l'Enric s'hi_j/_{*i} ha enfadat.

En canvi, hi ha verbs que es resisteixen a formar alternants SubjExp(pr-prep)_B o, si presenten una forma pronominal amb SPrep, és a través d'un canvi de significat verbal. Per exemple, el verb *molestar* 'causar molèstia' (80)a pot formar una accepció ergativa pronominal inherent i una altra de pronominal amb SPrep si passa a tenir, respectivament, el significat d' 'ofendre's' (80)b i de 'prendre's la molèstia, aplicar-se en l'execució d'una cosa' (80)c.¹²⁶ En aquest cas, el canvi de preposició provoca un fenomen diferent, no pas una alternança oracional.

¹²⁴ Agraeixo a Jordi Ginebra l'observació d'aquestes dues objeccions i l'estímul per trobar-hi una explicació. També són d'ell els exemples de (79) i (81).

¹²⁵ A l'apartat §5.3.2, dedicat al verb *molestar*, no caracteritzo el verb *enfadar* com a AcExp, sinó com a ergatiu pronominal inherent o Subj(i)Exp(pr-ci).

¹²⁶ Per a un aprofundiment sobre la semàntica i la sintaxi del verb *molestar*, vegeu §5.3.2. Pròpiament, el verb *molestar* 'causar molèstia' és un predicat AcExp(ce) (80)a i *molestar-se* 'ofendre's' un predicat Subj(i)Exp(pr-ci) (80)b: no participen en l'alternança causativa perquè el significat verbal canvia en cada

- (80) a. La Maria molesta l'Enric.
 b. L'Enric s'ha molestat amb les paraules de la Maria. → L'Enric s'(*hi) ha molestat.
 c. No et molestis a desparar taula. → No t'hi molestis.

En segon lloc, es podria objectar que relacionar la voluntarietat d'aquests verbs amb la presència del SPrep ens menaria a afirmar que en oracions de verbs ergatius pronominals el subjecte de (81)a és més voluntari que el de (81)b. Per això, cal precisar que la voluntarietat no aniria lligada a la *presència* del SPrep sinó a l'*exigència* del SPrep (82)a, a més del possible valor semàntic adverbial que pugui tenir el SPrep (82)b. Caldrà explorar si l'explicació pot aconseguir-se des de l'estudi de l'estructura argumental d'aquests predicats, en la mesura que l'*exigència* del SPrep reestructura la sintaxi oracional i obliga el subjecte a situar-se en una posició superior, com un argument extern, el lloc pertinent d'un argument agentiu o volitiu, però veurem a l'apartat §6.4 que s'ha de matisar aquesta afirmació.

- (81) a. Era un xiquet que s'espantava {de la seva ombra / per (o amb) qualsevol cosa}.
 b. No facis això, que el xiquet s'espanta.
- (82) a. Era un xiquet que s'espantava {de la seva ombra / per (o amb) qualsevol cosa}. → ??Era un xiquet que (se n'espantava / s'hi espantava).
 b. Era un xiquet que s'espantava *fàcilment*.

Hi ha algun aparent contraexemple de verb psicològic que participa en l'alternança causativa, com *animar* (83)a-b, que alhora que pot formar un alternant Subj(i)Exp(pr) (83)b pot participar com un predicat pronominal sense SPrep en contextos oracionals que indiquen voluntarietat, com pot ser una oració d'imperatiu (83)c: en aquest cas, el SPrep no és necessari per indicar voluntarietat. És probable que a l'oració de (83)c hi hagi una estructura argumental que no coincideixi amb la del verb Subj(i)Exp(pr) de (83)b, en tractar-se d'una semàntica reflexiva ('animar-se a si mateix') més que no pas ergativa ('animar-se tot sol o per si sol'). A més, el verb *animar* no té un alternant SubjExp(pr-prep)_B, perquè l'accepció *animar-se* (a) presenta un canvi de significat

alternant. A l'apartat §6.4.4 indico que l'accepció pronominal amb SPrep de *molestar* 'prendre's la molèstia, aplicar-se en l'execució d'una cosa' és un predicat SubjExp(pr-prep)_C (80)c.

verbal ('decidir-se'), fet que podria facilitar que la llengua utilitzi una estructura diversa —com la de (83)c— per indicar voluntarietat sense canviar la semàntica del verb.¹²⁷

- (83) a. La Maria anima l'Enric.
 b. L'Enric s'anima.
 c. Anima't, Enric!

Per intentar completar aquest repertori d'alternances, s'ha d'afegir que hi ha verbs Subj(ag)Exp que poden formar alternants SubjExp(pr-prep)_B. Per exemple, els verbs *compadir* (84)a-b i *enyorar* (85)a-b.¹²⁸ Així com el verb *compadir* segueix el comportament habitual dels predicats Subj(ag)Exp i participa en l'alternança reflexiva amb un alternant Subj(ag)Exp(refl) (84)c, *enyorar* es comporta altrament quan forma un alternant pronominal sense SPrep. El verb *enyorar* presenta un alternant Subj(i)Exp(pr-ci) (85)c —sense alternant AcExp—, una alternança amb un formant intransitiu que diversos lingüistes anomenen construcció antipassiva (per a l'espanyol, cf. Bogard 1999): es tracta d'una *alternança activa/antipassiva*.

- (84) a. L'Enric compadeix la Maria. [Subj(ag)Exp]
 b. L'Enric es compadeix de la Maria. → L'Enric se'n compadeix. [SubjExp(pr-prep)_B]
 c. L'Enric es compadeix més del compte. [a si mateix] → *L'Enric se'n compadeix. [Subj(ag)Exp(refl)]
- (85) a. L'Enric enyora la Maria. [Subj(ag)Exp]
 b. L'Enric s'enyora de la Maria. → L'Enric se n'enyora. [SubjExp(pr-prep)_B]
 c. L'Enric s'enyora (amb el record de la Maria). [tot sol, per si sol] → *L'Enric se n'enyora. [Subj(i)Exp(pr-ci)]

¹²⁷ Segons Bouchard (1995: 290-291), una oració reflexiva amb determinats AcExp, com *They frighten themselves*, pot ser bona en una lectura agentiva (per exemple, explicant històries de fantasmes), perquè l'argument extern del verb *frighten* es pot interpretar com a *Substantive* o com a *Concept*, a diferència d'altres AcExp (com *depress* o *worry*), amb un argument extern que únicament es pot interpretar com a *Concept*. Només admeten oracions reflexives els verbs AcExp amb un argument extern interpretat com a *Substantive*: pot lligar un reflexiu argument intern, que és també un *Substantive*; però un argument extern *Concept* no ho pot fer perquè, segons la *Novelty Condition* de Wasow (1972), un element anafòricament dependent no pot tenir una referència més determinada que el seu antecedent (cf. Bouchard 1995: 287-289). Bouchard afirma que aquesta diferència entre predicats AcExp és una propietat lèxica, relacionada amb el grau d'expressivitat i gesticulació del *trigger* que cada verb permet per desencadenar l'emoció: més alta amb verbs com *frighten* (poden tenir un argument extern *Substantive*, que fins i tot pot no produir cap efecte en la persona a qui s'adreça), però una emoció més oculta i centrada en l'experimentador amb verbs com *depress* o *worry*, amb un *trigger* considerat de manera més abstracta, com un *Concept* (per a aquests conceptes semàntics de Bouchard, vegeu la nota 570 de §6.2.2). El context també pot influir en aquest fenomen: cf. la nota 495 de §5.3.3 per al verb *preocupar*.

¹²⁸ Als exemples (383) de §5.2.4.3 indico que l'alternança dels verbs Subj(ag)Exp *compadir* i *enyorar* amb un alternant SubjExp(pr-prep)_B no és una alternança emotiva/volitiva (l'anomeno *agentiva i/i*).

Pel que fa als alternants possibles de l'alternança emotiva/volitiva, reservo l'explicació als exemples de (411) de §5.2.5, un cop estigui més avançat l'estudi dels diferents tipus de verbs psicològics i del seu comportament. Als exemples (382) i (383) de §5.2.4.3 descriu un altre tipus d'alternança dels SubjExp(pr-prep)_A i SubjExp(pr-prep)_B, diferent de l'emotiva/volitiva. Dedicaré l'apartat §6.4 a l'estructura argumental d'aquests verbs.

2.2.6. Verbs SubjExpØ

Els SubjExpØ són verbs amb un subjecte nominatiu experimentador que sovint apareixen en oracions sense cap tema (Ø):

- *amorejar, ansiejar, basquejar* ('tenir ànsia per alguna cosa'), *caboriejar, defallir, delejar* o *delerar* ('patir deler'), *desfíciejar, desvariejar, dolorejar* ('passar sofriments, estar amb l'ànim adolorat'), *escrupolejar, fruir* o *gaudir* (i el castellanisme *disfrutar*¹²⁹), *glatir, gruar, llanguir, patir* o *sofrir, penar, rabiar* (no inclòs al DIEC2), *somiejar, temorejar, xalar* ('esbargir-se alegrement')...;¹³⁰
- Verbs del llenguatge col·loquial: *al·lucinar* o *flipar* (amb subjecte experimentador), *patinar* ('desvariejar'), *suar* ('fatigar-se en la consecució d'alguna cosa'), *tripar* (de l'anglès *trip* 'viatge': 'al·lucinar sota els efectes de la droga'), *trinar* ('impacientar-se, glatir').
- exemples: *L'Enric pateix; L'Enric xala; L'Enric al·lucina.*

L'experimentador subjecte és sovint l'únic participant de les oracions amb aquests verbs (*Els estudiants pateixen*) i és el protagonista de l'escena conceptual que l'oració descriu. De fet, és un grup de predicats de comportament heterogeni. La majoria de verbs formen oracions sense cap argument objecte, com *defallir* i *xalar* (86)a. D'altres, com *fruir/gaudir* i *patir/sofrir*, poden anar sense objecte (86)b o poden presentar-lo introduït per la preposició *de* o sense cap preposició (86)c. El verb *patir* presenta una certa

¹²⁹ En una enquesta feta per Màrius Serra sobre quins mots no normatius hauria d'acceptar la normativa catalana, el verb *disfrutar* va ser el que els enquestats van escollir en primer lloc (cf. Serra 2015).

¹³⁰ A l'oració *L'Enric vol i dol*, el verb *doldre* s'utilitza com a SubjExpØ (vegeu també el final de la nota 114 per al verb *penedir*). D'altra banda, faig un comentari breu a l'apartat §2.2.4 sobre una accepció del verb *penar* pròpia d'un predicat DatExp. Alguns parlants utilitzen el verb *xalar* amb un ús pròxim als DatExp: [...] *abans de publicar un llibre em xala llegir-lo quatre, cinc vegades* (Ara, 5 d'agost del 2011).

especificitat: si el complement és un òrgan corporal, ha de ser un CPrep, però no pot ser-ho quan el verb significa ‘suportar’ (86)*d* (cf. Rosselló 2008: §S 13.3.6.2*d*).¹³¹ A més, el verb *patir* (86)*e* comparteix amb el verb *al·lucinar* (87) la possibilitat de portar un SN escarrit postverbal, fet que els diferencia de la resta de verbs psicològics emotius.

- (86) a. No defalleixis, continua lluitant. / La Mercè xala molt.
 b. Amb aquesta festa la Mercè ha {fruit / gaudit} com mai. / No pateixis.
 c. La Mercè {frueix / gaudeix} (d’)un bon sou. / La Mercè {pateix / sofreix} (de) migranyes.
 d. La Mercè pateix {*el / del} fetge. / M’ha tocat patir (*d’) aquesta situació.
 e. La Mercè pateix diabetis.
- (87) La Mercè al·lucina mandonguilles (cf. l’entrada *al·lucinar* del DUVC i el DCC).

Uns quants d’aquests predicats es podrien equiparar als verbs ergatius pronominals i, de fet, sovint podem utilitzar un d’aquests verbs per definir-los: *defallir* ‘desanimar-se’, *flipar* ‘entusiasmar-se’, *trinar* ‘impacientar-se’, *xalar* ‘divertir-se’. Com els ergatius pronominals, inherents o no —cf. els exemples (66)-(67) i (78) de §2.2.5—, els SubjExpØ admeten un SPrep optatiu introduït per la preposició *amb* (88). Per tant, es podria considerar que dins el grup heterogeni de verbs SubjExpØ hi ha predicats que poden ser ergatius inherents no pronominals, amb un experimentador subjecte intern.

- (88) a. L’Enric {defalleix / està que trina} amb aquest problema → ?L’Enric hi {defalleix / està que trina}.
- b. L’Enric {flipa / xala} amb aquest espectacle → ?L’Enric hi {flipa / xala}.

Però també es podria considerar que aquests verbs són inergatius, amb un experimentador subjecte extern, substituïbles per un predicat complex de [*fer* + nom psicològic]: *defallir* ‘fer defalliment’, *xalar* ‘fer xala’. És una caracterització que pot escaure a la majoria de predicats recollits en aquest apartat: *ansiejar* ‘fer ànsia’, *basquejar* ‘fer basques’, *dolorejar* ‘fer dolor’, *gaudir* ‘fer gaudi’, *patir* ‘fer patiment’, *temorejar* ‘fer temor’... En el cas del verb *patir* hi ha un altre argument a favor de la caracterització inergativa, ja que pot portar SNe postverbals caracteritzats com a

¹³¹ Kailuweit (2007) parla d’un grup heterogeni de verbs intransitius no pronominals de l’espanyol amb un subjecte experimentador i un objecte oblic: *temer por*, *rabiar contra*, *gozar de*, *sufrir de* (per a altres llengües, vegeu també Kailuweit 2005). Caldria estudiar el comportament d’un possible grup de verbs psicològics amb aquestes característiques.

complements cognats ('patir patiment/malaltia'): *En Joan pateix {mal de cap / diabetis / alzheimer / cirrosi / hipertensió}* (cf. GIEC §21.3.2).

Com els verbs inergatius, accepten els tests aspectuals que denoten una activitat (progressiva de gerundi, adverbi *durant*) (89)a, així com altres tests incompatibles amb oracions no estatives (imperatiu) (89)b; però aquests tests assenyalen les característiques lexicoaspectuals de les oracions com a activitats, no necessàriament relacionades amb una estructura sintàctica inergativa. De fet, a la nota 53 de §2.2.1 s'hi recull la proposta de Hale i Keyser (2002: 37-45) d'estructura transitiva no inergativa per als verbs transitius atèlics d'activitat, com els verbs SubjExp i els verbs d'impacte.

- (89) a. La Tona va estar (patint / gaudint / xalant} durant tot el partit.
b. Pateix!, desagraït. / {Gaudeix / Xala} tant com puguis!

A l'hora de fer proves afegint un datiu a l'oració amb un verb inergatiu no psicològic, Cuervo (2003: §4.3.1) descriu els verbs inergatius de l'espanyol dividits en dos grups:

a) «Activities with overt direct objects»: *bailar, cantar, correr, leer, dibujar*. Són verbs que poden tenir un ús intransitiu o transitiu. Segons Cuervo, un clític datiu en l'ús intransitiu només pot estar introduït per un aplicatiu alt defectiu, que és un datiu ètic que es relaciona directament amb tot l'esdeveniment: *La Tona no em balla*.¹³² En l'ús transitiu, en canvi, es comporten com els verbs de creació, i el datiu està introduït per un aplicatiu baix; el datiu es relaciona directament amb un objecte directe, és interpretat com un destinatari (*recipient*) i, per tant, es forma una construcció de doble objecte (CDO): *La Tona li canta una cançó de bressol al nen; Daniel sang Stephanie a very nice song* (cf. Cuervo 2003: §4.3.1.1 (69)).

b) «Activities with implicit objects»: *sonreir, gritar, pegar, hablar, escribir, leer, ganar*. Sembla que un datiu amb aquests verbs hauria de ser ètic, però en una oració com *La Tona va cridar a l'Arnau*, l'Arnau 'rep el crit': l'Arnau és el destinatari d'un objecte nul en una CDO, no pas el beneficiat o perjudicat per una acció. El datiu està introduït per un aplicatiu baix. A diferència d'un verb inergatiu com *ballar* —que no significa necessàriament fer un ball determinat, sinó que és una manera d'actuar o fer—,

¹³² Per a més informació sobre els nuclis aplicatius, vegeu §1.2 i §6.3.1.

un verb com *escriure* significa sempre ‘fer un escrit’, i no canvia de significat quan es construeix amb un objecte explícit: *Willow wrote me (a letter) from Sunnydale* (cf. Cuervo 2003: §4.3.1.2 (72)). Com que el datiu està introduït per un aplicatiu baix, són oracions que permeten tenir, a més, un datiu ètic (introduït per un aplicatiu alt): *La Tona me li va somriure a l’Arnau*.

Els verbs SubjExpØ no es poden encabir en cap d’aquests dos grups, perquè l’única interpretació que pot tenir un datiu en una oració amb aquests predicats és la d’un datiu ètic —introduït per un aplicatiu alt defectiu—, tant si es construeixen amb un objecte implícit (*La Tona li {defalleix / pateix}*) com amb un objecte explícit (*La Tona li {gaudeix les vacances / pateix diabetis}*). El datiu no pot ser interpretat mai com un receptor de l’objecte explícit, sinó com un beneficiat o perjudicat de tot l’event.¹³³ Hi ha un altre comportament sintàctic que diferencia les oracions dels verbs SubjExpØ que poden anar amb un complement (90)a dels dos grups de verbs inergatius (90)b-c: l’objecte sovint hi pot aparèixer introduït per una preposició *de* optativa.

- (90) a. La Tona {pateix o sofreix (de) migranya / frueix o gaudeix (de) la festa}.
b. La Tona {balla (*de) tango / canta (*de) rumba / corre (*de) curses}.
c. La Tona {crida (*de) improperis / escriu (*de) poesia / llegeix (*de) novel·les}.

Si afegim a aquestes dades que són predicats en què es ressalta un únic argument afectat per la predicació verbal, se’ls pot entendre com un grup amb característiques comunes —diferenciades de les dels verbs inergatius— en què l’única argument és concebible com un argument intern i, per tant, amb característiques d’inacusativitat. No estudio els verbs SubjExpØ en aquest treball (cf. §2.2.7 *in fine*) i deixo el tema obert a la recerca. Els verbs que més es diferencien de la resta d’aquest grup són *fruir/gaudir* i *patir/sofrir* perquè poden portar un complement;¹³⁴ de tota manera, sovint els parlants utilitzen aquests verbs com a típicament intransitius (91).

- (91) a. D’ençà que s’ha jubilat, frueix més que mai [DUVC]. Aquest espectacle l’ha fet {fruir / gaudir}.
b. Viure és patir [DUVC]. Aquesta situació el fa {patir / sofrir}.

¹³³ Per al significat del terme *event*, cf. la nota 5 de §1.2.

¹³⁴ El verb *gaudir* d’una oració com *Gaudeixo {dels / els} mots* pot tenir un alternant pronominal que regeix un SPrep: *Hi ha mots que no he dit mai, i, famolenca, / la boca me’ls demana per gaudir-se’n* (Raspall 2010: 92).

2.2.7. Preeminència semàntica i sintàctica de l'experimentador

En un esquema resumit dels sis grups generals de verbs psicològics (92) s'hi pot comprovar que habitualment l'experimentador (*l'Arnau*) presenta la preeminència semàntica i sintàctica dins l'oració.¹³⁵

(92)	a. SubjExp	<i>L'Arnau odia la Maria.</i>
	b. AcExp	<i>La Maria sorprèn l'Arnau.</i>
	c. DatExp	<i>A l'Arnau li agrada passejar amb la Maria.</i>
	d. SubjExpØ	<i>L'Arnau xala.</i>
	e. Alternants dels AcExp o Subj(i)Exp(pr)	<i>L'Arnau es sorprèn.</i>
	No alternants o Subj(i)Exp(pr-ci)	<i>L'Arnau s'emmurria.</i>
	f. Alternants dels DatExp o SubjExp(pr-prep) _a	<i>L'Arnau s'agrada de passejar amb la Maria.</i>
	No alternants o SubjExp(pr-prep) _b	<i>L'Arnau es penedeix d'haver-ho fet.</i>
(93)	AcExp amb ordre oracional OVS ¹³⁶	<i>A l'Arnau {el/li} sorprèn l'actitud de la Maria.</i>

L'únic cas en què l'experimentador no presenta aquesta preeminència és el dels verbs AcExp (92)b. Habitualment, l'experimentador és el protagonista i participant més prominent de l'escena conceptual que l'oració denota, i queda col·locat a l'inici de l'oració, posició prototípica d'un subjecte. Fins i tot un bon nombre de verbs AcExp presenten un alternant sense un agent o causador, amb canvi d'ordre oracional (OVS), doblament de clític i preeminència de l'experimentador: segons els diferents autors, pot presentar-se amb acusatiu o amb datiu (93).¹³⁷ Excepte amb els verbs AcExp de (92)b, l'experimentador apareix sempre en la posició d'un subjecte, ja tingui cas nominatiu (92)a/d-f, cas datiu (92)c o, fins i tot, cas acusatiu/datiu (de moment per destriar) en les oracions de predicats AcExp i canvi d'ordre oracional (93).

¹³⁵ Les sigles que utilitzo per etiquetar els verbs psicològics són descriptives i s'hi tenen en compte aspectes variats: sintàctics (Subj, Subj(i), Ac, Dat o dat, Ø, prep), morfològics (pr, refl), semàntics (Exp, Imp, ag, ce, ci, pers), de presència o absència d'un tret (+, -, ±) i de manifestació o no d'un tret (>, <).

¹³⁶ A l'apartat §5.1 *in fine* proposaré l'etiqueta Dat(>|<Ac)Exp per a aquests alternants, amb dues realitzacions possibles segons el verb: Dat(>Ac)Exp i Dat(<Ac)Exp.

¹³⁷ Per a la posició de la normativa de l'IEC sobre el règim d'aquestes construccions, vegeu §1.1 i la nota 1. Per exemple, la GIEC (§21.5c) accepta l'alternança acusatiu/datiu de verbs com *preocupar* en els usos d'alguns parlants, tot i que indica que la construcció estativa d'ordre oracional OVS amb datiu no és d'ús general.

Pel que fa a l'espanyol, Ramos (2013: 144-145) considera un cas de permissivitat normativa la construcció estativa OVS amb datiu de determinats verbs AcExp, en considerar que aquesta construcció amb datiu apareix recollida a la NGLLE (cf. §4.3.2). Cal tenir en compte que aquest règim datiu no queda reflectit al DRAE (consulta en línia: setembre del 2017).

Tenint en compte Dowty (1991), Baker (1997) i Cuenca (2005), entre d'altres, els papers temàtics es poden entendre com a prototipus més que no pas com a categories definides. En ser una entitat animada, l'experimentador es pot concebre com un (proto-)agent perquè comparteix característiques semàntiques dels agents prototípics i, com a tal, li pot correspondre la posició de subjecte i la preeminència semàntica i sintàctica oracional. Només quan l'experimentador hagi de «competir» dins l'oració amb un candidat que sigui agent o que sigui un causador no agentiu, quedarà relegat en la preeminència oracional. És el cas de les oracions causatives de canvi d'estat amb verbs AcExp (92)*b*, en què l'argument experimentador presenta més aviat el paper temàtic de pacient. Però en la resta de casos de (92) l'experimentador o bé és l'únic argument oracional, o bé «guanya» la preeminència oracional sobre un argument que, segons els diferents autors, seria un tema, un estímul o una font; i s'esdevé el mateix a (93).¹³⁸

El verb busca, entre els arguments de l'oració, el millor candidat per fer la funció d'agent tenint en compte les característiques argumentals de protoagentivitat, i li dona preeminència sintàctica en l'estructura argumental. L'experimentador és un ésser animat i una causa interna de la seva pròpia experiència psicològica, en la mesura que presenta unes característiques internes que determinen que es pugui sorprendre o emmurriar, que pugui odiar o xalar, que alguna cosa li pugui agradar o es penedeixi d'alguna altra cosa. Excepte quan intervingui a l'oració un agent prototípic o una causa externa capaç de provocar un canvi d'estat, l'experimentador habitualment tindrà la preeminència estructural i semàntica sobre la resta d'arguments, ja que presenta unes característiques de protoagent no superables per un argument tema, estímul o font.

Les característiques semàntiques específiques de l'experimentador faciliten la flexibilitat semàntica i sintàctica dels verbs psicològics catalans per adaptar-se als diferents esquemes conceptuals dels parlants, i també als nous esquemes provocadors de possibles canvis lingüístics (cf. l'exemple de (93) construït amb datiu), en ser concebible com un protoagent que pren la preeminència sintàctica i semàntica en la majoria d'oracions amb verbs psicològics.

¹³⁸ Sobre el marc teòric d'aquest enfocament i la possibilitat d'una explicació alternativa des d'un postulat neoconstruccionista, vegeu §1.2 *in fine*.

Des d'una òptica teòrica diferent, Pesetsky (1995) manté les categories temàtiques definides. Afirma que en el cas d'oracions com la de (92)*b* el subjecte (*la Maria*) és una causa, no pas un tema, mentre que en el cas de (92)*a* l'objecte (*la Maria*) és un objecte de l'emoció, i proposta aplicar-ho a la resta d'oracions biargumentals de (92) i (93). Tindríem, per tant, tres papers temàtics diferents en aquestes oracions, causa, experimentador i objecte de l'emoció, que seguirien sempre una jerarquia temàtica, de manera que els papers temàtics més prominents tindrien també prominència sintàctica: causa > experimentador > objecte de l'emoció. Partint de Dowty (1991), Baker (1997: 108) acaba fent una proposta similar i redueix els papers temàtics a tres classes principals: «agent/causer, patient/theme, and path/location» amb dues úniques oposicions, «agent vs. patient/theme, with the agent external, and patient/theme vs. path/location, with de theme external» (cf. §5.2.4.1).

Hi ha autors que proposen una altra classificació dels verbs psicològics. Per exemple, Viñas-de-Puig (2009: 80) descriu set grups diferents d'aquests predicats, entre simples i complexos, segons tres variables: l'experimentador, la font o tema i l'experiència. Van Voorst (1992: 66-67) els divideix en quatre grups: verbs d'acció que es poden usar amb un significat psicològic, verbs psicològics amb un subjecte animat intencional, verbs psicològics amb un subjecte inanimat no intencional i verbs psicològics en què el subjecte és el centre de l'experiència psicològica («verbs of the dislike-type»). En canvi, Acedo-Matellán i Mateu (2015: 83 (4)) proposen sis grups de predicats psicològics simples segons tres característiques de les construccions en què participen: (a) si són transitives, inergatives o inacusatives; (b) si són causatives o no causatives; (c) si són esdevenimentals agentives, esdevenimentals no agentives o estatives (cf. la nota 578 de §6.2.4.1). A més, entre d'altres (cf. Kailuweit 2005 i 2007, o Fábregas *et al.* 2012), hi ha la classificació en tres tipus verbals de Belletti i Rizzi (1988) i la de Bouchard (1995) en quatre tipus verbals (cf. §2.2).

En aquest treball estudiaré sobretot l'alternança acusatiu/datiu de determinats verbs psicològics i, per tant, hi analitzaré fonamentalment el comportament dels verbs AcExp i DatExp. Tot i així, al llarg del text i en el capítol dedicat a l'estructura argumental (cf. 6) també tractaré els altres verbs alternants dels predicats AcExp i DatExp, com són els Subj(i)Exp(pr) i SubjExp(pr-prep)_A, respectivament, i els corresponents no alternants — Subj(i)Exp(pr-ci) i SubjExp(pr-prep)_B—, a més d'altres verbs que resultin d'una classificació més afinada: considero que aquesta visió de conjunt pot ajudar a

comprendre més bé el comportament semàntic i sintàctic d'aquests predicats. Per no allargar més del compte la recerca, deixaré de banda els verbs SubjExp i SubjExpØ.

2.3. Conclusions

La primera conclusió de l'apartat §2 és la delimitació dels verbs objecte d'estudi d'aquest treball i quines són les característiques per definir-los. De forma general, els anomeno verbs psicològics *emotius* per diferenciar-los d'altres verbs psicològics *no emotius*, tot i que conceptualment el terme *emotiu* pot ser ambigu i convé considerar-lo només com una etiqueta classificatòria d'aquests predicats i diferenciadora d'altres predicats amb semàntica psicològica. Considero insuficient la caracterització de Belletti i Rizzi (1998) en tres grups verbals que formen oracions biargumentals, ja que també hi ha predicats psicològics que formen oracions amb un sol argument — Subj(i)Exp(pr)/(pr-ci) i SubjExpØ—, i els que es construeixen amb un objecte experimentador es poden presentar en oracions monoargumentals sense experimentador, en l'ús absolut del verb. A més, també hi ha verbs que formen oracions biargumentals amb un argument SPrep —SubjExp(pr-prep)_{A/B}—, possibilitat ja prevista també d'alguna manera per Belletti i Rizzi (cf. la nota 123 de §2.2.5). L'estudi aprofundit dels verbs psicològics catalans al llarg d'aquest treball permetrà completar amb més detall aquesta classificació: cf. la taula 8 de §5.4 i el resum de l'annex final.

Per distingir aquests predicats d'altres que presenten una semàntica psicològica, és útil remarcar algunes de les seves característiques, especialment aplicables als predicats que formen oracions biargumentals, tant amb un experimentador subjecte com amb un experimentador OD o OI. Són predicats d'inactualitat psicològica emotiva, en les oracions dels quals l'argument que no és l'experimentador es pot construir amb una clàusula completiva d'un verb en subjuntiu anomenat subjuntiu temàtic (cf. Pérez Saldanya 1988). A més, habitualment no poden construir-se amb sintagmes postverbals escarits, característica relacionada amb l'especificitat de l'experiència psicològica i amb el valor informatiu de l'emoció expressada pel verb.¹³⁹ Pel que fa específicament als verbs que normalment legitimen un objecte experimentador, poden formar oracions

¹³⁹ Més endavant veurem que aquesta característica està relacionada també amb la posició estructural d'aquests sintagmes (cf. §6.8).

genèriques sense l'argument experimentador en l'ús absolut del verb (cf. Rosselló 2008: §S 13.3.6.2a-b i §13.3.7.2b; GIEC §21.2.2b i §21.5a). A més, segons Todolí (2008: §S 6.5.5.3c), en les oracions amb OI experimentador no hi ha presència obligatòria de clíctic quan l'experimentador és genèric i rema discursiu.

L'anàlisi de les característiques dels diferents tipus de verbs psicològics obre uns quants interrogants, als quals caldrà donar resposta des de l'estudi de l'estructura argumental d'aquests predicats (cf. §6). La consideració de les oracions amb predicats psicològics com a construccions locatives, la possibilitat que els verbs SubjExp formin oracions agentives, la caracterització de les oracions amb verbs AcExp com a causatives de canvi d'estat amb un experimentador pacient o de les oracions amb verbs DatExp com a inacusatives, l'existència d'oracions amb verbs SubjExp(pr-prep)_{A/B} amb un subjecte agent que les diferenciï de les ergatives pronominals o la possibilitat excepcional de determinats verbs SubjExpØ de formar oracions amb un SNe postverbal, són una mostra de diferents aspectes en debat.¹⁴⁰

A més de l'alternança acusatiu/datiu, els verbs psicològics emotius presenten una remarcable flexibilitat semàntica i sintàctica que caldrà analitzar a través d'altres possibles alternances en què participen (cf. §5.4). És un fet que suggereix desvincular els trets aspectuals de l'oració de la tipologia lèxica verbal (cf. Levin 1999; Hale i Keyser 2002; Rappaport Hovav 2008) i relacionar les estructures eventual i argumental possibles de cada verb amb la construcció en què participa, més que no pas amb les seves característiques lèxiques (Goldberg 1995). Aquesta flexibilitat està relacionada especialment amb les característiques semàntiques de l'experimentador, entès com una causa interna activa que participa en l'estat o procés psicològic de la predicació verbal i que, alhora, l'afecta; un experimentador que ben sovint presenta la preeminència semàntica i sintàctica dins l'oració.

Un cop finalitzada la descripció general dels verbs psicològics catalans en aquest capítol §2, dedico el pròxim capítol a la descripció específica de l'alternança acusatiu/datiu dels verbs AcExp catalans.

¹⁴⁰ En aquest treball no estudiaré a fons l'estructura argumental dels verbs SubjExp i SubjExpØ.

3. Descripció i causes de l'alternança acusatiu/datiu

Aquest capítol està dedicat fonamentalment a la descripció i explicació de l'alternança acusatiu/datiu dels verbs psicològics catalans. Per això, la majoria de referències són de l'àmbit lingüístic català en un intent de tenir tantes dades com sigui possible del comportament dels verbs catalans que participen en l'alternança. Per aconseguir una descripció i una explicació del fenomen tan àmplies com siguin possibles, hi recullo aportacions fetes des de diferents marcs teòrics, que permeten tenir una visió més global, polièdrica i plena de matisos de l'alternança. És un capítol farcit de dades, perquè considero que abans de fer noves aportacions pràctiques i teòriques a aquest fenomen convé tenir-ne una descripció i una explicació força completes. Tenint en compte que és un fenomen sintàctic debatut i complex, amb opinions divergents dins l'àmbit lingüístic, i que afecta un nombre elevat de verbs psicològics, la conveniència de tenir una descripció exhaustiva en què fonamentar l'anàlisi del fenomen encara és més necessària.

Divideixo aquest capítol §3 en dos apartats. L'apartat §3.1 està dedicat a la descripció que fan de l'alternança acusatiu/datiu els reculls lexicogràfics catalans (§3.1.1) i uns quants lingüistes de l'àmbit català (§3.1.2); intento completar aquesta descripció extraient tota la informació possible dels diferents aspectes recollits als diccionaris (§3.1.3) —les definicions, els exemples i altres informacions addicionals— i incidint en unes conclusions finals (§3.1.4). L'apartat §3.2 està dedicat a l'estudi de les aportacions fetes per diversos lingüistes sobre les causes de l'alternança acusatiu/datiu dels verbs psicològics catalans; després d'analitzar el debat sobre la possible influència externa o interna en aquest canvi sintàctic (§3.2.1), aprofundeixo en els factors que hi hagin pogut influir, com poden ser els factors analògics (§3.2.2), els fonètics (§3.2.3), els conceptuals (§3.2.4) i la consideració de l'experimentador com una localització mental, un element afectat i una causa interna activa (§3.2.5); finalment, n'extrec unes conclusions (§3.2.6).

3.1. Descripció de l'alternança acusatiu/datiu

El comportament dels verbs AcExp varia segons les llengües. Determinats verbs AcExp presenten alternances argumentals en espanyol (cf. Mendívil Giró 2005, entre d'altres) i en català (cf. Cabré i Mateu 1998; Rosselló 2008; GIEC §21.5*b-c*, entre d'altres). El primer i el tercer exemple de l'espanyol de (94) mostren un cas similar a l'alternança causativa típica dels verbs transitius causatius de canvi d'estat: en el primer exemple l'argument experimentador porta cas acusatiu (94)*a* i en el tercer porta cas nominatiu (94)*c*. En el segon exemple, en canvi, el verb *molestar* està acompanyat d'un argument experimentador amb cas datiu i la construcció denota un estat (94)*b*.¹⁴¹

- (94) a. Los skin-heads molestaron a Luisa.
b. A Luisa le molesta que salgas por la noche.
c. Luisa se molesta si sales por la noche.

[Mendívil Giró 2005: 261 (1), (2) i (3)]

L'alternança de (94)*a* i (94)*b* està molt consolidada a l'espanyol i, per aquest motiu, sovint s'han descrit com un castellanisme sintàctic les construccions catalanes amb datiu de verbs psicològics que tradicionalment han estat considerats de règim acusatiu (AcExp). En català es tracta d'un fenomen recent (cf. Ginebra 2003: 16; 2015: 147), en què es manifesta un procés de canvi lingüístic; en concret, de canvi sintàctic.¹⁴² És un procés de canvi no uniforme en tot l'àmbit lingüístic, no només perquè ha arrelat més en uns dialectes que en uns altres, sinó perquè les vacil·lacions sintàctiques o l'ambigüïtat d'aquests verbs es presenten dins un mateix dialecte i, fins i tot, en un mateix parlant (cf. Cabré i Mateu 1998: 70).

Una oració de Mendívil Giró (2005), traduïda de l'espanyol al català, mostra clarament la possibilitat d'un doble ús sintàctic i aspectual del verb AcExp català *molestar*: *A la Lluïsa li molesta que la molestin*. En aquest apartat (§3.1) analitzaré com queda descrita l'alternança acusatiu/datiu dels verbs psicològics catalans en els reculls lexicogràfics i

¹⁴¹ Marín i McNally (2011: 468-469 (1)) fan una descripció similar amb uns altres tres exemples de l'espanyol: (a) *Marta lo molesta*; (b) *El humo le molesta*; (c) *Josep se molesta*.

¹⁴² A l'apartat §5.4 es recull una distinció més afinada entre el que representa una *neologia sintàctica* i el que representa una *neologia lèxica*, segons la terminologia de Ginebra (2015).

en els estudis de diversos lingüistes. A més del català i l'espanyol, altres llengües romàniques com l'asturià (95) i el gallec (96) també presenten aquesta alternança.

- (95) a. Los niños molesten **a María** → Los niños molésten**la**.
 b. **A María** molésten-**y** los niños.

[Xulio Viejo, c. p.]

- (96) a. Xoán fastidiou a Pepe co seu comentario → Xoán fastidiou**no** co seu comentario.
 b. A Pepe fastidiou... o comentario de Xoán → A Pepe fastidiou**lle** o comentario de Xoán.

[Pena Romay 2004: 131]

L'anàlisi que diferents lingüistes han fet dels verbs ObjExp anglesos mostra que aquests predicats es comporten de manera diferent dels corresponents verbs catalans. Com que en anglès gairebé no existeixen els verbs DatExp, dins els ObjExp de Pesetsky (1995) i Arad (1998a) trobem construccions tant amb sentit causatiu com amb sentit estatiu. Ynglès (1991: 278) assenyala que —almenys per a alguns parlants— en anglès també es poden distingir dues relacions diferents segons si els verbs ObjExp participen en oracions amb un subjecte agent o amb un subjecte no agentiu. La distinció es fa a través d'un component fonològic, no pas sintàctic. El canvi de lloc de l'accent principal de l'oració mostraria la diferència entre un subjecte agent (97)a i un subjecte no agent (97)b. Quan l'objecte de l'oració està representat per un pronom (98), hi ha una reducció de la *h* si el subjecte no és agentiu (98)b.

- (97) a. Sue amused Dále (by telling him jokes). / Sue surprised Dále (by jumping on him from behind).
 b. Sue amúsed Dale. / Sue surprised Dale.

- (98) a. Sue amúsed him (by telling...). [emyúzdhm] / Sue surprised him (by jumping...). [sepráyzdhm]
 b. Sue amúsed him. [emyúzdm] / Sue surprised him. [sepráyzdm]

[McCawley, referència citada per Ynglès (1991: 278 (4) i (5))]

3.1.1. *Els reculls lexicogràfics catalans*

A continuació aplego les entrades de vuit diccionaris que presenten divergències pel que fa al règim acusatiu o datiu d'uns quants verbs psicològics catalans: DIEC2, DNV, GDLC, GLarC, DCVB, GD62, DUVC i NDA.¹⁴³ A més, indico si hi ha alguna

¹⁴³ Tot i que el NDA no és un recull lexicogràfic general, l'he inclòs a la comparativa perquè sovint recull els règims verbals que presenten dubtes.

referència a aquests verbs a l'*ésAdir*. A la taula 5, i en general en tot l'apartat §3.1, no hi tinc en compte els canvis introduïts al DIEC2 en línia el 5 d'abril del 2017 — l'acceptació del règim datiu, juntament amb el règim acusatiu, dels verbs *encantar*, *estranyar*, *molestar* i *preocupar*¹⁴⁴— perquè són canvis recollits recentment al DIEC2: és de suposar que s'introduiran gradualment en els altres diccionaris.¹⁴⁵ A l'apartat §3.1 es pretén fer una valoració comparativa de l'estat de la qüestió fins a final de l'any 2016. En canvi, quan estudiï els quatre verbs psicològics que han modificat l'entrada al DIEC2 —cf. §5.2— faré referència expressa a les entrades actualitzades.

A la taula 5 hi apareixen les accepcions dels diccionaris que accepten l'ús amb datiu de verbs que tradicionalment han estat considerats que regeixen acusatiu. Com a mostra d'usos figurats, indico al final de la taula els verbs *picar (per)*, *coure*, *pegar (Ø/per)* i *tocar*: excepte en el cas del verb *picar*, tots els diccionaris generals indiquen el règim datiu d'aquests usos figurats. En canvi, a la taula 6 hi apareix l'accepció amb acusatiu d'un verb que la normativa sempre ha considerat que regeix datiu (*urgir*). Segons el que s'ha vist als apartats §2.1.1 i §2.1.3, uns quants verbs d'aquestes dues taules no són pròpiament verbs psicològics emotius AcExp o DatExp —entre d'altres, *apetir*, *concernir*, *tocar* o *urgir*¹⁴⁶—, tot i tenir una semàntica psicològica; però els recullo per tractar-se sovint de casos de règims en discussió que poden ser útils per a l'objecte d'estudi d'aquest treball. La marca *intransitiu* o *intr* de la majoria dels diccionaris és una etiqueta que inclou diversos fenòmens sintàctics; només l'he indicada a la taula 5 quan encapçala l'accepció d'un verb que regeixi cas datiu en un experimentador.¹⁴⁷

¹⁴⁴ Així com la versió en línia actualitzada del DIEC2 (abril del 2017) dona una opcionalitat absoluta del règim acusatiu i datiu en accepcions concretes dels verbs *encantar*, *estranyar* i *preocupar* —amb la mateixa definició i els mateixos exemples—, ho fa altrament amb el verb *molestar*, que presenta una definició i uns exemples diferents segons el règim verbal.

¹⁴⁵ Recursos en línia com el GDLC i l'*ésAdir* han pogut introduir amb facilitat els canvis, cosa que no ha sigut possible encara en les altres publicacions escrites.

¹⁴⁶ En diferents apartats d'aquest treball argumento que altres predicats de semàntica psicològica com *esperar* (cf. §3.1.4) o *agafar* (en l'accepció 'sobrevenir': cf. §3.1.4) tampoc són pròpiament emotius. A l'apartat §3.1.4 dono nous arguments en aquest sentit sobre el verb *apetir*.

¹⁴⁷ No he considerat la marca *intr* de verbs amb usos absoluts (*escandalitzar* 'fer escàndol, rebombori, xivarri', *escarmentar* 'prendre un escarment', *intrigar* 'maquinar intrigues', *neguitejar* 'tenir neguit, sentir-se molt inquiet', *rebenar* 'estar com si anés a rebenar', etc.) o de verbs amb règim preposicional (*abusar de*, *desesperar de*, *esperar en*, *freturar de*, *guanyar en* o *guanyar-hi*, *impactar en*, *influir en/sobre/damunt* 'produir un efecte', *rebenar de*, etc.); a més, l'experimentador és el subjecte en uns quants d'aquests verbs. Si una accepció d'un verb conté un datiu experimentador però també un OD, tampoc l'he tinguda en compte: per exemple, *Això em va picar la curiositat* (DIEC2 i GDLC).

taula 5

Reculls lexicogràfics: verbs amb experimentador datiu, a diferència de l'ús més tradicional

verb amb datiu	accepció ¹⁴⁸	DIEC2	DNV	GDLC	GLarC	DUVC	DCVB	GD62	NDA	ésAdir
1. <i>agafar</i>	'sobvenir'	5 2 intr.		5 intr		11. [a algú] <una cosa>	4. intr.		X	
2. <i>apetir</i>	'venir de gust o abellir'		v. intr			1. (a algú)	3. intr.			
3. <i>concernir</i>	'pel que es refereix a'				2 loc pel que concerneix a			2 loc pel que concerneix a		
4. <i>encantar</i>	'agradar (molt)'		v. intr	2 intr		3. [(a) algú]*		♦v intr	X*	X*
5. <i>esperar</i>	'haver de sobreviure'						II 3. fig.	2 loc la que (...) espera	X	
6. <i>estranyar</i>	'causar estranyesa'		v. intr	2 intr	♦v intr	1. [(a) algú] <una cosa>*		♦v intr	X	
7. <i>interessar</i>	7a 'suscitar interès'	2 3 intr.*	v. intr.	2 intr					X	X*
	7b 'concernir o convenir'					2. ((a) algú)*				
	7c 'desvetllar i retenir l'atenció'				♦v intr			♦v intr		
8. <i>molar</i>	'escaure, agradar'							4v intr arg		
9. <i>picar (per)</i>	'decantar-se, agafar la dèria'					21. [a algú] [per [...]]		♦v intr 5 fam		
10. <i>coure</i>	'doldre'	5 3 intr.	v. intr	4 intr fig 3	♦v intr 4	4. (a algú)	II 5.	♦v intr i règ		
11. <i>pegar {Ø/per}</i>	'venir sobtadament'	2 intr	v. intr	1 intr 2 fig	♦v intr 2	4 i 5. [a algú]	II 6. intr.	♦v règ 2 fig		
12. <i>tocar</i>	12a 'arribar, atènyer'			3 intr 1		21. [a algú o a un lloc]				
	12b 'correspondre, escaure en sort'	11 1 i 2 intr	v. intr	8 intr 1	♦4 v intr	19. (a algú)	III 3.	v intr i règ 4		
	12c 'ser de l'obligació o el càrrec'	11 3 intr	v. intr	8 intr 2	♦3 v intr	20. [a algú]		v intr i règ 3		

*Ús opcional, tant amb acusatiu com amb datiu.

taula 6

Reculls lexicogràfics: verbs amb experimentador acusatiu, a diferència de l'ús més tradicional

verb amb acusatiu	Accepció	DIEC2	DNV	GDLC	GLarC	DUVC	DCVB	GD62	NDA	ésAdir
13. <i>urgir</i>	'instar'								X	X

¹⁴⁸ En aquest quadre presento accepcions aproximades o properes a les que realment recullen els diccionaris, sense tenir-hi en compte els canvis introduïts al DIEC2 el 5 d'abril del 2017 (es consideraran més endavant).

A continuació mostro uns quants exemples dels diccionaris que accepten usos d'aquests verbs amb datiu (99)₁₋₁₂ o de *urgir* amb acusatiu (99)₁₃.

- (99) 1. A un li agafen ganes de morir-se i anar-ho a veure (Alcover Cont. 54). [DCVB]
2. Diu que no li apeteix anar a l'excursió. [DNV]
3. Pel que concerneix a mi, val més que no em tornis a visitar mai més. [GLarC]
4. A les meves germanes, els encanta de passejar. [GDLC]
5. Li espera una dura prova. [NDA]
6. Això li ha estranyat molt. [NDA]
7a La pel·lícula va interessar el crític. / La pel·lícula va interessar al crític. [*ésAdir*: ús opcional]
7b Aquest nou pla de pensions l'interessa (o bé li interessa). [DUVC: ús opcional]
7c La pel·lícula no ha interessat gens al públic. [GD62]
8. No em mola gaire, tot aquest discurs. [GD62]
9. Ara li ha picat per la informàtica. [DUVC]
10. Li fumaré una bronca [*sic*] que li courà! [GLarC]
11. Li va pegar un rampell. / Li va pegar per plorar. [DIEC2]
12a No el deixis sortir al pati, que li tocarà l'aire. [DUVC]
12b Es repartiren els objectes robats i a ell li tocà un rellotge. [DIEC2]
12c Sempre em toca la faena més desagradable. [DNV]
13. La llei urgeix el govern a pagar les indemnitzacions als afectats. [*ésAdir*]

Cal fer diversos comentaris sobre les entrades d'aquests verbs als reculls lexicogràfics que poden ser útils per al present objectiu d'estudi.

1. *agafar*. El verb *agafar* amb datiu —i també els verbs *apetir* i *esperar*— no es comporta sintàcticament de la mateixa manera que els verbs psicològics DatExp, ja que admet una alternança nominatiu/datiu (*Ha agafat son*; *Li ha agafat son*) i pot dur sintagmes postverbals escarits: *M'ha agafat {gana / son / fred / por / basarda}* (cf. §3.1.4). Segons Acedo-Matellán (2013), l'accepció amb subjecte experimentador seria una forma analítica moderna d'un predicat psicològic amb un verb lleuger (*agafar*) i un nom psicològic (per exemple, *por*: *La Gemma ha agafat por als avions*), un tipus d'estructura molt més freqüent en el català medieval del segle XV, tot i que a l'època medieval es feia amb altres verbs lleugers (en aquest cas, *prendre* en lloc de *agafar*). S'hi esdevé que una estructura amb un experimentador subjecte i un predicat complex de [verb lleuger + nom] (*En Jordi ha agafat por*) pot convertir-se en una altra de ben diferent sense canviar l'ordre dels elements, en què el nom passa a ser un subjecte gramatical postverbal sense determinant i l'experimentador es manté en posició inicial amb cas datiu i duplicació de clític (*A en Jordi li ha agafat por*), com una mena de

subjecte «psicològic». En aquesta accepció del verb *agafar*, el DUVC inclou un aclariment per indicar que el subjecte no pot ser personal i que ha d'anar darrere el verb: «*agafar [a algú]* <una cosa (el subjecte va darrere el verb)>»; d'altra banda, el GD62 etiqueta l'accepció del verb *agafar* 'sobvenir, atrapar' com a transitiva. Considero que el verb *venir* regeix datiu d'una forma similar en una accepció de semàntica psicològica, però sense alternant amb experimentador subjecte: *A en Lluís li ha vingut {gana / son / por / basarda}*.¹⁴⁹

2. *apetir*. El verb *apetir*, com *abellir*,¹⁵⁰ és d'inactualitat psicològica volitiva (cf. §2.1.1 i §2.1.3); no el considero pròpiament com un verb psicològic emotiu. També per a Bosque (1996: 94-95), el verb *apetecer* de l'espanyol és més un verb de voluntat que no pas emotiu, com ho demostra el fet d'admetre un subjecte postverbal sense determinant; exemples del català: *A mi m'apeteixen xurros*; *A mi m'abelleix arròs*. A més, admet una alternança nominatiu/datiu (cf. §3.1.4): *Apetir [Apeteix] els plaers de la vida* (GDLC); *Li apeteixen els plaers de la vida*. Tot i així, és destacable la diferència de criteri dels diccionaris a l'hora de definir el règim del verb *apetir*, cosa que no passa amb el verb *abellir* (en tots els diccionaris se'l considera intransitiu amb datiu).¹⁵¹

3. *concernir*. El GLarC i el GD62 etiqueten l'entrada de la primera accepció del verb *concernir* com a transitiva —el verb també apareix com a transitiu a la resta de diccionaris—, però inclouen una segona accepció amb la locució *pel que concerneix a*, amb la preposició *a* inclosa. En canvi, el GDLC recull una segona accepció amb la locució *pel que concerneix*, sense preposició, i l'exemple següent: *Pel que concerneix l'estil, és una obra remarcable*. El DIEC2 no recull aquesta locució en una subentrada, però hi apareix en un dels dos exemples del verb *concernir*: *Pel que concerneix l'exportació, una llei protectora hi farà molt*. No considero aquest verb com a pròpiament emotiu perquè no pot formar amb naturalitat oracions amb un ús absolut del verb ([?]*Aquestes coses concerneixen*): cf. §2.1.3.

¹⁴⁹ És una construcció diferent d'un altre ús de semàntica psicològica del verb *venir*: *(no) venir (a algú) de*: «*Ens va venir de cinc minuts per a poder agafar el tren*; *És generós perquè no li ve d'un duro*» (GDLC).

¹⁵⁰ Vegeu, però, la nota 36 de §2.1.3.

¹⁵¹ Malgrat tot, l'accepció intransitiva del verb *abellir* en el DCVB queda definida com una accepció sinònima del verb DatExp *agradar*: «I. v. intr. Plaure, agradar. [...] “Fés lo que més t'abelleixi” (Reus).» L'accepció intransitiva del verb *apetir* en el DCVB conté una definició semblant: «3. intr. Agradar, fer gana (Cat., Val.). “¿Vols tastar este meló? —No m'apeteix” (Ribagorça, Maestrat, Val.).»

4. *encantar*. El DUVC, el NDA i l'*ésAdir* donen una total opcionalitat entre el règim acusatiu i datiu d'aquest verb, sense especificar cap tret diferenciador entre una opció i l'altra.¹⁵²

5. *esperar*. El DCVB recull l'accepció «Ésser segur que esdevindrà, que vindrà una cosa (bona o dolenta)», però incloent-hi exemples amb acusatiu (*Una semblant pena lo espera*, Lacavalleria Gazoph) i amb datiu (*Li espera la prova dura*, Costa Agre terra 116). El DNV recull una accepció transitiva (*v. tr.*) definida com 'Estar, alguna cosa, en perspectiva (per a algú)', amb l'exemple *En casa ens esperava una sorpresa*: per la indicació de *v. tr.*, el DNV considera que l'experimentador representat pel pronom *ens* va amb acusatiu. Com en el cas dels verbs *agafar* i *apetir* —cf. §3.1.4—, defenso que el verb *esperar* amb datiu no és emotiu: pot dur sintagmes nominals escarits postverbals i admet una alternança nominatiu/datiu (*La Laura espera desgràcies*; *A la Laura li esperen desgràcies*).

6. *estranyar*. El DUVC dóna com a totalment optatiu el règim acusatiu o datiu en l'accepció de *estranyar* 'causar estranyesa o resultar estrany', una definició amb un verb causatiu de canvi d'estat (*causar*) i amb un verb estatiu (*resultar*). El DNV, el GDLC, el GLarC, el GD62 i el NDA indiquen que aquest verb regeix datiu en l'accepció 'causar estranyesa', una definició amb un verb causatiu de canvi d'estat (*causar*); el DIEC2 recull la mateixa definició, però indica que regeix acusatiu.¹⁵³

7. *interessar*. El DIEC2 ('suscitar interès'), el DUVC ('concernir o convenir') i l'*ésAdir* assenyalen com a opcional l'ús acusatiu o datiu del verb, sense especificar-ne cap tret diferenciador. Molts diccionaris utilitzen l'expressió ambigua 'suscitar interès' per definir l'accepció psicològica d'aquest predicat (cf. §5.2.4): DIEC2 (*v. tr.* o *v. intr.*), el DNV (*v. intr.*), el GDLC (*v intr*), el DUVC (transitiu), el DCVB (*v. tr.*) i el NDA (intransitiu); en canvi, el GLarC (*v intr*) i el GD62 (*v intr*) la defineixen com a 'desvetllar i retenir l'atenció'. Uns quants diccionaris recullen una accepció transitiva

¹⁵² La GIEC (§21.5a) indica que *encantar* 'agradar molt' —«que té tradicionalment un ús transitiu»— es pot afegir a la llista de verbs DatExp, i la nova versió del DIEC2 en línia (abril del 2017) admet optativament el règim acusatiu o datiu d'aquesta accepció verbal: cf. §5.2.3.

¹⁵³ La nova versió del DIEC2 en línia (abril del 2017) admet optativament el règim acusatiu o datiu del verb *estranyar*: cf. §5.2.5.

aparentment psicològica del verb *interessar* que defineixen com a ‘concernir’.¹⁵⁴ DIEC2, DNV, GLarC, GD62; aquesta és l’accepció (‘concernir o convenir’) en què el DUVC abona el règim opcional acusatiu o datiu.¹⁵⁵ El GLarC, el DUVC i el GD62 recullen una accepció psicològica de *interessar* amb un argument experimentador acusatiu i un altre argument SPrep: ‘fer néixer (en algú) un interès per una cosa o per una persona’ (GLarC *v tr*), ‘fer despertar l’interès’ (DUVC), ‘fer néixer un interès’ (GD62 *v règ*).¹⁵⁶

8. *molar*. Amb l’accepció ‘agradar’, el verb *molar* només apareix al DUVC i al GD62. En el primer queda recollit com a transitiu —és l’única accepció del verb en aquest diccionari— i en el segon queda recollit com a intransitiu a la quarta accepció.

9. *picar (per)*. Amb l’accepció ‘decantar-se, agafar la dèria’, el verb *picar (per)* només apareix al DUVC i al GD62.

10. *coure*. El GDLC i el GLarC fan una anotació en una accepció intransitiva del verb *coure* similar al sentit de ‘doldre’ (tot i que amb definicions ben diferents): «en aquesta accepció, *part pass* cogut, coguda» (GLarC), «[*p p cogut -uda*] *intr fig*» (GDLC). El fet que especifiquin aquest detall és força útil informativament, ja que el verb *coure* presenta dues formes de participi diferents: *cuit, cuita; cogut, coguda*. Ara bé, si regeix datiu, no hi haurà mai concordança de participi, sempre anirà invariablement amb la forma de participi *cogut*.

11. *pegar {Ø/per}*. El DUVC dóna una accepció diferent segons si aquest verb va amb un complement preposicional o sense: «4. **pegar [a algú (expressat per un pronom feble)]** <una cosa> Venir sobtadament» i «5. **pegar [a algú (expressat per un pronom feble)] [per una cosa o bé per + oració d’infinitiu]** Venir sobtadament l’impuls».

¹⁵⁴ El DIEC2, el DNV, el GDLC i el DUVC defineixen el verb *concernir* com a ‘afectar l’interès’.

¹⁵⁵ No considero psicològica emotiva les accepcions ‘concernir’ i ‘convenir’ del verb *interessar* (cf. §5.2.4).

¹⁵⁶ Pels exemples del GLarC i del GD62 es poden interpretar les etiquetes gramaticals d’aquestes entrades. En el GLarC s’hi indica *v tr* amb dues subaccepcions: ‘concernir’ i ‘fer néixer (en algú) un interès per una cosa o per una persona’. En l’exemple de la segona subaccepció (*Aconseguir d’interessar els alumnes per la literatura*) es comprova el règim acusatiu de l’experimentador (*v tr*), però alhora l’oració exigeix un SPrep, a diferència de la primera subaccepció (*Aquesta mesura interessa els ramaders*). En el GD62 hi apareixen dues subaccepcions amb l’etiqueta *v tr i règ*: ‘concernir’ i ‘fer néixer un interès’. En els exemples (els mateixos que el GLarC) comprovem que la primera part de l’etiqueta correspon a la primera subaccepció i que la segona part és per a la segona subaccepció.

12. *tocar*. La 21a accepció del verb al DUVC —«21. *tocar [a algú o a un lloc (expressat per un pronom feble)]* <un element> Fer arribar els efectes.»— presenta algun exemple proper a la semàntica psicològica: *No el deixis sortir al pati, que li tocarà l'aire*; però sol ser una accepció sense semàntica psicològica: *En aquest pis hi toca el sol* (cf. Ferrater 1968: 17-19; Solà 2008: §S 21.5.1). Les altres dues accepcions del DUVC que recullo tenen una semàntica psicològica més clara: «19. *tocar (a algú)* Correspondre (el subjecte sol anar darrere el verb). [...]» i «20. *tocar [a algú]* Quedar assignat (sense una raó lògica aparent)». Respecte dels altres diccionaris, el DNV dona més accepcions psicològiques intransitives del verb: ‘pertànyer, alguna cosa, a algú per dret, en un repartiment’, ‘correspondre per sort’, ‘ser de la seua obligació o càrrec’, ‘veure’s en l’obligació o en la necessitat de fer alguna cosa’, ‘ser obligatori’. Pot dur sintagmes postverbals escarits (*Encara no et toquen vacances*) i es tracta d’un verb pseudoimpersonal, no pas psicològic emotiu (cf. §2.1.3).

13. *urgir*. Amb l’accepció transitiva no normativa ‘instar’, el verb *urgir* només apareix al NDA i a l’*ésAdir*. L’accepció amb datiu normativa és ‘ser urgent’. És un predicat pseudoimpersonal que admet sintagmes postverbals escarits (*A l’Andreu li urgeixen solucions*) i no el considero un verb psicològic emotiu (cf. §2.1.3).

3.1.2. Descripció de l’alternança segons diferents lingüistes

A la taula 7 recullo les dades que diferents lingüistes han aportat sobre la descripció de l’alternança acusatiu/datiu en els verbs psicològics catalans. Hi apareixen verbs majoritàriament emotius AcExp —n’hi ha uns quants que no ho són— que, segons ells i al marge de consideracions normatives o de conveniència teòrica, presenten aquest fenomen de vacil·lació en l’ús espontani del molts parlants. Hi assenyalo amb una doble *[XX]* els verbs que, segons cada autor, haurien d’anar amb datiu, o bé perquè ho proposen expressament, o bé perquè hi fan una remarca especial. No incloc a la taula les referències d’alguns autors al verb *desagradar* (cf. Cabré i Mateu 1998; Ginebra 2003; Ramos 2004a: 131(c); Solà 2008), ja recollit en el DIEC2 com a intransitiu i que apareixia com a transitiu al DIEC.

taula 7

Verbs psicològics que presenten l'alternança acusatiu/datiu segons diversos lingüistes

	verbs	Badia et al. 2004	Cabré i Mateu 1998	Ginebra 2003	Ginebra 2005	López del Cast. 1999	Mestres et al. 2009	Ramos 2004a: 129(a)	Ramos 2004a: 131(b)	Ramos 2004a: 131(c)	Ramos 2004a: 132-133	Ruaix 1994	Solà 2008	Wheeler et al. 1999	Ynglès 1991
		1	2	3 ¹⁵⁷	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1	<i>admirar</i>			X											
2	<i>afalagar</i>										X				
3	<i>afectar</i>	X		X	X	X	X		X				X	X	
4	<i>agafar</i>			XX				XX				XX			
5	<i>alegrar</i>						X				X				
6	<i>amoïnar</i>	X		X	X		X				X			X	X
7	<i>apassionar</i>			X	X	X	X		X			X		X	
8	<i>apetir</i> ¹⁵⁸			cf. nota 157					X						
9	<i>atemorir</i>										X				
10	<i>aterrir</i>	X									X				
11	<i>atraure o atreure</i>			X	X						X	X			X
12	<i>avergonyir</i>										X				
13	<i>avorrir</i>			X											
14	<i>beneficiar</i>			X	X								X		
15	<i>cabrejar</i>			X											
16	<i>cansar</i>										X	X			
17	<i>captivar</i>										X				
18	<i>coaccionar</i>			X											
19	<i>cohibir</i>			X	X										
20	<i>commoure</i>			X							X				
21	<i>compensar</i>			XX	X										
22	<i>complaure</i>	X		X	X		X				X	X		X	
23	<i>concernir</i>	X		X	X		X		X			X		X	
24	<i>consolar</i>										X				
25	<i>convèncer</i>										X				
26	<i>decebre</i>										X				
27	<i>delectar</i>										X				
28	<i>desesperar</i>										X				
29	<i>desil·lusionar</i>										X				
30	<i>destorbar</i>								X						
31	<i>disgustar</i>	X		X	X		X				X			X	
32	<i>distreure</i>			X	X						X				
33	<i>divertir</i>			X	X						X				
34	<i>emocionar</i>										X				
35	<i>empipar</i>	X		X							X	X			X
36	<i>emprenyar</i>	X		X			X				X			X	X
37	<i>encantar</i>	X		XX	XX	X	XX	XX				X	X	XX	X
38	<i>encisar</i>	X									X				

¹⁵⁷ El DUVC, de Jordi Ginebra i Anna Montserrat, recull accepcions dels verbs *agafar*, *apetir* i *picar* (*per*) amb règim datiu, i l'ús opcional del règim acusatiu o datiu en accepcions dels verbs *encantar*, *estranyar* i *interessar*. En canvi, els verbs *compensar*, *esperar* i *molar* els recull amb règim acusatiu.

¹⁵⁸ Cf. §3.1.1 «2. *apetir*».

		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
39	<i>entreténir</i>										X				
40	<i>entristir</i>			X	X										
41	<i>entusiasmar</i>			X	X				X			X			
42	<i>enujar</i>										X				
43	<i>esborronar</i>										X				
44	<i>escandalitzar</i>										X				
45	<i>esgarrifar</i>										X				
46	<i>esglaiar</i>										X				
47	<i>espantar</i>	X		X		X			X						X
48	<i>espaordir</i>										X				
49	<i>esperar</i> ¹⁵⁹	X		XX		XX	XX		X			XX			
50	<i>estranyar</i>	X		XX			XX			XX		XX	X ¹⁶⁰	X	
51	<i>excitar</i>										X				
52	<i>fascinar</i>	X		X	X		X				X			X	
53	<i>fastiguejar</i>	X		X	X		X				X		X	X	
54	<i>ferir</i>										X				
55	<i>fotre</i>			X											
56	<i>guanyar</i>											X			
57	<i>horroritzar</i>	X		X	X	X	X				X		X	X	X
58	<i>il·lusionar</i>			X	X										
55	<i>impactar</i>			X	X										
56	<i>impressionar</i>	X		X	X	X	X	X				X	X	X	
57	<i>incomodar</i>	X		X	X		X				X		X	X	
58	<i>indignar</i>	X		X	X		X				X			X	
59	<i>inquieta</i>			X	X						X				
60	<i>interessar</i>	X	XX	XX	XX	X	XX	XX				XX	X	XX	X
61	<i>intimidar</i>										X				
62	<i>intranquil·litzar</i>			X											
63	<i>intrigar</i>			X	X					X					
64	<i>irritar</i>										X				
65	<i>meravellar</i>	X		X	X		X				X			X	
66	<i>molar</i>			XX											
67	<i>molestar</i>	X	X	X	X	X	X		X			X	X	X	X
68	<i>mortificar</i>										X				
69	<i>mosquejar</i>			X											
70	<i>neguitejar</i>	X					X				X			X	
71	<i>obsessionar</i> (<i>obsedir</i>)			X	X										
72	<i>ofendre</i>			X	X						X				
73	<i>perjudicar</i>			X	X								X		
74	<i>picar</i>			XX					X						
75	<i>preocupar</i>	X	X	X	X	X	X			X		X	X	X	X
76	<i>putejar</i>			X											
77	<i>rebentar</i>	X		X	X		X	X					X	X	X
78	<i>satisfer</i>	X		X	X		X				X	X		X	
79	<i>seduir</i>										X				
80	<i>sobtar</i>			X	X				X						
81	<i>sorprendre</i>	X	X	X	X	X	X	X					X	X	X
82	<i>terroritzar</i>	X									X				
83	<i>tranquil·litzar</i>										X				
84	<i>turmentar</i>										X				

¹⁵⁹ Segons una accepció del GDLC, el verb *esperar* també podria acceptar un acusatiu experimentador: «2 4 tr fig A casa ens esperava una sorpresa. El dinar ens espera.»

¹⁶⁰ Solà (1995: §1.5.3b) també recull un exemple del verb *estranyar* amb datiu: *Diu que no li estranyaria.*

A diferència de la taula 5 de §3.1.1, aquesta taula no té voluntat comparativa sinó solament descriptiva, ja que s'hi recullen treballs molt diversos. Per exemple, a Cabré i Mateu (1998) només s'hi indiquen tres verbs que farien de model de tots els verbs AcExp que poden presentar l'alternança. En canvi, Badia *et al.* (2004), Ginebra (2005) i Ramos (2004a: 132-133) apleguen una llista força extensa de verbs que haurien de ser sempre transitius, en què la construcció amb datiu és per influència de l'espanyol. D'altra banda, Mestres *et al.* (2009) defensen l'ús tant transitiu com intransitiu d'uns quants verbs fins que l'IEC es pronunciï expressament sobre aquest aspecte normatiu de la sintaxi. A continuació faig un comentari breu de cada publicació.

1. Badia *et al.* (2004: 312-313). Assenyalen expressament que cal usar tots aquests verbs com a transitius. Aquest manual conté al final un vocabulari de dubtes on es recull també el verb *esperar* amb la indicació que la «substitució pronominal del complement no es fa mai per *li*» (p. 835). A més, s'hi insisteix en el règim transitiu de qualsevol accepció de verbs com *encantar* «encara que vulgui dir 'fascinar'» (p. 827) o *interessar* «fins i tot quan significa 'despertar interès'» (p. 853).¹⁶¹

2. Cabré i Mateu (1998). Segons aquest article, els verbs *alegrar*, *commoure* i *emocionar* serien un model de verbs AcExp que no presenten alternança amb el datiu, a diferència de *molestar*, *preocupar* i *sorprendre*, que presentarien l'alternança: en aquest treball els identifico amb les etiquetes AcExp(-dat) i AcExp(+dat), respectivament. S'hi defensa expressament el règim datiu del verb *interessar*. L'alternança acusatiu/datiu seria la manifestació de dues configuracions sintacticosemàntiques diferents de les oracions: causativa de canvi d'estat amb acusatiu i estativa amb datiu.

3. Ginebra (2003: §4.3, apèndix I i suplement).¹⁶² Tenint en compte que és un informe encarregat per l'entitat normativa (IEC), Ginebra dóna l'opinió contrària a acceptar normativament el règim datiu de la majoria d'aquests verbs i proposa limitar l'ús del datiu a determinades accepcions d'uns pocs predicats que «han arrelat en la llengua escrita i han estat admesos per diferents autors i manuals», al costat d'altres accepcions

¹⁶¹ En aquest vocabulari s'hi indica el règim transitiu de verbs no inclosos a les llistes de les pàgines 312-313: *acovardir* (p. 834, dins *espantar*), *atemorir* (p. 834, dins *espantar*), *espaordir* (p. 834, dins *espantar*), *intranquil·litzar* (p. 880, dins *preocupar*).

¹⁶² Agraeixo a Jordi Ginebra i a l'Oficina de Gramàtica de la Secció Filològica de l'IEC poder consultar aquest informe per fer-hi referència en els treballs d'investigació.

amb acusatiu: *agafar*, *encantar* ‘agradar molt’, *interessar*, *estranyar*, *molar*, *picar* (*per*), «segurament» *esperar* i «potser» *compensar*. Fa referència a la proposta de Ramos (s.d.: 33) que caldria acceptar el règim datiu dels verbs «*impressionar*, *rebentar*, *sorprendre*, *intrigar*, *preocupar*, *molestar*, *destorbar*, *concernir*, *entusiasmar*, *espantar* i *afectar*»: Ginebra no hi està d’acord i pensa que la normativa ha de ser més restrictiva a l’hora d’acceptar l’ús amb datiu d’aquests predicats.

4. Ginebra (2005: §276). Ginebra assenyala que gairebé tots aquests verbs han d’anar amb complement directe. Encara que al DUVIC, de Jordi Ginebra i Anna Montserrat, s’indica l’ús optatiu amb règim acusatiu o datiu dels verbs *encantar* i *interessar*, Ginebra (2005: §277) defensa que determinades accepcions dels verbs *encantar* ‘agradar molt’ i *interessar* quan no vol dir ‘fer agafar interès’ s’han de construir amb complement indirecte.

5. López del Castillo (1999: 127). Aquest autor fa una remarca amb el verb *esperar*, a través d’una prova sintàctica que abona usar-lo amb datiu: «*La que li espera quan arribi! N’hi (Li n’) espera una i bona!* (normativa vigent: *La que l’espera... *El n’espera/La n’espera una i bona (?)*).»

6. Mestres *et al.* (2009: XX §3.1.2). Remarquen que determinades accepcions amb datiu dels verbs *encantar* ‘agradar, plaure’, *interessar* ‘suscitar interès’ i *estranyar* tenen el suport de diferents reculls lexicogràfics. Proposen d’acceptar com a correctes tant el règim acusatiu com el datiu de tots els verbs de la seva llista a la taula 7 —no només de *encantar*, *interessar* i *estranyar*— «fins que l’IEC s’hi pronunciï explícitament», ja que es tractaria d’una evolució interna de la llengua —alhora amb incidència de factors externs—, en què les dues construccions «esbossen una distinció clara en general entre subjecte agent (*No molesteu el comissari*) i causa (*Al comissari li molesta treballar de nit*)». Tot i fer aquesta distinció i amb dos exemples que presenten un ordre oracional diferent, proposen l’opcionalitat del doble règim en un bon nombre d’exemples que presenten tots dos ordres oracionals. Per al verb *esperar*, Mestres *et al.* (2009: XX §3.1.6) accepten el règim amb datiu «al costat del transitiu, fins que l’IEC s’hi pronunciï explícitament», en associar-lo als verbs AcExp «que tenen un règim transitiu (amb OD) quan el subjecte és una agent animat que fa una acció deliberada i un règim intransitiu (amb OI) quan el subjecte és una causa inanimada». La noció de *causa* en aquesta

publicació sembla que està relacionada amb una causa no agentiva o una causa inanimada, sense especificar cap distinció més dins d'aquest concepte.

7. Ramos (2004a: 129(a)).¹⁶³ «Verbs entrats amb règim acusatiu al DIEC, tant en l'accepció agentiva-causativa com en l'estativa.» Ramos remarca que l'ús amb datiu dels verbs *agafar*, *encantar* i *interessar* rep un suport especial de diferents tractadistes i reculls lexicogràfics.

8. Ramos (2004a: 131(b)). «Verbs entrats com a transitius al DIEC (i també al GDLC) en l'accepció agentiva-causativa, però sense exemples de l'accepció estativa, la qual cosa provoca una interpretació similar, això és, amb complement acusatiu.»

9. Ramos (2004a: 131(c)). «Verbs entrats com a transitius al DIEC en l'accepció estativa, però sense exemples agentius.» Ramos remarca que el verb *estranyar* difícilment pot ser agentiu-causatiu i que diferents tractats han defensat el règim datiu d'aquest predicat.

10. Ramos (2004a: 132-133). Verbs entrats com a transitius al DIEC en què, «a diferència dels verbs analitzats més amunt, les construccions estatives semblen no admetre un règim datiu. Amb tot, l'alternança amb el datiu ha estat apuntada en molts d'aquests verbs per alguns tractadistes i és cada vegada més significativa entre els parlants més joves d'arreu de l'àmbit lingüístic català i/o amb un grau d'interferència del castellà significatiu».

11. Ruaix (1994: 82-85). Ruaix assenyala que, en determinades accepcions, els verbs *interessar* 'suscitar interès', *agafar* 'atènyer sobtosament, sobrevenir', *esperar* 'haver de sobrevenir (alguna cosa a algú)', *estranyar* 'causar estranyesa (alguna cosa a algú)' haurien de construir-se amb datiu. En la resta de verbs indica expressament que «no es poden considerar correctes» si s'utilitzen amb datiu, per ser «usos més recents i en contrast amb l'ús tradicional»: cal remarcar la construcció amb datiu del verb *encantar*, incorrecta segons Ruaix (1994: 83) i «admissible o almenys tolerable (al costat de l'ús originari)» segons el NDA, del mateix Ruaix. D'altra banda, al NDA Ruaix fa remarques explícites a les entrades d'uns quants verbs AcExp per indicar que han de ser

¹⁶³ Morant (2008) també recull la llista tripartida de verbs de Ramos (2004a) segons el tractament diferent que els dona el DIEC; l'únic verb que omet és *afectar*.

transitiu, i ho exemplifica amb oracions que considera correctes (amb acusatiu) i els corresponents contraexemples incorrectes (amb datiu): *abominar, afectar, apassionar, atreure, cansar, empipar, emprenyar, entusiasmar, horroritzar, impressionar, incomodar, molestar, preocupar, satisfer, sorprendre...*; són indicacions del tipus «verb transitiu que alguns, incorrectament, construeixen com a intransitiu», «verb transitiu; per tant, duu complement directe (no indirecte)», «verb que, usat com a transitiu, duu complement directe (no indirecte)».

12. Solà (2008: §S 21.5.2b). De la llista de verbs que Solà dóna, només n'he extret els catorze que són predicats simples i són estrictament AcExp.¹⁶⁴ Hi he inclòs també els verbs *beneficiar* i *perjudicar*, no estrictament psicològics, perquè apareguin en la comparativa, ja que Ginebra (2003; 2005) també els esmenta.

13. Wheeler *et al.* (1999: §25.4.1). Aquesta gramàtica fa una remarca expressa dels verbs *encantar* i *interessar*: «The verbs **encantar** 'charm', 'delight' and **interessar** 'interest' also take direct objects, but some authoritative dictionaries allow indirect objects as an alternative.»

14. Ynglès (1991: 275-276). Dades obtingudes en una enquesta sobre dotze verbs AcExp catalans. L'autora analitza l'alternança acusatiu/datiu d'aquests verbs com una manifestació de dos tipus diferents de causativitat, que anomena directa (amb acusatiu) i indirecta (amb datiu), i que manifesten dues classes d'experiències psicològiques diferents per part de l'experimentador.

Altres lingüistes han fet propostes puntuals sobre aquests verbs. Per exemple, Jané (1980b) es refereix a l'expressió *Quina els espera*, però només per indicar que *quina* és el subjecte i, per tant, no s'ha de pronominalitzar amb el clític *en* (**Quina els n'espera*). Jané (1984a) afirma que li sembla «abusi d'usar *encantar* en una frase com *Els fideus a la cassola m'encanten*», alhora que defensa que es puguin utilitzar *encantar* i *encant* com a sinònims de *encisar* i *encís* respectivament.

¹⁶⁴ La llista completa de Solà és la següent: «*acudir-se, afectar, agradar, barrinar, beneficiar, caldre, convenir, desagradar, encantar, esdevenir, estranyar, faltar, fastiguejar, fer falta, fer nosa, horroritzar, importar, impressionar, indignar, interessar, molestar, ocórrer, passar, perjudicar, permetre, plaure, preocupar, provar, rebentar, recar, repugnar, semblar, sorprendre, tocar*» (Solà 2008: §S 21.5.2b).

Segons Jané, «la pràctica de l'idioma» (Jané 1981a) o «l'esma de la llengua» (Jané 1984c) ens orienta habitualment sobre el règim verbal correcte dels verbs que utilitzem; però la llengua presenta casos de vacil·lació (cf. Jané 1981a i 1981b) —que de vegades es mantenen després de consultar els diccionaris—, ja que «la capacitat d'expressió del llenguatge [...] supera tots els esquemes previsibles» (Jané 1981a). El verb *preocupar* n'és un cas, i Jané (1984b) defensa que aquest predicat regeix només complement directe: «Llegim i sentim sovint, efectivament, *Li preocupa molt aquesta qüestió* en lloc de *El preocupa molt aquesta qüestió*, que és la frase correcta». Jané (1984c) insisteix a aclarir que les oracions *Això els agradarà molt* i *Això els preocuparà molt* no presenten la mateixa estructura (cf. §4.1), ja que els verbs transitius com *preocupar* poden utilitzar el participi passat com a adjectiu, cosa que no poden fer els verbs intransitius com *agradar*: «No diem ni podem dir *les persones agradades*; diem, indegudament, *els problemes obviats* (per ignorància de l'ús de *obviar*); i diem, sense error, *les persones preocupades*» (Jané 1984c).

Solà (1999: §72) afirma que el verb *afectar* és «clarament transitiu i no presenta vacil·lacions raonables (com en presenta, per exemple, el verb *interessar*)». Solà (1999: §93) qualifica de «vacil·lació quasi inveterada» l'oració *A Anguita li preocupa el fet que [...]*, i que *el preocupa* és «la construcció genuïna en aquest cas»; tot i així, més endavant, a Solà (2009: §54.1),¹⁶⁵ comparteix l'opinió de Cabré i Mateu (1998) que els verbs *molestar*, *preocupar* i *sorprendre* poden presentar alternança acusatiu/datiu.

Hernanz (2008: §S 1.3.3.2) assenyala juntament amb els verbs *agradar*, *importar* i *interessar* que els verbs *impressionar*, *molestar*, *preocupar*, *entusiasmar* i *fascinar* es poden construir amb un experimentador datiu. Mas i Vilagrasa (2012: 488) indiquen que els predicats *agradar*, *encantar*, *fastiguejar*, *fer mal*, *fer por*, *fer vergonya*, *interessar*, *molestar*, *semblar bé*, *semblar malament...* «se solen conjugar amb l'objecte indirecte, que és qui experimenta el sentiment, l'emoció». En canvi, Mallafrè (1999) reclama prudència abans de defensar que la normativa admeti l'ús amb datiu dels verbs *interessar* i *encantar*, pronominalització amb *li* «que deu ser a causa del “le” castellà»: en el cas de *interessar*, afirma que el règim datiu no es justifica per l'ús d'aquest verb en llatí, ni en exemples antics del català i ni en altres llengües com el francès o l'anglès, ni

¹⁶⁵ Article «La normativa i els verbs “psicològics” (1)», publicat al suplement *Cultura* del diari *Avui*, a la columna «Parlem-ne», el 28 de febrer del 2002.

tampoc per la validació que en va fer Fabra; en el cas de *encantar*, no creu que l'extensió semàntica del verb com a 'agradar molt' afecti la sintaxi.

Paloma i Rico (2008: 65) fan un comentari sobre aquests verbs a l'entrada del verb *molestar*. Indiquen expressament un grup de verbs AcExp que volen dir «causar algun efecte (en aquest cas *molèstia*) en l'ànim d'algú» i han de ser transitius. Una oració com **Li molesta que xiulis a classe* és incorrecta, segons aquests autors, com també molts altres exemples —tant amb subjecte preverbal com postverbal— de la llista de verbs següents: *afectar*, *apassionar*, *concernir*, *empipar*, *emprenyar*, *horroritzar*, *impressionar*, *incomodar*, *preocupar*, *rebentar* i *sorprendre*. En subratllar el sintagma algun efecte remarquen que es tracta de verbs causatius i interpreto que aquest és el motiu pel qual aquests autors consideren que han de ser verbs transitius: els entenen sempre com a verbs causatius de canvi d'estat. A més, uns quants d'aquests verbs tenen una entrada que els remet a l'entrada del verb *molestar*, i n'hi ha un no esmentat abans amb la mateixa remissió: *interessar*, amb la qual cosa s'indica que també és un verb transitiu. A l'entrada del verb *afectar* (p. 15-16) s'hi inclouen uns quants verbs, tots transitius, dos dels quals no apareixen a la llista inicial: *atabalar* i *interessar* (de nou).

Finalment, hi ha dues fitxes de l'*Optimot* dedicades al règim verbal dels verbs *esperar* i *interessar*. D'una banda, la Fitxa 1712/2 assenyala que quan el subjecte d'una oració amb el verb *esperar* és una causa inanimada i no és una persona qui realitza l'acció, la normativa indica que no és correcte el règim intransitiu. De l'altra, com el DIEC2, la Fitxa 3891/2 accepta el doble règim optatiu (transitiu i intransitiu) del verb *interessar* quan significa 'suscitar interès a algú'.

3.1.3. *La informació recollida als diccionaris*

La intenció d'aquest apartat és extreure tota la informació possible que ens puguin aportar els reculls lexicogràfics sobre els verbs AcExp i DatExp: les definicions de les diferents accepcions, el règim verbal que s'hi utilitza, les oracions que serveixen d'exemple i altres informacions addicionals que de vegades s'hi pot obtenir.

3.1.3.1. Definicions¹⁶⁶

No és necessari que les definicions de les entrades lèxiques s'ajustin a les seves estructures semàntiques corresponents, sinó que ja és suficient que es limitin simplement a activar el coneixement enciclopèdic que té tot parlant en relació amb el contingut conceptual de l'entrada lèxica. En qualsevol cas, però, serà sempre desitjable que, com a mínim, la primera accepció de l'article lexicogràfic s'ajusti a la seva estructura semàntica corresponent (Cabré i Mateu 1998: 76).

L'objectiu d'aquest apartat és esbrinar si els reculls lexicogràfics segueixen aquest criteri indicat per Cabré i Mateu (1998) en les definicions de les entrades lèxiques dels verbs psicològics, autors que diferencien entre l'estructura eventiva dels verbs AcExp i la dels verbs DatExp: els AcExp amb experimentador acusatiu participen en oracions esdevenimentals causatives de canvi d'estat, i els DatExp en oracions estatives. Si això és cert, podem esbrinar si queda reflectit almenys en alguna definició de les accepcions dels diccionaris amb experimentador acusatiu o amb experimentador datiu, a través d'un verb que participi en oracions causatives de canvi d'estat en el cas dels verbs AcExp (100) i d'un verb que ho faci en oracions estatives en el cas dels DatExp (101).

- (100) a. verb d'oracions causatives de canvi d'estat + nom psicològic [AcExp]
b. {causar / produir / provocar...} + {alegria / emoció / espant / il·lusió...}
- (101) a. verb d'oracions estatives + adjectiu psicològic [DatExp]
b. {ser / resultar / semblar...} + {grat o agradable / important / plaent / repugnant...}

A continuació recullo una cerca de definicions als diccionaris. No en presento una descripció sistemàtica ni completa, sinó només un bon nombre d'exemples que mostren que als diccionaris no hi ha sistematicitat pel que fa als trets lexicoaspectuals en les definicions dels verbs: no hi ha una correspondència sistemàtica entre un verb AcExp (transitiu) i un verb amb sentit esdevenimental a la definició, o entre un verb DatExp (intransitiu) i un verb amb sentit estatiu a la definició (102)-(107). En primer lloc, ho podem comprovar en els verbs AcExp.

¹⁶⁶ En els apartats §3.1.3.1 i §3.1.3.2 utilitzaré les etiquetes de *verb AcExp* i *verb DatExp* tenint en compte com considera cada diccionari els diferents verbs: AcExp si els tracta com a transitius, DatExp si els tracta com a intransitius. No coincideixen exactament amb els verbs AcExp i DatExp definits en aquest treball.

Podem trobar als diccionaris verbs AcExp que hi apareixen definits de vegades amb un verb estatiu (102), de vegades amb un verb causatiu de canvi d'estat o un verb no estatiu (103), i de vegades alhora amb totes dues classes de verbs (104).

- (102) a. *complaure* (DIEC2, GDLC); *convèncer* [en negatiu] (GLarC); *encantar* (DUVC, DNV: acusatiu o datiu opcionals); *esperar* (DNV, DUVC); *molar* (DUVC)
- b. Exemples: **complaure** 'agradar (a algú) assentint als seus gustos, als seus desitjos, etc.' (DIEC2); **molar** 'agradar' (DUVC)
- (103) a. *avergonyir* (DIEC2, DNV, GDLC, GLarC, GD62, DNV), DUVC); *compensar* (DIEC2, DNV, GDLC, GLarC, GD62); *complaure* (DNV, DUVC); *desesperar* (DIEC2; GDLC, DNV), GLarC, DUVC, DCVB); *encantar* (DNV, GLarC, GD62); *emocionar* (DIEC2, DNV, GDLC, DUVC, GLarC); *entristir* (DIEC2, GDLC, DNV, GLarC, DUVC, GD62); *estranyar* (DIEC2, DCVB)
- b. Exemples: **complaure** 'donar complaença' (DUVC); **desesperar** 'causar la desesperació (a algú)' (DIEC2; GDLC)
- (104) a. *complaure* (GLarC, GD62); *convèncer* (DNV); *desesperar* (GD62); *emocionar* (GD62); *encantar* (DIEC2, DCVB); *estranyar* (DUVC: acusatiu o datiu opcionals)
- b. Exemples: **convèncer** 'agradar o causar satisfacció' (DNV); **encantar** 'produir (a algú) com un dolç arravatament, plaure-li en alt grau, captivar' (DIEC2)

En els verbs DatExp s'esdevé la mateixa situació. Podem trobar-hi verbs DatExp definits amb un verb estatiu (105), amb un verb causatiu de canvi d'estat o un verb no estatiu (106), i alhora amb totes dues classes de verbs (107).

- (105) a. *costar* (DIEC2, DNV, DUVC); *desagradar* (DUVC); *doldre* (GD62); *encantar* (GDLC, DNV, GD62, acusatiu o datiu opcionals al NDA i al DUVC); *importar* (DIEC2, GDLC, DNV, DUVC, GLarC, GD62, NDA); *molar* (GD62); *plaure* (DIEC2, DNV, GDLC, DUVC, GLarC, GD62); *recar* (DIEC2, GD62, DNV, GDLC, GLarC, DUVC); *xocar* (DUVC)
- b. Exemples: **importar** 'ser important o interessant' (DUVC); **recar** 'saber greu' (DIEC2, GD62)
- (106) a. *agradar* (GLarC, GD62, DUVC); *coure* (DIEC2, DNV, GDLC, DUVC, GLarC, GD62, DCVB); *desagradar* (DNV); *doldre* (DUVC); *estranyar* (DNV, GDLC, GD62, GLarC, NDA); *remordir* (DIEC2, DNV, GLarC, GD62, GDLC); *repugnar* (DIEC2, DNV, GDLC, GLarC, GD62); *xocar* (DNV, GLarC, GD62)
- c. Exemples: **agradar** 'provocar a algú una sensació de malestar, de disgust, etc.' (GLarC, GD62); **remordir** 'causar remordiment' (DIEC2, DNV, GLarC, GD62)
- (107) a. *agradar* (DIEC2, DNV, GLarC); *desagradar* (DIEC2, GDLC, GLarC, GD62); *costar* (DNV, GDLC, GLarC, GD62); *doldre* (DIEC2, GDLC, DNV, GLarC); *estranyar* (DUVC: acusatiu o datiu opcionals); *xocar* (DIEC2, GDLC)

- b. Exemples: **desagradar** ‘no agradar, causar una impressió desagradable’ (GLarC, GD62);
doldre ‘causar sentiment, saber greu’ (DIEC2, GDLC)

3.1.3.2. Els exemples dels diccionaris

Podem intentar extreure informació dels exemples que recullen els diccionaris en les entrades dels verbs psicològics: règim verbal, ordre oracional dels elements, subjectes representats per SN o pronoms —buits o transparents— o bé per clàusules subordinades, presència de clítics o de sintagmes nominals plens que representen l’objecte experimentador, i possible duplicació de clíctic. Per no allargar excessivament l’exposició, no tindrè en compte els exemples del DCVB. Quan recullo literalment algun exemple, hi indico la presència de clíctic —que representa l’experimentador— amb un subratllat senzill; quan l’experimentador és un SN ple, i sempre que no estigui separat de la resta de l’oració per una coma, l’assenyalo amb un subratllat doble si no hi ha clíctic i amb un subratllat diferent del senzill i el doble si hi ha clíctic.

Pel que fa al règim verbal, sovint queda reflectit en els exemples que recullen els diferents diccionaris. Perquè això sigui possible, convé utilitzar formes transparents que diferenciïn un experimentador acusatiu d’un de datiu, o bé a través d’un sintagma nominal introduït per la preposició *a* (datiu) o sense preposició (acusatiu), o bé a través d’un experimentador representat per un pronom feble de tercera persona (a diferència dels de primera i segona persona, presenten formes diferents d’acusatiu i de datiu). L’ús dels pronoms febles de primera i segona persona en els exemples de les entrades dels verbs psicològics del DIEC2 ha estat un dels aspectes criticats d’aquest diccionari, perquè no ajuda a distingir el règim del verb davant la vacil·lació dels usuaris de la llengua. Es pot fer la comparativa en una mateixa entrada concreta d’uns quants diccionaris, com és la del verb *estranyar*, i comparar aquest aspecte entre l’exemple de la versió anterior del DIEC2 (amb un pronom de primera persona) i els exemples del DNV, el GDLC, el GLarC, el DUVC, el GD62 i el NDA (pronoms de tercera persona i sintagmes plens introduïts o no per *a*).¹⁶⁷

¹⁶⁷ A la versió actualitzada del DIEC2 (abril del 2017) l’exemple del verb *estranyar* ‘causar estranyesa a algú’ —amb règim opcional acusatiu o datiu— apareix amb un clíctic de tercera persona: *Això l’ha estranyat molt; Això li ha estranyat molt*. És una de les diferències amb la versió anterior del DIEC2 (*Això m’ha estranyat molt*), versió que només recollia el règim acusatiu del verb.

Per valorar la diferència d'ordre oracional del subjecte i de l'objecte experimentador, no tinc en compte els exemples que puguin alterar el resultat per alguna circumstància.¹⁶⁸ Només consideraré exemples que siguin oracions amb un objecte experimentador i un subjecte representat o bé per un SN ple (que pot ser un subjecte buit que correspondria a un pronom fort preverbal¹⁶⁹) o bé per una clàusula subordinada substantiva (substantiva de relatiu, completiva d'infinitiu, completiva introduïda per *que*). Faig aquesta anàlisi segons tres grups de verbs: els verbs DatExp, els verbs AcExp i els verbs que més sovint presenten un règim en discussió.

3.1.3.2.1 Verbs DatExp

Selecciono dotze verbs DatExp: *agradar, desagradar, desplaure, costar, doldre, importar, plaure, provar, recar, remordir, repugnar* i *xocar*. Com que el grup de verbs DatExp és força reduït, aquesta selecció és prou exhaustiva i representativa del grup. Amb SN subjecte postverbal hi ha disset exemples de tots els verbs menys de *costar, provar, recar* i *xocar*. Excepte amb el verb *provar*, amb la resta de verbs hi ha quaranta exemples de clàusula subordinada subjecte postverbal. Menys amb els verbs *doldre* i *recar*, amb la resta de verbs hi ha vint-i-sis exemples de SN subjecte preverbal. Només hi ha un exemple de clàusula subordinada subjecte preverbal, i és amb el verb *costar*. L'ordre oracional dels elements és molt variable i, dins el grup DatExp, hi ha verbs que «tendeixen» a portar el subjecte SN en posició postverbal (*agradar, doldre, plaure*) i d'altres, en canvi, preverbal (*importar, provar*). Quan el subjecte és una clàusula subordinada se situa habitualment darrere el verb.

Pel que fa a la representació de l'experimentador, convé fer una distinció entre les oracions amb subjecte postverbal i amb subjecte preverbal. L'experimentador gairebé sempre està representat per un clític quan el subjecte és postverbal. Són oracions que també poden presentar l'experimentador amb un SN ple; en aquests casos de «duplicació» de clític, el SN experimentador sol anar a l'inici de l'oració (el clític hi és

¹⁶⁸ No prendré en consideració els casos següents: *a*) que l'experimentador sigui indefinit i rema discursiu; *b*) que sigui una oració genèrica sense experimentador; *c*) que l'objecte de l'oració no sigui un experimentador; *d*) que sigui una oració recíproca o que el verb sigui pronominal; *e*) que sigui una oració interrogativa; *f*) que el subjecte sigui un pronom relatiu; *g*) que el subjecte sigui sobreentès i no es pugui deduir on estaria col·locat dins l'oració; *h*) que l'oració sigui ditransitiva o que hi hagi un datiu possessiu.

¹⁶⁹ Per exemple: *Si reposa, no el vull molestar: ja tornaré més tard* (DIEC2, GDLC) / *Em sorprrens, amb tanta afabilitat* (DIEC2).

sempre i és el SN —quan hi és present— el que duplica el clític): *A l'Eva li han dolgut molt les teves crítiques* (DUVC); *A la Maria li repugna haver de fer aquest paperot* (NDA); *A tots els de la colla els va xocar molt que la Carme sortís amb l'idol del rock* (DUVC).¹⁷⁰ Només hi ha un exemple sense clític: *Plau al rei que els súbdits pengin als balcons domassos i banderes* (DUVC): la col·locació postverbal del SN experimentador facilita que l'oració sigui sense duplicació de clític.

Pel que fa a les oracions amb un subjecte preverbal, habitualment només hi ha clític quan no apareix l'experimentador representat per un SN ple. La majoria d'oracions amb aquest SN no presenten clític: *La seva actitud va plaure a les senyores* (NDA); *Això només importa a quatre arreplegats* (DUVC); *Fer anar el programa costa als no-iniciats* (DUVC). De nou, la col·locació postverbal del SN experimentador facilita que no hi aparegui el clític duplicat, tot i que hi ha un exemple que contrasta amb aquest fet: *La teva salut només li importa a ta mare, pel que es veu* (DUVC).

3.1.3.2.2 Verbs AcExp

Selecciono deu verbs AcExp: *afectar, alegrar, commoure, emocionar, ferir, horroritzar, impressionar, molestar, preocupar i sorprendre*. El nombre de verbs AcExp és força elevat i per escollir-ne aquests deu he tingut en compte, en primer lloc, els sis verbs AcExp que Cabré i Mateu (1998) divideixen en dos grups diferenciats: els que, segons aquests autors, no presenten alternança acusatiu/datiu (*alegrar, commoure i emocionar*) i els que sí que la presenten (*molestar, preocupar i sorprendre*). En segon lloc, he seleccionat els tres verbs que apareixen amb més freqüència a la taula 7 de §3.1.2 (*afectar, horroritzar i impressionar*); són verbs que, segons diversos autors, presenten sovint l'alternança acusatiu/datiu. Finalment, he seleccionat un verb causatiu de canvi d'estat físic, però que s'usa sovint amb significat psicològic (*ferir*).

Amb SN subjecte postverbal hi ha catorze exemples, però cap amb els verbs *afectar, emocionar, ferir i horroritzar*. Amb clàusula subordinada subjecte postverbal hi ha nou exemples, però cap amb els verbs *afectar, alegrar, commoure, emocionar i ferir*. Hi ha

¹⁷⁰ El DIEC2 recull un exemple amb subjecte oracional postverbal, i amb el clític i el SN datiu ple darrere el verb; però es tracta d'un exemple genèric amb el verb en infinitiu i l'experimentador *a algú*: *Repugnar-li a algú de fer una cosa*. Un altre exemple similar, però sense clític i amb subjecte SN, és el següent del DNV: *Repugnar a algú una olor*.

cinquanta-nou exemples repartits en tots els verbs amb SN subjecte preverbal.¹⁷¹ Només hi ha un exemple de clàusula subordinada subjecte preverbal i és amb el verb *horroritzar*. La tendència clara i prevalent en aquest grup de verbs és que el SN subjecte se situï en posició preverbal; quan es tracta d'una clàusula subordinada, gairebé sempre és postverbal. Hi ha tres verbs (*afectar*, *emocionar* i *ferir*) en què no tenim cap exemple amb subjecte postverbal.

Pel que fa a la representació de l'experimentador, sempre està representat per un clític quan el subjecte és postverbal i és possible també la presència de l'experimentador amb un SN ple que se situa a l'inici de l'oració: *A en Pere no l'ha sorprès gens l'actitud de la seva dona* (NDA); *A en Joan l'horroritza pensar que es quedarà sol* (NDA); *A en Joan el preocupa ser poc llest* (NDA).

Amb el subjecte preverbal tenim un comportament similar al que s'esdevenia amb els verbs DatExp: només es presenta el clític experimentador quan no hi ha el corresponent SN ple coreferent (que se situa darrere el verb quan hi és). Uns quants exemples amb SN ple són els següents: *L'accident havia commogut tota la població* (DIEC2); *Els crits dels condemnats a mort horroritzaven els presoners* (DUVC); *Aquella escena impressionà el públic* (GDLC); *La teva reacció ha ferit la seva dona* (GLarC); *No molestes els veïns, que volen dormir* (DNV); *La poca salut d'aquest nen preocupa molt els seus pares* (GLarC, GD62). Un cas especial (cf. Solà 2011: 109 (3a) i (3b), i 111) és l'oració amb un SN duplicat per un pronom feble de primera persona, i relacionada amb la duplicació pronominal en presència d'un pronom personal fort (*tots*): *La seva desgràcia ens va commoure a tots* (DIEC2).

3.1.3.2.3 Verbs en discussió

En aquest apartat recullo els exemples d'uns quants verbs amb significat psicològic el règim dels quals està en discussió (cf. taula 5 de §3.1.1), independentment de si els considero emotius o no perquè poden aportar dades interessants.

¹⁷¹ No hi he tingut en compte diversos exemples d'aquests verbs amb un SN subjecte preverbal i amb un objecte acusatiu que és un SN ple, però que no és pròpiament un objecte experimentador, sinó una part inalienable d'un experimentador. Exemples: *Les bones noves alegren el cor. Aquests colors alegren la vista*. [DIEC2, alegrar] / *El nét ha commogut la pau dels avis*. [GLarC, GD62, commoure] / *L'incident ha ferit l'honor de la família*. [DUVC, ferir]

a) Verb *agafar*. Excepte en un cas del DNV amb SN subjecte preverbal i experimentador acusatiu (*La nit els va agafar en la carretera*), tots els altres tretze exemples són amb un SN subjecte postverbal, tant si es considera que el verb va amb un experimentador de datiu (la majoria) com d'acusatiu (un sol exemple del GLarC). Exemple: *Li agafa mal de ventre només de pensar-hi* (DUVC).

Tot i que algun diccionari com el GLarC o el GD62 defineixen aquesta accepció del verb *agafar* com a 'atènyer sobtadament, sobrevenir' o 'sobrevenir, atrapar', respectivament, altres diccionaris com el DIEC2, el DNV i el GDLC separen en accepcions diferents 'atènyer sobtosament o sobtadament' de 'sobrevenir'. El DIEC2 i el GDLC etiqueten com a transitiva i amb un experimentador acusatiu l'accepció 'atènyer sobtadament' (DIEC2: *L'ha agafat la tempesta prop de Sant Celoni*), i com a intransitiva i un experimentador datiu l'accepció 'sobrevenir' (DIEC2: *Li ha agafat fred*). En canvi, el DNV les etiqueta totes dues com a transitives, amb un experimentador acusatiu a la primera accepció (vegeu *supra*) i deduiríem que amb un experimentador subjecte a la segona (*Agafar fred*). Com veurem més endavant en aquest apartat, només es pot construir amb un subjecte postverbal SN escarrit l'accepció 'sobrevenir' del verb *agafar* amb un experimentador datiu: *Li ha agafat son, mal de cap, fred* (DIEC2, NDA).

b) Verb *concernir*. Tots els vuit exemples són amb un SN subjecte preverbal, tant si es considera que el verb va amb experimentador acusatiu (la majoria) com datiu (un sol exemple del GLarC¹⁷²). Exemple: *La llei concernix els empresaris agrícoles* (DNV).

c) Verb *encantar*. Amb SN subjecte postverbal hi ha dos exemples amb experimentador opcional acusatiu/datiu i un exemple amb experimentador datiu. Amb una clàusula subordinada subjecte postverbal n'hi ha vuit, en quatre dels quals l'objecte experimentador pot tenir opcionalment cas acusatiu o datiu i en els altres quatre exemples l'experimentador és datiu. A més, hi ha molts exemples amb SN subjecte preverbal: tretze en què l'experimentador és acusatiu i un amb un experimentador opcional acusatiu/datiu. Exemples: *M'encanten les flors* (DNV); *Li encanta servir a tothom* (GD62); *El teu gest sublim m'ha encantat* (GLarC, GD62). Cal tenir en compte

¹⁷² Pròpiament, el GLarC recull aquest exemple dins una accepció etiquetada com a *loc* (locució): *pel que concerneix a: Pel que concerneix a mi, val més que no em tornis a visitar mai més* (GLarC).

que comptabilitzo tots els exemples relacionats amb dos significats ben diferents dels verbs *encantar*: ‘sotmetre a un encanteri o captivar com si fos un encanteri’ (que diversos diccionaris separen en dues accepcions diferents) i ‘agradar molt’.¹⁷³

d) Verb *esperar*. Tots els vuit exemples són amb un SN subjecte postverbal, tant si es considera que el verb va amb un experimentador acusatiu (la majoria) com datiu (dos exemples del NDA). Exemple: *Avui a la Maria l’espera una feinada* (DUVC).

e) Verb *estranyar*. Hi ha un exemple amb SN subjecte postverbal i experimentador datiu, i tres exemples amb clàusula subordinada subjecte postverbal, en dos dels quals l’objecte experimentador pot tenir opcionalment cas acusatiu o datiu i en el tercer exemple l’experimentador és datiu. A més, hi ha tres versions de pràcticament el mateix exemple en què el subjecte és un SN preverbal, tant si es considera que el verb va amb un objecte experimentador amb acusatiu com amb datiu. Exemples: *A les noies, els estranya aquest comentari* (GDLC); *Li estranya que no hagi vingut* (GLarC, GD62); *Això li ha estranyat molt* (DNV, NDA).

f) Verb *interessar*. Hi ha dos exemples amb SN subjecte postverbal i experimentador datiu, i un exemple amb clàusula subordinada subjecte postverbal i experimentador opcional acusatiu/datiu. A més, n’hi ha molts exemples amb SN preverbal: vuit en què l’experimentador és acusatiu, cinc amb un experimentador opcional acusatiu/datiu i quatre amb experimentador datiu. Exemples: *Si no li interessa la física, que estudiï una altra cosa* (GLarC); *M’interessaria poder veure el doctor avui mateix* (DUVC); *La pel·lícula no ha interessat gens al públic* (GLarC, GD62). He tingut en compte els exemples de diverses accepcions psicològiques del verb *interessar*, que, segons els diferents diccionaris, es poden resumir en ‘suscitar interès’, ‘desvetllar i retenir l’atenció’ i ‘concernir’.¹⁷⁴

¹⁷³ Totes dues definicions són del DUVC: aquest diccionari considera que la primera accepció regeix acusatiu i que la segona té un règim opcional acusatiu/datiu. També hi ha un exemple d’una tercera accepció amb acusatiu que recull el DUVC ‘distreure’: *Li costa molt estudiar, qualsevol cosa l’encanta*.

¹⁷⁴ No considero en els exemples que recullo l’accepció d’aquest verb com a ‘afectar’: *La ferida interessa el pulmó* (DIEC2); *La crisi interessa especialment el sector de l’alimentació* (DNV); *És una cosa que interessa la seva reputació* (DIEC2, GDLC). A l’apartat §5.2.4 assenyalo que ni l’accepció ‘afectar’ ni l’accepció ‘concernir’ del verb *interessar* són psicològiques emotives: de moment, incloc aquí els exemples de ‘concernir’ per aconseguir una descripció més completa dels exemples.

Més enllà de l'alternança acusatiu/datiu amb verbs psicològics, també existeix l'alternança nominatiu/datiu: és el cas dels verbs *agafar* (*En Lluís agafa son* vs. *A en Lluís li agafa son*) i *esperar* (*En Lluís espera desgràcies* vs. *A en Lluís li esperen desgràcies*).¹⁷⁵ Perquè aquests verbs puguin tenir una semàntica psicològica amb un objecte experimentador, el subjecte ha d'anar darrere el verb: és diferent *La son agafa en Lluís* de l'oració *A en Lluís li agafa (la) son*, o *Les desgràcies esperen en Lluís* de l'oració *A en Lluís li esperen (les) desgràcies*. Per tant, sembla que l'accepció amb objecte experimentador d'aquests dos verbs exigeix un subjecte postverbal. Pròpiament, *agafar* i *esperar* no tenen les mateixes característiques que els verbs DatExp, tal com queden definits en aquest treball, ja que admeten sintagmes escarits postverbals amb funció de subjecte gramatical: són verbs que participen en construccions de semàntica psicològica, però no són verbs emotius.

Aquesta generalització de l'alternança nominatiu/datiu de verbs amb semàntica psicològica no emotiva —col·locació postverbal del subjecte— no és tan clara en l'alternança acusatiu/datiu. Com es pot comprovar en els exemples recollits dels verbs DatExp i AcExp, només es pot dir que no tots els verbs DatExp es comporten de la mateixa manera en aquest punt i que la tendència general dels AcExp és de dur el subjecte SN en posició preverbal. I de fet, trobem tant subjectes preverbals com postverbals en els exemples d'altres verbs que presenten un règim en discussió (*estranyar*, *encantar* i *interessar*).

En els exemples del verb *encantar* el subjecte és sempre preverbal quan significa 'sotmetre a un encanteri' o 'captivar com si fos un encanteri', i tendeix a ser postverbal quan significa 'agradar molt'. És una distinció força interessant en què convé aprofundir (cf. §5.2.3). Tot i així, hi ha un exemple de l'accepció 'agradar molt' amb subjecte

¹⁷⁵ El DNV, el GLarC i el GD62 són diccionaris que indiquen en aquesta accepció del verb *agafar* —'sobrevindre' (DNV), 'atènyer sobtadament, sobrevenir' (GLarC), 'sobrevenir, atrapar' (GD62)— que el verb és transitiu. En canvi, el DIEC2, el GDLC, el DCVB, el DUVC i el NDA assenyalen que és una accepció amb experimentador datiu. Pel que fa al verb *esperar* 'haver de sobrevenir' (amb formulacions diferents d'aquesta definició segons cada diccionari), el DNV, el GDLC i el DUVC indiquen que l'experimentador ha d'anar amb acusatiu; en canvi, el DCVB, el GD62 i el NDA, amb datiu.

També es podria considerar que aquests verbs presenten una alternança acusatiu/datiu de l'objecte experimentador: *L'ha agafat la tempesta prop de Sant Celoni* (DIEC2: v. tr. 'atènyer sobtosament') vs. *Li ha agafat un mal de ventre fortíssim* (DIEC2: v. intr. 'sobrevenir'); *A casa l'esperava una sorpresa* (DUVC: 'haver de sobrevenir') vs. *En arribar a casa, a elles dues els esperava una sorpresa* (NDA: 'haver de sobrevenir (alguna cosa a algú)').

preverbal: *Les sèries d'humor angleses encanten a l'Albert. Les sèries d'humor angleses li encanten.* = *Les sèries d'humor angleses encanten l'Albert. Les sèries d'humor angleses l'encanten* (ésAdir). Un altre exemple amb subjecte preverbal és al límit entre les dues accepcions: *El teu gest sublim m'ha encantat* (GLarC, GD62).

A diferència de *encantar*, amb el verb *interessar* és més difícil fer intuïtivament una diferència semàntica precisa de diferents accepcions que puguin tenir un reflex sintàctic en l'ordre oracional. Caldrà, doncs, aprofundir en les característiques semàntiques del verb segons les diferents construccions en què participa (cf. §5.2.4). L'accepció 'suscitar interès' és ambigua o «equivoca» (cf. Ginebra i Montserrat 2002: 46), perquè pot correspondre tant a una oració causativa de canvi d'estat com a una oració estativa,¹⁷⁶ i queda etiquetada en uns quants diccionaris com a intransitiva amb datiu (DNV, GDLC, NDA) o bé de règim opcional acusatiu/datiu (DIEC2). És precisament aquesta accepció la que el DUVC etiqueta com a transitiva (també ho fa així el DCVB), tot incloent-hi una altra accepció diferent de règim opcional acusatiu/datiu i definida com a 'concernir o convenir' —definició amb un verb que, segons el DUVC, regeix acusatiu (*concernir*) i un altre que regeix datiu (*convenir*). Per comprovar la complexitat semàntica d'aquest verb, cal veure que uns quants diccionaris inclouen —a més d'altres accepcions no psicològiques— una accepció aparentment psicològica de *interessar* com a 'concernir', amb l'etiqueta de transitiva (DIEC2, DNV, GLarC, GD62).¹⁷⁷

Quant a la representació de l'experimentador en tots aquests verbs, es pot afirmar el que ja hem vist fins ara. Amb subjecte postverbal sempre hi ha presència de clític, que pot anar acompanyat per un SN ple a l'inici de l'oració:¹⁷⁸ *Al Ramon li encanta la música hardcore* (o bé *l'encanta la música hardcore*) (DUVC); *A les meves germanes els encanta (de) passejar* (DUVC); *Avui a la Maria l'espera una feinada* (DUVC); *En arribar a casa, a elles dues els esperava una sorpresa* (NDA); *A les noies els estranya*

¹⁷⁶ Es podria fer una consideració similar de la definició 'desvetllar i retenir l'atenció' del GLarC i el GD62, accepció etiquetada en aquests diccionaris com a intransitiva.

¹⁷⁷ A l'apartat §5.2.4 indico que l'accepció 'concernir' del verb *interessar* no és psicològica emotiva.

¹⁷⁸ És diferent el cas del clític duplicat amb un SN postverbal que conté un pronom fort: *Això us concerneix a vosaltres* (GLarC, GD62). Al NDA RuaiX hi col·loca el sintagma amb el pronom fort entre comes: *Això no el concerneix, a ell, sinó a nosaltres*.

aquest comentari (NDA); *A aquestes noies, no els interessa el futbol* (GDLC).¹⁷⁹ Es podria considerar un exemple amb SN ple postverbal sense duplicació de clíctic el que inclou el GLarC, tot i que aquest diccionari recull aquesta oració com un exemple de la locució *pel que concerneix a*, i no duplica clíctic tot i tractar-se d'un SN amb un pronom fort: *Pel que concerneix a mi, val més que no em tornis a visitar mai més*.

Amb subjecte preverbal tenim també la situació descrita anteriorment (cf. §3.1.3.2.1 i §3.1.3.2.2). Només hi ha clíctic quan no apareix el corresponent experimentador representat per un SN ple coreferent (postverbal). A continuació indico uns quants exemples amb SN ple, que només apareixen amb els verbs *concernir*, *encantar* i *interessar*: *La llei concernix els empresaris agrícoles* (DNV); *El mag va encantar el príncep* (DNV); *La Gina ha ben encantat el David* (DUVC); *Les sèries d'humor angleses encanten a l'Albert* (ésAdir); *Això no interessa a l'auditori* (DIEC2); *Això interessarà al meu germà* (NDA).

3.1.3.3. Altres informacions addicionals

Des del punt de vista sintàctic i semàntic, el DUVC és el que afegeix més informació addicional. Per exemple, segons com indica l'expansió del verb es pot saber si és una expansió opcional —si va entre parèntesis— i, per tant, si el verb pot usar-se de forma absoluta, o si és una expansió obligatòria —si va entre claudàtors— (cf. DUVC: 14 n. 4). Segons el DUVC, no tots els verbs psicològics amb objecte experimentador poden tenir un ús absolut, per indicar la propietat d'una entitat d'incidir amb un efecte psicològic en un hipotètic experimentador: per tant, es presentarien els contrastos de (108)a i (108)b-c. Aquesta és una caracterització que contradiu la que proposo en aquest treball i la indicada per Rosselló (2008: §S 13.3.6.2a-b i §S13.3.7.2b) i GIEC (§21.2.2b i §21.5a): tant els verbs AcExp com els DatExp poden tenir un ús absolut elidint el seu objecte. De fet, a l'apartat §2.1.3 presento aquesta característica com una prova útil per distingir entre predicats psicològics emotius i altres predicats psicològics no emotius, tot i que de vegades convé tenir altres arguments que ajudin a destriar casos en què pot

¹⁷⁹ El GDLC tendeix a separar amb una coma el SN ple inicial que representa l'experimentador de la resta de l'oració que conté el clíctic, és a dir, deixa una marca clara —que altrament és optativa— que considera aquest sintagma com un element desplaçat i com un ordre marcat de l'oració: *A les noies, els estranya aquest comentari*; *A les meves germanes, els encanta de passejar*; *A aquestes noies, no els interessa el futbol*. En els exemples dels altres diccionari no hi apareix aquesta coma: cf. §4.2.

presentar dubtes l'acceptabilitat de la construcció amb un ús absolut del verb. Per tant, defenso que les oracions de (108)*b* són acceptables i que el contrast s'estableix entre (108)*a-b*, d'una banda, i (108)*c*, de l'altra.¹⁸⁰

- (108) a. Aquestes coses {agraden / alegren / commouen / costen / dolen / emocionen / horroritzen / importen / impressionen / molesten / proven / repugnen / sorprenen / xoquen}.
- b. (°)Aquestes coses {afecten / desagraden / desplauen / estranyen / fereixen / plauen / preocupen / requen}.¹⁸¹
- c. °Aquestes coses {agafen / concerneixen / esperen}.

De vegades, després de l'expansió, el DUVC indica entre parèntesis angulars la natura semàntica del subjecte oracional amb l'etiqueta <una cosa>.¹⁸² Són verbs que no podran dur un subjecte agent —cosa que ja és d'esperar en els verbs DatExp—, però el subjecte tampoc podrà ser un estímul de semàntica personal origen de l'experiència psicològica. Pot ser un tret que ajudi a diferenciar uns verbs d'altres. Uns quants exemples són els següents: *agafar [a algú]* <una cosa [...]>; *doldre (a algú)* <una cosa>;¹⁸³ *esperar [algú [...]]* <una cosa>; *estranyar [(a) algú]* <una cosa>; *provar (a algú)* o bé *[a algú] (complement de manera)* <una cosa>; *recar [a algú]* <una cosa>; *sobtar (algú)* <una cosa (que s'esdevé de sobte)>; *xocar (a algú)* <una cosa inesperada>.

¹⁸⁰ Pel que fa a les accepcions de *interessar* al DUVC, l'accepció 'suscitar interès' aniria amb un acusatiu obligatori i l'accepció 'concernir o convenir' amb un objecte opcional (sigui acusatiu o datiu, també opcionalment). Però en la mesura que l'oració *Aquestes coses interessen* ('susciten interès') és acceptable, aquesta accepció de *interessar* pot tenir un ús absolut. Potser caldria fer una distinció a l'altra accepció d'aquest verb 'concernir o convenir', ja que segons quin dels dos verbs de la definició utilitzem, podrà tenir un ús absolut o no: *Aquestes coses interessen* ('convenen = van bé', *'concerneixen = afecten l'interès'), com mostra el mateix DUVC a les entrades dels verbs *convenir* 'anar bé' i *concernir* 'afectar l'interès', amb datiu optatiu el primer i acusatiu obligatori el segon.

Les diferents accepcions de *encantar* presenten un aparent contraexemple en l'accepció psicològica emotiva 'agradar molt', amb un objecte obligatori (acusatiu o datiu, opcionalment), segons el DUVC. L'oració °*Aquestes coses encanten* ('agraden molt') pot sonar forçada per a determinats parlants, encara que potser sona més bé una oració com *Aquest espectacle sol encantar*. Una explicació possible d'aquest fet pot estar en la dificultat del parlant per interpretar correctament els arguments oracionals i la semàntica de determinats verbs que presenten accepcions amb diferents règims verbals —com és el cas de *encantar* (cf. §5.2.3)— quan un dels arguments habituals no és present a l'oració.

¹⁸¹ Indico a continuació dos exemples de construccions en l'ús absolut dels verbs *estranyar* i *ploure*: «No obstant això, estranya que hom no hagi insistit més en [...]» (Mas i Vives 2003: 161); «Cor què vols, cor què desitges, / visc en tu, que tota plaus» (Carner 1925). A la nota 41 de §2.1.3 hi recullo també un exemple d'oració en l'ús absolut del verb *recar*.

¹⁸² «Quan ha semblat convenient (per contrast amb altres subentrades o en casos en què la classe de subjecte no es desprèn directament de la definició), es proporciona informació sobre el subjecte del verb, al començament de la definició i entre parèntesis angulars» (DUVC: 19 n. 31).

¹⁸³ Per al verb *doldre*, cf. §5.2.2.

Cal remarcar la informació addicional que el DUVIC inclou a l'entrada del verb *agafar* «*agafar [a algú]* <una cosa (el subjecte va darrere el verb)>». En aquesta accepció del verb *agafar* el subjecte només pot anar en posició postverbal. Ho podem comprovar en el contrast de dos exemples que el GLarC inclou dins una mateixa accepció d'aquest verb («*v tr [...] 7 Atènyer sobtadament, sobrevenir*»): *Ens ha agafat la pluja a mig camí. L'han agafat en una bona mentida*. Només en el primer exemple —amb el subjecte postverbal— el verb pot prendre la semàntica psicològica de ‘sobrevenir’;¹⁸⁴ en canvi, en el segon exemple —amb el subjecte preverbal— la semàntica del verb és diferent: ‘atrapar o sorprendre algú de sobte, d'improvís’.

En aquesta línia, el NDA defensa l'ús intransitiu del verb *esperar* amb el sentit ‘haver de sobrevenir (alguna cosa a algú)’, i hi fa una remarca que remet a Ruaix (1994: 84-85). Ruaix fa referència als dos exemples de l'antic DLC en la subentrada *tr fig* (*transitiu figurat*) d'aquest verb, que coincideixen amb una subentrada idèntica de l'actual GDLC: «*2 4 tr fig A casa ens esperava una sorpresa. El dinar ens espera.*» Assenyala que aquests dos exemples són diferents: «en el primer, el subjecte va després del verb, cosa que connota el valor que hem apuntat (‘haver de sobrevenir...’); en el segon, el subjecte va davant el verb, cosa que connota un altre sentit.»

L'accepció intransitiva de *interessar* del DIEC2 és opcional juntament amb l'accepció transitiva ‘suscitar interès (a algú)’, i no s'hi indica cap diferència entre totes dues opcions (cf. (337) de §5.2.4). Aquesta aparent plena equivalència o opcionalitat absoluta de règim no rep cap explicació addicional al DIEC2 ni es pot deduir a través dels exemples. En concret, no es pot comprovar si s'admet la duplicació de clític tant amb un experimentador acusatiu com amb un de datiu que sigui un complement ple experimentador postverbal, per veure si hi ha diferència o no entre totes dues versions opcionals (109)*a*. Amb un complement ple experimentador a l'esquerra (sempre es duplicarà amb un clític) tampoc podem verificar si es tracta d'un desplaçament real (coma optativa) o no (coma dubtosa per tractar-se d'un ordre neutre oracional) sense una pronúncia emfàtica de l'oració, és a dir, no podem interpretar quin seria l'ordre

¹⁸⁴ L'accepció ‘atènyer sobtadament’ i ‘sobrevenir’ del GLarC haurien de ser subaccepcions diferents, com fa el DIEC2, la primera transitiva i la segona intransitiva: cf. §3.1.3.2.3.

neutre d'elements en totes dues oracions (109)*b*;¹⁸⁵ a més, no sabem si la construcció oracional OVS amb duplicació de clíctic admet amb naturalitat la concordança de participi quan l'experimentador és acusatiu (109)*b*.

- (109) a. Aquesta lectura (*l')ha interessat molt la Maria vs. Aquesta lectura ([?]li) ha interessat molt a la Maria.
 b. A la Maria(_?) l'ha interessat/([?]-da) molt aquesta lectura vs. A la Maria(_?) li ha interessat/(*-da) molt aquesta lectura.

Les altres referències que accepten en igualtat de condicions l'opcionalitat acusatiu/datiu d'una accepció concreta del verb *interessar* són l'*ésAdir* (cf. (338)*b* de §5.2.4) i el DUVC (però en l'accepció 'concernir o convenir': cf. la nota 180 i (338)*a* de §5.2.4). Tots dos reculls inclouen un exemple amb un complement ple postverbal i accepten que en la versió intransitiva no hi hauria duplicació de clíctic (110); per tant, les oracions *La teua vida no (els) interessa a les veïnes* (110)*a*¹⁸⁶ i *La pel·lícula (li) va interessar al crític* (110)*b* o serien innecessàriament redundants i haurien d'anar sense clíctic, o el clíctic hi seria opcional. A més, no indiquen què passaria si el complement ple anés a l'esquerra (si això influiria en el règim verbal) ni quin és l'ordre neutre de l'oració en cada cas: *A les veïnes(_?) no {les/els} interessa la teua vida; Al crític(_?) {el/li} va interessar la pel·lícula*.

- (110) a. *La teua vida no interessa les veïnes* (o bé *a les veïnes*). [DUVC]
 b. *La pel·lícula va interessar el crític. El va interessar. = La pel·lícula va interessar al crític. Li va interessar.* [ésAdir]

Altres reculls, com el GLarC, el GD62 i el NDA, accepten l'ús intransitiu d'una de les accepcions psicològiques del verb *interessar*, sense opcionalitat amb una versió transitiva. Segons els exemples de (111), el clíctic no és necessari quan apareix el complement datiu ple en posició postverbal. El GDLC també diferencia la versió transitiva de la intransitiva en accepcions diferents del verb *interessar* (112), però separa amb una coma el sintagma ple experimentador avançat de la resta de l'oració

¹⁸⁵ Pel que fa a la puntuació d'aquestes oracions, vegeu els comentaris fets a l'apartat §4.2 a partir de les observacions de Ginebra (2003: 28-29; 2005: §280).

¹⁸⁶ Pel que fa a la duplicació de clíctic en oracions amb un argument datiu experimentador que és plural i rema informatiu (*a les veïnes*), vegeu §2.2.4.1.

intransitiva, cosa que indicaria —segons el GDLC— que el complement ple està desplaçat a l'esquerra i, per tant, no es tractaria d'un ordre neutre de l'oració (112)b.¹⁸⁷

(111) a. *La pel·lícula no ha interessat gens al públic.* [GLarC, GD62]¹⁸⁸

b. *Això interessarà al meu germà → Això li interessarà.* [NDA]

(112) a. *v 1 tr 1 Fer participar algú en un negoci, afer, propi. Va voler interessar els seus obrers en aquell negoci. 2 Afectar. És una cosa que interessa la seva reputació.*

b. *2 intr Suscitar interès. A aquestes noies, no els interessa el futbol. Aquesta lectura m'ha interessat molt.*

[GDLC]

En conclusió, cal aprofundir en la conveniència d'admetre l'opcionalitat acusatiu/datiu d'algunes accepcions concretes de verbs psicològics sense cap distinció entre tots dos usos. El cas del verb *interessar* (DIEC2, DUVC, *ésAdir*) ho fa evident,¹⁸⁹ i convindria estudiar-ho també en altres propostes d'ús alternatiu indiferenciat: *encantar* (DUVC, NDA, *ésAdir*) i *estranyar* (DUVC).

3.1.4. Conclusions

La primera conclusió d'aquest apartat és confirmar l'afinament de l'objecte d'estudi d'aquest treball (cf. §2.3). No tots els verbs de la taula 5 de §3.1.1 pertanyen a l'alternança acusatiu/datiu: verbs com *agafar*, *apetir* i *esperar* participen pròpiament en una alternança nominatiu/datiu;¹⁹⁰ a més, presenten un comportament sintàctic diferent del dels verbs AcExp (113)a i DatExp (113)b, ja que accepten un subjecte postverbal que sigui un sintagma escarrit plural o un nom de massa, el qual pot ser substituït pel

¹⁸⁷ Pel que fa a la puntuació opcional de SN curts tematitzats a l'esquerra, se sol aconsellar no escriure-la perquè és la posició pròpia del tema informatiu (cf. Pujol i Solà 2011: §1.6).

¹⁸⁸ Pel que fa a la duplicació de clític en oracions amb un argument datiu experimentador que és genèric i rema informatiu (*al públic*), cf. §2.2.4.1.

¹⁸⁹ Igualment, la Fitxa 3891/2 de l'*Optimot* admet el règim opcional de l'accepció del verb *interessar* 'suscitar interès a algú': cf. (338)c de §5.2.4.

¹⁹⁰ A l'apartat §3.1.3.2.3 exemplifico l'alternança nominatiu/datiu amb els verbs *agafar* i *esperar*: *En Lluís agafa son* vs. *A en Lluís li agafa son* / *En Lluís espera desgràcies* vs. *A en Lluís li esperen desgràcies*. Un exemple amb el verb *apetir* seria el següent: *Apetir [Apeteix] els plaers de la vida* (GDLC) vs. *Li apeteixen els plaers de la vida*.

clític *en* (114).¹⁹¹ Segons la GIEC (§21.4.3), «la presència d'un pronom de datiu permet l'ús inacusatiu d'alguns verbs no inacusatius: *Li ha agafat/agarrat un mal de cap fortíssim* 'Li ha vingut un mal de cap fortíssim' (cf. *Ha agafat/agarrat un mal de cap fortíssim*)».

(113) a. M'esperveren els trons → *M'esperveren trons. / *Me n'esperveren, de trons.

b. A tu t'agrada l'arròs → *A tu t'agrada arròs. / *A tu te n'agrada, d'arròs.

(114) a. A mi m'agafa por → A mi me n'agafa, de por.

b. Avui m'apeteixen fesols → Avui me n'apeteixen, de fesols.

c. Intueixo que t'esperen desgràcies → Intueixo que te n'esperen, de desgràcies.

A la taula 7 de §3.1.2 hi ha descrita de forma exhaustiva l'alternança dels verbs AcExp (encara que no tots són AcExp); també hi són inclosos els vuit verbs de la taula 5 de §3.1.1 que interessin per a aquest estudi. La diferència de criteri tant dels diccionaris com dels diferents lingüistes que han estudiat aquests verbs queda reflectida en un ventall molt dispers de propostes divergents (cf. §3.1.1 i §3.1.2), que poden ser un motiu evident de desorientació per als usuaris de la llengua. Cal definir quins verbs concrets presenten l'alternança o, si més no, quins verbs concrets tenen un règim diferent del que se'ls ha adjudicat tradicionalment. Per aconseguir aquest objectiu és necessari establir uns criteris que expliquin el perquè de l'alternança o del possible canvi de règim en cada verb, criteris basats en argumentacions lingüístiques allunyades de la mera intuïció i aplicables a cada predicat que sigui objecte d'estudi. Com es pot comprovar a la taula 7 (§3.1.2), aquest objectiu és més necessari si tenim en compte que l'alternança pot acabar afectant gran part del paradigma de verbs AcExp, com un procés de canvi sintàctic ja iniciat i en expansió entre els parlants més joves: cf. especialment les dades de Ramos (2004a: 132-133) o la columna 10 de la taula 7.

Diferents publicacions proposen un ús opcional tant del règim acusatiu com del règim datiu d'un petit nombre de verbs amb objecte experimentador, sense indicar una

¹⁹¹ Els verbs DatExp poden tenir un subjecte postverbal quantificat i substituïble pel clític *en*: *A tu t'agraden moltes coses* → *A tu te n'agraden moltes, de coses* (sobre la quantificació dels sintagmes postverbals en oracions amb verbs psicològics emotius, vegeu §3.2.5 i els exemples de (146)). A l'apartat §3.2.2 (i exemples (129)-(131)) s'hi descriu que aquest comportament també el presenten els verbs AcExp en certs contextos aspectuals i sintàctics, tot i que alguns autors afirmen que són oracions menys naturals que les corresponents amb verbs DatExp (cf. Solà 2009: §55, Acedo-Matellán i Mateu 2015): *A tu t'esperveren moltes coses* → *A tu te n'esperveren moltes, de coses*.

diferència específica entre tots dos usos: *encantar* (DUVC, NDA, *ésAdir*), *estranyar* (DUVC), *interessar* (DIEC2, DUVC, *ésAdir*, *Optimot*).¹⁹² Mestres *et al.* (2009: XX §3.1.2) van més enllà i amplien força la llista de verbs amb un règim optatiu a l'espera de la sanció normativa, tot i especificar que la diferència de règim pot obeir tant a una influència externa com a una evolució interna de la llengua que assenyala configuracions diferents, amb un agent animat (acusatiu) i amb una causa inanimada (datiu).¹⁹³ No sembla que aquesta opcionalitat sigui la solució més adequada per arribar a comprendre el comportament d'aquests predicats, ni per resoldre els dubtes dels usuaris de la llengua: convindrà aprofundir en els factors que diferencien la construcció amb acusatiu i amb datiu.

De totes les diferències de criteri en l'alternança acusatiu/datiu dels verbs psicològics es dedueix que cal esbrinar no solament quins són els verbs afectats, sinó també què es considera una influència externa a la llengua en aquest canvi sintàctic (castellanisme sintàctic) i què es considera una evolució interna del català: segons els lingüistes que han estudiat aquest fenomen, s'insisteix més directament en una causa o en l'altra. Convindria diferenciar en els diferents verbs les construccions més influïdes per un tipus de construcció molt estesa en l'espanyol de les construccions que mostren una evolució pròpia del català.

Seguint la intuïció de Cabré i Mateu (1998), convé aprofundir en la possible diferenciació sintacticosemàntica dels dos règims per comprovar si aquest és el desllorigador que ajudi a resoldre el dilema. Si aquesta intuïció és certa, les definicions que trobem als diccionaris no ajuden, malauradament, a trobar una relació entre semàntica i trets lexicoaspectuals, d'una banda, i sintaxi, de l'altra. Tant per definir verbs amb règim acusatiu com amb règim datiu hi ha definicions als diccionaris de tota mena: amb verbs estatius, amb verbs esdevenimentals i, de vegades, amb verbs de tots dos tipus alhora dins una mateixa definició (cf. § 3.1.3.1).

¹⁹² La versió en línia actualitzada del DIEC2 (abril del 2017) també mostra aquesta opcionalitat en els verbs *encantar*, *estranyar* i *preocupar* (cf. la nota 144 de §3.1.1).

¹⁹³ Són els verbs següents: *afectar*, *alegrar*, *amoïnar*, *apassionar*, *complaure*, *concernir*, *disgustar*, *emprenyar*, *encantar*, *esperar*, *estranyar*, *fascinar*, *fastiguejar*, *horroritzar*, *impressionar*, *incomodar*, *indignar*, *interessar*, *meravellar*, *molestar*, *neguitejar*, *preocupar*, *rebentar*, *satisfer*, *sorprendre*.

Pel que fa a la manera d'indicar el règim de cada verb, el sistema seguit pel DUVC és el més clar i transparent de tots, amb l'expansió *algú* (OD), *a algú* (OI), preposició + *algú* (CPrep) darrere l'entrada del verb —entre claudàtors si és obligatòria o entre parèntesis si és opcional—, a diferència de l'ambigüitat de les etiquetes *v tr* i *v intr*. A més, com també fan altres diccionaris, els exemples en què l'experimentador és un clíctic de tercera persona o un SN ple són els realment útils per confirmar el règim verbal.

Als exemples dels diccionaris es veu la tendència general dels verbs AcExp a col·locar el subjecte en posició preverbal i un comportament més variable dels DatExp en aquest punt, tot i que en tots dos casos molts exemples es construeixen amb clàusules subordinades que són subjectes postverbals. Pel que fa als clíctics, en tots dos casos hi són presents si el subjecte és postverbal i poden duplicar-se amb un SN ple experimentador a l'inici de l'oració; en canvi, quan el subjecte és preverbal, el clíctic no sol aparèixer. Tot i així, les construccions amb DatExp accepten optativament la duplicació de clíctic quan el subjecte és preverbal (*La teva salut només li importa a ta mare, pel que es veu: DUVC*), cosa que no és possible amb els verbs AcExp (*Mentre aneu en ruta no molesteu el conductor: DUVC* → **Mentre aneu de ruta no el molesteu el conductor*).

Els exemples del verb *encantar* permeten avançar una intuïció: la duplicitat de règim podria obeir a un canvi del significat del verb, a més del canvi en els trets aspectuals de la construcció,¹⁹⁴ cosa que se sol relacionar amb la posició preverbal del subjecte (*encantar* amb acusatiu) o postverbal (*encantar* amb datiu). Tot i la dificultat d'aplicar aquesta intuïció a altres verbs com *interessar*, caldrà aprofundir en les possibilitats que pugui aportar aquest fet.

Crida l'atenció la tendència del GDLC a col·locar una coma després de l'experimentador en oracions de verbs DatExp quan l'experimentador és un SN ple en posició inicial, cosa que no solen fer altres diccionaris: fins i tot es pot comprovar la diferència del criteri de puntuació amb exemples idèntics en el GDLC i en un altre diccionari.¹⁹⁵ És evident que el GDLC considera que aquest SN és un element desplaçat

¹⁹⁴ La GIEC §21.5a recull aquesta observació en afirmar que el verb *encantar* participa en una oració estativa amb datiu experimentador en una accepció que significa 'agradar molt'.

¹⁹⁵ Cf. els comentaris al voltant dels exemples de (174) a §4.2.

que correspon a l'ordre marcat de l'oració. En els casos de tematitzacions a l'esquerra de SN curts, els manuals solen indicar que la puntuació hi és optativa per estil i, fins i tot, alguns lingüistes aconsellen no escriure-la per tractar-se de la posició pròpia del tema informatiu (cf. Pujol i Solà 2011: §1.6). L'opció de la majoria de diccionaris de no col·locar aquesta coma pot obeir a dos principis ben diferents: o és per estil i, en aquest cas, no hi ha cap diferència substancial amb el criteri que segueix el GDLC, o és perquè es considera que en aquestes construccions la posició del SN ple experimentador a l'inici de l'oració es correspon amb l'ordre d'elements no marcat. Caldrà, per tant, analitzar quin és l'ordre d'elements no marcat que es correspon amb les diferents construccions dels verbs AcExp i DatExp.

El fet que uns quants verbs DatExp no acceptin un subjecte estímul de semàntica personal que sigui l'origen de l'experiència psicològica (*costar, doldre, provar, recar, remordir, xocar*) pot ser una diferència tipològica en comparació amb altres verbs del mateix grup (*agradar, desagradar, desplaure, importar, plaure, repugnar*): els anomeno verbs DatExp(-pers) i DatExp(+pers), respectivament (cf. §2.2.4). Els verbs AcExp solen acceptar un subjecte de semàntica personal (amb la possibilitat d'actuar com a agent segons el context). Per exemple, en el debat sobre el règim en discussió del verb *estranyar* hi hauria un factor que l'aproximaria més al tipus de verbs DatExp com *recar* que no pas als AcExp, ja que *estranyar* no admet un subjecte de semàntica personal (cf. §5.2.5 i DUVC). En canvi, els verbs AcExp que presentin l'alternança amb datiu s'aproximarien més als DatExp com *agradar*, que admeten un subjecte personal.

De la resta d'informacions addicionals dels diccionaris podem extreure que la col·locació postverbal del subjecte i el règim datiu «facilita» la semàntica psicològica de verbs amb una semàntica bàsica diferent: *agafar* 'sobrevénir', *tocar* 'correspondre' (el DUVC indica que el subjecte va darrere el verb en aquestes dues accepcions), *esperar* 'haver de sobrevénir' (ho indica el NDA).

Pel que fa a la duplicació de clític, és remarcable l'observació del DUVC a l'entrada del verb *importar*: «Quan el complement va al davant, el pronom és obligatori; quan va al darrere és obligatori si el complement és concret i és opcional quan és genèric», amb el contrast entre els exemples *La teva salut només li importa a ta mare, pel que es veu* vs. *Això només importa a quatre arplegats*. La primera oració és l'únic exemple dels diccionaris que he consultat en què hi ha duplicació de clític amb el subjecte preverbal i

un experimentador concret postverbal, i sembla que en diversos parlars del català hi ha una tendència a construir amb duplicació de clíctic les oracions amb verbs DatExp i experimentadors concrets, encara que portin un subjecte preverbal. Rigau (1990: 15) assenyala aquest fenomen dialectal, encara que indica que no està tan estès com en espanyol, i ho mostra amb un exemple del català central (115). Per tant, per a alguns dialectes aquesta observació del DUVC es podria aplicar a molts verbs DatExp.¹⁹⁶

- (115) — A qui (li) pot agradar això?
— Això li pot agradar a en Pere.

[Rigau 1990: 15 (27a)]

3.2. Causes de l'alternança acusatiu/datiu segons diversos lingüistes

D'acord amb algunes de les observacions de l'apartat §3.1.4, és necessari aprofundir en les causes de l'alternança acusatiu/datiu dels verbs psicològics per poder comprendre aquest fenomen i extreure'n conclusions fonamentades.

3.2.1. *Canvi sintàctic: influència externa o interna?*

Els diferents lingüistes que han estudiat l'alternança acusatiu/datiu dels verbs psicològics han intentat donar raó de les causes que han motivat aquest canvi sintàctic en el català. Alguns han fet propostes i indicacions sobre el que hauria d'admetre o no la normativa. L'aspecte més important que cal delimitar és si es tracta d'un canvi provocat per factors externs a la llengua (per influència de l'espanyol) o per factors interns de la llengua catalana. Amb diversos matisos segons els autors, en el primer cas caldria rebutjar el canvi; però en el segon cas, no.

Entre els lingüistes que es mostren més conservadors i defensen que es mantingui el règim acusatiu d'aquests verbs es poden distingir dues posicions. En tots dos casos s'adonen que hi ha una influència externa de l'espanyol sobre el català que arrossega

¹⁹⁶ La GIEC §13.5.3 indica que el SPrep OI d'aquestes oracions amb verbs psicològics pot anar al final de l'oració «i, generalment, amb duplicació pronominal: *Aquest minuet li agradava molt a la meva professora de piano*». En aquest cas, «el pronom feble *li* es comporta més com una simple marca de concordança de datiu que no pas com un veritable pronom de represa» (GIEC §18.4.2.3).

l'ús sintàctic d'aquests verbs i que, fins i tot, podria acabar afectant una gran part del paradigma verbal dels predicats AcExp; però les dues postures es diferencien per l'abast d'aquest suposat castellanisme sintàctic.

D'una banda, hi ha els qui consideren que la influència de l'espanyol —juntament amb altres factors— afecta tots els verbs AcExp i que cal rebutjar sempre l'ús amb datiu de tots aquests predicats, inclosos els que més controvèrsia generen, com poden ser *encantar* i *interessar*: és el cas de Badia *et al.* (2004: 312-313, i el vocabulari de dubtes annex al final d'aquesta publicació) i Mallafrè (1999). Tot i no esmentar la influència de l'espanyol, Paloma i Rico (2008) fan sempre referència als verbs AcExp com a transitius i assenyalen que la recció amb datiu d'aquests predicats és una incorrecció.

D'altra banda, Ginebra (2003: §4.3, apèndix I i suplement) defensa el règim acusatiu d'aquests verbs, però considera que un nombre força restrictiu podria utilitzar-se amb datiu en determinades accepcions, com *encantar* 'agradar molt', *interessar*, *estranyar* i *molar* (a més de *agafar* i *picar*, «segurament» *esperar* i «potser» *compensar*).¹⁹⁷ Sense rebutjar l'aportació de Cabré i Mateu (1998) sobre la diferència sintacticosemàntica de les dues configuracions sintàctiques, l'ús amb datiu estaria relacionat d'alguna manera amb una accepció concreta del verb, amb un significat específic que la diferenciaria d'altres possibles accepcions. Ruaix (1994: 82-85) mostra una postura similar: és favorable a l'ús amb datiu dels verbs *estranyar* i *interessar*, i al NDA Ruaix també accepta l'ús opcional amb els dos règims del verb *encantar*; en alguna entrada concreta el NDA assenyala la influència de l'espanyol en aquest canvi sintàctic, per exemple, «**afectar** Verb transitiu que alguns, incorrectament (més o menys per influència del cast. *afectar*), construeixen com a intransitiu.»

Una posició ben diferent és la que van iniciar Ynglès (1991) i Cabré i Mateu (1998) en suggerir que hi ha una configuració sintacticosemàntica diferenciada quan determinats verbs AcExp s'utilitzen amb acusatiu i quan ho fan amb datiu,¹⁹⁸ fet que es correspon habitualment amb un ordre oracional també diferent. Aquesta intuïció no significa que

¹⁹⁷ Tot i així, el DUVC —diccionari en què Jordi Ginebra és coautor— proposa un règim optatiu acusatiu/datiu per als verbs *encantar*, *estranyar* i *interessar*. Pel que fa al tractament al DUVC del verb *interessar*, vegeu la nota 180 de §3.1.3.3.

¹⁹⁸ La NGLE (§35.1k) recull una intuïció similar per a l'espanyol: «las variaciones en la elección del pronombre acusativo o el dativo [...] pueden no deberse solo a factores geográficos (los más estudiados), sino también a la prevalencia de unos u otros rasgos semánticos en el significado mismo del predicado.»

afecti tot el paradigma dels verbs AcExp. Cabré i Mateu suggereixen que els verbs AcExp es dividirien en dos grups: els que poden fer l'alternança amb datiu (*molestar, preocupar, sorprendre*) i els que no la poden fer (*alegrar, commoure, emocionar*). Solà (2009: §54.1, §54.2 i §55) va donar suport als pressupòsits de Cabré i Mateu (1998) i aquesta ha estat, des de postulats teòrics diferents, una línia de treball d'altres lingüistes com Ramos (2002, 2004a), Morant (2008) i Rosselló (2008: §S 13.3.7.3), entre d'altres. Mestres *et al.* (2009: XX §3.1.2) segueixen una posició més matisada d'aquest enfocament —ja que admeten també la possible influència de l'espanyol— després d'haver canviat de criteri respecte de les primeres edicions del seu manual. Segons Solà (2009: §54.1), molt pocs lingüistes catalans («o potser cap») accepten que aquest fenomen és simplement un castellanisme sintàctic que cal rebutjar, ja que aquesta opinió contradiria diverses proves sintàctiques; a més, «deixaria la llengua immobilitzada en un passat que cada cop és més llunyà ([...] i faria la llengua més antipàtica)».

En aquest apartat seria pertinent recollir l'enriquidor debat científic que diversos autors han mantingut sobre aquest fenomen del català, amb argumentacions i diverses proves semàntiques i sintàctiques. Entre d'altres, Ynglès (1991), Cabré i Mateu (1998) i Solà (2009: §54.1, 54.2 i 55), per demostrar que el canvi té fonamentació en l'evolució pròpia del català i no és solament per influència de l'espanyol; Rosselló (2008: §S 13.3.7.3) per continuar en aquesta línia i rebatre els arguments de les primeres edicions del manual publicat per Mestres *et al.*; Ginebra (2003) per debatre alhora els arguments de Cabré i Mateu (1998) i de Rosselló (2008), etc. He distribuït totes aquestes argumentacions i proves en diversos apartats d'aquest treball en què puguin aportar dades d'interès, al costat de les argumentacions d'altres lingüistes. De moment indicaré en dos subapartats, com un contrast, els arguments a favor de la influència externa (§3.2.1.1) i de la influència interna (§3.2.1.2) en aquest canvi sintàctic.

3.2.1.1. *Influència externa*

Deixaré constància aquí dels arguments de Mestres *et al.* (2009) i, especialment, de Ginebra (2003) a favor de la influència de l'espanyol en aquest canvi sintàctic del català. Cal tenir en compte que són arguments de lingüistes que també accepten la intervenció d'altres factors en el canvi. Els arguments de l'apartat següent, que consideren el canvi com a fruit d'un procés intern de la llengua, serien l'argumentació

en contra pertinent. En aquest apartat només recolliré una argumentació explícita de Rosselló (2008) en contra de la interferència lingüística i a favor d'un canvi intern, en un intent d'aportar dades que la puguin validar o no.

Mestres et al. (2009: XX §3.1.2.3b) expliquen que la influència de l'espanyol —que és només un dels factors del canvi, segons aquests autors, i accepten també la possibilitat d'una diferent configuració sintacticosemàntica dels dos règims— és deguda a la pronominalització de l'argument experimentador dels corresponents verbs espanyols, que sol ser *le* o *les* tant si és OD com OI (*A Antonio le afecta mucho que le griten*). Seria un calc sintàctic del *le* espanyol pel *li* català, ja que sovint els parlants relacionen aquests dos pronoms en la traducció d'un idioma a l'altre, com també relacionen el pronom *lo* espanyol amb el pronom *el* català.

Ginebra (2003) reconeix l'aportació de Cabré i Mateu (1998) sobre el diferent esquema sintacticosemàntic que manifesta la doble possibilitat reactiva dels verbs AcExp, i intenta aprofundir en les causes d'aquest canvi per respondre a la pregunta següent: «¿És exclusivament una tendència interna o és una tendència interna afavorida, a més, per la pressió del sistema castellà?» (Ginebra 2003: 14). En contra de Cabré i Mateu (1998) i Rosselló (2008)¹⁹⁹ —autors que no consideren la interferència externa—, Ginebra (2003: 15-16) aporta quatre arguments que abonen la possible influència de l'espanyol en el canvi.

a) A partir d'un buidatge del DUVC, Ginebra obté un total de 281 verbs AcExp, a banda d'uns altres cent amb sentit psicològic figurat. En comparació amb el nombre total, són pocs els que tendeixen a construir-se amb datiu —una quarantena, segons l'experiència personal i docent de Ginebra—, fet que indicaria que «no és un fenomen prou sistemàtic ni prou arrelat, que pot ser recent i, potser, induït (ni que sigui parcialment) per la pressió exògena».

b) La majoria de verbs que presenten la doble recció potencial es corresponen amb verbs de l'espanyol del mateix tipus lèxic (*afectar, apassionar, atreure, compensar, entusiasmar, molestar, obsessionar, perjudicar, preocupar, sorprendre...*) i no solen

¹⁹⁹ El treball de Joana Rosselló es va publicar per primera vegada en una edició de l'any 2002.

presentar-la, en canvi, verbs amb un radical diferent en els dos idiomes (*aclaparar, atabalar, esglaiar, esparverar, esverar, neguitejar...*).²⁰⁰

c) Fruit de la seva observació personal, Ginebra s'adona que els parlants de llengua materna espanyola o que utilitzen habitualment l'espanyol construeixen més verbs AcExp amb datiu que els parlants habituals del català. Fins i tot, determinats parlants del primer grup poden dir en la llengua col·loquial un verb AcExp com *sorprendre* en imperatiu i amb un règim datiu (*Sorprèn-li!*). Com indiquen Cabré i Mateu (1998), els verbs AcExp en imperatiu només poden regir acusatiu; per tant, la forma de datiu indicaria una influència externa.

d) Ginebra fa un estudi sobre els verbs *molestar* i *preocupar* —dos verbs AcExp(+dat), segons Cabré i Mateu— en el Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana de l'Institut d'Estudis Catalans (CTILC).²⁰¹ Només recull les ocurrències d'aquests verbs anteriors a l'any 1932 —per evitar la possible influència en els textos del DGLC (publicat el 1932)—, després de descartar els OD introduïts per *a* (construcció força freqüent aleshores) i de tenir en compte només els OD amb clítics de tercera persona: considera *els hi* com a clíctic datiu plural (l'habitual aleshores) i *els/les* com a clítics acusatius plurals. De les ocurrències útils n'hi ha unes vint per a *molestar*, totes amb clíctic acusatiu. Per a *preocupar* n'hi ha 76, 74 amb acusatiu, que podrien quedar reduïdes a 57 per rigor metodològic (en descartar els clítics *els, los* i *'ls*, que podrien ser datius); amb clítics clarament datius només n'hi ha dues de Marcel·lí Domingo, autor que habitualment escrivia en espanyol.

Aquests resultats són en tot cas un indicatiu que en el català del segle XIX i el primer terç del segle XX la diferència semàntica entre la construcció causativa i l'estativa dels verbs psicològics de la classe B [AcExp] no tenia traducció sintàctica. I, per tant, més aviat podria afavorir la conclusió que l'establiment de la distinció sintàctica (datiu *versus* acusatiu) és recent i té més a veure amb la pressió de la llengua espanyola del que podria pensar-se (Ginebra 2003: 16).

Com que l'article de Ginebra (2003) està adreçat a l'IEC per fer consideracions relacionades amb la normativa, l'autor accepta que el fet que un fenomen lingüístic es

²⁰⁰ La GIEC §21.5c, en canvi, indica que el verb *obsessionar* seria el model del grup de verbs AcExp catalans que no participen en l'alternança acusatiu/datiu, a diferència de verbs com *preocupar*.

²⁰¹ CTILC <<http://ctilc.iec.cat/>>

consideri un castellanisme no vol dir que el codificador l'hagi de rebutjar: pot tenir en compte el criteri que segueixen els autors d'obres prescriptives i manuals d'ús com un índex de l'arrelament del fenomen. Ara bé, els llibres d'estil i reculls lexicogràfics que se centren més en l'ús de la llengua —Ginebra esmenta el GD62, el *Llibre d'estil del diari Avui* o el *Llibre d'estil d'El Periódico*— no accepten el règim datiu dels tres verbs AcExp(+dat) prototípics de Cabré i Mateu: *preocupar*, *molestar* i *sorprendre*.

Rosselló (2008: §S 13.3.7.3) rebutja els arguments a favor de la interferència de l'espanyol de les primeres versions del manual de Mestres et al.²⁰² Segons Rosselló, si la interferència fos certa, hauria de produir-se en tots dos sentits: tant les construccions amb verbs DatExp influïrien en les dels verbs AcExp com les construccions amb verbs AcExp haurien d'influir en les dels verbs DatExp. Afirmar que la suposada interferència sempre és en el primer sentit i no a l'inrevés. De fet, gairebé tots els estudis d'aquesta alternança se centren en la capacitat de determinats verbs AcExp catalans de regir datiu, però no pas de verbs DatExp que puguin regir acusatiu. Per a Rosselló, el fet que molts parlants tendeixin a construir amb acusatiu verbs com *telefonar* i *pegar*, entre d'altres, en lloc de l'ús normatiu amb datiu, contradiria la suposada influència de l'espanyol, ja que aquí passa tot just el contrari.²⁰³ Tenint en compte aquestes dades, Rosselló defensa que els factors del canvi són interns de la llengua i no pas per influència de l'espanyol; argumenta que aquests fets són conseqüència de la diferent estructura semàntica de les dues construccions, ja que els verbs AcExp tindrien la propietat potencial de presentar una alternança d'ús transitiu/intransitiu per la interacció de dos factors.²⁰⁴

²⁰² Les dues primeres edicions del *Manual d'estil*, de Mestres et al. (1995 i 2000), són anteriors a la publicació de Rosselló en les primeres edicions de la *Gramàtica del català contemporani* (la primera edició és del 2002): per això, Rosselló pot contradir Mestres et al. en aquest punt. En les últimes edicions del manual de Mestres et al. (2007 i 2009) aquests autors mantenen l'argumentació a favor de la interferència de l'espanyol, però accepten i donen més importància a la possibilitat d'una doble configuració sintacticosemàntica en el doblet acusatiu/datiu dels verbs AcExp.

²⁰³ Ginebra (2003: 30, nota 10) rebutja aquest argument en considerar que els verbs del tipus *telefonar* tenen una estructura sintacticosemàntica diferent i es tracta d'un fenomen independent dels verbs psicològics (cf. §3.2.2). Per a un estudi aprofundit d'aquests verbs catalans de transferència, vegeu Pineda (2012, 2014, 2016).

²⁰⁴ A diferència de Rosselló (2008), Ynglès (1991) parla de causa directa en els AcExp i de causa indirecta en els DatExp. Autors com Acedo-Matellán i Mateu (2015) parlen de causa *estructural* en el cas d'oracions esdevenimentals amb verbs AcExp i de causa *conceptual* en el cas d'oracions estatives amb verbs DatExp (cf. la nota 311 de §4.3.6).

a) Factor lèxic: són verbs que s'ajusten al patró [[x fer quelcom] causa [y esdevenir *ESTAT*]] (cf. Levin i Rappaport Hovav 1995). Per tant, en el significat lèxic tenen un component d'estativitat (*ESTAT*), a més del de causa (fer) i procés (esdevenir). Això explica que els verbs AcExp puguin passar a comportar-se com els DatExp, però no a l'inrevés. El component d'estativitat dels primers els permet assimilar-se als segons; però els DatExp només tenen un component —el d'estativitat— i, per tant, no tenen els components de causa i procés que els permetin construir-se directament com a causatius de canvi d'estat (sense intervenir-hi cap mecanisme morfosintàctic).

b) Factor contextual, que Rosselló explica de la manera següent:

Es tracta de la compatibilitat (per indiferència) de certes situacions amb una conceptualització lingüística estativa o esdevenimental (causativa, en particular). Així, quan un context és compatible amb una conceptualització estativa, un verb de la classe B [AcExp], atès que compta amb un component d'estativitat, pot construir-se a la manera dels de C [DatExp]: *Li molesta que parlis així, Li sorprèn que no hagi vingut abans, Li preocupa la vostra situació* (Rosselló 2008: §S 13.3.7.3).

Mestres *et al.* defensen la influència reactiva en la doble direcció, però Rosselló la nega. Ginebra (2003: 15, nota 6) contradiu Rosselló en aquest punt,²⁰⁵ en indicar vacil·lacions en el règim dels verbs *repugnar* («el podem sentir i llegir amb acusatiu») i *desagradar*; a més, hi inclou una referència de Ramos (s.d.: 25), que també avala la vacil·lació d'oracions amb verbs DatExp construïdes amb acusatiu.

Per tant, l'afirmació que els verbs DatExp no poden construir-se amb acusatiu és una prova cabdal per a Rosselló per rebutjar la interferència lingüística i per explicar l'estructura semàntica de les construccions amb els verbs AcExp. Per la importància d'aquest argument, he fet una cerca de dades que puguin confirmar la suposada impossibilitat de la construcció amb acusatiu dels verbs DatExp. Ja avanço que amb la informació recollida dedueixo que no existeix aquesta impossibilitat, perquè també hi ha parlants que presenten vacil·lacions entre el règim acusatiu i el règim datiu dels verbs DatExp: és cert que es tracta d'un fenomen menys freqüent que el contrari, però també és cert que el grup dels verbs DatExp és molt reduït en comparació amb el dels AcExp.

²⁰⁵ L'article de Rosselló ja estava publicat en les edicions anteriors de la *Gramàtica del català contemporani* (les tres, de l'any 2002) i, per tant, és anterior a Ginebra (2003). En aquest punt, Rosselló ha mantingut el mateix plantejament a la 4a edició i definitiva d'aquesta gramàtica (de l'any 2008).

Diverses publicacions fan remarques expressives a la vacil·lació entre tots dos règims o a la incorrecció de la construcció amb acusatiu de verbs que s’han de construir amb datiu: el NDA, per a *importar* ‘tenir importància, interessar’, *remordir* i *repugnar*; Badia *et al.* (2004: 888), per a *repugnar*; Mestres *et al.* (2009: XX §3.1.2.3a), per a *remordir* i *repugnar*; Ginebra (2003: 15 nota 6), amb el verb *desagradar* (també en ocurrences del CTILC anteriors al 1932), i igualment es podria considerar un cas de vacil·lació l’antiga etiqueta del verb *desagradar* al DIEC com a verb transitiu; Jané (1977) ho remarca amb els verbs *agradar* i *plaure*, i tant López del Castillo (1999: 126-127) com el NDA indiquen la vacil·lació de règim dels verbs *plaure* i *complaure*.²⁰⁶ Tot i que no es tracta pròpiament d’una vacil·lació, és interessant veure que un verb DatExp pot utilitzar-se com un recurs per fer propostes lingüístiques creatives: Solà (1999: §11) alaba la troballa original de Quim Monzó d’utilitzar el verb *xocar* com a transitiu en l’oració *En Ramon-Maria estava xocat per la vestimenta de la dona*.

A més, tot i que no es tracta de verbs psicològics emotius, un altre cas de vacil·lació és el fet que la majoria de diccionaris recullen el verb *apetir* com a transitiu, cosa que contrasta amb el règim intransitiu del verb *abellir*, molt similar.²⁰⁷ D’altra banda, el verb *incumbir* apareix com a intransitiu al DIEC2, DNV, GDLC, DCVB, DUVC i NDA,²⁰⁸ i com a verb de règim al GD62. En canvi, al GLarC queda etiquetat com a transitiu i l’exemple que recull —el mateix del GD62, amb un clíctic de primera persona del plural— no ajuda a aclarir el règim d’aquest verb: *El seu benestar us incumbeix*.

²⁰⁶ Les diferències entre els verbs *plaure* (DatExp) i *complaure* (AcExp) de vegades són subtils: Jané (1979b) indica que el règim d’un verb pot no tenir el mateix comportament sintàctic que els seus compostos i ho exemplifica amb aquests dos verbs, *plaure* intransitiu i el seu compost *complaure* transitiu. Ara bé, de vegades hi ha definicions de verbs als diccionaris que mostren una certa vacil·lació: per exemple, hi ha una accepció transitiva del verb *convèncer* que el DUVC defineix com a ‘complaure’ (*El concert d’ahir no em va convèncer*) i, en canvi, el GLarC el defineix com a ‘no agradar, algú o alguna cosa’ (‘no agradar’ = ‘no plaure’; *Els amics amb qui vas no ens convencen*). Un altre exemple és la tercera accepció del verb *xocar* que recullen el GDLC i el GLarC, definida com a ‘fer gràcia, agradar’ al GDLC, i com a ‘complaure, fer gràcia’ al GLarC i GD62.

El DCVB introdueix l’entrada del verb *complaure* (transitiu) amb una anotació que indica que antigament aquest verb també era intransitiu: «*v. tr.* (i ant., també intr.).» En canvi, per al verb *plaure* (intransitiu) indica en una subentrada l’ús antic com a transitiu: «**b**) *tr.* (ús antic i propi de la poesia).»

²⁰⁷ Les definicions del DIEC2 d’aquests dos verbs són diferents: **apetir** *v. tr.* ‘tendir (envers allò que satisfà les inclinacions naturals)’; **abellir** *v. intr.* ‘venir de grat, despertar un desig o apetit, produir una temptació’. Això contrasta amb les definicions del DUVC, que dona tots dos verbs com a intransitius amb la mateixa definició, com a sinònims: **abellir** (*a algú*) ‘venir de gust’; **apetir** (*a algú*) ‘venir de gust’.

²⁰⁸ El NDA fa una remarcada en aquest verb: «**incumbir**. Verb intransitiu; per tant, duu complement indirecte (no compl. directe). Ex.: *Aquestes coses no li incumbeixen* (no “Aquestes coses no l’incumbeixen”).»

A l'apartat §3.2.2 reprendré aquestes dades per intentar extreure'n alguna conclusió. En cada cas concret caldria esbrinar si la vacil·lació en el règim dels verbs DatExp pot ser interpretada com una influència externa o interna, i més si tenim en compte que el grup dels verbs DatExp és poc homogeni i amb particularitats específiques de cada predicat. Deixo només constància que aquesta vacil·lació existeix sense deduir-ne la causa.

3.2.1.2. *Influència interna*

Ynglès (1991) atribueix als dobles acusatiu/datiu dels verbs AcExp una distinció semàntica. En una primera aproximació, manifesten dos tipus diferents de causativitat: una causativitat directa (CA-d) per a la construcció amb acusatiu i una causativitat indirecta (CA-i) per a la construcció amb datiu. La natura de causa agentiva (AG)²⁰⁹ o no agentiva de l'argument subjecte és la que marcaria la diferència de causativitat: a la causa no agentiva Ynglès l'anomena EXPERIÈNCIA.²¹⁰ Amb una causa agentiva el verb regiria acusatiu i amb una causa no agentiva, datiu. Segons Ynglès (1991: 277), però, aquest raonament no és suficient per explicar el canvi de règim de l'argument experimentador en el català (EXP: acusatiu/datiu), ja que «una mateixa causa pot ser “sentida” per l'EXP com un AG o com una EXPERIÈNCIA». No només hi ha dues causes diferents, sinó també dos tipus d'EXP diferents, dues experiències psicològiques diferents: «no sempre és la classe de situació objectiva la que determina el marc de relacions sinó la manera com és viscuda psicològicament per l'EXP.»

Segons una teoria de l'espai en què les relacions de moviment i localització són un primitiu semàntic, Ynglès (1991: 277-280) descriu quina és la relació que s'estableix entre la causa i l'experimentador en tots dos casos. Amb una CA-d és una relació de CAUSA-EFECTE: «el 'moviment' passa del SUBJ a l'OD». Amb una CA-i és una relació de CAUSA-REACCIÓ: un moviment amb dos orígens, «el primer extern a l'EXP (la CA-i) i el segon desenvolupat en ell mateix» (la reacció és «un 'moviment'

²⁰⁹ Ynglès (1991: 277) considera que el rol d'AG és una subclasse dins la classe més general de CA-d. És coherent aquesta observació amb el fet que tant en anglès com en català els verbs AcExp participen també en construccions amb una causa no agentiva que provoca un canvi d'estat en l'experimentador: Masullo (1999) anomena aquesta causa no agentiva *força inanimada*. De fet, en català els complements oblics que denoten tant un agent com una causa s'introdueixen per la mateixa preposició *per* (cf. Ynglès 1991: 279).

²¹⁰ Ynglès manlleva aquest terme de Rappaport (1983), que proposa anomenar *experienced* al rol de les causes no agentives dels verbs ObjExp anglesos.

que neix i acaba en l'EXP mateix»). L'estructura semàntica [EXP CA-i] seria la mateixa per als verbs AcExp que puguin regir datiu (116)a i per als verbs Subj(i)Exp(pr) (116)b, amb una CA-i subjecte en el primer cas i amb una CA-i complement oblic introduït per la preposició *per* en el segon cas: «és a la ment d'en Joan que té lloc el procés d'amoïnar-se.» Segons Ynglès (1991: 282), en tots dos casos hi hauria un clític datiu (*li, es*) que es projecta semànticament com un pacient, tot i que tradicionalment s'ha relacionat el paper temàtic de pacient amb l'acusatiu (i les construccions causatives com a construccions amb un canvi d'estat en un pacient acusatiu).

(116) a. Al conseller li amoïna que els joves no trobin feina.

b. En Joan s'amoïna pels seus fills.

[Ynglès 1991: 276 (2a) i 279 (6a)]

A l'alternança acusatiu/datiu hi ha dues interpretacions semàntiques diferents. Amb un experimentador datiu construiríem oracions adequades per a «situacions hipotètiques o fets deslligats de la seva realització concreta» (Ynglès 1991: 280). A l'hora de designar emocions, obtenim els contrastos de (117) i (118): la construcció amb datiu fa referència a esdeveniments que no s'han produït encara (117)a o que són atemporals (118)a.²¹¹

(117) a. Li preocupa que nevi. [possibilitat]

b. La preocupa que nevi. [realitat]

(118) a. Li molesten els nens? [atemporal]

b. La molesten els nens? [situació en el temps]

[Ynglès 1991: 280]

Cabré i Mateu (1998) assenyalen que uns quants verbs AcExp —com *molestar*, *preocupar* i *sorprendre*, que indico com a AcExp(+dat)— presenten la doble possibilitat reactiva perquè són el reflex de dues configuracions sintacticosemàntiques diferents de la llengua «segons el que es vulgui expressar»: la corresponent als verbs AcExp que no poden fer l'alternança amb datiu —AcExp(–dat)— i la dels verbs DatExp.²¹² El

²¹¹ Potser caldria fer una enquesta per comprovar com els parlants perceben aquests contrastos canviant només el clític i mantenint el mateix ordre oracional. Per exemple, és probable que algun parlant acceptés com a bona l'oració (117)a *Li preocupa que nevi* per referir-se a una situació real en què neva.

²¹² En canvi, Acedo-Matellán i Mateu (2015) afirmen —contra Cabré i Mateu (1998), entre d'altres— que quan els verbs AcExp(+dat) regeixen datiu no s'assimilen a la configuració inacusativa estativa dels verbs DatExp, sinó que formen construccions inergatives estatives: cf. §6.2.4.1.

significat del verb AcExp(+dat) seria el mateix en tots dos casos, però el significat de les dues construccions possibles en què pot participar seria diferent (cf. Goldberg 1995).

Segons Cabré i Mateu, les construccions amb verbs AcExp(-dat) —com *alegrar*, *commoure* i *emocionar*— codifiquen estructures esdevenimentals causatives de canvi d'estat, com altres verbs causatius no psicològics de canvi d'estat que participen en l'alternança causativa (cf. Levin i Rappaport Hovav 1995). Això implica que hi ha tres components semàntics bàsics en l'estructura semàntica d'aquests verbs: un de causativitat (CAUSAR), un altre de transició o moviment (ESDEVENIR) i un tercer de relació estàtica o inerta incorporat al verb (EN) (119). Com altres verbs causatius de canvi d'estat, participen en l'alternança causativa / incoativa / estativa (120).

- (119) a. Les teves paraules van alegrar la Maria = Les teves paraules CAUSAR la Maria ESDEVENIR EN alegria (i.e. alegre).
b. Les teves paraules van emocionar la Maria = Les teves paraules CAUSAR la Maria ESDEVENIR EN emoció (i.e. emocionada).
c. Els teus crits van espantar la Maria = Els teus crits CAUSAR la Maria ESDEVENIR EN espant (i.e. espantada).

[Cabré i Mateu 1998: 75 (15)]

- (120) a. Les teves paraules van alegrar molt en Pere.
b. En Pere es va alegrar molt (amb les teves paraules).
c. En Pere està/és alegre.

[Cabré i Mateu 1998: 75 (16)]

En canvi, les construccions dels verbs DatExp —com *agradar*, *desagradar* i *interessar*— codifiquen estructures estatives «no causatives».²¹³ Serien estructures estatives amb dos components semàntics bàsics: un de transició negativa (ÉSSER) i un altre de relació estàtica o inerta incorporat al verb (DE) (121).²¹⁴ Cal tenir-hi en compte que, a diferència de les oracions amb verbs AcExp, en les de verbs DatExp hi ha una tendència del subjecte a col·locar-se en posició postverbal i a doblar obligatòriament el

²¹³ En la mesura que en aquestes oracions hi ha un estímul de l'experiència psicològica en l'experimentador, Acedo-Matellán i Mateu (2015) parlen d'una causació *conceptual* a les oracions amb verbs DatExp, diferent d'una causació *estructural* en els verbs AcExp que regeixen acusatiu.

²¹⁴ Per al tractament d'aquests verbs com a denominals, vegeu la nota 316 de §5.1.

clític datiu, fet que es podria relacionar amb l'estructura funcional tema-remà d'aquestes oracions, amb un subjecte rema i un datiu tema (cf. Bonet i Solà 1986; Rigau 1990).²¹⁵

- (121) a. A la Maria li van agradar les teves paraules = Les teves paraules ÉSSER del grat de la Maria (i.e. grates (per) a la Maria).
b. A la Maria li van desagradar les teves paraules = Les teves paraules ÉSSER del «desgrat» de la Maria (i.e. no grates (per) a la Maria).
c. A la Maria li van interessar les teves paraules = Les teves paraules ÉSSER de l'interès de la Maria (i.e. interessants (per) a la Maria).

[Cabré i Mateu 1998: 76 (18)]

Rosselló (2008) fa aportacions en la distinció sintacticosemàntica de les dues construccions (cf. §3.2.1.1) i Bel (2008: §S 2.2.4.2, nota 22) recull una intuïció similar en ressaltar el caràcter més agentiu del subjecte en l'oració amb acusatiu: «Observem que en algun cas l'alternança del pronom acusatiu/datiu comporta un canvi de significat: cf. *Els nens la molesten* amb *Els nens li molesten*, on en el primer cas el subjecte *els nens* té un valor més agentiu que en el segon.»

Per distingir entre els verbs AcExp(+dat) i els AcExp(-dat), Cabré i Mateu (1998) proposen unes proves que assimilen els verbs AcExp(+dat) quan regeixen datiu als DatExp i els diferencien dels AcExp(-dat); a continuació n'analitzo dues. La primera prova és sintàctica, segons la qual en una oració interrogativa directa amb OD pronom interrogatiu, l'interrogatiu no pot estar duplicat per un clític d'acusatiu coreferent (122)a-b: la traça que deixa el pronom OD (SN) en moure's seria incompatible amb el clític.²¹⁶ Si el pronom és OI (SPrep), la traça no és incompatible amb el clític (122)c-d.

- (122) a. A qui (*la) van alegrar les teves paraules? [AcExp(-dat)]
b. A qui (*la) van sorprendre les teves paraules? [AcExp(+dat) regint acusatiu]
c. A qui no li agrada que la joventut d'avui fumi tant? [DatExp]
d. A qui li sorprèn que la joventut d'avui fumi tant? [AcExp(+dat) regint datiu]

[Cabré i Mateu 1998, 78]

²¹⁵ Per a un plantejament alternatiu de l'estructura informativa en les oracions amb verbs psicològics emotius catalans, vegeu §2.1.2.

²¹⁶ Seria un cas d'*encreuament fort* d'un element Qu- que, en traslladar-se a l'especificador de SC i deixar una traça al seu lloc originari, s'encreua amb un element que és coreferent amb la traça i que c-comanda la traça (cf. Eguren i Fernández Soriano 2004: 175-176; Villalba 2004: 59-60).

Aquesta prova té el problema que alguns parlants farien sense inconvenients la construcció dels verbs suposadament AcExp(-dat) amb un clíctic datiu, com ho mostra la taula 7 de §3.1.2: *alegrar* (cf. Mestres *et al.* 2009, Ramos 2004a: 132-133), *commoure* (cf. Ginebra 2003, Ramos 2004a: 132-133), *emocionar* (cf. Ramos 2004a: 132-133). Aleshores, aquestes oracions interrogatives esdevindrien tolerables amb la duplicació de clíctic datiu i no servirien per destriar els verbs AcExp(+dat) dels AcExp(-dat) (123).

- (123) a. A qui li alegra que tinguis tants èxits?
b. A qui li commou que tinguis tants èxits?
c. A qui li emociona que tinguis tants èxits?

Ginebra (2003: 14) critica la prova de (122) perquè pensa que gairebé tots els verbs AcExp admeten el doblament de clíctic acusatiu en aquest context i no relaciona la duplicació amb una categoria verbal, sinó amb la capacitat referencial de l'argument experimentador: «[...] més indeterminada si no hi ha clíctic; amb pressuposició que hi ha referent concret, encara que sigui desconegut, quan hi ha clíctic» (124). L'argumentació de Ginebra planteja un problema teòric: si les oracions de (124) són bones, no hi haurà cap traça que sigui incompatible amb el clíctic acusatiu i, aleshores, podríem deduir que el pronom interrogatiu OD no s'ha mogut i és a la posició que li és pròpia dins l'oració.

- (124) a. A qui l'aclaparen aquesta mena de problemes?
b. A qui l'acolloneixen aquestes rucades?
c. A qui l'acomplexen aquestes situacions?
d. A qui no l'afalaga que li diguin que és una persona atenta?

[Ginebra 2003: 14]

Però hi ha un altre aspecte que cal tenir en compte dels exemples de (122) que Cabré i Mateu (1998: 78) utilitzen per establir el contrast sintàctic entre verbs suposadament AcExp(+dat), com *sorprendre*, i verbs suposadament AcExp(-dat), com *alegrar*. Quan afirmen que l'interrogatiu és un OD utilitzen dues oracions dels verbs *alegrar* i *sorprendre* amb aspecte verbal perfectiu (*van alegrar*, *van sorprendre*) (122)a-b; quan afirmen que l'interrogatiu és un OI utilitzen una oració del verb *sorprendre* amb aspecte verbal imperfectiu (*sorprèn*) (122)d, per equiparar-lo a una altra oració del verb DatExp *agradar* amb el mateix aspecte verbal imperfectiu (*agrada*) (122)c, i en tots dos casos amb un subjecte oracional. Per això no són exemples comparables, ja que l'aspecte verbal perfectiu facilita la lectura causativa de canvi d'estat i l'aspecte verbal

imperfectiu facilita la lectura estativa. Segons Cabré i Mateu, la lectura causativa va amb un experimentador acusatiu i l'estativa amb un experimentador datiu.

Hi ha una relació entre l'aspecte lèxic de l'oració (esdevenimental o estatiu) i l'aspecte verbal del predicat (perfectiu o imperfectiu). Normalment, el canvi lexicoaspectual de les oracions habituals amb verbs AcExp s'aconsegueix no només amb el canvi de l'aspecte verbal (perfectiu esdevenimental, imperfectiu estatiu), sinó també amb el canvi d'ordre oracional (SVO esdevenimental, OVS estatiu), però les oracions interrogatives directes tenen un ordre oracional força rígid i aquest segon mecanisme no hi pot incidir.

Més que el règim acusatiu, sembla que el que impedeix la duplicació de clític en les oracions interrogatives directes dels verbs AcExp és un acusatiu en una construcció esdevenimental causativa de canvi d'estat. Per això, quan Ginebra afirma que aquestes oracions poden duplicar el clític acusatiu, utilitza exemples amb un aspecte verbal imperfectiu (124), a més d'un subjecte no agentiu; altrament dit, els verbs AcExp poden duplicar el clític acusatiu en una oració interrogativa directa si és una oració de lectura estativa,²¹⁷ i es resistiran a duplicar-lo si és una oració de lectura esdevenimental. Si ara utilitzem exemples amb l'aspecte imperfectiu dels verbs *alegrar*, *commoure* i *emocionar*, considerats per Cabré i Mateu verbs AcExp(-dat) regidors d'acusatiu, comprovem que poden duplicar el clític acusatiu en aquest context (125).²¹⁸ A l'apartat §4.3.4 tractaré sobre les oracions de verbs AcExp amb pronoms relatius i interrogatius.

- (125) a. A qui l'alegra que tinguis tants èxits?
b. A qui el commou que tinguis tants èxits?
c. A qui l'emociona que tinguis tants èxits?

La segona prova de Cabré i Mateu (1998) és semàntica, segons la qual els verbs AcExp(+dat) podrien presentar tant l'estructura semàntica dels AcExp(-dat) (126)a-b, com la dels DatExp (126)c-d.

²¹⁷ És una duplicació optativa, perquè l'experimentador representat pel pronom interrogatiu és un element indefinit i remàtic: cf. Todolí 2008: §S 6.5.5.3c, per a les oracions amb verbs DatExp, oracions amb què sovint s'han equiparat les oracions estatives d'ordre OVS dels verbs AcExp.

²¹⁸ Pot sorprendre que consideri estatives les oracions de (125), amb verbs que es conceben com a causatius de canvi d'estat (*alegrar*, *commoure*, *emocionar*), però amb un aspecte verbal imperfectiu i un ordre oracional que podria ser OVS en una oració no interrogativa (*A l'Arnau {l'alegra / el commou / l'emociona} que tinguis tants èxits*). Em remeto als arguments de l'apartat §4.2 i les proves (165)-(166).

- (126) a. Les teves paraules van sorprendre la Maria = Les teves paraules CAUSAR la Maria
ESDEVENIR EN sorpresa (i.e. sorpresa). [AcExp(+dat) regint acusatiu]
- b. Les teves paraules van alegrar la Maria = Les teves paraules CAUSAR la Maria ESDEVENIR
EN alegria (i.e. alegre). [AcExp(-dat)]
- c. A la Maria li sorprèn que la joventut d'avui fumi tant = Que la joventut d'avui fumi tant ÉSSER
una sorpresa per a la Maria (i.e. sorprenent (per) a la Maria). [AcExp(+dat) regint datiu]
- d. A la Maria li van agradar les teves paraules = Les teves paraules ÉSSER del grat de la Maria
(i.e. grates (per) a la Maria). [DatExp]
- [Cabré i Mateu 1998, 79 (23)]

Ginebra (2003: 13) pensa que aquesta descripció de (126) no és prou concloent, ja que observa dos fets: d'una banda, hi ha verbs —com *aclaparar*, *acollonir*, *amargar*, *angoixar*, *atabalar*, etc.— que només es construeixen amb acusatiu, tot i admetre les dues interpretacions semàntiques (tant amb un subjecte causa com amb un subjecte tema); de l'altra, hi ha verbs —com *horroritzar*— que sovint es construeixen amb datiu (alternant amb l'acusatiu), però que és difícil codificar-lo amb les dues interpretacions semàntiques. Fins i tot el verb *preocupar* (de doble recció, segons Cabré i Mateu) és difícil que rebí la doble interpretació.

Ginebra analitza tota l'argumentació de l'article de Cabré i Mateu (1998). Li sembla un encert la doble interpretació sintacticosemàntica dels verbs AcExp(+dat), amb un canvi d'ordre oracional que produeix una «desagentització o descausativització» del subjecte, una «estativització» del verb i una «despacientització-subjectivització» del complement; però pensa que els verbs AcExp no necessiten canviar de règim per aconseguir aquesta doble interpretació (127) (cf. Ginebra 2003: 29). Per a Ginebra és probable que tots els verbs AcExp —fins i tot els AcExp(-dat) de Cabré i Mateu (1998) (127)e-g— puguin aconseguir aquest efecte només amb el canvi d'ordre oracional i de la jerarquia informativa (tema-remà) de l'oració, ja que tots tenen un component d'estativitat en la seva estructura semàntica (cf. Rosselló 2008: §S 13.3.7.3). Aquest fenomen també passa amb verbs causatius de canvi d'estat no psicològics, que prenen un sentit psicològic figurat en construir-los amb un canvi d'ordre oracional (127)h-k (cf. Bouchard 1983). Seria una construcció sintàctica molt similar a la dels verbs DatExp, però amb l'experimentador acusatiu en lloc de datiu.

- (127) a. Són uns brètols que es dediquen a acollonir els nens que surten de l'escola. / A la Marta l'acolloneix estar-se tota la nit a casa sola.
- b. No afalaguis la Lluïsa, que no et farà pas cas. / A la Lluïsa l'afalaga saber que tothom la busca quan té problemes.
- c. La Rosa amargava les seves germanes amb el mal caràcter que tenia. / A la Rosa l'amarga passar l'estiu amb els cosins.
- d. Els periodistes atabalaven la mare de l'encausat, per veure si xerrava. / Al seu germà l'atabala la nova responsabilitat i fa dies que no dorm gaire.
- e. El seu gest generós va emocionar els presents. / A la Raquel l'emociona seure hores i hores contemplant el paisatge.
- f. El discurs del poeta va commoure la concurrència. / Al Julià el commou recordar tots aquells esdeveniments.
- g. La notícia va alegrar la família. / Al David l'alegra anar pel món sabent que tothom el considera un triomfador.
- h. El cop li va aixafar els dits. / A la Mireia l'aixafa el record d'aquell fracàs.
- i. La palanca ha bloquejat la roda. / A la Montse la bloqueja aquesta nova situació.
- j. La tempesta va enfonsar el vaixell. / Al Gabriel l'enfonsa la idea d'haver d'anar a l'hospital a operar-se.
- k. La caminada m'ha ben destrossat. / Al Xavier el destrossa aquesta tensió contínua.

[Ginebra 2003: 29-30]

Segons Ginebra (2003: 30), hi ha dos factors que afavoreixen la influència del patró sintàctic dels verbs DatExp en les construccions estatives amb verbs AcExp. Són factors analògics que correspondria recollir a l'apartat següent, però que mantinc aquí per poder acabar l'argumentació prèvia de Ginebra.

a) La construcció estativa dels verbs AcExp demana situar l'argument experimentador en posició preverbal i aquesta col·locació exigeix que porti davant la preposició *a*, que en aquest cas és una marca d'acusatiu. Una similitud formal amb l'OI que «deu fer “fàcil” que pronominalitzi com a datiu».²¹⁹

b) El subjecte posposat en les oracions estatives amb verbs DatExp i AcExp ocupa la posició de l'OD: hi hauria una «competència» del subjecte i de l'OD per ocupar aquest lloc i el verb «tendeix a “degradar”» l'OD lèxic a la posició de l'OI. També es podria explicar aquest comportament dient que el verb «complementaritza» el subjecte en rematitzar-lo i l'OD ha de passar a la posició temàtica del subjecte.

²¹⁹ A l'apartat §3.2.2 recullo una argumentació de Rosselló (2008) en contra d'aquest factor analògic.

Com que aquesta tendència a construir-se amb datiu afecta potencialment tots els verbs AcExp, Ginebra (2003: 31) presenta i rebutja alhora la posició extrema —que ningú defensa, però que és estructuralment coherent— que la normativa podria despenalitzar el règim datiu en tot el paradigma verbal AcExp. La qüestió, llavors, és saber per què uns quants verbs semblen més afectats que uns altres o com fer-ho per delimitar tots dos grups de verbs AcExp. A banda de la influència del castellà, que ell defensa, accepta que hi pot haver alguna raó idiosincràtica en algun verb concret que ara es construeix molt sovint amb datiu, com *preocupar*: podria ser un verb que avui ja no es percep amb un subjecte agentiu i un experimentador pacient (ordre oracional SVO) i oracions com *No preocupeu la Maria* o *Es dedicaven a preocupar l'àvia* quedarien forçades. Però en lloc d'admetre la doble construcció que proposen Cabré i Mateu (1998), per a Ginebra caldria dir aleshores que *preocupar* seria un verb DatExp, no pas AcExp.

3.2.2. Causes analògiques

Segons diversos autors, hi ha unes altres causes que poden influir a produir l'alternança. López del Castillo (1999: 127) esmenta l'analogia que la llengua parlada fa entre les construccions [substitut + V + SN] de verbs DatExp com *M'agrada l'esport* i *Li agrada l'esport*, i les construccions d'altres verbs AcExp, de semàntica igualment psicològica i amb pronoms substitutius de l'experimentador idèntics en primera persona (128).

- (128) M'encanta l'esport. Li encanta l'esport. – M'interessa l'esport. Li interessa l'esport. – M'afecta l'esport. Li afecta l'esport. – Em preocupa l'esport. Li preocupa l'esport. – M'apassiona l'esport. Li apassiona l'esport. – M'impressiona l'art. Li impressiona l'art. – Em molesta el soroll. Li molesta el soroll. – M'horroritza la foscor. Li horroritza la foscor. – M'espanta la foscor. Li espanta la foscor. – Em sorprèn la teva actitud. Li sorprèn la teva actitud...

[López del Castillo 1999: 127]

Ruaix (1994: 82-86) es refereix a les tendències analògiques del significat com una causa dels canvis de règim transitiu a intransitiu (i també a l'inrevés) i, entre d'altres, ho concreta en els verbs AcExp. Tot i defensar l'ús intransitiu de verbs com *interessar* i *estranyar*, aconsella frenar aquests canvis analògics en verbs com *apassionar*, *atraure* o

*atreure, cansar, complaure, concernir, empipar, encantar,*²²⁰ *entusiasmar, guanyar, impressionar, molestar, preocupar, satisfer* (cf. Ruaix 1994: 83-84; 1998: 114).

Mestres et al. (2009: XX §3.1.2.3a) indiquen que un dels factors de la vacil·lació és l'analogia estructural dels verbs AcExp (*A l'Antoni l'afecta molt que l'escriu*) amb la dels verbs DatExp (*A l'Antoni li agrada molt que l'escriu*), que menaria a usar intransitivament un verb AcExp (*A l'Antoni li afecta molt que l'escriu*). L'analogia també pot provocar l'efecte invers, i usar transitivament un verb DatExp (**El remordirà tota la vida el que m'ha fet; *A la Maria la repugna haver de fer aquest paperet*). L'analogia és encara més intensa quan es desplaça l'OD a l'esquerra, ja que «el parlant l'introdueix amb la preposició *a*».

Rosselló (2008: §S 13.3.7.3) rebutja que la preposició *a* davant els SN dislocats que denoten entitats animades sigui un factor responsable de la vacil·lació. Si això fos així, no s'explicaria per què no s'esdevé el mateix fenomen amb «un verb transitiu canònic [...] (*A la Montserrat, no {la / *li} coneixes*)» o per què el grup de verbs com *telefonar* tendeixen a usar el clíctic acusatiu quan solen construir-se amb la preposició *a* si l'argument meta està representat per un SN ple. Ginebra (2003: 30, nota 10) contradia Rosselló: afirma que tant els verbs transitius canònics com els verbs del tipus *telefonar* pertanyen a grups de predicats amb una estructura sintacticosemàntica diferent de la dels verbs psicològics i aquests fenòmens necessiten una explicació independent.

Si s'accepta aquesta analogia, és lògic pensar que ha de ser possible en les dues direccions: tant els verbs AcExp podrien «analògicament» construir-se amb datiu, com els verbs DatExp fer-ho amb acusatiu. A l'apartat §3.2.1.1 he aportat dades que abonen aquesta bidireccionalitat, fet que podria explicar-se com un cas d'analogia entre les dues construccions catalanes. D'aquestes mateixes dades podríem deduir que l'analogia entre les construccions amb verbs DatExp i les estatives d'ordre OVS amb verbs AcExp és absoluta, que la proximitat estructural entre les dues construccions facilita la vacil·lació en tots dos sentits, per construir una oració d'un verb AcExp amb datiu o una oració d'un verb DatExp amb acusatiu. La similitud superficial o aparent de les dues construccions pot justificar la vacil·lació dels parlants en tots dos sentits, però caldrà

²²⁰ Al NDA, Ruaix accepta l'ús opcional de l'acusatiu o del datiu per al verb *encantar* 'agradar, plaure'.

comprovar, des de l'estudi de l'estructura argumental, si realment hi ha una similitud estructural entre totes dues construccions (cf. §6.2.4).

Habitualment s'ha acceptat que la construcció dels verbs DatExp atreu la construcció estativa d'ordre OVS d'uns quants verbs AcExp per assimilar-los en estructures sintàctiques i semàntiques idèntiques (cf. Cabré i Mateu 1998; Ramos 2004a, Rosselló 2008; Cuervo 2010a, entre d'altres). Acedo-Matellán i Mateu (2015) han qüestionat aquest supòsit en els verbs psicològics de l'espanyol i diferencien les construccions amb verbs DatExp (que serien inacusatives estatives) de les dels verbs AcExp que es construeixen amb datiu (que serien inergatives estatives): cf. §6.2.4.1. Si això és cert, el fenomen de l'analogia entre totes dues construccions seria més aparent que real.

Una de les proves en què Acedo-Matellán i Mateu basen la diferència entre les oracions *A Rosa le molesta el humo* (AcExp(+dat)) i *A Rosa le gustan los lunares* (DatExp) és el contrast que es pot trobar entre dues oracions del català, una amb un verb DatExp i l'altra amb un verb AcExp que es construeixi amb datiu: una oració del verb DatExp *agradar* (129)a pot pronominalitzar el SN subjecte (intern) amb el clític partitiu *en* — una característica pròpia de les construccions inacusatives— amb molta més naturalitat que una oració amb datiu del verb AcExp *molestar* (129)b.²²¹

- (129) a. A mi me n'agraden només deu, d'aromes.
(cf. En caigueren deu, de flors)
b. ??A mi me'n molesten només deu, d'aromes.

[Acedo-Matellán i Mateu 2015: 91 (16)]

Solà (2009: §54.1) fa referència a una intuïció similar en un comentari a l'article de Cabré i Mateu (1998), però no del tot idèntica a la d'Acedo-Matellán i Mateu (2015): els verbs que es construeixen amb experimentador datiu pronominalitzen amb *en* el subjecte, però no ho poden fer els que es construeixen amb experimentador acusatiu. Solà vol donar suport a l'afirmació de Cabré i Mateu que hi ha dos grups diferenciats de verbs AcExp: els AcExp(+dat) i els AcExp(-dat). Per fer aquesta prova, escull un dels verbs AcExp que Cabré i Mateu afirmen que no pot fer l'alternança acusatiu/datiu com

²²¹ Rigau (1990: 9, nota 4) recull les oracions «^{??}Te n'agradaven deu de vermelles» i «^{??}Me'n van agradar forces» amb dos interrogants, tot i que assenyala que són més acceptables que una oració similar sense determinant quantificador: «*Te n'agraden?». A Rigau (1994: 33-34, nota 8) presenta un contrast similar, però a la inacceptabilitat de «*Te n'agraden?» s'hi oposa l'acceptabilitat de «Me n'agraden molts».

a identificador de tot el grup verbal: *alegrar*. La impossibilitat o no de pronominalitzar amb *en* el subjecte diferenciaria respectivament les oracions dels verbs AcExp(-dat), d'una banda (130)*b*, de les oracions estatives OVS amb verbs DatExp i AcExp(+dat), de l'altra (130)*a*; és la mateixa prova que, segons Acedo-Matellán i Mateu (2015), diferenciaria les oracions dels verbs AcExp(+dat) de les dels verbs DatExp. Solà (2009) i Acedo-Matellán i Mateu (2015) arriben a un diagnòstic diferent amb la mateixa prova.

(130) a. No ens *en* desagrada (agrada, interessa) cap (d'aquestes amanides).²²²

b. *No me *n*'alegra cap (dels teus estirabots).

[Solà 2009: §54.1]

De vegades les proves amb el clític *en* semblen poc segures o poc definitives, amb subtils matisos difícils de diferenciar, i poden fer dubtar que les oracions (129)*b* i (130)*b* no siguin acceptables. No només no coincideix del tot el criteri de Solà (2009: §54.1) i de Acedo-Matellán i Mateu (2015) a l'hora de diferenciar la tipologia verbal amb aquesta prova, sinó que el mateix Solà (2009: §55) recull un comentari d'Oriol Camps, que no veu clar que l'oració (130)*b* sigui agramatical «perquè el pronom *en* representa un fragment començat amb *de*», com qualsevol altre complement començat amb *de*. L'explicació de Solà és que el tema de les oracions amb verbs AcExp(+dat) i DatExp no fa pròpiament la funció de «complement», sinó que és «una mena d'híbrid entre complement i subjecte; i quan l'experimentador ja és precisament complement directe (com en el cas en qüestió), aleshores el tema deu ser clarament subjecte».²²³ Segons Solà, això potser fa que l'oració amb un verb AcExp(-dat) (131)*a* ens soni menys natural que si la construïssim amb el verb DatExp *agradar* (131)*b* —amb un experimentador OI—, i que amb verbs com *alegrar* potser fariem l'oració d'una manera diferent, com l'oració de (131)*c*. Però no vol fer «cap afirmació categòrica: en terreny tan poc estable val més no buscar la quadrícula perfecta». Coincidint amb aquesta

²²² En aquest treball defenso que l'accepció 'ser interessant' del verb *interessar* és una accepció DatExp (cf. §5.2.4). Per això l'exemple de (130)*a* no recull pròpiament un verb DatExp (*agradar*) i un suposat verb AcExp(+dat) (*interessar*), sinó que tots dos són DatExp.

²²³ Solà col·loca entre cometes el terme *complement*. S'ha de tenir en compte que es tracta del text d'un article divulgatiu publicat en un diari (*Avui*); l'autor ha escollit un terme més entenedor per al públic general que no pas el terme més precís *argument intern*. Des del punt de vista de la teoria lingüística, el que indica Solà és la impossibilitat teòrica de construir amb acusatiu l'experimentador d'un verb AcExp(-dat) en una oració que hauria de considerar-se inacusativa si el subjecte postverbal pot pronominalitzar amb el clític *en*: si s'accepta com a bona l'oració de (131)*a*, suposaria un autèntic trencaclosques teòric, una oració inacusativa construïda amb acusatiu.

última observació de Solà, els dubtes que poden generar aquestes proves amb el clític *en* aconsellen que, per prudència, no es considerin com a concloents. A l'apartat §6.2.4.1 reprendré els arguments d'Acedo-Matellán i Mateu (2015) amb què defensen l'estructura inergativa estativa de les oracions amb datiu dels verbs AcExp(+dat).

- (131) a. No me n'alegra cap, dels teus estirabots (*o* de les teves bromes).
b. No me n'agrada cap, de les teves bromes.
c. No m'alegres gaire (no em fas gaire alegre), amb les teves bromes.

[Solà 2009: §55]

Tot i que no es tracta d'un cas de vacil·lació i és un tema diferent, determinats verbs DatExp com *agradar*, *desagradar*, *importar*, *interessar*²²⁴ o *repugnar* es poden construir amb el que alguns autors consideren un acusatiu: poden utilitzar el clític *es/se* per formar una oració reflexiva (132)-(136), fet que els aproxima als verbs SubjExp: {*m'estimo / m'odio / em menyspreo / em planyo...*} [*a mi mateix*] (cf. §2.2.1 i §2.2.4). En canvi, amb el clític *es/se* els verbs AcExp habitualment formen una construcció ergativa, clític que en aquest cas no estaria marcat amb acusatiu,²²⁵ i el fet que alguns verbs AcExp puguin construir-se amb datiu no els permet sempre de fer construccions reflexives, o almenys la interpretació reflexiva serà més marcada que l'ergativa.²²⁶

²²⁴ A l'apartat §5.2.4 i a la nota 405 defenso que l'accepció 'ser interessant' del verb *interessar* és una accepció DatExp. Segons Belletti i Rizzi (1988: 296 (11*b*)), el verb *interessare* italià no pot ser reflexiu, però als exemples de (135) comprovem que el català permet l'ús reflexiu de *interessar*. A la nota 396 de §5.2.4.1 dono una possible explicació d'aquesta diferència de comportament.

²²⁵ Diversos autors han estudiat la natura sintàctica del clític *es/se* dels verbs ergatius. Segons Ynglès (1991: 281-282), un *es/se* d'un verb reflexiu és acusatiu i un *es/se* d'un verb pronominal (ergatiu) és datiu. Per a l'espanyol, Masullo (1999) defensa que en les oracions ergatives el subjecte és un argument intern i el clític *se* és un argument extern, amb el tret de causació interna en les construccions ergatives inherents i, a més, el de força inanimada en els alternants intransitius de l'alternança causativa: és una caracterització sintàctica inversa a la que se sol caracteritzar per a les construccions reflexives, en què el subjecte seria l'argument extern i el clític *es/se* l'intern (cf. Rosselló 2008: §S 13.3.6.3*b*). Per contra, Mendikoetxea (1999*a* i 1999*b*) proposa una caracterització comuna per a tots els usos del clític *se* de l'espanyol, com un afix verbal de concordança, sigui una concordança objectiva (passives amb *se*, ergatives, reflexives...) o subjectiva (impersonal amb *se*). Per a Minguell (2012), el clític *se* és un element purament funcional i morfemàtic, que no té significat lèxic i no pot ser un argument: no hi ha diferents *se* segons les construccions en què apareix, sinó que és un comodí que pot indicar un procés de reflexivitat, o d'absorció, o d'aspectualitat. Per a Armstrong (2016), el clític *es* d'algunes construccions pronominals de l'espanyol és la marca de concordança amb el subjecte gramatical d'un tret no interpretable [ϕ] en un nucli defectiu que es copia fins al nucli T (cf. les notes 52 de §2.2.1, 551 de §6.1 i 676 de §6.4.2).

²²⁶ Un verb com *espantar* pot fer, en un context determinat, una construcció reflexiva com *En Joan s'espanta (a si mateix)*, amb un sentit diferent de l'ergatiu *espantar-se (tot sol, per si sol)*: per exemple, en Joan es mira al mirall i s'espanta de la imatge de si mateix que hi veu; també en un context recíproc es poden fer oracions com *En Joan i en Lluís s'espanten (l'un a l'altre)*. Per a la possibilitat dels verbs AcExp de formar oracions reflexives, vegeu Bouchard (1995: 287-291): cf. la nota 127 de §2.2.5.

- (132) a. *Com m'agrado. Un llibre per deixar anar l'autoestima* [Curtis i Cornell 2005: títol]
 b. *M'agrado molt més ara que fa vint anys.* [El Periódico, 28 d'agost del 2013]
- (133) a. —T'agrades a tu mateix? —No em desagrado.²²⁷
 b. —Però... vostè és guapo? —Mmm, no m'hi considero. És qüestió de gustos, si a algú l'hi semblo, millor. Tampoc em desagrado, eh? [Diari de Girona, 29 de setembre del 2012]
- (134) a. Jo m'importo poc, el teu somriure molt més.²²⁸
 b. [...] i de moment jo m'importo!²²⁹
- (135) a. Jo no em prenc seriosament, entre altres coses perquè no m'interesso a mi mateix.
 [El Periódico, 13 d'agost del 2013]
 b. M'escriuré jo el meu primer comentari, què [sic] trist! Només m'interesso a mi!!!²³⁰
- (136) a. [...] em repugno a mi mateix, em menyspreo però sempre ve un moment que no puc reprimir una ullada al tros que ha tocat al company: ha tingut més sort?... [Ferran de Pol 2009: 46]
 b. No sé si tinc prou forces per dir que, jo mateixa, em repugno.²³¹

No tots els verbs DatExp poden fer oracions reflexives o, altrament dit, no tots tenen un alternant SubjExp(refl). A l'apartat §3.1.4 s'ha vist que és un grup de verbs poc uniforme, no només per la tendència diferent de col·locar l'experimentador en posició preverbal o postverbal, sinó també per la capacitat d'acceptar un subjecte estímul de semàntica personal que sigui l'origen de l'experiència psicològica (137)a o no acceptar-lo (137)b. La reflexivitat hi està relacionada: lògicament, només podrà ser reflexiu un verb que accepti un subjecte personal, un verb DatExp(+pers).²³²

- (137) a. DatExp(+pers): *agradar, desagradar, desplaure, importar, interessar, plaure, repugnar*
 b. DatExp(-pers): *costar, doldre, provar, recar, remordir, xocar*

El contrast que Acedo-Matellán i Mateu (2015) assenyalen que hi ha entre els verbs DatExp (en general) i els verbs AcExp(+dat) en la pronominalització del SN subjecte amb el clíctic partitiu *en* depèn del verb DatExp que s'utilitzi per fer la prova. Sembla

²²⁷ <<http://www.xtec.cat/centres/c5007797/satir0405/EntKilian.htm>> (consulta: desembre del 2014)

²²⁸ <<http://www.fotolog.com/unquenoesmigsuec/mosaic/>> (consulta: octubre del 2015)

²²⁹ <<http://zouaveblog.blogspot.pt/2007/02/no-entenc-loptimisme.html>> (consulta: octubre del 2015)

²³⁰ <<https://aliuska.wordpress.com/2009/03/02/reflexions-desordenades-sobre-el-te/>> (consulta: novembre del 2015)

²³¹ <<http://somingravitto.blogspot.com.es/2011/02/tesgotes-mesgoto.html>> (consulta: novembre del 2016)

²³² Tot i així, els verbs DatExp(+pers) *desplaure* i *plaure* no accepten una oració reflexiva amb naturalitat (cf. §2.2.4 *in fine*). Sobre l'ús reflexiu del verb *interessar*, cf. la nota 224; pel que fa a l'ús reflexiu de *doldre*, cf. §5.2.2.

més natural amb els verbs de (137)*a* que amb els verbs de (137)*b* —cf. (138)*a* i (138)*b*—, però no sempre queda natural del tot o pot haver-hi contextos en què l'oració amb el clític *en* quedi més natural en alguna expressió concreta amb un verb del segon grup o més estranya amb un verb del primer grup. Probablement, hi hagi dos subgrups de verbs diferents englobats amb la mateixa etiqueta de DatExp, o també és possible que aquest grup de verbs compregui uns quants predicats de característiques poc homogènies, difícilment agrupables per uns quants trets plenament compartits.

- (138) a. No {me n' / me'n} {agrada / desagrada / desplaï / [?]importa / interessa / repugna / plau} cap (de les teves bromes).
 b. [?]No {me n' / me'n} {costa / dol / prova / reca / remordeix / xoca} cap (dels teus problemes).

Els verbs de (137)*a* s'aproximen als SubjExp i als AcExp en la possibilitat de tenir un subjecte personal. A més, s'assemblen només als SubjExp en la capacitat de participar en oracions reflexives i, segons molts autors, en el fet de participar en construccions estatives. En canvi, es diferencien de tots dos grups de verbs perquè el subjecte no pot ser mai un agent.²³³ Tenint en compte la possibilitat o no de tenir un subjecte de referència personal (i que pugui ser agentiu o no), la capacitat o no de formar oracions reflexives i la variada o difícil interpretació de la substitució del subjecte pel clític *en* segons els verbs, es pot intuir que les característiques d'aquests predicats són més complexes, diferents i polièdriques del que en un primer moment podria semblar, especialment en el cas dels verbs DatExp, i que l'analogia entre un possible grup de verbs AcExp i un altre de DatExp pot dependre de cada predicat concret.

3.2.3. Factors fonètics

Diversos autors esmenten que els verbs psicològics AcExp i DatExp que comencen per *i-* poden provocar vacil·lacions en el règim verbal quan l'experimentador està representat per un clític de tercera persona del singular datiu o acusatiu (*li* o *l'*), ja que la pronúncia és força similar amb qualsevol dels dos clítics: *li impressiona* o

²³³ Sovint s'ha afirmat que els verbs SubjExp participen en oracions estatives, incompatibles amb un agent (cf. Pylkkänen 1997; Arad 1998*a*; Rothmayr 2009); en canvi, Baker (1997) considera que el subjecte d'aquests verbs pot ser un agent/causer «who create mental representations of a certain kind», entès com una causa interna similar a la definida per Dowty (1991) i Levin i Rappaport Hovav (1995): cf. §2.2.1.

l'impressiona, li importa o l'importa (cf. Ruaix 1994: 83-86; Mestres et al. 2009: XX §3.1.2.3c). Ruaix (1994: 83, nota 7) aconsella tenir una prova que ajudi a desfer la vacil·lació en cas de dubte: «posant un verb auxiliar entremig es veu que ha de ser *li*: *li poden interessar moltíssimes coses.*»²³⁴

Si comparem tres exemples d'una mateixa publicació (139), la prosòdia i un cert paral·lelisme sintàctic (*l'interessaven, l'apassionaven*) poden facilitar que el verb *interessar* s'escrigui amb un clític aparentment acusatiu a (139)a, tot i que la prosòdia sembla influir per sobre del paral·lelisme a l'exemple de (139)b (*li agradava, l'interessava*). En canvi, quan el context és amb un SN ple postverbal, sense que hi influeixi l'aspecte fonètic del clític *li*, el verb *interessar* queda recollit amb datiu (139)c.

- (139) a. [...] les seves ocupacions li semblaven enutjoses. Ara, al contrari, ja no tenien per finalitat Dmitri Ivànovitx, sinó els altres homes; i, tot amb tot, l'interessaven, l'apassionaven, i això que eren nombroses. [Tolstoi 1985: 383]
- b. A Nekhlíú dov li agradava i l'interessava, perquè representava un tipus molt nou. [ibid.: 526]
- c. El rostre de la seva germana només s'animava i s'il·luminava quan li parlava de coses que interessaven al seu marit. [ibid.: 428]

3.2.4. *Concepció de la transitivitat*

La intuïció que la variació sintàctica pot estar ocasionada per la concepció que es té del món (cf. Ramos 2002: 399) o per la conceptualització lingüística de determinats contextos comunicatius (cf. Rosselló 2008: §S 13.3.7.3) suggereix que hi ha mecanismes psicològics que poden influir en la construcció sintàctica de les oracions. Caldrà explorar de quina manera la concepció que els parlants tenen del món pot influir a construir lingüísticament una mateixa escena segons esquemes conceptuals diferents. En aquest cas es tracta d'explorar els mecanismes conceptuals que puguin explicar l'alternança dels verbs psicològics.

En parlar del canvi de règim transitiu a intransitiu, Ruaix (1994: 82) afirma que hi ha uns quants verbs (entre els quals enumera especialment verbs AcExp) que «a partir d'un sentit recte clarament transitiu (postulant, doncs, un complement directe), són usats amb

²³⁴ Ruaix (1994) defensa el règim intransitiu del verb *interessar*.

un sentit translàtic que, connotant idees de benefici o dany, plaer o disgust, etc., postulen un complement indirecte (un objecte indirecte, una persona que rep quelcom)». Aquestes idees de «benefici o dany, plaer o disgust» o de «rebre quelcom», en contrast amb el concepte de pacient de determinats objectes directes, poden actuar en el subconscient del parlant a l'hora d'expressar com incideix la predicació verbal en l'experimentador. En una descripció semàntica similar, Solà (2009: §69) es refereix als verbs *convenir*, *agradar*, *interessar* i *preocupar* com a verbs psicològics que «porten un complement indirecte “d'interès”». ²³⁵

Ynglès (2011: 113) indica que hi ha una funció del cas datiu —menys central que altres funcions del datiu i que es manifesta de manera diferent segons les llengües— que està associada amb la reducció de la transitivitat. Segons aquesta funció, en les oracions amb dos participants (habitualment animats) l'elecció del cas acusatiu o del cas datiu per a l'objecte indicaria un grau d'afectació diferent: més elevat amb cas acusatiu —afectació d'un pacient, que sovint s'ha relacionat amb la transitivitat prototípica— i menys elevat amb cas datiu. És la necessitat de «discriminar entre interaccions energèticament asimètriques, amb efectes en el pacient, o més atenuades» (Ynglès 2011: 114), o també «la tendència natural de buscar formes diferents per a l'expressió de coses diferents» (Ynglès 2011: 281). ²³⁶

El concepte de *theme-affectedness* (afectació del tema) com un factor d'influència sintàctica ha estat criticat per lingüistes com Landau (1999: 27-29); per això, avançaré en aquesta hipòtesi amb el benentès que pot influir en els esquemes mentals del parlant, en la construalitat que denoti la conceptualització de l'escena que vol descriure, tot i que la llengua pot tenir un altre marc sintàctic vàlid i específic per fer-ho. De fet, també es podria defensar que el mateix concepte de transitivitat, tan debatut en l'àmbit lingüístic, pot tenir una explicació més conceptual que no pas de categoria lingüística.

²³⁵ Tot i que en el present treball no considero aquests quatre verbs com del mateix grup de predicats, és pertinent aquesta descripció semàntica de Solà en considerar que són verbs que poden regir datiu.

²³⁶ En parlar de l'alternança acusatiu/datiu de verbs psicològics de l'espanyol com *molestar*, Parodi-Lewin (1991: 146) expressa una idea similar, però en lloc de disminució de l'afectació amb el cas datiu parla d'absència d'afectació: «The Case alternations Accusative-Dative (or structural Case-inherent Case) in Spanish psych-verbs do not derive from a general principle [...]. They are Language specific. They are one of many options that speakers have to bring out syntactically differences in meaning. Case alternations are an effective tool used in many languages to express presence or absence of affectedness in a sentence. [...] Other languages, like English, may not select Case to express affectedness, but they express it some other way.»

De vegades, la construalitat diferent de l'oració incideix en un canvi de significat del mateix verb prou evident, com en els exemples de Smith (1987) de l'alemany que recull Ynglès (2011: 113-114): el verb *klopfe* amb datiu denota un contacte físic dèbil i amb poca transmissió d'energia, com 'donar copets', i amb acusatiu un contacte amb força energia que produeix un efecte concret, com 'pegar'; el verb alemany *trepitjar* d'una oració similar a *Ell li va trepitjar el peu*, amb acusatiu «ressalta la intencionalitat d'un agent, la intensitat de la seva acció» (*Er trat ihn_{AC} auf den Fuss*), amb datiu «evoca el fet com a accidental, essent-hi més prominent el resultat, és a dir, la sensació produïda en l'experimentador» (*Er trat ihm_{DAT} auf den Fuss*). La perfectivitat o el concepte d'acció acabada també es relaciona amb un grau més elevat d'afectació, com ho mostra la doble construcció del verb *ajudar* de l'hongarès amb el significat 'ajudar algú', amb el prefix perfectiu *meg-* a la construcció acusativa (*Megsegit valakit*) i sense prefix a la dativa (*Segit valakinek*): exemples de Hopper i Thompson (1980: 266-267) recollits per Ynglès (2011: 114 (4)).

Una manera diferent d'explicar el mateix fenomen és afirmar que la diferència entre acusatiu i datiu marca la distància conceptual que el parlant percep entre el verb i l'argument objecte: molt pròxima amb acusatiu i més allunyada amb datiu. De forma simbòlica o icònica s'associaria menys distància amb més grau d'afectació (cf. Haiman 1983, 1985). Segons Ynglès (2011: 115), seria un mecanisme molt productiu en català, quan sovint s'utilitzen verbs transitius (*petonejar*, *acariciar*, *bufetejar*, *empentar*) —que denoten una afectació intensa— transformant-los en predicats complexos de [verb lleuger + nom] (*li {vaig fer petons / vaig fer carícies / donar una bufetada / donar una empena}*): aconsegueix «situar el receptor a més distància».

Ynglès (1991: 279-280) aporta un altre argument a favor de considerar l'experimentador datiu com un element afectat. Defensa que el clític *es/se* dels verbs ergatius pronominals Subj(i)Exp(pr) és una proforma amb cas datiu que assigna el rol de pacient al subjecte experimentador (experimentador pacient), com és també datiu el clític dels verbs AcExp quan es construeixen amb datiu. En tots dos casos, els experimentadors «són alhora ORIGEN i TERME del 'moviment' expressat pel verb (parteix d'ells i alhora els afecta). Tenim, doncs, que un DAT pot projectar-se semànticament com un PA [pacient] (el rol relacionat tradicionalment amb l'ACUS)».

Des d'una altra perspectiva, Pineda (2012) aborda l'alternança acusatiu/datiu de verbs que es podrien englobar conceptualment sota l'etiqueta de predicats de transferència, en què un destinatari acaba en possessió o en contacte del que es transfereix, o que denoten un moviment direccional o orientat cap a algú. En concret, verbs de transferència de comunicació (*telefonar, trucar* i altres variants —*tocar, cridar, picar*—, *escriure, respondre, contestar*) o de possessió (*pagar, robar*). Solen ser verbs ditransitius —amb OD i un OI personal—, però també es poden construir amb un sol argument del SV; quan aquest únic argument sigui de persona és quan es pot presentar l'alternança acusatiu/datiu. Segons Pineda, la manera com els parlants conceben el grau d'afectació de la persona receptora de la transferència serà la que determini el règim sintàctic d'aquest argument: amb acusatiu si es concep l'argument amb un alt grau d'afectació, com a prototípicament transitiu (140)*b*; amb datiu si se'l concep amb un baix grau d'afectació, amb un grau inferior de transitivitat (140)*a*: es concep un complement de persona amb acusatiu com a més afectat que un amb datiu. Pineda (2014) indica que no tots els verbs que fan l'alternança permeten fer-hi una distinció semàntica com l'assenyalada a (140) (per exemple, *telefonar*), i aleshores el parlant que utilitza les dues opcions pot vacil·lar i les pot combinar sense diferència de sentit (141).

- (140) a. No coneixes l'avi: no hi ha home en aquest món que pugui robar-li i sortir-se'n.
 b. El van matar. I el van robar.

- (141) a. A veure, truca-li, truca-li i així sabem què passa. Va, truca'li! (S, Central Cat)
 b. Per què li hem de trucar a la nit si hem estat no sé quants dies sense trucar-lo? (S, Central Cat)

[cf. Pineda 2014: (27)-(28)]

Per a l'objecte d'estudi d'aquest treball és pertinent tenir en compte el comportament d'aquests verbs, tot i que es diferenciïn clarament dels verbs psicològics que participen en l'alternança acusatiu/datiu, en què els mecanismes de preeminència oracional dels arguments juga un paper important (cf. 2.2.7). Com que els verbs de transferència solen ser agentius, el subjecte gramatical tindrà habitualment la prioritat estructural i semàntica, i aquest no serà un factor que intervingui en l'alternança: això permet aïllar quins altres factors poden intervenir en l'alternança acusatiu/datiu, per intentar comprovar si són també d'aplicació a l'alternança dels verbs psicològics.

Pineda (2014) assigna el nom de Grammar 1 (G1) a les varietats que marquen el cas amb datiu i utilitzen l'aplicatiu baix romànic, i Grammar 2 (G2) a les que ho fan amb

acusatiu i utilitzen l'aplicatiu baix anglosaxó: seguint Ramos (2005), indica que la majoria de varietats del valencià i baleàric serien G1 i la majoria del català central serien G2. L'aplicatiu baix relaciona un argument meta amb un argument tema. Segons Pineda, en tots dos casos el complement és una meta, com és d'esperar quan va amb datiu, però marcat amb un *Marcatge diferencial d'objecte indirecte* (MDOI) —o *Differential Indirect Object Marking* (DIOM)— quan és acusatiu (cf. Bilous 2011; Pineda 2016).²³⁷ Encara que de forma no transparent, serien verbs transitius, de natura inergativa amb un complement cognat: *telefonar = fer una telefonada*. El nom cognat és el tema i l'argument de persona, la meta: l'argument de persona rebrà cas datiu inherent amb l'aplicatiu baix romànic i cas acusatiu estructural amb l'aplicatiu baix anglosaxó (cf. Fournier 2010: 209). En les varietats G2 l'acusatiu estructural explica que aquestes oracions puguin passivitzar: *L'Albert ha estat telefonat per un directiu* (cf. la nota 730).

Però existeix també la Grammar 3 (G3) en diverses varietats del català central i baleàric i, crucialment, en el català estàndard: els parlants usen tots dos codis amb una distinció semàntica, si el verb ho permet, perquè tenen accés a tots dos aplicatius. Hi ha una falta de sistematicitat en els parlants G3 a l'hora d'assignar cada un dels dos casos amb cada un dels dos significats, ja que és possible fer-ho amb verbs com *robar*, però no pas amb verbs com *telefonar*. D'aquesta falta de sistematicitat Pineda (2014) conclou que el que permet a alguns parlants de fer distincions semàntiques a través dels dos casos (acusatiu o datiu) no depèn de la sintaxi, sinó de la seva conceptualització de l'escena a què volen referir-se. Als apartats §5.3.1 i §6.2.4.2 reprendré els arguments de Pineda per estudiar, respectivament, la incidència del factor conceptual en l'alternança acusatiu/datiu dels verbs psicològics catalans i l'estructura argumental dels verbs que hi participen.

3.2.5. Localització, afectació i causa interna activa

A l'apartat §1.1 indico que sovint s'ha comparat l'experimentador amb una localització o un contenidor de l'experiència psicològica (cf. Landau 2010, entre d'altres). Aquesta afirmació tindria especial transcendència en un idioma com el català si acceptem el

²³⁷ És un fenomen invers del *Marcatge diferencial d'objecte* (MDO) —*Differential Object Marking* (DOM)—, amb què llengües com l'espanyol, el portuguès, el romanès o algunes varietats del català marquen amb una *a* determinats OD (com si fossin OI).

postulat d'Ynglès (2011) sobre els dos dominis en què es pot organitzar el llenguatge: el de l'espai i el del temps, dues maneres diferents de construir i conceptualitzar una mateixa escena. L'organització del català ho faria en el domini de l'espai (domini-E), a diferència de l'anglès, que ho faria en el domini del temps (domini-T). Per això tenim el contrast de (142) entre les dues llengües. Al català es ressalta una relació estàtica o no energètica entre un fons, representat pel datiu (*em*), i una figura (*els ulls*), en què el datiu és l'element més prominent, el fons que domina la visió de l'escena (142)*b*; a l'anglès, en canvi, es ressalta l'acció en el temps d'una força dinàmica o energètica, en què el subjecte amb un possessiu (*my eyes*) és l'element més prominent de l'acció o l'origen de l'energia (*trajector*) cap a una fita (142)*a*.

(142) a. My eyes itch. ['els meus ulls piquen']

b. Els ulls em piquen / em piquen els ulls.²³⁸

[Espinal i Ynglès 2010: 49 (40)]

Fent una similitud amb el contrast de l'exemple (142), sobre la construcció anglesa amb un possessiu i la catalana amb datiu possessiu, es pot entendre també l'existència dels verbs DatExp en català, a diferència de l'anglès: el contrast de (143) indicaria la construcció en el domini de l'espai en català (143)*b* i en el domini de l'acció en anglès (143)*a*. La diferent construalitat dels verbs *to like* anglès i *agradar* català mostra la preferència per un domini diferent en cada llengua. Ara bé, el participant més prominent és l'experimentador en tots dos casos, en totes dues construccions domina la visió de l'escena. La diferència es troba en el tipus de relació entre l'experimentador i l'estímul de l'experiència psicològica que es ressalta en cada construcció: a (143)*b* es ressalta la relació estàtica entre el datiu (*m'*) i una predicació (*la xocolata agrada*) i, seguint Baker (1997), a (143)*a* es ressaltaria conceptualment una mena d'«acció» o creació d'una representació mental per part d'un «agent» experimentador.²³⁹

(143) a. I like chocolate.

b. M'agrada la xocolata.

Aquesta pot ser la raó del canvi de règim de tres verbs que no formen part pròpiament dels verbs psicològics emotius, amb una alternança nominatiu/datiu en discussió (144)*a*-

²³⁸ L'ordre oracional neutre o no marcat d'aquesta oració és *Em piquen els ulls*.

²³⁹ Sobre el caràcter estatiu o no estatiu dels verbs SubjExp, vegeu §2.2.1.

c: *agafar*, *apetir* i *esperar* (cf. la taula 5 de §3.1.1, apartats §3.1.3.2.3 i §3.1.4, i nota 190).²⁴⁰ Seria un argument a favor d'acceptar el règim datiu d'aquests verbs: la preferència del català pel domini de l'espai i per la construalitat oracional que denota aquest domini. Fins i tot, amb el verb del llenguatge col·loquial *flipar* —que pot funcionar com 'entusiasmar-se', amb un subjecte experimentador, o com 'agradar molt', amb un datiu experimentador— s'esdevé un fenomen similar (cf. l'entrada *flipar* del GDLC) (144)d.²⁴¹ Malgrat els contrastos de (144), l'experimentador sempre es manté com el participant més prominent de l'escena en tots quatre doblats.

(144) a. En Lluís agafa son.	→	A en Lluís li agafa son.
b. En Lluís apeteix els plaers de la vida.	→	A en Lluís li apeteixen els plaers de la vida.
c. En Lluís espera desgràcies.	→	A en Lluís li esperen desgràcies.
d. En Lluís flipa amb les motos.	→	Li flipen les motos. [GDLC]

La preferència del català pel domini de l'espai pot donar raó d'un altre fet de característiques similars: a l'alternança emotiva/volitiva —DatExp/SubjExp(pr-prep)_A: cf. §2.2.4, §2.2.5 i §6.4— l'experimentador es manté com el protagonista en tots dos alternants, a diferència de l'alternança causativa. Però el que és més significatiu és que els alternants SubjExp(pr-prep)_A es construeixen en el domini del temps i —excepte *interessar-se* {*en/per*}²⁴²— no s'utilitzen gaire en català (*agradar-se de*, *desagradar-se de*, *plaire's en*); per a alguns parlants sonen una mica estranys i, de forma més habitual, tendeixen a utilitzar els verbs DatExp o perífrasis analítiques dels DatExp, que construeixen oracions en el domini de l'espai. Ara bé, quan parlem d'oracions amb verbs psicològics emotius no és suficient la caracterització de l'experimentador com una localització passiva. Semànticament i conceptualment és també un element afectat (cf. §3.2.4), o bé com un pacient prototípic en les oracions de canvi d'estat amb verbs AcExp i experimentador acusatiu (*En Lluís atabala el teu pare*) o bé com un element menys afectat en les oracions amb experimentador datiu dels verbs DatExp (*Al meu*

²⁴⁰ Aparentment, sembla que el verb *abellir* pot aparèixer amb un experimentador nominatiu, en lloc d'un de datiu, i participar en alternança nominatiu/datiu: és una teòrica accepció psicològica amb subjecte experimentador que no he trobat recollida en cap diccionari. El que s'esdevé és que amb un nominatiu de referència personal el verb canvia de sentit per significar 'embellir, adornar' (cf. DCVB), i no es tracta d'una accepció psicològica (el subjecte no és un experimentador): «Cadascú ha d'enriquir i d'abellir el món en la mesura que pot, i amb més raó encara un artista» (Zgustova 2005: 189).

²⁴¹ El DCC recull el verb *flipar* com a sinònim de *al·lucinar*, i una accepció de *al·lucinar* és 'agradar molt'.

²⁴² A l'apartat §2.2.5 dono una possible explicació de l'ús més general del verb *interessar-se* {*en/per*}, a diferència d'altres verbs menys utilitzats com *agradar-se de*, *desagradar-se de* i *plaire's en*.

pare li importa el que facis). El datiu indicaria una disminució de l'afectació respecte de l'acusatiu, però continua sent un element afectat.²⁴³ A més, en el cas dels verbs psicològics emotius no és tampoc una afectació passiva: hi ha una causa interna *activa* en l'experimentador (cf. §1.1), ja que participa en l'efecte expressat pel verb i alhora hi queda afectat.²⁴⁴

Hi ha una explicació des del punt de vista informatiu de la restricció dels verbs psicològics als SNe postverbals i la consegüent impossibilitat d'estar representats pel clíctic *en* (145) en una entonació neutra de l'oració (cf. §2.1.2). Però també es pot donar una explicació semàntica del fenomen: la construcció amb afectació i alhora participació *activa* de l'experimentador exigeix un cert grau d'especificitat — pròpiament dit, de no-inespecificitat²⁴⁵— de l'experiència psicològica (cf. §1.1). Hi ha una relació entre aquest tipus d'afectació i la falta d'inespecificitat, dues característiques prototípiques dels verbs psicològics emotius, que els diferencia d'altres predicats amb contingut psicològic, com els intel·lectuals (147)*a* o els volitius (147)*b*. En canvi, la presència d'un quantificador en el sintagma postverbal permet substituir el nucli del sintagma pel clíctic *en*, ja que el sintagma quantificat amb els verbs psicològics emotius no és inespecífic (146). D'una banda, «els SNs sense determinació ni quantificació explícita són sempre inespecífics» (Brucart 2008: §S 7.2.2.2c) (145); de l'altra, els arguments quantificats poden tenir una lectura inespecífica i una altra d'específica: amb la primera es tracta de SNe quantificats amb cas partitiu inherent i amb la segona es tracta de SD quantificats amb cas estructural (cf. Rigau 1991: 237-239), però és aquesta segona lectura la que s'obté en els exemples de (146).²⁴⁶

²⁴³ En un àmbit diferent del dels verbs psicològics, Todolí (2008: §S 6.5.7.3) indica que els pronoms *hi* i *li* poden alternar en oracions en què un SPrep designa una entitat humana (SPrep del tipus *al damunt de, al costat de, al darrere de, a prop de*, etc.), amb l'exemple *Marta es va asseure al davant de Lluís i Joana {s'hi / se li} va asseure al costat*: «La tria d'una forma o una altra depèn de la interpretació del complement: el clíctic adverbial apareix quan el complement té una interpretació locativa neutra, mentre que el datiu s'emptra si el complement rep una interpretació de persona o d'entitat afectada.»

²⁴⁴ És la idea d'Ynglès (1991: 279-280) quan indica que els experimentadors datius «són alhora ORIGEN i TERME del 'moviment' expressat pel verb (parteix d'ells i alhora els afecta)», afirmació que es pot aplicar analògicament i amb diferents matisos als experimentadors nominatius i acusatius.

²⁴⁵ És més precís el terme *no-inespecificitat* perquè els verbs psicològics emotius es poden construir amb sintagmes postverbals de referència específica o de referència genèrica, però no pas de referència inespecífica. El terme *especificitat* no inclou la referència genèrica (cf. §2.1.2).

²⁴⁶ Segons Rigau (1991: 240-241; 1994: 33-34, nota 8), el clíctic *en* d'oracions amb un SD no pot rebre cas partitiu inherent del verb —a diferència del que s'esdevé en les oracions en què el clíctic substitueix un SNe (que és sempre inespecífic)—, només pot rebre cas genitiu d'un quantificador. Per això oracions com

- (145) a. *La Maria estima nens. / *La Maria n'estima, de nens. [SubjExp]
 b. *El soroll espanta pacients. / *El soroll n'espanta, de pacients. [AcExp]
 c. *S'han espantat pacients. / *Se n'han espantat. [Subj(i)Exp(pr)]
 d. *A en Joan li agraden cotxes. / *A en Joan {li n' / n'hi} agraden, de cotxes. [DatExp]
- (146) a. La Maria estima tres nens. / La Maria n'estima tres, de nens. [SubjExp]
 b. El soroll espanta uns quants pacients. / El soroll n'espanta uns quants, de pacients. [AcExp]
 c. S'han espantat molts pacients. / Se n'ha espantat molts, de pacients. [Subj(i)Exp(pr)]
 d. A en Joan li agraden dos cotxes. / A en Joan {li n' / n'hi} agraden dos, de cotxes. [DatExp]
- (147) a. La Maria sap llatí. / La Maria en sap, de llatí.
 b. La Maria vol formatge. / La Maria en vol, de formatge.

Amb una determinada entonació, les oracions amb el clíctic *en* que substitueix un aparent SN plural escarrit o nom de massa escarrit són bones (148). L'entonació (148) pot fer una funció similar a la de la quantificació de (146): permet una semàntica no inespecífica de les oracions amb aquests verbs *i*, per tant, es tractaria en realitat d'un SD.

- (148) a. {Si que / Mira que / Ø} n'estima, de nens, la Maria!
 b. {Si que / Mira que / Ø} n'espanta, de pacients, el soroll!
 c. {Si que / Mira que / Ø} se n'han espantat, de pacients!
 d. {Si que / Mira que / Ø} {li n' / n'hi} agraden, de cotxes, a en Joan!

Un altre contrast que ens indica que l'experimentador no només és el contenidor o la localització de l'experiència psicològica sinó que, a més, pot ser un element afectat és el que obtenim amb verbs pseudoimpersonals i un datiu que sigui experimentador (149)a o no ho sigui (149)b. En el primer cas, el clíctic és obligatori; però en el segon cas és més difícil que el parlant conceptualitzi *la taula* com un element afectat: s'hi ressalta el valor locatiu i el clíctic no és obligatori. Però si a (149)b es conceptualitza *la taula* com una personificació i un element afectat, es construirà l'oració amb un clíctic *li* obligatori (cf. §6.3.3.2).²⁴⁷

les de (145) serien agramaticals i oracions com les de (146) —amb un quantificador— serien gramaticals: **Te n'agraden?*; **Ens dolen fets*; *Me n'agraden molts* (exemples de Rigau 1994: 33-34, nota 8). En les oracions amb quantificador el sintagma que substitueix el clíctic és semànticament partitiu (cf. Enç 1991), però denota una part d'un conjunt específic. Rigau (1991: 240-241) assenyala que és el mateix cas genitiu que el clíctic *en* rep d'un nom («The clitic can express Genitive Case assigned by a quantifier or a Noun»): *N'has sospesat les dificultats?*; *Se me n'escapen, els detalls*; *Només n'han cremat les proves* (exemples de Bartra Kaufmann 1987: 419 (79)). Per a més informació, cf. §6 i les notes.533 i 535.

²⁴⁷ Cf. Rigau (1978) per a la utilització del clíctic *li* en substitució d'un datiu inanimat personificat.

- (149) a. {Li/*Ø} falten uns quants amics a l'Arnau per ser feliç.
b. {Hi/Ø}/{Li} Falten tres centímetres a la taula per arribar a un metre.

Diversos autors han descrit la impossibilitat dels verbs psicològics, tant de l'espanyol com del català, de dur un SN plural escarrit —o un nom de massa escarrit postverbal—, des del punt de vista de l'estructura argumental de les oracions amb aquests verbs (cf. Cuervo 2003; Espinal i Mateu 2011). Aquest és un punt especialment controvertit a l'hora d'acceptar —cf. §2.2.4 i §2.2.4.2— la natura inacusativa de les construccions amb verbs DatExp (cf. Rigau 1990). Si considerem la relació entre afectació, causa interna activa i no-inespecificitat, podem tenir una explicació semàntica d'aquest fenomen, a més de l'explicació informativa recollida a l'apartat §2.1.2. Des del punt de vista de l'estructura argumental, als apartats §6.3.3, §6.3.4, §6.4.3 i §6.7 reprendré aquestes consideracions sobre la natura inacusativa de les oracions amb verbs DatExp i amb altres oracions de semàntica psicològica.

3.2.6. *Conclusions*

El debat sobre la incidència de factors externs o interns en l'alternança acusatiu/datiu dels verbs AcExp continua obert. De les dades aportades se'n pot intuir que hi ha una incidència de tots dos factors, en la mesura que els factors interns possibiliten el canvi sintàctic, però que probablement s'ha iniciat o accelerat per factors externs.

Igualment, queden per explicar quines són les raons per què uns verbs AcExp determinats tendeixen a fer l'alternança i uns altres, no. Si s'accepten les causes sintacticosemàntiques, analògiques o conceptuals sobre l'alternança, per què uns verbs les manifesten amb un canvi de règim i uns altres, no?, ja que potencialment aquestes causes poden incidir en tot el grup dels predicats AcExp. Les úniques causes que assenyalen un grup de verbs concrets (els que morfològicament comencen per la vocal *i*) són les fonètiques, d'abast molt limitat per explicar la totalitat del fenomen.

D'altra banda, es confirma que els verbs DatExp formen un grup de predicats poc homogeni. La suposada atracció que aquest grup exerceix sobre els verbs AcExp en determinats contextos necessita un refinament. En la descripció de l'alternança s'insisteix amb una certa unanimitat a dir que els verbs AcExp que es construeixen amb

datiu ho fan amb un canvi d'ordre oracional —que seria l'ordre no marcat— i doblament de clíctic. Si a aquest fet hi sumem que els verbs AcExp són predicats que accepten un subjecte de referència personal, quan es construeixin amb datiu s'assemblaran més a un tipus de verbs DatExp que a uns altres: els que se solen construir amb datiu preverbal, subjecte postverbal i doblament de clíctic i, a més, accepten un subjecte personal. El verb DatExp(+pers) prototípic que reuneix aquestes característiques és el verb *agradar*: tant per l'ordre oracional i la duplicació de clíctic que mostra en les oracions en què participa (cf. §3.1.3.2.1), com per la possibilitat d'escollir un subjecte de semàntica personal i, fins i tot —a diferència de la majoria de verbs AcExp—, construir oracions reflexives (cf. §3.1.4 i §3.2.2).

En aquesta línia, també caldrà aprofundir en la possible falta d'homogeneïtat dels verbs AcExp, tot i ser un grup de predicats força nombrós i tenir una caracterització precisa com a verbs causatius de canvi d'estat que participen en l'alternança causativa (cf. Ynglès 1991, Pesetsky 1995, Bouchard 1995, Cabré i Mateu 1998, Rosselló 2008, Acedo-Matellán i Mateu 2015, GIEC §21.5*b-c*). Caldrà explorar si hi ha raons idiosincràtiques de verbs AcExp concrets que expliquin el comportament sintàctic no només dels verbs que presenten l'alternança acusatiu/datiu (cf. taula 7 de §3.1.2), sinó també dels verbs el règim dels quals està més en discussió (cf. taula 5 de §3.1.1).

A §2.2.2 s'hi descriuen els verbs Subj(i)Exp(pr-ci) i a §2.2.3 els verbs AcExp(ce): els primers són com els alternants intransitius de l'alternança causativa i els segons com els alternants transitius, però cap dels dos tipus de verbs poden formar l'altre alternant i, per tant, no poden participar en l'alternança causativa. Per buscar raons idiosincràtiques de verbs concrets, es pot esbrinar si determinats verbs AcExp presenten una evolució que els aproxima a un d'aquests dos tipus de predicats, o perquè es resisteixen a regir un acusatiu —com els Subj(i)Exp(pr-ci)— o perquè es resisteixen a abandonar una causa externa que expliqui l'efecte en l'experimentador —com els verbs AcExp(ce).

Com mostren les dades de Ginebra (2003: 14) —exemples de (124) (cf. §3.2.1.2)—, és possible construir oracions estatives de verbs AcExp i canvi d'ordre oracional OVS tant amb un experimentador datiu com amb un d'acusatiu, i dedueixo que en tots dos casos l'experimentador es troba en la posició oracional preminent que li és pròpia. Ginebra (2003: 29-30) dóna més exemples d'aquestes oracions amb acusatiu (cf. els exemples de (127) a §3.2.1.2). Més endavant veurem que Ginebra (2003: 28-29; 2005: §280) indica

que la posició avançada no marcada de l'experimentador impossibilita separar-lo de la resta de l'oració amb una coma: cf. els exemples de (171)-(173) a §4.2.

El concepte d'afectació pot ser un factor a tenir en compte en l'alternança acusatiu/datiu. Fins a quin punt l'elecció del règim indica que el parlant concep l'experimentador com una entitat amb un grau d'afectació, plena o disminuïda, podria explicar els casos de vacil·lació en un mateix parlant quan utilitza els verbs que presenten alternança (cf. taula 7 de §3.1.2). Els aspectes conceptuals també es poden explicar des de la construalitat de l'oració en el domini del temps o de l'espai, amb la selecció del participant més prominent que domina la visió de l'escena: la preferència del català pel domini de l'espai pot ser útil per esbrinar o per explicar el règim dels verbs més controvertits (cf. taula 5 de §3.1.1).

Finalment, en la mesura que en les oracions amb verbs psicològics hi ha un experimentador que alhora és un element afectat i una causa interna activa de la seva pròpia experiència psicològica, es poden considerar oracions causatives, tot i que amb una causativitat diferent segons la funció sintàctica dels arguments que participen en les oracions amb verbs psicològics emotius.²⁴⁸ A més, la restricció als SNe postverbals dels verbs psicològics pot rebre una explicació afegida a la de caràcter informatiu (cf. §2.1.2), com un tret d'especificitat característic de l'experiència psicològica.

Les conclusions del capítol §3, dedicat a la descripció i a les causes de l'alternança acusatiu/datiu, seran útils per als capítols restants d'aquest treball. És un capítol que deixa molts interrogants oberts i exigeix fer una anàlisi de l'alternança que permeti respondre a tants interrogants com sigui possible, i que es pugui aplicar tant a l'estudi de les característiques idiosincràtiques dels diferents predicats (capítol §5) com a l'elaboració d'una proposta d'estructura argumental per grups de predicats (capítol §6). Dedicaré el capítol §4 a fer aquesta anàlisi de l'alternança.

²⁴⁸ Cal tenir en compte que es tracta d'una caracterització semàntica de la causativitat. Des del punt de vista estructural, una causa és sempre un argument sintàcticament prominent.

4. Anàlisi sintàctica i semàntica de l'alternança acusatiu/datiu

Als apartats §3.1 i §3.2 s'hi ha constatat la remarcable divergència de criteris sobre els verbs que poden fer l'alternança acusatiu/datiu, sobre les causes que l'originen i sobre la genuïnitat o no genuïnitat de l'alternant amb datiu. A més, la possibilitat de construir oracions similars a les dels alternants intransitius de l'alternança però amb un experimentador acusatiu (cf. Ginebra 2003), és a dir, sense un canvi de règim del verb AcExp, fa més complicat l'estudi d'aquest fenomen. Davant un panorama tan complex que afecta un nombre força elevat de predicats, convé iniciar, pas a pas, una anàlisi del fenomen amb proves sintàctiques i semàntiques que ajudin a entendre els mecanismes que intervenen en l'alternança.

En aquest capítol §4 analitzaré primer què diferencia les oracions esdevenimentals d'ordre SVO de verbs AcExp amb experimentador acusatiu de les estatives d'ordre OVS dels mateixos verbs construïdes amb experimentador datiu, tenint en compte les característiques de cada un d'aquests dos tipus d'oracions (cf. §4.1). Tot i que és una anàlisi que ajuda a caracteritzar de manera diferent totes dues construccions, no permet determinar quin règim ha de tenir l'experimentador en les oracions estatives d'ordre OVS —ja que el català també pot fer aquestes oracions amb acusatiu—, i obliga a estudiar quina és la natura del datiu i de l'acusatiu que es presenten en aquestes oracions estatives. Faig aquest estudi a l'apartat §4.2 a partir de la caracterització de l'experimentador datiu de les oracions amb verbs DatExp i comprovo que les característiques sintàctiques, semàntiques i pragmàtiques d'aquest datiu coincideixen tant amb el datiu com amb l'acusatiu de les oracions estatives OVS amb verbs AcExp. Aquestes dades permeten obtenir una similitud entre les oracions de verbs DatExp i les estatives OVS de verbs AcExp, però exigeixen aprofundir en les característiques d'aquestes últimes oracions construïdes amb acusatiu, per intentar diferenciar-les de les construïdes amb datiu. Dedico l'apartat §4.3 a aquesta anàlisi per arribar, entre altres conclusions, a deduir que l'acusatiu de les oracions estatives OVS de verbs AcExp és en realitat un datiu que amb determinats verbs es presenta en forma d'acusatiu.

4.1. Contrast entre les oracions de verbs AcExp amb acusatiu i amb datiu

Començo per intentar distingir les característiques sintàctiques i semàntiques de cada un dels dos alternants que presenten un canvi de règim, sense considerar, de moment, la possibilitat de formar un alternant estatiu d'ordre oracional OVS sense canvi de règim verbal. Si tenim en compte la línia de treball que Cabré i Mateu (1998) van fer servir per determinar l'estructura de construccions amb verbs AcExp(-dat), AcExp(+dat) i DatExp —cf. els exemples de (119), (121) i (126) a §3.2.1.2—, és pertinent definir en quins contextos s'usen els verbs AcExp amb una estructura d'acusatiu o amb una altra de datiu.

Juntament amb les proves sintàctiques aspectuals, hi ha altres diferències que permeten destriar les dues construccions: la diferència en l'ordre oracional no marcat, la possibilitat de participar o no en l'alternança causativa o la diferent interpretació de la quantificació segons el tipus de predicat, entre d'altres, poden ser útils per aconseguir aquest objectiu. Recullo unes quantes proves que, per contrast, poden ajudar a desfer l'ambigüïtat d'aquests verbs i a decidir en cada cas si una oració es pot construir amb acusatiu o, hipotèticament, amb datiu, al marge de consideracions normatives. Per fer les proves, manllevo de Solà (2009: §54.1) dues oracions amb el verb *molestar* i amb règim diferent. Com ja Solà indica, els verbs que presenten l'alternança participen en oracions amb acusatiu i amb datiu que «no són semànticament equivalents».²⁴⁹

- (150) a. A la Maria *li molesten* els nens ('li són una molèstia, no els suporta, no és criaturera').
b. Els nens *molesten la Maria* (o *la molesten*) tirant-li boles de paper ('li fan alguna cosa que li causa molèstia').

[Solà 2009: §54.1]

Les dues oracions de (151) mostren dues construccions possibles del verb AcExp *molestar*: a (151)a el verb regeix acusatiu en una oració esdevenimental de causació externa amb canvi d'estat i ordre neutre SVO, i a (151)b el verb regeix datiu en una oració estativa d'ordre neutre OVS i duplicació de clític.

²⁴⁹ Cf. els exemples de Gutiérrez Ordóñez (1999: §30.5.2.5 (87)) de l'espanyol: *Los niños la molestan* (= «Le están causando molestias»); *Los niños le molestan* (= «Los niños no le gustan, le resultan molestos»). Fullana (1994-1995: 185-186) mostra amb dos exemples del català el contrast assenyalat per Grimshaw (1990) en els verbs ObjExp, entre el que anomena una *lectura psicològica* (primer exemple) i una *lectura agentiva* (segon exemple): *Els nens/els crits molesten l'àvia* (= *a l'àvia no li agraden els nens/els crits*); *Els nens molesten l'àvia posant-li el dit a l'ull* (= *els nens molesten l'àvia voluntàriament*).

(151) a. Els nens molesten la Maria → Els nens la molesten.²⁵⁰

b. Els nens (li) molesten a la Maria → A la Maria li molesten els nens. [ordre neutre OVS]

A (151)a hi ha una lectura específica o referencial del SD *els nens* (uns *nens* concrets); en canvi, a (151)b hi ha una lectura genèrica o de classe (*els nens* en general), en què l'article determinat plural es refereix a la suma màxima de tots els individus que formen part de la classe dels nens. La primera oració denota un *S(tage)-level predicate* (cf. Carlson 1977), un estadi transitori en un temps i una situació concreta, i l'oració focalitza l'acció de *els nens* (del nominatiu); la segona oració denota un *I(ndividual)-level predicate* (cf. Carlson 1977), de propietats permanents, i l'oració focalitza l'actitud de *la Maria*, del datiu: «the event is oriented to the dative» (Cuervo 2003: §4).²⁵¹

L'oració de (151)a pot tenir —almenys aparentment²⁵²— un alternant pronominal intransitiu: *La Maria es molesta*. Però no és possible aquesta alternança amb l'oració de (151)b: **La Maria es molesta*. L'oració de (151)a pot rebre una interpretació inespecífica o arbitrària amb un subjecte nul plural, que indica que és un agent (152)a

²⁵⁰ L'anàlisi que faig d'aquesta oració es podria aplicar tant a oracions de causació externa agentiva (*Els nens molesten la Maria*) com de causació externa no agentiva (*El soroll del carrer molesta la Maria*). La lectura esdevenimental de l'oració seria més evident amb un aspecte verbal perfectiu (*Els nens van molestar la Maria*): hi mantinc el temps verbal en present per aconseguir una comparació paral·lela amb l'oració *A la Maria li molesten els nens* de (151)b.

²⁵¹ Per a alguns autors (cf. Pykkänen 1997, 2000; Landau 2010), els únics predicats psicològics que indiquen un *Individual-level predicate* o propietats permanents són els verbs SubjExp. Segons Pykkänen, els verbs ObjExp estatus (que diversos autors equiparen als DatExp de l'espanyol o del català) indiquen una causació estativa sense canvi d'estat, però el manteniment de l'estat depèn de la presència física o mental de l'estímul (una causa externa conceptual), no és una propietat permanent de l'experimentador. En una línia d'argumentació diferent, considero que tant les construccions amb verbs SubjExp —quan denoten estats— com les construccions amb verbs DatExp són *Individual-level predicates*: expressen una propietat permanent de l'experimentador en la mesura que denoten una predisposició personal permanent davant un estímul determinat.

²⁵² Cal tenir en compte que en el cas concret del verb català *molestar* hi ha un canvi de significat del verb en el que sembla que siguin els dos alternants de l'alternança causativa: 'causar molèstia' a l'alternant transitiu i, segons la majoria de diccionaris, 'ofendre's' a l'alternant intransitiu. Segons aquestes dades, el verb català *molestar* no participaria en l'alternança causativa i seria un verb AcExp(ce) —cf. §2.2.3— en l'accepció 'causar molèstia': formaria un verb ergatiu pronominal amb un altre significat ('ofendre's, esdevenir ofès'), que no seria l'alternant intransitiu de l'alternança causativa del verb *molestar*. Per a un aprofundiment sobre la semàntica i la sintaxi de *molestar*, cf. §5.3.2, on també es debat la posició de la GIEC (§21.5c), segons la qual hi ha una accepció de *molestar* que participa en l'alternança causativa.

Aquest fenomen no és el més habitual en els verbs AcExp, que solen presentar l'alternança sense canviar el significat del verb: *Els nens van* {*commoure* / *emocionar* / *esparverar* / *impressionar* / *neguitejar*} *la Maria* ('causar + nom psicològic'); *La Maria* {*es commou* / *s'emociona* / *s'esparvera* / *s'impresiona* / *es neguiteja*} ('esdevenir + participi/adjectiu psicològic'): cf. (100)-(101) de §3.1.3.1.

(cf. Pesetsky 1995: 38-42²⁵³), cosa que a l'oració de (151)*b* no es compleix (152)*b*. Agentivitat que es mostra per l'acceptabilitat o no de la construcció en imperatiu, respectivament (153) (cf. Cabré i Mateu 1998, Rosselló 2008).

- (152) a. *pro*_{arb} Molesten la Maria → Algú (algun nen) molesta la Maria.
b. *A la Maria li *pro*_{arb} molesten → *A la Maria algú (algun nen) li molesta.
- (153) a. Nens, molesteu-la! ((a) la Maria).
b. *Nens, molesteu-li! (a la Maria).

L'oració de (151)*a* admet un complement de mitjà introduït per la preposició *amb*, que indica un agent o una causa esdevenimental (154)*a* (cf. Mateu 2000); en canvi, l'oració de (151)*b* no admet un agent o una causa esdevenimental i el complement introduït per la preposició *amb* no pot ser un de mitjà (154)*b*. Una construcció amb un datiu possessiu en la primera oració mostra que és compatible amb verbs transitius agentius (155)*a* (cf. Landau 1999); per aplicar aquesta prova a la segona oració mantinc el règim acusatiu del verb (seguint l'antiga normativa del DIEC2 i l'opció de diversos autors), per tenir una oració transitiva i evitar dos datius dins l'oració: amb una semàntica estativa de l'oració el datiu de possessió hi és incompatible (155)*b*. Hi ha més proves que mostren l'agentivitat de l'oració de (151)*a* i la no agentivitat de (151)*b*, pel contrast entre l'acceptabilitat de les oracions de (156)*a* i la no acceptabilitat de les de (156)*b*.

- (154) a. Els nens molesten la Maria amb un bastó.
b. ?A la Maria li molesten els nens amb un bastó.²⁵⁴
- (155) a. Els nens li molesten els coloms (a la Maria).²⁵⁵
b. *Els nens li molesten els coloms (a la Maria).
- (156) a. Els nens molesten la Maria {intencionadament / deliberadament. / —Què fan els nens? —
Molesten la Maria. / La Maria és molestada pels nens.
b. *A la Maria li molesten els nens {intencionadament / deliberadament}. / —*Què fan els nens?
—*Molesten la Maria. / *La Maria és molestada pels nens.

²⁵³ En contra de la hipòtesi de Belletti i Rizzi (1988: 299-302), que afirmen que aquesta interpretació arbitrària seria una prova de la inacusativitat d'un predicat.

²⁵⁴ Amb una lectura predicativa, aquesta oració és bona: *A la Maria li molesten els nens que tenen un bastó*.

²⁵⁵ Aquesta oració seria més natural amb un altre verb AcExp: *Els nens li espanten els coloms (a la Maria)*.

També hi ha un contrast entre les dues interpretacions possibles de (151)*a* amb un modificador verbal (157) i l'única possible de (151)*b* en un context similar (158). Seguint Hale i Keyser, Bosque i Masullo (1999) anomenen *eventive quantification* (*E-quantification*) la quantificació iterativa, que queda legitimada per un nucli esdevenimental. I anomenen *inherent quantification* (*I-quantification*) la quantificació dels elements predicatius incrustats més profundament en l'estructura sublèxica dels verbs (noms, adjectius i preposicions). L'estructura semàntica i argumental d'oracions esdevenimentals amb verbs psicològics AcExp explica que presentin les *E/I-ambigüïes* —en termes de Bosque i Masullo 1999— de (157), cosa que no és possible en les construccions estatives d'aquests verbs (158).

- (157) a. Els nens molesten molt la Maria.
- a.1. Interpretació quantitativa: 'en alt grau', 'els nens s'excedeixen molestant-la'.
 - a.2. Interpretació repetitiva (o iterativa): 'sovint', 'els nens la molesten una vegada i una altra'.
- b. Els nens continuen molestant la Maria → dues interpretacions possibles:
- b.1. Interpretació de procés: 'ara', 'els nens l'estan molestant ara'.
 - b.2. Interpretació repetitiva (o iterativa): 'sovint, al llarg del temps, tornar a', 'els nens la tornen a molestar una vegada i una altra'.
- (158) a. A la Maria li molesten molt els nens.
- a.1. Interpretació quantitativa: 'en alt grau', 'la Maria té una actitud habitual de *molta* aversió als nens'.
 - a.2. *Interpretació repetitiva (o iterativa): *'sovint'.
- b. A la Maria li continuen molestant els nens.
- b.1. *Interpretació de procés (*'ara') vs. interpretació d'estat ('habitual'), 'la Maria té una actitud habitual i continuada d'aversió als nens que no ha canviat amb el temps'.
 - b.2. *Interpretació repetitiva (o iterativa): *'sovint'.

Pel que fa als components de l'estructura eventiva, a (151)*a* hi ha els tres components dels verbs causatius de canvi d'estat [causa + procés (canvi) + estat resultant] (159)*a* (cf. Levin i Rappaport Hovav 1995, Cabré i Mateu 1998, Rosselló 2008); en canvi, a (151)*b* no hi són (159)*b*. En el primer cas es manifesta un estat final d'un canvi d'estat (*La Maria no estava inicialment molesta i ha quedat molesta*) i a continuació de l'oració *Els nens molesten la Maria* serien coherents les oracions de (160)*a*; és un contrast amb el que s'esdevé en el segon cas (**La Maria no estava inicialment molesta i ha quedat molesta*) i a continuació de l'oració *A la Maria li molesten els nens* no serien coherents les oracions de (160)*b*.

- (159) a. Els nens molesten la Maria. [Els nens = X / molesten = V / la Maria = Y]
1. Els nens molesten (causen o fan molèstia).	[<i>causa</i>]	X Verb
2. La Maria es molesta (esdevé molesta).	[<i>procés o canvi</i>]	Y es Verb
3. La Maria {està / queda} molesta.	[<i>estat resultant</i>]	Y està Vpp
- b. A la Maria li molesten els nens. [Els nens = X / molesten = V / a la Maria = Y]
1. Els nens molesten (són molestos / *causen o fan molèstia). [<i>*causa</i>] ²⁵⁶		X Verb
2. *La Maria es molesta (esdevé molesta).	[<i>*procés o canvi</i>]	*Y es Verb
3. *La Maria {està / queda} molesta.	[<i>*estat resultant</i>] ²⁵⁷	*Y està Vpp
- (160) a. La Maria està molesta; Molesta, la Maria mira els nens amb rancúnia; La Maria mira els nens molesta; La Maria ha quedat molesta.
- b. *La Maria està molesta; *Molesta, la Maria mira els nens amb rancúnia; *La Maria mira els nens molesta; *La Maria ha quedat molesta.

A (151)a el participi passat del verb es pot utilitzar com a adjectiu (*La persona molestada (la Maria)*), cosa que no és possible a (151)b (**La persona molestada (la Maria)*): cf. Jané 1984c. La definició possible del verb en la primera oració és la corresponent a una construcció transitiva de causació externa amb canvi d'estat (161)a, i en la segona oració la corresponent a una oració estativa (161)b. El verb amb acusatiu permet una paràfrasi causativa (162)a (cf. Solà 2009: §54.1), cosa que no permet el verb amb datiu (162)b. L'oració de (151)a s'organitza conceptualment en el domini del temps (domini-T) i s'hi ressalta l'acció en el temps del subjecte, el participant més prominent i origen d'una energia (*els nens*) cap a una fita (*la Maria*); en canvi, (151)b s'organitza conceptualment en el domini de l'espai (domini-E) i s'hi ressalta una relació estàtica entre tots dos participants, el datiu experimentador —que és el participant més prominent i domina la visió de l'escena (*la Maria*)— i el subjecte (*els nens*) (cf. Ynglès 2011).²⁵⁸

- (161) a. verb causatiu + substantiu psicològic → {*causar / produir / provocar*} + *molèstia*
→ *Els nens causen molèstia a la Maria.*
- b. verb estatiu + adjectiu psicològic → {*ser / resultar*} + *molest*

²⁵⁶ Indico amb un asterisc el terme *causa* en el sentit que no és una causa que provoca un canvi d'estat en una oració esdevenimental.

²⁵⁷ Cal tenir en compte que les oracions amb datiu són estatives, però no assenyalen un estat final resultant d'un canvi previ d'estat.

²⁵⁸ Tot i que Ynglès (2011) usa els dos dominis de construcció [espai↔temps] per als possessius i datius de l'anglès i el català, utilitzo el domini del temps en aquestes oracions amb acusatiu per mostrar com el parlant conceptualitza l'escena.

→ *A la Maria li són molestos els nens.*

- (162) a. Els nens molesten la Maria = Els nens fan que la Maria {es molesti²⁵⁹ / esdevingui molesta}
b. A la Maria li molesten els nens ≠ *Els nens fan que la {Maria es molesti / esdevingui molesta}

També es pot considerar la interpretació que es fa d'una referència pronominal des del punt de vista del receptor del discurs. Incidirà en el receptor la seva capacitat d'interpretar un món que mostra la coherència existent entre unes entitats i uns esdeveniments connectats, i la capacitat de centrar l'atenció en un subcomponent de la situació tot deixant en el rerefons la resta (cf. Kehler 2002: 143-179). Per fer aquesta prova canvio un dels participants de l'oració perquè tots dos coincideixin en persona (3a), gènere (femení) i nombre (singular), i així la referència pronominal esculli entre dos referents potencialment idèntics. En totes dues oracions (amb acusatiu i amb datiu), el referent es relaciona amb el participant jeràrquicament més prominent (*grammatical role hierarchy preferences*), tenint en compte que el participant que ocupa la posició del subjecte es considera més prominent —«more salient» (Kehler 2002)— que el que ocupa la posició d'objecte. El contrast de (163) és coherent amb la posició estructural de tots dos participants: a (163)a *la Rosa* és el participant estructuralment més prominent i a (163)b ho és *la Maria*.²⁶⁰

- (163) a. La Rosa molesta la Maria. En Joan li diu que se'n vagi a casa (li = a la Rosa).²⁶¹
b. A la Maria li molesta la Rosa. En Joan li diu que se'n vagi a casa (li = a la Maria).

Del que hem vist en aquest apartat es podria deduir que molts parlants necessiten fer un canvi de règim sintàctic dels verbs AcExp, a més d'un canvi de l'ordre oracional, quan els utilitzen en una construcció estativa. Altrament dit, la diferent interpretació semàntica o lexicoaspectual d'aquestes oracions quedaria reflectida en una diferent configuració sintàctica de les construccions en què participen els verbs AcExp

²⁵⁹ Cf. la nota 252 per al significat de *molestar-se*.

²⁶⁰ Per a la posició estructural de tots dos participants, vegeu l'estructura de (513)a (§6.2.2) per a les oracions esdevenimentals SVO dels verbs AcExp, i també les proves de §4.2 i les estructures de (554) (§6.2.4.2) per a les oracions estatives OVS dels verbs AcExp.

²⁶¹ Expressament descarto oracions en què puguin intervenir altres factors d'interpretació pronominal, com poden ser el paral·lelisme sintàctic (*grammatical role parallelism preferences*: *La Rosa molesta la Maria i en Joan la neguiteja [la = la Maria]*) o els aspectes semàntics del verb i el coneixement que el receptor té del món (*La Rosa molesta la Maria. En Joan li diu que no s'ofengui [li = a la Maria]*) (cf. Kehler 2002: 143-179).

catalans.²⁶² Però hem vist als exemples de (124) i (127) (cf. §3.2.1.2) que existeix la possibilitat de denotar també una construcció estativa d'ordre OVS sense canviar d'acusatiu a datiu (cf. Ginebra 2003: 14; 29-30).²⁶³ De fet, si substituïm el clíctic datiu de l'oració *A la Maria li molesten els nens* pel clíctic acusatiu *A la Maria la molesten els nens*, totes les proves d'aquest apartat per distingir aquesta última oració de l'oració *Els nens molesten la Maria* continuen sent vàlides: serien proves útils per caracteritzar de manera diferent totes dues construccions, però no ens ajudarien a destriar el règim de cada una.

La possibilitat del català de construir una oració estativa amb un verb AcExp i un experimentador acusatiu obliga a fer una anàlisi d'aquest acusatiu en els casos de vacil·lació amb el datiu, és a dir, en les oracions estatives amb ordre OVS. És necessari saber si en català és suficient el canvi d'ordre oracional i la duplicació de clíctic per denotar un canvi lexicoaspectual de l'oració o si, a més, es necessita un canvi de règim verbal. Per això, a l'apartat següent (§4.2) analitzo de forma comparativa les característiques del datiu i l'acusatiu experimentador de les oracions estatives amb ordre oracional OVS per intentar extreure'n alguna conclusió, i a l'apartat §4.3 estudio les propietats específiques de les oracions estatives OVS amb acusatiu dels verbs AcExp.

4.2. Natura de l'acusatiu i el datiu experimentador en oracions estatives d'ordre OVS

La pràctica equivalència de les oracions *A la Maria li molesten els nens* i *A la Maria la molesten els nens* —amb ordre oracional neutre OVS i doblament de clíctic— exigeix un aprofundiment en la natura del datiu i de l'acusatiu en aquestes oracions. Seguint Ginebra (2003: 29-30), els verbs AcExp poden formar sense canviar de règim una

²⁶² Diversos autors —Fàbregas 2015, Viñas-de-Puig 2017— defensen que el canvi entre la lectura causativa i la lectura estativa d'aquestes oracions de l'espanyol implica un canvi real de cas, respectivament, entre l'acusatiu i el datiu.

²⁶³ Ginebra (2003: 29-30) mostra exemples força naturals d'aquesta construcció (ordre OVS amb experimentador acusatiu) amb altres verbs diferents de *molestar*: *acollonir*, *afalagar*, *amargar*, *atabalar*, *emocionar*, *commoure*, *alegrar*, *aixafar*, *bloquejar*, *enfonsar*, *destrossar* (cf. exemples (127)). Ginebra (2005: §278) ho exemplifica amb el verb *preocupar* (*A la professora Canals la preocupa fer classes a la tarda*): igualment que amb el verb *molestar* (*A la Tona la molesta la teva actitud*), l'oració amb *preocupar* sembla més forçada. A l'apartat §5.3 analitzo el comportament dels verbs *molestar* i *preocupar*, entre d'altres. A l'apartat §4.2 estudiaré les característiques de l'acusatiu d'aquesta construcció utilitzant-hi un altre verb (*neguitejar*).

oració estativa amb canvi d'ordre oracional (OVS) i doblament de clíctic. El debat entre la posició més conservadora, que només accepta el règim acusatiu dels verbs AcExp en tots els contextos, i la posició innovadora, que proposa acceptar el règim datiu per a uns quants verbs AcExp en l'alternant estatiu d'ordre OVS, obliga a analitzar si hi ha diferències en aquest alternant segons si es construeix amb acusatiu o si ho fa amb datiu. Altrament dit, si hi ha diferències entre l'acusatiu de (164)a i el datiu de (164)b, dues oracions idèntiques amb ordre no marcat OVS que només es distingeixen pel règim de l'experimentador. Són oracions fetes amb dos dels verbs que apareixen amb més freqüència a la taula 7 de §3.1.2 (*horroritzar*, *impressionar*): segons diversos autors, són verbs que presenten sovint l'alternança o la vacil·lació acusatiu/datiu.

- (164) a. A la Maria {l'horroritzen / la impressionen} les tempestes.
 b. A la Maria li {horroritzen / impressionen} les tempestes.

Tot i que són verbs que es resisteixen a la interpretació estativa perquè conceptualment (per al parlant) presenten una semàntica pròpia d'un verb causatiu de canvi d'estat,²⁶⁴ intento mostrar el caràcter estatiu de les oracions de (164) amb proves que les diferenciïn de l'oració causativa: *Les tempestes van {horroritzar / impressionar} la Maria*. Encara que serien suficients les proves diferenciadores de §4.1, n'aporto dues que funcionen més bé amb un argument subjecte de referència personal: *A la Maria {la/li} {horroritzen / impressionen} els faquirs* vs. *Els faquirs van {horroritzar / impressionar} la Maria*. Amb el benentès que a (165) no es tracta d'uns faquirs concrets, sinó d'una classe d'artistes que demostrin insensibilitat física, no hi escau una clàusula de finalitat (165)a o el test amb *fer-ho* (165)b, a diferència de (166).²⁶⁵

- (165) a. ?Els faquirs {horroritzen / impressionen} la Maria {expressament / per fer-la patir}.
 b. ?Els faquirs {horroritzen / impressionen} la Maria, i ho fan amb tots els mitjans que tenen.
- (166) a. Els faquirs van {horroritzar / impressionar} la Maria {expressament / per fer-la patir}.
 b. Els faquirs van {horroritzar / impressionar} la Maria, i ho van fer amb tots els mitjans que tenien.

²⁶⁴ Ginebra (2003: 13) crida l'atenció sobre el verb *horroritzar*, que difícilment es pot concebre com a estatiu, tot i presentar l'alternança amb datiu en una oració d'ordre OVS.

²⁶⁵ Als exemples de (165) indico la marca [?] perquè són oracions possibles en un context agentiu, però en el context estatiu corresponent a l'oració OVS *A la Maria {la/li} {horroritzen / impressionen} els faquirs* els correspondria la marca [*]. Per facilitar el paral·lelisme i la comparació, totes les oracions de (165)-(166) presenten l'ordre SVO, però seria un ordre marcat a (165) i un ordre neutre a (166).

Per fer l'estudi comparatiu de l'acusatiu respecte al datiu de les oracions estatives d'ordre no marcat OVS, escullo un verb AcExp que es concep com a causatiu de canvi d'estat en els seus usos més habituals (amb ordre oracional SVO) i, a diferència de *horrорitzar* i *impressionar*, d'un tipus lèxic diferent dels corresponents verbs de l'espanyol, per evitar els possibles efectes d'interferència entre peces lèxiques compartides en tots dos idiomes (cf. Ginebra 2003: 15): el verb *neguitejar*.²⁶⁶ Verbs com *molestar* presenten vacil·lació de règim en aquest context;²⁶⁷ per això, analitzaré i compararé les característiques del datiu i de l'acusatiu en oracions estatives OVS de verbs psicològics amb experimentador objecte que no presentin vacil·lació de règim, o que la vacil·lació hi sigui poc evident: el datiu en oracions de verbs DatExp com *agradar* i l'acusatiu en oracions OVS de verbs AcExp com *neguitejar*. Entre aquests dos pols més clars, també hi inclouré el ?datiu/acusatiu d'una oració estativa d'ordre OVS del verb *molestar*, que deixaré marcat amb datiu seguint el model de (150)a o (151)b (§4.1). Al llarg d'aquest apartat es podrà comprovar que en tots tres tipus d'oracions tant el datiu com l'acusatiu presenten un comportament pràcticament idèntic.

El datiu dels verbs DatExp, a diferència dels datius que apareixen amb verbs transitius —datius lèxics o argumentals (metes) i datius no lèxics (benefactius i possessius)—, és un datiu que acompanya un verb intransitiu (cf. Bel 2008: §S 2.2.4.1-2). Diversos autors (cf. Masullo 1992a-b; Campos 1999; Fernández Soriano 1999), han descrit aquest datiu en l'espanyol com un subjecte marcat amb cas datiu que s'anomena «subjecte peculiar» o *quirky subject*. Afirmen que l'espanyol té aquest tipus de subjectes, que s'han descrit en llengües com l'islandès (cf. Zaenen *et al.* 1985; Andrews 2001). Mendívil Giró (2004) l'analitza com un subjecte ergatiu, i l'argument postverbal que concorda amb el verb com un objecte directe absolutiu, estructura molt similar al patró de marccació de cas i concordança de moltes llengües ergatives (o absolutives): el datiu no seria un subjecte derivat per un ascens sintàctic, sinó un autèntic argument extern.²⁶⁸

²⁶⁶ Segons Ginebra (2003: 15-16), *neguitejar* és un dels verbs AcExp que no sol presentar alternança acusatiu/datiu, com altres verbs AcExp que presenten un tipus lèxic diferent dels corresponents verbs de l'espanyol (*aclaparar*, *atabalar*, *esglaiar*, *esparverar*, *esverar*...). Tot i així, el verb *neguitejar* apareix citat per quatre autors a la taula 7 de §3.1.2.

²⁶⁷ A (432) de §5.3.2 es mostra un exemple d'aquesta vacil·lació.

²⁶⁸ Hi ha altres arguments que identifiquen el datiu experimentador amb un subjecte. Per exemple, Smith (1987: 346) assenyalava que el datiu experimentador de l'alemany denota característiques semàntiques de

Els verbs DatExp com *agradar* són predicats que solen presentar una duplicació del clíctic datiu preverbal (i.e., *A l'Albert li agrada el futbol*) i un ordre oracional no marcat [SP (datiu) + clíctic (datiu) + verb + SN (nominatiu)]. Hi ha proves que mostren que el datiu duplicat pel clíctic de les oracions amb verbs DatExp no és una dislocació a l'esquerra i que podria ser un subjecte. Si s'apliquen aquestes mateixes proves d'una oració amb el verb DatExp *agradar* a altres dues oracions estatives d'ordre OVS amb els verbs AcExp *molestar* i *neguitejar*, s'hi obté el mateix resultat.

Un argument dislocat no admet la modificació per *solamente* 'només' (167)a (cf. Cuervo 1999: 21), però un datiu experimentador preverbal, sí (167)b. El datiu o l'acusatiu d'oracions OVS amb verbs AcExp mostra el mateix comportament (167)c-d.

- (167) a. [?]Només a l'Albert li vaig prendre el bolígraf.²⁶⁹
 b. Només a l'Albert li agrada la cervesa. [DatExp]
 c. Només a l'Albert li molesta aquesta situació. [OVS, AcExp amb datiu]
 d. Només a l'Albert el neguiteja aquesta situació. [OVS, AcExp amb acusatiu]

L'extracció-QU a través d'un datiu dislocat és estranya (168)a, però no ho és a través d'un datiu experimentador preverbal (168)b, com tampoc ho és a través d'un subjecte preverbal (168)c (cf. Belletti i Rizzi 1988: 337-338), ni tampoc a través d'un datiu o un acusatiu d'oracions d'ordre OVS amb verbs AcExp (169)a-b.

- (168) a. ??I libri che a Gianni ho dato sono questi.
 ['Els llibres que a en Joan he donat són aquests']
 b. I libri che a Gianni sono piaciuti sono questi.
 ['Els llibres que a en Joan (li) han agradat (lit.: són agradats) són aquests']
 c. I libri che Gianni mi ha dato sono questi.
 ['Els llibres que en Joan m'ha donat són aquests']
 [Belletti i Rizzi 1988: 337 (106)]
- (169) a. La situación que a l'Albert li molesta és aquesta. [OVS, AcExp amb datiu]
 b. La situación que a l'Albert (el) neguiteja és aquesta. [OVS, AcExp amb acusatiu]

subjecte, en la mesura que és un participant de l'oració mentalment actiu: com que no és un element completament passiu, es diferencia d'un participant amb cas acusatiu.

²⁶⁹ Aquesta oració estaria ben construïda si l'argument *a l'Albert* estigués emfasitzat: *Només A L'ALBERT, li vaig prendre el bolígraf.*

El datiu pot ser un quantificador generalitzat indefinit. Si aquests quantificadors són subjectes, habitualment poden anar en posició inicial (170)*b-d*. En canvi, no poden anar en aquesta posició com a objectes dislocats a l'esquerra (170)*a* (cf. Belletti i Rizzi 1988; Masullo 1992*b*; Cuervo 1999).

- (170) a. *A ningú (no) li vaig donar el quadre.
 b. A ningú (no) li va agradar la pel·lícula. [DatExp]
 c. A ningú (no) li molesta aquesta situació. [OVS, AcExp amb datiu]
 d. A ningú (no) (el) neguiteja aquesta situació. [OVS, AcExp amb acusatiu]

Segons Ginebra (2003: 28-29; 2005: §280), quan l'OI dels verbs DatExp —i l'objecte de verbs AcExp com *preocupar*— va en posició inicial, habitualment no s'escriu una coma entre el complement i la resta de l'oració (171)-(172), en tractar-se de l'ordre neutre oracional; en canvi, en construccions amb altres verbs aquesta coma és opcional segons la voluntat contrastiva que l'autor vulgui donar a l'oració (173). En aquests verbs «la coma —si no és en casos molt especials— hi està vetada; en la dels altres verbs, no» (Ginebra 2003: 29). Aquest postulat indicaria, per tant, que l'experimentador a l'inici de l'oració no és un element desplaçat, sinó que es troba en la posició que li pertoca dins l'oració.²⁷⁰ Ginebra crida l'atenció sobre la funció de la puntuació per esbrinar el valor semàntic i sintàctic de l'argument experimentador inicial en les oracions d'aquests predicats.²⁷¹

- (171) a. *A la Maria, li agrada fer classe cada dia.
 b. A la Maria li agrada fer classe cada dia.
 c. *Als alumnes, els preocupa poc la política universitària.
 d. Als alumnes els preocupa poc la política universitària.

[Ginebra 2005: §280]²⁷²

²⁷⁰ Sobre la posició de l'experimentador a l'inici de l'oració com un element no desplaçat, vegeu també el comentari fet als exemples de Ginebra (2003: 14) recollits a (124) de §3.2.1.2.

²⁷¹ La relació de la puntuació amb l'entonació i les pauses de la llengua oral és un concepte que ha tingut un valor preponderant durant un període de la història de l'escriptura, però abandonat actualment per diversos autors que abonen l'autonomia de l'escriptura respecte de la llengua oral (cf. Besa 2000; Mossop 2007; Nogué 2010, 2014). És la funció de la puntuació que assenyalava les relacions sintàctiques i lògiques entre els constituents oracionals i que facilita la comprensió del text. Diversos autors encara relacionen la puntuació amb l'entonació (cf. Seco 1995: 71-74; Ruaix 1997: 156-161, Mestres *et al.* 2009: VII §1-5), però és significativa la diferència que hi ha entre RAE1 (de l'any 1999, p. 55) i RAE2 (de l'any 2010, p. 287) o entre la definició de l'entrada **puntuar** a la 22a edició del DRAE (de l'any 2001) i a la 23a edició del DRAE (de l'any 2014), en què es pot comprovar un canvi en la concepció de la puntuació.

²⁷² Per a Ginebra (2005), *agradar* és un verb que caracteritza el grup dels predicats DatExp i *preocupar* és un verb que caracteritza el grup dels predicats AcExp. En aquest treball defenso una altra caracterització

- (172) a. A l'Albert_(*) li molesta aquesta situació. [OVS, AcExp amb datiu]
 b. A l'Albert_(*) el neguiteja aquesta situació. [OVS, AcExp amb acusatiu]
- (173) a. **La Marta** l'he vist que marxava.
 b. **La Marta**, l'he vist que marxava.

[Ginebra 2005: §280]

A (174)a-c hi ha tres exemples del GDLC que separen l'experimentador datiu inicial de la resta de l'oració, com si es tractés d'un element desplaçat. S'ha de dir que aquestes tres oracions són gairebé una excepció: en la majoria d'exemples dels diccionaris no es col·loquen aquestes comes, i sembla que al GDLC hi hagi una intenció expressa de puntuar aquestes oracions, en contra de Ginebra (2003: 28-29; 2005: §280).²⁷³ És significatiu que altres diccionaris donen exemples idèntics als del GDLC però sense coma. Per exemple, tant el DUVC com el NDA recullen sense coma l'exemple *A les meves germanes els encanta de passejar* dins l'entrada del verb *encantar* (tots dos diccionaris indiquen que l'experimentador pot ser, optativament, acusatiu o datiu); el NDA també recull sense coma l'exemple *A les noies els estranya aquest comentari*, dins l'entrada del verb *estranyar*.

- (174) a. **encantar** *v intr* Agradar, plaure. *A les meves germanes, els encanta de passejar*.
 b. **estranyar** *v intr* Causar estranyesa. *A les noies, els estranya aquest comentari*.
 c. **interessar** *v intr* Suscitar interès. *A aquestes noies, no els interessa el futbol*.

[GDLC]

La posició menys marcada de l'OI dels verbs DatExp com *agradar* és l'anteposada al verb, la posició pròpia del tòpic oracional i una propietat característica dels subjectes. Belletti i Rizzi (1988: 337) mostren aquest fet «in adverbial clauses», en què els factors del discurs que faciliten els canvis d'ordre d'elements oracionals són molt restringits: en

del verb *preocupar* (cf. §5.3.3 i §5.4) i, a més, postulo que oracions com les de (171) i (172) presenten estructures similars (cf. §6.2.4.2).

²⁷³ Hi ha uns altres dos exemples localitzats als diccionaris en què la coma separa l'oració del subjecte postverbal, com si es tractés també d'un element desplaçat. Tanmateix, es podria defensar que aquests exemples no indiquen necessàriament que es consideri el subjecte postverbal en l'ordre OVS com un element desplaçat, sinó que obeeix a la voluntat contrastiva de l'autor dels exemples. La majoria de diccionaris tampoc solen col·locar aquestes comes en els seus exemples.

- (3) a. **doldre** *v intr* Causar un sentiment, saber greu. [...] *Ja li dol, de no poder venir!* [DIEC2, GDLC]
 b. **plaure** *v intr* Convenir als gustos d'algú, resultar-li agradós, plaent. [...] *Us ha plagut, la vetllada?* [GLarC]

aquestes oracions hi ha un contrast entre la dificultat d'anteposar l'OI amb un verb d'acció (175)*b* i la plena normalitat d'aquesta posició amb el verb *agradar* (176). Un datiu o un acusatiu d'oracions d'ordre OVS amb verbs AcExp també poden tenir aquesta posició (177).

- (175) a. Tutti sono preoccupati perché ho raccontato questa storia a Gianni.
 ['Tots estan preocupats perquè (li) he explicat aquesta història a en Joan']
 b. ??Tutti sono preoccupati perché a Gianni ho raccontato questa storia.
 ['Tots estan preocupats perquè a en Joan li he explicat aquesta història']
- (176) Tutti sono preoccupati perché a Gianni piace la lingüística.
 ['Tots estan preocupats perquè a en Joan li agrada la lingüística']
 [Belletti i Rizzi 1988: 337 (104) i (105)]
- (177) a. Tots estan preocupats perquè a l'Albert li molesta aquesta situació. [OVS, AcExp amb datiu]
 b. Tots estan preocupats perquè a l'Albert el neguiteja aquesta situació. [OVS, AcExp amb acusatiu]

El tema (subjecte gramatical) pot contenir una anàfora que tingui l'antecedent en el datiu (cf. Demonte 1989: 185-190; Eguren i Fernández Soriano 2004: 130). És una propietat dels subjectes la capacitat de funcionar com un antecedent d'una anàfora; altrament dit, l'antecedent ha d'ocupar una posició estructural prominent, ha de comandar l'anàfora (178).²⁷⁴

- (178) a. [L'Albert]_{SUBJ} envia una fotografia de si mateix_{i/*j} [a la Núria]_{DAT}
 anàfora
 b. [A l'Albert]_{DAT} li_i agrada [aquesta fotografia de si mateix]_{SUBJ} [DatExp]
 anàfora
 c. [A l'Albert]_{DAT} li_i molesta [aquesta fotografia de si mateix]_{SUBJ} [OVS, AcExp amb datiu]
 anàfora
 d. [A l'Albert]_{AC} el_i neguiteja [aquesta fotografia de si mateix]_{SUBJ} [OVS, AcExp amb acusatiu]
 anàfora

Hi ha unes quantes observacions que cal remarcar sobre aquestes construccions. Demonte (1989: 187-190) indica que hi ha dos tipus de dialectes en l'espanyol: els que

²⁷⁴ Cal diferenciar aquest fet dels casos en què l'anàfora morfològica equival a un possessiu emfàtic —*el seu propi, la seva pròpia*— i no està lligada sintàcticament (cf. Demonte 1989: 186).

(4) La fotografia *de si mateixa* ha aparegut a tots els diaris = *La seva pròpia* fotografia ha aparegut a tots els diaris.

només interpreten una lectura coreferencial de l'anàfora amb el datiu quan hi ha doblament de clític i els que accepten la lectura anafòrica sense que sigui necessari el doblament de clític. D'altra banda, Bouchard (1983) assenyala el caràcter marcat d'aquestes oracions, fet que explicaria per què resulten estranyes a determinats parlants. A més, cal tenir-hi en compte els comentaris de l'apartat §6.2.2, que mostren que la possibilitat de lligar una anàfora no sempre depèn de la configuració argumental i de les relacions de c-comandament entre arguments, com alguns autors defensen en el cas de les oracions esdevenimentals amb verbs AcExp: cf. Grimshaw (1990), Bouchard (1995), Baker (1997), Hale i Keyser (2002). Per això, aquesta prova no és útil per fer la comparació, ja que un dels comportaments peculiars dels verbs AcExp en oracions esdevenimentals és que el subjecte gramatical pot contenir una anàfora que tingui l'antecedent en l'experimentador acusatiu.

L'experimentador datiu és el controlador habitual dels subjectes en clàusules completives d'infinitiu (cf. Campos 1999; Alsina 2008: §S 20.2.3.3). Els verbs de control argumental poden tenir, a part de la clàusula completiva d'infinitiu, un sol argument o dos. Quan tenen un sol argument, necessàriament aquest argument és l'únic controlador potencial del subjecte implícit de l'infinitiu en la clàusula completiva, sigui un controlador subjecte o sigui un controlador objecte; habitualment es tracta d'un subjecte, però en el cas dels verbs psicològics l'únic controlador potencial és l'experimentador OD o OI (cf. GIEC §26.5.3.1). En canvi, quan la clàusula subordinada completiva és amb un verb en subjuntiu, el subjecte de l'oració principal i el de la subordinada no solen ser coreferents (179)*a*; amb els verbs psicològics s'esdevé el mateix fenomen, però entre el complement indirecte de l'oració principal i el subjecte de la subordinada (cf. NGLÉ: 35.5ñ): a (179)*b* es recull aquest comportament amb un verb DatExp, que és idèntic en oracions d'ordre OVS de verbs AcExp (179)*c-d*.

- (179) a. L'Albert_i vol {PRO_i arribar aviat / que *pro*_{*i} arribi aviat}.
- b. A l'Albert_i li_i agrada {PRO_i parlar en públic / que *pro*_{*i} parli en públic}. [DatExp]
- c. A l'Albert_i li_i molesta {PRO_i parlar en públic / que *pro*_{*i} parli en públic}.
- [OVS, AcExp amb datiu]
- d. A l'Albert_i el_i neguiteja {PRO_i parlar en public / que *pro*_{*i} parli en públic}.
- [OVS, AcExp amb acusatiu]

De vegades hi ha parelles de verbs sinònims o de significat semblant en què canvien les funcions sintàctiques de l'experimentador i de l'oració d'infinitiu. L'experimentador hi

és sempre el controlador, tant si és el subjecte com si és l'objecte (180) (cf. Alsina 2008: §S 20.2.3.3). Fins i tot es poden trobar similituds entre oracions amb un experimentador OD (verb AcExp), OI (verb DatExp) o subjecte (verb SubjExp) (181).

- (180) a. Em reca de no haver-hi anat. > Lamento de no haver-hi anat.
 b. Li cal esforçar-s'hi. > Necessita esforçar-s'hi.
 [el controlador és l'OI: *em, li*] [el controlador és el subjecte el·líptic]
 [Alsina 2008: §S 20.2.3.3]

- (181) a. El fastigueja haver de fer-ho. [AcExp] / Li repugna haver de fer-ho [DatExp] / Avorreix haver de fer-ho. [SubjExp]
 a. L'entristeix no haver-ho fet. [AcExp] / Li reca no haver-ho fet. [DatExp] / Lamenta no haver-ho fet. [SubjExp]
 a. L'alegra escoltar això. [AcExp] / Li agrada escoltar això. [DatExp] / Celebra escoltar això. [SubjExp]

Todoí (1996: 459, nota 18), Pérez Saldanya (1996: 205), Ramos (2002: 415-416), Solà (2008: §S 21.5.2, nota 47) i Espinal (2011: 71-75) assenyalen la tendència del llenguatge oral a utilitzar tòpics nominatius en lloc de tòpics datius en oracions similars a les de (182)*a-b*, com un subjecte psicològic, fenomen ja assenyalat per Payrató (1988: 93-94) en estructures diverses. Cubells (2009: 301) afirma que és un fenomen general de tot el domini lingüístic —propi del nivell col·loquial— i que és sistemàtic en els parlars de la Ribera d'Ebre (182)*c*. Jané (1980*d*) observa un fenomen similar, però a través de la concordança del verb amb el complement datiu, com si fos el subjecte: ho exemplifica amb una oració extreta d'un text original (182)*d*.

- (182) a. jo(,) m'agrada amb deliri.; jo(,) m'agrada això.; jo(,) em fa molt de goig això.
 [Pérez Saldanya 1996: 205 (22)]
 b. *Jo* no m'agrada que parli tant. [Solà 2008: §S 21.5.2, nota 47]
 c. jo m'agraden molt, aquestes coses; jo m'agradaria sapigué'l parlar bé, el català.
 [Cubells 2009: 301]
 d. Li agrada els llocs secs o humits. [Jané 1980*d*]

La identificació de l'OI amb l'emissor de l'enunciat a través de l'ús de la primera persona es denomina *empatia* (cf. Kuno i Kaburaki 1977; Todoí 1996: 455; Pérez Saldanya 1996: 198-199; Ramos 2002: 415). El parlant o emissor tendeix a sentir-se identificat amb un dels participants de l'esdeveniment verbal: d'una banda, amb l'element del discurs que posseeix un grau més alt d'animacitat i, de l'altra, amb els

elements ja coneguts o introduïts prèviament en el context discursiu (tòpic o tema discursiu).

Des d'una concepció localista del llenguatge, Ynglès (1991: 288-291) fa una anàlisi diferent d'aquest fenomen. Segons Ynglès, és un fet interlingüístic que el datiu mostra un moviment que indica la localització de l'objecte: en el cas dels verbs psicològics seria un moviment abstracte de coses que arriben a l'experimentador o se n'allunyen (sigui amb una semàntica verbal transparent o no), i que s'interpreta com a experiències viscudes per l'experimentador o que «passen a» l'experimentador, entès com un locatiu animat (LOCa). Oracions com les de (182)*a-c* mostrarien la importància de la localització de les entitats en el llenguatge just quan és el mateix parlant el subjecte de l'experiència, dins la subjectivitat que representa el seu propi autoconeixement. La sintaxi reflectiria un canvi en la situació o localització de la referència: de ser una referència externa al parlant (*A ell li preocupa molt la qüestió de la llengua*) passa a ser una referència al JO intern (*Jo em preocupa molt la qüestió de la llengua*).²⁷⁵ Aquest últim exemple —*Jo em preocupa molt la qüestió de la llengua* (Ynglès 1991: 289-290, nota 21)— indica que aquesta construcció també és possible amb un verb com *preocupar*, que no és un predicat DatExp.²⁷⁶

Una conseqüència del punt anterior és el que s'esdevé en alguns parlars del valencià meridional: s'hi observa un procés de reanàlisi d'oracions amb un OI experimentador, de manera que l'OI es converteix en un subjecte (cf. Pérez Saldanya 1996: 204-205).²⁷⁷

²⁷⁵ Segons Espinal i Ynglès (2010: 47-49), el contrast entre *Jo em sembla que hauriem de ser més solidaris* i *A mi em sembla que hauriem de ser més solidaris* indicaria dues maneres diferents de construir una mateixa escena segons la conceptualització que en fa el parlant, amb un augment del seu grau de subjectivitat en el primer cas: el *jo* hi queda ressaltat com a prototip d'experimentador, en contrast amb la segona i tercera persona gramaticals; són dues maneres diferents de la *construcció del jo*. De fet, només és possible l'oració de (a) quan l'experiència queda limitada al parlant; l'oració de (b) només seria acceptable si la decisió *no vinc* depengués d'una persona diferent del parlant.

- (5) a. Jo em sembla que no vinc; demà m'haig de llevar d'hora.
b. *A mi em sembla que no vinc; demà m'haig de llevar d'hora.

[Espinal i Ynglès 2010: 48 (39)]

²⁷⁶ Per Internet he trobat exemples d'aquest ús col·loquial amb verbs AcExp (consulta: agost del 2016):

- (6) a. [...] jo m'alegra moltíssim, i això en dona [*sic*] molta força per a treballar, per a continuar. <<http://www.riberaexpress.es/2014/03/08/la-federacio-de-turisme-guardona-a-cotonera-events-amb-el-premi-fotur-2014/>>
b. Despres [*sic*] de llegir el diari ho tinc claríssim [*sic*]; fins i tot jo m'emocionen les activitats tal com les expliques!! <<http://blog.7itria.cat/diari-de-colonies-8-juliol-2014/>>

²⁷⁷ Segons Todolí (1996: 459-461) per al verb *recordar* —basant-se en dades del DECat de Coromines— i segons Ramos (2002: 416) per al verb anglès *to like* —seguint McMahon (1994: 134-135)—, aquesta és

Todolí (1996: 445, nota 6) estableix una relació entre el que s'esdevé en les topicalitzacions de l'OI i el que s'esdevé en les oracions passives.²⁷⁸

- (183) a. Em té igual que vingui/si ve.
b. Jo tinc igual si ve.

[Pérez Saldanya 1996: 205 (21)]

Segons Pérez Saldanya (1996: 198-205), i des d'un punt de vista de la lingüística cognitiva, els OI d'aquests predicats psicològics presenten tot un seguit de característiques conceptuals que els aproximen als subjectes (presenten un alt grau d'animació, amb les propietats que hi són associades: definitud, empatia i topicalització). Les característiques conceptuals es tradueixen *icònicament* en un seguit de característiques formals o morfosintàctiques: la localització davant el verb per ocupar la posició característica de tòpic de l'oració (posició no marcada) (184)a, la possibilitat de ser l'antecedent d'una anàfora (184)b i la concordança amb el clíctic datiu doblat en contextos no tematitzats (184)c.

- (184) a. A l'Albert {li agraden / li molesten / el neguitegen} moltes coses. [tòpic; el clíctic també indica un tòpic]
b. A l'Albert_i {li_i agraden / li_i molesten / el_i neguitegen} moltes coses d'ell mateix. [antecedent d'anàfora]
c. A l'Albert {l_i agraden / l_i molesten / el neguitegen} moltes coses. [duplicació obligatòria de clíctic]

Tot just el contrari de les característiques conceptuals que presenta el subjecte gramatical de les construccions amb aquests verbs, les quals l'aproximen als OD (paper temàtic tema, baix grau d'animació i definitud, valor d'element desconegut i altament focal). Són propietats conceptuals que es reflecteixen *icònicament* en les característiques formals: la localització darrere el verb per ocupar la posició

l'evolució que han seguit tots dos verbs, en els quals s'ha consolidat totalment el fenomen de reanàlisi i la persona s'hi ha convertit en el subjecte. Acedo-Matellán (2013) també recull dades que mostren que fins al segle XV els verbs catalans de record (*membrar, recordar, remembrar, sovenir*) i d'oblit (*oblidar*) es construïen amb experimentador datiu i ara ho fan amb experimentador subjecte, tant si el verb és pronominal (*recordar-se de, oblidar-se de*) com si no ho és (*recordar, oblidar*).

²⁷⁸ «Dos mecanismes que comporten una mateixa anteposició de l'argument que fa de Tema o Pacient. En les topicalitzacions, aquest, per ocupar la posició pròpia de subjecte, esdevé una mena de subjecte psicològic i és reprès per un pronom situat al si de l'oració. El mecanisme de passiva va més enllà, ja que en aquestes construccions el Tema s'ha convertit en subjecte gramatical» (Todolí 1996: 445, nota 6).

característica de focus de l'oració (posició no marcada) (185)*a* i la possibilitat de pronominalitzar pel clític *en* (185)*b*.²⁷⁹

- (185) a. A l'Albert {li agraden / li molesten / el neguitegen} moltes coses. [focus]
b. A l'Albert {{li n' / n'hi} agraden / {li'n / n'hi} molesten}} moltes, de coses. [pronominalització per en]

Pel que fa a la pronominalització per *en* de l'oració *A l'Albert el neguitegen moltes coses*, comprovem que la substitució en una oració amb un clític de tercera persona que representi l'experimentador és dubtosa (186)*a*. En canvi, amb primera i segona persona les oracions semblen acceptables (186)*b*, fet que fa dubtar si la inacceptabilitat de les oracions amb clític de tercera persona és deguda a un problema sintàctic o a l'estranyesa que provoca aquesta combinació tan poc habitual de pronoms en català.²⁸⁰ A l'apartat següent (§4.2.1) faré un comentari sobre aquest contrast.

- (186) a. A en Lluís el neguitegen moltes coses → ^{??}A en Lluís (l') en neguitegen moltes, de coses.
b. A {mi em / tu et} neguitegen moltes coses → A {mi me / tu te}'n neguitegen moltes, de coses.

Quan en articles divulgatius s'ha de fer referència al subjecte gramatical d'aquestes oracions, que és l'argument que concorda amb el verb, hi ha lingüistes que criden l'atenció sobre la conceptualització que en fan els parlants, que tendeixen a identificar el subjecte amb l'ésser animat, molt especialment si és humà. Per exemple, Jané (1977) indica que amb aquests verbs «el subjecte no és pas sempre de designació personal, encara que això és el que podem tendir a creure si no ens aturem a reflexionar-hi, tant més si el subjecte figura situat després del verb». Pel que fa al datiu, també Jané (1980*d*) assenyalava com el conceptualitzen els parlants.

L'expressió popular tendeix a emfasitzar aquest complement de designació personal del verb *agradar*, que sent com a element principal de la frase, talment com si la seva condició de datiu li conferís un relleu inferior a l'adequat, èmfasi que es manifesta, quan el complement s'ha de representar per un grup nominal, en construccions pleonàstiques o redundants (Jané 1980*d*).

²⁷⁹ Cal tenir-hi en compte les observacions fetes a l'apartat §2.1.2 sobre el caràcter informatiu d'aquest subjecte gramatical.

²⁸⁰ Cf. el comentari fet a l'apartat §3.2.2 sobre el valor de les proves amb el clític *en*.

Per a Ramos (2002: 415-417), la *iconicitat* —un concepte característic de la lingüística cognitiva— és un dels factors del canvi sintàctic perquè «l'estructura (la forma) de la llengua reflecteix en alguna mesura l'estructura de l'experiència, de manera que una de les tendències que fa possible el canvi lingüístic està motivada per l'intent de fer correspondre una forma al concepte que representa (cf. Haiman 1985; Croft 1990: cap. 7)». Les diferències conceptuals es manifesten en diferències formals (cf. Cuenca i Hilferty 1999: 183-184).

4.2.1. *Conclusions*

Es poden extreure unes quantes conclusions de la comparació del datiu experimentador d'oracions amb verbs DatExp, del datiu experimentador d'oracions estatives amb verbs AcExp d'ordre oracional OVS i duplicació de clític, i de l'acusatiu experimentador d'aquestes últimes construccions.

a) Tots tres arguments, amb forma de datiu o d'acusatiu, comparteixen les mateixes propietats, és a dir, no són propietats exclusives dels datius de verbs DatExp. En tots tres casos són propietats que els aproximen als subjectes, amb una preeminència sintàctica a l'oració, i no es tracta d'elements dislocats. Per explicar correctament aquestes construccions s'han de tenir presents tant els aspectes sintàctics, com els sintacticosemàntics i els pragmàtics, és a dir, la construcció completa.

b) Un aspecte important que es deriva d'aquest fet fa referència a l'estructura argumental d'aquestes construccions: caldrà esbrinar si totes tres construccions, que semblen similars, tenen la mateixa estructura argumental o no. Molts autors defensen l'estructura inacusativa de les oracions amb verbs DatExp (cf. §2.2.4): proposar la mateixa estructura en oracions estatives OVS amb verbs AcExp i experimentador acusatiu implicaria una aparent contradicció, ja que seria una estructura inacusativa amb un argument acusatiu. Alhora, implicaria acceptar que hi pot haver acusatius que siguin *quirky subjects*, com els datius dels verbs DatExp (cf. Masullo 1992a-b; Campos 1999; Fernández Soriano 1999).

En principi, només quedarien dues sortides a aquesta situació: o bé acceptar que totes tres construccions tenen una mateixa estructura que no pot ser inacusativa, o bé afirmar

que tenen una estructura diferent.²⁸¹ Però hi ha una tercera via d'estudi: tant el datiu dels verbs DatExp com el datiu o l'acusatiu d'oracions estatives OVS dels AcExp serien en realitat el mateix cas datiu amb una aparença formal diferent, com suggereix Pineda (2014) per a l'alternança acusatiu/datiu dels verbs catalans de transferència (cf. §3.2.4); cal tenir en compte que els verbs psicològics tenen un comportament més complex que els verbs de transferència, els quals només participen en oracions agentives, i aquesta explicació ha de tenir una plasmació estructural diferent de la dels verbs descrits per Pineda. A l'apartat §6.2.4, dedicat a l'estructura argumental dels verbs que fan l'alternança, reprendré aquestes consideracions.

c) Els verbs AcExp presenten una flexibilitat semàntica i sintàctica característica d'aquests predicats, entre una oració causativa de canvi d'estat i una oració estativa. La interpretació estativa està facilitada per un canvi d'ordre oracional i un aspecte verbal imperfectiu. Es podria considerar, com una hipòtesi, que la flexibilitat sintàctica de determinats predicats psicològics per presentar l'alternança acusatiu/datiu prové del fet que deriven d'una estructura semàntica i argumental comuna dels verbs AcExp (187)a i dels verbs DatExp (187)b quan es construeixen sense experimentador, una estructura estativa inacusativa que denota la propietat d'un estímul genèric capaç de provocar una reacció psicològica en un hipotètic experimentador (no present a l'oració). Una característica important d'aquestes oracions és la genericitat pel que fa a l'estímul i l'absència de l'hipotètic experimentador. Com es recull als apartats §2.1.3 i §3.1.3.3, la possibilitat de tenir un ús absolut és un dels trets característics que utilitzo per considerar que un verb psicològic amb objecte experimentador és emotiu. En l'estudi de l'estructura argumental dels verbs AcExp que presenten l'alternança exploraré aquesta hipòtesi (cf. §6.2.4.2).

- (187) a. Les tempestes espanten; Els nens alegren; El soroll molesta. [AcExp]
b. La xocolata agrada; Les guerres repugnen; La família importa. [DatExp]

d) El català permet fer construccions amb verbs AcExp que denotin una estructura estativa similar a les dels verbs DatExp, sense necessitat que els verbs AcExp canviïn

²⁸¹ Acedo-Matellán i Mateu (2015) proposen una estructura diferent per a les oracions amb verbs DatExp (inacusativa no causativa estativa) i per a les oracions estatives d'ordre OVS i experimentador datiu amb verbs AcExp (inergativa no causativa estativa). I defensen una altra estructura diferenciada per a oracions estatives d'ordre SVO i acusatiu experimentador amb verbs AcExp (transitiva causativa estativa).

aparentment de règim. El canvi semàntic s'esdevé per altres mecanismes, com el canvi d'ordre oracional i el doblament de clíctic, tot mantenint la forma d'acusatiu. A més d'aquests mecanismes, el contrast és més evident amb un aspecte verbal perfectiu en la construcció esdevenimental (*Els nens van neguitejar la Maria*) i amb un aspecte verbal imperfectiu en la construcció estativa (*A la Maria la neguitegen els nens*).

Ara bé, aquest mecanisme pot ser insuficient o, si més no, pot ser ambigu quan l'estímul no és una clàusula completiva (especialment si l'aspecte verbal és imperfectiu) i es pot generar el dubte si l'estímul pot ser un agent (o una causa inanimada): *A la Maria la neguitegen els nens*. Almenys en alguns parlants, la llengua afavoriria en aquests casos d'ambigüitat un mecanisme clarament diferenciador d'una construcció esdevenimental causativa amb canvi d'estat: la construcció amb datiu, similar a la dels verbs DatExp (*A la Maria li neguitegen els nens*). A la taula 7 de §3.1.2 s'hi recullen les dades de diferents lingüistes que mostren la possibilitat, en alguns parlants, de formar oracions alternants del verb *neguitejar* amb experimentador datiu: cf. Badia *et al.* (2004), Mestres *et al.* (2009), Ramos (2004a: 132-133) i Wheeler *et al.* (1999).

En els exemples de (186) (cf. §4.2) s'ha vist el rebuig de les oracions amb un clíctic acusatiu de tercera persona —que representa l'experimentador— a acceptar la pronominalització pel clíctic *en* del subjecte gramatical. En canvi, si aquestes oracions es construeixen amb datiu, en una oració d'un verb AcExp que habitualment té un ús clarament esdevenimental causatiu i que no se sol qüestionar que regeix acusatiu —com és el verb *neguitejar*—, la substitució pel clíctic *en* del subjecte gramatical esdevé més acceptable, i la construcció «sembla que esdevé estativa» (188).²⁸²

- (188) a. A en Lluís **li** neguitegen moltes coses → A en Lluís {li'n / n'hi} neguitegen moltes, de coses.
b. A en Lluís **li** neguitegen moltes persones → A en Lluís {li'n / n'hi} neguitegen moltes, de persones.

²⁸² Indico entre cometes l'expressió «sembla que esdevé estativa» perquè les característiques lèxiques d'aquests verbs difícilment els permeten rebre una interpretació estativa en la conceptualització dels parlants, encara que els construïm amb datiu. Ginebra (2003: 13) fa una observació similar amb el verb *horroritzar*, un dels verbs que sovint presenta l'alternança acusatiu/datiu (cf. taula 7 de §3.1.2). Tot i així, la construcció és estativa, com s'ha vist a les proves (165)-(166) de §4.2.

Amb altres verbs AcExp, de característiques lèxiques diferents, com *molestar* o *preocupar*, serà més fàcil que aquestes oracions rebin una interpretació estativa.

Aquestes dades apunten a un mecanisme intern de la llengua per crear oracions estatives o «que semblen estatives» amb qualsevol verb AcExp —encara que denoti més sovint un ús clarament causatiu esdevenimental—, per analogia amb el paradigma de les oracions amb verbs DatExp. Seria un mecanisme desambiguador de la llengua a través del datiu: les dades de (188) —per contrast amb les de (186) a §4.2— suggereixen que es pot tractar d'un datiu real, encara que amb determinats verbs AcExp tingui una forma d'acusatiu.

Les característiques lèxiques del verb AcExp concret determinaran que la desambiguació sigui evident o no a través del clític. Amb verbs com *molestar* o *sorprendre* seria possible una interpretació esdevenimental de l'oració amb clític acusatiu i una altra d'estativa amb clític datiu; amb verbs com *esparverar* o *neguitejar* habitualment el clític mantindria la forma d'acusatiu en totes dues construccions, encara que es tracti hipotèticament d'un datiu real en la construcció estativa. Això és possible perquè hi ha altres mecanismes diferents del clític que ajuden a desambiguar totes dues construccions: l'ordre oracional i l'aspecte verbal. Aquests altres mecanismes permeten que la diferenciació a través del clític no sigui absolutament necessària, fet que també explicaria els casos de vacil·lació dels parlants entre el clític datiu i el d'acusatiu en les construccions estatives OVS de tots els verbs AcExp: *molestar* i *sorprendre* es poden presentar amb acusatiu, i *esparverar* i *neguitejar* es poden presentar amb datiu (cf. la taula 7 de §3.1.2).

e) Del que acabo de dir es podria deduir, erròniament, que caldria acceptar la forma transparent del règim datiu en oracions estatives OVS dels verbs AcExp (visible en els clítics de gènere invariable *li* i *els*). Cal tenir en compte que aquest mecanisme desambiguador afecta tot el paradigma dels verbs AcExp i, si s'accepta la forma transparent del règim datiu per aquest motiu desambiguador, caldria acceptar-lo per a tots els verbs AcExp, cosa que actualment no planteja ningú. A més, en el cas de les oracions que presenten ambigüitat, optar sempre pel règim datiu de forma transparent tancaria la porta a l'altra interpretació possible de l'oració, i acceptar tots dos règims alternatius segons la interpretació de l'oració obligaria a haver de decidir en cada cas entre l'un i l'altre. Pensant en futures decisions normatives, una norma que indiqués aquest règim alternatiu no seria de fàcil aplicació per als usuaris de la llengua quan utilitzessin oracions ambigües, ja que haurien de decidir en cada cas el sentit exacte de l'oració i s'encarcaria el discurs: la llengua és plena d'expressions ambigües que els

parlants i escriptors utilitzen fluidament i que el context sovint permet de desambiguar. A més, si s'accepten els arguments que abonen la idea d'un canvi accelerat per influència de l'espanyol (a més d'altres factors) i d'un canvi en procés no totalment implantat, seria una norma encara més discutible.

La possible solució al problema s'ha de plantejar en un altre sentit. Per què uns quants verbs, com *encantar* o *molestar*, mostren una freqüència d'ús amb un datiu transparent tan elevada en comparació amb uns altres? Què fa que un verb que tradicionalment s'ha considerat que regeix acusatiu passi a regir un datiu transparent sense una influència externa a la llengua? Al capítol §5 intentaré donar una resposta a aquesta qüestió.

f) A l'hora d'establir els trets semàntics i aspectuals dels predicats, hem de tenir en compte la construcció en què s'insereixen. Per tant, aquests trets són característiques de la construcció sencera, no pas dels verbs considerats aïlladament com una peça especificada amb aquestes característiques al lexicó.

L'anàlisi feta en aquest apartat §4.2 permet comprovar la similitud entre el datiu experimentador d'oracions amb verbs DatExp i l'objecte experimentador d'oracions estatives OVS amb verbs AcExp, tant si és amb morfologia de datiu com si és amb morfologia d'acusatiu. A l'apartat §4.3 aprofundeixo en les característiques d'aquestes últimes oracions construïdes amb forma d'acusatiu, per intentar esbrinar què les diferencia de les construïdes amb forma de datiu.

4.3. Oracions d'ordre OVS amb verbs AcExp i experimentador acusatiu

Un cop hem vist les possibilitats de les oracions estatives d'ordre OVS de verbs AcExp amb un experimentador amb forma d'acusatiu, i el comportament d'aquest acusatiu formal, intentaré aprofundir en les característiques d'aquest tipus d'oracions. Hi ha dos motius per estudiar més a fons aquestes construccions amb acusatiu. D'una banda, fins a la publicació de la GIEC eren les úniques reconegudes per la normativa catalana (cf. §1.1); això indica que, des del punt de vista diacrònic, l'origen d'aquestes oracions era amb acusatiu i que la normativa mostrava un criteri conservador de l'ús originari. Malauradament, ens falten estudis sobre l'evolució diacrònica del règim dels verbs AcExp des de l'edat mitjana fins avui que mostrin el possible canvi progressiu al llarg dels segles XVI-XIX, no només el contrast entre els dos extrems temporals evolutius.

Probablement, l'elaboració en curs de corpus textuais de tots aquests segles ajudarà en un futur a tenir un coneixement més precís i complet de l'evolució, no ja del grup verbal AcExp sinó de cada un dels verbs AcExp. A través d'un estudi diacrònic més limitat, Ginebra (2003: 16; 2015: 147) assenyala que les construccions d'ordre oracional OVS amb datiu de verbs AcExp apareixen durant la primera meitat del segle XX.

D'altra banda, les dades analitzades fins ara mostren que el català pot formar oracions estatives d'ordre OVS de verbs AcExp sense canviar aparentment el règim verbal. És un fet que indica que en l'ús actual de la llengua són construccions possibles i que el canvi lexicoaspectual de l'oració es pot aconseguir per altres mecanismes: canvi d'ordre oracional, aspecte verbal imperfectiu i doblament de clític. Però també suggereix que les noves construccions d'ús amb datiu transparent poden afectar uns quants verbs AcExp concrets i, en canvi, es resisteixin en d'altres, o almenys que les vacil·lacions en el règim formal —vacil·lacions lògiques en un possible procés en curs de canvi sintàctic— apareguin en uns verbs i no en uns altres. Per tant, abans de tancar el capítol §4, en aquest apartat §4.3 intentaré aconseguir un coneixement més aprofundit de les construccions que presenten un experimentador amb forma d'acusatiu, per passar a analitzar al capítol §5 quins són els verbs susceptibles de l'alternança en el règim verbal i quins són els mecanismes que permeten diferenciar tots dos règims formals. Amb tota la informació recollida, al capítol §6 faré la proposta d'estructura argumental dels verbs psicològics que participen en aquesta alternança i en altres alternances possibles.

4.3.1. Ordre oracional

Començo per l'ordre oracional OVS característic de les construccions estatives amb verbs AcExp. Si a més de l'ordre OVS i l'aspecte verbal imperfectiu, el subjecte de l'oració és una clàusula subordinada, no sol haver-hi ambigüïtat lexicoaspectual de la construcció, que es concep com a estativa, a diferència de l'ambigüïtat possible o teòrica que poden presentar les oracions d'ordre OVS amb un subjecte SN, especialment si el SN es pot confondre amb un agent. Per això, una manera d'abordar aquest tema amb una certa seguretat és centrant-nos primer en les oracions amb un subjecte oracional.

Un factor que afavoreix la posposició de les clàusules oracionals —encara que tinguin funció de subjecte— és la pesantor que presenten, a més de la seva possible complexitat estructural. Solà (1977: 53-56, 118-126; 2007: §10.2) relaciona l'ordre d'elements oracionals amb la possibilitat que una construcció tingui com a subjecte una clàusula d'infinitiu o una clàusula completiva amb verb conjugat. Les oracions amb verbs AcExp poden tenir un subjecte oracional que sigui una completiva d'infinitiu (189)*a* o una completiva amb la conjunció *que* (189)*b*. Hi ha un contrast entre les oracions de (189)*a-b* i de (189)*c-d*: les dues primeres són més naturals si es construeixen amb el subjecte oracional postverbal, amb l'experimentador avançat i duplicació de clíctic (190).²⁸³

(189) a.	<i>Veure la teva actitud</i> emociona la Maria.	[subjecte: completiva d'infinitiu]
b.	<i>Que tinguis aquesta actitud</i> emociona la Maria.	[subjecte: completiva amb <i>que</i>]
c.	<i>La teva actitud</i> emociona la Maria.	[subjecte: sintagma causa no agentiva]
d.	<i>En Lluís</i> emociona la Maria.	[subjecte: sintagma causa agentiva]
(190) a.	A la Maria l'emociona <i>veure la teva actitud</i> .	[subjecte: completiva d'infinitiu]
b.	A la Maria l'emociona <i>que tinguis aquesta actitud</i> .	[subjecte: completiva amb <i>que</i>]

Segons Solà (1977: 55), són millors les oracions de (191)*b* que les de (191)*a*. Tot i així, de vegades no es pot posposar la clàusula completiva, com en el cas de coincidència de dues oracions subordinades (192) (cf. Solà 1977: 55, 125). Badia i Margarit (1962: §295.2) indica que la conjunció *que* introductòria d'una clàusula amb funció de subjecte evita la posició d'inici absolut, ja que la conjunció *que* tendeix a situar-se a l'interior de l'oració perquè és la «colocación natural para un elemento de enlace». A més de posposar l'oració completiva, el català també disposa d'un altre recurs en aquests casos per fer més natural l'oració: anteposar un grup nominal a l'oració completiva: *això*, *allò*, *el fet* (cf. Solà 1977; 55-56; 2007: §10.2).²⁸⁴ les oracions de (193)*b* i (194)*b* són preferibles a les de (193)*a* i (194)*a*.

(191) a.	<i>que vós li diguéssiu això, l'ha molestat molt; que plogui no és probable.</i>
b.	<i>l'ha molestat molt que vós li diguéssiu això; no és probable que plogui.</i>

[Solà 1977: 55]

(192) a.	<i>Que la música estigui a tot drap</i> no significa que (això) l'empipi.

²⁸³ Per a les oracions d'aquests verbs amb una clàusula completiva subjecte, vegeu també §2.1.1.

²⁸⁴ En canvi, es considera un castellanisme anteposar l'article *el* a l'oració completiva (cf. Fabra 1933: §131; Badia i Margarit 1962: §101.3, 219, 250.6, 295.2).

b. *Sentir tants llamps i trons* no vol dir que (això) l'espanti.

- (193) a. *haver arribat tard els perjudicava.*
b. *allò (o el fet) d'haver arribat tard...*

[Solà 1977: 56]

- (194) a. *Conèixer tants detalls* m'espanta; *Que ell no volgués venir* em va molestar profundament.
b. M'espanta (de) conèixer tants detalls; *Allò* de no poder-lo veure de prop sí que em molestava; *El fet* que ell no volgués venir em va molestar; Em va molestar (*el fet*) que ell no volgués venir.

[Solà 2007: §10.2]

Solà (1977: 119-120) recull les conclusions de Par (1923) sobre les oracions subordinades substantives amb funció de subjecte en els escrits de Bernat Metge: els verbs que admeten una subordinada com a subjecte hi són verbs impersonals i passius, i la subordinada està col·locada darrere la clàusula principal. El motiu d'aquesta col·locació queda resumit en aquesta citació de Par (1923), recollida i anotada per Solà «Anch que [= encara que] gramaticalment sigui el subjecte, no es pas agent, y la lògica sobra [= supera, venç] la gramàtica.»

El lloc lògic del subjecte és, generalment, davant el verb. Però quan el verb és d'un tipus com l'impersonal, és a dir, quan hi ha més la idea d'"esdeveniment" que no pas d'"acció", el subjecte gramatical no se sent ben bé com a subjecte psicològic i aleshores va posposat al verb. Exemple: "encara hi ha *poc o molt de vi*", "ha nascut *un minyoner*". Doncs les oracions que avui estudiem [oracions amb subjectes oracionals en el català modern] es comporten com un d'aquests subjectes (Solà 1977: 120).

Solà compara les oracions amb subjectes oracionals amb exemples de construccions inacusatives, amb els verbs *haver-hi* i *néixer*;²⁸⁵ és una intuïció en què caldrà aprofundir a l'hora d'estudiar l'estructura argumental i eventiva dels verbs AcExp que es construeixen amb ordre neutre OVS (cf. §6.2.4.2). A més, els comentaris de Par i Solà situen la semàntica com a determinant per a la sintaxi: la presència d'un experimentador en una oració amb subjecte oracional —subjecte que no pot ser agent— té una «lògica» que situa l'experimentador en la posició del subjecte, concebut com el «subjecte psicològic» de la construcció: en els termes que he utilitzat a l'apartat §2.2.7, l'experimentador és el protagonista o participant més prominent de l'escena conceptual que l'oració denota, amb preeminència sintàctica i semàntica dins l'oració.

²⁸⁵ Pel que fa a la consideració del verb *haver-hi* (o verb *haver* locatiu) com a inacusatiu o proposició tipus IV de Fabra, vegeu Fabra (1956: §72).

Als apartats §3.1.3.2.1 i §3.1.3.2.2 es mostren els exemples recollits en uns quants diccionaris d'oracions amb verbs DatExp i AcExp, respectivament. Amb els verbs DatExp, la construcció més habitual és amb un subjecte que és una clàusula subordinada postverbal (40 exemples d'un total de 84); amb els verbs AcExp, la construcció més habitual —i amb una xifra molt preponderant— és amb un subjecte que és un SN preverbal (59 exemples d'un total de 83), amb 9 exemples que contenen una clàusula subordinada postverbal subjecte. En tots dos casos, només hi ha un exemple amb un subjecte que sigui una clàusula subordinada preverbal, fet que confirma la preferència per la situació postverbal d'aquestes clàusules.²⁸⁶

Amb totes aquestes dades es pot formular una hipòtesi sobre la possible evolució sintàctica de les oracions amb verbs AcExp, que només es podrà confirmar, o no, en un futur amb un estudi diacrònic d'aquestes oracions basat en corpus textuais. La construcció habitual dels verbs AcExp és una oració causativa d'ordre oracional SVO, en què un subjecte SN agent o causa provoca un canvi d'estat en un experimentador. Ara bé, seguint Par (1923) i Solà (1977), quan la llengua recorre a un subjecte oracional amb una clàusula subordinada, difícilment la construcció es concep com a causativa de canvi d'estat: es produeix una desagentivització o descausativització (en el sentit d'un agent o una causa que provoca un canvi d'estat) que obliga a reestructurar l'oració i a donar preeminència sintàctica i semàntica a l'experimentador per sobre del subjecte gramatical de natura oracional (cf. §2.2.7). A partir de la formació d'aquest tipus d'oració estativa, menys freqüent amb verbs AcExp, s'ha pogut passar a percebre com a ambigües les oracions de temps verbal imperfectiu amb un subjecte SN postverbal — també poc freqüents en comparació amb les d'ordre SVO—, entre una oració causativa de canvi d'estat amb un ordre marcat OVS (195) i una oració estativa amb un ordre neutre o no marcat OVS (196).

(195) A l'Enric_(s, /ø) {l'esparveren els fantasmes / el neguitegen els nens}. [*ordre oracional marcat*]

- a. ^{??}Només a l'Enric {l'esparveren els fantasmes / el neguitegen els nens}.
- b. *A ningú {(l') esparveren les tempestes / (el) neguitegen els nens}.
- c. ^{??}Tots estan preocupats perquè a l'Enric {l'esparveren les tempestes / el neguitegen els nens}.

²⁸⁶ El resum de les dades referents al tipus de subjecte oracional i a la freqüència d'aparició és el següent: amb verbs DatExp, SN postverbal (17), clàusula subordinada postverbal (40), SN preverbal (26) i clàusula subordinada preverbal (1); amb verbs AcExp, SN postverbal (14), clàusula subordinada postverbal (9), SN preverbal (59), clàusula subordinada preverbal (1).

- (196) A l'Enric^(*, / Ø) {l'esperveren els fantasmes / el neguitegen els nens}. [*ordre oracional no marcat*]
- Només a l'Enric {l'esperveren els fantasmes / el neguitegen els nens}.
 - A ningú {(l') esperveren les tempestes / (el) neguitegen els nens}.
 - Tots estan preocupats perquè a l'Enric {l'esperveren les tempestes / el neguitegen els nens}.

Quedaria per explicar l'últim pas de l'evolució: per què en alguns casos l'oració estativa d'ordre OVS es pot construir amb datiu morfològic? Aquest és el punt clau del debat actual: és un canvi genuí de la llengua o és un castellanisme sintàctic que cal rebutjar? L'evolució sintàctica genuïna s'aturaria en aquest punt o caldria acceptar que és un procés encara en curs que acabarà abocant cap a la construcció amb datiu transparent, almenys en alguns casos? Reprendré aquestes consideracions sobre el possible canvi de règim verbal al final de l'apartat següent (§4.3.2).

4.3.2. *Vacil·lació entre acusatiu i datiu*

Tot i que és un aspecte ja descrit a bastament fins ara, recullo en aquest apartat la vacil·lació acusatiu/datiu amb altres dades i com un esglauó més dins l'argumentació de tot l'apartat §4.3. Ramos (2004a: 127) indica que els verbs AcExp no sols apareixen en un context «agentiu o causatiu»²⁸⁷ amb un ordre oracional [Subjecte (Causa o Agent) + V + OD (Experimentador)]. En molts parlants hi ha una vacil·lació entre el règim acusatiu i datiu a l'hora de fer una construcció de tipus «no causatiu o estatiu» amb aquests mateixos verbs i un ordre oracional canviat [Objecte (Experimentador) + V + Subjecte (Tema)] (197).

- (197) a. El preocupa molt la salut de son pare.
 b. Li preocupa molt la salut de son pare.

[Ramos 2004a: 127 (30)]

Com ja s'ha vist, Ginebra (2003: 29-30; 2005: §278) recull igualment la possibilitat dels verbs AcExp catalans de fer, sense canviar el règim verbal, construccions amb el mateix ordre oracional que les dels verbs DatExp, amb l'experimentador en posició inicial davant el verb. Tant amb verbs DatExp com amb AcExp hi ha una duplicació

²⁸⁷ Cal entendre el concepte de construcció de tipus «causatiu» en Ramos com una construcció esdevenimental de causa externa amb un canvi d'estat. Ramos (2004a) no preveu que una construcció estativa pugui ser causativa.

obligatòria de clíctic, de datiu en el primer cas i d'acusatiu en el segon (198) (cf. Ginebra 2005: §281).

- (198) a. A la professora Canals li agrada fer classe a la tarda.
b. A la professora Canals la preocupa fer classes a la tarda.

[Ginebra 2005: §278]

És remarcable la similitud formal, aspectual i sintàctica entre les dues construccions de (198): en tots dos casos denoten oracions estatives, el subjecte és concebut com un tema (paper temàtic), i l'experimentador no canvia d'estat i ocupa el lloc prototípic del subjecte oracional. Tot i així, veiem que amb el mateix verb *preocupar* Ramos (2004a) descriu la vacil·lació entre tots dos règims (197), i Ginebra (2005) considera que continua sent possible la construcció amb acusatiu (198)b. Alhora, Cabré i Mateu (1998) defensen que *preocupar* és un dels tres verbs (juntament amb *molestar* i *sorprendre*) que s'haurien de construir amb datiu en l'oració estativa d'ordre OVS.

Tornant a les consideracions del final de l'apartat anterior (§4.3.1) sobre el possible canvi de règim verbal, els que defensen que es tracta d'un canvi genuí tindrien a favor la similitud formal amb les oracions de verbs DatExp i subjectes postverbals (les més freqüents: cf. §3.1.3.2.1 i la nota 286), que són habitualment estatives: la llengua prendria aquest patró sintàctic ja existent en el seu repertori estructural, seguint les intuïcions d'autors que afirmen que la construcció dels verbs DatExp atreu la d'uns quants verbs AcExp per assimilar-los en estructures sintàctiques i semàntiques idèntiques (cf. Cabré i Mateu 1998; Ramos 2004a, Rosselló 2008; Cuervo 2010a). Els que defensen que es tracta d'un calc de l'espanyol, tindrien a favor que el català no necessita canviar de règim per fer la construcció estativa, a més de les afirmacions de lingüistes com Acedo-Matellán i Mateu (2015) —contra Cabré i Mateu 1998—, que neguen la similitud estructural entre les oracions dels verbs DatExp i les oracions d'ordre OVS estatives dels verbs AcExp. Em remeto a les argumentacions recollides a l'apartat §3.2.1 sobre la influència externa o interna en aquest fenomen sintàctic.

Cal tenir en compte que, per a l'espanyol, el DRAE només reconeix el règim acusatiu de verbs AcExp com *molestar*, *preocupar* i *sorprender*, entre d'altres —amb accepcions

etiquetades com a transitives—,²⁸⁸ per la qual cosa dedueixo que es consideraria que en oracions com les de (199) el clíctic *le* o bé seria un acusatiu o bé seria incorrecte (hauria de ser *la*). L'explicació més senzilla seria considerar aquest clíctic *le* com un cas de *leísmo* de l'espanyol, fet que menaria a una contradicció, ja que la normativa de l'espanyol només reconeix el *leísmo* per a pronoms amb referents masculins i no pas amb referents femenins (cf. la NGLLE §16.8i i §16.9e; NGLLE(M) §16.5.1b i §16.5.1c). Ara bé, segons Ramos (2013: 144-145), la RAE mostra permissivitat normativa entre l'acusatiu i el datiu en el cas d'oracions amb alguns verbs AcExp, tenint en compte les indicacions de la NGLLE (§16.9n-ñ, §35.1k, §35.4m i 35.8f-h).

- (199) a. A la Luisa le molesta que la molesten.
 b. A Luisa le molesta que salgas por la noche.

[Mendívil Giró 2005: 261]

Més enllà del debat sobre la influència o no de l'espanyol sobre el català en el canvi sintàctic, una altra explicació simplificadora del fenomen seria que la construcció amb datiu permetria desambiguar les oracions amb SN subjectes postverbals, com les que queden recollides a (197) o a (195)-(196) de §4.3.1: esdevenimental d'ordre marcat amb acusatiu (200)a, estativa d'ordre no marcat amb datiu (200)b. Ara bé, d'una banda, la construcció d'ordre OVS amb acusatiu de (200)a continuaria sent ambigua; de l'altra, sembla que aquest mecanisme desambiguador no seria necessari quan el subjecte és una clàusula completiva, ja que l'aspecte verbal perfectiu/imperfectiu permetria desambiguar-la (201).

- (200) a. El preocupa molt la salut de son pare; A en Lluís {l'esperveren els fantasmes / el neguitegen els nens}.
- b. Li preocupa molt la salut de son pare; A en Lluís li {esperveren els fantasmes / neguitegen els nens}.
- (201) a. El {preocupa / esperarvera / neguiteja} veure la teva actitud.
- b. L'ha {preocupat / esperarverat / neguitejat} veure la teva actitud.

El fenomen encara és més complex d'explicar si tenim en compte les afirmacions de Cabré i Mateu (1998) sobre els verbs que es construeixen amb més naturalitat amb datiu en oracions estatives d'ordre OVS (com *molestar*, *preocupar*, *sorprendre*), i els

²⁸⁸ Consulta en línia del DRAE: setembre del 2017.

exemples de Ginebra (2003: 29-30) de verbs que ho fan amb naturalitat amb acusatiu en el mateix context, tant si són verbs AcExp (com *alegrar*, *atabalar*, *emocionar*, *commoure*) com si són verbs causatius no psicològics amb un significat psicològic metafòric (com *aixafar*, *bloquejar*, *destrossar*, *enfonsar*). La pregunta que sorgeix llavors és la següent: per què en uns quants verbs AcExp la construcció estativa amb datiu morfològic és més natural que en uns altres?; o, en un sentit invers, per què uns quants verbs AcExp es resisteixen més al datiu morfològic que uns altres?

Una manera d'intentar sortir d'aquest aparent atzucac és desvincular-lo del debat sobre la influència o no d'espanyol i analitzar-lo des de les possibilitats que pugui aportar, d'una banda, l'estudi d'una possible conceptualització diferent de l'escena que l'oració denota —segons el règim verbal— per part del parlant del català (cf. §5.3) i, de l'altra, l'estudi de l'estructura argumental dels verbs AcExp catalans que poden presentar l'alternança (cf. §6.2.4).

Una intuïció sobre el que s'ha vist fins ara pot ser útil a l'hora de fer aquestes anàlisis en els capítols següents (especialment en l'anàlisi de l'apartat §4.3.4). En la conceptualització dels parlants, és significatiu que els verbs causatius no psicològics amb un significat psicològic metafòric (les *psych constructions* de Bouchard 1995) utilitzin amb força naturalitat l'acusatiu morfològic en les oracions estatives d'ordre OVS, segons es pot comprovar als exemples de Ginebra (2003: 29-30) recollits a (127)*h-k* de §3.2.1.2 (amb els verbs *aixafar*, *bloquejar*, *destrossar* i *enfonsar*). Són verbs que es conceptualitzen clarament com a verbs causatius de canvi d'estat en els seus usos habituals no metafòrics (amb un pacient acusatiu), conceptualització que es mantindria en els usos metafòrics psicològics, i que poden tenir també determinats verbs AcExp, com els que utilitzen l'acusatiu en els altres exemples de Ginebra de (127) (*acollonir*, *alegrar*, *atabalar*, *commoure*, *emocionar*) o d'altres (*engrescar*, *escandalitzar*, *esparverar*, *exasperar*, *neguitejar*). En canvi, verbs com *molestar* o *sorprendre* permeten més fàcilment una conceptualització estativa per part del parlant, a banda de la causativa de canvi d'estat (cf. §5.3).

Als apartats següents intentaré esbrinar quina és la natura sintàctica real de l'experimentador a les oracions OVS estatives dels verbs AcExp. És un estudi que completarà les dades recollides en el contrast entre (186) (§4.2) i (188) (§4.2.1), les quals suggerien que es tracta d'un datiu real, encara que pot prendre forma d'acusatiu

amb determinats verbs. Només podrem desfer el nus d'aquesta vacil·lació en el règim coneixent la natura real de l'element que la presenta, l'experimentador.

4.3.3. OD no tematitzat amb preposició a

L'argument experimentador inicial d'aquestes oracions amb ordre OVS «porta sempre la preposició *a*, tant si és complement indirecte (verbs del tipus *agradar*) com si és complement directe (verbs del tipus *preocupar*)» (Ginebra 2005: §278; cf. també Ginebra 2003: 28): és una preposició obligatòria (202)*a-b*, a diferència de la preposició *a* optativa de les tematitzacions a l'esquerra (202)*c*.²⁸⁹ Segons Ginebra (2003: 29; 2005: §280), tampoc ha d'anar una coma després de l'OI o OD avançat (202)*a-b*, a diferència també de les tematitzacions a l'esquerra, en què la coma és optativa (202)*c*. Quan l'OD tematitzat no expressa persona, no sol incorporar la preposició *a* (202)*d*.

(202) a.	{A en Lluís / *En Lluís} _(Ø/*) li agrada el pa amb tomaca.	[DatExp]
b.	{A en Lluís / *En Lluís} _(Ø/*) el preocupa la crisi econòmica.	[AcExp]
c.	{A en Lluís / En Lluís} _(Ø/) no l'he vist avui.	[tematització]
d.	{*A la cuina / La cuina} _(Ø/) no l'he netejat(da) avui.	[tematització, OD 'cosa']

Solà (2009: §54.1) segueix un criteri diferent. Es refereix a l'article de Cabré i Mateu (1998) i a la classificació de verbs psicològics que s'hi defensa: comparteix l'opinió

²⁸⁹ No tothom accepta l'opcionalitat de la preposició *a* en els OD desplaçats dels verbs transitius generals que denotin persona. Tot i que Ginebra (2003: 28) assenyala que no és obligatòria en els verbs transitius canònics, el mateix Ginebra (2005: §279) indica que només han d'incorporar aquesta preposició els verbs AcExp (tipus *preocupar*) i en cap cas la resta de verbs transitius.

(7) a.	He vist la Marta que marxava.	→	*A la Marta l'he vist que marxava.
La Marta l'he vist que marxava.
b.	El futur preocupa la Marta .	→	*La Marta la preocupa el futur.
A la Marta la preocupa el futur.
- [Ginebra 2005: §279]

En canvi, Solà (2011: 110 (3j), 116-117), accepta l'opcionalitat de la preposició *a* en les dislocacions, fins i tot amb verbs AcExp (cf. l'exemple *d*). La preposició s'ha de col·locar «almenys si el complement fa referència a persona, i almenys si hi pot haver ambigüitat». L'ambigüitat pot aparèixer perquè coincideix la persona i el nombre del verb amb la persona i el nombre del possible candidat a complement o a subjecte.

(8) a.	A Déu no l'ha vist mai ningú. [no hi ha ambigüitat, però la <i>a</i> evita interpretar <i>Déu</i> com a subjecte per la seva posició]
b.	(A)ls Àngels jo no els he vist mai.
c.	Aquestes cabòries no els afecten, als altres mortals.
d.	Aquestes cabòries no l'afecten, (a) la Lluïsa.

[Solà 2011: 110 (3j)]

dels autors de diferenciar els verbs AcExp(-dat) (amb experimentador sempre acusatiu: *alegrar, commoure, emocionar*), els verbs DatExp (amb experimentador datiu: *agradar, desagradar, interessar*) i els verbs AcExp(+dat), que presenten l'alternança acusatiu/datiu (*molestar, preocupar, sorprendre*). Diu que una de les proves sintàctiques que dona suport a l'existència de verbs que poden presentar l'alternança o AcExp(+dat)²⁹⁰ és que «l'experimentador, si es troba desplaçat (dislocat), ha de ser forçosament complement indirecte» (203).

(203) a. Aquest tipus d'home sempre ha interessat *les meves amigues* (complement directe).

b. *(A) *les meves amigues* sempre *les* ha interessat aquest tipus d'home (sinó «... *els* ha interessat», indirecte).

[Solà 2009: §54.1]

Segons Solà, per tant, l'obligatorietat de la preposició *a* en el sintagma desplaçat indicaria el règim datiu d'aquests verbs i, en considerar-lo un cas de dislocació, es tractaria d'una tematització real. Caldria fer dues observacions a aquest contrast que presenta Solà a (203): d'una banda, convindria explicar per què una construcció pot canviar de règim quan disloca el SN objecte; de l'altra, què passaria si la dislocació fos a la dreta.

Aquest últim punt presenta força discrepàncies entre els lingüistes. El NDA (de Ruaix) manté el règim acusatiu i no introdueix l'argument desplaçat a la dreta amb una *a* (204)a. El DUVC (de Ginebra i Montserrat) manté el règim acusatiu i introdueix la dislocació a la dreta amb una *a* (204)b. Del plantejament de Solà es podria deduir que proposaria un tercer comportament sintàctic: es canviaria el règim verbal i s'introduiria la dislocació amb una *a*, és a dir, l'obligatorietat d'introduir l'argument desplaçat amb una *a* indicaria que el verb canvia de règim, fet que exemplifico a (204)c coherentment amb aquesta deducció (és una deducció plausible però no segura). De les tres solucions, la que sembla més forçada o menys natural és la que proposa Ruaix (204)a.

(204) a. No hi ha res que el rebenti més, el metge, que fer guàrdies.

[NDA]

²⁹⁰ En realitat, Solà (2009: §54.1) es refereix aquí als verbs DatExp (*agradar, desagradar*), entre els quals —seguint Cabré i Mateu 1998— inclou *interessar*. Però per l'exemple de Solà (203) dedueixo que defenso que *interessar* presenta alternança acusatiu/datiu i, per això, interpreto que Solà vol referir-se a una característica del grup de verbs AcExp(+dat). Com indicaré a l'apartat §5.2.4, en aquest treball defenso que el verb *interessar* no presenta l'alternança acusatiu/datiu.

- b. No sé si el mola gaire, anar de copes, al vell. [DUVC]²⁹¹
- c. No hi ha res que li rebenti més, al metge, que fer guàrdies.

Als apartats §4.3.4 i §5.3 reprendré aquestes oracions per fer-ne un comentari. Davant la diferència de criteri dels lingüistes sobre l'exigència o no exigència de la preposició *a* anteposada al SN experimentador d'aquestes oracions, a l'apartat següent (cf. §4.3.4) exploraré si aquesta preposició *a* és obligatòria o no quan l'experimentador estigui representat per altres elements gramaticals diferents d'un SN, en concret, per un pronom relatiu o per un pronom interrogatiu.

4.3.4. OD a qui en oracions de relatiu i oracions interrogatives

Hi ha una altra similitud formal entre les construccions de verbs AcExp i les de verbs DatExp. Lògicament, si l'OI de persona de les construccions amb verbs DatExp és un pronom relatiu o interrogatiu, està introduït sempre per la preposició *a* de datiu (*a qui*). S'esdevé el mateix en les construccions amb verbs AcExp: el pronom relatiu o interrogatiu OD de persona és obligatòriament *a qui* (cf. Ginebra 2005: §137, §282 i §380).²⁹² Els exemples de (205)-(206) són amb un pronom relatiu.

- (205) a. És una persona **a qui** no sempre **alegren** les bones notícies.
 b. Els professors **a qui apassiona** ensenyar són professors vocacionals.
 c. Qui és el professor **a qui** no **atrau** fer un any sabàtic?
 d. És una alumna **a qui preocupa** molt el futur de la universitat.

[Ginebra 2005: §137]

- (206) a. Els de Filologia són els professors **a qui més inquieta** aquesta mesura.
 b. Qui són els professors **a qui preocupa** l'augment de la burocràcia universitària?
 c. **A qui ha satisfet** aquesta reforma del pla d'estudis?
 d. Els alumnes **a qui ha sorprès** la notícia són els de primer curs.

[Ginebra 2005: §282]

²⁹¹ Cal tenir en compte que Ginebra (2003: 17), coautor del DUVC, proposa que s'admeti el règim intransitiu del verb *molar* (encara que al DUVC apareix com a transitiu, potser per un ús dialectal): cf. §5.2.5. Hauria estat oportú trobar un altre exemple al DUVC de dislocació a la dreta amb un verb AcExp diferent. De totes maneres, l'important aquí és veure com considera Ginebra que es comporten els verbs AcExp quan tenen l'objecte dislocat a la dreta. Podríem deduir que Ginebra construiria l'oració de Ruaix de la manera següent: *No hi ha res que el rebenti més, al metge, que fer guàrdies.*

²⁹² Per simplificar l'exposició d'aquest apartat (§4.3.4) sovint em refereixo al pronom relatiu o interrogatiu *a qui*: en realitat és el pronom *qui* introduït per la preposició *a* marcador de cas.

Quan aquests verbs han d'utilitzar un pronom interrogatiu que expressa persona (*qui*) amb funció d'objecte, l'interrogatiu porta sempre obligatòriament la preposició *a* (*a qui*) (207)*a*, a diferència d'altres verbs transitius, en què la preposició és opcional (207)*b*.

- (207) a. {A qui / *Qui} (l') alegra aquesta notícia? [a qui obligatori: verbs AcExp]
b. {A qui / Qui} penses convidar a la festa? [a qui opcional: altres verbs transitius]

Ginebra (2005: §136-137) assenyala que el pronom relatiu *que* és l'única forma pertinent quan fa de complement directe d'una clàusula relativa especificativa, i no pas altres formes com *al que*, *a qui* o *al qual*, encara que l'antecedent sigui humà (208). Però Ginebra (2005: §137) exclou d'aquesta regla el que denomina «un grup de verbs especials», que pertanyen al grup del tipus *preocupar* (representatiu dels verbs AcExp, segons Ginebra). En aquests casos, la forma obligatòria de complement directe de persona no és *que*, sinó *a qui* —cf. els exemples de (205)-(206)—, la mateixa que utilitza el grup de verbs del tipus *agradar* per al complement indirecte de persona en contextos similars (verbs DatExp: *És una persona {a qui / *que} li agrada esquiar*).

- (208) a. El professor txec QUE / *AL QUE / *A QUI / *AL QUAL **haviem convidat** al **congrés** s'ha excusat.
b. Els estudiants QUE / *ALS QUE / *A QUI / *ALS QUALS **la Facultat ha premiat** són els següents.
c. Les persones QUE / *A LES QUE / *A QUI / *ALS QUALS **hauríeu de saludar** són les que seuen aquí.

[Ginebra 2005: §136]

Ginebra (2005: §137-138) assenyala dos contrastos. El primer contrast diferencia significativament les construccions dels verbs AcExp amb valor actiu de les de valor estatiu: «Molts d'aquests verbs permeten també un ús amb valor actiu, i llavors el relatiu que fa de complement directe és sempre *que*» (Ginebra 2005: §137): hi ha un contrast entre els dos usos possibles del verb (209). El segon contrast diferencia un mateix verb AcExp (*afectar*) quan s'utilitza amb significat psicològic i quan s'utilitza amb significat no psicològic (210): «El verb *afectar* fa que el relatiu complement directe sigui *a qui* si designa persona i *que* si designa cosa» (Ginebra 2005: §138).

- (209) a. La persona QUE **han sorprès robant** viu a Barcelona.
b. És un professor A QUI **encara sorprèn descobrir que hi ha alumnes que fan trampes**.

[Ginebra 2005: §137]

- (210) a. És una persona A QUI **afecten poc les crítiques**.
b. Els centres QUE **afectarà el nou tall de subministrament elèctric** són els urbans.

[Ginebra 2005: §138]

De les dades de l'apartat §4.3.3 i d'aquest §4.3.4 se'n pot extreure una conclusió, que confirma de nou el que ja s'ha vist anteriorment: el sistema lingüístic català no exigeix obligatòriament canviar la morfologia del règim verbal dels verbs AcExp perquè puguin expressar construccions estatives. Per obtenir aquest canvi aspectual, el català en té prou canviant l'ordre dels elements oracionals amb una duplicació de clític obligatòria quan l'experimentador està representat per un sintagma ple i la introducció d'aquest sintagma inicial amb la preposició *a* (cf. §4.3.3), tot i que l'exigència d'aquesta preposició *a* és un aspecte discutit entre els autors. Però en les construccions amb pronoms interrogatius i relatius ho fa utilitzant *a qui* i en aquest context l'exigència de la preposició *a* és absoluta: en aquest cas la duplicació de clític no és estrictament obligatòria perquè aquests pronoms relatius i interrogatius indiquen elements indefinits i remàtics amb funció d'objecte (no pas de subjecte), que no exigeixen la duplicació (cf. Todolí 2008: §S 6.5.5.3c): el clític hi és optatiu, ja que els exemples de (205)-(206), (207)*a*, (209)*b* i (210)*a* acceptarien també opcionalment aquesta duplicació. Als exemples de (214)-(217) mostro oracions amb aquesta duplicació opcional de clític entre parèntesis: tot i la forma inicial *a qui* del referent experimentador, el clític —amb el mateix referent— pot seguir sent amb morfologia d'acusatiu *i*, de nou, comprovem que el català permet mantenir aquesta forma morfològica en oracions de predicats AcExp que són estatives.

Altra vegada crida l'atenció la similitud formal del que es podria considerar un acusatiu dels verbs AcExp en les construccions analitzades a §4.3.3 i §4.3.4 amb la que tindria el datiu dels verbs DatExp en oracions similars. Sembla que sigui un datiu real que en determinats contextos es vesteix d'acusatiu, especialment en la morfologia del clític: a l'apartat §6.2.4.2 analitzaré la plasmació estructural d'aquesta intuïció. Determinar què legitima la posició estructural de l'argument experimentador és cabdal per definir si es tracta realment d'un acusatiu o d'un datiu, encara que tingui un aspecte formal diferent.

El posicionament de diferents gramàtics sobre el relatiu *qui* precedit de la preposició *a* amb funció d'OD ha estat variada.²⁹³ L'observació de Ginebra (2005: §137, 282 i 380) sobre l'obligatorietat de l'OD *a qui* dels verbs AcExp —exemples (205) i (206)— encara és més remarcable si tenim en compte el posicionament de Fabra (1956: §108): Fabra no recomana l'ús del relatiu *qui* amb funció de subjecte, ni tampoc amb funció

²⁹³ Sobre l'ús de *a qui* com a OD es poden veure postures diverses a Jané (1979*a*), Ruaix (1998: 244-245), Badia *et al* (2004: 258), Solà (1995: §1.5.2*b*; 2008: §S 21.2.1.1; 2011: 110-115) o la GNV (§32.2.1*d*).

d'OD (precedit de la preposició *a*) en oracions adjectives de relatiu *explicatives*; encara que Fabra no fa una condemna explícita del pronom *qui* OD (precedit de la preposició *a*) en les oracions adjectives de relatiu *especificatives*, Costa (2012: 263 i 265) dedueix que Fabra també el rebutja.²⁹⁴ De fet, la construcció d'OD amb *a qui* en una oració adjectiva de relatiu especificativa és desaconsellada per diversos autors (cf. Jané 1979a; Mestres *et al.* 2009: §XXI 2.1.7).

A diferència de Ginebra (2005), Solà (2008: §S 21.2.1.1) accepta un *a qui* o un *al qual* OD sempre que hi hagi un antecedent humà, independentment del fet que la clàusula de relatiu contingui un verb psicològic o no —cf. el contrast que Ginebra assenyala entre (205)-(206) i (208)—, i ho mostra amb uns quants exemples (211).²⁹⁵

- (211) a. Preguem també per Tomeu Rosselló, *a qui* Salom incorpora a la llegenda. [Espriu, *Obres*, V: 138]
 b. Reservem, doncs, al lector, *a qui* suposem dotat d'esperit crític, la tasca de saber destriar el gra de la palla. [*Llengua Nacional* (Barcelona) 35, 2001, p. 3, Editorial]
 c. són persones *a qui* no he vist mai... [...] dos d'ells [...] foren fins i tot ocasionals oponents meus i *a qui* jo havia atacat amb duresa. [Ferran, *Érem quatre*: 39]
 d. Comprenc que hi hagi persones *a qui* el soroll molesta. [Ruaix 1998: 245]²⁹⁶
 e. Aquell *a qui* hom consulta. [definició de *consultor* al DGLC]
 f. Persona *a la qual* hom consulta. [definició de *consultor* al DIEC]²⁹⁷

[Solà 2008: §S 21.2.1.1, nota 13]

Si observem aquests sis exemples recollits per Solà (2008), es pot comprovar que, excepte en l'exemple (211)d —oració amb un verb AcExp, *molestar*—, sempre seria

²⁹⁴ Costa (2012) hi té en compte uns altres dos punts de la gramàtica de Fabra del 1956: d'una banda, el punt §83, on Fabra indica els OD que poden anar precedits de la preposició *a* —no hi inclou [*a* + pronom relatiu OD]— i assenyala que la resta de casos són «en general» incorrectes; de l'altra, el punt §107, on indica que el pronom *qui* ha d'anar sempre precedit de preposició en les oracions adjectives de relatiu (pel punt anterior, es dedueix que en cap cas serà un OD).

Sembla que aquesta posició de Fabra no va ser la mateixa anteriorment. Costa i Labèrnia (2014) dedueixen que, segons Fabra (1933), és tolerable un *qui* precedit de la preposició *a* quan fa d'OD tenint en compte dos punts de la gramàtica normativa fabriana del 1933: d'una banda, el punt §112.III, on Fabra indica que «és tolerable» la preposició *a* davant de certs pronoms OD, «principalment *tothom*, *tots* i *els quals*», sense excloure explícitament *qui*; de l'altra, el punt §63.III, on accepta —sense cap esment a la funció sintàctica— que el relatiu compost *el qual* pot anar «darrera d'una preposició, amb referència a cosa o a persona (equivalent respectivament a *què* i a *qui*)».

²⁹⁵ La GIEC §27.4.2.2b-c accepta el relatiu *a qui* amb funció d'OD en oracions adjectives de relatiu explicatives i especificatives si l'antecedent és humà.

²⁹⁶ En l'original de Ruaix l'oració és *Comprenc que hi hagi persones a qui el soroll molesti*.

²⁹⁷ La definició actual de *consultor consultora* al DIEC2 és diferent: «*m.* i *f.* [LC] [PR] Persona encarregada de despatxar informes o consultes sobre matèries tècniques.»

possible utilitzar el relatiu *que* en lloc de *a qui* (o *al qual*, *a la qual*, *als quals*, *a les quals*): en la majoria de casos no s'alteraria el sentit de l'oració perquè no es tracta d'oracions ambigües si les escrivim amb *que* (212)a. En canvi, amb el verb psicològic *molestar* (212)b l'oració esdevindria agramatical o, si més no, estranya en contrast amb la substitució per *que* en la resta d'oracions.

- (212) a. Preguem també per Tomeu Rosselló, **que** Salom incorpora a la llegenda; Reservem, doncs, al lector, **que** suposem dotat d'esperit crític, la tasca de saber destriar el gra de la palla; són persones **que** no he vist mai... [...] dos d'ells [...] foren fins i tot ocasionals oponents meus i **que** jo havia atacat amb duresa; Aquell **que** hom consulta; Persona **que** hom consulta.
- b. *¹²Comprenc que hi hagi persones **que** el soroll molesta.

Pel que s'ha vist fins ara, els AcExp són predicats que sovint formen oracions amb una construcció similar a la de datiu, amb una preposició *a* davant l'experimentador, bé perquè l'experimentador apareix en posició inicial, avançat al verb, bé perquè estigui representat per un pronom relatiu o interrogatiu, o bé perquè així accepta amb més naturalitat la duplicació de clític. En una primera anàlisi, es podria pensar que aquesta similitud amb el datiu no significa necessàriament que sigui un datiu, ja que el règim verbal continua sent acusatiu en altres contextos, però que podria ser una explicació de la facilitat amb què molts parlants canvien el règim d'aquests verbs segons el context.

Tenint en compte totes les dades de l'apartat §4.3.3 i d'aquest apartat §4.3.4, sembla que la vacil·lació de règim en les oracions d'ordre OVS amb verbs AcExp es produeix no només quan l'experimentador està representat per un clític (clític de datiu o d'acusatiu), sinó també quan està representat per un sintagma ple a l'inici de l'oració: a l'apartat §4.3.3 i a la nota 289 s'hi han recollit els diferents criteris dels gramàtics sobre l'exigència o no d'introduir aquest sintagma per la preposició *a* (més endavant reprendré aquesta qüestió).

Ara bé, quan es tracta d'un OD de referència personal representat per un pronom relatiu o per un interrogatiu, l'opcionalitat entre *que* i *a qui* (relatius) o entre *qui* i *a qui* (interrogatius) es pot produir amb els verbs transitius que no són psicològics, segons els arguments dels gramàtics que s'han recollit en aquest apartat §4.3.4; en canvi, amb els verbs psicològics AcExp d'oracions estatives d'ordre OVS l'exigència de la forma de datiu *a qui* sembla que és absoluta, un comportament similar al dels verbs DatExp. Aquest fet permet formular una intuïció o suposició: el context oracional amb un

experimentador representat per un pronom relatiu o interrogatiu —necessàriament en posició d'inici oracional— en oracions estatives de verbs AcExp podria fer transparent que es tracta d'un datiu real. És una intuïció que cal demostrar, cosa que intentaré fer a continuació; alhora caldrà explicar per què, si és un datiu, pot mostrar-se com un acusatiu en determinats contextos (cf. §6.2.4.2).

Baso la defensa d'aquesta intuïció en tres fets. En primer lloc, al final de l'apartat §4.3.2 s'ha vist que els verbs causatius no psicològics que prenen un significat metafòric psicològic mantenen amb naturalitat el clíctic acusatiu a les oracions estatives amb sentit psicològic. He suggerit que la semàntica causativa de canvi d'estat pròpia dels usos més habituals no metafòrics d'aquests verbs podria incidir en la ment dels parlants per continuar conceptualitzant-los així i per continuar utilitzant-los de forma natural amb un acusatiu morfològic en oracions OVS de significat psicològic, tot i tractar-se d'oracions estatives. Repeteixo a (213) tres dels exemples de Ginebra (2003: 29-30) recollits a (127)c/h-k de §3.2.1.2 amb aquest tipus de verbs, i tots amb clíctic d'acusatiu.

- (213) a. A la Rosa l'amarga passar l'estiu amb els cosins.
b. A la Montse la bloqueja aquesta nova situació.
c. Al Gabriel l'enfonsa la idea d'haver d'anar a l'hospital a operar-se.

[Ginebra 2003: 29-30]

Quan aquestes mateixes oracions metafòriques canvien de context i s'han d'escriure amb un experimentador representat per un relatiu o per un interrogatiu, el nou context sintàctic obliga a utilitzar obligatòriament el relatiu datiu *a qui* en lloc del relatiu acusatiu *que* (214), i l'interrogatiu datiu *a qui* en lloc de l'interrogatiu acusatiu *qui* (215). Tot i la possible conceptualització dels parlants que permet donar una forma concreta a un element sintàctic, considero que pot haver-hi contextos oracionals que obliguin a manifestar la natura real d'aquesta forma, independentment de la morfologia exterior que pugui mostrar en altres contextos. Es pot comprovar que els verbs psicològics AcExp fàcilment conceptualitzables com a causatius de canvi d'estat (*neguitejar*, *escandalitzar*, *exasperar*) es comporten de la mateixa manera, tant amb un relatiu (216) com amb un interrogatiu (217). A més, en tots els casos, si dupliquem de forma optativa el clíctic (indicat entre parèntesis), pot continuar sent un clíctic acusatiu a la vora del verb (conceptualització del verb), però és un relatiu o un interrogatiu amb

cas datiu obligatori a la posició inicial de l'oració (règim real).²⁹⁸ Tant el clític com el relatiu/interrogatiu substitueixen el mateix element, l'experimentador; però, a més, el clític és una represa pronominal del relatiu o de l'interrogatiu, amb la mateixa funció sintàctica i, per tant, amb el mateix cas. Amb altres verbs no psicològics el comportament és diferent, ja que permeten l'opcionalitat entre la forma de datiu *a qui* i la d'acusatiu *que* (relatiu) o *qui* (interrogatiu) (218)-(219).²⁹⁹

- (214) a. És una persona {a qui / *que} (l') amarga passar l'estiu amb els cosins.
 b. És una persona {a qui / *que} (la) bloqueja aquesta nova situació.
 c. És una persona {a qui / *que} (l') enfonsa la idea d'haver d'anar a l'hospital a operar-se.
- (215) a. {A qui / *Qui} (l') amarga passar l'estiu amb els cosins?
 b. {A qui / *Qui} (el) bloqueja aquesta nova situació?
 c. {A qui / *Qui} (l') enfonsa la idea d'haver d'anar a l'hospital a operar-se?
- (216) a. És una persona {a qui / *que} (la) neguiteja el record d'aquell fracàs.
 b. És una persona {a qui / *que} (l') escandalitza aquesta nova situació.
 c. És una persona {a qui / *que} (l') exaspera aquesta tensió contínua.
- (217) a. {A qui / *Qui} (el) neguiteja el record d'aquell fracàs?
 b. {A qui / *Qui} (l') escandalitza aquesta nova situació?
 c. {A qui / *Qui} (l') exaspera aquesta tensió contínua?
- (218) a. És una persona {a qui / que} trobo cada dia pel carrer.
 b. És una persona {a qui / que} no he vist des de fa temps.
 c. És una persona {a qui / que} hem de convidar a la festa.
- (219) a. {A qui / Qui} trobes cada dia pel carrer?
 b. {A qui / Qui} has vist aquest matí?
 c. {A qui / Qui} hem de convidar a la festa?

²⁹⁸ A les oracions de (214) i (216) els pronoms relatius també queden a la vora del verb si no hi ha el clític; però, a diferència del clític, poden quedar separats del verb: *És una persona {a qui / *que} el record d'aquell fracàs {l'aixafa / la neguiteja}*.

²⁹⁹ La GIEC §19.3.2.3 indica aquesta opcionalitat en oracions interrogatives i relatives. Per entendre els exemples que utilitzo, convé tenir en compte les possibles realitzacions de les oracions de relatiu en els diferents registres de la llengua; Cuenca (1991: §3.3.4) hi distingeix tres tipus de construccions:

- Les *analítiques*, amb *que* i clític: *Conec un paleta que li han donat un premi* [llengua parlada].
- Les *pleonàstiques*, amb un relatiu formal i clític: *Conec un paleta a qui li han donat un premi* [llengua parlada].
- Les *sintètiques*, amb relatiu formal i sense clític: *Conec un paleta a qui han donat un premi* [és la d'ús culte o formal].

En els meus exemples no prenc en consideració la forma analítica, amb un ús del relatiu que se sol denominar *relatiu popular* (cf. Ginebra 2005: §154-155), el qual queda marcat sempre amb un asterisc.

Si en lloc d'una oració de relatiu adjectiva es fa aquesta prova amb una oració de relatiu substantiva amb objecte experimentador, el comportament és idèntic: el pronom de datiu *a qui* és obligatori en les oracions estatives tant dels verbs causatius d'ús psicològic metafòric (220) com en les dels verbs AcExp (221), a diferència de l'opcionalitat entre el datiu *a qui* i l'acusatiu *qui* d'altres verbs no psicològics (222). A més, en aquestes oracions hi tenim una segona prova afegida: quan fem explícit el referent experimentador del relatiu amb el verb *ser*, ha d'anar introduït per la preposició *a* (220)-(221), a diferència de l'opcionalitat de la preposició *a* en les oracions d'altres verbs no psicològics (222).

- (220) a. {A qui / *Qui} (l') amarga passar l'estiu amb els cosins és {a / *Ø} l'Arnau.
 b. {A qui / *Qui} (el) bloqueja aquesta nova situació és {a / *Ø} l'Arnau.
 c. {A qui / *Qui} (l') enfonsa la idea d'haver d'anar a l'hospital a operar-se és {a / *Ø} l'Arnau.
- (221) a. {A qui / *Qui} (el) neguiteja el record d'aquell fracàs és {a / *Ø} l'Arnau.
 b. {A qui / *Qui} (l') escandalitza aquesta nova situació és {a / *Ø} l'Arnau.
 c. {A qui / *Qui} (l') exaspera aquesta tensió contínua és {a / *Ø} l'Arnau.
- (222) a. {A qui / Qui} trobo cada dia pel carrer és {a / Ø} l'Arnau.
 b. {A qui / Qui} no he vist des de fa temps és {a / Ø} l'Arnau.
 c. {A qui / Qui} hem de convidar a la festa és {a / Ø} l'Arnau.

En segon lloc, el relatiu i l'interrogatiu *a qui* de les construccions amb verbs AcExp poden permetre una interpretació estativa de l'oració, com s'esdevé a les oracions de verbs AcExp en present d'indicatiu amb què Ginebra (2005) mostra que el pronom relatiu OD és sempre *a qui* —(205)-(206), (209)*b* i (210)*a*—, i als exemples de (207)*a* i (217) amb pronom interrogatiu OD obligatori *a qui*. D'aquesta afirmació i de la que he fet en el paràgraf i els exemples anteriors es podria deduir, equivocadament, que els pronoms relatius i interrogatius *a qui* faciliten sempre la lectura estativa de l'oració. Per això, es podria afegir una observació a l'encert de l'observació de Ginebra (2005: §137, §282 i §380) que amb verbs AcExp els pronoms relatius i interrogatius OD han de ser obligatòriament *a qui*: són obligatoris quan permeten una lectura estativa de l'oració, però poden permetre una altra lectura no estativa amb verbs AcExp i aleshores sovint el pronom *a qui* pot ser optatiu, com s'esdevé amb la resta de verbs transitius no psicològics. Per demostrar aquesta afirmació s'ha d'aconseguir, d'una banda, una interpretació clarament esdevenimental de l'oració d'un verb AcExp a través de l'aspecte verbal perfectiu i d'una causa agentiva implícita, i, de l'altra, comprovar que *a*

qui hi és opcional, tant en funció de relatiu (223)*b/c*-(225)*b/c* com d'interrogatiu (226)*b*-(228)*b*.³⁰⁰ En tots els casos hi ha un contrast amb les oracions estatives dels verbs AcExp (223)*a*-(228)*a*.

- (223) a. És una persona {a qui / *que} (la) neguiteja el record d'aquell fracàs.
 b. És una persona {a qui (l') / que (*l')} han neguitejat contínuament amb insídies.
 c. Aquesta és la persona {a qui (l') / que (*l')} han neguitejat.
- (224) a. És una persona {a qui / *que} (l') escandalitza aquesta nova situació.
 b. És una persona {a qui (l') / que (*l')} han escandalitzat dient-li bestieses.
 c. Aquesta és la persona {a qui (l') / que (*l')} han escandalitzat.
- (225) a. És una persona {a qui / *que} (l') exaspera aquesta tensió contínua.
 b. És una persona {a qui (l') / que (*l')} han exasperat amb massa impertinències.
 c. Aquesta és la persona {a qui (l') / que (*l')} han exasperat.
- (226) a. {A qui / *Qui} (el) neguiteja el record d'aquell fracàs?
 b. {A qui (l') / Qui (*l')} han neguitejat amb aquestes insídies?
- (227) a. {A qui / *Qui} (l') escandalitza aquesta nova situació?
 b. {A qui (l') / Qui (*l')} han escandalitzat dient-li bestieses?

³⁰⁰ Considero que aquesta prova és útil per dos fets: perquè el català és una llengua de subjecte nul —a les oracions de (223)*b*-(228)*b* i (223)*c*-(225)*c* no hi queda evident quina és la posició del subjecte implícit— i perquè permet expressar que un subjecte és agent —que indica causa esdevenimental— a través, per exemple, d'un complement de mitjà introduït per la preposició *amb* (cf. Mateu 2000). Com que les oracions relatives i interrogatives imposen un ordre oracional específic que dificulta el mecanisme diferenciador SVO i OVS de les oracions amb verbs AcExp, aconseguim una oració d'interpretació agentiva (clarament esdevenimental) sense haver d'indicar la posició del subjecte agent.

Amb la presència explícita del subjecte oracional la realitat és força més complexa. Si fem transparent el subjecte agent, encara és possible la prova amb un subjecte agent preverbal d'una clàusula de relatiu especificativa (que manté l'ordre SVO característic de les oracions esdevenimentals de verbs AcExp) (exemple *a*), però funciona pitjor si el subjecte agent és postverbal (exemples *b* i *c*). I passa el mateix amb un subjecte no agentiu postverbal, encara que es vulgui indicar que és una causa esdevenimental amb l'aspecte verbal perfectiu (exemples *d* i *e*).

- (9) a. És una persona {a qui els veïns (l') / que els veïns (*l')} han neguitejat contínuament amb insídies.
 b. És una persona {a qui (l') / ??que (*l')} han neguitejat els veïns contínuament amb insídies.
 c. {A qui (l') / ??Qui} (*l')} han neguitejat els veïns amb aquestes insídies?
 d. És una persona {a qui (l') / ??que (*l')} ha neguitejat el record d'aquell fracàs.
 e. {A qui (l') / ??Qui (*l')} ha neguitejat el record d'aquell fracàs?

Quan la GNV (§32.2.1*d*) indica que la preposició *a* davant OD és optativa en «interrogatius i relatius ambigus», un dels exemples que utilitza és una oració d'un verb AcExp amb un agent postverbal: *He vist l'home que / a qui va intimidar Marta*: considero que la GNV deixa oberta la interpretació d'aquesta oració ambigua amb *que*, i que per admetre *que* (juntament amb *a qui*) amb valor d'OD funcionaria més bé amb el subjecte preverbal (*He vist un home {que / a qui} la Marta va intimidar*). En l'exemple (206)*d* —amb temps verbal perfectiu i subjecte postverbal no agentiu— *Els alumnes a qui ha sorprès la notícia són els de primer curs* (Ginebra 2005: §282) el pronom *a qui* sembla que hi és obligatori, o almenys un que optatiu hi quedaria forçat.

- (228) a. {A qui / *Qui} (l') exaspera aquesta tensió contínua?
 b. {A qui (l') / Qui} (*l') han exasperat amb aquestes impertinències?

Als exemples de (223)-(228) he fet les proves amb oracions de relatiu adjectives especificatives i oracions interrogatives directes. Podem comprovar si aquest patró diferenciador es manté en oracions de relatiu adjectives explicatives, oracions de relatiu substantives i oracions interrogatives indirectes, totes amb un objecte experimentador i un verb AcExp. Començo per les oracions adjectives explicatives i comprovo que es manté el patró que diferencia les oracions estatives dels verbs AcExp (229)a-(231)a de les esdevenimentals agentives (229)b-(231)b.

- (229) a. La Maria, {a qui / *que} (la) neguiteja el record d'aquell fracàs, vindrà demà.
 b. La Maria, {a qui (l') / que (*l')} han neguitejat contínuament amb insídies, vindrà demà.
 (230) a. La Maria, {a qui / *que} (l') escandalitza aquesta nova situació, vindrà demà.
 b. La Maria, {a qui (l') / que (*l')} han escandalitzat dient-li bestieses, vindrà demà.
 (231) a. La Maria, {a qui / *que} (l') exaspera aquesta tensió contínua, vindrà demà.
 b. La Maria, {a qui (l') / que (*l')} han exasperat amb massa impertinències, vindrà demà.

El comportament és el mateix si es fa la prova amb una oració de relatiu substantiva amb objecte experimentador: el pronom de datiu *a qui* és obligatori en les oracions de verbs AcExp estatives (232)a-(234)a, a diferència de l'opcionalitat entre el datiu *a qui* i l'acusatiu *qui* de les oracions esdevenimentals (232)b-(234)b. I la segona prova afegida que apareixia als exemples de (220)-(222) es torna a confirmar, però ara per diferenciar l'ús estatiu de l'ús agentiu: el referent experimentador del relatiu amb el verb *ser* va introduït obligatòriament per la preposició *a* en les oracions estatives (232)a-(234)a, a diferència de l'opcionalitat de la preposició *a* en les oracions esdevenimentals agentives (232)b-(234)b.³⁰¹ A l'apartat següent (§4.3.5) donaré una explicació de la presència o

³⁰¹ Com he apuntat a la nota 300, amb la presència explícita del subjecte la realitat també és més complexa amb els pronoms relatius d'una oració de relatiu substantiva. Amb els subjectes postverbals — el lloc habitual dels subjectes en aquestes oracions —, sembla que la prova encara funciona si són agentius (exemple *a*), però funciona pitjor si són causes esdevenimentals no agentives (exemple *b*).

- (10) a. {A qui (l') / Qui (*l')} han neguitejat contínuament els veïns amb aquestes insídies és {a / Ø} l'Arnau
 b. {A qui (l') / ??Qui (*l')} ha neguitejat el record d'aquell fracàs és {a / ??Ø} l'Arnau.

Solà (2011: 114-115) afirma que *a qui* no sempre és obligatori en les oracions de relatiu substantives, però que de vegades pot ser-ho, i ho exemplifica amb una oració del verb AcExp *afectar* amb un subjecte postverbal que és una causa esdevenimental no agentiva (*la crisi*): A qui més ha afectat la crisi és als petits comerciants.

absència de la preposició *a* davant el sintagma ple de l'experimentador en aquestes oracions relatives substantives, com un fenomen de simetria sintàctica.

- (232) a. {A qui / *Qui} (el) neguiteja el record d'aquell fracàs és {a / *Ø} l'Arnau.
b. {A qui (l') / Qui (*l')} han neguitejat contínuament (amb insídies) és {a / Ø} l'Arnau.
- (233) a. {A qui / *Qui} (l') escandalitza aquesta nova situació és {a / *Ø} l'Arnau.
b. {A qui (l') / Qui (*l')} han escandalitzat (dient-li bestieses) és {a / Ø} l'Arnau.
- (234) a. {A qui / *Qui} (l') exaspera aquesta tensió contínua és {a / *Ø} l'Arnau.
b. {A qui (l') / Qui (*l')} han exasperat (amb massa impertinències) és {a / Ø} l'Arnau.

Finalment, comprovo que el mateix patró diferenciador funciona en les oracions interrogatives indirectes: el pronom de datiu *a qui* és obligatori en les oracions de verbs AcExp estatives (235)a-(237)a, a diferència de l'opcionalitat entre el datiu *a qui* i l'acusatiu *qui* de les oracions esdevenimentals agentives (235)b-(237)b.

- (235) a. Voldria saber {a qui / *qui} (el) neguiteja el record d'aquell fracàs.
b. Voldria saber {a qui (l') / qui (*l')} han neguitejat amb aquestes insídies.
- (236) a. Voldria saber {a qui / *qui} (l') escandalitza aquesta nova situació.
b. Voldria saber {a qui (l') / qui (*l')} han escandalitzat dient-li bestieses.
- (237) a. Voldria saber {a qui / *qui} (l') exaspera aquesta tensió contínua.
b. Voldria saber {a qui (l') / qui (*l')} han exasperat amb aquestes impertinències.

La regularitat del patró diferenciador en tots els tipus d'oracions de relatiu i d'oracions interrogatives mena a plantejar-se una altra qüestió: no podria ser vàlid també aquest patró quan es tracti d'una oració simple amb un experimentador representat per un sintagma ple a l'inici o al final de l'oració? A l'apartat §4.3.3 i a la nota 289 s'ha vist la falta d'acord entre els gramàtics sobre l'exigència o no d'introduir aquest sintagma per la preposició *a*. Potser aquesta prova pot ajudar a trobar el desllorigador d'aquest tema: tenint en compte el comportament amb els pronoms relatius i interrogatius, la previsió és que a les oracions estatives d'ordre neutre OVS dels verbs AcExp la preposició *a* serà obligatòria; en canvi, a les oracions esdevenimentals agentives d'ordre neutre SVO dels mateixos verbs la preposició *a* serà optativa.

La previsió es compleix. Als exemples d'oracions estatives de (238)a/b-(240)a/b la preposició *a* és obligatòria, tant si el SN experimentador és al lloc inicial que li és propi dins l'oració (238)a-(240)a —no està tematitzat i, segons Ginebra (2003: 28-29; 2005:

§280), no admet una coma—, com si està tematitzat a la dreta (238)*b*-(240)*b*. En canvi, als exemples d'oracions agentives de (238)*c/d*-(240)*c/d* la preposició *a* és optativa, tant si el SN experimentador està tematitzat a l'esquerra (238)*c*-(240)*c* —admet una coma optativa—, com si està tematitzat a la dreta (238)*d*-(240)*d*: a més, en aquests dos últims casos pot haver-hi concordança del participi verbal, coherentment amb el cas acusatiu de l'element desplaçat i reprès per un pronom acusatiu.³⁰²

- (238) a. {A / *Ø} la Maria_(*) la neguiteja el record d'aquell fracàs.
 b. La neguiteja el record d'aquell fracàs, {a / *Ø} la Maria.
 c. {A / Ø} la Maria_(,) l'han neguitejat/da contínuament amb insídies.
 d. L'han neguitejat/da contínuament amb insídies, {a / Ø} la Maria.
- (239) a. {A / *Ø} la Maria_(*) l'escandalitza aquesta nova situació.
 b. L'escandalitza aquesta nova situació, {a / *Ø} la Maria.
 c. {A / Ø} la Maria_(,) l'han escandalitzat/da dient-li bestieses.
 d. L'han escandalitzat/da dient-li bestieses, {a / Ø} la Maria.
- (240) a. {A / *Ø} la Maria_(*) l'exaspera aquesta tensió contínua.
 b. L'exaspera aquesta tensió contínua, {a / *Ø} la Maria.
 c. {A / Ø} la Maria_(,) l'han exasperat/da amb massa impertinències.
 d. L'han exasperat/da amb massa impertinències, {a / Ø} la Maria.

Cal tenir en compte que totes aquestes proves en oracions amb un experimentador representat per un pronom de relatiu, un pronom interrogatiu o un sintagma ple a l'inici o final de l'oració s'han plantejat tenint en compte els dos mecanismes diferenciadors de les oracions estatives i esdevenimentals amb verbs AcExp, que permeten fer proves contrastives entre tots dos tipus d'oracions: l'aspecte verbal i l'ordre oracional. Pel que fa a l'aspecte verbal, totes les oracions estatives són amb un temps verbal imperfectiu, en concret, en present; en canvi, totes les oracions esdevenimentals són amb un temps

³⁰² Com s'ha vist a les notes 300 i 301 amb els pronoms relatius i interrogatius, aquestes oracions esdevenimentals dels verbs AcExp amb elements desplaçats (238)*c/d*-(240)*c/d* també presenten un ordre oracional alterat, que dificulta el mecanisme diferenciador entre l'ordre OVS i l'ordre SVO de les oracions amb aquests verbs. Quan les oracions de (238)*c/d*-(240)*c/d* no presenten un subjecte nul i cal fer evident la posició del subjecte oracional, aquesta prova funciona pitjor. Sembla que la prova encara funciona si el subjecte agent és preverbal (exemple *a*), però funciona pitjor si el subjecte agent és postverbal (exemple *b*) o és un subjecte no agentiu, encara que es vulgui indicar que és una causa esdevenimental amb l'aspecte verbal perfectiu (exemples *c* i *d*).

- (11) a. {A / Ø} la Maria_(,) els veïns l'han neguitejat contínuament amb insídies.
 b. {A / ??Ø} la Maria_(,) l'han neguitejat els veïns contínuament amb insídies.
 c. {A / ??Ø} la Maria_(,) el record d'aquell fracàs l'ha neguitejat.
 d. {A / ??Ø} la Maria_(,) l'ha neguitejat el record d'aquell fracàs.

verbal perfectiu, en concret, en pretèrit perfet. Pel que fa a l'ordre oracional, l'ordre neutre OVS de les oracions estatives queda facilitat per la posició inicial de l'experimentador en totes les oracions, la localització que li correspon; en canvi, aquest mecanisme diferenciador queda dificultat en les oracions esdevenimentals (d'ordre neutre SVO), perquè aquestes oracions relatives, interrogatives i amb tematització del sintagma experimentador ja imposen un ordre oracional alterat per moviment d'elements oracionals. Per superar aquest últim entrebanc, totes les oracions esdevenimentals tenen dues característiques: són agentives, perquè presentin sense ambigüïtat el seu caràcter esdevenimental, i són amb un subjecte nul plural d'interpretació arbitrària,³⁰³ per evitar fer evident en quina posició hi quedaria el subjecte (cf. les notes 300, 301 i 302).

En un resum de les proves fetes en aquest apartat §4.3.4 es pot comprovar que les oracions estatives dels verbs AcExp (241)a-(246)a tenen un comportament similar al de les oracions amb verbs DatExp com *agradar* (241)b-(246)b: la preposició *a* és obligatòria en tots els casos. En canvi, les oracions esdevenimentals agentives dels verbs AcExp (241)c-(246)c tenen un comportament similar al d'altres verbs transitius no psicològics, tant si són causatius de canvi d'estat (com *mullar*), com si no són causatius (com *veure*) (241)d-(246)d: la preposició *a* és optativa en tots els casos.

(241) Oració de relatiu adjectiva especificativa

- a. És una persona {a qui / *que} (la) neguiteja el record d'aquell fracàs. [AcExp, oració estativa]
- b. És una persona {a qui / *que} no (li) agrada el record d'aquell fracàs. [DatExp]
- c. És una persona {a qui (l') / que (*l')} han neguitejat contínuament amb insídies. [AcExp]
- d. És una persona {a qui (l') / que (*l')} han {mullat / vist} amb una mànega. [verb transitiu]

(242) Oració de relatiu adjectiva explicativa

- a. La Maria, {a qui / *que} (la) neguiteja el record d'aquell fracàs, vindrà demà. [AcExp, or. est.]
- b. La Maria, {a qui / *que} no (li) agrada el record d'aquell fracàs, vindrà demà. [DatExp]
- c. La Maria, {a qui (l') / que (*l')} han neguitejat contínuament amb insídies, vindrà demà. [AcExp]
- d. La Maria, {a qui (l') / que (*l')} han {mullat / vist} amb una mànega, vindrà demà. [verb trans.]

(243) Oració de relatiu substantiva

- a. {A qui / *Qui} (el) neguiteja el record d'aquell fracàs és {a / *Ø} l'Arnau. [AcExp, or. est.]
- b. {A qui / *Qui} no (li) agrada el record d'aquell fracàs és {a / *Ø} l'Arnau. [DatExp]

³⁰³ Només poden rebre una interpretació inespecífica o arbitrària els subjectes nuls plurals que són agents (cf. Pesetsky 1995: 38-42).

- c. {A qui (l') / Qui (*l')} han neguitejat contínuament (amb insídies) és {a / Ø} l'Arnau. [AcExp]
- d. {A qui (l') / Qui (*l')} han {mullat / vist} amb una mànega és {a / Ø} l'Arnau. [verb trans.]

(244) Oració interrogativa directa

- a. {A qui / *Qui} (el) neguiteja el record d'aquell fracàs? [AcExp, or. est.]
- b. {A qui / *Qui} no (li) agrada el record d'aquell fracàs? [DatExp]
- c. {A qui (l') / Qui (*l')} han neguitejat amb aquestes insídies? [AcExp]
- d. {A qui (l') / Qui (*l')} han {mullat / vist} amb una mànega? [verb trans.]

(245) Oració interrogativa indirecta

- a. Voldria saber {a qui / *qui} (el) neguiteja el record d'aquell fracàs. [AcExp, or. est.]
- b. Voldria saber {a qui / *qui} no (li) agrada el record d'aquell fracàs. [DatExp]
- c. Voldria saber {a qui (l') / qui (*l')} han neguitejat amb aquestes insídies. [AcExp]
- d. Voldria saber {a qui (l') / qui (*l')} han {mullat / vist} amb una mànega. [verb trans.]

(246) Oració simple amb un sintagma ple experimentador a l'inici o al final de l'oració

- a. {A / *Ø} la Maria la neguiteja el record d'aquell fracàs. / La neguiteja el record d'aquell fracàs, {a / *Ø} la Maria. [AcExp, or. est.]
- b. {A / *Ø} la Maria no li agrada el record d'aquell fracàs. / No li agrada el record d'aquell fracàs, {a / *Ø} la Maria. [DatExp]
- c. {A / Ø} la Maria l'han neguitejat/da contínuament amb insídies. / L'han neguitejat/da contínuament amb insídies, {a / Ø} la Maria. [AcExp]
- d. {A / Ø} la Maria l'han {mullat/da / vist/a} amb una mànega. / L'han {mullat/da / vist/a} amb una mànega, {a / Ø} la Maria. [verb trans.]

Hi ha, per tant, un nou indicatiu prou sistemàtic per diferenciar sintàcticament, d'una banda, l'experimentador datiu dels verbs AcExp que participen en oracions estatives — un comportament idèntic al de l'experimentador datiu dels verbs DatExp— i, de l'altra, l'experimentador acusatiu dels verbs AcExp que participen en oracions causatives de canvi d'estat —que es comporta com altres acusatius d'oracions transitives no psicològiques, en aquest context—: es podria afegir aquesta prova a les diferències indicades a l'apartat §4.1, entre les oracions esdevenimentals i les estatives dels verbs AcExp. A més, una mostra que el datiu real obligatori *a qui* de les oracions estatives «es pot vestir d'acusatiu» és que el clíctic opcional a la vora del verb —coreferent i represa de *a qui*— pot continuar tenint forma d'acusatiu (241)a-(246)a.³⁰⁴

³⁰⁴ El clíctic és opcional a les oracions de (241)-(245) pel caràcter indefinit i remàtic de l'experimentador representat pel pronom *a qui* relatiu o interrogatiu (cf. Todolí 2008: §S 6.5.5.3c), però és obligatori a les oracions de (246).

Finalment, i en tercer lloc, a l'apartat §3.2.1.2 —cf. (122)— hi he recollit l'observació de Cabré i Mateu (1998) sobre l'aparent incompatibilitat d'una oració interrogativa directa dels verbs AcExp per duplicar el clític acusatiu que és coreferent amb l'interrogatiu, perquè la traça que deixa el pronom OD en moure's és incompatible amb el clític,³⁰⁵ afirmació que rebutja Ginebra (2003). D'acord amb Ginebra, tant a l'apartat §3.2.1.2 com en aquest apartat (§4.3.4), s'ha mostrat que aquesta duplicació és possible. Una possible explicació d'aquest fet, ja comentada, és que l'acusatiu sigui al seu lloc i no necessiti desplaçar-se a través d'un clític coreferencial que c-comanda la traça que deixaria en desplaçar-se; però l'altra explicació evident és que no es tracti d'un acusatiu, sinó d'un datiu real que ja es troba al seu lloc i no necessita desplaçar-se: és el que defenso en aquest treball, i així ho indiquen les dades estudiades en aquest apartat.

Totes aquestes dades contribueixen a deduir la natura real de datiu de l'objecte experimentador en les oracions estatives OVS dels verbs AcExp, independentment de la forma externa o morfologia que adopti la possible duplicació de clític (forma d'acusatiu o de datiu). Per una via argumental diferent, Fábregas (2015: 61) arriba també a la conclusió que l'argument experimentador d'oracions amb verbs AcExp espanyols com les de (247) —a (247)*b* hi ha una oració estativa d'ordre neutre OVS— és un datiu, no pas un acusatiu:³⁰⁶ són verbs que poden fer oracions amb un experimentador acusatiu en altres contextos, però en aquests casos Fábregas afirma que l'experimentador és un datiu perquè «incluso en los dialectos no leístas, se puede emplear *le* con estos verbos [...]. Nótese, además, que es inusitado en los dialectos leístas peninsulares más extendidos utilizar *le* para los femeninos animados».

- (247) a. Que llegue siempre tarde (**le*) {divierte / enfada / aburre} a María.
 b. A María *le* {divierte / enfada / aburre} que llegue siempre tarde.
 c. Que llegue siempre tarde (*le*) {divierte / enfada / aburre} a María, no al jefe.

[Fábregas 2015: 61 (24)]

³⁰⁵ Per a una breu explicació d'aquesta incompatibilitat, vegeu la nota 216 de §3.2.1.2.

³⁰⁶ Segons Fábregas, «para algunos hablantes, entre los que se encuentra el autor de este artículo, el doblado de clítico se bloquea con los dativos de verbos como *divertir* o *entretener* [cf. (247)*a*], al menos cuando no se antepone el SP correspondiente [cf. (247)*b*] y estamos fuera de contextos en los que el SP es un foco contrastivo [cf. (247)*c*]» (Fábregas 2015: 61). Per aquest motiu, a (247)*a* Fábregas escriu un asterisc davant *le* dins de parèntesis: (**le*).

A l'apartat següent dono una explicació d'un altre fenomen present a les oracions de relatiu substantives (243): l'obligatorietat o no d'introduir amb la preposició *a* el sintagma experimentador coreferent amb el pronom relatiu en una oració del verb *ser*.

4.3.5. *Som davant un cas de simetria sintàctica?*

Solà (2011: 110 (3h), 115) dona uns quants exemples de construccions simètriques o paral·leles des del punt de vista sintàctic, en què hi ha una preposició *a* davant un OD per una raó permesa o exigida (pronom fort, *a qui* exigít, etc.), que indueix que un altre OD paral·lel també vagi introduït per una *a*. Les condicions que afavoreixen aquest fenomen són les següents: que els elements siguin propers, que l'element inductor sigui el primer i que l'element induït es refereixi a persona. Segons Solà, «a l'usuari se li faria molt difícil de prescindir de la preposició en el cas paral·lel» (248)-(249).

- (248) a. T'han convidat a tu i als teus fills.
b. A qui ha afectat la crisi ha estat als meus cosins.
c. —A qui has vist? —A la Maria.
d. M'han dit que vas a París a veure algú [*sic*]. —Sí, {a la Maria / a les meves germanes}.
e. Jo no sóc racista, però a qui no deixo passar és als gitanos.

[Solà 2011: 110 (3h), 115]

- (249) a. Altrament seran molts grans les plagues amb què el Senyor t'assolarà **a** tu i **als** teus descendents [Deut 28,59].
b. No el vaig trobar, ni **a** ell ni **als** seus amics.

[Ruaiç 1998: 244]

Als exemples de (248)-(249) es poden distingir dos fenòmens diferents. A (248)a i (249)a-b hi ha paral·lelisme entre dos elements coordinats que no són coreferents. En canvi, a (248)b-e hi ha paral·lelisme entre dos elements no coordinats, l'inductor i l'induït, que són coreferents, fet que els dona una relació més estreta que la mera proximitat i el paral·lelisme.

Coherentment amb aquesta descripció del fenomen, seria possible considerar que la simetria podria influir en les construccions amb verbs AcExp que presenten un clíctic datiu i manifesten l'alternança acusatiu/datiu, de manera que l'usuari faci un paral·lelisme amb un experimentador antecedent introduït per la preposició *a* i un clíctic datiu induït en lloc d'un d'acusatiu: seria un acusatiu real però induït a «vestir-se de

datiu» pel paral·lelisme amb l'antecedent, tot just la caracterització contrària a la línia d'argumentació que defenso en aquest treball. S'hi donen totes les circumstàncies perquè hi aparegui una simetria per inducció: els elements són propers, l'element inductor és el primer i l'element induït es refereix a persona; a més, tots dos elements són coreferents (250).

- (250) a. A l'Arnau_[INDUCTOR] {el / li_[INDUÏT-COREFERENT]} molesten els nens.
 b. És un noi a qui_[INDUCTOR] {Ø / el / li_[INDUÏT-COREFERENT]} preocupa la situació dels seus pares.
 c. A qui_[INDUCTOR] més {Ø / l' / li_[INDUÏT-COREFERENT]} horroritza parlar en públic és a la Maria_[INDUÏT-COREFERENT].

Però hi ha una diferència substancial a les oracions amb clític de (250): l'element inductor i l'induït ja no són només coreferents, sinó que el pronom és una represa sintàctica pronominal de l'antecedent. Tot i la relació tan estreta entre dos elements que no sols són coreferents sinó que l'un és la represa sintàctica de l'altre, s'ha pogut comprovar en molts exemples recollits fins ara que el primer element —pronom relatiu, pronom interrogatiu, sintagma ple— pot presentar la forma de datiu (introduït obligatòriament per *a*) i el segon, en canvi, la forma d'un clític acusatiu: és a dir, que el fenomen de simetria no incideix en aquestes oracions. La natura de les oracions estatives dels verbs AcExp presenta unes característiques tan específiques que fins i tot es resisteixen a la simetria entre elements absolutament vinculats.

Això es pot comprovar especialment amb els verbs que es conceptualitzen fàcilment com a causatius de canvi d'estat, encara que participin en una oració estativa, tant si són verbs causatius no psicològics amb significat psicològic metafòric (251)*a* com si són verbs AcExp (251)*b*. A més, fins a la publicació de la GIEC és la construcció que la normativa indicava que s'havia de fer amb gairebé tots els verbs AcExp (251)*c*, també amb els que sovint presenten un clític datiu en l'ús espontani de molts parlants (252).³⁰⁷

- (251) a. A la Maria {l'amarga / la bloqueja / l'enfonsa} aquesta situació.
 b. A la Maria {la neguiteja / l'escandalitza / l'exaspera} aquesta situació.
 c. A la Maria {la molesta / la preocupa / la sorprèn} aquesta situació.
 (252) A la Maria {li molesta / li preocupa / la sorprèn} aquesta situació.

³⁰⁷ Per als verbs AcExp que la GIEC i la versió actualitzada del DIEC2 (abril del 2017) han acceptat que es puguin construir amb datiu, vegeu §1.1 (el verb *sorprendre* no és un d'aquests verbs).

Si la simetria fos el mecanisme de l'alternança amb datiu de (252), també hauria de produir el mateix efecte a (251)*a-b*. Per tant, a l'hora d'estudiar aquests verbs cal aprofundir en les característiques específiques de cada verb que ens permeti analitzar per què uns tendeixen a construir-se amb forma de datiu i d'altres, no. I no només cal aclarir la discussió sobre l'alternança de règim en els verbs de (252) —i molts d'altres recollits a la taula 7 de §3.1.2—, sinó també per què alguns verbs o determinades acepcions verbals d'alguns predicats —els recollits a la taula 5 de §3.1.1— es resisteixen a l'acusatiu i se solen presentar amb datiu (253) (a diferència dels exemples de (254)):³⁰⁸ el règim datiu de verbs com *molestar* i *preocupar* no estava reconegut en els diccionaris consultats abans de la publicació de la GIEC; en canvi, verbs com *encantar*, *estranyar* i *interessar* ja presentaven llavors diverses entrades com a intransitius en uns quants diccionaris (cf. la taula 5 de §3.1.1).

- (253) a. {Li / Els (hi)} encanta com parles; {Li / Els (hi)} estranya la crisi econòmica; {Li / Els (hi)} interessa la literatura.
 b. ??{L' / Les} encanta com parles; ??{L' / Les} estranya la crisi econòmica; ??{L' / La / Les} interessa la literatura.
- (254) a. ??{Li / Els (hi)} sedueix com parles; ??{Li / Els (hi)} neguiteja la crisi econòmica; ??{Li / Els (hi)} emociona la literatura.
 b. {El / La / Les} sedueix com parles; {El / La / Les} neguiteja la crisi econòmica; {L' / Les} emociona la literatura.

Als contrastos de (254) hi ha matisos que poden fer algunes oracions més o menys acceptables a determinats parlants, fet que probablement mostra que hi ha actualment un procés d'evolució en aquest fenomen,³⁰⁹ però sembla evident que cal fer un estudi diferenciat de cada verb o de cada grup de verbs que expliqui totes aquestes diferències. Dedicaré el capítol §5 a l'estudi diferenciat dels verbs.

La simetria sintàctica, en canvi, explica el fenomen que apareix en els exemples amb oracions de relatiu substantives de l'apartat anterior (§4.3.4): els exemples (220)-(222) i (232)-(234). La presència o absència de la preposició *a* davant el sintagma ple de

³⁰⁸ Faig els exemples amb formes de nombre i persona que presenten més contrast entre el datiu (253)*a*-(254)*a* i l'acusatiu (253)*b*-(254)*b*: masculí i femení singular (*li* vs. *el/la*), i femení plural (*els (hi)* vs. *les*).

³⁰⁹ Cal tenir en compte que la construcció amb datiu de molts verbs AcExp (com *seguir*, *neguitejar* o *emocionar*) està en expansió entre els parlants més joves (cf. Ramos 2004a: 132-133).

l'experimentador, que coincideix sempre amb la presència o absència de la mateixa preposició davant el relatiu *qui*: preposició *a* obligatòria als exemples (220)-(221) i (232)*a*-(234)*a*, preposició *a* optativa als exemples (222) i (232)*b*-(234)*b*. De fet, l'exemple (248)*b* de Solà (2011) és amb el verb AcExp *afectar* amb un sintagma experimentador induït (*als meus cosins*) que és coreferent de l'inductor *a qui*. En tots aquests casos, aquest sintagma no és un OD sinó un atribut del verb *ser*, fenomen que també s'esdevé amb verbs no psicològics: cf. l'exemple (248)*e* de Solà (2011).³¹⁰

4.3.6. Regularització del paradigma

Als apartats §3.2.2 i §4.3.4 (*in fine*) he assenyalat que les dades suggereixen una similitud possible, però per confirmar, entre les oracions amb verbs DatExp i oracions estatives d'ordre OVS amb verbs AcExp. Es pot suposar que la similitud formal i aspectual amb les construccions de verbs DatExp pugui facilitar que, per analogia, molts parlants vacil·lin o canviïn el règim dels verbs AcExp en oracions d'ordre OVS i facin la construcció amb datiu; o a l'inrevés, que la regularització real de tot el paradigma amb cas datiu mostri resistència o vacil·lació en l'ús dels parlants per canviar el règim morfològic d'uns determinats verbs AcExp que habitualment s'han utilitzat amb acusatiu en oracions no estatives. Com s'ha vist a l'apartat §3.2.1, no hi ha un acord clar sobre la possible influència de l'espanyol en aquest canvi —llengua en què s'han estès i generalitzat molt més aquestes construccions amb datiu morfològic—, o fins a quin punt l'espanyol ha activat un mecanisme intern de qualsevol llengua com és l'analogia.

Hi ha un altre factor intern de la llengua catalana que també podria influir en el canvi de règim verbal de les oracions estatives dels verbs AcExp: el caràcter excepcional d'introduir obligatòriament un OD amb la preposició *a*, tant si és un sintagma inicial de l'oració com un pronom interrogatiu o relatiu *a qui*. L'intent de regularitzar un paradigma sintàctic prototípic de l'OI podria provocar les vacil·lacions que observem en un bon nombre de parlants.

³¹⁰ L'oració de Solà (2011: 114-115) *A qui més ha afectat la crisi és als petits comerciants* (cf. la nota 301) és molt similar a la de (248)*b*, també de Solà.

A més, a l'apartat §2.1.3 s'ha tractat la propietat compartida dels verbs AcExp i DatExp de participar en construccions estatives predicatives amb un sol argument (sense l'experimentador), que poden denotar una propietat de l'únic argument present en l'oració: la capacitat d'incidir amb un efecte psicològic en un hipotètic experimentador (255) (cf. Rosselló 2008: §S 13.3.6.2*a-b* i §S 13.3.7.2*b*; GIEC §21.2.2*b* i §21.5*a*).

- (255) a. Els trons {espanten / són espantosos}. [AcExp]
b. Els bombons {agraden / són grats o agradables}. [DatExp]

Quan afegim un experimentador a aquestes dues oracions, amb els verbs AcExp s'activen els mecanismes semàntics i sintàctics que denoten dos tipus diferents de construcció: règim acusatiu sense canvi d'ordre oracional per a una construcció causativa de canvi d'estat (256), règim acusatiu/datiu(?) amb canvi d'ordre oracional i duplicació de clític per a una construcció estativa de manteniment en un estat (257)*a*. En canvi, amb els verbs DatExp només s'activen els mecanismes per a la construcció estativa de manteniment en un estat amb canvi d'ordre oracional i règim datiu (257)*b*.

- (256) Els trons espanten la Coia. [ordre SVO]
(257) a. Els trons l'espanten, *(a) la Coia → A la Coia l'espanten els trons. [ordre OVS]
b. Els bombons li agraden, a la Coia → A la Coia li agraden els bombons. [ordre OVS]

Aquest paradigma sintàctic i semàntic no és regular si la llengua permet fer construccions amb les mateixes característiques amb el règim acusatiu (257)*a* i amb el règim datiu (257)*b*. L'intent de regularitzar el paradigma pot ser un factor que provoqui les vacil·lacions en el règim verbal. I aquí és on hi ha verbs més resistents o menys resistents al canvi morfològic del clític, amb tot el ventall de possibilitats que un canvi sintàctic en curs pot mostrar en les dades que es recullen d'ús real de la llengua (cf. la taula 7 de §3.1.2). Ara bé, en tots els casos —amb tots els verbs AcExp d'oracions estatives OVS— el sintagma inicial (*A la Coia*) o el possible pronom inicial relatiu o interrogatiu (*a qui*) es construeixen amb datiu (cf. §4.3.4), fet que indica una regularització real del paradigma. La conceptualització del verb concret per part del parlant pot incidir en la resistència o no a canviar la forma del clític a la vora del verb, però no pot impedir la regularització real del paradigma amb datiu.

Acedo-Matellán i Mateu (2015) han defensat que, en espanyol, les construccions amb verbs AcExp que canvien el règim verbal al datiu —amb canvi d'ordre oracional— per

denotar un estat són només aparentment similars a les construccions amb verbs DatExp, ja que tindrien una sintaxi i una semàntica estructurals diferents. L'estructura de l'oració *A Rosa le molesta tu actitud* seria la d'una construcció «inergativa no causativa estativa»; en canvi, la de l'oració *A Rosa le gusta tu actitud* seria «inacusativa no causativa estativa».³¹¹ Serien les arrels dels verbs psicològics, no pas les construccions en què s'insereixen, les que determinarien el seu comportament.

Si això és cert i ho apliquem al català, perdria força l'argument que la vacil·lació dels parlants és provocada, almenys en part, per l'intent de regularitzar un paradigma, bé per analogia, bé per la relació de la preposició *a* amb l'OI o bé per la relació entre configuració sintàctica i configuració semàntica. En aquest cas, s'hauria d'explicar un altre mecanisme intern de la llengua que expliqués el canvi sintàctic, o s'hauria d'admetre que hi ha més arguments a favor de la influència de l'espanyol com a desencadenant principal del canvi. Caldrà reprendre aquest tema des de l'estudi de l'estructura argumental de les oracions estatives d'ordre OVS amb verbs AcExp (cf. §6.2.4).

4.3.7. Conclusions

De les proves fetes amb oracions que contenen un experimentador representat per un pronom relatiu, un pronom interrogatiu o un sintagma ple a l'inici o al final de l'oració —(241)-(246) de §4.3.4— dedueixo que les oracions estatives OVS dels verbs AcExp es construeixen amb un datiu real, compatible amb un clític coreferent de represa que pot tenir forma de datiu o d'acusatiu segons la conceptualització del parlant del verb concret que participa en l'oració. D'una banda, és un experimentador amb un

³¹¹ A diferència de Ramos (2004a), Acedo-Matellán i Mateu (2015) defensen l'existència d'oracions causatives estatives (*Tu actitud la ha molestado desde siempre*), en què la causativitat es codificaria en el nucli verbal funcional (v) i l'estativitat en una preposició de coincidència central que relaciona de forma estàtica l'experimentador (figura) i l'arrel psicològica nominal (fons: espai mental): FIGURA és en FONTS → 'el CAUSADOR (extern) causa (v) que la FIGURA sigui en el FONTS'. Ara bé, per a Acedo-Matellán i Mateu (2015) el concepte de *causa* està relacionat amb l'existència d'una *causa externa estructural* dins l'oració, que lògicament ocuparà la posició d'argument extern, l'única posició possible per a una causa estructural (cf. Baker 1997). Admeten que en les oracions de verbs psicològics amb datiu hi ha una *causa externa conceptual*, no pas estructural, que anomenen *estímul*. Des d'un postulat teòric diferent, Ynglès (1991) afirma que tant les oracions amb verbs AcExp que es construeixen amb datiu com les dels verbs DatExp són oracions causatives: les anomena de *causa indirecta*, per diferenciar-les de les oracions causatives de canvi d'estat dels verbs AcExp amb acusatiu (que anomena de *causa directa*): cf. §3.2.1.2.

comportament similar al de l'experimentador d'oracions amb verbs DatExp i, de l'altra, presenta un comportament diferent de l'experimentador d'oracions agentives amb verbs AcExp i d'un objecte de referència personal d'oracions transitives amb verbs no psicològics. Aquestes dades complementen una intuïció prèvia recollida a (188) de §4.2.1 —per contrast amb (186) de §4.2—: les oracions estatives OVS dels verbs AcExp prendrien un experimentador datiu real per analogia amb el paradigma de les oracions amb verbs DatExp.

Pel que fa a l'estudi de l'estructura argumental, és pertinent aprofundir en les conseqüències d'una relació que s'estableix en les oracions estatives de verbs AcExp i ordre OVS, i que les diferencia de les esdevenimentals SVO. Tant si l'experimentador es presenta formalment com a acusatiu o com a datiu, són oracions que estableixen una relació entre l'experimentador i tot l'event expressat pel verb AcExp. És una relació similar a la que s'estableix a les oracions amb verbs DatExp. De fet, tant els verbs AcExp com els verbs DatExp poden formar oracions sense un objecte experimentador, en l'ús absolut del verb: cf. Rosselló (2008: §S 13.3.6.2*a-b* i §S 13.3.7.2*b*), GIEC (§21.2.2*b* i §21.5*a*) i l'apartat §2.1.3. A partir d'aquesta construcció de caràcter predicatiu amb verbs AcExp (258)*a* o amb verbs DatExp (259)*a* —en què s'indica la propietat d'un estímul d'incidir amb un efecte expressat pel verb en un hipotètic experimentador— podem afegir a l'oració un experimentador per formar oracions d'ordre OVS en què, sense canviar els trets lexicoaspectuals estatus de l'oració, s'estableix una relació d'un experimentador amb tota la predicació (258)*b*-(259)*b*. Estudiar l'estructura argumental que permet aquesta relació pot ser una eina útil per acabar d'establir el cas de l'experimentador (cf. §6.2.4).

(258) Verbs AcExp

- a. Els sorolls molesten; Les criatures atabalen. → Els sorolls 'són molestos'; Les criatures 'són atabaladores'. [paràfrasi de l'oració]
- b. A l'Arnau {el/li} molesten els sorolls / A l'Arnau {l'/li} atabalen les criatures.

(259) Verbs DatExp

- a. La xocolata agrada; La família importa. → La xocolata 'és grata/agradable'; La família 'és important'. [paràfrasi de l'oració]
- b. A l'Arnau li agrada la xocolata; A l'Arnau li importa la família.

Podem partir de l'estructura argumental que permet aquesta relació per deduir quin element legitima l'experimentador. Però també podem fer el procés invers i analitzar les

dades que ens permeten identificar la natura dels dos constituents que s'hauran de combinar en l'estructura argumental: la de l'estructura inicial predicativa per un costat i la de l'experimentador per l'altre (260). Les dades de l'apartat §4.3.4 amb relatius, interrogatius i SN a l'inici o final de l'oració apunten a una natura de datiu de l'experimentador en oracions estatives OVS de verbs AcExp, natura que caldrà confirmar amb una estructura argumental que permeti aquesta configuració sintàctica i semàntica. A més, és un argument experimentador que, seguint les proves de l'apartat §4.2, té les característiques d'un argument extern, amb preeminència semàntica i estructural dins l'oració (cf. §2.2.7). L'ordre oracional no marcat OVS d'aquestes oracions indicaria la jerarquia estructural de la construcció, amb un argument objecte jeràrquicament superior.

- (260) a. Aquestes coses neguitegen. / Això neguiteja. → A qui? / Quina és la persona a qui...?
 b. Aquestes coses escandalitzen. / Això escandalitza. → A qui? / Quina és la persona a qui...?
 c. Aquestes coses exasperen. / Això exaspera. → A qui? / Quina és la persona a qui...?

Pel que fa a l'estructura predicativa d'oracions com les de (258)a-(259)a o de les oracions inicials de cada exemple de (260), són oracions estatives que admeten la paràfrasi [*ser* + adjectiu psicològic], coherentment amb la semàntica predicativa d'una propietat.³¹² Seguint Cuervo (2003: §1.3.3.2), són oracions que es poden caracteritzar com a inacusatives estatives, en què el subjecte és l'argument del qual es predica la propietat o on es localitza la propietat (cf. Ramchand 1997). Aquestes oracions predicatives podrien acabar formant una estructura inacusativa estativa incloent-hi l'argument experimentador datiu, en consonància amb la intuïció de Solà (1977: 120) —seguint Par (1923)— sobre les oracions amb clàusules subordinades substantives en funció de subjecte (cf. §4.3.1).

Per tant, caldrà comprovar si —en una oració estativa d'ordre OVS de verbs AcExp— aquesta caracterització dels elements és coherent amb una estructura argumental que presenti un datiu experimentador argument extern que estableix una relació amb una predicació d'estructura inacusativa estativa, sense que l'oració perdi els tres lexicoaspectuals estatius. A l'apartat §6.2.4, dedicat a l'estructura argumental dels verbs AcExp que participen en l'alternança acusatiu/datiu, abordaré aquesta qüestió. A més,

³¹² Sobre la semàntica de propietat d'aquesta construcció, vegeu les notes 527 de §6 i 613 de §6.2.4.2.

caldrà explicar com és possible que aquest datiu pugui tenir de vegades la forma d'un acusatiu i per què aquest fenomen de vacil·lació es presenta en uns verbs més que en uns altres (cf. taula 7 de §3.1.2), aspecte que tractaré a l'apartat §5.3. Igualment, necessita una explicació el fet que uns quants diccionaris hagin acceptat una accepció amb datiu de diferents verbs AcExp i que aquesta solució hagi estat molt de temps en discussió (cf. taula 5 de §3.1.1), especialment abans de la publicació de la GIEC (novembre del 2016) i les modificacions recents al DIEC2 en línia (abril del 2017): dedicaré l'apartat §5.2 a l'estudi d'aquests verbs.

Assumir que tant les oracions de verbs DatExp com les estatives d'ordre OVS de verbs AcExp poden partir d'una oració predicativa inacusativa sense experimentador (en l'ús absolut del verb), per establir una relació estativa entre la predicació i l'experimentador datiu en una nova oració implica dues conseqüències que caldrà comprovar. D'una banda, acceptar que tant les oracions de verbs DatExp com les estatives de verbs AcExp comparteixen la mateixa estructura, afirmació que accepten molts autors (cf. Cabré i Mateu 1998; Ramos 2004*a*, Rosselló 2008; Cuervo 2010*a*), però que recentment ha estat discutida (cf. Acedo-Matellán i Mateu 2015: cf. §4.3.6): és un debat que s'ha d'estudiar des del punt de vista de l'estructura argumental de l'oració i que tractaré a l'apartat §6.2.4. D'altra banda, acceptar que totes dues construccions són inacusatives suposa admetre que també les oracions de verbs DatExp són inacusatives, característica sintàctica reconeguda per molts autors (cf. Perlmutter 1983; Belletti i Rizzi 1988; Legendre 1989; Pesetsky 1995; Arad 1998*a*; Cabré i Mateu 1998; Reinhart 2001; Cuervo 2003; Rothmayr 2009; Acedo-Matellán i Mateu 2015), però que és objecte de discussió (cf. Rigau 1990; Viñas-de-Puig 2009), com ja s'ha plantejat a l'apartat §2.2.4.2: estudiaré aquest aspecte controvertit als apartats §6.3.3, §6.4.3 i §6.7.

Juntament amb les dades del capítol §3, l'anàlisi de l'alternança acusatiu/datiu d'aquest capítol §4 forneix una bona base per emprendre l'estudi del comportament concret dels diferents verbs AcExp que presenten un règim en discussió (capítol §5), i per fer una proposta d'estructura argumental de les diferents alternances en què participen els verbs psicològics emotius amb un objecte experimentador (capítol §6).

5. Aplicació de l'anàlisi als verbs susceptibles d'alternança acusatiu/datiu

Les proves recollides a l'apartat §4.1 ajuden a copsar les diferències entre les oracions de verbs AcExp que són esdevenimentals d'ordre SVO i les que són estatives d'ordre OVS. De forma particular, la distinció entre dues configuracions sintacticosemàntiques diferents ajuda a entendre les diferències entre les oracions de verbs AcExp construïdes amb acusatiu de les construïdes amb datiu (cf. Ynglès 1991; Cabré i Mateu 1998; Rosselló 2008). Però aquestes dades no descarten el règim acusatiu (real o aparent) en totes dues construccions (cf. §4.1 *in fine*; cf. Ginebra 2003: 29-30, i exemples de (127) a §3.2.1.2). Fan falta altres proves o afinar en les que ja tenim per esbrinar què és característic en cada un dels dos règims; altrament dit, què impossibilitarà que una determinada accepció d'un verb es construeixi amb un dels dos règims i què diferencia un acusatiu real o transparent d'un acusatiu aparent o superficial (que en realitat és un datiu no transparent). Parteixo de la base que amb els verbs AcExp el règim acusatiu transparent es presentarà en oracions esdevenimentals causatives de canvi d'estat d'ordre neutre SVO i el règim datiu (transparent o no) en oracions estatives inacusatives d'ordre neutre OVS (cf. §4.3.7, §6.2.2 i §6.2.4).

A més, si tenim en compte que el règim real de l'experimentador en les oracions estatives OVS amb verbs AcExp és un datiu —independentment de la possibilitat de presentar una forma externa d'acusatiu aparent (cf. §4.2 i §4.3)—, cal fer un estudi dels verbs AcExp que construeixen aquestes oracions estatives amb una forma externa de datiu i dels que ho fan amb una forma externa d'acusatiu, tot i tractar-se d'un datiu real en tots dos casos, per determinar què diferencia totes dues formes. Per tot això, en aquest capítol exploraré una altra via d'aproximació a les oracions amb verbs AcExp: la descomposició lèxica dels predicats, el significat de la construcció oracional i el significat lèxic verbal (cf. §5.1), i com cal aplicar aquestes noves dades i les que ja tenim als diferents verbs AcExp que presenten un règim en discussió (cf. §5.2: els verbs de la taula 5 de §3.1.1) o amb vacil·lació (cf. §5.3: els verbs de la taula 7 de §3.1.2), tenint en compte que hi ha característiques idiosincràtiques de verbs concrets que poden explicar el seu comportament.

La possibilitat d'expressar l'estat final resultant d'un procés o canvi és una dada fonamental per diferenciar les oracions que poden expressar-lo (amb acusatiu) de les

que no ho poden fer (amb datiu), com tractaré a l'apartat §5.1. A més, el possible canvi en el significat lèxic del verb és un altre factor que pot influir en noves accepcions verbals que regeixin datiu, a diferència d'altres accepcions que regien originàriament acusatiu, comportament que pot explicar el règim de molts predicats psicològics emotius. Després de l'estudi dels aspectes idiosincràtics de tots aquests predicats, a les conclusions d'aquest capítol (cf. §5.4) es recullen unes condicions per determinar quin règim pot regir una accepció verbal d'un verb psicològic emotiu amb objecte experimentador —si és un acusatiu transparent, un acusatiu superficial o un datiu transparent—, i es fa una descripció de la flexibilitat d'aquests predicats a través d'un ric i complex joc d'alternances verbals.

5.1. Descomposició lèxica dels predicats

A (159) de l'apartat §4.1 s'han recollit les dades corresponents a la descomposició lèxica dels predicats en les construccions amb acusatiu i amb datiu dels verbs AcExp (cf. Levin i Rappaport Hovav 1995; Cabré i Mateu 1998; Rosselló 2008). A continuació repetiré algunes dades de (159)-(161) de §4.1 per intentar extreure'n conseqüències.³¹³

Els verbs AcExp participen en construccions causatives de causació externa amb canvi d'estat, en què trobem els tres components propis d'aquestes construccions: [causa + procés (canvi) + estat]. A (261) mostro les dades corresponents a la descomposició lèxica d'aquests predicats. L'últim component d'aquesta descomposició és una construcció en què es manifesta l'estat resultant d'un procés o canvi (un canvi d'estat): *La Maria no estava inicialment sorpresa i ha quedat sorpresa*.³¹⁴ A continuació de l'oració *En Lluís sorprèn la Maria* serien coherents les oracions de (262).

³¹³ Com que en sentit causatiu de canvi d'estat el verb *molestar* és pròpiament un predicat AcExp(ce), amb un canvi semàntic en la versió ergativa pronominal *molestar-se* —cf. la nota 252 de §4.1 i l'apartat §5.3.2—, repeteixo les dades amb un altre verb que sigui AcExp (amb un alternant ergatiu pronominal) i que, a més, pugui formar oracions amb un datiu experimentador: el verb *sorprendre* (cf. Cabré i Mateu 1998).

³¹⁴ L'alternant ergatiu o Subj(i)Exp(pr) de l'alternança causativa d'aquests predicats (*sorprendre's*) conserva els dos últims components de (261) (*b* i *c*) i pot expressar també un estat resultant d'un procés o canvi (*La Maria està/queda sorpresa*): només hi falta el primer component, corresponent a la causa externa. Segons la GIEC, aquest alternant ergatiu pronominal «té un valor incoatiu i designa el procés que condueix a un canvi d'estat» (§21.5*b*) o «a un canvi d'estat psicològic» (§21.5*c*). Això també és vàlid per als verbs ergatius inherents o Subj(i)Exp(pr-ci), sense alternant AcExp.

(261) En Lluís sorprèn la Maria.

X V Y

a. En Lluís sorprèn (causa o fa sorpresa).	[<i>causa</i>]	X Verb
b. La Maria es sorprèn (esdevé sorpresa).	[<i>procés o canvi</i>]	Y es Verb
c. La Maria està/queda sorpresa.	[<i>estat resultant</i>]	Y està Vpp

(262) La Maria està sorpresa; Sorpresa, la Maria mira en Lluís amb basarda; La Maria mira en Lluís sorpresa; La Maria ha quedat sorpresa.

En canvi, els verbs DatExp no poden participar en construccions causatives de causació externa amb canvi d'estat. Per tant, no presenten els tres components d'aquestes construccions causatives: *[causa + procés (canvi) + estat] (263).

(263) A la Maria li agraden els gelats.

Y Y' V X

a. Els gelats agraden (són agradables / *causen o fan grat).	[* <i>causa</i>] ³¹⁵	X Verb
b. *La Maria s'agrada (esdevé agradada).	[* <i>procés o canvi</i>]	*Y es Verb
c. *La Maria està/queda agradada.	[* <i>estat resultant</i>]	*Y està Vpp

Fins i tot, l'estat que expressa la construcció amb un verb DatExp és un estat diferent del component d'estat final que expressa una construcció causativa de canvi d'estat: no és un estat resultant d'un procés o canvi, sinó el manteniment en un estat. El component de procés o canvi és absolutament aliè a les construccions amb verbs DatExp. Aquesta diferència queda manifesta obertament en la manera com es poden definir aquests dos tipus d'estats. El verb *sorprendre* d'oracions causatives de canvi d'estat (264)a mostra

En contra de l'anàlisi fet per altres autors (cf. Dowty 1979; Zagona 1996, De Miguel i Fernández Lagunilla 2000; McCready i Nishida 2008, entre d'altres), Marín i McNally (2011) separen la incoativitat de la telicitat, i defensen que els verbs psicològics incoatius (o ergatius) de l'espanyol no són tèlics; per tant, no poden denotar un canvi d'estat. Segons aquests autors, tampoc són verbs dinàmics, tot i que presenten dues possibles caracteritzacions diferents: verbs com *aburrirse* són estatus i verbs com *enfadarse* denoten una eventualitat puntual. Afirment que cal distingir entre els predicats que realment expressen canvi d'estat dels que simplement impliquen que s'ha realitzat un canvi; els verbs psicològics incoatius de l'espanyol expressarien l'inici d'un estat sense referir-se al canvi que produeix l'estat.

The examination of SRPVs [Spanish reflexive psychological verbs] underscores the perhaps obvious but underappreciated fact that we can allude to changes by talking explicitly about the onset of the states produced by those changes. This should come as no surprise. As Smith (1991) observes, we can do the reverse: allude to states by talking explicitly about the events that produce them (Marín i McNally 2011: 500).

No seguiré la terminologia utilitzada per Marín i McNally (2011), però el fet que els verbs psicològics ergatius o incoatius expressin un estat que impliqui un canvi previ pot ser compatible amb el plantejament que utilitzo en aquest treball.

³¹⁵ Per al sentit de l'asterisc aplicat al terme *causa* de (263)a, vegeu la nota 256 de §4.1.

aquesta diferència en el contrast entre la definició que pot rebre el verb quan indica l'estat resultant d'un canvi en el verb *sorprendre's* (264)*b* —l'alternant intransitiu de l'alternança causativa— i la definició que rep quan participa en oracions estatives OVS (264)*c*, similars a les dels verbs DatExp (264)*d*. La forma de participi *sorprès* o *sorpresa*, que indica un estat resultant, només escau a la definició de *sorprendre's*, i no pas a l'ús de *sorprendre* en oracions OVS estatives.³¹⁶

(264) a. La teva reacció ha sorprès la Maria.

sorprendre: 'causar + sorpresa (nom psicològic)'

b. La Maria s'ha sorprès.

sorprendre's: 'esdevenir + {sorprès / sorpresa} (participi/adjectiu psicològic)'³¹⁷

c. A la Maria {la/li} sorprenen les teves reaccions.

sorprendre: 'ser + {sorprenent / *sorprès o *sorpresa} (adjectiu psicològic)'

d. A la Maria li agraden les teves reaccions.

agradar: 'ser + {grat / agradable / *agradat o *agradada} (adjectiu psicològic)'

Conceptualment i sense fer referència a una causa interna, es podria afirmar que semànticament en les oracions amb verbs DatExp com la de (263) hi ha un component de causa externa conceptual (estímul), en la mesura que les característiques dels gelats «causen o fan» que en la Maria hi hagi un estat permanent de grat cap als gelats. No seria una causa esdevenimental que canvia un estat, sinó una causa estativa que manté en un estat.³¹⁸ A (263) no es manifesta un estat final (un canvi d'estat): **La Maria no*

³¹⁶ Per a una exposició més planera, faig servir la categoria gramatical d'adjectiu per explicar la descomposició lèxica d'alguns d'aquests predicats, tot i que en realitat són verbs denominals en l'indoeuropeu: vegeu Bouchard (1992: 33, nota 10) i Cabré i Mateu (1998: 77), i la descomposició lèxica recollida a (119) i (121) de §3.2.1.2.

³¹⁷ Indico la doble etiqueta «participi/adjectiu» per recollir també la possibilitat de definir uns quants verbs psicològics ergatius pronominals (inherents o no) com a 'esdevenir + adjectiu': *alegrar-se* 'esdevenir alegre' (DIEC2, GDLC), *molestar-se* 'esdevenir molest'. A diferència dels tres components dels verbs causatius de canvi d'estat [causa + procés (canvi) + estat] (261), els alternants ergatius pronominals o els verbs ergatius pronominals inherents contenen només els dos últims components [procés (canvi) + estat] (cf. la nota 314): l'últim component és l'estat resultant i, segons Ramos (2002; 2004*b*), en l'evolució del llatí al català tant la construcció [*estar* + adjectiu] com la construcció [*estar* + participi] han acabat per expressar un estat resultant.

³¹⁸ Quan aquests predicats van amb una clàusula subordinada completiva, aquesta clàusula expressa una causa o antecedent lògic pressuposat; en canvi, el verb psicològic expressa la conseqüència en un experimentador d'aquesta causa o antecedent (cf. Pérez Saldanya 1988): vegeu §2.1.2. Per a diferents concepcions de *causa* en oracions estatives, vegeu la nota 311 de §4.3.6.

estava inicialment agradada i ha quedat agradada. A continuació de l'oració *A la Maria li agraden els gelats* no serien coherents les oracions de (265).³¹⁹

(265) *La Maria està agradada; *Agradada, la Maria mira els gelats amb delit; *La Maria mira els gelats agradada; *La Maria ha quedat agradada.

De fet, com s'ha vist a l'apartat §4.1, Jané (1984c) assenyala que els verbs AcExp com *preocupar* poden utilitzar com a adjectiu el participi passat, cosa que no poden fer els verbs DatExp com *agradar* (266).³²⁰

(266) a. *les persones agradades
b. les persones preocupades

[Jané 1984c]

Tot i que la paràfrasi amb *estar* pot denotar un estat mantingut en el temps o el manteniment en un estat —característica de les construccions amb verbs DatExp—, els verbs DatExp no la poden fer (267), perquè la construcció passiva adjectival amb *estar* descriu un estat resultant d'un predicat tèlic, com indiquem Gehrke i Marco (2015) per a l'espanyol i assenyalen —recollint les aportacions de Meltzer-Asscher (2011)— que s'esdevé el mateix en altres llengües com l'hebreu.³²¹ Ramos (2002; 2004b) estudia l'evolució del català a partir d'oracions ambigües del llatí [*ésser* + adjectiu] i [*ésser* + participi]; segons Ramos (2002: §2.1.3), en la construcció sintàctica [*ésser* + adjectiu] del llatí s'hi unien dos possibles valors semàntics, ja que tant podia connotar un estat (entès com «el resultat a què s'ha arribat») com una propietat («una qualitat inherent»): per evitar els casos d'ambigüitat, la solució i evolució del català ha estat reforçar la connotació d'estat (resultant) canviant *ésser* per *estar*.³²² Pel que fa a la paràfrasi amb

³¹⁹ Per a un comportament diferent de l'accepció verbal *agradar-se de*, vegeu els comentaris al voltant dels exemples de (625) a §6.4.2.

³²⁰ A l'apartat §5.3.3 indico que probablement el verb *preocupar* ha evolucionat i que hi ha parlants que no l'utilitzen actualment com un verb AcExp (cf. Ginebra 2003: 31). Hi argumento que, tot i així, el verb *preocupar* pot expressar l'estat final d'un canvi a través de l'accepció ergativa pronominal *preocupar-se*.

³²¹ «En el caso de las pasivas adjetivales generalmente se suele asumir que estas construcciones describen el resultado de una eventualidad previa, descrita por el participio. Dicho resultado afecta a la entidad expresada por el sujeto de la construcción que, por regla general, es el argumento interno del verbo subyacente» [Nota 4 al peu de la pàgina:] McIntyre (2013) denomina este fenómeno *Generalización de Argumento Directo* ('*Direct Argument Generalisation*')» (Gehrke i Marco 2015: 146).

³²² A més, segons Ramos (2002: §2.1.2; cf. també Ramos 2004b), en la construcció sintàctica [*ésser* + participi] de la llengua antiga hi conflueixen diverses construccions: una oració atributiva que denota un estat («el resultat al qual s'ha arribat») o dues possibles construccions —una oració amb un verb transitiu en passiva o una oració amb un temps compost d'un verb pronominal— que denoten un esdeveniment

quedar, és una paràfrasi que denota també un estat resultant, una construcció tèlica: els verbs DatExp tampoc poden participar en aquest tipus de construcció (267).

(267) verbs AcExp	verbs DatExp
{estic / he quedat} amoïnat	*{estic / he quedat} agradat
{estic / he quedat} encisat	*{estic / he quedat} desagradat
{estic / he quedat} escandalitzat	{estic / he quedat} dolgut (cf. §5.2.2) ³²³
{estic / he quedat} espantat	*{estic / he quedat} importat
{estic / he quedat} il·lusionat	*{estic / he quedat} recat
{estic / he quedat} neguitejat	*{estic / he quedat} repugnat
{estic / he quedat} sorprès	?{estic / he quedat} xocat (cf. §5.2.1)

D'una banda, els verbs AcExp poden participar en construccions estatives amb el verb *estar* per formar una perífrasi verbal amb un participi (p. ex., *estar espantat*); però els participis dels verbs DatExp no poden fer-ho, tot hi ser verbs que habitualment participen en oracions estatives (p. ex., **estar agradat*). De l'altra, els adjectius relacionats amb els verbs DatExp poden formar oracions atributives amb el verb *ésser* o *ser* (p. ex., *ser agradable*), característica que comparteixen amb els verbs AcExp quan participen en oracions estatives d'ordre OVS: cf. (264)c-d. El tipus d'estat de les dues construccions és diferent: les construccions amb *estar* i el participi passat dels verbs AcExp indiquen un estat resultant d'un esdeveniment; en canvi, les oracions amb *ser* i un adjectiu relacionat amb un verb DatExp (i amb certs alternants dels AcExp) denoten una propietat. Altrament dit, els verbs DatExp no podran participar en construccions que denotin un canvi d'estat; els AcExp, sí. Aquesta característica pot ser útil per delimitar quins verbs o quines accepcions verbals poden acabar fent oracions amb acusatiu —perquè poden denotar un estat final resultant— i quines no.

(«l'acció o procés que es duu a terme»). Per evitar els casos d'ambigüitat, la llengua ha hagut d'evolucionar amb canvis sintàctics. Tant per diferenciar l'oració atributiva d'una oració amb temps compost d'un verb (no sempre) pronominal com per diferenciar l'oració atributiva d'una oració passiva, la solució del català ha estat reforçar el valor estatiu (resultant) canviant *ésser* per *estar* —un verb clarament estatiu—, i per reforçar el valor esdevenimental el català ha acabat consolidant la presència del clític pronominal «que remet al subjecte oracional» (en la llengua antiga era vacil·lant) i canviant l'auxiliar *ésser* per *haver*: em remeto als exemples recollits per Ramos (2002: §2.1.2).

³²³ A l'apartat §5.2.2 s'explica el cas particular del verb *doldre*, que en realitat no és una accepció DatExp quan pot expressar l'estat resultant d'un canvi. Als apartats §5.2.4 i §6.5 s'explica el cas del verb *interessar* en una accepció amb SPrep obligatori que tampoc és DatExp: '{estic / he quedat} interessat + SPrep'. Tots dos predicats tenen una altra accepció DatExp.

Si ara analitzem els verbs AcExp de la taula 5 de §3.1.1, els que presenten més dubtes entre el règim acusatiu i datiu, comprovem que —aparentment— n’hi ha tres que poden expressar un estat final resultant d’un canvi (*encantar, estranyar, interessar*).³²⁴

- (268) a. En Lluís està {encantat / estranyat / interessat} (amb/de/en la festa).
b. {Encantat / Estranyat / Interessat} (amb/de/en la festa), en Lluís se’n va anar.
c. La Laia ens va mirar {encantada / estranyada / interessada} (amb/de/en el que dèiem).
d. La Laia ha quedat {encantada / estranyada / interessada} (amb/de/en el que dèiem).

En canvi, hi ha un verb presumiblement AcExp que no pot expressar un estat final resultant d’un canvi (*molar*), com tampoc ho poden fer els verbs d’aquesta taula que no són AcExp (*agafar, apetir, esperar*), ni el verb *urgir* de la taula 6 de §3.1.1 en l’ús normatiu amb datiu.³²⁵

- (269) a. *En Lluís està {molat / agafat / apetit / esperat / urgit} (amb/de la festa).
b. *{Molat / Agafat / Apetit / Esperat / Urgit} (amb/de la festa), en Lluís se’n va anar.
c. *La Laia ens va mirar {molada / agafada / apetida / esperada / urgida} (amb/de la festa).
d. *La Laia ha quedat {molada / agafada / apetida / esperada / urgida} (amb/de la festa).

El verb *picar* pot passar de denotar un significat no psicològic a denotar-ne un de psicològic, però amb un comportament força orientador. El significat psicològic és ben diferent si regeix acusatiu (*picar* ‘ofendre’: *La teva resposta l’ha picat*) de si regeix datiu (*picar (per)* ‘sobrevénir la dèria’: *Li ha picat per l’aeromodelisme; Què li ha picat?*). Comprovem que l’accepció acusativa de (270) pot expressar un estat final resultant d’un canvi i, per contra, l’accepció dativa de (271), no. Hi ha un canvi de significat del verb per poder canviar de règim, fet que pot ser útil per explicar que

³²⁴ Als apartats §5.2.3, §5.2.4 i §5.2.5 faré un comentari sobre la validesa o no d’aquesta prova aplicada, respectivament, als verbs *encantar, interessar* i *estranyar*.

No hi tinc en compte el verb *concernir* perquè no el considero un verb psicològic emotiu (cf. §2.1.3) i sovint s’utilitza en la locució *pel que concerneix*. Els diccionaris defineixen *concernir* com ‘afectar l’interès (d’algú o d’alguna cosa)’ (DIEC2, DNV, GDLC, DUV) i el NDA fa una remarca a l’entrada del verb *concernir*: «És un gal·licisme fer servir el participi d’aquest verb com a adjectiu en lloc de *afectat -ada*. Ex.: «Els joves se senten concernits per aquesta mesura» = *Els joves se senten afectats per aquesta mesura*.»

³²⁵ Els verbs *agafar, apetir, esperar* i *urgir* tampoc són pròpiament verbs DatExp, tal com els he definit en aquest treball. Tot i així, les CROE (vegeu més avall) també prediuen el seu comportament.

oracions de verbs AcExp amb un règim transparent diferent —acusatiu o datiu— poden obeir a un canvi de significat lèxic entre dues accepcions diferents del mateix verb.³²⁶

(270) *picar* ‘ofendre’: *La teva resposta l’ha picat.*

- a. En Lluís està picat (amb la teva resposta).
- b. Picat (amb la teva resposta), en Lluís se’n va anar.
- c. La Laia ens va mirar picada (amb la nostra resposta).
- d. La Laia ha quedat picada (amb la nostra resposta).

(271) *picar* (*per*) ‘sobrevendir la dèria’: *Li ha picat per l’aeromodelisme.*

- a. *En Lluís està picat (per l’aeromodelisme).
- b. *Picat (per l’aeromodelisme), en Lluís se’n va anar.
- c. *La Laia ens va mirar picada (per l’aeromodelisme).
- d. *La Laia ha quedat picada (per l’aeromodelisme).

Si a aquestes dades afegim que un verb AcExp pot formar una oració estativa d’ordre OVS amb un datiu real mantenint la forma d’acusatiu en determinats casos que no impliquen necessàriament un canvi del significat lèxic verbal (cf. §4.3.7), es podrien fer tres deduccions o hipòtesis provisionals i formular-les com unes condicions (272), que anomeno *condicions del règim amb objecte experimentador* (CROE). Cal tenir en compte que són unes condicions que cerquen, provisionalment, fer prediccions del comportament rectiu dels verbs psicològics catalans, i no pretenen fer previsions interlingüístiques; de fet, el règim dels verbs psicològics presenta variacions notables tant entre llengües properes —com són el català i l’espanyol, tot i la tendència a unificar el paradigma per influència de l’espanyol—, com entre llengües més allunyades.³²⁷ A més, són unes condicions aplicables només als verbs emotius AcExp i DatExp —verbs amb un objecte experimentador afectat—, tal com els he definit en aquest treball: caldria comprovar si també permeten fer previsions amb altres predicats de semàntica psicològica i objecte experimentador que no siguin AcExp o DatExp.

³²⁶ La GIEC (§21.5c) mostra una intuïció similar quan afirma que el verb *molestar* regeix un règim diferent segons el significat de dues accepcions verbals: una accepció causativa amb acusatiu ‘contrariar, fer enfadar’ i una accepció estativa amb datiu ‘ser molest a algú, fer nosa a algú’. Per a més informació sobre el verb *molestar*, vegeu §5.3.2.

³²⁷ Assenyala aquest fet la citació de Parodi-Lewin (1991: 146) recollida a la nota 236 de §3.2.4.

(272) Condicions del règim amb objecte experimentador o CROE (versió provisional 1)

- a. La capacitat o la incapacitat d'expressar l'estat final resultant d'un canvi indica que, respectivament, un verb AcExp ha de regir acusatiu i un verb DatExp datiu.³²⁸
- b. Si un verb AcExp que regia acusatiu en una oració esdevenimental d'ordre SVO passa a formar una oració estativa OVS —que li impedeix expressar l'estat final d'un canvi—, regirà datiu.
- c. El datiu d'una oració estativa OVS amb un verb AcExp pot mantenir la forma superficial d'acusatiu si només hi ha hagut un canvi dels trets lexicoaspectuals de l'oració, i tindrà la forma transparent de datiu si, a més, hi ha un canvi diferenciador del significat lèxic del verb.

Aquestes condicions poden ser un punt de partida per a la majoria d'aquests verbs i, de fet, crec que són uns arguments vàlids per defensar el règim datiu dels verbs de (269), encara que la majoria d'aquests predicats no són DatExp (cf. la notes 325 i 328). Però no són conclusions suficients; convé puntualitzar-hi algun aspecte addicional i formular d'una manera més afinada les tres prediccions. Per exemple, per què un verb com *doldre* pot expressar un estat final resultant d'un canvi (*La Laia ha quedat dolguda*), tot i ser un verb que se sol etiquetar com a DatExp (cf. (267))? Podem dir que els verbs *encantar*, *estranyar* i *interessar* han de construir-se sempre amb acusatiu (268)? Hi ha característiques idiosincràtiques de determinats verbs concrets que justifiquin arribar a una conclusió diferent? A l'apartat §5.2 analitzaré uns quants verbs que semblen un contraexemple de la deducció de (272)a (com *doldre*, *estranyar* o *interessar*).

Pel que fa a (272)c, caldria objectivar i definir què s'entén per «si només hi ha hagut un canvi dels trets lexicoaspectuals de l'oració» i què s'entén per «un canvi diferenciador del significat lèxic del verb». Per exemple, si un verb com *horroritzar* pot construir oracions com *El que has dit ha horroritzat en Joan* i *A en Joan {l'/li} horroritzen les coses que dius*,³²⁹ fins a quin punt podem afirmar que el verb ha canviat o no de significat pel fet de participar en construccions aspectualment diferents?

³²⁸ Aquesta condició explica el comportament dels verbs que semblen AcExp a (268) i DatExp a (269). Però ja hem vist que els verbs *apetir* (cf. §2.1.1, §2.1.3, §3.1.4), *agafar* i *esperar* (cf. §3.1.4), i *urgir* (cf. §2.1.3) no són DatExp, amb la qual cosa només queda per veure si *molar* és un verb DatExp, com ho confirmaré a l'apartat §5.2.5. Pel que fa als verbs de (268), més endavant indico que només *encantar* pot tenir una accepció com a predicat AcExp (cf. §5.2.3), i que *interessar* (cf. §5.2.4) i *estranyar* (cf. §5.2.5) no són verbs AcExp. Per això, tant la prova de (268) com aquesta primera versió de les CROE són un punt de partida pendent d'afinar i útil per començar a esbrinar el comportament concret de cada verb.

³²⁹ Tendim a utilitzar un verb amb aspecte perfectiu a la primera oració SVO i amb aspecte imperfectiu a la segona oració OVS.

Segons la taula 7 de §3.1.2, el verb *horroritzar* és un dels predicats AcExp que presenten més sovint l'alternança acusatiu/datiu. Convé tenir en compte que el verb *horroritzar* es resisteix a tenir una interpretació estativa —com *neguitejar* o *esparverar*, entre altres predicats AcExp—, encara que es construeixi amb datiu i canvi d'ordre oracional (cf. Ginebra 2003: 13): per això, potser caldria canviar l'expressió «que li impedeix expressar l'estat final d'un canvi» de la segona predicció de les CROE —cf. (272)*b*— per «que li dificulta expressar l'estat final d'un canvi». Ara bé, tot i la resistència dels parlants per conceptualitzar determinats verbs AcExp com a estatius, amb les proves (165)-(166) de §4.2 defenso que són predicats que poden participar en oracions OVS estatives i, per tant, no fa falta introduir aquest canvi a les CROE. Aquests són precisament els verbs que més es resisteixen a prendre la forma de datiu en el clíctic experimentador —cf. Ginebra 2003: 29-30, i els exemples de (127) a §3.2.1.2—, i l'aparent contradicció de (272)*b* davant oracions com *A en Joan el neguitegen les coses que dius* queda aclarida a (272)*c*. Verbs com *horroritzar* sembla que mostren un ús optatiu o vacil·lant del règim en oracions estatives, en un procés de canvi sintàctic transparent que pot consolidar-se o no: *A en Joan {li / l'} horroritzen les coses que dius*.³³⁰

Podríem plantejar la qüestió referent al canvi de significat en els tres verbs prototípics AcExp(+dat) de Cabré i Mateu (1998): *molestar*, *preocupar* i *sorprendre*. Considerem que hi ha un canvi de significat en els dobles acusatiu/datiu d'aquests verbs? (273); si hi ha canvi de significat, de quin tipus de canvi es tracta?³³¹

- (273) a. El que has dit ha {molestat / preocupat / sorprès} la Maria.
 b. A la Maria li {molesten / preocupen / sorprenen} les coses que dius.

Quan Solà (2009) afirma que els verbs que presenten l'alternança acusatiu/datiu «no són semànticament equivalents», cal interpretar-ho com un canvi semàntic aspectual o com un canvi semàntic lèxic?: «A la Maria *li molesten* els nens ('li són una molèstia, no els suporta, no és criaturera') vs. «Els nens *molesten la Maria* (o *la molesten*) tirant-li boles

³³⁰ És probable que la influència de l'espanyol incideixi especialment en la forma transparent de datiu en aquestes oracions estatives OVS de verbs AcExp que els parlants conceptualitzen més difícilment com a estatius, i amb una morfologia similar en tots dos idiomes (cf. §5.3.1).

³³¹ Per evitar exemples ambigus, els que he proposat a (273) són exemples amb un objecte experimentador de tercera persona, i amb ordre oracional i aspecte verbal diferents en cada doblet.

de paper ('li fan alguna cosa que li causa molèstia')» (Solà 2009: §54.1).³³² Igualment, quan Ginebra i Montserrat (2002) diuen que el verb *interessar* admet el «doble règim perquè el significat de les construccions en què cada un dels dos règims apareix és diferent», què hem d'entendre per *no ser semànticament equivalents* i per *significat diferent de les construccions*?

Basant-se en Goldberg (1995), Cabré i Mateu (1998) distingeixen entre significat del verb (*verbal meaning*) i significat de la construcció (*constructional meaning*).

Aplicant l'anàlisi de Goldberg a les oracions de (3), obtindriem la següent distinció: el significat del verb és idèntic a (3a) i a (3b) [exemples (274) i (275), respectivament³³³] però el significat de la construcció és diferent a (3a) i a (3b), ja que la construcció acusativa està associada amb un significat determinat, que inclou un component de causativitat, un component de transició o moviment més un component de relació estàtica, i la construcció dativa està associada amb un altre significat, que inclou un component d'estativitat (Cabré i Mateu 1998: 77-78).

Seguint aquest plantejament, es pot deduir que, segons Cabré i Mateu (1998), els verbs psicològics AcExp que teòricament presenten alternants datius tenen el mateix *significat del verb* (SVb), però diferent *significat de la construcció* (SCt). És a dir, que per regir datiu és suficient un canvi del SCt i no necessàriament un canvi del SVb. Si traduïm els dos exemples de Cabré i Mateu (1998: 77 (3)) a la descomposició lèxica dels predicats que he descrit fins ara amb el nom dels components que aquests autors indiquen, obtenim la descripció de (274) i (275), en què suposem que el significat lèxic de l'arrel verbal en tots dos exemples és el mateix.

(274) Les teves paraules la van *sorprendre, preocupar, molestar* molt.

a. Les teves paraules van <i>sorprendre, preocupar, molestar</i> (molt).	[causativitat]
b. (Ella) es va <i>sorprendre, preocupar, molestar</i> (molt).	[transició o moviment]
c. (Ella) va estar/quedar (molt) <i>sorpresa, preocupada, molesta</i> .	[relació estàtica]

(275) Li *sorpren, preocupa, molesta* que la joventut d'avui fumi tant.

→ Li és *sorprenent, preocupant, molest* que la joventut d'avui fumi tant. [estativitat]

Si tan sols amb un canvi del SCt es passa a regir un datiu (transparent) —afirmació que coincideix amb altres paraules amb la segona condició de les CROE— i no s'hi afegeix

³³² Cf. també els exemples de Gutiérrez Ordóñez (1999) i Fullana (1994-1995) de la nota 249 (cf. §4.1).

³³³ Cf. Cabré i Mateu 1998: 77 (3).

cap altra informació addicional, no s'expliquen els aparents contraexemples de verbs com *exasperar*, *esparverar* o *neguitejar* (276), que poden presentar un canvi de SCt sense canvi de SVb mantenint la forma superficial d'acusatiu (277).³³⁴

(276) Les teves paraules la van *exasperar*, *esparverar*, *neguitejar* molt.

- a. Les teves paraules van *exasperar*, *esparverar*, *neguitejar* (molt). [causativitat]
- b. (Ella) es va *exasperar*, *esparverar*, *neguitejar* (molt). [transició o moviment]
- c. (Ella) va estar/quedar (molt) *exasperada*, *esparverada*, *neguitejada*. [relació estàtica]

(277) L'*exaspera*, L'*esparvera*, La *neguiteja* que la joventut d'avui fumi tant.

→ Li és *exasperant*, *esparverador*, *neguitós* que la joventut d'avui fumi tant. [estativitat]

Hi ha d'haver algun aspecte més que incideix en el canvi transparent del règim. A partir d'ara, i seguint les hipòtesis provisionals de les CROE, treballaré amb dues suposicions per comprovar si es confirmen a l'hora d'analitzar les característiques idiosincràtiques dels diferents verbs AcExp: el canvi *transparent* cap al règim datiu podrà aparèixer o perquè el verb concret d'anàlisi no sigui un autèntic AcExp, o perquè en l'alternant amb datiu no només hi ha un canvi de SCt, sinó també un canvi de SVb.

La frontera entre el que cal considerar canvi de SCt o canvi de SVb és difícil d'establir. Considero que el canvi dels trets aspectuals de la construcció sense que hi hagi un canvi de significat del verb es manifesta en les diferències que s'estableixen entre els dos alternants dels verbs AcExp, esdevenimental SVO i estatiu OVS, i aquest contrast és el que indica un canvi de SCt: és el contrast general entre la construcció causativa de canvi d'estat definida com «*causar* + nom psicològic deverbal» ('causar {esparverament / neguit}') i la construcció estativa definida com «*ser* + adjectiu psicològic deverbal» ('ser {esparverador / neguitós}'), sense que el canvi hi aporti noves significacions.

La flexibilitat semàntica dels verbs psicològics (cf. §1.1) facilita que sovint s'iniciï un procés de canvi de SVb entre tots dos alternants amb matisos diferenciadors inicialment difícils de copsar. En la mesura que aquest canvi de SVb es fa més evident, pot aparèixer de forma transparent el nou règim del verb (que ja existia però que no era transparent amb el canvi de SCt). Aquest fenomen evolutiu de la llengua pot explicar un dels objectius d'estudi d'aquest treball. D'una banda, el fet que uns quants predicats

³³⁴ Verbs que segueixen el model dels exemples de (127) a §3.2.1.2 (cf. Ginebra 2003: 29-30).

psicològics amb objecte experimentador tinguin un nou règim transparent, diferent del que tenien inicialment, amb un nou significat diferenciador del verb i prou consolidat en l'àmbit general de la llengua: el verb incorporaria un nou règim mantenint l'anterior en una altra accepció, i la mateixa evolució i ús de la llengua determinarà si, amb el transcurs del temps, es mantenen tots dos règims amb significats diferents o si el règim originari (o simultani) pot desaparèixer, perquè els usuaris han deixat de percebre el sentit que el verb tenia primigèniament (o simultàniament).

D'altra banda, explica que molts dels verbs AcExp recollits en aquest treball presentin una alternança encara no consolidada en l'àmbit general, amb força vacil·lacions perquè és un procés de canvi que està en curs. La frontera entre canvi de SCt i canvi de SVb està molt relacionada amb els esquemes conceptuals dels parlants, i els matisos diferenciadors poden no ser prou evidents per a tothom o encara es troben en un estadi de «creació» del nou significat verbal que justifiqui el nou règim verbal de forma transparent.

Un dels fets amb què es manifesta la dinàmica del llenguatge és el canvi o desplaçament del significat dels mots, sovint insensible de tan lent i gradual, però algunes vegades objecte d'un procés molt més accelerat. És, generalment, l'ús reiterat de certs mots —que imposa, de sobte, la moda o el mimetisme— per part d'un ampli sector de parlants, el que fa que adquireixin un sentit no exactament coincident amb el que fins aleshores hom els reconeixia, i que arribi fins i tot a constituir un obstacle per al seu ús amb aquest sentit tradicional (Jané 1980c).

A l'apartat §3.2.4 he considerat un altre aspecte relacionat amb la conceptualització que els parlants tenen de l'escena denotada per l'oració d'un verb AcExp o d'un verb DatExp (cf. Ynglès 2011; Pineda 2012): com un procés de disminució de la transitivitat, entesa com una disminució de l'afectació en l'experimentador, que menaria a usar el datiu en comptes de l'acusatiu. Es podria fer una expressió redundant dient que hi ha una «psicologia» dels verbs psicològics: la conceptualització del món en la ment dels parlants i de les oracions utilitzades per descriure el món tenen una incidència cabdal en l'ús d'aquests verbs.

Tenint en compte aquestes consideracions, i seguint amb el raonament iniciat en aquest apartat, faig una nova formulació —també provisional— de les condicions del règim amb objecte experimentador (CROE), que caldrà comprovar i refinar en aplicar-les a diferents verbs AcExp.

(278) Condicions del règim amb objecte experimentador o CROE (versió provisional 2)

- a. La capacitat d'expressar l'estat final resultant d'un canvi indica que un verb psicològic emotiu amb objecte experimentador regeix acusatiu. En cas contrari, regeix datiu.
- b. Si un verb AcExp que regia acusatiu en una oració esdevenimental d'ordre SVO passa a formar una oració estativa OVS —que li impedeix expressar l'estat final d'un canvi—, regirà datiu.
- c. El datiu d'una oració estativa OVS amb un verb AcExp pot mantenir la forma superficial d'acusatiu si només hi ha hagut un canvi de significat de la construcció (SCt), i tindrà la forma transparent de datiu si, a més, hi ha un canvi de significat del verb (SVb).

Aquestes condicions, així formulades, preveuen que el català no necessita canviar *aparentment* de règim verbal perquè un verb AcExp pugui participar en una construcció estativa OVS amb canvi de SCt (no pas de SVb), com mostra Ginebra (2003: 29-30) amb els exemples de (127) (cf. §3.2.1.2), independentment d'altres usos rectius que alguns parlants facin. El canvi de règim real existeix (278)b, però el català permet mantenir la forma superficial d'acusatiu si al canvi de SCt no s'hi afegeix un canvi de SVb (278)c. També preveu que alguns verbs AcExp puguin tenir un segon règim datiu transparent si incorporen un nou SVb en una nova accepció del verb (278)c. Un aspecte que rebutgen les CROE és l'opcionalitat de règim acusatiu/datiu d'una mateixa accepció o subaccepció d'un verb AcExp, com fan alguns reculls lexicogràfics o lingüístics.³³⁵ A partir d'aquí, refinaré les CROE per intentar tenir-hi en compte altres dades.

L'aplicació de les CROE pot tenir conseqüències en la subdivisió de les diferents accepcions i subaccepcions d'aquests verbs en els reculls lexicogràfics. Si acceptem que els dobles amb canvi de SCt —però no de SVb— tenen el mateix significat del verb, caldria col·locar-los com a dues subaccepcions diferents d'una mateixa accepció del diccionari, no pas en dues accepcions diferents (que indicarien un SVb diferent), ni tampoc en dues entrades diferents.³³⁶ Els verbs que incorporin o tinguin originàriament un altre o uns altres SVb, quedarien recollits en altres accepcions, tantes com SVb tingui el verb. Seguint la proposta recollida a (161) de §4.1 —i a (100) i (101) (cf. §

³³⁵ Cf. el DUVC, el NDA i l'*ésAdir* per al verb *encantar*; el DUVC per al verb *estranyar*; el DIEC2, el DUVC, l'*ésAdir* i l'*Optimot* per al verb *interessar*; i el DIEC2 actualitzat (abril del 2017) per als verbs *encantar*, *estranyar* i *preocupar*.

³³⁶ Cabré i Mateu (1998: 77) es pregunten si caldria tenir dos verbs *molestar*, *preocupar*, *sorprendre* en el lexicó del català i donen la resposta següent: «D'acord amb els criteris d'economia [...], la resposta és negativa, ja que és obvi que els predicats de (3a) [exemple (274)] i els predicats de (3b) [exemple (275)] són els mateixos. El que és diferent és la construcció sintàctica i semàntica en què s'insereixen els predicats.»

3.1.3.1)—, cada un dels alternants amb el mateix SVb i variació de règim estaria introduït per una subaccepció diferent del diccionari, amb un verb causatiu de canvi d'estat en la definició del primer alternant (*causar, produir, provocar* + nom psicològic) i amb un verb estatiu en la definició del segon alternant (*ser, resultar* + adjectiu psicològic), si no s'hi utilitza un sinònim.

A l'apartat §2.2 he fet una classificació dels verbs psicològics i hi he descrit cinc alternances en què participen alguns d'aquests predicats: l'alternança activa/antipassiva, l'alternança acusatiu/datiu, l'alternança causativa, l'alternança emotiva/volitiva i l'alternança reflexiva. Pel que fa a l'alternança acusatiu/datiu, els casos dels verbs AcExp que poden fer l'alternança sense canviar *aparentment* de règim pot semblar contradictori amb aquest nom: podria anomenar-se també *alternança esdevenimental/estativa* o *alternança lexicoaspectual*, per fer referència al canvi lexicoaspectual entre tots dos alternants. Però mantinc el nom d'*alternança acusatiu/datiu* perquè és un nom prou consolidat en els treballs de recerca científica, i també perquè indica que es tracta d'una alternança real entre un règim acusatiu i un de datiu, encara que aquest últim pugui tenir forma d'acusatiu.

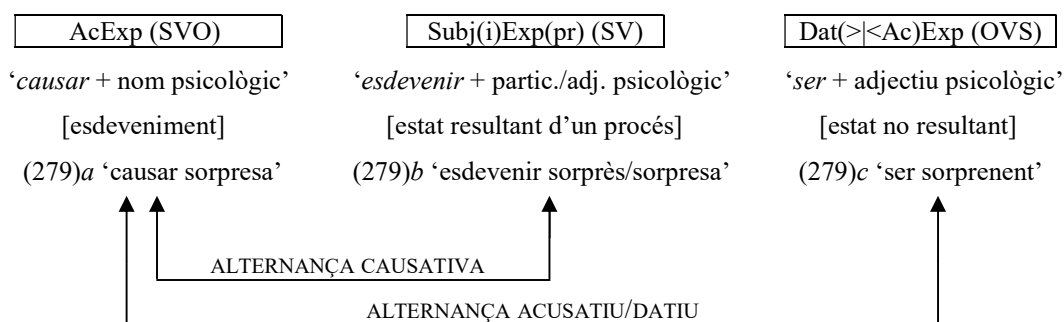
Però a diferència de les altres alternances, el que no he fet a l'apartat §2.2 (en concret al §2.2.3) és fer una proposta de sigles per als alternants datius de l'alternança acusatiu/datiu. En considerar que l'alternant dels verbs AcExp sempre es construeix amb datiu, tingui aparença de datiu o d'acusatiu (cf. §4.3.7), ara es pot fer una proposta d'etiquetatge coherent amb aquesta descripció. Es podrien etiquetar aquests alternants estatus com a DatExp, però això crearia confusió amb els verbs que ja estan etiquetats així (*agradar, importar, repugnar, xocar*, etc.), els quals habitualment no poden regir acusatiu i tenen un comportament diferent: cf. les diferències de (267).³³⁷ Com que són alternants de datiu que sovint mantenen una relació amb els alternants esdevenimentals d'acusatiu i, fins i tot, hi ha una certa «competència» entre la forma superficial que

³³⁷ Marín (2015: 13, nota 3) també assenyala la conveniència de distingir entre les accepcions dels verbs AcExp que es construeixen amb datiu i els verbs DatExp, tot i ser similars: «La versión dativa de estos verbos [AcExp] es equiparable a los del tipo *gustar*. Conviene, no obstante, mantener separados los dos grupos ya que [...] los del tipo *gustar* solo admiten experimentantes dativos.» S'hi podria afegir que, a diferència dels AcExp amb datiu, els DatExp no permeten una variant resultativa: {*estar/quedar*} *agradat* (cf. el contrast de (267)), però cal avançar que no és pròpiament l'accepció verbal amb datiu dels verbs que no són DatExp la que permet expressar un estat resultant, sinó que és a través d'un alternant ergatiu pronominal seu (cf. la taula 9 i la nota 520 de §5.4).

adquireix l'experimentador datiu —la forma de datiu o la forma d'acusatiu— i és un tema que actualment està en oberta discussió, proposo etiquetar tots aquests alternants estatius com a Dat(>|<Ac)Exp —que pot donar idea dels casos de vacil·lació en la forma externa del règim— i distingir dins aquest grup entre els Dat(>Ac)Exp, que se solen construir amb una forma transparent de datiu, i els Dat(<Ac)Exp, que ho solen fer amb una forma superficial d'acusatiu.

A continuació (apartats §5.2 i §5.3) passaré a estudiar els verbs concrets el règim dels quals presenta més discussió; hi intentaré aplicar els pressupòsits recollits fins ara en aquest treball i comprovar si alguna de les afirmacions fetes necessita matisació o rectificació. Intentaré donar una explicació que permeti comprendre el comportament de cada un dels verbs. De vegades hi tindrè en compte les alternances que poden fer aquests predicats. Seguint l'esquema dels exemples espanyols de Mendívil Giró (2005: 261) recollits a (94) (cf. §3.1), determinats verbs AcExp catalans poden fer una doble alternança: la corresponent a l'alternança causativa i la corresponent a l'alternança acusatiu/datiu. Un d'aquests predicats és, per exemple, el verb *sorprendre* (279). Faig un esquema provisional d'aquesta doble alternança a (280). En realitat, el verb *sorprendre* també pot participar en l'alternança emotiva/volitiva, amb l'alternant *sorprendre's d'(una cosa)*: reprendré l'estudi d'aquesta alternança a l'apartat §6.4.

- (279) a. La Núria va sorprendre la Cori amb el seu discurs. [alternant AcExp (SVO)]
 b. La Cori es sorprèn (amb el discurs de la Núria). [alternant Subj(i)Exp(pr) (SV)]
 c. A la Cori {li/la} sorprèn que la Núria sigui capaç de fer això. [alternant Dat(>|<Ac)Exp (OVS)]
- (280) Doble alternança del verb *sorprendre* (versió provisional: cf. (470)-(471) de §5.3.4)

A les propostes d'entrades al diccionari que faré per a cada verb tindrè en compte els tipus de definició utilitzat a (280). Pel que fa a la manera d'assenyalar el règim verbal, a partir d'ara no usaré les etiquetes de *verb transitiu* (*v tr*) o *verb intransitiu* (*v intr*) en les

propostes que faré de cada entrada, i seguiré el sistema del DUVC —el més idoni i clar per especificar aquest tret gramatical—, amb dues expansions diferents segons l'accepció del verb: (*algú*) per indicar el règim acusatiu i (*a algú*) per indicar el règim datiu. Per evitar exemples que siguin ambigus, seran sempre amb un objecte experimentador de tercera persona, i amb ordre oracional i aspecte verbal diferents en cada doblet acusatiu/datiu (cf. les notes 329 i 331). Amb la intenció de no allargar l'exposició, no hi recolliré cap accepció pronominal del verb —hi ha verbs amb més d'una accepció pronominal— i tampoc exemples amb usos absoluts del verb, tot i que qualsevol diccionari n'hauria de recollir almenys un sempre que sigui possible, com ho fa habitualment el DUVC.

5.2. Comportament especial d'uns quants verbs AcExp i DatExp

Dedico aquest apartat a l'estudi dels verbs psicològics emotius i d'usos no figurats que estan recollits a la taula 5 (*encantar, estranyar, interessar i molar*) i la taula 6 (*urgir*) de §3.1.1, el règim dels quals presenten divergències en els reculls lexicogràfics catalans. A més, hi incloc els verbs *doldre* i *xocar*, perquè presenten un comportament que pot ser d'utilitat a l'hora d'explicar el funcionament dels verbs de la taula 5 i la taula 6, respectivament. En altres apartats d'aquest treball he argumentat per què no considero verbs psicològics emotius la resta de predicats d'usos no figurats que apareixen a la taula 5: *agafar, apetir, concernir i esperar* (cf. §2.1.3 i §3.1.4).

5.2.1. Els verbs *urgir* i *xocar*

Els usos normatius dels verbs *urgir* 'ser urgent' i *xocar* 'ser xocant, venir de nou' no poden expressar un canvi d'estat (281) i regeixen datiu (primera predicció de les CROE).³³⁸ A diferència de *xocar*, el verb *urgir* no és un predicat psicològic emotiu sinó un DatImp (cf. §2.1.3), però les possibilitats de canvi de règim de tots dos verbs són útils per a un afinament de les CROE.

³³⁸ El verb *xocar* pot tenir una accepció força similar al verb *sorprendre*. De fet, així es pot deduir de la definició del DIEC2 del verb *xocar* 'venir de nou, sorprendre vivament com una cosa inesperada' i de l'adjectiu *xocant* 'que sorprèn, que ve de nou'. Cf. §5.3.4, dedicat al verb *sorprendre*.

- (281) a. *En Lluís està {urgit / xocat} (amb/de l'encàrrec).
 b. *{Urgit / Xocat} (amb/de l'encàrrec), en Lluís se'n va anar.
 c. *La Laia ens va mirar {urgida / xocada} (amb/de l'encàrrec).
 d. *La Laia ha quedat {urgida / xocada} (amb/de l'encàrrec).

Són predicats que de vegades s'utilitzen amb un altre sentit no normatiu ben diferent. El verb *urgir* com a 'instar algú a fer alguna cosa sense dilació' és acceptat al NDA i l'és *Adir*: *La llei urgeix el govern a pagar les indemnitzacions als afectats (és Adir)*. El verb *xocar* de vegades pot prendre un sentit força similar al d'una altra accepció no normativa del verb *impactar* 'produir molt d'efecte' (recollida al DUVC) o 'produir un fort impacte' (recollida al GDLC), i també admesa al NDA: en aquest sentit cal entendre el participi *xocat* en l'oració de Quim Monzó *En Ramon-Maria estava xocat per la vestimenta de la dona*, recollida per Solà (1999: §11) com una troballa original de l'autor. Són dues accepcions que poden expressar l'estat final resultant d'un canvi i, segons la primera predicció de les CROE, hauran de regir acusatiu (282).³³⁹

- (282) a. En Lluís està {urgit per l'oncle / xocat per la mort de l'oncle}.
 b. {Urgit per l'oncle / Xocat per la mort de l'oncle}, en Lluís se'n va anar.
 c. La Laia ens va mirar {urgida per l'oncle / xocada per la mort de l'oncle}.
 d. La Laia ha quedat {urgida per l'oncle / xocada per la mort de l'oncle}.

En els usos normatius de tots dos verbs s'hi utilitza el règim datiu amb un ordre oracional neutre OVS (283),³⁴⁰ i la construcció és estativa; en els usos no normatius el règim és d'acusatiu amb un ordre oracional neutre SVO, i la construcció és esdevenimental (284).

- (283) Usos normatius: *urgir* 'ser urgent' i *xocar* 'ser xocant'
- a. Li urgeix una remodelació del dormitori. [DUVC]
 b. A tots els de la colla els xoca molt que la Carme surti amb l'ídol del rock.
 [adaptació en temps imperfectiu d'un exemple del DUVC]
- (284) Usos no normatius: *urgir* 'instar' i *xocar* 'impactar, produir molt d'efecte'
- a. La llei urgeix el govern a pagar les indemnitzacions als afectats. [és Adir]
 b. La vestimenta de la dona va xocar en Ramon-Maria. [adaptació de l'oració de Quim Monzó]

³³⁹ La semàntica causativa de canvi d'estat no és tan clara amb el verb *urgir* 'instar', però és evident amb el verb *xocar* 'impactar, produir molt d'efecte', que és l'únic verb psicològic emotiu de tots dos verbs.

³⁴⁰ En canvi, el DNV ho exemplifica amb un ordre SVO (*La seva resposta em va xocar molt*).

A més, en tots dos casos hi ha un canvi de sentit, tant de la construcció (SCt) com del verb (SVb), la qual cosa vol dir que amb un canvi de SVb també es compleix el procés a l'inrevés: un verb DatExp pot regir acusatiu si experimenta un canvi de SVb que li permet expressar l'estat final d'un canvi. Reformulo les CROE en una tercera versió provisional perquè reculli aquesta predicció.

(285) Condicions del règim amb objecte experimentador o CROE (versió provisional 3)

- a. La capacitat d'expressar l'estat final resultant d'un canvi indica que un verb psicològic emotiu amb objecte experimentador regeix acusatiu. En cas contrari, regeix datiu.
- b. Perquè un verb psicològic amb objecte experimentador que regeix acusatiu o datiu pugui tenir també l'altre règim, ha d'experimentar un canvi de significat que li impedeixi expressar l'estat final d'un canvi si inicialment regia acusatiu o li permeti expressar-lo si inicialment regia datiu.
- c. El datiu d'una oració estativa OVS amb un verb AcExp que inicialment regia acusatiu en una oració esdevenimental pot mantenir la forma superficial d'acusatiu si només hi ha un canvi de significat de la construcció (SCt) i no varia el significat del verb (SVb).

En l'ús no normatiu 'impactar, produir molt d'efecte' —com un verb AcExp— és quan el verb *xocar* pot fer sense restricció la construcció *estar xocat* o *quedar xocat*, perquè pot expressar l'estat final d'un canvi i no es comporta com un verb DatExp: cf. l'exemple de *xocar* a (267) de §5.1, l'oració resultativa del qual he marcat amb un [²]. I és en aquest sentit que alguns usuaris de la llengua poden utilitzar-lo amb un alternant pronominal de l'alternança causativa (286).

- (286) a. Truman es xoca davant la realitat.³⁴¹
- b. En Blas es xoca en veure l'Epi a l'altre cantó del glory hole.³⁴²
- c. No és una cosa que s'hagi de delegar en algú perquè se n'ocupi, perquè si no forma part de totes les decisions que es prenen doncs després [*sic*] es xoca sempre.³⁴³
- d. I de vegades et xoques / d'haver salvat allò impossible / pel sol fet d'haver-lo afrontat.³⁴⁴

Cal fer un últim apunt sobre l'ús normatiu del verb *xocar*. A la classificació de (137) (cf. §3.2.2) he dividit el grup dels verbs DatExp entre els DatExp(+pers), que poden

³⁴¹ <<http://tweettunnel.com/adriadiablozozano>> (consulta: novembre del 2015)

³⁴² <<http://www.racocatala.cat/forums/fil/191595/epi-i-blas-humor-negre>> (consulta: novembre del 2015)

³⁴³ <https://www.diba.cat/documents/467843/48867524/Informe_Validacio_Eixos_centrales_investigacio_SSL.pdf/513d4059-dee3-461d-9927-5f872af11180> (consulta: novembre del 2015)

³⁴⁴ <<http://lesparaulesputineres.blogspot.com.es/2013/01/difacil.html>> (consulta: novembre del 2015)

tenir un subjecte de denotació personal i un alternant reflexiu SubjExp(refl), i els DatExp(-pers), que són tot just el contrari. D'acord amb l'entrada del DUVC, el verb *xocar* no sol acceptar un subjecte personal: «2. *xocar (a algú)* <una cosa inesperada> Venir de nou» (entre parèntesis angulars s'hi indica el tipus de subjecte oracional). No he trobat exemples d'ús de *xocar* amb un subjecte personal, però és un predicat que no és igual que els altres verbs del subgrup DatExp(-pers): *xocar* és acceptable amb un subjecte personal quan s'utilitza amb la perífrasi general de definició dels verbs DatExp [ser + adjectiu] (*És una persona xocant*), si bé es resisteix a ser utilitzat com un verb sintètic amb un subjecte personal (**És una persona que xoca*). El primer comportament l'acosta als verbs DatExp(+pers) (287)a i contrasta amb la resta de verbs DatExp(-pers) (288)a; en canvi, el segon comportament l'acosta als verbs DatExp(-pers) (288)b i l'allunya dels DatExp(+pers) (287)b, i alhora explica per què el verb *xocar* no forma alternants pronominals reflexius SubjExp(refl) (**Em xoco a mi mateix*).

(287) DatExp(+pers): *agradar, desagradar, desplaure, importar, interessar, plaure, repugnar*

- a. És una persona {agradable / desagradable / desplaent / important / interessant / plaent / repugnant}.
- b. És una persona que {agrada / desagrada / despla / importa / interessa / plau / repugna}.

(288) DatExp(-pers): *costar, doldre, provar, recar, remordir, xocar*

- a. *És una persona {costosa / dolorosa / provadora / ? / ?} vs. És una persona xocant.
- b. *És una persona que {costa / ?dol / prova / reca / remordeix} vs. ?És una persona que xoca.

Així com no he trobat exemples de *xocar* amb un subjecte personal, sí que n'he trobat com a subjecte de *ser xocant* o amb l'adjectiu *xocant* referit a una persona (289). Ara bé, el DIEC2 i el GDLC donen una altra accepció de *xocar* com a 'fer gràcia' (DIEC2) i 'fer gràcia, agradar' (GDLC), amb exemples de subjecte personal (290).

- (289) a. Madò Marieta era molt xocant i nosaltres l'apreciàvem molt. [Forteza 1998: 145]
- b. [...] un senyor molt xocant, que va morir solter, que la seva fortuna va anar... Déu sap on va anar... [Pujol 2010: 17]
- c. Els seus companys de trio li va posar anells als dits i lletres a la cara, així que estava molt xocant i no va parar de riure ni un moment. [Díez Navarro 2011: 86]
- d. [...] era un home xocant, estrany, amb una gran còrpora, abillat a la manera gala amb bragues i mitenes per a dirigir la paraula a ensenyas i oficials roman. [Plutarq 1946: 39]

- e. Aquest “trio” de personatges, dona [*sic*] molt de joc, es [*sic*] xocant, divertit i agilitza molt el temps en el que [*sic*] passen els esdeveniments.³⁴⁵

- (290) a. 2 2 *intr.* [LC] Fer gràcia pels seus acudits, les seves sortides, etc. *Em xoca molt amb els seus acudits.* [DIEC2]
b. 3 Fer gràcia, agradar. *Em xoca molt amb la seva manera de parlar tan florida.* [GDLC]

Potser una manera d’unificar les dues accepcions DatExp psicològiques de *xocar* ‘venir de nou’ i ‘fer gràcia, agradar’ seria desvincular-lo de connotacions positives o negatives en una sola accepció neutra DatExp ‘ser xocant, cridar l’atenció’, que teòricament acceptaria un subjecte personal: una persona pot ser xocant o cridar l’atenció perquè faci gràcia, sorprengui agradablement (sentit positiu) o, en canvi, pot ser xocant o cridar l’atenció perquè sigui estranya, estrofolària, incompreensible, sorprengui negativament (sentit negatiu). Deixo anotada aquí aquesta possibilitat, basant-me en la qual faré una hipòtesi a l’apartat §5.3.4, dedicat al verb *sorprendre*.

5.2.2. *El verb doldre (o doler)*

Si ens fixem en els verbs DatExp, comprovem que en aquest grup verbal es compleix la primera predicció de les CROE: no poden expressar l’estat final resultant d’un canvi i regeixen datiu (291). Ara bé, hi ha una excepció amb el verb *doldre* (292).³⁴⁶

- (291) *La Rosa ha quedat {agradada / costada / desagradada / desplaguda / importada / plaguda / provada (*provar* ‘ser beneficiós o provador’) / recada / remordida / repugnada / xocada}.
- (292) a. En Lluís està dolgut (amb/de/per les teves paraules).
b. Dolgut (amb/de/per les teves paraules), en Lluís se’n va anar.
c. La Laia et va mirar dolguda (amb/de/per les teves paraules).
d. La Laia ha quedat dolguda (amb/de/per les teves paraules).

Crida l’atenció que el verb *doldre* o *doler* no segueixi el paradigma dels verbs DatExp en aquest punt: no imposa restriccions a la construcció amb *estar*, ni tampoc a la construcció tèlica amb *quedar*: cf. els exemples de (267) a §5.1. Hi ha algunes dades

³⁴⁵ <<http://voltarivoltar.com/2014/06/17/teatre-8-veces-te-dejo-la-seca-sala-leopoldo-fregoli-15062014/>> (consulta: novembre del 2015)

³⁴⁶ A l’apartat §5.2.4 es comenta el cas del verb *interessar*.

que apunten a la possibilitat que es tracti d'un verb amb unes característiques lèxiques idiosincràtiques especials. S'assembla als verbs AcExp en la capacitat de fer paràfrasis amb *estar* i *quedar*, en la capacitat d'*esdevenir dolgut*, és a dir, d'expressar l'estat resultant d'un canvi; però els diccionaris no reconeixen l'ús amb acusatiu de *doldre* corresponent a una oració causativa de canvi d'estat causat per un agent (293)a o per una causa no agentiva (293)b amb el significat verbal de 'causar dolor anímic', accepció prevista als reculls lexicogràfics però amb règim datiu. D'altra banda, el verb *doldre* pot tenir un comportament divers: per exemple, a la frase feta de (293)c *doldre* actua com un predicat SubjExpØ que es pot conjuguar (293)d.

- (293) a. *L'hem dolgut molt.
 b. *El que has dit l'ha dolgut molt.
 c. En Joan vol i dol.
 d. *L'escriptor que volia i dolia*. [Veny-Mesquida 2013: 65 (títol)]

De fet, Ginebra (2003: 13) no veu prou clar que la descomposició semàntica que Cabré i Mateu (1998: 75-76) proposen per distingir els verbs AcExp (294)a dels DatExp (294)b sigui totalment aplicable per al verb *doldre*. Per a Ginebra, un verb clarament DatExp com *doldre* permet les dues descomposicions semàntiques de (295), però probablement és l'únic verb amb una accepció DatExp que permet aquesta doble possibilitat: la resta de verbs DatExp de (291) no poden descompondre's com a (295)a.

- (294) a. Les teves paraules van alegrar la Maria = Les teves paraules CAUSAR la Maria ESDEVENIR EN alegria (i.e. alegre).
 b. A la Maria li van agradar les teves paraules = Les teves paraules ÉSSER del grat de la Maria (i.e. grates (per) a la Maria).

[Cabré i Mateu 1998: 75 (15a) i 76 (18a)]

- (295) a. Les teves paraules van doldre la Maria = Les teves paraules CAUSAR la Maria ESDEVENIR EN dolor (i.e. dolguda).
 b. A la Maria li van doldre les teves paraules = Les teves paraules ÉSSER del dolor de la Maria (i.e. doloroses (per) a la Maria).

Per intentar esbrinar quin és el desllorigador d'aquest fenomen, que sembla una excepció, cal analitzar el significat del verb. El verb *doldre* no pronominal sol tenir dos

significats bàsics, que les definicions d'alguns diccionaris de vegades no destrien del tot (296): 'causar sentiment (de dolor) o dolor anímic' i 'recar, saber greu'.³⁴⁷

- (296) a. **1** *l* v. *intr.* [LC] Causar sentiment, saber greu. *Li dolia que tractessin el seu fill tan malament. Ja li dol, de no poder venir! Li ha dolgut molt de perdre aquesta ocasió.* [DIEC2]
- b. **1.** v. *intr.* Causar sentiment, saber mal. *Li dol haver-ho perdut. Em dol la seua llunyania.* [DNV]
- c. v **1** *intr* Causar un sentiment; saber greu. *Li dolia que tractessin el seu fill tan malament. Ja li dol, de no poder venir!* [GDLC]
- d. v *intr* (ll *dolere*) (51) **1** Saber greu. *Em dol que no ens hàgim entès.* [GD62]
- e. v *intr* (del ll *dolere* 'fer dolor', 'sentir dolor') (model 51). **1.** Saber greu; causar, una cosa, un sentiment a algú. *Em dol que no ens hàgim entès.* [GLarC]

En la primera accepció de 'causar sentiment (de dolor) o dolor anímic' tindriem oracions dels tipus *El que has dit m'ha dolgut*, en què *doldre* aparentment s'assembla als verbs AcExp (predicats causatius de canvi d'estat) i, de fet, aquesta és l'accepció que permet fer les oracions de (292), en què s'expressa l'estat final resultant d'un canvi. Contràriament, en l'accepció de 'saber greu' —definitòria de *doldre*, *recar* i de *pesar*², segons el DIEC2— tindriem una oració del tipus *Em dol no haver vingut*, en què el verb *doldre* queda més forçat quan fa les oracions de (297), sempre que s'interpreti com a 'recar, saber greu', ja que la interpretació com a 'causar sentiment (de dolor) o dolor anímic' faria acceptables aquestes oracions per interferència semàntica.

- (297) a. En Lluís està {[?]dolgut/*recat/*pesat} (de no haver vingut).
- b. {[?]Dolgut/*recat/*pesat} (de no haver vingut), en Lluís se'n va anar.
- c. La Laia ens va mirar {[?]dolguda/*recada/*pesada} (de no haver vingut).
- d. La Laia ha quedat {[?]dolguda/*recada/*pesada} (de no haver vingut).

A més, les dues accepcions permeten una paràfrasi diferent. La primera pot utilitzar el verb *fer*, característic de moltes paràfrasis de verbs AcExp (cf. §2.2.3): *fer mal* 'doldre' (298)a. La segona fa servir un verb com *saber*, i els verbs estatus són habituals en algunes paràfrasis de verbs DatExp (cf. §2.2.4): *saber greu* 'doldre' (298)b.³⁴⁸

³⁴⁷ El verb *saber* també intervé en una expressió sinònima d'un altre verb DatExp, el verb *agradar*: «*saber bé* [o *saber bo*] Ésser agradable. *Què li darem que li sàpiga bo?*» (DIEC2). L'accepció de *doldre* com a 'recar, saber greu' també es correspon amb una accepció concreta del verb *penar* (cf. Tort 2015a i nota 90 de §2.2.4).

³⁴⁸ Hi ha exemples en què en lloc d'utilitzar *saber greu* s'hi usa *fer greu*, en el sentit de 'doldre o recar':

- (298) a. La teva actitud m'ha dolgut → La teva actitud m'ha {fet mal / ²sabut greu}.
- b. Em dol d'haver-me'n oblidat → Em {sap greu / ²fa mal} d'haver-me'n oblidat.

El fet, però, és que la llengua no ha afavorit el règim acusatiu d'aquest verb amb un significat causatiu de canvi d'estat (**Això que has dit l'ha dolgut molt*), seguint el patró de (295)a.³⁴⁹ Les particularitats idiosincràtiques del verb *doldre* que he apuntat més amunt poden explicar aquest comportament, però cal determinar quins aspectes concrets del verb en donen raó. Com que tots dos sentits del verb indiquen un canvi de SVb, el verb *doldre* haurà de tenir dues accepcions diferents a l'entrada del diccionari (299), no pas dues subaccepcions de la mateixa accepció ni tampoc una sola accepció que reculli tots dos SVb. La primera accepció del verb *doldre* sembla que tingui totes les característiques per regir acusatiu (299)a: definició amb [*causar* + nom psicològic (*sentiment de dolor*)] i, respecte de la versió estativa amb datiu (299)b, una modificació de SVb que li permet denotar l'estat final d'un canvi; però als diccionaris apareix sempre amb un experimentador datiu.

- (299) Versió provisional d'entrada al diccionari
- a. **1. *doldre* (a algú)** Causar un sentiment (de dolor). *El que has dit (li) ha dolgut a la Maria.*
- b. **2. *doldre* (a algú)** Recar, saber greu. *A la Maria li dol haver dit certes coses.*

Potser per aquest motiu no és estrany trobar sovint expressions en què els usuaris de la llengua utilitzen el verb *doldre* amb acusatiu en l'accepció 'causar sentiment (de dolor) o dolor anímic' (300).

- (300) a. S'ha vist obligat a prendre mesures, com la que més l'ha dolgut: acomiadar alguns dels treballadors que tenia. [El Punt Avui, 7 de juliol del 2013]
- b. L'ha dolgut l'expulsió del govern? [VilaWeb, 22 de maig del 2006]

- (12) a. Si fossin expressions de debò sinònimes, seria una pèrdua suportable. El que la fa greu és que, en algun context, tenen un sentit diferent, i l'ús de la primera en lloc de la segona pot portar a confusions i malentesos considerables (Pla Nualart 2015).
- b. Hola, algú reconeix aquestes dues cadelles? [...] si algú les reconeix o les vol acollir [...], si no hauré de trucar al servei de recollida, pero [*sic*] al ser tan petites fa greu que acabin en una gabia [*sic*]. <https://www.facebook.com/472440166122658/photos/a.473177156048959.1174_13.472440166122658/1011266298906706/> (consulta: novembre del 2015).

Com s'indica a l'apartat §6.2.4.1, el verb lleuger *fer* també es pot utilitzar en contextos estatus.

³⁴⁹ En canvi, el verb *noure* 'fer mal (a algú o alguna cosa)' regeix un experimentador acusatiu, segons el DIEC2. Aquesta caracterització normativa del verb *noure* contrasta amb el fet que Par (1923: 144-152) l'inclou dins el grup de verbs impersonals relatius amb un règim «generalment indirecte», i també amb el règim datiu del verb *nuire* en el francès modern (cf. Troberg 2008: 101 i 165).

- c. A Martino l'ha dolgut molt més la pèrdua dels tres punts que les crítiques.
[*El Periódico*, 1 de març del 2014]
- d. De vegades però és necessari fer-ho si sha fet mal a una persona estimada, encara que tan sols sigui perquè l'hem dolgut, sovint de forma incontrolada. [*sic*: text sense apòstrofs]³⁵⁰
- e. [...] ha reconegut que s'han dit moltes coses que l'han "dolgut" personalment" però que vol "passar pàgina".
[*Ara*, 2 de febrer del 2013]
- f. I, en tercer lloc, la importància global que la víctima atribueix als fets, és a dir, fins a quin punt l'han dolgut o li han fet ràbia.
[Generalitat de Catalunya 2006: 100]

A més, hi ha una altra dada que aproxima el verb *doldre* en aquesta accepció a un verb AcExp: pot tenir l'alternant ergatiu pronominal característic de l'alternança causativa *doldre's* 'esdevenir dolgut [tot sol, per si sol]' (301), alternant que no pot formar l'accepció que és clarament DatExp 'saber greu, recar': cf. les paràfrasis de (301) fetes a (302). Faig aquesta afirmació amb prudència, perquè és un ús poc habitual del verb — pronominal sense cap SPrep obligatori— que no solen recollir els diccionaris.³⁵¹ Els diccionaris presenten usos pronominals del verb *doldre* que regeixen obligatòriament un SPrep, o bé perquè ho indiquen expressament (DUVC), o bé perquè és evident en els exemples.³⁵² A més, es podria discutir si el significat de les expressions pronominals de (301) és realment 'esdevenir dolgut' o, contràriament, 'lamentar-se, queixar-se' (accepció que els diccionaris indiquen que regeix un SPrep): potser l'exemple de (301)*b* (*que en pau se dol...*) és el més escaient i clar per al significat ergatiu pronominal 'es dol, esdevé dolguda [tota sola]'

(301) a. Cascun cor d'hom jo veig pus dur que post; / algú no es dol si altre null mal té. [March 1997: 96]

³⁵⁰ <http://www.fotolog.com/yani_smsw/13185488/> (consulta: novembre del 2015)

³⁵¹ Podríem aplicar les paraules següents de Joan Solà no tan sols a les entrades lèxiques, sinó també a les accepcions verbals: «Als diccionaris no cal que hi siguin, totes les paraules; no hi poden ser, vaja, perquè cadascú de nosaltres en sap una que no saben els altres o d'altres» (Solà 2009: §134).

Tort (2015*b*) expressa la mateixa idea: «Els diccionaris certifiquen què és incontestablement admissible, però fora de les pàgines reals o digitals dels diccionaris i de les gramàtiques hi campen en llibertat multitud de formes i d'expressions. Al marge del que diuen les obres de consulta, els parlants diria que són capaços de reconèixer com a pròpia o com a impròpia del nostre sistema lingüístic una peça que no han sentit mai abans. / Aquest fenomen té una explicació simple; el nostre cervell emmagatzema paraules, components de paraules, regles de derivació lèxica, regles sintàctiques... que constitueixen el manual d'instruccions per reconèixer i crear el nostre codi de comunicació.»

³⁵² Tot i així, el DCVB recull els dos exemples següents: «Tots jorns vas me, mas ges per ço no'm duyll, Masdovelles. [...] Meravell-me de tu no't dolgues com has perduda la potència de veure, Scachs 12.», entre altres exemples —amb un SPrep obligatori—, dins l'accepció «2. *refl.* Sentir dolor anímic, aflicció, pena.»

- b. Si aquí s'acosta qualque mal dia / de nuvolades amb negre estol, / sols hi du tendra melancolia,
/ com una verge sense alegria / que en pau se dol... / Oh, bon refugi de callat consol!

[Costa i Llobera 1982: 103]

- c. —No et dolguis mai; espera / un nou temps, el que inventa i no trastoca. [Carner 1966: 80]
d. Albi, no et dolguis en demesia recordant-te de la cruel / Glícera. [Horaci 1978: 92]

- (302) a. [...] algú no {esdevé dolgut (anímicament) / *esdevé recat / *esdevé pesat} [tot sol / per si sol]
si altre null mal té.
b. [...] com una verge sense alegria / que en pau {esdevé dolguda (anímicament) / *esdevé recada
/ *esdevé pesada} [tota sola / per si sola]...
c. —No {esdevinguis dolgut (anímicament) / *esdevinguis recat / *esdevinguis pesat} mai;
espera / un nou temps, el que inventa i no trastoca.
d. Albi, no {esdevinguis dolgut (anímicament) / *esdevinguis recat / *esdevinguis pesat} en
demesia recordant-te de la cruel / Glícera.

L'accepció 'saber greu, recar' podria formar un alternant SubjExp(refl) amb una oració reflexiva 'doldre's [a si mateix]' si fos una accepció DatExp(+pers), és a dir, si admetés un estímul de l'experiència psicològica de denotació personal (cf. §2.2.4). Però el classifico com un verb DatExp(-pers) i, igualment que el verb sinònim *recar*, no pot formar oracions reflexives (303)a. He trobat una oració a Internet que pot fer dubtar d'aquesta afirmació (303)b, però en realitat es tracta d'un ús pronominal del verb *doldre* que regeix un SPrep obligatori (*doldre's d'una cosa*), que sovint és utilitzat amb la preposició *per* en lloc de la preposició *de* (304): hi ha diccionaris que defineixen aquest ús com a 'sentir aflicció, dolor' (DIEC2) o 'sentir-se' (DUVC).³⁵³

- (303) a. *La Laia es {dol / sap greu / reca / pesa} [a si mateixa].
b. Res més, només dir que em dolc a mi mateixa per no venir aquesta nit.³⁵⁴
- (304) a. Jesús, poc abans de la seva mort, tot contemplant Jerusalem, plora i es dol amargament per la ciutat que no ha sabut acollir els profetes. [Àvila i Serra 2010: 41]
b. El CEIP Marta Mata es dol per la mort de la mestra de mestres.³⁵⁵
c. Cada parella es dol per la pèrdua del seu fill estimat, desitjat, independentment de la mida o l'edat que aquest tingui quan mor.³⁵⁶

³⁵³ El DUVC recull tres accepcions pronominals diferents del verb *doldre* amb un SPrep obligatori, i en tots tres casos indica que el SPrep està introduït per la preposició *de*.

³⁵⁴ <http://www.fotolog.com/una_de_mei/9060485/> (consulta: novembre del 2015)

³⁵⁵ <http://www.laxarxa.com/altres/noticia/el-ceip-marta-mata-es-dol-per-la-mort-de-i-la-mestra-de-mes_tres-i> (consulta: novembre del 2015)

³⁵⁶ <<https://adeunado.wordpress.com/>> (consulta: novembre del 2015)

Aleshores, hauríem d'acceptar que el verb *doldre* té una accepció AcExp i una altra DatExp? Que té una accepció DatExp 'saber greu, recar' és indiscutible, però com hem de classificar l'accepció 'causar dolor anímic'? Si és una accepció AcExp, per què es construeix sempre amb datiu? Una intuïció pot ajudar a aclarir aquest aparent contrasentit: l'accepció 'causar dolor anímic' té moltes característiques dels verbs AcExp però cal comprovar si també pot tenir un subjecte agent que sigui causa de l'experiència psicològica. Els verbs AcExp, com molts verbs causatius de canvi d'estat, poden tenir tant un agent com una causa inanimada que siguin la causa externa provocadora del canvi d'estat. Inicialment he classificat el verb *doldre* com a DatExp(–pers): és una caracterització evident en l'accepció 'saber greu, recar', però cal comprovar si tampoc pot tenir un referent personal que faci d'agent en l'accepció 'causar dolor anímic'. L'entrada del DUVC «1. *Doldre (a algú)* <una cosa> Causar dolor», en què «<una cosa>» indica el tipus de subjecte d'aquest verb, suggereix que aquesta accepció no pot tenir un subjecte de referència personal i, per tant, no pot tenir un agent. Ara bé, els exemples de (305) semblen un contraexemple d'aquesta afirmació.

- (305) a. No em dol el pobre Ferrer, / sinó la pobra Ferrera, / li han matat lo marit, / han robat la filla seva. [Bohigas 1983: 55]
- b. S'ha mort Josep Palau i Fabre, escriptor, expert en pintura i en l'obra de Picasso, poeta, dramaturg... Però em dol la persona. Un home que vaig tenir la sort de conèixer i de tractar durant alguns anys, quasi una quinzena. [Balaguer 2008]
- c. Em dolen els estúpids inconscients del mal que fan i faran als altres. [...] I, sobretot, em dolen les persones que ho passen malament. Físicament i psíquica.³⁵⁷
- d. Però sembla que a vosaltres només us dolen els nens palestins, es veu que els nens jueus o americans o madrilenys o londinencs [*sic*] o d'on sigui no us dolen. No ho entenc...³⁵⁸

Si intentem aplicar a les oracions de (305) el sentit de 'saber greu, recar', sembla que hi faci falta alguna cosa que ha passat a la persona referida o que ella ha fet, i això és el que sap greu (*em sap greu el que li ha passat a la pobra Ferrera, a Josep Palau i Fabre, a les persones que ho passen malament, als nens palestins, jueus, americans, madrilenys, londinencs...*, o *el que han fet els estúpids*): més que la persona, sap greu la situació de la persona. Segons Rigau (1990), els verbs que en aquest treball etiqueto

³⁵⁷ <<http://elgatot.blogspot.com/2013/09/la-vida-desenfocada.html>> (consulta: juliol del 2015)

³⁵⁸ <<http://www.xat.cat/?L=blogs.blog&article=10232>> (consulta: juliol del 2015)

com a DatExp(-pers) només poden seleccionar subjectes proposicionals, raó per la qual no poden formar oracions reflexives («no admeten l'anàfora»).

Cal tenir present que alguns predicats pròxims a *agradar* no admeten l'anàfora, p.e., *saber greu*, *doldre*, *reçar*, *pesar* (=doldre). La raó és que aquests predicats seleccionen subjectes proposicionals (*Li pesa haver fet el que ha fet; Em dol el teu divorci; Em sap greu no poder venir*). Així encara que siguin possibles frases com les de (36), sempre s'interpreta el SN subjecte amb contingut proposicional.

(36) a. Em reca en Pere (=el comportament d'en Pere, la mort d'en Pere, etc.).

b. Li dolen els renys (=que el renyin).

(Rigau 1990: 17-18)

En el sentit de 'causar dolor anímic' podria semblar més discutible l'observació que he fet en el paràgraf anterior, tot i que també es pot interpretar igualment; potser l'exemple de (305)*b* és el que mostra més clarament que també pot causar dolor anímic la persona, no pas la seva mort. Ara bé, encara que s'accepti que en el sentit de 'causar dolor anímic' sigui possible un subjecte de denotació personal, mai serà un agent que faci intencionalment alguna cosa per doldre (a) l'experimentador (fins i tot pot ser una persona morta (305)*b*): l'efecte psicològic depèn totalment de l'experimentador (causa interna activa), davant l'estímul que representa el subjecte; no depèn d'un agent.³⁵⁹

Només a través d'un estudi diacrònic es podrà saber si el verb *doldre* tenia inicialment la possibilitat de portar un subjecte agent —com el té a l'exemple (300)*d*— i ha patit un procés de desagentivització que converteix aquest ús com a residual. El que es pot observar avui és que el sentit semàntic de 'causar dolor anímic' també es pot expressar per 'fer mal (anímic)' (306)*a* —com s'ha vist a (298)*a*—; a diferència de l'espanyol, el verb *doldre* s'ha especialitzat en el dolor anímic i no se sol utilitzar ni en el sentit de 'causar dolor físic' o 'fer mal físic' (306)*b*, ni com un estat resultant de dolor físic o 'quedar adolorit' (306)*c*. Tot i així, els diccionaris recullen una accepció pronominal de *doldre* (amb SPrep obligatori) relacionada amb el dolor tant anímic com físic: *doldre's d'una cosa* 'sentir aflicció, dolor' (DIEC2) o 'sentir-se' (DUVC) (306)*d*.³⁶⁰

³⁵⁹ Bouchard (1995: 290-291) explica els motius pels quals el verb *worry* 'preocupar' no admet un agent (cf. §5.3.3). A la nota 439 de §5.2.5 indico que també són aplicables al verb *estranyar*, i el mateix es pot dir en aquesta accepció del verb *doldre*, que més endavant defineixo com a 'ser dolorós (anímicament)'.

³⁶⁰ Aquesta accepció referida al dolor físic permet fer les oracions de *a* i *b*. El fet que siguin peus de foto de jugadors de futbol estirats a terra amb expressió de dolor permet ometre el SPrep (interpretable pel context i el contingut de la fotografia).

- (306) a. El que has dit m'ha {dolgut molt / fet molt de mal}.
- b. Aquesta trompada m'ha {²dolgut molt / fet molt de mal}. / Em {²dol / fa mal} l'estómac.
 [En espanyol són possibles: Este golpe me ha dolido mucho. / Me duele el estómago.]
 [Oració pronunciada en espanyol per un pacient de la Franja de l'Aragó en una consulta mèdica de Saragossa: Me hace mal (la mano).]
- c. He quedat molt dolgut del que m'ha dit. / He quedat molt {²dolgut / adolorit} d'aquesta trompada.
- d. Es dol molt dels renys. Des que va caure es dol molt dels ronyons. [DIEC2]

És amb la paràfrasi *fer mal* o amb el verb *ferir* referits a *doldre* 'causar dolor anímic' com podem comprovar que quan la llengua vol referir-se a un agent que actua intencionadament per causar dolor anímic escull aquesta paràfrasi o aquest verb amb un ordre oracional SVO (307)a; en canvi, el verb *doldre* hi queda més forçat (307)b.

- (307) a. M'has {fet mal / ferit} (dient això) / La Bet ha {fet mal a la Maria / ferit la Maria} (dient això).
- b. ²M'has dolgut (dient això) / ²La Bet ha dolgut (a) la Maria (dient això).

Per tant, cal deduir que l'accepció del verb *doldre* 'causar dolor anímic' no és ben bé una accepció AcExp, perquè es resisteix a dur un agent. A causa d'aquesta resistència a construir-se amb un agent, les proves de (241)-(246), que he utilitzat a l'apartat §4.3.4, indicaran que el verb només es pot construir amb datiu (308)a-(313)a, ja que per fer-ho amb acusatiu cal una oració clarament esdevenimental amb un agent implícit (308)b-(313)b.

(308) Oració de relatiu adjectiva especificativa

- a. És una persona {a qui / *que} (li/*la) dol el record d'aquell fracàs.
- b. ^{??}És una persona {a qui (l') / que (*l')} han dolgut contínuament amb insídies.

(309) Oració de relatiu adjectiva explicativa

- a. La Maria, {a qui / *que} (li/*la) dol el record d'aquell fracàs, vindrà demà.
- b. ^{??}La Maria, {a qui (l') / que (*l')} han dolgut contínuament amb insídies, vindrà demà.

- (13) a. Agüero es dol a terra acompanyat de Touré; cap dels dos jugarà el decisiu partit a Roma.
 [L'Esportiu, 8 de desembre del 2014 (peu de foto)]
- b. Pere Pons es dol en una acció d'aquest curs a Montilivi.
 [Diari de Girona, 22 d'abril del 2015 (peu de foto)]

Hi ha una altra accepció diferent de *doldre's d'una cosa* amb què també es podrien interpretar aquests peus de foto, amb la mateixa explicació pel que fa a l'omissió del SPrep: 'manifestar aflicció, lamentar-se' (DIEC2): *Tu no et dols de les desgràcies dels altres* (DIEC2); *Es dol de la cama però no hi té res* (DUVC). Sovint també es fa servir el verb *queixar-se d'algú* o {*per/d'*} *alguna cosa* en aquest sentit: 'manifestar el dolor, la pena o el descontentament' (DUVC).

- (310) Oració de relatiu substantiva
- {A qui / *Qui} (li/*el) dol el record d'aquell fracàs és {a / *Ø} l'Arnau.
 - ^{??}{A qui (l') / Qui (*l')} han dolgut contínuament (amb insídies) és {a / Ø} l'Arnau.
- (311) Oració interrogativa directa
- {A qui / *Qui} (li/*el) dol el record d'aquell fracàs?
 - ^{??}{A qui (l') / Qui (*l')} han dolgut amb aquestes insídies?
- (312) Oració interrogativa indirecta
- Voldria saber {a qui / *qui} (li/*el) dol el record d'aquell fracàs.
 - ^{??}Voldria saber {a qui (l') / qui (*l')} han dolgut amb aquestes insídies.
- (313) Oració simple amb un sintagma ple experimentador a l'inici o al final de l'oració
- {A / *Ø} la Maria {li/*la} dol el record d'aquell fracàs. / {Li/*La} dol el record d'aquell fracàs, {a / *Ø} la Maria.
 - ^{??}{A / Ø} la Maria l'han dolgut/da contínuament amb insídies. / ^{??}L'han dolgut/da contínuament amb insídies, {a / Ø} la Maria.

Un cop comprovat el règim datiu de *doldre*, queda un punt fosc per aclarir. Com pot ser que un verb psicològic que regeix datiu mantingui, a l'accepció 'causar dolor anímic', tres característiques pròpies de la majoria de verbs psicològics que regeixen acusatiu?: definir-se com a [*causar* + nom psicològic (*dolor anímic*)], admetre un alternant ergatiu pronominal (*doldre's*) i poder expressar l'estat final d'un canvi (*estar dolgut*, *quedar dolgut*). Així com es pot afirmar que l'accepció 'recar, saber greu' compleix les característiques pròpies dels verbs DatExp, per aquests tres motius no es pot acceptar que l'accepció 'causar dolor anímic' sigui un verb DatExp. Aleshores, si no és una accepció AcExp ni tampoc DatExp, com l'hem de caracteritzar?

La primera característica es pot resoldre canviant la definició '*causar* + nom psicològic (*dolor anímic*)' —pròpia d'un verb psicològic que participa en una oració causativa de canvi d'estat— per la definició característica d'una oració estativa d'un verb psicològic amb objecte experimentador: '*ser* + adjectiu psicològic (*dolorós/osa*)', perquè la primera accepció del verb «s'ajusti a la seva estructura semàntica corresponent» (Cabré i Mateu 1998: 76). Si canviem el verb *doldre* per *ser dolorós* o *ser dolorosa* (*anímicament*) als exemples de diccionari recollits a (296) que no tinguin el significat verbal de 'saber greu, recar', podem comprovar que la substitució és possible mantenint-hi el significat oracional. I el mateix s'esdevé a les oracions de (305), amb un subjecte de denotació personal. Fins i tot, la substitució és igualment vàlida en les expressions de (300), en què els usuaris de la llengua poden utilitzar el verb *doldre* amb

un clíctic formal d'acusatiu, si les construïm amb un clíctic de datiu; només hi ha una excepció que impedeix la substitució: l'exemple (300)*d*, precisament en un ús residual o dubtós del verb *doldre* amb un agent.

Pel que fa a les altres dues característiques, l'explicació pot estar relacionada amb la resistència de *doldre* a construir-se amb un agent. Defenso que, quan es tracta de verbs psicològics emotius, aquesta resistència és indicativa d'un fenomen de més abast: la dificultat de *doldre* de tenir un argument extern, no tan sols de tenir un agent. Ja no es tractaria d'un cas de desagentivització, sinó d'un cas de descausació (entès aquí el terme *causa* de forma restrictiva: com una causa externa provocadora de canvi d'estat).

S'ha comprovat a (308)-(313) que en l'accepció que semblava causativa de canvi d'estat 'causar dolor anímic' —però canviada ara per l'accepció estativa 'ser dolorós/osa (anímicament)'— el verb regeix datiu i que l'experimentador tendeix a prendre la preeminència semàntica i sintàctica oracional (313)*a*, com s'esdevé quan el verb no ha de «competir» amb una causa externa de canvi d'estat, sigui agentiva o no (cf. §2.2.7): les oracions amb el verb *doldre* poden tenir un ordre no marcat OVS, amb l'experimentador en la posició inicial de l'oració.³⁶¹ Aquesta és una diferència entre les oracions causatives de canvi d'estat físic relacionades amb el *dolor* (314)*a* i les oracions de *doldre* que indiquen un estat anímic (314)*b*: en aquestes últimes, les característiques semàntiques de l'experimentador li donen habitualment la preeminència estructural i semàntica dins l'oració, que només perdria si es pogués construir amb un causador de canvi d'estat (agentiu o no), cosa que no sembla possible.

- (314) a. El cop de puny del company ha {fet mal / [?]dolgut} a l'Enric → A l'Enric(,) li ha {fet mal / [?]dolgut} el cop de puny del company.
b. L'actitud del company (li) {fa mal / dol} a l'Enric → A l'Enric(*,) li {fa mal / dol} l'actitud del company.

Segons la Generalització de Burzio (1986), la capacitat d'un verb de regir un argument acusatiu està relacionada amb la presència d'un argument extern, perquè els verbs que no assignen cas acusatiu al seu objecte no poden assignar paper temàtic a l'argument extern subjecte.

³⁶¹ Els vuit exemples dels diccionaris amb el verb *doldre* que he comptabilitzat a l'apartat §3.1.3.2.1 són amb subjecte postverbal.

No está clara la razón de ser última de la Generalización de Burzio, pero parece que se trata de una generalización de naturaleza universal que está detrás de la estricta relación, señalada muchas veces por los tipólogos, entre transitividad y agentividad (Eguren i Fernández Soriano 2004: 138).

En aquest treball defenso la caracterització inacusativa dels verbs DatExp (cf. §6.3), però també de la construcció dels alternants dels verbs AcExp que participen en oracions estatives OVS (cf. §6.2.4.2), és a dir, els Dat(>|<Ac)Exp, ja siguin amb un datiu transparent (Dat(>Ac)Exp) o amb un acusatiu superficial (Dat(<Ac)Exp) (cf. §5.1 *in fine*). El subjecte oracional d'aquestes oracions és un argument intern amb cas nominatiu. En el cas de l'accepció 'ser dolorós (anímicament)', el verb *doldre* és un Dat(>Ac)Exp (presenta un datiu transparent), amb un SVb diferent de l'accepció DatExp 'saber greu, recar'.

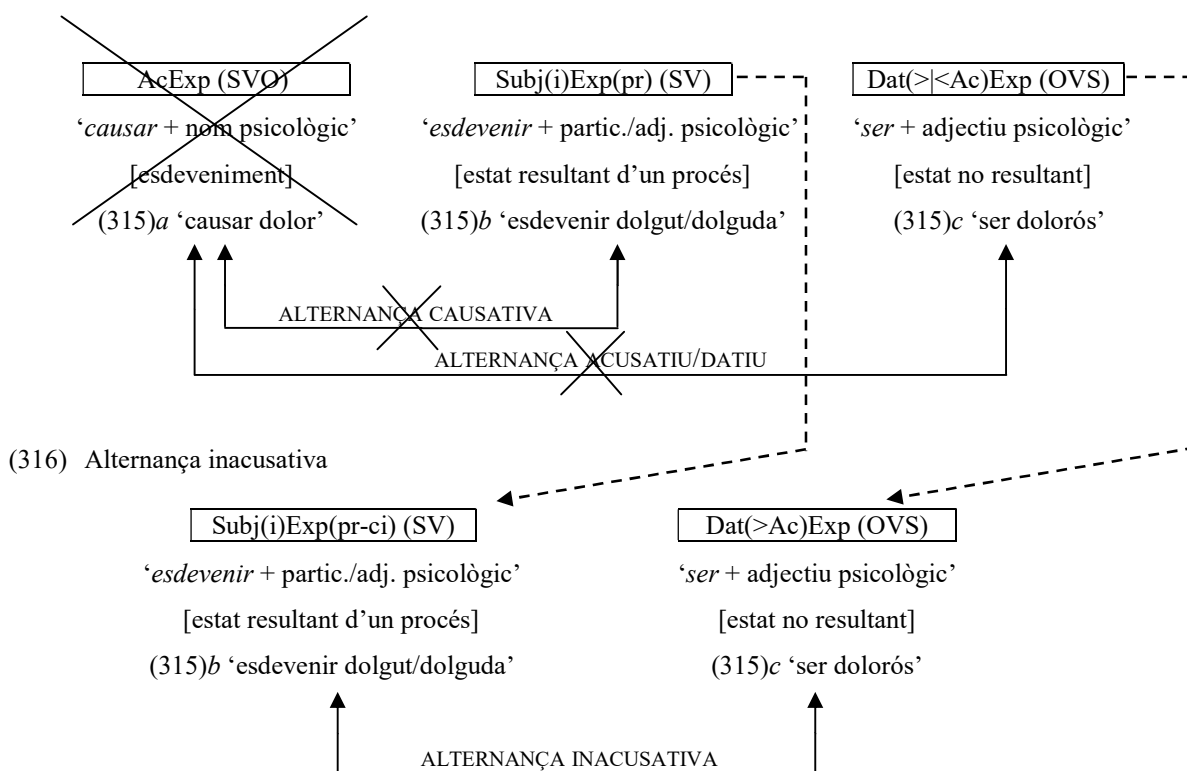
Si prenem el model general de la possible doble alternança dels verbs AcExp, descrit a (279)-(280) de §5.1, obtindríem l'esquema de (315) per a l'accepció de *doldre* 'ser dolorós', en la qual no hi pot haver l'alternant AcExp i, per tant, tampoc les dues alternances pròpies dels verbs AcExp (alternança causativa i alternança acusatiu/datiu). Això obliga a afinar la caracterització de l'alternant ergatiu pronominal: no és un Subj(i)Exp(pr), sinó un verb ergatiu pronominal inherent o Subj(i)Exp(pr-ci), sense alternant AcExp. A més, cal concretar quin tipus d'alternant és el Dat(>|<Ac)Exp: un Dat(>Ac)Exp, amb un datiu transparent. El resultat és que queden dos alternants d'una nova alternança, que anomeno *alternança inacusativa* (316).³⁶² tots dos alternants tenen una estructura inacusativa, tant el Subj(i)Exp(pr-ci) (cf. §6.1) com el Dat(>Ac)Exp (cf. §6.2.4.2).³⁶³ Coherentment amb la incapacitat del verb *doldre* d'assignar cas acusatiu al seu objecte (en les seves dues accepcions), és un predicat que no pot assignar paper temàtic a un argument extern (Generalització de Burzio).³⁶⁴

³⁶² Seria més precís anomenar aquesta alternança com un subtipus d'alternança inacusativa: un nom possible és *alternança inacusativa psicològica*. Cuervo (2014a, 2015) descriu una altra alternança entre dues construccions inacusatives de l'espanyol amb verbs de canvi (incloent-hi verbs de moviment), que anomena *Inchoative Alternation*, entre una *Se-less variant* i una *Se variant*: *Salieron yugos (en la maceta)* vs. *Se salieron dos clavos*; *Cayeron muchas hojas ayer* vs. *Se cayeron muchos libros (del estante) ayer* (exemples de Cuervo 2015: 408 (31)-(32)).

³⁶³ És una alternança que cal afegir a les altres cinc descrites a l'apartat §2.2: alternança causativa, alternança activa/antipassiva, alternança reflexiva, alternança acusatiu/datiu i alternança emotiva/volitiva.

³⁶⁴ És pertinent fer una observació en aquest punt. Defenso que tant els verbs DatExp (cf. §6.3) com els Dat(>|<Ac)Exp (cf. §6.2.4.2) tenen un argument extern *afegit* o *no exigít pel verb* (cf. Pylkkänen 2002; Cuervo 2003): per això no és una caracterització incompatible amb la Generalització de Burzio. És un

- (315) a. ²La Bet va doldre la Maria amb les seves paraules. [alternant AcExp (SVO)]
 b. La Maria es dol (amb les paraules de la Bet). [alternant Subj(i)Exp(pr) (SV)]
 c. A la Maria li dol que la Bet digui aquestes paraules. [alternant Dat(>|<Ac)Exp (OVS)]

Una de les característiques dels verbs AcExp i DatExp és que poden tenir un ús absolut i, per tant, formar oracions sense experimentador.³⁶⁵ La construcció no exigeix l'experimentador, sinó que —seguint Cuervo (2003: §1.3.3.2)— es tractaria d'una oració predicativa de caràcter inacusatiu (el verb no pot assignar cas acusatiu i l'oració no té argument extern), la qual cosa indica que l'argument experimentador datiu no està exigít pel verb i s'afegeix a la construcció, per formar una oració amb un verb DatExp (cf. §6.3) o amb un verb Dat(>|<Ac)Exp (cf. §6.2.4.2). En canvi, quan l'oració es construeix amb un AcExp es quan canvia el tipus de construcció: el verb ja pot assignar cas acusatiu al seu objecte i paper temàtic a l'argument extern, per formar una oració transitiva, en concret, una oració causativa de canvi d'estat (cf. §6.2.2).

argument datiu que representa l'experimentador en la posició sintàctica preeminent, l'argument extern: està introduït i legitimat per un nucli aplicatiu alt, seguint la proposta de Cuervo (2003) per als verbs DatExp, amb cas datiu inherent. L'aplicatiu alt estableix una relació entre l'experimentador datiu que introdueix i tota la predicació representada pel verb i el seu argument intern (el subjecte gramatical).

³⁶⁵ Cf. §2.1.3, Rosselló (2008: §S 13.3.6.2a-b i §S 13.3.7.2b) i GIEC (§21.2.2b i §21.5a).

Es pot fer un paral·lelisme entre les condicions que ha de complir un verb que participa en l'*alternança causativa* i les que ha de complir un verb psicològic que participa en l'*alternança inacusativa*. Com s'ha vist als apartats §2.2.2 i §2.2.3, perquè un verb causatiu de canvi d'estat pugui participar en l'alternança causativa fan falta dues condicions, segons Masullo (1999): que conceptualment el procés expressat pel verb es pugui entendre com a causat internament i que el procés pugui estar desencadenat per una força inanimada, sense excloure que també el pugui desencadenar un agent.³⁶⁶ Per participar en l'alternança inacusativa psicològica també farien falta dues condicions: que la predicació denotada pel verb es pugui entendre com un estat mantingut per una causa interna activa (l'experimentador) i que l'estímul d'aquest estat pugui ser una entitat inanimada, sense excloure que també pugui ser un referent animat però amb l'absoluta exclusió d'un agent.

Queda per explicar per què el verb *doldre* pot expressar l'estat resultant d'un canvi (*estar dolgut, quedar dolgut*) si la construcció Dat(>Ac)Exp no és causativa de canvi d'estat, sinó estativa, similar a la dels verbs DatExp. És un punt que necessita un estudi més aprofundit i a l'apartat §5.3.2, dedicat al verb *molestar*, veurem que ha de ser matisat. Suggerixo que l'accepció Dat(>Ac)Exp de *doldre* 'ser dolorós' permet aquesta denotació perquè pot formar l'alternant ergatiu pronominal inherent o Subj(i)Exp(pr-ci) de l'alternança inacusativa, amb els seus dos components semàntics —cf. els dos últims components de (261) a §5.1 i el model de (316)—, el de canvi (*esdevenir dolgut*) i el d'estat resultant (*estar/quedar dolgut*): aquest últim component permet expressar l'estat resultant d'un canvi.³⁶⁷ És una característica que diferencia l'accepció Dat(>Ac)Exp 'ser dolorós' de *doldre* de l'altra accepció DatExp 'recar, saber greu' —cf. (297)—, sense alternant ergatiu.

Hi ha un últim detall per completar la descripció del comportament del verb *doldre*. A l'apartat §2.2.5 he fet referència als alternants SubjExp(pr-prep)_A d'uns quants verbs DatExp com *agradar, desagradar, interessar* i *plaure* (*agradar-se de, desagradar-se de, interessar-se {en/per}, plaure's en*): és l'alternança emotiva/volitiva, que també es produeix amb altres verbs psicològics que no són DatExp i un alternant SubjExp(pr-

³⁶⁶ Cf. també Rosselló 2008: §S 13.3.6.3; Abrines 2016.

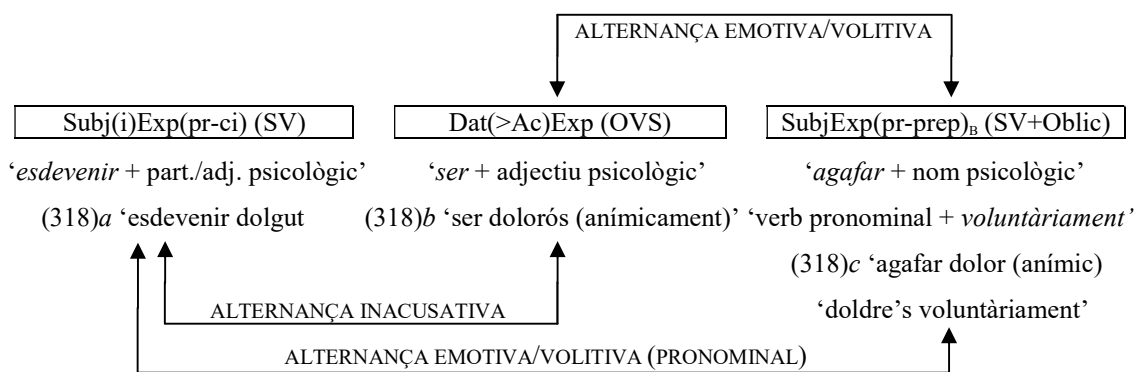
³⁶⁷ Cf. les notes 314 i 317 de §5.1.

prep)_B. Després de l'explicació d'aquest apartat sobre el verb *doldre* és pertinent fer una observació: l'accepció de *doldre* que fa aquesta alternança no és 'saber greu, recar', sinó 'ser dolorós', és a dir, no és una alternança d'un verb DatExp amb un SubjExp(pr-prep)_A, sinó d'un verb Dat(>Ac)Exp amb un SubjExp(pr-prep)_B (317).

- (317) a. *doldre* 'ser dolorós (anímicament)' → A la Núria li dol el que has fet. [Dat(>Ac)Exp]
 b. *doldre's de* 'agafar dolor (anímic), *doldre's* voluntàriament'³⁶⁸ → La Núria es dol del que has fet. [SubjExp(pr-prep)_B]

Com que entre els tres alternants possibles de l'alternança inacusativa i de l'alternança emotiva/volitiva no hi ha un canvi de SVb, es produeix una triple alternança: la inacusativa entre l'accepció Subj(i)Exp(pr-ci) 'esdevenir dolgut [tot sol, per si sol]' i l'accepció Dat(>Ac)Exp 'ser dolorós (anímicament)', l'emotiva/volitiva entre aquesta última accepció i l'accepció SubjExp(pr-prep)_B 'agafar dolor, *doldre's* voluntàriament', i una tercera alternança també emotiva/volitiva (pronominal) entre aquesta última accepció pronominal i l'accepció Subj(i)Exp(pr-ci), també pronominal (318).

- (318) Triple alternança del verb *doldre* en l'accepció Dat(>Ac)Exp 'ser dolorós (anímicament)'
- a. La Maria es dol (amb les paraules de la Bet). [alternant Subj(i)Exp(pr-ci) (SV)]
 b. A la Maria li dol que la Bet digui aquestes paraules. [alternant Dat(>Ac)Exp (OVS)]
 c. La Maria es dol del que has fet. [alt. SubjExp(pr-prep)_B (SV+Oblic)]

Tenint en compte totes les dades recollides en aquest apartat, cal fer un retoc a les CROE que permetin explicar el comportament del verb *doldre*, i que probablement també serà útil per explicar el comportament d'altres predicats psicològics. La

³⁶⁸ El DIEC2 i el GDLC defineixen aquesta accepció com a 'sentir aflicció, dolor', i el DUVC com a 'sentir-se'.

referència a un agent provocador del canvi d'estat és cabdal en les oracions amb objectes experimentadors, que «competeixen» amb el subjecte per la preeminència oracional. A (319) recullo la nova formulació de les CROE.

(319) Condicions del règim amb objecte experimentador o CROE (versió definitiva)

- a. La capacitat d'expressar l'estat final resultant d'un canvi provocat per un agent indica que un verb psicològic emotiu amb objecte experimentador regeix acusatiu. En cas contrari, regeix datiu.
- b. Perquè un verb psicològic amb objecte experimentador que regeix acusatiu o datiu pugui tenir també l'altre règim, ha d'experimentar un canvi de significat que li impedeixi expressar l'estat final d'un canvi si inicialment regia acusatiu o li permeti expressar-lo per acció d'un agent si inicialment regia datiu.
- c. El datiu d'una oració estativa OVS amb un verb AcExp que inicialment regia acusatiu en una oració esdevenimental pot mantenir la forma superficial d'acusatiu si només hi ha un canvi de significat de la construcció (SCt) i no varia el significat del verb (SVb).

Finalment, tenint en compte les dades, faig una nova proposta d'entrada al diccionari de les accepcions no pronominals de *doldre*, que substitueix la de (299).³⁶⁹

- (320) a. **1. *doldre* (a algú)** Ser dolorós (anímicament). *A la Maria li ha dolgut el que has dit.*
- b. **2. *doldre* (a algú)** Recar, saber greu. *A la Maria li dol haver dit certes coses.*

5.2.3. *El verb encantar*

Diferents autors han proposat que s'hauria d'acceptar l'ús amb datiu de verbs com, entre d'altres, *encantar* (en el sentit d'«agradar molt»), *esperar* (en el sentit d'«haver de sobrevenir») i *interessar* («suscitar interès»)³⁷⁰. Aquests verbs tenen un comportament diferent respecte de les restriccions en les perífrasis amb *estar* i *quedar*: aparentment, tant *encantar* com *interessar* permeten aquestes perífrasis, però *esperar* no les permet (321). A l'apartat §3.2.5 ja he tractat l'accepció del verb *esperar* «haver de sobrevenir» —que no considero un verb psicològic emotiu— i hi he donat arguments per defensar el

³⁶⁹ El fet de substituir la definició de (299)a de la primera accepció de *doldre* «causar un sentiment (de dolor)» o «causar dolor» per la de (320)a «ser dolorós (anímicament)» no vol dir que la construcció «causar dolor» no sigui possible: *La tirania dels jugadors em causa dolor* (*La Vanguardia*, 1 de desembre del 2016, portada i p. 58), traducció al català d'unes declaracions fetes en espanyol.

³⁷⁰ Cal tenir en compte que el DIEC2 accepta el règim optatiu amb datiu o acusatiu d'aquesta accepció de *interessar*, i que la GIEC i la posterior versió del DIEC2 fan el mateix amb aquesta accepció de *encantar*.

règim datiu d'aquesta accepció del verb: el fet que no permeti la perífrasi **estic esperat* o **he quedat esperat* (321)c també és coherent amb aquesta afirmació. A l'apartat següent (§5.2.4) es tracta el cas del verb *interessar* (321)a.

- (321) a. {estic / he quedat} interessat.³⁷¹
 b. {estic / he quedat} encantat.
 c. *{estic / he quedat} esperat.

El verb *encantar* seria el cas prototípic d'un verb en què l'ús i l'evolució de la llengua ha permès desenvolupar una accepció amb un nou SVb ('agradar molt'), sense perdre els significats originaris amb règim acusatiu: segons les CROE, la nova accepció tindria règim datiu. Tot i que els diccionaris donen formulacions diferents de les accepcions psicològiques no pronominals d'aquest verb, per als propòsits d'aquest treball les resumeixo en quatre, tres com un verb causatiu de canvi d'estat (322)a-c i una com un verb estatiu (322)d: són quatre SVb diferents.³⁷²

- (322) a. 'distreure' → *Li costa molt estudiar: qualsevol cosa l'encanta.* [DUVC]
 b. 'sotmetre a un encanteri' → *La bruixa havia encantat el príncep.* [DIEC2]
 c. 'captivar, encisar, causar encís' → *Ens va encantar amb la seva simpatia.* [DNV]
 d. 'agradar molt, ser molt grat' → *Li encanta de servir tothom.* [GDLC]

Es podria relacionar cadascuna de les quatre accepcions amb un nom que ajudés a copsar les diferències de significat del nom *encant*, comú en l'arrel verbal de totes quatre accepcions: *distracció* (322)a, *encanteri* (322)b, *encís* (322)c i *grat* (322)d. Jané (1984a) defensa que *encantar* i *encant* es puguin utilitzar com a sinònims de *encisar* i *encís*, respectivament; però, com hem vist, *encisar* i *encís* només són sinònims, respectivament, de la tercera accepció de *encantar* i de *encant* (322)c.

³⁷¹ En realitat, aquesta expressió exigeix un SPrep: {estic / he quedat} interessat + SPrep (cf. §5.2.4).

³⁷² El DUVC inclou l'accepció AcExp de (322)a, amb un alternant ergatiu pronominal o Subj(i)Exp(pr) *encantar-se* 'distreure's o quedar-se bocabadat'. En canvi, altres diccionaris com el DCVB, el DIEC2, el DNV i el GDLC tracten aquesta accepció com a ergativa pronominal inherent o Subj(i)Exp(pr-ci), sense alternant AcExp: *La gent s'encantava davant l'aparador* (DIEC2, GDLC); *S'encantava mirant una mosca* (DNV).

Segons el DIEC2, el verb *ullprendre* té dues accepcions: l'una 'fascinar' és sinònima de *encantar* en l'accepció de (322)c i l'altra 'encantar, embriuar, amb la mirada' és un sinònim parcial ('amb la mirada') de l'accepció (322)b de *encantar*.

L'accepció (322)*b* no presenta dubtes sobre el règim acusatiu i, de fet, pot expressar l'estat final resultant d'un canvi (323) i admet un subjecte agent (324)*b*. Podríem dir el mateix de l'accepció (322)*a* perquè pot denotar l'estat final resultant d'un canvi (323), però potser no és tan clar que admeti un subjecte agent (324)*a*, dubte que explicaria que uns quants diccionaris tractin aquesta accepció verbal com a ergativa pronominal inherent *encantar-se* 'distreure's', sense alternant AcExp (cf. la nota 372).

- (323) a. En Lluís està encantat (pensant en la lluna [accepció (322)*a*] / per l'encanteri [accepció (322)*b*]).
b. Encantat (pensant en la lluna / per l'encanteri), en Lluís va ensopegar.
c. La Laia ens va mirar encantada (pensant en la lluna / per l'encanteri).
d. La Laia ha quedat encantada (pensant en la lluna / per l'encanteri).
- (324) a. [?]No encantis el nen, que ha de fer els deures.
b. El mag va encantar el príncep. [DNV]

El que convé destriar ben bé és la tercera accepció de la quarta, ja que una persona (*en Lluís*) pot dir l'oració de (325)*a* i una altra persona pensar o dir l'oració de (325)*b*. El sentit del verb *encantar* és diferent en les dues oracions: la tercera accepció en el primer cas ('captivar, encisar') (322)*c* i la quarta en el segon cas ('agradar molt') (322)*d*.³⁷³

- (325) a. Estic encantat o He quedat encantat (amb/de l'homenatge que m'heu fet).
b. A en Lluís li ha encantat l'homenatge que li han fet.

Comprovem que la tercera accepció és també causativa de canvi d'estat, que permet expressar l'estat final d'un canvi (326) i admet un subjecte agent (327).

- (326) a. En Lluís està encantat (amb/de l'homenatge que li han fet).
b. Encantat (amb/de l'homenatge que li han fet), en Lluís se'n va anar.
c. La Laia ens va mirar encantada (amb/de l'homenatge que li havíem fet).
d. La Laia ha quedat encantada (amb/de l'homenatge que li han fet).
- (327) Ens va encantar amb la seua simpatia. [DNV]

³⁷³ Si canviem el verb *encantar* per *agradar (molt)* en les dues oracions de (325), queda clara la falta de gramaticalitat de la primera oració per a la majoria de dialectes catalans (cf. §6.4) i la gramaticalitat de la segona.

- (14) a. *Estic (molt) agradat o He quedat (molt) agradat (amb/de l'homenatge que m'heu fet).
b. A en Lluís li ha agradat (molt) l'homenatge que li han fet.

En canvi, a la quarta accepció hi ha un canvi de significat verbal (SVb) —com el verb *agradar*, però en un alt grau— que regeix datiu perquè impedeix interpretar-lo com un verb causatiu de canvi d'estat i impedeix expressar l'estat final d'un canvi. Per veure transparentment les proves, les faig amb una oració que denoti més clarament el significat d'‘agradar molt’, no pas el significat de ‘captivar, encisar’, que faria esdevenir acceptables les oracions de (328) per interferència semàntica: *A la Laia li encanta* (‘agrada molt’) *esquiar*. Com el verb *agradar*, aquesta accepció de *encantar* ‘agradar molt’ no admet un subjecte agent (329).

- (328) a. La Laia està {²encantada / *(molt) agradada} (d'esquiar).
 b. {²Encantada / *(Molt) agradada} (d'esquiar), la Laia se'n va anar.
 c. La Laia ens va mirar {²encantada / *(molt) agradada} (d'esquiar).
 d. La Laia ha quedat {²encantada / *(molt) agradada} (d'esquiar).

(329) *L'Albert encanta [‘agrada molt’] la Laia.

De totes maneres, pot haver-hi oracions ambigües entre la tercera i la quarta accepció del verb *encantar*. L'ordre oracional influirà en la interpretació de l'oració, però de vegades una oració amb el mateix ordre pot tenir dues interpretacions i només el règim verbal ajudarà a desfer l'ambigüitat (330).³⁷⁴

- (330) a. El concert l'ha encantat (l'ha captivat o encisat, n'ha quedat encantat).
 b. El concert li ha encantat (li ha agradat molt).

En cas de dubte, dos verbs de la llengua col·loquial poden ser d'ajuda: *molar* i *xiflar*. Tots dos tenen el sentit d'‘agradar molt’ i regeixen datiu.³⁷⁵ En general, veiem que amb l'ordre SVO i un verb amb aspecte perfectiu, la substitució per *molar* o *xiflar* hi queda una mica estranya; en canvi, amb ordre OVS i un verb amb aspecte imperfectiu queda molt més natural per a aquells parlants que utilitzen aquests dos verbs, especialment el primer, ja que el segon és d'ús més restringit.

- (331) a. ~El concert li ha {molat / xiflat}.
 b. Li {molen / xiflen} els concerts.

³⁷⁴ Hi ha un exemple ambigu —entre tots dos sentits— al GLarC i al GD62: *El teu gest sublim m'ha encantat*. Com que el clític és de primera persona (*m'*), no es pot desambiguar l'oració.

³⁷⁵ Per al verb *molar*, cf. §5.2.5. Per al verb *xiflar*, cf. §2.2.4 i la nota 97.

En els casos d'un verb com *encantar*, que pot tenir dos règims verbals diferents que es poden confondre, convé que les informacions dels diccionaris especifiquin clarament tant la definició com els exemples de les diferents accepcions. Si en les definicions s'utilitza un verb sinònim, s'ha de procurar que sigui el més proper possible al significat, però que també tingui el mateix règim verbal i que habitualment participi en construccions de trets aspectuals similars;³⁷⁶ si s'hi utilitza una construcció analítica del tipus [*causar* + nom] o [*ser* + adjectiu], convé que s'esculli la que coincideixi amb els trets aspectuals de les oracions que es poden formar amb cada accepció del verb. També s'hi poden usar altres expressions analítiques sinònimes —sovint força útils i entenedores—, que seria aconsellable col·locar a la part final de la definició, separades per una coma,³⁷⁷ i donar la preferència inicial a les opcions anteriors, gramaticalment més transparents. En els exemples, s'hi ha d'utilitzar formes d'OD o d'OI que siguin sintagmes plens o clítics de tercera persona, que ajudin a destriar clarament el règim verbal de cada accepció.

Definicions del verb *encantar* com la del DIEC2 recollida a (332) tenen l'inconvenient d'utilitzar en la mateixa definició un verb causatiu de canvi d'estat (*produir* o *captivar*), que regeix acusatiu, i un verb estatiu (*plaure*), que regeix datiu. Aquesta és una de les tres entrades de verbs psicològics que s'ha modificat al DIEC2 en línia (abril del 2017) arran de la publicació de la GIEC, per afegir-hi l'absoluta opcionalitat del règim datiu, juntament amb el règim acusatiu tradicional (tots dos amb els mateixos exemples).³⁷⁸

(332) a. 2 2 tr. [LC] Produir (a algú) com un dolç arravatament, plaure-li en alt grau, captivar. *Una veu que encanta tothom. L'encanta cuinar. Una bellesa, una gràcia, que encanta.*

³⁷⁶ Aquesta proposta no fa falta que sigui, necessàriament, d'aplicació general; però sí en les accepcions de verbs que presenten dubtes sobre el règim verbal. De fet, el DUVC és el diccionari que més curosament tracta el règim de les diferents accepcions dels verbs amb un sistema d'entrades de cada accepció molt encertat. Tot i així, en les instruccions inicials del diccionari s'hi adverteix el següent: «29. Cal tenir en compte que el fet que un verb sigui definit per mitjà d'un sinònim no implica que el verb definit i el definidor admetin com a règim els mateixos complements. En aquests casos de definició per sinònim generalment no s'indica la subentrada del sinònim a la qual correspondria enviar» (DUVC: 19).

³⁷⁷ Per exemple, uns quants verbs DatExp tenen expressions analítiques sinònimes amb un verb de moviment: *agradar* o *plaure* 'caure bé', *desagradar* o *desplaure* 'caure malament', *provar* 'anar bé', *xocar* 'venir de nou', etc. (cf. §2.2.4).

³⁷⁸ La GIEC (§21.5a) indica que dins els predicats de la classe de *agradar* (DatExp) «s'hi pot afegir el verb *encantar* 'agradar molt', que té tradicionalment un ús transitiu». Els tres verbs psicològics recollits amb règim opcional i exemples idèntics a la versió actualitzada del DIEC2 (abril del 2017) són *encantar*, *estranyar* i *preocupar*, i considero el verb *molestar* com un cas a part (cf. la nota 144 de §3.1.1). El verb *interessar* ja es descriu amb règim opcional i exemples idèntics a la primera edició del DIEC2.

- b. 2 3 intr. [LC] *Una veu que encanta a tothom. Li encanta cuinar.*

[DIEC2: modificació del 5 d'abril del 2017]

El DUVC i el NDA (i la versió de l'*ésAdir* anterior a la publicació de la GIEC³⁷⁹) també accepten la possibilitat d'escollir optativament tots dos règims en un mateix exemple del verb *encantar* (333), possibilitat que rebutgen les CROE. És una solució que no ajuda a destriar les diferències entre les dues construccions. Amb una definició tan clara de l'accepció estativa com la que donen el DUVC ('agradar molt') i el NDA ('agradar, plaure'), pot quedar ben definit el règim datiu del verb.

- (333) a. 3. **encantar [(a) algú]** Agradar molt. *Al Ramon li encanta la música hardcore* (o bé *l'encanta la música hardcore*). [DUVC]
- b. **encantar** Verb transitiu que recentment s'ha anat usant com a intransitiu amb el significat de 'agradar, plaure'. Aquest ús és acceptat pel GDLC (però no pel DIEC2) amb els exemples següents: *Li encanta de servir tothom. A les meves germanes els encanta de passejar*. Sembla, doncs, que tal ús s'ha de considerar admissible o almenys tolerable (al costat de l'ús originari: *L'encanta de servir tothom. A les meves germanes les encanta de passejar*). [NDA]

Utilitzo les proves de (241)-(246) (cf. §4.3.4) per acabar d'aclarir la qüestió. Amb el sentit d'agradar molt i un temps verbal imperfectiu, l'oració *A la Laia {li/l'} encanta esquiar* no admet la forma d'acusatiu d'un pronom relatiu (334)a-c o d'un pronom interrogatiu (334)d-e, ni un sintagma ple experimentador a l'inici o al final de l'oració sense estar introduït per la preposició *a* (334)f. D'altra banda, les oracions agentives amb temps verbal perfectiu admeten el sentit de 'captivar, encisar' i no, en canvi, el d'agradar molt' (335).

- (334) a. És una persona {a qui (li/^l')} / *que} encanta esquiar.
b. La Laia, {a qui (li/^l')} / *que} encanta esquiar, vindrà demà.
c. {A qui (li/^l')} / *Qui} encanta esquiar és {a / *Ø} la Laia.
d. {A qui (li/^l')} / *Qui} encanta esquiar?
e. Voldria saber {a qui (li/^l')} / *qui} encanta esquiar.
f. {A / *Ø} la Laia {li/^l'} encanta esquiar. / {Li/^lL'} encanta esquiar, {a / *Ø} la Laia.

³⁷⁹ L'*ésAdir* ha modificat aquesta entrada tenint-hi en compte la GIEC i els canvis introduïts al DIEC2 en línia l'abril del 2017. A diferència de l'opcionalitat de règim a la versió actualitzada del DIEC2 i a l'antiga entrada de l'*ésAdir*, a la nova entrada s'hi indica el següent: «Ús intransitiu, amb el significat "agradar molt" [ús recollit al DIEC2 - abril 2017]: **Les sèries d'humor angleses encanten a la Mariona; Les sèries d'humor angleses li encanten / Li encanta llegir**» (consulta: agost del 2017). En canvi, l'*ésAdir* reserva l'ús transitiu als exemples següents: **Orfeu va encantar la fera; Orfeu la va encantar**.

- (335) a. És una persona {a qui (l') / que (*l')} han encantat ['encisat' / *'agradat molt'] amb paraules molt encertades.
- b. La Laia, {a qui (l') / que (*l')} han encantat ['encisat' / *'agradat molt'] amb paraules molt encertades, vindrà demà.
- c. {A qui (l') / Qui (*l')} han encantat ['encisat' / *'agradat molt'] amb paraules molt encertades és {a / Ø} la Laia.
- d. {A qui (l') / Qui (*l')} han encantat ['encisat' / *'agradat molt'] amb paraules molt encertades?
- e. Voldria saber {a qui (l') / qui (*l')} han encantat ['encisat' / *'agradat molt'] amb paraules molt encertades.
- f. {A / Ø} la Laia l'han encantat/da ['encisat/da' / *'agradat/da molt'] amb paraules molt encertades. / L'han encantat/da ['encisat/da' / *'agradat/da molt'] amb paraules molt encertades, {a / Ø} la Laia.

La versió definitiva de les CROE prediu el règim verbal de cada accepció del verb *encantar*, acusatiu per a les tres primeres i datiu per a la quarta.³⁸⁰ En el diccionari, caldrà que els quatre SVb del predicat apareguin en quatre accepcions diferents.³⁸¹

- (336) a. **1. encantar [algú]** Distreure. *No es concentra, qualsevol pensament l'encanta.*
- b. **2. encantar (algú o alguna cosa)** Sotmetre a un encanteri. *La bruixa va encantar la princesa. El mag encantava els arbres del bosc.*
- c. **3. encantar (algú)** Captivar, encisar. *Va encantar el públic amb les seves paraules.*
- d. **4. encantar (a algú)** Agradar molt. *A la Maria li encanten les pel·lícules romàntiques.*

Faig un apunt final sobre el verb *encantar* per completar la descripció d'aquest predicat. De les tres primeres accepcions de (322), només la primera ('distreure') és una accepció que pot tenir l'ús pronominal *encantar-se* 'distreure's', o bé perquè se la considera una accepció AcExp que permet l'alternança causativa amb l'alternant ergatiu pronominal o Subj(i)Exp(pr) (DUVC), o bé perquè se la considera una accepció ergativa pronominal inherent o Subj(i)Exp(pr-ci) sense alternant AcExp (DCVB, DIEC2, DNV, GDLC): *En Joan s'encanta* [tot sol, per si sol] = *En Joan es distreu* [tot sol, per si sol]. Com que en les altres dues accepcions amb acusatiu l'experimentador no pot desencadenar el procés tot sol o per si sol, sense el concurs d'una causa externa, són accepcions AcExp(ce) (cf. §2.2.3). Per això, la interpretació habitual i no marcada de *encantar-se* és 'distreure's',

³⁸⁰ Per a l'accepció de (336)a, vegeu la nota 372 i el comentari a l'exemple de (324)a.

³⁸¹ L'accepció amb acusatiu (3) i amb datiu (4) de la proposta (336) queden ben distingides en les accepcions no pronominals segona i tercera del DNV.

en què l'experimentador és el protagonista de l'escena conceptual que denota l'oració; en canvi, les accepcions (322)*b* i (322)*c* de *encantar* sempre formen oracions en què el protagonista és el subjecte, no pas l'objecte l'experimentador, la causa externa que provoca un canvi d'estat en l'experimentador.

L'accepció (322)*b* de *encantar* 'sotmetre a un encanteri' pot formar amb el clític *es/se* una construcció reflexiva de *encantar-se* —no pas ergativa pronominal—, en la mesura que sigui possible que una persona es pugui sotmetre ella mateixa a un encanteri: *En Joan s'encanta* (a si mateix) = *En Joan se sotmet a un encanteri* (a si mateix). És una interpretació marcada, perquè els verbs AcExp(ce) i AcExp no formen oracions reflexives en una interpretació no marcada, característica pròpia d'altres verbs psicològics, com els SubjExp i els DatExp(+pers) (cf. §2.2.1 i la nota 58).

Amb l'accepció (322)*c* de *encantar* 'captivar, encisar', s'esdevé el mateix que amb altres verbs similars, tots AcExp(ce): *captivar*, *encisar*, *enlluernar*, *fascinar*. En aquest cas, una hipotètica oració reflexiva és també d'interpretació marcada i seria possible en contextos hiperbòlics, metafòrics o humorístics, en la mesura que algú es pot encantar, captivar, encisar, enlluernar o fascinar a si mateix. Però la interpretació ergativa pronominal no és possible ('*encantar-se* [tot sol, per si sol]').

5.2.4. *El verb interessar*

A partir del 19 de desembre de l'any 1999, i també al DIEC2 (any 2007), la normativa admet el règim intransitiu del verb *interessar*,³⁸² mantenint-hi també l'ús transitiu tradicional. El DIEC2 no diferencia el significat de 'suscitar interès (a algú)' entre tots dos règims i fins hi utilitza els mateixos exemples (337).³⁸³

(337) a. 2 2 *tr.* [LC] Suscitar interès (a algú). *Aquesta lectura l'ha interessat molt. És una cosa que no l'interessa gens ni mica. Això no interessa l'auditori.*

³⁸² Per obtenir més informació sobre el règim del verb *interessar* en els reculls lexicogràfics dels segles XIX i XX, consulteu Ginebra i Montserrat (2002: 44). Ginebra i Montserrat (2002: 45) també recullen informació sobre la incorporació progressiva del règim datiu de *interessar* en els diferents diccionaris i llibres d'estil del tombant del segle XX.

³⁸³ Consulta en línia: març del 2017. La GIEC (§21.5a) inclou el verb *interessar* dins els predicats DatExp.

- b. 2 3 intr. [LC] *Aquesta lectura li ha interessat molt. És una cosa que no li interessa gens ni mica. Això no interessa a l'auditori.*

[DIEC2]

Com fan alguns diccionaris amb el verb *encantar* (cf. §5.2.3), aquesta opcionalitat absoluta —rebutjada per les CROE— no és una ajuda per aclarir en quins contextos es pot utilitzar el verb amb acusatiu i en quins altres amb datiu. A més del DIEC2, proposen també l'opcionalitat de règim el DUVC, l'*ésAdir* i l'*Optimot* (338).³⁸⁴

- (338) a. 2. **interessar ((a) algú)** Concernir o convenir. *Aquestes són les possibilitats de consulta que interessen. La teua vida no interessa les veïnes (o bé a les veïnes). M'interessaria poder veure el doctor avui mateix. Aquest nou pla de pensions l'interessa (o bé li interessa).* [DUVC]³⁸⁵
- b. **interessar** Verb que tant s'admet en l'ús transitiu com en l'intransitiu. / Donarem preferència a l'ús intransitiu. / Ús transitiu: **La pel·lícula va interessar el crític; El va interessar.** / Ús intransitiu: **La pel·lícula va interessar al crític; Li va interessar.** [*ésAdir*]
- c. Amb el significat de 'suscitar interès a algú', el verb *interessar* pot ser transitiu o intransitiu. Així, podem dir i escriure: *Això no interessa l'auditori* (ús transitiu); *Això no interessa a l'auditori* (ús intransitiu). / *L'interessa veure els pisos* (ús transitiu); *La interessa veure els pisos* (ús transitiu); *Li interessa veure els pisos* (ús intransitiu). / *A aquestes noies no les interessa el futbol* (ús transitiu); *A aquestes noies no els interessa el futbol* (ús intransitiu).

[*Optimot*: Fitxa 3891/2]

A més, d'acord amb Ginebra i Montserrat (2002: 46), considero poc adequada la definició del verb *interessar* 'suscitar interès' utilitzada per molts diccionaris i reculls lexicogràfics, que pot correspondre tant a un verb que regeixi un acusatiu experimentador en una oració causativa de canvi d'estat com a un verb que regeixi un datiu experimentador en una oració estativa, ambigüitat que no ajuda a comprendre el règim del verb. Molts reculls lexicogràfics utilitzen la definició 'suscitar interès' independentment del règim que proposen: datiu (DNV, DLCM, DPUV, GDLC, NDA), acusatiu (DCVB, DUVC, DV), o règim opcional acusatiu/datiu (DIEC2, *Optimot*). Es pot fer una consideració semblant dels verbs utilitzats a la definició 'desvetllar i retenir l'atenció' del GD62 i el GLarC, accepció etiquetada com a intransitiva en tots dos

³⁸⁴ Mestres *et al.* (2009: XX §3.1.2) proposen acceptar el doble règim del verb *interessar* 'suscitar interès', entre altres predicats, «fins que l'IEC s'hi pronunciï explícitament». Vegeu també els dos exemples de Solà (2009: §54.1) recollits a (203) de §4.3.3, amb un règim diferent del verb *interessar* segons l'ordre d'elements oracionals.

³⁸⁵ Més endavant, en aquest apartat, indicaré que no considero psicològica emotiva aquesta accepció del DUVC. En canvi, en l'accepció psicològica 'suscitar interès' el DUVC només admet el règim acusatiu.

diccionaris. En aquest apartat dedicat al verb *interessar* defensaré que en l'ús més habitual del verb —però no pas l'únic— és un predicat DatExp i que participa en oracions estatives amb datiu: la definició hauria d'utilitzar un verb que reflecteixi aquest tret lexicoaspectual, com 'ser interessant', 'ser de l'interès' o 'resultar interessant' (cf. l'entrada al diccionari que proposo a §5.2.4.3 *in fine*).

5.2.4.1. El règim del verb *interessar* en l'accepció 'ser interessant'

Als exemples de (268) a §5.1 i de (321)a a §5.2.3 s'ha vist la capacitat aparent del verb *interessar* de participar en oracions causatives de canvi d'estat i d'expressar l'estat resultant d'un canvi (*{estar/quedar} interessat*), fet que suposadament ens confirmaria almenys una accepció com a verb psicològic que regeix acusatiu. Si ara busquem un canvi de significat del verb (SVb) que confirmi la possibilitat de justificar una accepció amb règim datiu —segons la segona predicció de les CROE—, ens adonem que no és tan fàcil i clar com hem vist que ho és amb el verb *encantar*; però intuïm que existeix, ja que existeixen contextos en què el verb *interessar* no pot expressar un canvi d'estat. Ruaix (1994: 82-83) aporta una observació, en parlar de les tendències analògiques que poden produir canvis en el règim verbal.

Hi ha una sèrie de verbs que, a partir d'un sentit recte clarament transitiu (postulant, doncs, un complement directe), són usats amb un sentit translàtic que, connotant idees de benefici o dany, plaer o disgust, etc., postulen un complement indirecte (un objecte indirecte, una persona que rep quelcom) (Ruaix 1994: 82).

Ruaix ho aplica al verb *interessar*, que compara amb el verb *importar*.³⁸⁶ El verb *importar* té un ús transitiu amb diversos significats no psicològics (339)a i un significat psicològic diferent com a intransitiu (339)b: l'ús intransitiu té un SVb diferent dels usos transitius (que alhora presenten més d'un SVb, és a dir, diverses accepcions). Com prediuen les CROE, l'accepció psicològica del verb *importar* 'ser important' només pot regir datiu, ja que presenta un SVb que no pot expressar un canvi d'estat (**estar o quedar importat*) ni admet un subjecte agent (**L'Albert importa [importar 'ser important'] la Maria*). «I així com no podem pas fer la passiva dient "Ell és importat per aquestes coses", tampoc no podem dir "Ell és interessat per aquestes coses"» (Ruaix

³⁸⁶ A Ruaix (1998: 113-114) aquest autor també defensa el règim datiu del verb *interessar*.

1994: 83). Segons Ruaix, el verb *interessar* hauria tingut un canvi de significat entès com un canvi de SVb: sense perdre els sentits originaris no psicològics de ‘fer participar algú en un negoci, afer, propi’ (340)a i d’‘afectar’ (340)b,³⁸⁷ adquireix el sentit psicològic de ‘suscitar interès’ (340)c. A partir d’aquí, Ruaix defensa l’ús intransitiu del verb *interessar* i aporta exemples de Josep Pla que avalen aquest ús amb datiu (341).

- (339) a. Això importa una despesa considerable. El viatge importa cent pessetes. Importen cotxes del Japó.
b. Això són coses que a ell no li importen.

[Ruaix 1994: 83]

- (340) a. Va voler interessar els seus obrers en aquell negoci.
b. És una cosa que interessa la seva reputació.
c. Aquesta lectura m’ha interessat molt.

[Ruaix 1994: 82]

- (341) a. *La penya només s’ocupava de les coses que no interessaven directament a ningú –s’entén, que només interessaven a la generalitat* (Pla, OC 32, p. 519).
b. *Les novel·les, però, han deixat d’interessar-li* (ib. 16, p. 519).
c. *Tenia salut, era molt viva, tenia curiositat, li interessaven moltíssimes coses* (ib. 17, p. 141).
d. *És un músic a qui no interessa la música* (ib. 17, p. 141).

[exemples recollits per Ruaix 1994: 83]

Aleshores, caldria deduir que el verb *interessar* no és un verb psicològic amb dos règims (acusatiu i datiu), sinó que en passar d’un significat no psicològic a un de psicològic s’ha d’utilitzar sempre amb datiu. Altrament dit, en una accepció psicològica seria només un verb DatExp, no pas AcExp, com ho és l’accepció psicològica de *importar*. Cabré i Mateu (1998) defensen també aquesta opinió. Ara bé, caldria explicar per què és un verb que sembla que pugui participar en construccions causatives de canvi d’estat, com la resta de verbs AcExp —cf. els exemples (268) de §5.1 i (321)a de §5.2.3—: segons la primera predicció de les CROE (sense considerar, de moment, si admet o no un subjecte agent), hauria de regir acusatiu i, com que sembla que no hi ha cap canvi de SVb en l’accepció psicològica del verb que justifiqui una altra accepció amb un altre règim, no podria afegir el règim datiu transparent a la seva configuració sintàctica.

³⁸⁷ Accepció d’‘afectar’ que no denota necessàriament una semàntica psicològica. Recullen aquesta accepció uns quants diccionaris amb els exemples següents: *És una cosa que interessa la seva reputació* (DIEC2, GDLC); *La ferida interessa el pulmó* (DIEC2); *La crisi interessa especialment el sector de l’alimentació* (DNV). En canvi, no la recullen altres diccionaris: DUVIC, GD62, GLarC.

Abans de continuar, cal matisar aquesta última afirmació perquè els diccionaris solen donar una altra accepció del verb *interessar* que pot semblar psicològica: a la majoria de diccionaris és una accepció transitiva definida com a ‘concernir’ (DIEC2, DNV, GD62, GLarC) (342)*a-c* (cf. la nota 156 de §3.1.1); en canvi, aquesta és l’accepció de règim optatiu del DUVC, definida com a ‘concernir o convenir’ (342)*d*. El GDLC no recull aquesta accepció. Com l’accepció de *interessar* ‘afectar’, no denota necessàriament una semàntica psicològica (cf. la nota 387): de fet, són dues accepcions del verb molt properes i, excepte el DIEC2 i el DNV, els altres diccionaris només recullen una de les dues accepcions, o ‘afectar’ o ‘concernir’.³⁸⁸ És prou significatiu que la majoria d’exemples dels diccionaris amb l’accepció ‘afectar’ (cf. la nota 387), o ‘concernir’ (342) presentin un ordre oracional SVO, a diferència de l’accepció psicològica definida habitualment com a ‘suscitar interès’ (ordre OVS).

- (342) a. L’èxit de l’empresa la interessa tant a ella com a mi. [DIEC2]
b. La nostra proposta interessa a [*sic*] tots els veïns del barri. [DNV]
c. Aquesta mesura interessa els ramaders [GD62, GLarC]. Aquestes mesures interessen la nostra economia. [GLarC]
d. Aquestes són les possibilitats de consulta que interessen. La teua vida no interessa les veïnes (*o bé* a les veïnes). M’interessaria poder veure el doctor avui mateix. Aquest nou pla de pensions l’interessa (*o bé* li interessa). [DUVC]

Una aportació valuosa del DUVC és que afegeix un nou matís semàntic al verb, com a ‘convenir’, que tampoc és necessàriament psicològic emotiu i que es pot diferenciar de la semàntica de ‘concernir’. El doble règim que proposa el DUVC per a ‘concernir o convenir’ es podria solucionar amb dues accepcions de significats i règims diferents: en correspondència amb el règim de cada un d’aquests sinònims de *interessar* proposats a la definició, l’accepció ‘concernir’ regiria acusatiu; en canvi, l’accepció ‘convenir’ regiria datiu, en tractar-se d’una accepció pseudoimpersonal (cf. §2.1.3). Un cop aclarit que no considero aquestes accepcions com a psicològiques emotives, continuo amb l’argumentació sobre l’accepció psicològica del verb *interessar*.

Entre els defensors del règim datiu en l’accepció psicològica ‘suscitar interès’ del verb *interessar* —o amb una altra definició equivalent— hi ha Ruaix (1994, 1998) i Cabré i

³⁸⁸ Per a la definició de *concernir* com a ‘afectar l’interès’, vegeu la nota 154 de §3.1.1.

Mateu (1998) i la GIEC §21.5a. També l'accepten diccionaris com el DNV, el DLCM, el DPUV,³⁸⁹ el GDLC, el GD62, el GLarC i el NDA. En canvi, indiquen el règim acusatiu en aquesta accepció psicològica de *interessar* Mallafrè (1999), Badia *et al.* (2004), Paloma i Rico (2008) i diccionaris com el DCVB, el DUVC i el DV. El DIEC2, l'*ésAdir*, l'*Optimot* i Mestres *et al.* (2009: XX §3.1.2) abonen el doble règim optatiu.

Autors com Ginebra i Montserrat (2002) defensen que el verb *interessar* pot actuar com un verb DatExp, estatiu, però també com un verb AcExp, causatiu de canvi d'estat. Ginebra i Montserrat (2002: 45-46) fan una afirmació clara en contra de l'exclusió del verb *interessar* del grup de predicats AcExp i no estan d'acord amb el tractament que rep únicament com a DatExp en diccionaris com el DLCM. Argumenten que és un verb que participa en l'alternança causativa —«admet també un ús com a versió activa causativa d'un verb ergatiu»— i, per tant, que pot participar en construccions causatives de canvi d'estat, com la majoria dels predicats AcExp, i donen exemples d'aquest règim acusatiu (343). És un ús verbal que apareix recollit en diverses publicacions (344).³⁹⁰

- (343) a. En Pere volia que el Miquel s'aficionés a la música però no va aconseguir interessar-lo gens ni mica per la clàssica (= no va aconseguir que el Miquel s'interessés gens [per la música clàssica]).
b. [...] amb el propòsit d'interessar l'alta societat barcelonina en els temes culturals [...]. / [...] era inútil que intentessin interessar-me en res més. [Capmany 1989: 108]

[Ginebra i Montserrat 2002: 46]

- (344) a. Vaig ser jo qui el va interessar en el tema. [Pla Nualart 2014]
b. Ha de ser un vehicle per assolir quelcom més que l'entreteniment del lector: interessar-lo per la ciència, fer-lo pensar, criticar *l'establishment*... [Ros 2016: 63]
c. Casanovas prengué la decisió de dirigir-se a Miquel Mateu [...] per interessar-lo per aquests detinguts. [Casanovas i Cuberta 1996: 346]
d. [...] li ensenyà els mètodes de manipulació i d'anàlisi de gasos desenvolupats per Bunsen [...] i, a més, el va interessar en la teoria dels radicals. [Frankland 2010: 94]
e. [...] va tenir com a mestres Jesús Maria Bellido i Golferichs i August Pi i Sunyer, qui el va interessar per la fisiologia i la investigació científica.

[Viquipèdia, veu **Josep Puche i Álvarez** (consulta: juliol del 2017)]

³⁸⁹ El DPUV (de l'any 2011) recull l'accepció psicològica del verb *interessar* amb l'única etiqueta d'intransitiu (i pronominal), amb la definició 'suscitar interès (a algú)'. En canvi, el DV (de l'any 1995) el defineix de la mateixa manera, però amb l'etiqueta de transitiu. Tenint en compte que Josep Lacreu ha sigut el qui ha portat la direcció dels dos diccionaris i que el DPUV és posterior al DV, és clar que la versió intransitiva és la que ha prevalgut de totes dues.

³⁹⁰ L'estructura triargumental que presenten les oracions simples de (344) amb el verb *interessar* és una excepció de la *Target/Subject Matter (T/SM) Restriction* de Pesetsky (1995): cf. §6.5.

Ginebra i Montserrat (2002: 45-46) aporten les proves que permeten confirmar «si ens trobem davant d'un cas d'ergativitat», davant un verb que participa en l'alternança causativa. Parteixen de les definicions que donen per a verbs pronominals com *espantar-se* 'agafar por' i *enfonsar-se* 'anar al fons', que han de permetre formar versions actives causatives del verb definides amb paràfrasis com *espantar* 'fer agafar por' i *enfonsar* 'fer anar al fons', i ho concreten amb els exemples de (345) i (346). Segons això, caldria deduir que el verb pronominal *interessar-se* tindria la definició 'agafar interès' i permetria la versió activa causativa *interessar* 'fer agafar interès', fet que provaria que el verb *interessar* participa en l'alternança causativa.³⁹¹

(345) a. Els trons espanten el gos = Els trons fan que el gos s'espanti.

b. El gos s'espanta (amb els trons).

(346) a. La tempesta va enfonsar el vaixell = La tempesta va fer que el vaixell s'enfonsés.

b. El vaixell es va enfonsar.

[Ginebra i Montserrat 2002: 45]

El que volem que sigui el nucli de la nostra aportació és precisament això: el verb *interessar*, a més de ser un verb que ha passat del grup del tipus *preocupar* al grup del tipus *agradar*, és també la versió activa causativa del verb *interessar-se* (Ginebra i Montserrat 2002: 46).

Com he fet amb el verb *doldre*, intento buscar alguna raó idiosincràtica que pugui explicar el comportament «anòmal» del verb *interessar*. Ginebra i Montserrat (2002) n'aporten un parell. D'una banda, diuen que és potser el verb del grup dels AcExp que més ha avançat en el procés d'«assimilar-se als del tipus *agradar* i, per tant, a construir-se amb complement indirecte» (p. 45), i espontàniament se sol escriure habitualment amb OI: és una peculiaritat difícilment traslladable a una regla general i sembla que només permet confirmar que és un verb amb un comportament peculiar. D'altra banda, «[...] sembla que, almenys avui, el verb *interessar* transitiu causatiu apareix sobretot acompanyat de verbs modals o equivalents (*intentar*, *aconseguir*, etc.)» (p. 48, nota 6) i, de fet, als exemples de (343) el verb *interessar* sol aparèixer en infinitiu darrere d'aquests verbs: és una aportació força interessant, en la qual intentaré aprofundir.

³⁹¹ A Ginebra i Montserrat (2002) no es recull cap parell d'exemples similars als de (345) i (346) que mostri aquest doblat amb el verb *interessar*.

Segons Ginebra i Montserrat (2002: 48, nota 4), el verb *interessar* admet els dos règims «perquè el significat de les construccions en què cada un dels dos règims apareix és diferent». En referir-se a la definició ambigua de ‘suscitar interès’ —que proposen abandonar perquè es pot aplicar al verb tant en una oració amb acusatiu com amb datiu— assenyalen que hi ha una diferència semàntica entre la construcció amb règim acusatiu i la construcció amb règim datiu, i fan una observació crucial.

El paper temàtic de l’objecte —el d’experimentador— és el mateix en tots dos casos, tant en el primer cas (l’objecte és el complement directe) com en el segon (l’objecte és el complement indirecte). Però el subjecte del segon és el tema, el centre de l’interès, i com a tal tant pot tenir com a referent una persona com una cosa. En canvi, el subjecte del primer té el paper temàtic d’agent, i només pot tenir com a referent una persona (Ginebra i Montserrat 2002: 46).

Efectivament, podem trobar més exemples a la literatura d’oracions amb el verb *interessar* que regeix acusatiu en contextos agentius (347), tot i que també és possible trobar algun exemple en contextos agentius en què el verb regeix datiu (348).

- (347) a. Rosa, quan encetava la feina, romancejava amb mitges paraules i mirades significatives per interessar les seves admiradores. [Sagarra, 1986: 159]
- b. [...] enviar la nostra joventut als grans centres mundials per a vigoritzar son esperit amb els sacrificis que imposa l’adquisició abnegada del saber, i cridar-la al nostre costat, per interessar-la en la vida d’aquesta casa. [Rubió i Lluch 1914: 26]
- c. [...] en què li donava compte de la seva gestió i d’una entrevista privada tinguda amb el papa per interessar-lo en les pretensions de la reina. [Carreras i Artau 1950: 22]
- d. Varen discutir i establir el projecte i visitaren Enric Prat de la Riba per tal d’interessar-lo i aconseguir el seu suport per posar en marxa la iniciativa. [Mas i Solench 2005: 44]
- e. Era clar que els tres desventurats maldaven per interessar les noies, i tot ho feien per donar-se importància. [Farràs, 1999: 64]
- (348) a. I només denotava una incapacitat per establir relacions d’igual a igual, una incapacitat per seduir algú, per interessar-li. [Vocalia Dones de l’Esquerra de l’Eixample 2009: 11]
- b. [...] a partir d’una posició on el crític ens mostra la seua gran passió pel treball d’aquesta companyia i al mateix temps fixa una posició crítica respecte al que l’autor valora del teatre i li demana al teatre per interessar-li de debò. [Rosselló 2005: 103]

Si és cert que el subjecte de l’oració causativa de canvi d’estat amb el verb *interessar* (amb experimentador acusatiu) només pot tenir com a referent una persona que sigui un agent, es planteja un problema teòric, ja que aquesta afirmació és crucial. Ginebra i Montserrat basen la seva argumentació per defensar que el verb *interessar* intervé en

construccions causatives de canvi d'estat en el fet que participa en l'alternança causativa, com la resta de verbs AcExp. Però hem vist que, segons Masullo (1999), fan falta dues condicions perquè un verb causatiu de canvi d'estat pugui participar en l'alternança causativa (cf. §2.2.2 i §2.2.3): que el procés es pugui entendre com a causat internament i que pugui estar desencadenat per una força inanimada, sense excloure que també el pugui desencadenar un agent (cf. també Rosselló 2008: §S 13.3.6.3; Abrines 2016). Els verbs AcExp que participen en l'alternança causativa són aquells predicats que permeten que una força inanimada provoqui un canvi d'estat en un pacient, el qual té capacitat de denotar una causa interna. Si amb el verb *interessar* la causa ha de ser sempre una persona amb funció d'agent, no podrà ser mai una força inanimada i, per tant, el verb no podrà participar en l'alternança causativa, segons Masullo (1999).

Cal comprovar dues de les afirmacions que acabem de veure. La primera és verificar si realment el verb *interessar* hipotèticament causatiu de canvi d'estat rebutja un subjecte que no faci referència a una persona agent (349), com afirmen Ginebra i Montserrat. Des del moment que sabem que les construccions hipotèticament esdevenimentals transitives causatives amb el verb *interessar* solen aparèixer amb verbs modals o equivalents del tipus *intentar* o *aconseguir* (o en altres contextos agentius),³⁹² la resposta és evident: el subjecte sempre serà un agent, algú que té la intenció de fer alguna cosa o que vol aconseguir alguna cosa.

- (349) a. ?La pel·lícula ha aconseguit interessar-la (a la Mercè).
 b. ?El tema del debat ha intentat interessar els oients, però ningú s'hi ha interessat.
 c. ?La Lliga no aconseguirà interessar-lo (a en Jordi).

³⁹² Aquestes construccions també poden formar-se com a oracions simples triargumentals sense verbs modals: *L'Esteve el va interessar en la meteorologia* (cf. els exemples de (344)a/d/e i l'apartat §5.2.4.2). Si s'acceptés com a bona una oració d'aquest tipus amb un subjecte no agentiu, caldria admetre oracions com les següents: ?*El canvi climàtic el va interessar en la meteorologia*; ?*Es va interessar en la meteorologia* {amb el / pel}; canvi climàtic; ?*S'hi va interessar amb el canvi climàtic, en la meteorologia*.

Alguns exemples d'ús contradiuen l'afirmació que les oracions amb un verb AcExp(pre) (cf. aquesta etiqueta a §5.2.4.2) només admeten un subjecte agent. Deixo el tema obert a un estudi més aprofundit.

- (15) a. [...] el seu viatge als Estats Units [...] que [...] «li va donar sentit de la proporció» i el va interessar en la qüestió del proteccionisme. [Barbé 1992: 46]
 b. Quins van ser els principals valors que va aprendre a l'Agrupament i quins van ser els motius que el van interessar per apuntar-s'hi? [El Butlletí de l'IEC, n. 86, 21 d'abril del 2006] <<http://www.iec.cat/butlleti/86/ribo.htm>> (consulta: juliol del 2017)
 c. Ha recordat també una de les primeres experiències que la van interessar en la literatura, una excursió amb l'escola a una biblioteca de Vic que li va obrir "un món nou". [LaGarrigaDigital.cat, 18 de març del 2010] <http://www.lagarrigidigital.cat/noticies/cultura_/112-najat-el-hachmi-a-la-biblioteca-nuria-albo-sp-580093552> (consulta: juliol del 2017)

d. ?La informàtica intentarà interessar-lo i menjar-li el cervell.

D'alguna manera, les oracions de (349) són possibles però estranyes, perquè més que *la pel·lícula, el tema de la conferència o la informàtica*, els verbs *intentar* i *aconseguir* — com també el verb *interessar* entès com a 'fer agafar interès' — remarquen una voluntat intencionada d'un agent, del director de la pel·lícula, de qui ha escollit el tema del debat o de qui difon els coneixements informàtics. Potser l'oració (349)c sona més natural, però cal entendre *la Lliga* com un aglutinador d'éssers humans que juguen o organitzen l'esport amb la intenció de fer espectacle i interessar {els/als} aficionats per la Lliga.

Tot i així, aquest no és un argument definitiu per excloure la participació del verb en l'alternança causativa, ja que en oracions simples triargumentals (sense verbs modals) no és evident per a tots els parlants el possible contrast entre *L'Arnau va interessar la Meritxell per la música clàssica* i ?*L'ambient cultural de la ciutat va interessar la Meritxell per la música clàssica* (cf. el contrast de (643) a §6.5). A més, no falten exemples d'ús amb un subjecte que és una força inanimada: vegeu la nota 392, i una discussió sobre aquest tema a Reinhart (2001: 385-386) i Kailuweit (2005: 147-148).

Ara cal comprovar un segon aspecte per veure si realment el verb *interessar* pot participar en l'alternança causativa: si pot formar alternats ergatius pronominals o verbs Subj(i)Exp(pr). Tot i que l'anàlisi que faré a continuació s'apropa a la posició de Masullo (1999), cal observar que Masullo fa previsions generals per als verbs causatius de canvi d'estat i no es refereix només als verbs psicològics. De fet, en aquest treball introdueixo una noció de causa interna no del tot coincident o complementària amb aquesta mateixa noció referida per Masullo, per intentar comprendre el comportament dels verbs psicològics: la noció de causa interna activa. A més, amb el mateix objectiu, en el cas dels verbs psicològics matiso una de les condicions que impedeixen que alguns d'aquests predicats amb experimentador acusatiu participin en l'alternança causativa — els verbs AcExp(ce)—: en lloc de no permetre que el procés es concebi com a causat internament (aplicable a verbs no psicològics), l'experimentador —causa interna activa sempre present— no pot actuar aïlladament tot sol o per si sol a l'inici del procés sense el concurs inicial de la causa externa (aplicable a verbs psicològics) (cf. §2.2.3).

En canvi, Ginebra i Montserrat (2002) es refereixen expressament al comportament del verb *interessar*. Com veurem a l'apartat següent (§5.2.4.2), defensen amb encert que

interessar pot participar en oracions que regeixen acusatiu i donen una possible clau per comprendre el comportament d'aquest predicat quan regeix acusatiu: habitualment o per a alguns parlants, ha de ser una oració que exigeix un subjecte agent. Amb la seva aportació eviten una reducció de *interessar* a l'ús amb datiu, com proposen alguns autors, encara que sigui l'ús més habitual d'aquest predicat. Tot i que en aquest apartat (§5.2.4.1) defenso que *interessar* és un predicat DatExp i a continuació mostro que no pot formar alternats ergatius pronominals o Subj(i)Exp(pr) (350) —no pot participar en l'alternança causativa—, l'observació de Ginebra i Montserrat (2002) és un possible desllorigador per entendre la idiosincràsia del verb *interessar*.

- (350) a. ?En Lluís s'interessa → En Lluís s'hi interessa (s'interessa en/per...).³⁹³
 b. *Tot i que el tema era bo, ningú s'ha interessat → Tot i que el tema era bo, ningú s'hi ha interessat (s'ha interessat en/per...).
 c. ?La Tona s'interessarà → La Tona s'hi interessarà (s'interessarà en/per...).
 d. *L'Eva es va interessar → L'Eva s'hi va interessar (es va interessar en/per...).

A (350) podem comprovar que el verb *interessar* necessita formar alternants pronominals que regeixin una preposició obligatòria (*en* o *per*), com molts altres verbs que no participen en l'alternança causativa; entre d'altres, uns quants verbs DatExp (*agradar-se de...*, *ploure's en...*: cf. §2.2.5). Si el SPrep no és present a l'oració, ha de quedar substituït pel clític *hi*.³⁹⁴ Aquestes formes pronominals no són verbs Subj(i)Exp(pr), no són alternants ergatius pronominals de l'alternança causativa, sinó verbs SubjExp(pr-prep)_A, que alternen amb un verb DatExp. De fet, el DUVC recull una única accepció pronominal del verb *interessar* amb l'expansió obligatòria d'un SPrep: «4. *interessar-se [en / per algú en / per alguna cosa]* o bé [*per* +oració d'infinitiu] o bé [*perquè* + oració] Tenir interès» (DUVC); en canvi, els verbs AcExp del DUVC

³⁹³ Indico amb un [?] l'oració inicial de (350)a i (350)c perquè podrien ser acceptables per a algú. A més de la possible interpretació reflexiva (com *Jo m'interesso* [a mi mateix]: cf. els exemples de (135) a §3.2.2), és probable que hi hagi un motiu fonètic, pel fet que el verb *interessar* comença amb la vocal *i* i es pugui confondre el clític *hi* amb l'inici del verb (*En Lluís s'hi interessa*; *La Tona s'hi interessarà*). Faig els altres dos exemples de (350) (el *b* i el *d*) amb temps compostos per evitar el contacte fonètic del clític *hi* amb l'inici del verb *interessar* i fer més evident que sense el clític *hi* són oracions agramaticals.

³⁹⁴ Es poden trobar textos que ometen el clític *hi* substituït del SPrep obligatori, com una informació recuperable pel context comunicatiu i perquè el context fonètic ho afavoreix.

- (16) «—Molt bé. No vols venir? Doncs ho faré tot sol.
 Però no fa res; continua assegut a la vorada, entre ella i jo. M'interesso:
 —I on aniries?»

habitualment tenen una accepció pronominal amb una expansió *optativa* d'un SPrep o sense expansió.³⁹⁵

Una oració com *En Lluís s'interessa* (o *Jo m'interesso*) podria ser bona en una interpretació reflexiva, no pas ergativa pronominal: *En Lluís s'interessa* [a si mateix], no pas **En Lluís s'interessa* [tot sol, per si sol].³⁹⁶ A (132)-(136) de §3.2.2 s'ha vist la possibilitat d'alguns verbs DatExp com *agradar*, *desagradar*, *importar* o *repugnar* de fer també oracions reflexives: són els verbs DatExp(+pers), que poden tenir un subjecte gramatical que denoti una persona, però no pas un agent (cf. els dos subgrups de verbs DatExp de (137) a §3.2.2); els verbs *desplaure* i *plaure* es resisteixen a la construcció reflexiva, però tampoc es pot descartar que algun parlant els pugui utilitzar de forma reflexiva: cf. §2.2.4 *in fine*. En canvi, els alternants pronominals ergatius dels verbs que participen en l'alternança causativa (per exemple, els AcExp), habitualment no reben una interpretació reflexiva:³⁹⁷ *En Lluís {s'enfada / s'horroritza / es desespera / es neguiteja / es commou / es diverteix}* [tot sol, per si sol / *a si mateix].

Habitualment, els verbs AcExp no presenten el comportament de *interessar* i formen alternants ergatius pronominals o Subj(i)Exp(pr) sense restricció: poden denotar una causa externa implícita introduïda per una preposició —que indico entre parèntesis—, però és un SPrep prescindible, l'omissió del qual no produeix una oració agramatical ni s'ha de substituir per un clític (351).

³⁹⁵ El DUVC indica que una expansió del verb és obligatòria col·locant-la entre claudàtors, i que és optativa col·locant-la entre parèntesis. Cf. també Ginebra i Montserrat (2002: 47-48, nota 1), on s'indica que el verb pronominal *interessar-se* regeix tant la preposició *en* com la preposició *per*, i que el complement de *interessar-se* pronominalitza en el clític *hi*, amb l'exemple *Sí que s'hi ha interessat*.

Seguint una observació d'Ignacio Bosque, Gallego (2010: 250) recull l'oració de l'espanyol *Mi padre se interesó en tu estado*, i fa una anàlisi de la preposició *en* (*en tu estado*) com un cas de duplicació del prefix verbal (*in-*) i, alhora, com un introductor del CRV que evita que es converteixi en subjecte. Seria un cas similar al d'altres oracions: *Ana se interpuso entre Carlos y tú*; *No pude desligarme de mis aficiones*; *Ha colaborado con la policía*; *Ha incurrido en muchas faltas*; *Eso depende de tu actitud*.

³⁹⁶ Belletti i Rizzi (1988: 296 (11b)) no accepten la interpretació reflexiva de *interessar*. Segons els exemples de (135) (cf. §3.2.2), en català és possible la construcció reflexiva d'aquest verb. Cal tenir en compte que Belletti i Rizzi (1988: 296) classifiquen el verb *interessare* de l'italià dins el grup de *preoccupare*, és a dir, com un AcExp (tipus II de Belletti i Rizzi), verbs que en català habitualment formen alternants ergatius pronominals amb el clític *es/se*, més que no pas predicats reflexius. En canvi, en aquest apartat defenso que el verb *interessar* català 'ser interessant' és un predicat DatExp (tipus III de Belletti i Rizzi) i, en concret, un DatExp(+pers) amb capacitat per formar oracions reflexives.

³⁹⁷ A l'apartat §5.2.3 *in fine*, dedicat al verb *encantar*, hem vist que en alguns casos un verb psicològic que regeix acusatiu pot rebre una interpretació *marcada* com a reflexiu. Cal tenir-hi en compte les observacions de Bouchard (1995) recollides a la nota 58 de §2.2.1.

- (351) a. La Tona s'anima (amb el que li has dit) → *La Tona s'hi anima.
 b. En Pere s'empipa (per no res) → *En Pere s'hi empipa.
 c. La Cristina es deprimeix (per qualsevol contrarietat) → *La Cristina s'hi deprimeix.
 d. En Joan s'atabala (amb els crits de la mainada) → *En Joan s'hi atabala.

Hem comprovat que el comportament del verb *interessar* és diferent del que correspon als verbs AcExp. Aleshores, podem posar en dubte que el verb *interessar* pot participar en construccions causatives de canvi d'estat? Si no és un verb causatiu transitiu, com s'explica que pugui expressar l'estat resultant d'un canvi en els exemples (268) de §5.1 i (321)a de §5.2.3, o la construcció amb acusatiu dels exemples de (343), (344) i (347)? Analitzem primer els exemples de (268) i (321)a, que repeteixo a continuació com a (352) i (353)a respectivament (repeteixo tots tres exemples de (321)).

- (352) a. En Lluís està {encantat / estranyat / interessat} (amb/de/en la festa).
 b. {Encantat / estranyat / interessat} (amb/de/en la festa), en Lluís se'n va anar.
 c. La Laia ens va mirar {encantada / estranyada / interessada} (amb/de/en la festa).
 d. La Laia ha quedat {encantada / estranyada / interessada} (amb/de/en la festa).
- (353) a. {estic / he quedat} interessat.
 b. {estic / he quedat} encantat.
 c. *{estic / he quedat} esperat.

Podem afirmar que el SPrep indicat entre parèntesis en els exemples de (352) són igualment optatius amb tots tres verbs o que les dues primeres oracions de (353) són igualment acceptables?³⁹⁸

- (354) a. En Lluís està {encantat / estranyat / interessat} (amb/de/en la festa).
 → En Lluís (hi/n') està encantat / En Lluís (n') està estranyat / En Lluís *(hi) està interessat.
 b. {Encantat / estranyat / interessat} (amb/de/en la festa), en Lluís se'n va anar.
 → Encantat, en Lluís se'n va anar / Estranyat, en Lluís se'n va anar / *Interessat, en Lluís se'n va anar vs. Interessat {per / en} la festa, en Lluís se'n va anar.
 c. La Laia ens va mirar {encantada / estranyada / interessada} (amb/de/en el que dèiem).
 → La Laia ens va mirar encantada / La Laia ens va mirar estranyada / ?La Laia ens va mirar interessada vs. La Laia ens va mirar interessada {pel / en el} que dèiem.
 d. La Laia ha quedat {encantada / estranyada / interessada} (amb/de/en el que dèiem).
 → La Laia (hi/n') ha quedat encantada / La Laia (n') ha quedat estranyada / La Laia *(hi) ha quedat interessada.

³⁹⁸ A l'apartat §5.2.5 comentaré la validesa o no de la prova de (352) aplicada al verb *estranyar*.

- (355) a. ?{estic / he quedat} interessat vs. hi estic interessat / hi he quedat interessat.
 b. {estic / he quedat} encantat.

A (354) i (355) comprovem que no és tan clar que el verb *interessar* pugui expressar l'estat resultant d'un canvi, almenys sense indicar explícitament *què «provoca» aquest estat*. Crec més encertat dir *què «estimula» aquest estat*: l'estímul i l'experiència psicològica han d'aparèixer alhora, un tret de simultaneïtat característic dels verbs DatExp, en comparació amb l'efecte durador dels verbs AcExp un cop ha desaparegut la causa de l'efecte psicològic (cf. Arad 1998a: 183-185; 210, per als verbs ObjExp anglesos estatus i no estatus). Arad mostra aquesta idea a través d'un esquema (356).

(356) stative

- a. perception of stimulus: _____ stop
 mental statestop
- non-stative:
- b. stimulus mental state
 ----->.....(indefinite)

[Arad 1998a: 185; 210]

A més, s'ha de tenir en compte que el fet que *interessar* tingui altres significats diferents pot provocar interferències semàntiques a l'hora de fer més o menys acceptable alguna construcció de (354)-(355) amb aquest verb, d'una forma similar com pot passar en els exemples de (297) per al verb *doldre* i (328) per al verb *encantar*; tot i que en aquest cas sembla que les altres accepcions de *interessar* —'fer participar algú en un negoci, afer, propi', 'afectar', 'concernir'— s'utilitzen poc actualment i, a més, no tenen semàntica psicològica.

Pel que fa a les construccions de *interessar* amb acusatiu de (343) i (347) —i alguns de (344)—, ja és prou significatiu que siguin exemples en què el verb es troba en infinitiu acompanyant altres verbs «d'intenció» com *aconseguir* o *intentar* (que són contextos agentius) o en altres contextos clarament agentius. Probablement és un fet que manifesta «el límit» de les possibilitats sintàctiques i semàntiques d'un predicat, fins on pot arribar en la construalitat d'una oració. Si intentem fer oracions similars, en contextos agentius, amb verbs indiscutiblement DatExp com *agradar* o *desagradar*, com interpretariem la gramaticalitat de les oracions de (357)?; alguns parlants les considerarien acceptables o naturals?; les considerarien plenament acceptables i naturals amb el clíctic *li* postverbal?

És probable que davant la vacil·lació alguns parlants tendeixin a construir aquestes oracions d'una altra manera: cf. (380) de §5.2.4.2.

- (357) a. [?]Vés i {procura / intenta / aconseguix} agradar-la tant com puguis.
b. [?]Procura no desagradar-lo quan parlis.
c. [?]Això ho ha fet per agradar-lo. / Ha fet el pallaso tota la festa amb la intenció d'agradar-la.
d. [?]Va intentar agradar-les, però no ho va aconseguir.
e. [?]En Lluís volia atreure l'atenció de la Maria però no va aconseguir agradar-la.
f. [?]Tenia el propòsit d'agradar-la però ho va deixar córrer.

Com hem vist als exemples de (347) i (348) per al verb *interessar*, també podem trobar a la literatura oracions amb verbs DatExp, com *agradar* o *plaure*, que regeixen acusatiu en contextos agentius (358), i és igualment possible trobar exemples en contextos agentius en què el verb DatExp regeix datiu (359). Per tant, és un context sintàctic que presenta vacil·lació, en el qual el verb *interessar* i altres verbs DatExp com *agradar* es comporten de manera similar.³⁹⁹ Probablement hi ha usuaris de la llengua que no acceptin com a naturals tots els exemples de (347)-(348) o (358)-(359), però el fet que s'utilitzin indica que no es fan del tot estranys a determinats parlants i aquest és un fenomen que necessita una explicació.

- (358) a. Elles van rebre el noi amb gran alegria i totes es desfeien per agradar-lo. [Garriga 1984: 80-82]
b. Diuen que —em permetran esta reflexió breu—, que el turista és allò més infidel que hi ha. Se sol dir que el cuides, el mimes, t'esforces per agradar-lo, per comportar-lo i, malgrat tot, se'n va amb un altre, t'abandona. [Corts Valencianes 2005: 2.882]
c. Ràpidament va veure la manera de ser d'Herodes; tot el que deia i feia era per plaure'l i esdevingué un dels seus amics principals. [Flavi 2011: 182]
d. [...] el Molt Honorable va passar a corre-cuita a actuar més simpàtic i pagès per plaure la Catalunya agrària. [Dedéu 2013: 27]
- (359) a. Quant a mi, m'agradaria que una noia anglesa cultivés les aptituds agradables per plaure al seu marit. [Rousseau 1989: 494]⁴⁰⁰
b. Com ho farà per plaure a la seva sobirana? [de Puig i Oliver 1979: 134]
c. Després de tantes belles accions, ell tengué tal passió a Òmfale, que sols per agradar-li es vestia de dona i filava junt amb ella. [Febrer i Cardona 2006: 152]
d. Ella sabia des d'un principi que si estudiava era per agradar-li. [Jassans 2003: 10]

³⁹⁹ Cal tenir en compte que les vacil·lacions en el règim també poden produir-se per ultracorrecció.

⁴⁰⁰ A Internet es pot trobar una versió del mateix text de Rousseau (1989), però amb règim acusatiu de *plaure*: <<http://roderic.uv.es/bitstream/handle/10550/33428/Emili%20o%20De%20l%27educaci%C3%B3%20L%20V%20fragment.pdf?sequence=1>> (data de consulta: abril del 2015).

Fins i tot podem trobar un canvi de règim acusatiu/datiu del verb DatExp *agradar* segons si el context és agentiu o no respectivament, com a l'exemple de (360)a.⁴⁰¹ Com a curiositat, a l'exemple de (360)b recullo un cas similar de l'espanyol extret d'Internet.⁴⁰² Aquests exemples indiquen que alguns usuaris de la llengua construeixen de manera diferent aquestes oracions quan el content és agentiu i quan el context és no agentiu perquè les conceptualitzen de forma diferent.

- (360) a. Hi havia alguna cosa en la lliure Hepburn que no agradava al públic. I ella, en principi, no estava disposada a canviar per agradar-lo. [Museu del Cinema de Girona 2008: 5]
- b. Si vas a tu rollo sin intentar gustarlas, les gustarás.

Hi ha arguments que poden explicar per què els verbs DatExp poden construir-se amb acusatiu en un context agentiu o per què presenten vacil·lació de règim en aquest context. Tenint en compte Dowty (1991), Baker (1997) i Cuenca (2005), entre d'altres, els papers temàtics es poden concebre com a prototipus més que no pas com a categories definides. En ser una entitat animada, l'experimentador es pot concebre sovint com un (proto)agent perquè comparteix característiques semàntiques dels agents prototípics i, com a tal, li pot correspondre la posició de subjecte i la preeminència semàntica i sintàctica oracional quan no hi hagi un agent prototípic a l'oració (cf. §2.2.7). Aquesta argumentació pot explicar un contrast com el de (361). A (361)a, *l'Arnau* és un argument experimentador amb preeminència sobre un argument que és tema o estímul (*la Maria*): la sintaxi manté aquesta jerarquia. En canvi, en un context agentiu (361)b, el tema o estímul (*la Maria*) passa a ser un agent amb preeminència sobre un experimentador: es col·loca en una posició sintàctica superior, controla el subjecte de la clàusula d'infinitiu amb el verb *agradar*, la qual és compatible amb una oració transitiva característica quan el subjecte és un agent.

- (361) a. A l'Arnau li agrada la Maria.
- b. La Maria; {aconsegueix / busca / intenta / procura / vol} PRO_i agradar-lo. [*lo* = *l'Arnau*]

⁴⁰¹ Exemple extret d'un fullet d'una exposició dedicada a l'actriu nord-americana Katharine Hepburn.

⁴⁰² <<http://www.psicologia-online.com/foros/viewtopic.php?f=1&t=16791&start=60>> (data de consulta: abril del 2015). En aquest cas convindria estudiar si hi poden influir altres fenòmens específics de l'espanyol com el *laismo*.

El millor candidat per ser «protoagent» o «agent» és *l'Arnau* a (361)*a* i *la Maria* a (361)*b*, per sobre del tema o estímul *la Maria* en el primer cas i de *l'Arnau* en el segon cas. A (361)*a* *l'Arnau* és un protoagent en la mesura que és una causa interna de l'experiència psicològica, però a (361)*b* *la Maria* és un agent prototípic, una causa externa d'una oració transitiva amb el clític d'acusatiu *lo* (*lo* = *l'Arnau*): almenys conceptualment i per a determinats parlants, a (361)*b* *l'Arnau* pot ser concebut com un pacient sobre qui recau l'acció d'un agent, fet que explicaria la vacil·lació en el règim d'aquestes construccions.

Un comentari de Troberg (2008: 101 i 165) sobre el verb francès *nuire* 'perjudicar, molestar, fer mal', segueix una línia d'argumentació similar. *Nuire* només es construeix amb experimentador datiu en el francès modern, però algunes gramàtiques històriques esmenten que anteriorment també podia regir acusatiu.

This is thinly confirmed in our corpus where we found only three reliable occurrences of a direct object. Interestingly, each occurrence is used in a clearly agentive sense, as illustrated below:

(46) Que gangnes tu a venir nuire **Un povre hermitte?**

'What do you stand to gain from coming to do a poor hermit wrong?'

(*Miracle de st Guillaume*, c.1347, p.23; DMF1)

One explanation for the possibility of a direct object could be related to the fact that the meaning of *nuire* can fade from denoting a psychological state, compatible with a dative object experiencer, to an intentionally caused event, compatible with a patient-like direct object (Troberg 2008: 103).

Es pot fer una altra explicació del fenomen a partir d'una observació d'Arad (1998*a*: 244-245) sobre els verbs DatExp italians. Arad afirma que els verbs DatExp permeten una lectura estativa (362)*a* i una altra d'agentiva (362)*b-e*, en la qual el verb italià *piacere* 'agradar' hi apareix sempre en una clàusula d'infinitiu en contextos agentius. En la lectura agentiva no s'interpretaran com a verbs psicològics i l'esdeveniment denotarà una interpretació d'activitat usant el verb en imperatiu o inserit com a complement de *try* 'intentar' (362)*b-c*, o de realització segons el temps i l'aspecte del verb principal (362)*d-e*. Segons Arad, a (362)*b-c* el verb no és psicològic perquè l'agent hi intenta provocar l'estat mental en l'experimentador, però no necessàriament ho aconsegueix. A les oracions de (362)*d-e* l'estat mental en l'experimentador hi és present, però «can also be interpreted as agentive, namely, the “pleaser” is aiming at trying to please» (Arad 1998*a*: 245).

- (362) a. Gianni piace a Maria.
 ‘Maria likes Gianni’. (stative)
- b. Gianni cerca di piacere a Maria.
 ‘Gianni tries to be nice to Maria’ . (agentive, activity)
- c. Prova a piacergli.
 ‘Be nice to him’. (activity)
- d. Maria è finalmente riuscita á piacergli.
 ‘Mary finally managed to be liked by him / to get him to like her’. (accomplishment)
- e. Mi ci sono voluti due mesi per piacergli.
 ‘It took two months for him to like me’ / ‘It took me two months to get him to like me’.
 (accomplishment)
- [Arad 1998a: 244 (110)]

Tot i que als exemples de (362) de l’italià no es presenta la vacil·lació entre el règim datiu (oració estativa) i acusatiu (oració agentiva), l’observació d’Arad pot ser una dada complementària que ajudi a explicar la possible vacil·lació present en català, com un mecanisme de diferenciació lexicoaspectual de l’oració. Així com a l’alternança de (363) tenim un canvi de règim acusatiu/datiu amb una diferència lexicoaspectual entre totes dues construccions,⁴⁰³ a (364) hi ha un canvi de règim datiu/acusatiu (l’acusatiu, per vacil·lació) que indicaria un fenomen similar: seria «la tendència natural de buscar formes diferents per a l’expressió de coses diferents» (Ynglès 2011: 281), o la plasmació que les diferències conceptuais es manifesten en diferències formals (cf. Cuenca i Hilferty 1999: 183-184). Els exemples de (360) també serien una mostra de la conceptualització i la construcció diferent que pot fer un mateix parlant d’aquestes oracions en un content agentiu i en un altre de no agentiu.

- (363) a. Els nens sorprenen l’Arnau. [oració causativa de canvi d’estat]
 b. A l’Arnau li sorprenen els nens. [oració estativa]
- (364) a. A l’Arnau li agrada la Maria. [oració estativa]
 b. La Maria intenta agradar-lo. [*lo* = *l’Arnau*] [oració agentiva]

Sembla que convindria afegir una precisió a les CROE per recollir la informació que ens aporta el verb *interessar*: «a. La capacitat d’expressar l’estat final resultant d’un canvi provocat per un agent sense assenyalar-ne la causa si el verb té un alternant pronominal

⁴⁰³ A l’apartat §5.3.4, dedicat al verb *sorprendre*, matisaré aquesta afirmació i mostraré que a (363) no hi ha una autèntica alternança, ja que entre (363)a i (363)b hi ha un canvi de SVb, a més d’un canvi de SCT.

indica que un verb psicològic emotiu amb objecte experimentador regeix acusatiu. En cas contrari, regeix datiu.» Recollint la intuïció d'Arad (1998a: 183-185) de (356), defenso que els verbs DatExp no es poden separar del seu estímul, no poden deixar d'assenyalar la causa conceptual o l'estímul de l'experiència psicològica en qualssevol dels alternants possibles del verb. És un comportament aplicable al verb *interessar*, que funciona habitualment com un predicat DatExp, però presenta una altra accepció que explica la peculiaritat d'admetre les paràfrasis {*estar / quedar*} *interessat* {*en / per*} *algú* o *una cosa*, d'expressar l'estat final resultant d'un canvi, tot i que amb un SPrep obligatori, que és l'estímul (inseparable) de l'experiència psicològica (cf. §5.2.4.2).

És sobrer l'afegitó «sense assenyalar-ne la causa si el verb té un alternant pronominal» a la primera condició de la versió definitiva de les CROE de (319) (cf. §5.2.2). Habitualment, el verb *interessar* no admet un agent i regeix datiu. Com veurem a l'apartat següent (§5.2.4.2), el verb *interessar* només regeix acusatiu quan admet un agent en un context molt específic, i això ja està previst a les CROE: aquest afegitó impossibilitaria aquesta opció, ja que *interessar* sempre ha d'assenyalar la causa o l'estímul de l'experiència psicològica en totes les seves accepcions. El fet que l'accepció DatExp de *interessar* 'ser interessant' presenti vacil·lació de règim o un règim acusatiu quan està sota la influència d'un agent-estímul (347)a/e-(348) no justifica que regeixi acusatiu, com tampoc ho justifica en els altres verbs DatExp (358)-(359): són accepcions que no poden expressar l'estat resultant d'un canvi.⁴⁰⁴

Segons l'argumentació d'aquest apartat, l'accepció psicològica del verb *interessar* 'ser interessant' és una accepció DatExp i les CROE preveuen que sigui així,⁴⁰⁵ encara que també accepten que el verb pugui tenir una altra accepció psicològica amb acusatiu que pot expressar l'estat final d'un canvi (cf. §5.2.4.2), sense un canvi de SVb.⁴⁰⁶ Hi ha unes

⁴⁰⁴ Vegeu, però, els exemples de (625)-(627) de §6.4.2, en què es mostra que en certs usos dialectals i en usos més antics les accepcions SubjExp(pr-prep)_A *agradar-se (de)*, *desagradar-se (de)* i *plaire's (en)* poden formar oracions resultatives, de la mateixa manera que pot fer-ho l'accepció *interessar-se {en/per}*. Són alternants de les accepcions DatExp d'aquests verbs.

⁴⁰⁵ Per tant, cal afegir l'accepció del verb *interessar* 'ser interessant' a la llista de verbs DatExp de l'apartat §2.2.4, i al grup dels verbs DatExp(+pers) de la subclassificació de (137). Igualment, *interessar-se {en/per}* forma part del grup de verbs SubjExp(pr-prep)_A de l'apartat §2.2.5, com a alternant del corresponent verb DatExp.

⁴⁰⁶ Les CROE només preveuen que es pugui mantenir una forma superficial diferent del règim real en el cas d'oracions amb verbs AcExp que canvien de SCt i no pas de SVb (tercera condició). Això no afecta el verb *interessar*: el canvi de règim ja és transparent tan sols amb un canvi de SCt (sense canviar de SVb).

altres accepcions de *interessar* que no són psicològiques ('afectar', 'concernir', 'convenir'), tot i que en algun context concret alguna d'aquestes accepcions pot tenir una semàntica psicològica no emotiva.

5.2.4.2. Diferències entre els verbs *agradar* i *interessar*

Un cop establert que l'accepció 'ser interessant' del verb *interessar* es comporta com el verb *agradar* i que, per tant, és un verb DatExp que regeix datiu, cal fer una observació que diferencia tots dos predicats. Si ens fixem en els exemples de les oracions en contextos agentius dels verbs *agradar* i *interessar*,⁴⁰⁷ podem fer-hi una distinció:

- a) Oracions en què l'estímul de la pretesa experiència psicològica en l'experimentador és alhora l'agent oracional: [...] *totes es desfeien per agradar-lo* (358)a; [...] *els tres desventurats maldaven per interessar les noies* (347)e.
- b) Oracions en què l'estímul de la pretesa experiència psicològica en l'experimentador no coincideix amb l'agent oracional, sinó que està representat per un sintagma preposicional (SPrep): [...] *i cridar-la al nostre costat, per interessar-la en la vida d'aquesta casa* (347)b.

Significativament, tots els exemples d'oracions amb el verb *agradar* en un context agentiu pertanyen al primer grup: amb experimentador acusatiu, tenim (358)a-b i (360)a (segona oració), repetits a (365); amb experimentador datiu, tenim (359)c-d, repetits a (366). També són d'aquest tipus els exemples amb el verb *interessar* de (347)a/e amb experimentador acusatiu (367), i els exemples de (348)a-b amb experimentador datiu (368): cal dir que m'ha costat més trobar exemples del verb *interessar* amb datiu en un context agentiu que exemples del verb *agradar* amb datiu en el mateix context.

- (365) a. Elles van rebre el noi amb gran alegria i totes es desfeien per agradar-lo.
b. [...] el turista és allò més infidel que hi ha. Se sol dir que el cuides, el mimes, t'esforces per agradar-lo, per comportar-lo i, malgrat tot, se'n va amb un altre, t'abandona.
c. Hi havia alguna cosa en la lliure Hepburn que no agradava al públic. I ella, en principi, no estava disposada a canviar per agradar-lo.

⁴⁰⁷ Per a *agradar* són les oracions (358)a-b, (359)c-d i la segona oració de (360)a. Per a *interessar* són les oracions (343)-(344) i (347)-(348).

- (366) a. Després de tantes belles accions, ell tengué tal passió a Òmfale, que sols per agradar-li es vestia de dona i filava junt amb ella.
- b. Ella sabia des d'un principi que si estudiava era per agradar-li.
- (367) a. Rosa, quan encetava la feina, romancejava amb mitges paraules i mirades significatives per interessar les seves admiradores.
- b. Era clar que els tres desventurats maldaven per interessar les noies, i tot ho feien per donar-se importància.
- (368) a. I només denotava una incapacitat per establir relacions d'igual a igual, una incapacitat per seduir algú, per interessar-li.
- b. [...] a partir d'una posició on el crític ens mostra la seua gran passió pel treball d'aquesta companyia i al mateix temps fixa una posició crítica respecte al que l'autor valora del teatre i li demana al teatre per interessar-li de debò.

En canvi, no he trobat exemples del segon grup amb el verb *agradar*. Pertanyen a aquest grup la majoria dels exemples del verb *interessar* amb experimentador acusatiu, com (343), (344) i (347)*b-c*, repetits a (369), però no n'he trobat exemples amb experimentador datiu. Un cas que comentaré més endavant és el de (347)*d*.

- (369) a. En Pere volia que el Miquel s'aficionés a la música però no va aconseguir interessar-lo gens ni mica per la clàssica.
- b. [...] amb el propòsit d'interessar l'alta societat barcelonina en els temes culturals [...].
- c. Vaig ser jo qui el va interessar en el tema.
- d. Ha de ser un vehicle per assolir quelcom més que l'entreteniment del lector: interessar-lo per la ciència, fer-lo pensar, criticar *l'establishment*...
- e. Casanovas prengué la decisió de dirigir-se a Miquel Mateu [...] per interessar-lo per aquests detinguts.
- f. [...] li ensenyà els mètodes de manipulació i d'anàlisi de gasos desenvolupats per Bunsen [...] i, a més, el va interessar en la teoria dels radicals.
- g. [...] va tenir com a mestres Jesús Maria Bellido i Golferichs i August Pi i Sunyer, qui el va interessar per la fisiologia i la investigació científica.
- h. [...] enviar la nostra joventut als grans centres mundials per a vigoritzar son esperit amb els sacrificis que imposa l'adquisició abnegada del saber, i cridar-la al nostre costat, per interessar-la en la vida d'aquesta casa.
- i. [...] en què li donava compte de la seva gestió i d'una entrevista privada tinguda amb el papa per interessar-lo en les pretensions de la reina.

Per resumir i exemplificar aquests resultats en oracions similars que es puguin comparar, indico a (370) els casos amb coincidència de l'estímul i l'agent (*la Maria*), i a (371) el cas en què no coincideix l'estímul (*la recerca científica*) i l'agent (*la Maria*).

- (370) a. La Maria ho va fer per (aconseguir) agradar- $\{lo/li\}$.
 b. La Maria ho va fer per (aconseguir) interessar- $\{lo/li\}$.

(371) La Maria ho va fer per (aconseguir) interessar-lo $\{en/per\}$ la recerca científica.

Tot i ser una afirmació discutible, sembla que les oracions de (370) queden una mica estranyes o forçades, fet que menaria a la vacil·lació en el règim. En canvi, oracions com la de (371) sonen més naturals i no presenten vacil·lació (sempre són amb experimentador acusatiu). Aquest fenomen s'explica per la resistència dels verbs DatExp a acceptar un estímul agentiu (372)a, ja que habitualment aquests predicats participen en construccions estatives amb un estímul de l'experiència psicològica que no és un agent. En canvi, quan l'estímul està representat per un SPrep, la construcció accepta més fàcilment que un agent controli el subjecte del verb *interessar* en infinitiu i, consegüentment, que l'objecte d'una oració agentiva —l'experimentador, en aquest cas— tingui cas acusatiu (372)b.

- (372) a. La Maria_{[AGENT-ESTÍMUL]_i} ho va fer per (aconseguir) PRO_i {agradar- $\{lo/li\}$ / interessar- $\{lo/li\}$ }.
 b. La Maria_{[AGENT]_i} ho va fer per (aconseguir) PRO_i interessar-lo $\{en/per\}$ la recerca científica_[ESTÍMUL].

Aquest comportament explica que no hagi trobat exemples de *interessar* amb datiu en contextos agentius quan l'estímul és un SPrep i que amb acusatiu sigui una construcció natural i habitual, fet que justifica una accepció al diccionari del verb *interessar* amb acusatiu en aquest context, diferent de l'accepció DatExp. Ara bé, aquesta entrada lèxica ha d'especificar que el SPrep és obligatori, ja que en aquests verbs i els seus alternants l'estímul i l'experiència psicològica han d'aparèixer simultàniament a l'oració (cf. l'apartat anterior, §5.2.4.1). Per això, l'exemple de (347)d —que repeteixo a (373)— mereix un comentari específic, ja que reflecteix un ús que es pot presentar en la construcció d'aquestes oracions i que ha pogut influir a confondre l'ús més habitual del verb *interessar* 'ser interessant' com a transitiu: l'omissió del SPrep estímul, que es dona per sobreentès (*en el projecte* → *per tal d'interessar-lo en el projecte*).⁴⁰⁸

⁴⁰⁸ També és possible que la interferència semàntica amb els usos no psicològics del verb *interessar* amb acusatiu hagin pogut influir en la confusió dels usos psicològics habituals de *interessar* 'ser interessant' com a transitiu (cf. DIEC2: 'concernir', *L'èxit de l'empresa la interessa tant a ella com a mi*; 'afectar', *La ferida interessa el pulmó*): tot i així, les accepcions no psicològiques del verb són poc utilitzades actualment i caldria fer-ne un estudi diacrònic per confirmar aquesta hipòtesi. De fet, com s'ha vist a l'apartat §5.2.4.1, Ruaiç (1994: 82-83) aplica al verb *interessar* un procés similar al del verb *importar*,

- (373) Varen discutir i establir el projecte i visitaren Enric Prat de la Riba per tal d'interessar-lo i aconseguir el seu suport per posar en marxa la iniciativa.

Des d'aquest punt de vista, és pertinent la crítica de Ginebra i Montserrat (2002: 46) als diccionaris que només accepten el règim datiu en l'accepció psicològica del verb *interessar*. I l'aposta que fan pel règim diferent de dues accepcions psicològiques d'aquest verb té sentit, sempre que es tingui en compte que amb règim acusatiu no es tracta d'un verb AcExp amb capacitat de participar en l'alternança causativa, sinó d'un ús del verb en un context agentiu específic i amb un SPrep obligatori que representa l'estímul de la pretesa experiència psicològica: per diferenciar aquesta accepció de *interessar* dels verbs AcExp, l'etiqueto com a AcExp(*prep*). Els exemples que donen aquests autors presenten aquest context específic —cf. (343)—, i diversos diccionaris recullen una accepció psicològica del verb amb un argument experimentador acusatiu i un altre argument SPrep: 'fer despertar l'interès' (DUVC), 'fer néixer un interès' (GD62), 'fer néixer (en algú) un interès per una cosa o per una persona' (GLarC).⁴⁰⁹

Queda per explicar per què el verb *agradar* no participa en oracions com les del verb *interessar* de (371). Hi ha diverses diferències entre *agradar* i *interessar* que poden ajudar a comprendre aquest fet. L'ús pronominal d'aquests dos predicats no és idèntic.⁴¹⁰ Tot i que els diccionaris recullen que en la forma pronominal tots dos verbs participen en oracions que regeixen un SPrep, aquest context d'ús amb el verb *agradar* és poc freqüent (374)a —almenys en alguns dialectes—, a diferència d'un ús més habitual amb el verb *interessar* (374)b.

- (374) a. S'agradava d'explicar acudits verds als sopars.
b. S'interessa per la seva situació personal.

[exemples del DUVC]

que passa d'un sentit no psicològic transitiu a un sentit translàtic psicològic intransitiu «connotant idees de benefici o dany, plaer o disgust, etc.», amb un complement indirecte de «persona que rep quelcom».

⁴⁰⁹ Exemples: *Ha aconseguit interessar els alumnes en la literatura* (o bé *per la literatura*) (DUVC); *Aconseguir d'interessar els alumnes per la literatura* (GD62, GLarC).

⁴¹⁰ El verb *agradar* pot formar oracions reflexives no agentives, en què l'estímul i l'experimentador coincideixen en el mateix element referencial: *No m'agrado gens, en aquesta foto* (Rigau 1990: 17 (34)) i els exemples (132) de §3.2.2. Tot i que Belletti i Rizzi (1988: 296 (11b)) no accepten la interpretació reflexiva del verb *intreressare* de l'italià (**Io mi interesso*), el català permet fer aquesta construcció —cf. els exemples (135) de §3.2.2— i, per tant, els verbs *agradar* i *interessar* no es diferencien en aquest punt: són predicats DatExp(+pers) que poden formar un alternant SubjExp(refl). Per a una possible explicació d'aquest contrast amb l'opinió de Belletti i Rizzi, vegeu la nota 396 (§5.2.4.1).

Encara que no és una oració sinònima, molts parlants tendeixen a expressar la idea de (374)a amb una construcció estativa del verb DatExp *agradar*: *Li agradava explicar acudits verds als sopars*. En canvi, utilitzen sovint la construcció pronominal de (374)b del verb *interessar*: sembla una oració inacusativa d'un verb ergatiu pronominal, l'alternant intransitiu de l'alternança causativa, però no ho és. Entre altres raons, se'n diferencia perquè *interessar-se* {en/per} necessita formar oracions amb la presència obligatòria de l'estímul —representat per un SPrep o el pronom que el substitueix: **L'Arnau s'interessa* vs. *L'Arnau s'hi interessa*— i perquè accepta un subjecte experimentador agentiu o, almenys, volitiu (375) (cf. §2.2.5 i §6.4).⁴¹¹

- (375) a. *Interessa't una mica* {en el /pel} *que et dic, home!* [*imperatiu*]
 b. *Fes el favor d'interessar-te per l'assignatura.* [*acció voluntària*]
 c. *Es va interessar pel futbol* {per tal de / amb la intenció de} *tenir tema de conversa.* [*admet una clàusula de finalitat*]
 d. *L'Enric* {es va interessar {en/per} *la literatura durant una estona / s'està interessant* {en/per} *la literatura*}. [*test d'activitat amb l'adverbi durant o amb una oració progressiva de gerundi*]

Més que el significat prototípic dels verbs ergatius pronominals 'esdevenir + adjectiu psicològic' ('esdevenir interessat [tot sol, per si sol]'), *interessar-se* {en/per} té el significat d'una acció voluntària de l'experimentador com 'agafar interès' (376)a. Per això, quan l'experimentador deixa de ser l'agent volitiu per esdevenir l'objecte de l'oració amb un altre agent causa externa que confereix al verb el significat de 'fer agafar interès' —accepció AcExp(prep)—, el clític *-se* passa a ser un altre clític acusatiu compatible amb la nova situació semàntica i sintàctica de l'experimentador (376)b.⁴¹²

- (376) a. *La Maria s'interessa* {en/per} *la música clàssica.*
 b. *L'Enric intenta interessar-la* {en/per} *la música clàssica.* [*la = la Maria*]

⁴¹¹ Caldria aprofundir en l'estudi de l'alternança *L'Enric va interessar la Maria* {en / per} *la música clàssica* vs. *La Maria es va interessar* {en / per} *la música clàssica*. La presència obligatòria del SPrep en tots dos alternants i la capacitat de la variant pronominal d'acceptar un subjecte agent diferencia aquesta alternança de l'alternança causativa. En aquest treball la descriu com un dels tipus d'*alternança agentiva e/i*: cf. els exemples de (382)a¹-b¹ i l'explicació de l'apartat §5.2.4.3 (el primer alternant —com el de l'exemple— es pot construir amb el verb *interessar* conjugat en una oració triargumental).

⁴¹² Per a una explicació de Rigau (1990, 1994) sobre la funció sintàctica i semàntica del clític *es/se* en oracions com la de (376)a, aplicada a verbs com *agradar-se* (*de*), vegeu la nota 111 de §2.2.5.

El verb *agradar-se (de)* «es resisteix» a formar oracions agentives com les de (375) amb el significat ‘agafar grat’, tot i que no és impossible formar-les,⁴¹³ fet que pot explicar per què la llengua no ha afavorit l’ús freqüent d’oracions com la de (374)a. La dificultat de *agradar* per participar en oracions agentives pot explicar que oracions com la de (377)a siguin agramaticals, a diferència de (377)b. Hi influeix el significat lèxic del verb, que remarca la semàntica emotiva de *agradar* —a diferència de l’emotiva i intel·lectual de *interessar*—, a més de resistir-se a participar en una oració resultativa: una persona pot *estar* o *quedar interessada* {en/per} algú o una cosa i, en canvi, en l’ús general de la llengua és més marcat que *estigui* o *quedi agradada* d’algú o una cosa.⁴¹⁴

(377) a. *L’Enric ho va fer per agradar-la de la música clàssica.

b. L’Enric ho va fer per interessar-la {en/per} la música clàssica.

El verb *interessar* admet oracions simples no pronominals amb dues accepcions que presenten un règim diferent: *Li interessa aquest tema* (DatExp) i *El vaig interessar* {en/per} *aquest tema* (AcExp(pre)).⁴¹⁵ En canvi, el verb *agradar* només admet una accepció amb règim datiu en una oració simple (*Li agrada aquest tema*) i les raons de la impossibilitat de (377)a expliquen també la impossibilitat d’una oració simple com **El vaig agradar d’aquest tema*. Per acceptar un règim acusatiu, *agradar* necessita formar una subordinada en infinitiu amb un controlador agent que coincideix amb l’estímul de l’experiència psicològica, context en el qual es relaxa l’obligatorietat del datiu: cf. (370)a. La incompatibilitat entre un agent nominatiu i un experimentador datiu no permet l’oració **Li vaig interessar* {en/per} *aquest tema* i explica parcialment que *agradar* admeti un acusatiu quan el context és agentiu, però cal aclarir per què admet aquest fenomen només en un context concret d’una clàusula subordinada.

És un fenomen que pot estar relacionat amb una de les funcions menys prototípiques del datiu indicada per Ynglès (2011: 113-114) i recollida a l’apartat §3.2.4: assenyalar una disminució de la transitivitat, entesa com una disminució de l’afectació de l’objecte

⁴¹³ El verb *agradar-se (de)* pot formar oracions que semblen agentives en algun context específic: *L’Arnau* {es va *agradar de passejar amb la Maria durant una estona* / *s’està agradant de passejar amb la Maria*}. Cf. també els exemples de (73) de §2.2.5. Per a més informació, vegeu §2.2.5 i §6.4, on defenso el caràcter agentiu dels verbs SubjExp(pr-prep)_A.

⁴¹⁴ No és impossible la semàntica resultativa de *agradar-se de*: vegeu els exemples d’ús dialectal o de català menys modern de (625) (cf. §6.4.2).

⁴¹⁵ Cf. els exemples de (344)a/d/e (cf. §5.2.4.1).

verbal per part de la predicació que el verb expressa. Segons aquesta funció, en les oracions amb dos participants (habitualment animats) l'elecció del cas acusatiu o del cas datiu per a l'objecte indicaria un grau d'afectació diferent: més elevat amb cas acusatiu —afectació d'un pacient, que sovint s'ha relacionat amb la transitivitat prototípica— i menys elevat amb cas datiu. És la necessitat de «discriminar entre interaccions energèticament asimètriques, amb efectes en el pacient, o més atenuades» (Ynglès 2011: 114). El sistema de col·locació dels clítics catalans pot fer transparent una hipòtesi possible, en la mesura que els clítics se situen habitualment davant el verb, excepte quan el verb català és una forma d'infinitiu, gerundi o imperatiu. La hipòtesi és que quan l'objecte verbal no està representat per un SN ple, sinó per un clític, el català tendeix a rebutjar el clític datiu postverbal si té la funció d'assenyalar l'afectació (disminuïda) de l'objecte; en canvi, reserva aquesta posició per al clític acusatiu, el clític que assenjala de forma prototípica una entitat afectada plenament. També reserva aquesta posició per als clítics acusatius i datius amb funcions diferents de la d'assenyalar l'afectació de l'objecte.⁴¹⁶

Quan un verb que sol participar en oracions estatives amb un datiu «afectat» (com els verbs DatExp) és un infinitiu subordinat a una clàusula agentiva, aleshores l'infinitiu es resisteix a dur el clític datiu d'afectació (disminuïda), perquè només pot estar col·locat en la posició postverbal i en aquesta posició tenen preferència els clítics d'acusatiu, que indiquen afectació plena. L'oració amb datiu pot ser gramatical, però sona estranya i hi pot aparèixer la vacil·lació en el règim: cf. els exemples de (365) i (366). A continuació recullo unes quantes dades que poden avalar aquesta hipòtesi.

a) En una oració en què l'infinitiu participa en una forma verbal conjugada —com pot ser amb un verb en perfet perifràstic— hi ha un contrast entre la funció prototípica del datiu d'assenyalar destinació (378)a i la menys prototípica d'assenyalar afectació (378)b. La construcció tindrà uns trets aspectuals determinats, que en el cas dels verbs DatExp (378)b indicaran que es tracta d'una oració estativa.

(378) a. Vaig donar-li el regal (a la Rosina).

b. ~Va agradar-li el regal (a la Rosina). → (A la Rosina) Li va agradar el regal.

⁴¹⁶ Per exemple, els clítics datius postverbals de destinació (*Procura enviar-li un regal*) o possessius (*Procura agafar-li la mà*) són plenament acceptables.

Tot i que l'oració inicial de (378)*b* és perfectament gramatical,⁴¹⁷ sona més natural amb el clíctic datiu davant el verb. La hipòtesi que he formulat permet explicar per què les oracions amb verbs DatExp, en què el clíctic datiu assenyala l'afectació (disminuïda) de l'objecte, són amb ordre neutre OVS quan l'objecte experimentador està representat per un clíctic. A més d'altres motius (cf. §2.2.4.1), aquesta funció pot ajudar a explicar per què el clíctic datiu és obligatori en la posició preverbal, encara que l'experimentador també hi sigui present representat per un SN ple preverbal, a diferència de l'absència opcional de clíctic quan el SN ple experimentador és postverbal (cf. §3.1.3.2.1 i §3.1.4 *in fine*).⁴¹⁸ També pot influir en el fet que el clíctic datiu es faci molt necessari encara que l'experimentador estigui representat per un interrogatiu o un relatiu.⁴¹⁹ A més, és una nova dada que dóna suport a l'afirmació que l'argument datiu preverbal d'aquestes construccions no és un element desplaçat, sinó que és al seu lloc (cf. §4.2).

b) Les formes de gerundi i imperatiu imposen trets aspectuals d'esdeveniment a les oracions en què participen. Entre els tests aspectuals per indicar que una oració és estativa hi ha la impossibilitat de participar en una oració progressiva de gerundi o en una oració imperativa. Si hi ha un objecte verbal representat per un clíctic postverbal, habitualment serà o bé un clíctic acusatiu (379)*a* o un de datiu que no indiqui afectació sinó altres funcions del datiu, com destinació (379)*c* o possessió inalienable (379)*d*. Els verbs DatExp, en canvi, solen formar oracions estatives (379)*b*.

- (379) a. Estem construint-les a poc a poc (les cases); Pengeu-lo a la paret (el quadre).
 b. ^{??}Estava important-li el que deies; *Reca-li!
 c. Estava enviant-li missatges (a l'Ismael); Passa-li la pilota (a l'Ismael).
 d. Estava tallant-li els cabells (a la Rosina); Agafa-li la mà (a la Rosina).

c) Quan un verb que participa en oracions estatives amb datius «afectats» (com els verbs DatExp) és un infinitiu que no té la capacitat d'imposar els trets aspectuals a l'oració, pot participar en oracions no estatives perquè la construcció amb un verb modal o

⁴¹⁷ De fet, el DIEC2 recull un exemple genèric d'un verb DatExp en infinitiu amb un clíctic datiu postverbal: *Repugnar-li a algú de fer una cosa*.

⁴¹⁸ Exemple en perfet perifràstic i sense clíctic: *La seva actitud va plaure a les senyores* (NDA).

⁴¹⁹ Exemple: *A qui (li) pot agradar això?* (Rigau 1990: 15 (27a)). Sobre la duplicació de clíctic en oracions amb un datiu relatiu o interrogatiu, vegeu les referències recollides a la nota 105 de §2.2.4.1.

similar li ho permet. Aleshores, en una oració agentiva es resisteix a dur el clíctic datiu d'afectació (disminuïda), perquè només pot estar col·locat en la posició postverbal i en aquesta posició tenen preferència els clítics d'acusatiu, que indiquen afectació plena. L'oració amb datiu pot ser gramatical, però sona estranya, i tendim a construir-la d'una altra manera (380).

- (380) a. ~Vés i {procura / intenta / aconsegueix} agradar-li tant com puguis → Vés i {procura / intenta / aconsegueix} que li agradis tant com puguis.
 b. ~Procura no desagradar-li quan parlis → Procurar parlar de manera que no li desagradis.

No és una afirmació taxativa, ja que podem trobar les oracions agentives de (359) (cf. §5.2.4.1) i construccions amb el clíctic *li* en què l'infinitiu fa la funció de complement de l'adjectiu (381)a o és de referència genèrica no agentiva en la definició d'un verb al diccionari (381)b. Però almenys aquesta hipòtesi explicaria per què es pot produir la vacil·lació en el règim verbal.

- (381) a. [...] aquesta, remarcant l'expressió severa del seu rostre i desitjosa de plaure-li [...] va canviar del tot el seu tarannà exterior i fins la seva íntima disposició. [Tolstoi 1985: 355]
 b. **disgustar** [...] 2 tr. [LC *no disgustar una cosa a algú a*) Agradar-li. *Aquest vi és bonet: no em disgusta.* [DIEC2]

5.2.4.3. Les alternances del verb interessar

El verb DatExp *interessar* 'ser interessant' participa en una alternança específica amb un alternant AcExp(pre) *interessar* {en/per} 'fer agafar interès'. Com que aquest alternant es presenta en contextos oracionals agentius, en què un agent és el subjecte oracional de *interessar* o sovint controla el subjecte del verb *interessar* en infinitiu, anomeno aquesta alternança com a *alternança agentiva/estativa*, per la capacitat de l'alternant AcExp(pre) de presentar-se en contextos oracionals agentius en contrast amb les oracions estatives de l'alternant DatExp. Gràcies a l'alternant agentiu AcExp(pre), el verb *interessar* presenta una característica idiosincràtica que no és habitual en els verbs DatExp: pot expressar l'estat resultant d'un canvi. Ara bé, igualment que els verbs DatExp, és inseparable de l'estímul de l'experiència psicològica i, a diferència dels verbs AcExp i dels ergatius pronominals, aquest estat resultant sempre ha de presentar un SPrep obligatori: *estar o quedar interessat* {en/per} *algú o una cosa*. Alhora, l'alternant AcExp(pre) *interessar* {en/per} 'fer agafar interès' no

només alterna amb l'alternant DatExp *interessar* 'ser interessant', sinó també amb l'alternant SubjExp(pr-prep)_A *interessar-se* {en/per} 'agafar interès', perquè entre tots tres alternants no hi ha un canvi de SVb.⁴²⁰

A l'hora de buscar un nom per a l'alternança entre l'accepció AcExp(pre) *interessar* {en/per} i l'accepció SubjExp(pr-prep)_A *interessar-se* {en/per}, sorgeix un aspecte per aclarir. Podríem denominar-la *alternança agentiva/volitiva*, però fins ara he defensat que a l'alternant SubjExp(pr-prep)_A l'experimentador també és un agent (cf. §2.2.5), i aquest nom podria crear confusió. Això vol dir que totes dues construccions presenten un agent, però que es tracta de dos tipus diferents d'agents (382)*a*¹-*b*¹. L'alternant AcExp(pre) presenta un agent extern o agent_E (extern a l'experimentador), una causa externa activa en posició estructural d'argument extern; l'alternant SubjExp(pr-prep)_A presenta un agent intern o agent_I (és el mateix experimentador), una causa interna activa en una posició estructural per aclarir (cf. §6.4); i s'esdevé el mateix amb un verb AcExp com *avergonyir* o un verb AcExp(ce) com *complaure* (tots dos amb un agent_E),⁴²¹ que tenen un alternant SubjExp(pr-prep)_B amb un agent_I (382)*a*^{2/3}-*b*^{2/3}. A més, a l'apartat §2.2.1 he plantejat que algun verb SubjExp presenta un experimentador agent —verbs Subj(ag)Exp—, i també es tractaria d'un agent intern o agent_I, d'una causa interna activa en posició estructural d'argument extern:⁴²² verbs com *compadir* i *enyorar* presenten un alternant SubjExp(pr-prep)_B *compadir-se de* i *enyorar-se de*, també amb un agent intern o agent_I (383).⁴²³ Aquesta descripció serveix per anomenar dues noves alternances: la del verb *interessar* AcExp(pre)-SubjExp(pr-prep)_A i la dels verbs *avergonyir* AcExp-SubjExp(pr-prep)_B o *complaure* AcExp(ce)-SubjExp(pr-prep)_B com a *alternança agentiva externa/interna* o *agentiva e/i* (382), i la d'uns quants verbs

⁴²⁰ Aquest alternant SubjExp(pr-prep)_A *interessar-se* {en/per} també explica que el verb *interessar* pugui expressar l'estat resultant d'un canvi (cf. §6.4.2). Com que en determinats usos dialectals o més antics, uns quants verbs DatExp (*agradar*, *desagradar*, *plaire*) presenten un alternant SubjExp(pr-prep)_A, també hi ha contextos específics menys habituals en què aquests verbs poden expressar l'estat resultant d'un canvi: cf. els exemples de (625)-(627) a §6.4.2 i les notes 404 i 414.

⁴²¹ Per a la posició estructural com a argument extern del subjecte dels verbs AcExp/AcExp(ce), dels verbs SubjExp(pr-prep)_{A/B} i del verb AcExp(pre), vegeu §6.2.2, §6.4.3 i §6.5, respectivament.

⁴²² Per a aquesta caracterització semàntica i estructural, vegeu la nota 727 de §6.8.

⁴²³ Segons el DNV, el DUVC i el GDLC, l'accepció SubjExp(pr-prep)_B de *complaure* regeix la preposició *en*: *Es complau en els èxits dels amics* (DNV); *Com pots complaure't en les desgràcies dels altres?* (DUVC); *Es complau en la seva desgràcia* (GDLC). El DIEC2, en canvi, dona exemples amb la preposició *en* i amb altres preposicions (*de* i *amb*): *És un home que es complau en el seu error*; *Es complaurà d'un regociament tan afectuós*; *L'adolescent es complia amb la companyia de les noies*.

Subj(ag)Exp amb un alternant SubjExp(pr-prep)_B —*compadir, enyorar*— com a *alternança agentiva interna/interna o agentiva i/i* (383).⁴²⁴

(382) Alternances agentives e/i

a ¹ . [La Maria] _E vol interessar la Núria {en/per} l'escalada.	[alternant AcExp(pre)]
b ¹ . [La Núria] _I s'interessa {en/per} l'escalada.	[alternant SubjExp(pr-prep) _A]
a ² . [La Maria] _E avergonyeix la Núria.	[alternant AcExp]
b ² . [La Núria] _I s'avergonyeix del que ha fet.	[alternant SubjExp(pr-prep) _B]
a ³ . [La Maria] _E complau la Núria.	[alternant AcExp(ce)]
b ³ . [La Núria] _I es complau en els teus èxits.	[alternant SubjExp(pr-prep) _B]

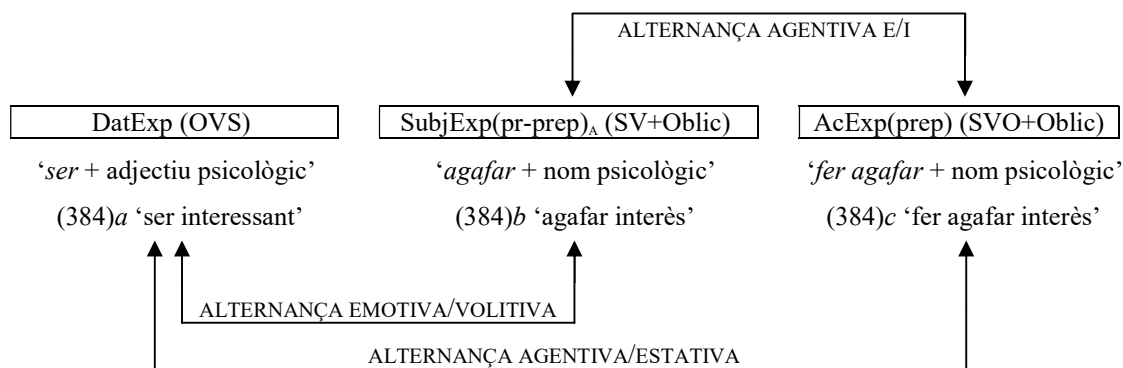
(383) Alternances agentives i/i

a. [La Núria] _I {compadeix / enyora} la Maria.	[alternant Subj(ag)Exp]
b. [La Núria] _I {es compadeix / s'enyora} de la Maria.	[alternant SubjExp(pr-prep) _B]

A (384) recullo la triple alternança del verb *interessar* amb els alternants DatExp, SubjExp(pr-prep)_A i AcExp(pre).

(384) Triple alternança del verb *interessar*

a. A la Núria li interessa l'escalada.	[alternant DatExp (OVS)]
b. La Núria s'interessa {en/per} l'escalada.	[alternant SubjExp(pr-prep) _A (SV+Oblic)]
c. La Maria vol interessar la Núria {en/per} l'escalada.	[alternant AcExp(pre) (SVO+Oblic)]

Hi ha uns quants diccionaris que no presenten l’accepció psicològica AcExp(pre) de *interessar*, però recullen una altra accepció transitiva amb un SPrep obligatori (excepte a l’exemple del DCVB) i una semàntica no psicològica (385). És una semàntica del verb

⁴²⁴ Els verbs *compadir* i *enyorar* presenten un comportament divers quan formen un alternant pronominal sense SPrep obligatori, reflexiu el primer i ergatiu pronominal el segon: cf. els exemples de (84)c i (85)c a §2.2.5.

que s'utilitza poc actualment i podria ser pertinent esbrinar en un estudi diacrònic si l'accepció psicològica actual 'fer agafar interès' s'origina en aquesta altra accepció, amb experimentador acusatiu i SPrep obligatori, seguint un procés paral·lel al que Ruaix (1994: 82-83) suggereix per a l'evolució de l'accepció psicològica amb experimentador datiu dels verbs *importar* i *interessar* (cf. l'inici de l'apartat §5.2.4.1).⁴²⁵

- (385) a. 'Associar en un negoci o fer participar en les conseqüències bones o dolentes d'una cosa'. [...] *Un amich nostro ha trobat sa manera d'interessar es patrons catalineros*, Ignor. 36. [DCVB]
 b. 'Associar (algú) al profit d'un negoci'. *Va voler interessar els seus obrers en la nova fàbrica*. [DIEC2]
 c. 'Fer participar (a algú) en un negoci o en un assumpte propi'. *Va aconseguir interessar-lo en el seu projecte*. [DNV]
 d. 'Fer participar algú en un negoci, afer, propi'. *Va voler interessar els seus obrers en aquell negoci*. [GDLC]

Només queda fer una proposta d'entrada al diccionari del verb *interessar* no pronominal, amb les accepcions de significat psicològic. Considero que no hi ha un canvi de SVb del verb *interessar* quan s'utilitza com a DatExp i quan s'utilitza com a AcExp(pre): per tant, els correspondria dues subentrades d'una mateixa accepció. D'acord amb la subaccepció psicològica estativa de *interessar* amb datiu, proposo la definició transparent 'ser interessant o de l'interès' (386)a. La subaccepció 'fer agafar interès' seria la corresponent a l'ús del verb amb acusatiu i un SPrep obligatori (386)b.

- (386) a. 1 1. **interessar (a algú)** Ser interessant o de l'interès. *Els programes de cuina interessen. A en Joan li interessa la història*.
 b. 1 2. **interessar [algú] [en / per algú o en / per una cosa]** <algú> Fer agafar interès. *Ho va fer per interessar-lo en la música clàssica*.

5.2.5. Els verbs molar i estranyar

A la taula 5 de §3.1.1 hi apareixen els vuit verbs psicològics el règim dels quals presenta més discussió en els reculls lexicogràfics. Amb les proves recollides a (268) i

⁴²⁵ Un dels exemples d'oració transitiva de semàntica no psicològica de *interessar* que Ruaix (1994) recull és *Va voler interessar els seus obrers en aquell negoci*. És el mateix exemple del GDLC de (385)d, una oració transitiva que regeix un SPrep.

(269) de §5.1 s'intueix el règim datiu dels verbs *agafar*, *apetir*, *esperar* i *molar*. El comportament de les dues accepcions psicològiques del verb *picar* en les proves (270)-(271) (cf. §5.1) també ha servit per provar que unes condicions com les de les CROE preveuen que una accepció regeixi acusatiu i l'altra datiu. Al llarg d'aquest treball he defensat amb altres argumentacions el règim datiu dels verbs *agafar*, *apetir* i *esperar*, tot i que no els considero verbs emotius DatExp (cf. §3.2.5). Pel que fa a *concernir*, a §2.1.3 *in fine* argumento que tampoc és un verb psicològic emotiu. Just en els apartats anteriors he presentat les dades dels verbs *encantar* (§5.2.3) i *interessar* (§5.2.4).

Dels vuit verbs de la taula 5 (cf. §3.1.1), queden per comentar *molar* i *estranyar*. L'accepció psicològica del verb *molar* només apareix recollida al DUVC (amb l'única accepció d'‘agradar’, amb règim acusatiu) i al GD62 (a la quarta accepció ‘anar bé, escaure, agradar’, amb règim datiu). El DIEC2, el GDLC i el DCVB recullen diverses accepcions transitives no psicològiques de *molar*, com a ‘esmolar’ i ‘caragolar una corda formant mola’; el DCVB també inclou l'accepció ‘moldre’.

A més de la prova de (269) (cf. §5.1), el fet que tant el DUVC com el GD62 indiquin que el verb *molar* psicològic és un sinònim de *agradar* és orientatiu del règim que ha de tenir i penso que no ofereix gaire controvèrsia el règim datiu d'aquest verb.⁴²⁶ De fet, Ginebra (2003: 17), coautor del DUVC, reconeix que *molar* hauria d'anar amb datiu i en recull un exemple: *Li mola la música màquina*. Segons la Neolosfera (30/7/2015),⁴²⁷ l'ús intransitiu del verb *molar* com a ‘agradar’ és un manlleu de l'espanyol, alhora manllevat del caló, que s'utilitza en registres informals i col·loquials. Marín (2015: 12) inclou el verb *molar* dins la llista dels pocs verbs DatExp de l'espanyol (quinze, en total).⁴²⁸

El verb *estranyar* necessita un comentari més extens. Crida l'atenció que el DNV, el GDLC, el GLarC, el GD62 i el NDA l'etiquetin d'intransitiu amb la definició ‘causar estranyesa’. Per la definició, sembla que hauria de ser un verb causatiu de canvi d'estat que pot participar en l'alternança causativa (*Això estranya en Jaume; En Jaume*

⁴²⁶ Al DCC apareix el verb *molar* amb l'accepció ‘agradar, estar bé’, però sense marques del règim gramatical. Tampoc se'l pot deduir dels tres exemples que recull, dos amb usos absoluts del verb i un tercer amb objecte experimentador de primera persona (*Aquest autor em mola molt*).

⁴²⁷ <<https://neolosfera.wordpress.com/2015/07/30/molar/>> (consulta: novembre del 2015)

⁴²⁸ A la nota 91 de §2.2.4 hi apareix la llista de verbs DatExp de l'espanyol, segons Marín (2015).

s'estranya); però —sorprenentment, si només tenim en compte la definició— hi queda etiquetat d'intransitiu, amb els exemples següents: *Això li ha estranyat molt* (DNV); *A les noies, els estranya aquest comentari*,⁴²⁹ *Això m'ha estranyat molt* (GDLC); *Li estranya que no hagi vingut* (GLarC, GD62); *Això li ha estranyat molt, A les noies els estranya aquest comentari* (NDA). EL GLarC afegeix una mica més d'informació en la definició: 'causar en algú, en un grup, un efecte d'estranyesa, de sorpresa'.

La definició del DUVC en la mateixa accepció d'aquest verb és 'causar estranyesa o resultar estrany', alhora amb un verb causatiu de canvi d'estat (*causar*) i un d'estatiu (*resultar*). El DUVC deixa totalment opcional el doble règim acusatiu/datiu del verb *estranyar*, amb els exemples següents: *No m'estranyaria gens que fos així. Al Xavi l'estranya molt que l'Emma no hagi dit res* (o bé *li estranya molt que l'Emma no hagi dit res*) (DUVC).⁴³⁰ En canvi, el DIEC2 presentava fins a l'abril del 2017 un tractament «més coherent» del verb *estranyar* si només tenim en compte que a la definició 'causar estranyesa' hauria de correspondre un règim transitiu (com també fa el DCVB), tot i que s'hi trobava a faltar un exemple amb objecte experimentador de tercera persona (387). Amb les modificacions del DIEC2 en línia (abril del 2017), l'entrada del verb *estranyar* presenta una opcionalitat absoluta del règim acusatiu i datiu amb una mateixa definició del verb i en dos exemples idèntics que presenten un clític de tercera persona (388),⁴³¹ un tractament similar al que fa el DUVC.

(387) 2 1 tr. [LC] Causar estranyesa (a algú). *Això m'ha estranyat molt.*

[DIEC2: versió anterior a l'abril del 2017]

(388) a. 2 1 tr. [LC] Causar estranyesa (a algú). *Això l'ha estranyat molt.*

b. 2 3 intr. [LC] Causar estranyesa a algú. *Això li ha estranyat molt.*

[DIEC2: modificació del 5 d'abril del 2017]

Juntament amb les proves de (268) (cf. §5.1), he fet proves addicionals a (354) (cf. §5.2.4.1), que indiquen la capacitat del verb d'expressar l'estat final resultant d'un canvi i que teòricament avalarien el règim acusatiu de *estranyar* segons les primeres versions

⁴²⁹ Pel que fa a la coma del GDLC que separa *A les noies* de la resta de l'oració, cf. la nota 179 de §3.1.3.2.3 i l'apartat §4.2; el NDA recull el mateix exemple sense coma.

⁴³⁰ Ginebra (2003: 17), coautor del DUVC, proposa el règim datiu per al verb *estranyar*.

⁴³¹ A diferència dels verbs *encantar*, *molestar* i *preocupar*, no he trobat cap referència a la GIEC sobre l'acceptació recent del règim datiu per al verb *estranyar* en el DIEC2 (abril del 2017).

de les CROE (sense tenir ara en compte si accepta un agent), com a mínim en una de les possibles accepcions psicològiques del verb. Per això també sorprèn que —excepte el DNV i el DCVB, amb una altra accepció psicològica transitiva, però amb subjecte experimentador⁴³²— gairebé tots els diccionaris esmentats només recullin una única accepció psicològica de *estranyar* ‘causar estranyesa’ amb objecte experimentador, sempre amb règim datiu (excepte en el cas del DCVB i de la versió anterior del DIEC2). Una posició tan majoritària dels diccionaris a favor del règim datiu de *estranyar*—tot i ser conscients de ser un ús no normatiu i contradir el DIEC2 en aquell moment— és una dada de molt de pes, també avalada per diversos lingüistes i per la intuïció dels parlants, als quals sovint es fa estrany sentir aquest verb usat amb règim acusatiu.⁴³³

Solà (1999: §104), comenta i critica amb voluntat didàctica l’entrada d’un diccionari (no esmenta quin) «ESTRANYAR *v tr* Allunyar (algú) del seu país, d’una companyia, etc. || Causar estranyesa (a algú). Això m’ha estranyat molt». La idea de l’article és corregir amb ajuda del diccionari les paraules en cursiva d’una hipotètica oració d’un alumne «...i si *algú li estranya* aquesta opinió, només cal que...», la qual, coherentment amb el diccionari, hauria de ser «...i si *a algú l’estranya* aquesta opinió...», amb règim acusatiu. A més d’altres observacions criticables del diccionari —com l’ús d’un clític de primera persona *m’* a l’exemple—, Solà en fa una de relacionada amb el règim del verb.

Aleshores més d’un alumne arrufarà el nas: trobarà raríssim de dir «*l’estranya*», car tothom diu «*li estranya*». [...] ¿què hem de pensar quan la informació d’un diccionari xoca frontalment amb la intuïció, amb l’ús corrent? [...] No crec que hi hagi cap diccionari al mercat amb tanta voluntat didàctica: vull dir que pretengui que el professor l’utilitzi per il·lustrar com no ha de ser un diccionari (Solà 1999: §104).

Caldrà buscar alguna raó idiosincràtica que ajudi a explicar el comportament aparentment «anòmal» d’aquest verb. Si el verb regeix datiu, és adequada la definició ‘causar estranyesa’ de la majoria de diccionaris? Si la definició és correcta, hi ha més d’una accepció psicològica del verb que justifiqui un altre règim? Si no és un verb causatiu de canvi d’estat amb acusatiu, per què ens confonen les proves de (268) (§5.1) i

⁴³² La definició del DNV és ‘trobar estranya (alguna cosa) perquè és nova o per la falta de costum’. La del DCVB és ‘trobar estrany’.

⁴³³ He consultat algun diccionari més per comprovar aquesta quasi unanimitat en el règim i la definició de *estranyar*: el DPUV, el DV i el DLCM l’etiqueten com a intransitiu amb la definició ‘causar estranyesa’. En canvi, el VDGLC l’etiqueta com a transitiu també amb la definició ‘causar estranyesa’.

(354) (§5.2.4.1), que indiquen la capacitat del verb d'expressar l'estat final resultant d'un canvi? De fet, Ramos (2004a: 131-132) defensa que el verb *estranyar* difícilment pot ser agentiu-causatiu i en recull l'exemple ^{??}*El pare estranya la mare*, que els parlants preferirien construir en forma pronominal: *El pare s'estranya de la mare* (cf. Ramos 2004a: 132, nota 12).⁴³⁴

Jané (1980c) afirma que el verb *estranyar* s'ha introduït amb força al llenguatge col·loquial i epistolar actual, en comparació amb l'ús que tenia abans, amb un canvi de significat. Indica que la definició pròpia d'aquest verb és (era) 'causar estranyesa', però que cal destriar el concepte de *estranyesa* del de *dubte*, afins però no sinònims «car en podem sentir [d'estranyesa] d'un fet del qual tenim la certesa total». El verb hauria anat canviant progressivament de significat cap al segon concepte.

A força d'usar el verb *estranyar* per a manifestar el sentiment que ens causava un fet insòlit o singular, aquest verb ha anat adquirint, en l'expressió popular, el significat de «dubtar» i són molts, efectivament, els qui quan diuen *M'estranya* volen significar, en realitat, «No m'ho crec» (Jané 1980c).

Jané assenyala que el significat tradicional del verb és «l'únic, fins ara, que li reconeixen els diccionaris» i que hi ha una raó de cortesia subconscient en l'abandó del sentit originari del predicat: evitar ser mal interpretats i que l'interlocutor s'ofengui perquè pensi que amb el verb *estranyar* posem en dubte les seves afirmacions. Per això, expressem el sentit de 'causar estranyesa' amb altres verbs.

[...] *admirar, meravellar, desconcertar* i, molt especialment, *sorprendre*, que segurament és el seu equivalent més exacte i adequat. Sense oblidar, però, la locució verbal o perífrasi *fer quedar parat*, tan popular i genuïna, que no sol comportar cap matis de dubte sinó que, ben altrament, expressa sorpresa o estranyesa per un fet que s'admet com a ben cert (Jané 1980c).

Aleshores, més que un verb emotiu, *estranyar* seria un verb amb una semàntica psicològica intel·lectual, no pas emotiva, no seria ni un verb AcExp ni un verb DatExp. Jané el situa com un verb de dubte (o *dubtar*). Podem fer-ne la comprovació substituint el verb en els exemples dels diccionaris que hem vist, tenint en compte que amb el verb *dubtar* l'experimentador passa a ser el subjecte oracional.

⁴³⁴ Cal tenir en compte que hi ha un canvi d'experimentador en aquests dos exemples de Ramos: a la primera oració l'experimentador és *la mare*; a la segona oració l'experimentador és *el pare*.

- (389) a. Això {l'/li} ha estranyat molt. [DIEC2]; Això li ha estranyat molt [DNV, NDA]; Això m'ha estranyat molt [GDLC] → {Ha/He} dubtat molt d'això.
- b. A les noies(,) els estranya aquest comentari. [GDLC, amb coma; i al NDA sense coma] → Les noies dubten d'aquest comentari.
- c. Li estranya que no hagi vingut. [GLarC, GD62] → Dubta que no hagi vingut.
- d. No m'estranyaria gens que fos així. [DUVC] → No dubtaria gens que fos així.
- e. Al Xavi l'estranya molt que l'Emma no hagi dit res (*o bé* li estranya molt que l'Emma no hagi dit res). [DUVC] → El Xavi dubta molt que l'Emma no hagi dit res.

A les oracions de (389) les substitucions per *dubtar* no són totalment sinònimes de les oracions amb *estranyar*. A més del canvi sintàctic, hi ha matisos semàntics difícilment traslladables d'un verb a l'altre i podríem considerar que el verb té algun altre significat: probablement no és tan fàcil de separar la semàntica relacionada amb l'estranyesa de la semàntica relacionada amb el dubte que pot denotar el verb *estranyar*. Una consulta al DPCLC, diccionari que pretén recollir altres significats complementaris de les entrades lèxiques, prescindint dels més generals (cf. DPCLC: 29), aporta la informació de (390).

- (390) ESTRANYAR *dubtar, expressió, negació, pensar, sorprendre* [mots clau de l'índex] Ocórrer, una cosa, de manera diferent de com es preveia (*Val-Men-Mall*). | SIN: **Sorprendre, fer estrany, venir de nou.** || Ex: *Està molt bé el teu noi: no estranyis que no es casi. Tothom se n'estranyava, que l'Amadeu hagués guanyat la copa. M'estranya que encara no hagin arribat. A –El mes que ve, tots farem vaga. B – M'estranya! (=poc ho crec).* [DPCLC]

A (390) hi ha diversos aspectes semàntics, relacionats no només amb el dubte, sinó també amb la previsió o suposició, la creença o opinió i, en general, amb operacions intel·lectuals; però altres matisos semàntics tenen relació amb expressions psicològiques emotives: 'sorprendre', 'fer estrany', 'venir de nou' (com una de les definicions del verb *DatExp xocar*). És difícil destriar en el verb *estranyar* entre tots aquests significats i probablement els engloba tots. En les tres oracions de (391) mostro el contrast entre la semàntica menys emotiva de (391)a —d'una actitud flegmàtica i freda— i la semàntica més emotiva de (391)b-c (progressiva en l'emoció entre els dos últims exemples).

- (391) a. Estranyada que la insultessin, la Glòria va pensar com respondre.
- b. Sorpresa que la insultessin, la Glòria es va posar nerviosa.
- c. Impressionada que la insultessin, la Glòria es va posar a plorar.

Però cal tenir en compte que determinats verbs psicològics que he descrit com a «emotius» poden tenir una semàntica menys emotiva que d'altres: l'etiqueta *emotiu* vol

ser un recurs terminològic on encabir un determinat grup de verbs amb contingut psicològic més o menys emotiu i poder diferenciar-los d'altres predicats: cf. §2.3. Com *estranyar*, el verb *interessar* també és menys emotiu que altres predicats psicològics, però el comportament d'aquest predicat permet classificar-lo dins un subgrup dels verbs psicològics emotius, com a DatExp (cf. §5.2.4). Cal veure, per tant, si el comportament de *estranyar* permet encabir-lo dins un subgrup dels predicats psicològics emotius.⁴³⁵

El verb *estranyar* sembla que tingui totes les característiques per regir acusatiu: definició amb [*causar* + nom psicològic (*estranyesa*)], la possibilitat d'expressar l'estat final d'un canvi (392) —cf. (268) de §5.1 i (354) de §5.2.4.1—, i l'existència d'un alternant ergatiu pronominal característic de l'alternança causativa 'esdevenir estranyat [tot sol, per si sol]' (393).

- (392) a. En Lluís està estranyat (del que hem dit).
b. Estranyat (del que dèiem), en Lluís va callar.
c. La Laia ens va mirar estranyada (del que dèiem).
d. La Laia ha quedat estranyada (del que hem dit).
- (393) a. Ens hem estranyat quan ho ha dit. [DUVC]
b. El capità Malaspina no s'ha estranyat, sembla que ho tenia en compte, que formava part de les seves previsions. [Torró 2010: 156]
c. El que m'ha fet gràcia ha estat la reacció del quiosquer. S'ha estranyat i m'ho ha dit: "un d'esports?"⁴³⁶
d. S'ha estranyat una mica, però de seguida s'ha apropiat per regalar-li un somriure d'orella a orella.⁴³⁷

Com passava amb la definició 'causar dolor (anímic)' d'una accepció del verb *doldre* — que després he canviat i he definit com a 'ser dolorós (anímicament)' (cf. §5.2.2)—, la definició 'causar estranyesa', o la conceptualització equivalent, pot explicar que trobem expressions en què els usuaris de la llengua utilitzen el verb *estranyar* amb acusatiu (394). Tot i així, no es pot descartar que un assessor lingüístic hagi pogut intervenir en

⁴³⁵ Hi ha dues proves que permeten classificar el verb *estranyar* com a psicològic emotiu. D'una banda, no admet SNe postverbals: **A la Glòria li estranyen {notícies/actituds/afirmacions}*. De l'altra, es pot construir sense experimentador: cf. (476)a de §6 i l'exemple de la nota 181 a §3.1.3.3. Queda per destriar quin tipus de predicat és dins els verbs psicològics emotius amb objecte experimentador.

⁴³⁶ <<http://blocs.mesvilaweb.cat/vicent/?p=13405>> (consulta: novembre del 2015)

⁴³⁷ <<http://relatsencatala.cat/conversa/bona-nit-oasiers-i-oasieres/370359>> (consulta: novembre del 2015)

algun dels exemples de (394), coneixedor de la indicació normativa sobre el verb *estranyar* com a transitiu en aquell moment (versió del DIEC2 anterior al 2017).

- (394) a. A l'amo ni tan sols l'ha estranyat trobar-se, penjat a l'espatlla, un rifle de caça major dels més potents. [Castellana i Sangrà 2006: 56]
- b. No l'ha estranyat que les 2.100 entrades posades a la venda s'esgotessin ràpid. [El Periódico de Catalunya, 21 de juliol del 2015]
- c. Ha denunciat [...] que l'ha estranyat la celeritat de l'administració per fer front a la indemnització a l'empresa. [TV3, 3alacarta, 14 d'octubre del 2014]
- d. Segons Bote l'ha estranyat el moment i la celeritat amb la que [sic] s'ha produït el nou nomenament del nou gerent del Consorci Sanitari. [mataroradio.cat, 29 de juny del 2015]
- e. Ha manifestat que l'estranya que "es produeixin manifestacions tan greus i mai hagi hagut una instrucció". [Diari de Girona, 7 d'abril del 2015]
- f. L'escriptor també ha comentat que no l'estranya que es pugui trobar a faltar l'erotisme "de qualitat" a la literatura actual. [Ara, 16 d'abril del 2015]
- g. L'estranya que Del Bosque no l'hagi cridat cap vegada? [L'Esportiu, 23 de maig del 2013]
- h. Afirmar que, per tant, no l'estranya que li hagin ofert una nova feina. [Consell Municipal del Districte de Gràcia 2013, 2 de juliol de 2013, 3/43]
- i. El portaveu d'aquest sindicat afirma que l'estranya que succeeixi el que denuncien els empresaris. [Diari d'Andorra, 14 d'agost del 2010]

Com en la hipotètica accepció 'causar dolor (anímic)' del verb *doldre* (cf. §5.2.2), el verb *estranyar* sembla que permet les dues descomposicions semàntiques de Cabré i Mateu (1998: 75-76) (395).

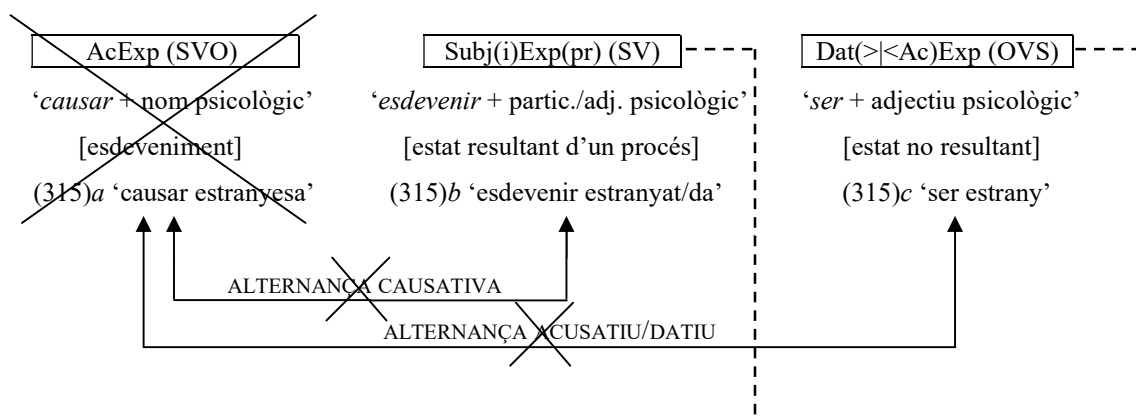
- (395) a. Les teves paraules van estranyar la Maria = Les teves paraules CAUSAR la Maria ESDEVENIR EN estranyesa (i.e. estranyada).
- b. A la Maria li van estranyar les teves paraules = Les teves paraules ÉSSER de l'estranyesa de la Maria (i.e. estranyes (per) a la Maria).

La capacitat de fer paràfrasis amb *estar* i *quedar*, d'«esdevenir estranyat» o d'expressar l'estat resultant d'un canvi, acosta aquest verb als AcExp; però, excepte el DIEC2, el DUVC i el DCVB, la majoria de diccionaris no reconeixen l'ús amb acusatiu de *estranyar*, el que seria una oració causativa de canvi d'estat causat per un agent (396)a o per una causa no agentiva (396)b amb el significat de 'causar estranyesa': no reconeixen el patró de (395)a (recullen l'accepció 'causar estranyesa', però amb règim datiu).

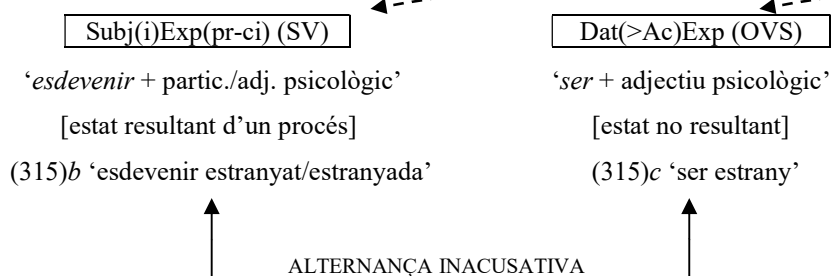
- (396) a. *L'hem estranyat molt.
- b. ?El que has dit l'ha estranyat molt.

Com he fet a l'anàlisi de l'accepció 'causar dolor (anímic)' del verb *doldre* a l'apartat §5.2.2 —que he acabat definint com a 'ser dolorós (anímicament)'—, considero que el verb *estranyar* es comporta de manera similar. Seguint les intuïcions de Jané (1980c) i Ramos (2004a), aquest verb ha perdut —si la tenia abans— la capacitat de ser causatiu-agentiu i de poder-se definir com a 'causar estranyesa'. Com amb l'accepció de *doldre* 'ser dolorós (anímicament)', la resistència del verb a construir-se amb un agent indicaria la incapacitat de tenir un argument extern, no tan sols de tenir un agent; seria un verb inacusatiu que no assigna cas acusatiu al seu objecte i no pot assignar paper temàtic a l'argument extern subjecte (Generalització de Burzio 1986).⁴³⁸ Per no allargar gaire més aquest apartat, em remeto a l'argumentació de l'apartat §5.2.2, vàlida per a l'accepció 'ser dolorós (anímicament)' de *doldre* i per al verb *estranyar*, i a (397) mostro els dos alternants possibles de *estranyar* de l'*alternança inacusativa*, tots dos inacusatius.

- (397) a. ²La Bet va estranyar la Maria amb les seves paraules. — [alternant AcExp (SVO)]
 b. La Maria s'estranya (amb les paraules de la Bet). [alternant Subj(i)Exp(pr) (SV)]
 c. A la Maria li estranya que la Bet digui aquestes paraules. [alternant Dat(>|<Ac)Exp (OVS)]

(398) Alternança inacusativa

⁴³⁸ Per a la posició del datiu com a argument extern, vegeu l'observació de la nota 364 de §5.2.2.

El verb *estranyar* és un predicat Dat(>Ac)Exp, amb un datiu transparent, que presenta un alternant ergatiu pronominal inherent o Subj(i)Exp(pr-ci). No pot ser ni un verb AcExp ni un verb DatExp, perquè no es comporta com aquests predicats. Es diferencia dels AcExp en el fet que no pot regir acusatiu i no admet una causa externa provocadora d'un canvi d'estat, sigui un agent o una causa inanimada.⁴³⁹ Es diferencia dels DatExp en el fet que pot expressar l'estat resultant d'un canvi o procés gràcies a l'alternant ergatiu pronominal inherent.

La resistència a construir-se amb un agent explica que les proves de (399)-(404) — reflex de les proves (241)-(246) de §4.3.4— indiquin que el verb només es pot construir amb datiu: per fer-ho amb acusatiu caldria una oració clarament esdevenimental amb un agent implícit i *estranyar* no pot dur un agent (399)b-(404)b.

(399) Oració de relatiu adjectiva especificativa

- a. És una persona {a qui / *que} (li/*I') estranya el record d'aquell fracàs.
- b. ??És una persona {a qui (I') / que (*I')} han estranyat contínuament amb insídies.

(400) Oració de relatiu adjectiva explicativa

- a. La Maria, {a qui / *que} (li/*I') estranya el record d'aquell fracàs, vindrà demà.
- b. ??La Maria, {a qui (I') / que (*I')} han estranyat contínuament amb insídies, vindrà demà.

(401) Oració de relatiu substantiva

- a. {A qui / *Qui} (li/*I') estranya el record d'aquell fracàs és {a / *Ø} l'Arnau.
- b. ??{A qui (I') / Qui (*I')} han estranyat contínuament (amb insídies) és {a / Ø} l'Arnau.

(402) Oració interrogativa directa

- a. {A qui / *Qui} (li/*I') estranya el record d'aquell fracàs?
- b. ??{A qui (I') / Qui (*I')} han estranyat amb aquestes insídies?

(403) Oració interrogativa indirecta

- a. Voldria saber {a qui / *qui} (li/*I') estranya el record d'aquell fracàs.
- b. ??Voldria saber {a qui (I') / qui (*I')} han estranyat amb aquestes insídies.

⁴³⁹ El verb *estranyar* amb objecte experimentador no sol portar un subjecte de denotació personal (cf. l'entrada del verb al DUVIC). Però encara que algun parlant pugui fer oracions com *Ens ha estranyat la Maria*, el subjecte *la Maria* no és un agent que fa intencionalment alguna cosa per estranyar l'experimentador: l'efecte psicològic depèn totalment de l'experimentador (causa interna activa) davant l'estímul que representa el subjecte. És aplicable al verb *estranyar* l'afirmació de Bouchard (1995: 290-291) sobre el verb *worry* 'preocupar': no admet un agent perquè només accepta un *trigger* que s'entengui com un *Concept*, no pas com un *Substantive* (cf. §5.3.3 i la informació recollida a les notes 127 de §2.2.5, 475 de §5.3.2 i 570 de §6.2.2.). El subjecte d'una oració com *L'Enric estranya la Maria* només es podria interpretar com 'les propietats, l'actitud o la forma de ser de l'Enric' (un *trigger* més abstracte), no pas com un agent que actua activament per produir un efecte.

- (404) Oració simple amb un sintagma ple experimentador a l'inici o al final de l'oració
- {A / *Ø} la Maria {li/*l'} estranya el record d'aquell fracàs. / {Li/*L'} estranya el record d'aquell fracàs, {a / *Ø} la Maria.
 - ??{A / Ø} la Maria l'han estranyat/da contínuament amb insídies. / ??L'han estranyat/da contínuament amb insídies, {a / Ø} la Maria.

Com l'accepció Dat(>Ac)Exp 'ser dolorós (anímicament)' del verb *doldre*, el verb *estranyar* participa en l'alternança emotiva/volitiva (cf. §2.2.5), amb un alternant SubjExp(pr-prep)_B (405). A (406) recullo uns quants exemples d'ús de *estranyar* com a SubjExp(pr-prep)_B.

- (405) a. *estranyar* 'ser o resultar estrany' → A la Núria li estranya el que has fet. [Dat(>Ac)tExp]
 b. *estranyar-se de* 'agafar estranyesa, estranyar-se voluntàriament'⁴⁴⁰ → La Núria s'estranya del que has fet. [SubjExp(pr-prep)_B]
- (406) a. En el segon que entro tenen connectada TV3. Tothom la mira. El locutor parla en català. Me n'estranyo. [Ribera-Mariné 1997: 44]
 b. Mai no havia vist l'actor consumat fer el ridícul d'aquella manera. I se n'estranya. [Figueroa i Ortiga 2011: 11]
 c. [...] ¿per què tu te n'estranyes respecte a la multitud ignorant? [Ciceró 1993: 44]
 d. Som ciutadans amb els mateixos drets i de la mateixa manera que hi ha dones candidates o gent que està a l'atur i ningú se n'estranya, tampoc hauria de ser estrany tenir alcaldables joves. [Diari de Girona, 19 de maig del 2015]

És difícil destriar l'alternant ergatiu pronominal inherent o Subj(i)Exp(pr-ci) —amb SPrep optatiu (393)— de l'alternant SubjExp(pr-prep)_B —amb SPrep obligatori (406)— del verb *estranyar*. El DUVC inclou un exemple sense SPrep (407)a i tres exemples amb SPrep (407)b dins una mateixa entrada amb un SPrep optatiu: «*estranyar-se (d'una cosa)* o bé (*de + oració d'infinitiu*) o bé (*que + oració*). Sentir estranyesa o sorpresa». Segons aquesta descripció, només existiria l'alternant Subj(i)Exp(pr-ci), amb SPrep optatiu.

- (407) a. Ens hem estranyat quan ho ha dit.
 b. No t'estranyis de l'actitud que mostrarà; S'ha estranyat de veure'm amb la feina feta; S'estranya que ja hagi acabat.

[DUVC]

⁴⁴⁰ El DIEC2, el DNV i el GDLC defineixen aquesta accepció com a 'sentir estranyesa', i el DUVC com a 'sentir estranyesa o sorpresa'.

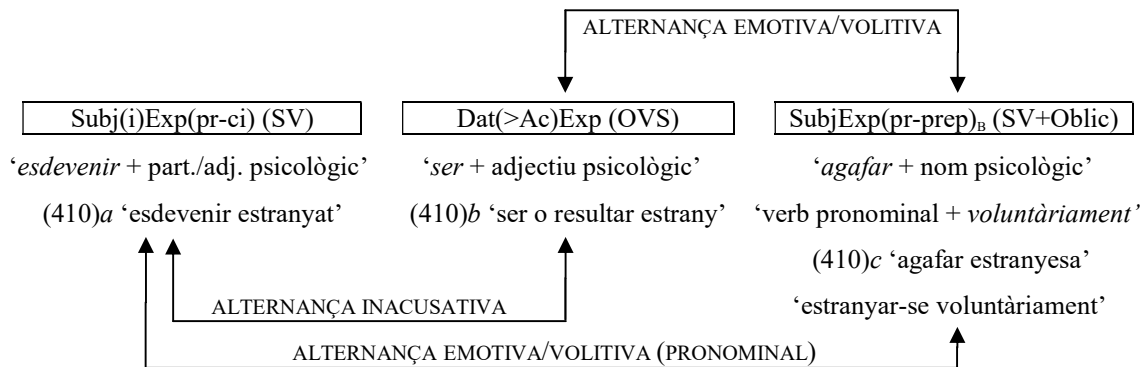
Als apartats §2.2.5 i §6.4 defenso que, a diferència dels ergatius pronominals, els verbs SubjExp(pr-prep)_B tenen un experimentador amb característiques d'agent, que actua amb voluntarietat. Una prova amb imperatiu hauria d'ajudar a destriar tots dos alternants i considero que el contrast existeix: [?]*Estranya't!* vs. *Estranya-te'n!*; tot i així, a Internet he trobat exemples de tots dos tipus (amb SPrep i sense) amb imperatiu. Altres proves marquen una diferència molt subtil entre totes dues construccions: Subj(i)Exp(pr-ci) (408) i SubjExp(pr-prep)_B (409).

- (408) a. L'Enric s'ha estranyat quan ho ha sentit → [?]*L'Enric se n'ha estranyat.
 b. L'Enric s'ha estranyat {[?]expressament / sense adonar-se'n} quan ho ha sentit.
- (409) a. L'Enric s'ha estranyat del que has dit → L'Enric se n'ha estranyat.
 b. L'Enric s'ha estranyat {expressament / [?]sense adonar-se'n} del que has dit.

Com en l'accepció del verb *doldre* 'ser dolorós (anímicament)' —cf. l'esquema de (318) a §5.2.2—, el verb *estranyar* participa en una triple alternança (410).

(410) Triple alternança del verb *estranyar*

a. La Maria s'ha estranyat (quan ho ha sentit).	[alternant Subj(i)Exp(pr-ci) (SV)]
b. A la Maria li estranya el que has fet.	[alternant Dat(>Ac)Exp (OVS)]
c. La Maria s'ha estranyat del que has fet.	[alternant SubjExp(pr-prep) _B (SV+Oblic)]

Seguint aquesta proposta, l'alternança emotiva/volitiva descrita a l'apartat §2.2.5 pot tenir més d'una manifestació, ja que un alternant SubjExp(pr-prep)_B —que representa l'aspecte volitiu de l'alternança— pot tenir alternants diferents que representen l'aspecte emotiu (411)a-d. D'altra banda, un alternant SubjExp(pr-prep)_A, representant de l'aspecte volitiu de l'alternança emotiva/volitiva, només pot tenir un alternant DatExp(+pers), representant de l'aspecte emotiu (411)e.

(411) Manifestacions de l'alternança emotiva/volitiva

ALTERNANT EMOTIU		ALTERNANT VOLITIU
a. A la Maria li estranya el que has fet. [Dat(>Ac)Exp]		La Maria s'ha estranyat del que has fet.
b. La Maria s'ha estranyat (quan ho ha sentit). [Subj(i)Exp(pr-ci)]		[SubjExp(pr-prep) _B]
c. A la Maria l'averagonyeix parlar en públic. [Dat(<Ac)Exp]		La Maria s'averagonyeix del que ha fet.
d. La Maria s'averagonyeix (quan parla en públic). [Subj(i)Exp(pr)]		[SubjExp(pr-prep) _B]
e. A la Maria li agrada sortir amb tu. [DatExp(+pers)]		La Maria s'agrada de sortir amb tu. [SubjExp(pr-prep) _A]

Proposo canviar la definició del verb *estranyar* ‘causar estranyesa’, ja que té un altre sentit —o ha evolucionat cap a un altre sentit— i la definició actual no s’adiu amb el règim datiu, ni amb el caràcter estatiu de les oracions d’aquest predicat. S’ha d’evitar definir-lo amb un sinònim com *dubtar*, verb amb una estructura sintàctica totalment diferent de *estranyar*. Una definició possible és ‘resultar estrany o dubtós’, amb un verb estatiu (*resultar*). Recullo a continuació l’accepció amb datiu del verb *estranyar* no pronominal en la proposta d’entrada al diccionari, la qual compleix les CROE.

(412) *estranyar (a algú)* Resultar estrany o dubtós. *A la Neus li estranya el que dius.*

Una dada addicional que també explica el règim datiu del verb és l’aportació d’Ynglès (2011) —que ja he utilitzat per als verbs *agafar*, *apetir*, *esperar* i *flipar* (cf. §3.2.5)—, sobre la preferència del català pel domini de l’espai en la construalitat de l’oració, independentment de la semàntica psicològica o no del verb. Amb un verb com *estranyar*, l’oració del DPCLC *Està molt bé el teu noi: no estranyis que no es casi* —amb l’experimentador com a subjecte— remarcaria el domini del temps i no ha triomfat en l’ús majoritari dels parlants; en canvi, *No t’estranyi que no es casi (el teu noi)* és l’ús més habitual, que remarca el domini de l’espai.

El verb *estranyar* té una altra accepció transitiva poc utilitzada: ‘Allunyar algú dels seus costums, del seu país, de la seva regió, etc.’ (GD62). La recullen, amb definicions

similars, el DIEC2, el GDLC, el GLarC⁴⁴¹ i el GD62, però sense aportar cap exemple que ens orienti (el DUVC no inclou aquesta accepció); en canvi, el DNV n'aporta un exemple.⁴⁴² A més, el DNV conté una accepció transitiva amb subjecte experimentador: 'trobar estranya (una cosa) perquè és nova o per la falta de costum' (*Quan viatge, estranye el llit*), accepció que ja preveu el DCVB (*Es qui saben com se pesca al bou, no estranyaran axò*, Maura Aygof. 11). Ara bé, he trobat textos en què el verb *estranyar* apareix com a SubjExp amb un altre sentit: 'enyorar, trobar a faltar' (413).

- (413) a. Per altra banda, l'Isaac Muñoz ens ha fet el salt avui, amb motiu justificat, és clar, però també l'hem estranyat.⁴⁴³
- b. Sr. Monago / Cóm [sic] l'he estranyat en aquests mesos que ha estat en silenci! Gracies [sic] per tornar a il·lustrar-nos, ara amb les balances fiscals d'Extremadura.⁴⁴⁴

5.3. El model de *neguitejar*. Els verbs *molestar*, *preocupar* i *sorprendre*

Fins aquí he intentat donar una explicació argumentada dels patrons que poden regular el règim dels verbs psicològics més controvertits i que presenten discrepàncies en els reculls lexicogràfics (cf. taula 5 de §3.1.1). Però aquesta explicació no és suficient, ja que cal donar raó de l'alternança acusatiu/datiu que presenten molts verbs AcExp en la llengua espontània d'un bon nombre de parlants (cf. taula 7 de §3.1.2), alternança no reconeguda habitualment per la normativa, si bé la GIEC n'ha acceptat alguns casos (cf. §1.1) que encara no apareixen en molts reculls lexicogràfics. Cabré i Mateu (1998) defensen el canvi de règim dels verbs *molestar*, *preocupar* i *sorprendre* (cf. §3.2.1.2), que són considerats AcExp i passen a regir datiu quan presenten una nova configuració sintacticosemàntica estativa amb un ordre oracional OVS, un canvi aspectual que en aquest treball anomeno un canvi de significat de la construcció o de SCt (cf. §5.1); segons Cabré i Mateu, aquest fenomen no seria possible en altres verbs AcExp com *alegrar*, *commoure* i *emocionar*. En canvi, Ginebra (2003: 29-30) mostra que hi ha

⁴⁴¹ El GLarC recull una definició més enciclopèdica d'aquesta accepció, però sense cap exemple: «Fer que (algú) trenqui els seus costums portant-lo a un país, una regió, força diferents d'aquells on viu, pel que fa a l'ambient, al clima, a les persones, etc.» (GLarC).

⁴⁴² «3. v. tr. Distanciar (a algú) d'un lloc o d'una companyia. *L'han estranyat de la seua família.*» (DNV).

⁴⁴³ <<http://microdenit.blog.cat/2008/10/14/dilluns-13-d-octubre/>> (consulta: novembre del 2015)

⁴⁴⁴ <<http://elmundodeshululandia.blogspot.pt/2014/03/balances-fiscals-extremenyes-catala.html>> (consulta: novembre del 2015)

exemples de verbs AcExp que no necessiten canviar de règim per denotar un SCt diferent, un canvi aspectual: cf. els exemples de (127) a §3.2.1.2.

En aquest treball argumento que tots els verbs AcExp poden presentar una nova configuració sintacticosemàntica estativa amb un ordre oracional OVS i un aspecte verbal imperfectiu, i que aquesta nova configuració implica que el verb passi a regir un datiu real (cf. §4.3.7), datiu que serà transparent o no segons unes condicions establertes a les CROE (cf. §(319) de §5.2.2). Aquesta posició presenta coincidències i divergències alhora tant amb Cabré i Mateu (1998) com amb Ginebra (2003), i en el fons dóna una solució convergent a totes dues opinions, perquè totes dues presenten aportacions valuoses sobre els fenòmens que s'esdevenen a l'alternança acusatiu/datiu dels verbs psicològics catalans i han influït en les idees que defenso en aquest treball.

La nova configuració sintacticosemàntica descrita per Cabré i Mateu (1998) és, en realitat, el fenomen de fons d'aquesta alternança, ja intuït per Ynglès (1991). Ara bé, el canvi sintàctic d'acusatiu a datiu d'aquesta nova configuració s'esdevé en tots els verbs AcExp, no només en un grup representat per *molestar*, *preocupar* i *sorprendre*, i el canvi de trets aspectuals de la nova construcció no dóna raó per si sol de tot el fenomen. El que cal explicar és per què en uns quants verbs aquest canvi sintàctic és transparent i en d'altres no: les nocions de canvi de SCt i canvi de SVb, d'agentivitat i de possibilitat d'expressar un estat resultant d'un canvi són cabdals en aquest fenomen, i queden recollides en forma de condicions a les CROE (cf. (319) de §5.2.2).

D'altra banda, l'aportació fonamental de Ginebra (2003) ha consistit a mostrar que aquest canvi sintàctic no sempre es manifesta per donar raó d'un canvi aspectual de la construcció. Tot i que Ginebra afirma que és possible no canviar de règim en la nova configuració sintacticosemàntica, en realitat sempre hi ha un canvi de règim, que passa a ser datiu, però que pot no ser transparent i, per tant, no ser perceptible per la forma superficial d'acusatiu que sovint presenta l'argument experimentador: aquest fet està relacionat amb un canvi de SCt sense canvi de SVb, i també molt probablement amb la conceptualització que els parlants tenen de cada verb AcExp concret.

A l'apartat dedicat a l'estructura argumental de l'alternança acusatiu/datiu (cf. §6.2.4) presento aquesta proposta amb nous arguments sintàctics i semàntics, i proposo l'estructura argumental que dóna raó d'aquestes afirmacions. Coherentment amb

l'objectiu del capítol §5, en aquest apartat intento explicar el comportament idiosincràtic d'uns quants verbs; en concret, dels tres verbs que sovint es presenten com a model d'aquesta alternança i com a motiu de controvèrsia: *molestar*, *preocupar* i *sorprendre* (§5.3.2-§5.3.4). A més, faig referència al comportament dels nombrosos verbs AcExp que segueixen el model del verb *neguitejar* (§5.3.1). Però abans d'entrar a estudiar cada verb específic, crec pertinent donar veu al punt de vista d'alguna persona a qui, des de l'assessorament lingüístic, sovint se li presenta el dilema de decidir quin règim ha de triar quan es troba amb una oració d'aquests verbs.

En relació amb els verbs psicològics AcExp, Pla Nualart (2010: 84-85), responsable lingüístic actual del diari *Ara*, afirma que als parlants ens sonen correctes les oracions de (414)*a-b* i estranyes les de (414)*c*. En la línia de les aportacions de Cabré i Mateu (1998), ho explica dient que les de (414)*a* i (414)*c* són oracions estatives (haurien d'anar totes amb datiu) i que les de (414)*b* són causatives (s'entén que causatives de canvi d'estat: han d'anar amb acusatiu).

- (414) a. Els colls alts li molesten; A la Maria li sorprèn que el jovent d'avui fumi tant.
b. En Joan sempre està molestant-la; Això que li vas dir l'ha preocupat.
c. Els jerseis de llana la molesten; El preocupa el canvi climàtic.

[Pla Nualart 2010: 84-85]

Seguint Cabré i Mateu (1998), l'argumentació de Pla Nualart afirma que els canvis aspectuals —és a dir, el canvi de SCt— justifiquen el canvi de règim verbal. Aquesta és justament l'argumentació del canvi sintàctic que aquest treball intenta mostrar com a insuficient. Segons Ginebra (2003), el català no necessita canviar el règim verbal per denotar un canvi de SCt en les oracions dels verbs AcExp. No ho necessita, però veiem que tornen a aparèixer els tres verbs que ja Cabré i Mateu (1998) indicaven que presentaven alternats amb datiu: *molestar*, *preocupar* i *sorprendre*. Tot i així, hi ha una diferència amb la resta de predicats que s'han estudiat fins ara: cap d'aquests verbs apareixen amb datiu als diccionaris consultats abans de la publicació de la GIEC.

La GIEC (§21.5c) distingeix dos subgrups de verbs AcExp, els de la classe de *obsessionar* i els de la classe de *preocupar*.⁴⁴⁵ Defensa la construcció amb acusatiu de

⁴⁴⁵ Hi ha una relació amb exemples de verbs de la classe de *obsessionar* a la nota 453 de §5.3.1 (cf. GIEC §21.5b); en canvi, la GIEC no dóna una relació amb exemples de verbs de la classe de *preocupar*.

tots dos grups, però accepta que els de la classe de *preocupar* admeten una construcció estativa d'ordre OVS amb experimentador datiu (*Li preocupa la situació política, a l'empresariat; Li preocupa el seu possible divorci*), que ni té el valor causatiu de l'oració transitiva (*No la preocupeu més*) ni el de procés cap a un canvi d'estat psicològic de l'oració ergativa pronominal (*Es va preocupar molt*): indica «l'estat psicològic que experimenta la persona afectada». Sobre aquesta construcció amb datiu la GIEC afirma que «tot i ser força estesa, no és d'ús general».

Hi ha parlants a qui se'ls fa estrany el règim acusatiu d'aquests verbs en determinats contextos estatus i no s'ha d'ignorar aquest fenomen real;⁴⁴⁶ cal donar-hi una explicació des de la lingüística teòrica. Per tant, busco més indicis de les necessitats «reals» de la llengua que els assessors lingüístics reclamin en relació amb els verbs psicològics. No he fet un estudi aprofundit d'aquest aspecte pràctic, però comprovo que un recurs com *l'ésAdir*, elaborat per un conjunt força extens d'assessors lingüístics de la Corporació Catalana dels Mitjans Audiovisuals, no coincidia fins a la publicació de la GIEC amb el punt de vista de Pla Nualart. En les entrades a *l'ésAdir* dels tres verbs *molestar*, *preocupar* i *sorprendre* s'hi indicava expressament «Verb transitiu. El complement directe no va introduït per la preposició **a**» (consulta en línia: setembre del 2016), entrades que han canviat arran de la publicació de la GIEC.⁴⁴⁷ A l'apartat §3.2.1.1 hi ha una observació similar de Ginebra (2003: 17): després de consultar un diccionari com el GD62 (més centrat en l'ús real de la llengua) i el *Llibre d'estil del diari Avui* o el *Llibre d'estil d'El Periódico*, comprova que cap d'aquests recursos admet el règim datiu dels tres verbs.⁴⁴⁸ De fet, seguint la normativa vigent en el moment de la publicació, als

⁴⁴⁶ Ynglès (1991: 276, nota 8) recull aquest fet en afirmar que l'exemple del DGLC *El preocupa molt la sort que pugui tenir el seu fill* —a l'entrada del verb *preocupar*— és dubtós per als parlants de la seva enquesta: solen preferir *Li preocupa molt la sort que pugui tenir el seu fill*. Pròpiament, l'exemple com a única opció amb acusatiu és del DIEC2 (en la versió anterior a la modificació d'abril del 2017); el del GDLC és *El preocupa molt la sort del seu fill*.

⁴⁴⁷ A les noves entrades de *l'ésAdir* per a aquests tres verbs (consulta: octubre del 2017) s'hi indica que funcionen com a transitius quan l'oració «implica un canvi d'estat» (amb exemples d'ordre SVO i aspecte verbal perfectiu) i que «habitualment» funcionen com a intransitius quan l'oració «descriu un estat invariable» (amb exemples d'ordre OVS i aspecte verbal imperfectiu). A diferència de la versió actualitzada del DIEC2 (abril del 2017), *l'ésAdir* accepta el règim datiu del verb *sorprendre*, però la GIEC no esmenta específicament el règim datiu d'aquest predicat; com que *l'ésAdir* remet a la GIEC (§21.5c) en l'entrada del verb *sorprendre*, considera que forma part dels verbs de la classe de *preocupar*.

⁴⁴⁸ Cf. també la indicació de Puyuelo (2013) sobre el règim acusatiu dels verbs *afectar*, *impressionar* i *preocupar*: «Direm que “un problema el preocupa” i no “li preocupa”; “la reforma l'afecta” i no “li afecta”; o bé que “aquesta pintura no l'ha impressionat” i no que “aquesta pintura no li ha impressionat”.»

mitjans de comunicació en català s'hi troben exemples amb acusatiu d'aquests tres verbs com els de (415), tot i que poden sonar estranys a determinats parlants.

- (415) a. A la Maria la molesta que el Pere vulgui intervenir en el càsting de la sitcom.
[«Porca misèria»: TV3, *3alacarta*, 13 de març del 2015]⁴⁴⁹
- b. [Per què] ...a Ciu la preocupa Ciutadans. [*La Vanguardia*, 15 de maig del 2015, p. 15 (titular)]
- c. La sorprèn l'anunci? [*Diari de Girona*, 19 de maig del 2014 (pregunta en una entrevista)]⁴⁵⁰

És evident que el fenomen existeix, com també ho és que no tothom el considera des del mateix punt de vista. RuaiX (1994: 83) accepta el règim datiu dels verbs *interessar*, *agafar*, *esperar* i *estranyar*, però diu que «com que es tracta d'usos més recents i en contrast amb l'ús tradicional, de moment no es poden considerar correctes i val més frenar» l'ús amb datiu de verbs com *apassionar*, *atraure* o *atreure*, *cansar*, *complaure*, *concernir*, *empipar*, *encantar*, *entusiasmar*, *guanyar*, *impressionar*, *molestar*, *preocupar* i *satisfer*. RuaiX (1998: 114) repeteix aquesta llista de verbs que han de regir acusatiu sense el verb *encantar*⁴⁵¹. En canvi, Pardo (2016), en uns comentaris al DNV, assenyala que el DNV «accepta *preocupar* com a verb transitiu: *em preocupa el teu destí*; però també és molt comú dir: *li preocupa molt la joventut de hui*».⁴⁵²

Aquestes divergències mostren un fet evident: som davant un fenomen en curs, que pot haver avançat més en uns parlants que en d'altres, més en unes zones que en d'altres o fins i tot provocar vacil·lacions en un mateix parlant. El que per a algú pot sonar forçat pot no ser-ho per a un altre parlant. Hi ha un aspecte teòric que queda per explicar: per què determinats verbs AcExp mostren una tendència més predominant que d'altres per tenir alternants datius transparents? Quins factors afavoreixen l'evolució d'uns verbs cap a l'alternança acusatiu/datiu i l'alentiment d'uns altres en el que sembla el règim acusatiu tradicional? De les dades recollides en aquest treball dedueixo que hi ha diversos factors que hi poden influir: que es tracti realment d'un verb AcExp o no, que

He fet una consulta a tres llibres publicats per un altre assessor lingüístic sobre dubtes de la llengua, però no s'hi esmenta aquest tema: cf. Ortega 2008, 2010, 2014.

⁴⁴⁹ <http://www.ccma.cat/tv3/alacarta/porca-miseria/quan-es-tanca-una-porta-se-nobre-una-altra/video/_5388491/>

⁴⁵⁰ <<http://www.diaridegirona.cat/comarques/2014/05/17/em-sorpren-que-ho-anuncii/669837.html>> (entrevista a Marina Geli, diputada del PSC i exconsellera de Salut).

⁴⁵¹ Com ja hem vist, al NDA RuaiX accepta el doble règim optatiu del verb *encantar*.

⁴⁵² Actualment l'exemple marcat com a transitiu al DNV és *Et preocupa molt el teu destí* (consulta en línia: març del 2017).

hi hagi un canvi de SVb o no, i que hi hagi una diferent conceptualització del verb per part dels parlants. A continuació analitzaré aquests factors en l'estudi dels verbs AcExp que poden servir com a model.

5.3.1. *El model del verb neguitejar*

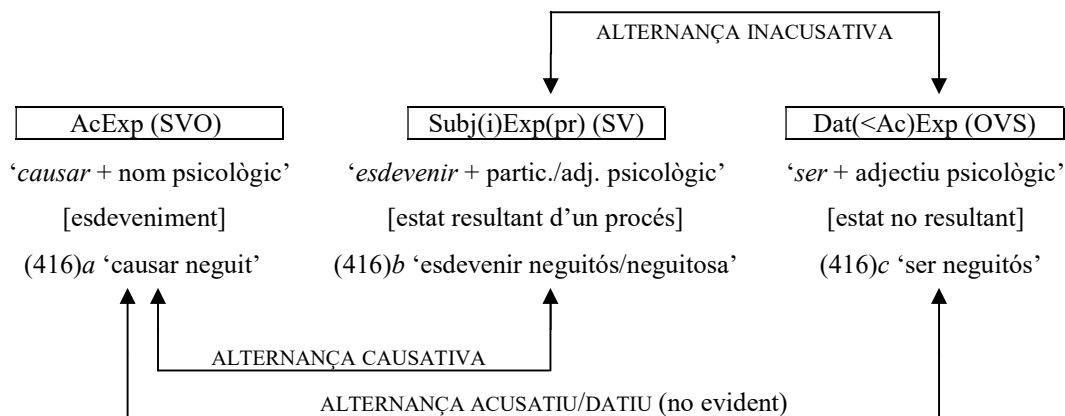
El comportament del verb *neguitejar* està descrit a bastament als apartats §4.2, §4.2.1, §4.3.2, §4.3.4 i §4.3.7. Juntament amb els verbs no psicològics que són causatius de canvi d'estat i que prenen una semàntica psicològica metafòrica (*psych constructions* de Bouchard 1995: *aixafar, cremar, ferir...*), el verb *neguitejar* representa el model de verb AcExp que el parlant concep clarament com a causatiu de canvi d'estat en qualsevol context (com *anguniejar, aterrir, esparverar...*). Tot i aquesta conceptualització, poden formar oracions estatives d'ordre no marcat OVS i aspecte verbal imperfectiu: cf. l'argumentació de l'apartat §4.2 i les proves de (165)-(166) amb altres verbs de comportament similar.

A l'apartat §4.3.4 i §5.1 he defensat que les oracions estatives OVS d'aquests verbs manifesten —respecte a les accepcions AcExp— un canvi de SCt sense canviar de SVb i, coherentment amb les CROE —cf. (319) de §5.2.2—, presenten un canvi real de règim, que passa a ser datiu, però la conceptualització del verb per part dels parlants fa que l'oració es mostri amb una forma superficial d'acusatiu. De forma superficial, són verbs que no mostren l'alternança i es correspondrien amb la caracterització dels verbs *alegrar, commoure* i *emocionar* de Cabré i Mateu (1998) i amb els exemples de (127) de Ginebra (2003) (cf. §3.2.1.2).⁴⁵³ Una conseqüència de defensar que l'oració estativa de *neguitejar* conté un datiu real no transparent és que el verb *neguitejar* no solament participa en l'alternança causativa, sinó també en l'alternança acusatiu/datiu amb un alternant Dat(<Ac)Exp, encara que de forma no evident perquè externament el datiu es presenta com un acusatiu (416)-(417).

⁴⁵³ Seguirien el model de *neguitejar* el subgrup de verbs AcExp que la GIEC (§21.5b-c) designa com els de «la classe de *obsessionar*». Hi inclou els verbs següents: *aclaparar, acomplexar, acovardir, alegrar, angoixar, atabalar, aterrir, avergonyir, commoure, emocionar, encaparrar, enervar, esglaiar, esparverar, esverar, fastigujear, horroritzar, neguitejar, obsessionar, ofendre, tranquil·litzar*.

- (416) a. La Núria va neguitejar la Cori (amb la seva insistència). [alternant AcExp (SVO)]
 b. La Cori es neguiteja (amb la insistència de la Núria). [alternant Subj(i)Exp(pr) (SV)]
 c. A la Cori la neguiteja que la Núria sigui tan insistent. [alternant Dat(<Ac)Exp (OVS)]

(417) Triple alternança del verb *neguitejar*

Com es pot comprovar a (417), els verbs del model de *neguitejar* participen en realitat en una triple alternança: en la causativa, d'una forma no evident en la d'acusatiu/datiu i en l'alternança inacusativa. Per tant, l'alternança inacusativa pot tenir dues manifestacions: la dels verbs Dat(>Ac)Exp com *estranyar*, amb un alternant ergatiu pronominal inherent o Subj(i)Exp(pr-ci), i la dels verbs Dat(<Ac)Exp com *neguitejar*, amb un alternant ergatiu pronominal o Subj(i)Exp(pr).

Potser hi ha algun dels verbs del model de *neguitejar* que ha evolucionat dins d'aquest canvi sintàctic de la llengua en curs. Per exemple, el verb *alegrar* és un dels tres verbs que, segons Cabré i Mateu (1998), no formen alternants datius. Però és probable que entre determinats parlants poc interferits per l'espanyol hi hagi dubtes en el règim verbal d'aquest verb a l'hora de construir amb un clític de tercera persona les oracions de (418)a-b, les quals, lògicament, no presenten dubtes amb un clític de primera persona (418)c.

- (418) a. A la Bet l'alegra que hagi aprovat l'assignatura.
 b. A la Bet li alegra que hagi aprovat l'assignatura.
 c. M'alegra que hagi aprovat l'assignatura.

L'etiqueta d'alternant Dat(>|<Ac)Exp aplicada al verb *alegrar* d'oracions estatives OVS indicaria precisament aquesta vacil·lació, en ser difícil d'establir si l'alternant és Dat(>Ac)Exp (amb datiu transparent) o Dat(<Ac)Exp (amb acusatiu superficial). Coherentment amb el que defenso en aquest treball, si s'accepta l'oració amb datiu

transparent de (418)*b*, com un alternant Dat(>Ac)Exp, podria significar que verb *alegrar* presenta un canvi de SVb, algun sentit semàntic nou difícil de copsar, potser menys relacionat amb l'alegria i més amb el grat: la primera sol ser una reacció més limitada en el temps i el segon sol ser permanent mentre persisteix l'estímul; si és un canvi en curs, no és fàcil d'establir aquest possible canvi semàntic. Seria un verb que permetria deixar de ser conceptualitzat com a causatiu de canvi d'estat. D'altra banda, segons com conceptualitzi l'oració cada parlant, o un mateix parlant en moments diferents, inconscientment prevaldrà un règim sobre l'altre o es pot presentar la vacil·lació.

Cal donar una explicació dels casos de vacil·lació que es poden produir amb verbs que, en principi, segueixen el model de *neguitejar*. El factor conceptual és el que a l'apartat §5.1 he explicat i he denominat com «la psicologia» dels verbs psicològics: la concepció que els parlants tenim del món i de la manera de referir-nos-hi a través del llenguatge té una incidència especial en aquests verbs de semàntica psicològica, intrínsecament complexa i plena de matisos (cf. §1.1 i §3.2.4). Teòricament, l'alternança acusatiu/datiu transparent podria presentar-se en tot el grup dels verbs AcExp, perquè estructuralment a les oracions estatives OVS d'aquests predicats hi ha un datiu, però la majoria d'aquests verbs no solen presentar-la.⁴⁵⁴ Com a verbs causatius de canvi d'estat mantenen aquesta conceptualització en els parlants encara que formin oracions OVS estatives, amb un canvi de SCT, com els verbs dels exemples de Ginebra (2003: 13): *aclaparar*, *acollonir*, *amargar*, *angoixar*, *atabalar*, etc. Els verbs AcExp que segueixen el model de *neguitejar*, els quals són la majoria, dificulten un canvi de SVb que els permeti mostrar un datiu transparent, segons les CROE.

En els casos de vacil·lació, com passa en el verb *alegrar*, almenys en la forma superficial no hi ha una assignació *sistemàtica* del cas aparentment acusatiu a una semàntica esdevenimental i del cas datiu a una semàntica estativa, ja que la semàntica estativa pot aparèixer tant amb un datiu transparent com amb un acusatiu superficial. Un dels predicats que apareix amb més freqüència a la taula 7 de §3.1.2 és el verb *horroritzar*, que és difícil deixar de concebre com a causatiu de canvi d'estat encara que

⁴⁵⁴ A l'apartat §3.2.1.1 (a) he recollit les dades que Ginebra (2003: 15) ha obtingut del buidatge del DUVC: uns quaranta verbs AcExp presenten tendència a l'alternança, d'un total de 281, més uns altres cent amb sentit psicològic figurat. Segons Ginebra, no és un fenomen «prou sistemàtic ni prou arrelat».

pregui una semàntica estativa construït amb datiu. Ha fet falta mostrar la semàntica estativa de les oracions OVS d'un verb com *horroritzar* amb aspecte imperfectiu,⁴⁵⁵ ja que, segons Ginebra (2003: 13), es resisteix a codificar una semàntica estativa encara que es construeixi amb datiu. Sembla que hagi de seguir el model de *neguitejar*, però presenta vacil·lació. Fins i tot el verb *neguitejar* apareix citat per quatre autors a la taula 7 de §3.1.2, com un verb que presenta la mateixa vacil·lació: Badia *et al.* 2004, Mestres *et al.* 2009, Ramos 2004a: 132-133 i Wheeler *et al.* 1999.⁴⁵⁶ A continuació recullo dos exemples d'ús del verb *neguitejar* en oracions OVS amb acusatiu morfològic (419)a-b i dos exemples d'oracions amb datiu (419)c-d, totes amb el verb en present (aspecte verbal imperfectiu), exemples que mostren la vacil·lació.

- (419) a. [...] la neguiteja trobar-se al final de la seva vida i que encara no la tingui endreçada.
[*el9nou*, 16 de desembre del 2014]
- b. [...] la neguiteja no saber per què i per a què és al món.
[*El Periódico de Catalunya*, 24 de desembre del 2009]
- c. És un poble al qual no li neguiteja gaire el menut afer nominalista debatut a les Corts (de Madrid, ai las!).
[*El Periódico de Catalunya*, 14 de maig del 2006]
- d. Per això, assegura que li “neguiteja” veure dirigents polítics “que sembla que dubten”, sobretot quan “el país s'està fonent, s'està esfilagarsant”.
[*Racó Català*, 16 d'abril del 2013]

Seguint el raonament que Pineda (2014) fa per a l'alternança acusatiu/datiu dels verbs de transferència, aquesta falta de sistematicitat indicaria que el que possibilita que alguns parlants facin distincions semàntiques amb un canvi de règim no depèn de la sintaxi, sinó de la conceptualització que tenen de l'escena a què volen referir-se. Diversos autors esmenten la incidència d'aquesta conceptualització en la sintaxi oracional, sigui de forma més general amb OD de persona (cf. Ramos 2002: 399), o amb els objectes experimentadors dels verbs AcExp (cf. Ynglès 1991: 277; Rosselló 2008: §S 13.3.7.3). El fet que per a alguns parlants l'oració d'algun verb psicològic concret amb acusatiu «soni forçada» i que per a altres just «soni forçada» l'oració amb datiu es pot explicar des d'una conceptualització diferent en cada parlant. Fins i tot pot explicar les vacil·lacions en un mateix parlant, en la mesura que segons com conceptualitzi un context lingüístic concret tendirà a fer una construcció o una altra.

⁴⁵⁵ Cf. les proves (165)-(166) de §4.2.

⁴⁵⁶ En canvi, Ginebra (2003) considera que *neguitejar* és un dels verbs que no presenta vacil·lació: cf. la nota 266 de §4.2.

L'experimentador de les oracions amb verbs AcExp i DatExp es concep com un element afectat per la predicació verbal. L'afectació de l'experimentador, alhora, es pot concebre amb una certa gradualitat, com a més o menys afectat. Seguint les aportacions d'Ynglès (2011) —descrites a l'apartat §3.2.4—, si el parlant conceptualitza l'escena amb un experimentador menys afectat, l'assenyalarà amb el cas datiu, recurs sintàctic que la llengua proporciona per indicar una disminució de l'afectació. En canvi, si concep l'experimentador com un element més afectat, utilitzarà el cas acusatiu, el cas prototípic que assenyalava una afectació plena. Acusatiu i datiu mostrarien un grau d'afectació diferent, més elevat amb acusatiu, menys amb datiu. En el cas dels verbs psicològics AcExp, el fet que en les oracions estatives d'ordre OVS hi hagi un datiu real cal explicar-ho des de l'estudi de l'estructura argumental d'aquestes oracions (cf. §6.2.4.2): el que aquí convé assenyalar és que la forma superficial d'acusatiu i la transparent de datiu indicarien una conceptualització diferent per part dels parlants. En el cas dels verbs del tipus *neguitejar*, la característica del català de mantenir la forma superficial d'acusatiu en oracions estatives OVS (amb un canvi de SCT) indicaria que els parlants no solen deixar de concebre el verb com a causatiu de canvi d'estat, amb més afectació de l'experimentador, encara que l'oració sigui estativa, i les vacil·lacions de (419) vindrien per un canvi d'aquesta conceptualització. En les construccions amb datiu transparent dels verbs del tipus *neguitejar* és on pot haver-hi més influència de l'espanyol, ja que sembla característic del català mantenir la forma superficial d'acusatiu en les oracions estatives OVS d'aquests verbs, sense cap canvi de SVb, mentre l'evolució interna de la llengua no creï nous SVb possibles.

Amb altres verbs diferents dels que segueixen el tipus de *neguitejar* (com *molestar* o *sorprendre*), la flexibilitat semàntica dels verbs psicològics (cf. §1.1) també pot contribuir a la diferent conceptualització de l'escena que el parlant vol descriure, amb un canvi de SVb que permeti deixar de conceptualitzar el verb com a causatiu de canvi d'estat i, conseqüentment, permeti conceptualitzar l'experimentador com a menys afectat. Verbs com *apassionar*, *molestar* o *sorprendre* es poden utilitzar en contextos estatius amb una diferència de significat (SVb) difícilment perceptible en la ment del parlant, respectivament com a 'agradar molt', 'desagradar molt' o 'venir de nou, xocar',⁴⁵⁷ i poden regir un datiu transparent (per als verbs *molestar* i *sorprendre*, cf.

⁴⁵⁷ Per a l'equivalència entre *xocar* i *sorprendre*, vegeu la nota 338 de §5.2.1, i l'apartat §5.3.4.

§5.3.2 i §5.3.4, respectivament): són verbs que es poden deixar de concebre com a causatius de canvi d'estat. Tot i així, hi haurà sempre matisos de significat no totalment exactes en les comparacions que acabo de fer.

Com que l'alternança acusatiu/datiu dels verbs psicològics és un procés de canvi en curs i no està igualment consolidat en els diversos territoris lingüístics o en les persones concretes, és un terreny adobat per a les vacil·lacions, amb una frontera força difusa entre canvi de SCt i canvi de SVb, amb uns nous SVb que estan en fase de creació i consolidació. El que és difícil de predir és l'evolució futura de la llengua i si les CROE només indiquen una situació provisional del català, que pot variar en el futur o que potser ja està canviant. En les oracions estatives d'ordre OVS amb verbs AcExp hi ha dos aspectes interns de la llengua catalana que facilitarien la influència efectiva d'un model sintàctic prou consolidat en l'espanyol i l'aparició d'un datiu transparent: que l'experimentador hi sigui un datiu real i que existeixi en el repertori sintàctic l'estructura estativa dels verbs DatExp d'ordre OVS amb datiu transparent.

Una oració amb datiu com les que hem vist a (419)c-d o com la de (420)a, amb verbs AcExp que es conceptualitzen clarament com a causatius de canvi d'estat en qualsevol context, no és impossible de produir; però probablement és conseqüència de la influència de l'espanyol, i també ho seria una oració amb datiu com la de (420)b, amb verbs causatius de canvi d'estat no psicològics, amb un significat psicològic metafòric.

(420) a. *A la Cori li {angunieja / esparvera / neguiteja} que la Núria sigui tan insistent.

b. *A la Cori li {aixafa / crema / fereix} que la Núria sigui tan insistent.

Que les construccions de (420) siguin per influència de l'espanyol és el que sembla deduir-se de les dades de Ramos (2004a: 132-133), quan afirma que la llista de verbs AcExp que presenten l'alternança acusatiu/datiu s'eixampla entre els parlants més joves i més influïts per l'espanyol. A continuació mostro una relació dels verbs que Ramos dóna com a exemples d'aquest fenomen, en la qual he deixat només els predicats que no han estat citats per cap altre dels lingüistes presents a la taula 7 de §3.1.2: *afalagar*, *atemorir*, *avergonyir*, *captivar*, *consolar*, *convèncer*, *decebre*, *delectar*, *desesperar*, *desil·lusionar*, *emocionar*, *entretenir*, *enutjar*, *esborronar*, *escandalitzar*, *esgarrifar*, *esglaiar*, *espaordir*, *excitar*, *ferir*, *intimidar*, *irritar*, *mortificar*, *seduir*, *tranquil·litzar* i

turmentar (en aquesta llista hi apareix igualment el verb *neguitejar*, citat també per tres autors més).

Coherentment amb les dades aportades fins ara, es pot afirmar que les oracions amb datiu transparent de tots aquests verbs són possibles perquè el sistema de la llengua ho permet, ja que es tracta d'un datiu real. Però alhora sembla que no es tracta d'un fenomen característic del català, perquè quan no hi ha cap canvi de SVb i només hi ha un canvi de SCt el català tendeix a mantenir la forma superficial d'acusatiu. La influència de l'espanyol podria fer que es manifestés un datiu transparent en aquells casos en què el català no sol optar per aquesta solució: les oracions amb verbs AcExp que no manifesten un canvi de SVb quan canvien només de SCt en una nova configuració sintacticosemàntica. Ara bé, si l'evolució interna de la llengua catalana incorpora nous SVb a les oracions estatives OVS d'algun d'aquests verbs, estariem davant d'un verb que ja no es comportaria com els verbs del grup de *neguitejar*.

Les característiques internes de la llengua explicarien que el fenomen de construir verbs AcExp amb datiu en oracions estatives OVS estigui en fase d'expansió (perquè és un datiu real), però s'ha de reconèixer que hi ha una influència externa; en cas contrari, s'hauria d'acceptar que el fenomen acabarà influint tot el paradigma verbal dels verbs AcExp, cosa que avui no proposa ningú. Ginebra (2003) ho assenyala amb precisió.

En rigor, doncs, la tendència a construir-se amb datiu sembla que afecta, almenys potencialment, tots els verbs de la classe B [classe B de Rosselló 2008: verbs AcExp]. En conseqüència, posada a ser estructuralment coherent, la gramàtica normativa podria despenalitzar del tot l'ús del datiu en aquesta mena de construccions. Però aquesta posició extrema sembla que no ha estat defensada per ningú. La qüestió és que, malgrat que puguem afirmar que la tendència afecta potencialment tots els verbs de la classe B, de fet n'hi ha que de moment sembla que no se'n veuen afectats i n'hi ha que sí. ¿Per quina raó? ¿Com delimitem els dos grups?¹¹ [Nota 11 al peu de la pàgina]: És per això que l'explicació de Joana Rosselló (2002: 1926-1927), que argumenta que la tendència a la construcció amb datiu ha d'atribuir-se alhora a un factor lèxic i a un factor contextual, si bé és convincent en termes generals, continua sent insuficient (Ginebra 2003: 31).⁴⁵⁸

A través de quin mecanisme lingüístic pot influir l'espanyol en aquest fenomen? A continuació presento, només com a una hipòtesi, una de les explicacions possibles. Hi

⁴⁵⁸ Cal tenir en compte que Ginebra utilitza la referència de Rosselló de l'any 2002, de la primera edició de la *Gramàtica del català contemporani* (GCC), on es va publicar l'article d'aquesta autora. En aquest treball utilitzo totes les referències dels articles de la GCC corresponents a la quarta edició, de l'any 2008.

ha casos d'ús incorrecte del pronom datiu amb verbs no psicològics que són considerats unànimement com a castellanismes sintàctics i es poden sentir en persones més influenciades per la llengua espanyola (421).⁴⁵⁹

- (421) a. *Li han operat fa dos dies (a l'Ismael).
b. *Li van absoldre penalment, però li van condemnar civilment (a l'Ernest).
c. *Li van fotre fora (a l'Ismael).
d. *Sempre li enganyen (a l'Ernest).

Caldria esbrinar si aquest pronom *li* estaria motivat per una similitud fonètica amb el *le* castellà o pot estar «induït» per un SN OD —omès però sobreentès— introduït per una preposició *a* segons la sintaxi de l'espanyol. Hi ha dades que apunten en un sentit diferent: la construcció amb datiu castellanitzat és força més habitual quan es tracta d'una oració amb un clític que denoti un ésser animat (habitualment humà) i que es pugui concebre com una entitat afectada per la predicació verbal (cf. Torrego 1999: §28.2.4 per a l'espanyol).⁴⁶⁰ Amb altres verbs que no impliquen l'afectació de l'objecte aquest fenomen és molt més forçat (422), tot i haver-hi igualment un suposat SN OD sobreentès introduït per la preposició *a*, sigui per la sintaxi de l'espanyol o sigui perquè es considera que hi pot haver un sintagma dislocat sobreentès.⁴⁶¹

- (422) a. **Li tinc a l'hospital (al pare).
b. **Li estimo molt (al meu marit).
c. **Ahir, li vaig veure (a l'Ismael).
d. **Li prefereixo (a aquest professor).

⁴⁵⁹ Les oracions que recullo a (421) són exemples d'ús real que he pogut sentir en converses de persones influïdes per l'espanyol i amb referents del discurs masculins (encara que m'hi invento els noms), per intentar reflectir l'ús més habitual i normatiu del *leísmo* de l'espanyol (cf. NGLÉ §16.8i i §16.9e; NGLÉ(M) §16.5.1b i §16.5.1c).

Ginebra (2003: 15), com ja s'ha indicat a §3.2.1.1, observa que «en “la llengua real” de determinats cercles» d'ús habitual de l'espanyol és possible sentir expressions en imperatiu —incompatible amb els trets aspectuals estatus de les oracions amb datiu— com *Sorpren-li!*

⁴⁶⁰ Segons Torrego (1999: §28.2.4), els OD animats de l'espanyol que són afectats per l'acció del verb (afectació de l'estat físic o psicològic, o de la localització) van sempre amb preposició *a*, tant amb verbs esdevenimentals (com *golpear*) com estatus (com *odiar*). Assenyala els contrastos següents: *Golpearon a un extranjero* vs. **Golpearon un extranjero*; *Odia a su vecino* vs. **Odia su vecino*. En el cas del verb *odiar*, considero que l'OD no és un element afectat i que la raó de la preposició caldria buscar-la en altres factors que assenyala Torrego: subjecte animat, especificitat i animacitat de l'OD.

⁴⁶¹ Segons Rosselló (2008: §S 13.3.7.3), la preposició *a* davant els sintagmes dislocats que denoten entitats animades no és el factor responsable de la vacil·lació del règim. Aquest mecanisme no explica per què no s'esdevé el mateix fenomen amb «un verb transitiu canònic [...] (*A la Montserrat, no {la / *li} coneixes*)».

Els verbs psicològics AcExp són verbs que formen oracions en què es denota una entitat afectada (l'experimentador): almenys parcialment, serien predicats susceptibles de ser influïts per la sintaxi de l'espanyol a través del mecanisme indicat per Torrego (1999) per als clítics que denoten éssers humans afectats. Deixo apuntada aquesta hipòtesi com un possible objecte d'estudi a través de dades reals d'ús. Caldria tenir-hi en compte tots els factors que afavoreixen l'aparició de la preposició *a* en els OD de l'espanyol (cf. Torrego 1999) o les característiques del datiu en l'espanyol (cf. Gutiérrez Ordóñez 1999), dos aspectes gramaticals complexos en què incideixen factors molt variats i, sovint, amb matisos diferenciadors força subtils entre un OD amb *a* i sense, o entre un clíctic datiu i un d'acusatiu.

A més, segons Ginebra i Montserrat (2002: 45), no és el mateix fenomen el calc del castellà *El Joan li ajuda* del calc *Li molesta que parlis*, ja que en l'exemple amb el verb AcExp *molestar* «a més de la pressió del castellà, hi influeix la predisposició del sistema català». ⁴⁶² Tot i que en el cas concret del verb *molestar* hi ha més dades que poden explicar el fenomen (cf. §5.3.2), és cert que a més de la influència del castellà el sistema català afavoreix la construcció amb datiu; no només perquè pot tractar-se d'un datiu real, sinó també perquè el sistema català presenta un dels usos menys prototípics del datiu (convergent, en part, amb el del datiu castellà indicat per Torrego 1999): el de designar una entitat afectada, però amb menys afectació que amb l'acusatiu —amb una transitivitat reduïda (cf. Ynglès 2011; Pineda 2012; cf. §3.2.4)—, fet que està relacionat amb la conceptualització que el parlant té de l'oració.

5.3.2. *El verb molestar*

El verb *molestar* mostra una tendència a canviar de SVb quan varia de configuració sintàctica: cf. els exemples de (80) —i nota 126 de §2.2.5—, que repeteixo a (423). La versió transitiva 'causar molèstia' és concretament un verb AcExp(ce) (423)*a*, sense alternant ergatiu pronominal o Subj(i)Exp(pr) de l'alternança causativa, ja que el verb *molestar-se* presenta un canvi de SVb que, segons la majoria de diccionaris, és

⁴⁶² L'ús normatiu actual del verb *ajudar* com a transitiu (cf. DIEC2) és l'evolució del possible doble ús, amb acusatiu o amb datiu, de l'època medieval: cf. Casanova (2008: 77) i l'entrada del verb al DCVB.

‘ofendre’s o esdevenir ofès [tot sol, per si sol]’ (423)*b*’.⁴⁶³ Igualment, seguint els diccionaris, el verb *molestar* canvia de SVb quan adquireix la configuració sintàctica del verb pronominal amb SPrep *molestar-se a* (+ oració d’infinitiu): ‘prendre’s la molèstia, aplicar-se en l’execució d’una cosa’ (423)*c* (cf. §6.4.4).

- (423) a. La Maria molesta l’Enric.
b. L’Enric s’ha molestat amb les paraules de la Maria. → L’Enric s’(*hi) ha molestat.
c. No et molestis a desparar taula. → No t’hi molestis.

Si considerem que *molestar* pot tenir una hipotètica accepció Dat(>|<Ac)Exp, sense determinar de moment si amb un datiu transparent Dat(>Ac)Exp o amb un acusatiu superficial Dat(<Ac)Exp, cal preguntar-se si la tendència d’aquest verb a canviar de SVb quan canvia de configuració sintàctica es continua complint en aquest cas. Quan Solà (2009: §54.1) afirma que tots dos alternants de (424)*a* i (424)*b* «no són semànticament equivalents» sembla que arriba a una conclusió similar: el primer sentit de l’hipotètic alternant Dat(>|<Ac)Exp ‘li són una molèstia’ de (424)*a* es pot interpretar com un canvi de SCt (‘ser molest’ → ‘li són molestos’), però cal veure si els altres dos sentits ‘no els suporta, no és criaturera’ de (424)*a* impliquen un altre SVb, a més del canvi de SCt.⁴⁶⁴

- (424) a. A la Maria *li molesten* els nens (‘li són una molèstia, no els suporta, no és criaturera’).
b. Els nens *molesten la Maria* (o *la molesten*) tirant-li boles de paper (‘li fan alguna cosa que li causa molèstia’).

[Solà 2009: §54.1]

Fent una anàlisi de diferents exemples d’oracions amb el verb *molestar* es pot comprovar que és un predicat amb molts significats, molt flexible semànticament (i sintàcticament). Una definició de cada significat amb el substantiu *molèstia* o amb l’adjectiu *molest* aporta poca informació sobre la semàntica precisa del verb, perquè tant *molèstia* com *molest* són pluripotencials des del punt de vista semàntic. És important mantenir la caracterització ‘causar molèstia’ o ‘ser molest’ a la primera part de la definició de cada accepció, perquè aporta informació sintàctica i lexicoaspectual de les oracions en què participa cada accepció, que permet diferenciar-la d’altres accepcions

⁴⁶³ Per a més informació, vegeu la nota 252 de §4.1. Tort (2015*b*) recull el verb d’ús dialectal ebrenc *afitar-se* amb el significat de ‘molestar-se (algú) per una causa insignificant’.

⁴⁶⁴ Per a més exemples amb aquest contrast semàntic, vegeu la nota 249 de §4.1.

del mateix ítem lèxic (*molestar*); però cal afegir una segona part a cada definició que ajudi a matisar la semàntica concreta i diferenciadora de les diferents accepcions o subaccepcions verbals. De fet, és el que fa Solà a la definició de (424)a ‘li són una molèstia, no els suporta, no és criaturera’, en què la primera part de la definició ‘ser molest’ o ‘ser una molèstia’ (caràcter estatiu) necessita una concreció semàntica amb una segona part ‘no suportar, no ser criaturera’. A continuació intento destriar els diferents significats psicològics del verb *molestar*.

La caracterització i definició general dels diccionaris sobre el verb *molestar* no pronominal és, amb petites diferències, *v. tr.* ‘causar molèstia’ i sense un alternant ergatiu que mantingui el mateix SVb (cf. DCVB, DIEC2, DNV, DUVC, GDLC, GD62). Ara bé, en els diferents exemples dels diccionaris i en altres exemples de l’ús habitual del verb *molestar* es pot comprovar que el concepte de *molestar* o de *molèstia* és variat; es pot veure a través de verbs sinònims de cada accepció, sempre tenint en compte que hi ha matisos semàntics difícilment equiparables entre dos sinònims.

Pel que fa al concepte transparent de ‘causar molèstia (anímica)’, com un verb causatiu de canvi d’estat que admet un agent, la *molèstia* causada permet diversos sentits, que proposo dividir en dos. D’una banda, ‘importunar o pertorbar’; o també un dels sentits de ‘destorbar’ (*destorbar*¹: ‘pertorbar’, segons una accepció del DCVB) (425)a/(426)a.⁴⁶⁵ De l’altra, un altre tipus de *molèstia* representada per un dels sentits d’‘amoïnar’ (*amoïnar*¹), pel sentit d’‘~incordiar’ —verb no recollit al DIEC2 però acceptat pel DNV—, o el d’‘empipar¹’ o ‘emprenyar¹’ (en diferents registres) (425)b/(426)b:⁴⁶⁶ en aquesta última accepció (425)b hi ha verbs com *fastiguejar* —‘molestar en extrem’ (DIEC2)— que indiquen gradació en la *molèstia*. Podem

⁴⁶⁵ Segons Jané (1980a), les formes *destorbar* i *fer nosa* només són parcialment sinònimes, ja que *destorbar* té una semàntica més àmplia i també pot significar ‘distreure, importunar, molestar’. De l’observació de Jané dedueixo les dues accepcions de *destorbar*, sinònimes de dues accepcions diferents de *molestar*: *destorbar*¹ com a ‘pertorbar, distreure, importunar’, i *destorbar*² com a ‘fer nosa, {posar/ser} un destorb, {posar/ser} un obstacle o un impediment (per fer alguna cosa)’. El criteri del DIEC2, el DNV i el GDLC per caracteritzar les dues accepcions de *destorbar* no coincideix del tot amb les dues accepcions de *destorbar*¹ i *destorbar*² que proposo aquí, basant-me en Jané (1980a). El DUVC només recull una accepció del verb.

⁴⁶⁶ Per a la semàntica del verb *amoïnar* (*amoïnar*¹ ‘molestar’ i *amoïnar*² ‘preocupar’), vegeu la nota 467. Si considerem que els verbs *empipar* i *emprenyar* tenen dues accepcions diferents, la primera seria sinònima de (425)b: *molestar* ‘causar molèstia (anímica), amoïnar¹, ~incordiar, empipar¹, emprenyar¹’ (*Estigues quiet i no {empipis! / emprenyis!}*); la segona —*empipar*², *emprenyar*²— tindria el significat de ‘fer enfadar’ (*Amb les teves paraules has {empipat / emprenyat / fet enfadar} l’Enric*).

considerar aquests dos sentits de *molestar* com a dues subaccepcions de l'accepció general AcExp(ce) 'causar molèstia (anímica)'. Algunes dels exemples de (426) pot tenir la doble interpretació.

- (425) a. *molestar* 'causar molèstia (anímica), importunar, pertorbar, destorbar¹' [AcExp(ce)]
 b. *molestar* 'causar molèstia (anímica), amoïnar¹, ~incordiar, empipar¹, empenyar¹' [AcExp(ce)]
- (426) a. Si reposa, no el vull molestar: ja tornaré més tard. [DIEC2, GDLC]; No molestes els veïns, que volen dormir. [DNV]; Mentre aneu en ruta no molesteu el conductor. [DUVC] → (425)a
 b. Els nens molesten la Maria (o la molesten) tirant-li boles de paper. [Solà 2009: §54.1] → (425)b

És significatiu que tots els sinònims de *molestar* 'causar molèstia (anímica)' de (425) són verbs AcExp(ce): no tenen alternant ergatiu pronominal i no participen en l'alternança causativa, perquè *algú no es pot* {*importunar* / *pertorbar* / *destorbar*¹ / *amoïnar*¹ / *~incordiar* / *empipar*¹ / *empenyar*¹ / (*fastiguejar*)} [*tot sol, per si sol*].⁴⁶⁷ Aquest fet és coherent amb la descripció de l'accepció causativa de canvi d'estat del verb *molestar* com una accepció AcExp(ce), perquè el sentit de *molèstia* d'aquesta accepció no permet que *algú es pugui molestar* [*tot sol, per si sol*].⁴⁶⁸ Lògicament, l'accepció AcExp(ce) de *molestar* ha de regir acusatiu perquè admet un agent.

Un cop definida l'accepció AcExp(ce) causativa de canvi d'estat (anímic) de *molestar* —unint les dues subaccepcions de (425)—, cal buscar altres possibles SVb del verb. Segons la descripció de la majoria de diccionaris, l'altre SVb característic l'aporta la forma ergativa *molestar-se*, que és una accepció ergativa pronominal inherent o Subj(i)Exp(pr-ci) (sense alternant AcExp) en aquests diccionaris. Està relacionada amb una *molèstia* entesa com una 'ofensa', o l'adjectiu *molest* de la definició 'esdevenir molest' com a 'esdevenir ofès'. Però si fem una anàlisi de diverses oracions amb *molestar-se*, comprovem que *molestar-se* pot tenir de vegades un sentit més atenuat i

⁴⁶⁷ El verb *amoïnar* té una altra accepció AcExp 'preocupar' (*amoïnar*²) —diferent de l'accepció AcExp(ce) 'molestar' (*amoïnar*¹)— que sí que té un alternant ergatiu pronominal: *amoïnar*² ('preocupar') vs. *amoïnar-se* ('preocupar-se') (cf. DIEC2, DNV, DUVC, GDLC). El DUVC no separa les dues accepcions de 'molestar' i 'preocupar' a l'entrada de l'única accepció del verb *amoïnar* no pronominal, però sí que identifica *amoïnar-se* amb 'preocupar-se'.

⁴⁶⁸ Com que sovint els sinònims no són peces lèxiques totalment equivalents, podria haver-hi algun sinònim aproximat de *molestar* 'causar molèstia (anímica)' que no tingués aquest comportament; per exemple, Jané (1980a) afirma que el verb *destorbar* té una accepció «equivalent a distreure, importunar, molestar, etc.» (*destorbar*¹), que és diferent de la de «fer nosa» (*destorbar*²): això equivaldria a afegir el sinònim *distreure* a la subaccepció de *molestar* 'causar molèstia (anímica), importunar, pertorbar, destorbar¹' (425)a, però *distreure* és un verb AcExp, amb l'alternant Subj(i)Exp(pr) *distreure*'s.

més pròxim a ‘incomodar-se o enfadar-se’, i no sempre és ‘ofendre’s’; l’adjectiu *molest* de la definició general ‘esdevenir molest’ pot tenir matisos diferents: cf. (427) i (431)b. A més, els verbs *empipar-se* i *emprenyar-se*, accepcions ergatives pronominals o Subj(i)Exp(pr) dels verbs *empipar*² i *emprenyar*², són sinònims del verb Subj(i)Exp(pr-ci) *enfadar-se*, en un registre diferent.⁴⁶⁹ De vegades no és fàcil destriar entre les dues subaccepcions de *molestar-se* ‘enfadar-se’ i ‘ofendre’s’: sembla que ‘incomodar-se, enfadar-se, empipar-se, emprenyar-se’ és d’interpretació més general i gairebé sempre pot ser interpretada una oració de *molestar-se* amb aquest sentit (427)a/(428); en canvi, només algunes vegades es pot interpretar com a ‘ofendre’s’, sense excloure el sentit general d’‘incomodar-se, enfadar-se, empipar-se, emprenyar-se’ (427)b/(429).

- (427) a. *molestar-se* ‘esdevenir molest, incomodar-se, enfadar-se, empipar-se, emprenyar-se’
[Subj(i)Exp(pr-ci)]
b. *molestar-se* ‘esdevenir molest, ofendre’s’
[Subj(i)Exp(pr-ci)]
- (428) a. Guardiola: «Si algú es molesta per la meva participació al procés és problema seu».
[Naciódigital, 8 de setembre del 2015 (titular)]
b. Si algú s’ha molestat, per l’spam, li demano disculpes, i si no, endavant les atxes.⁴⁷⁰
c. Amb aquests últims pensaments dono la meva lectura per acabada. [...] Crec que m’he passat una mica de l’hora que donen de marge per llegir-la. Ningú s’ha molestat.⁴⁷¹
d. Em diuen que ERC s’ha molestat per la consulta de l’ANC.⁴⁷²
- (429) a. No li heu dit res i per això s’ha molestat. [DIEC2]
b. No sabia res de l’assumpte i s’ha molestat. [DNV]
c. No et molestis per la seva actitud: sol ser poca-solta amb tothom. [DUVC]
d. Si no hi vas, es molestarà. [GDLC]

El sinònim de *molestar-se* amb el verb *enfadar-se* és coherent amb el fet que es tracti d’un verb ergatiu pronominal inherent o Subj(i)Exp(pr-ci), sense alternant AcExp (cf. la nota 469): per aquest motiu és el sinònim que descriu més bé el comportament de

⁴⁶⁹ Com s’ha suggerit al contrast de (40) i (41) (cf. §2.2.2), molts parlants usen el verb *enfadar-se* ‘esdevenir enfadat’ com una accepció Subj(i)Exp(pr-ci) —sense alternant AcExp—, a diferència de *empipar-se* i *emprenyar-se*, que participen en l’alternança causativa perquè tenen una accepció AcExp ‘enutjar’, amb un canvi de registre: *empipar*², *emprenyar*² (‘enutjar’) vs. *empipar-se*, *emprenyar-se* (‘esdevenir enutjat’).

⁴⁷⁰ <http://ca.yoyapedia.wikia.com/wiki/Creixell_Award_of_the_Day> (consulta: novembre del 2015)

⁴⁷¹ <http://www.llimoneros.com/htmls/bar/bar_101110_01_sergiescudero.html> (consulta: novembre del 2015)

⁴⁷² <<http://ca-es.facebook.com/mkserra/posts/704529179651465>> (consulta: novembre del 2015)

molestar-se, tal com el descriuen els diccionaris. En canvi, els verbs *incomodar-se*, *empipar-se* i *emprenyar-se* —com també *ofendre's*, accepcions ergatives pronominals o Subj(i)Exp(pr) dels verbs *incomodar*, *empipar*², *emprenyar*² i *ofendre*— tenen un alternant AcExp: a més de mostrar que els sinònims no solen ser totalment equivalents, la definició amb aquests sinònims s'aparta de la caracterització de *molestar-se* als diccionaris com a ergatiu pronominal inherent i l'acosta a una accepció recollida a la GIEC com a alternant de l'alternança causativa, que no tinc en compte de moment perquè l'analitzaré més endavant.

Amb la caracterització de *molestar-se* com a verb ergatiu pronominal inherent —unint les dues subaccepcions de (427)—, el verb no té un alternant AcExp, però sí que en pot tenir un de Dat(>Ac)Exp característic de l'alternança inacusativa, que forma oracions estatives d'ordre no marcat OVS (431)b/(434): 'ser molest (anímicament), incomodar, enfadar, empipar², emprenyar², ofendre' o 'ser {molest (anímicament) / incòmode / enfadós / empipador² / emprenyador² / ofensiu}'. En ser una accepció de *molestar* que no admet un agent (com sembla que tampoc l'admet el verb *enfadar*), no pot ser un verb AcExp, i com és capaç d'expressar l'estat final d'un canvi gràcies a l'alternant Subj(i)Exp(pr-ci) *molestar-se* —*estar o quedar {molest (anímicament) / incomodat / enfadat / empipat / emprenyat / ofès}* (430)—, tampoc pot ser un verb DatExp. És una accepció Dat(>Ac)Exp i, segons les CROE, ha de regir un datiu transparent perquè no admet un agent i presenta un canvi de SVb respecte d'una altra accepció que admet l'acusatiu, l'accepció AcExp(ce).

- (430) a. Jo, si el senyor Blanco s'ha quedat molest perquè en lloc d'intervindre ell intervé vosté, és problema de vostés. [Corts Valencianes 2012]
- b. Puigverd està molest perquè els lectors no havien entès la paròdia de l'estil de Bernat Metge en la darrera novel·la que havia publicat. [Maestre 2007 :599]

D'altra banda, a diferència del que es pot deduir de les entrades del verb a la majoria de diccionaris, la GIEC (§21.5c) defensa que *molestar* presenta una accepció específica que participa en l'alternança causativa, és a dir, una accepció AcExp amb alternant Subj(i)Exp(pr).⁴⁷³

⁴⁷³ Segons el DRAE, l'espanyol el verb *enfadar* accepta l'accepció AcExp: «**enfadar** 1. tr. Causar enfado» (DRAE). En un llibre d'aprenentatge d'espanyol per a angloparlants he trobat una oració en què,

El verb *molestar* té una accepció transitiva de sentit causatiu (i la corresponent pronominal no transitiva de sentit incoatiu) quan significa ‘contrariar, fer enfadar’: *Aquestes insinuacions l’han molestat / S’ha molestat per aquestes insinuacions* (GIEC §21.5c).

Intento analitzar les dues expansions del significat ‘contrariar’ i ‘fer enfadar’ de la GIEC. Pel que fa a ‘contrariar’, és una accepció AcExp(ce): als diccionaris que he consultat no hi apareix cap accepció ergativa pronominal de *contrariar*, com a ‘contrariar-se [tot sol, per si sol]’ (cf. DCVB, DIEC2, DNV, DUVC, GDLC, GD62). Però és la definició ‘fer enfadar’ la que pot guiar-nos per explicar per què és precisament aquesta accepció de *molestar* recollida a la GIEC la que molts parlants utilitzen amb datiu (432)d-f/(434): una hipòtesi possible és que segons com conceptualitzi el verb el parlant el pot construir amb acusatiu si significa ‘fer enfadar’ o amb datiu si significa ‘enfadar’, sense descartar que aquest canvi semàntic estigui en ple procés d’evolució. Com passa amb l’ús del verb *enfadar* com a AcExp,⁴⁷⁴ és probable que no tots els parlants tinguin la mateixa percepció sobre aquesta accepció de *molestar* com a AcExp ‘fer enfadar’, amb la possibilitat d’admetre un agent: *L’Enric molesta la Maria* (‘l’Enric fa enfadar la Maria’), *No la molestis més* (‘no la facis enfadar més’).⁴⁷⁵ Això explicaria que aquesta accepció AcExp de *molestar*, alternant de *molestar-se*, no aparegui explícitament a la majoria de diccionaris.⁴⁷⁶

d’una banda, s’usa el verb espanyol *enfadar* com a AcExp, i, de l’altra, es fa una equivalència entre *molestar* i *enfadar*: «Answer each question. [...] 6. Él molesta o enfada a mucha gente ¿Por qué? ¿Qué tipo de comportamiento tiene?» (Schmit 2009: 6.5).

⁴⁷⁴ Per a l’ús dubtós del verb *enfadar* com a AcExp —¹*L’Enric ha enfadat la Maria*; ²*L’Enric l’ha enfadat*—, vegeu el contrast de (40)-(41) a §2.2.2, la nota 469 de §5.3.2 i l’inici de l’apartat §5.3.3.

⁴⁷⁵ Les nocions de *Concept* i de *Substantive* de Bouchard (1995) —les característiques referencials del *trigger* d’un efecte psicològic— poden ajudar a explicar el que s’esdevé en les diferents accepcions del verb *molestar*. Quan el verb *molestar* significa ‘enfadar’ (431)b, *l’Enric* (el *trigger*) només es pot entendre com un *Concept*, com ‘les propietats o característiques de l’Enric’ (un *trigger* més abstracte), amb una emoció més oculta i centrada en l’experimentador, no pas com un *Substantive* o un agent que actua activament per produir un efecte. En canvi, quan el verb té un dels sentits de (425), *l’Enric* pot ser un *Substantive*. Per a més informació, vegeu la nota 127 de §2.2.5 i la nota 570 de §6.2.2. Bouchard relaciona aquesta diferència amb una propietat lèxica de cada predicat —*frighten* admet un *trigger* que sigui *Substantive*; en canvi, amb *despress* o *worry* només pot ser un *Concept*—, però també es podria establir aquesta distinció entre diferents accepcions d’un mateix predicat com *molestar*. Quan la GIEC indica que una accepció de *molestar* és ‘fer enfadar’ assenyala l’ús dels parlants que admeten la construcció d’aquesta accepció verbal amb un agent, amb un *trigger* que s’entén com a *Substantive*.

⁴⁷⁶ La versió en línia del DIEC2 no recull l’accepció transitiva de *molestar* com a ‘contrariar, fer enfadar’, sinó una definició més genèrica: ‘donar, causar, molèstia (a algú)’; en canvi, recull una accepció ergativa pronominal molt precisa del verb, definida com a ‘sentir-se ofès’ (consulta: agost del 2017). El DUVC presenta una informació similar de *molestar*: una accepció amb acusatiu ‘causar molèstia’ i una accepció ergativa pronominal ‘sentir-se ofès’. I igualment el GDLC: una accepció transitiva ‘donar, causar molèstia’ i una altra d’ergativa pronominal ‘ofendre’s lleugerament, picar-se’. Aquestes dues definicions

La vacil·lació entre tots dos règims es pot comprovar a la mateixa notícia del dia 5 de desembre del 2012 en sis mitjans de comunicació en català (432): tres mitjans utilitzen l'acusatiu (432)*a-c* —accepció AcExp— i uns altres tres el datiu (432)*d-f* —accepció Dat(>Ac)Exp—, en una oració molt similar en tots sis mitjans.⁴⁷⁷ A (433) i (434) recullo més exemples amb acusatiu i amb datiu, respectivament.

- (431) a. *molestar* ‘causar molèstia (anímica), incomodar, fer enfadar, empipar², empenyar²// ofendre’
[AcExp]
- b. *molestar* ‘ser molest (anímicament), incomodar, enfadar, empipar², empenyar²// ofendre’
= ‘ser {molest (anímicament) / incòmode / enfadós / empipador² / empenyador² // ofensiu}’
[Dat(>Ac)Exp]
- (432) a. Rigau: ‘A Wert el molesta l’èxit del model d’immersió’. [VilaWeb (titular)]
b. Rigau: ‘A Wert el molesta l’èxit de la immersió lingüística’. [El Periódico de Catalunya (titular)]
c. Rigau: ‘A Wert, el que el molesta és l’èxit del model educatiu català’. [Ara (titular)]
d. Rigau creu que a Wert li molesta “l’èxit” del model català. [3/24, www.ccma.cat (titular)]
e. Rigau creu que a Wert li molesta “l’èxit” del model català. [diaridegirona.cat (titular)]
f. La titular d’Ensenyament, creu que a Wert li “molesta” el model “d’èxit” de l’escola catalana.
[El Punt Avui]
- (433) a. S’han buscat paral·lelismes en les seves carreres. Això la molesta? [L’Esportiu, 3 de juny del 2012]
b. Vaig aconseguir acabar l’actuació, però a la gent això la molesta, se sent incòmoda.
[El Periódico de Catalunya, 30 de setembre del 2015]
- (434) a. Al nacionalisme espanyol li molesta Barcelona... [Ara, 6 de març del 2014 (titular)]
b. Li molesta la meva ideologia?⁴⁷⁸
c. Marta Ferrusola [...] ha admès que li molesta «molt» que en aquests moments el president de la Generalitat sigui «un andalús que té el nom en castellà». [El Punt Avui, 14 de març del 2008]

En tots dos sentits de (431), el verb *molestar* permet expressar un estat resultant d’un canvi o procés —simplificant, *La Maria està o ha quedat {molesta (anímicament) / incomodada o enfadada}*—, perquè la primera accepció és AcExp (431)*a* i l’accepció

del DIEC2, el DUVC i el GDLC permeten considerar que hi ha un canvi de SVb entre l’accepció verbal causativa de canvi d’estat i l’accepció ergativa pronominal i que, per tant, no hi hauria una alternança causativa: l’accepció causativa seria una accepció AcExp(ce) —no pas AcExp— i l’ergativa pronominal seria una accepció Subj(i)Exp(pr-ci) —no pas Subj(i)Exp(pr)— o ergativa pronominal inherent.

⁴⁷⁷ Cal tenir en compte que les tres oracions amb acusatiu són en estil directe i les tres amb datiu són en estil indirecte, fet que pot indicar una conceptualització diferent del verb entre la persona que fa les declaracions i els periodistes que les recullen.

⁴⁷⁸ <<http://www.racocatala.cat/forums/fil/67960/li-molesta-meva-ideologia-gran-clara-simo>> (consulta: novembre del 2015)

Dat(>Ac)Exp (431)*b* té un alternant Subj(i)Exp(pr-ci): en tots dos casos presenten el component d'estat resultant d'un canvi en la descomposició lèxica del predicat (cf. (261) de §5.1). Tant l'accepció AcExp(ce) com l'accepció AcExp de *molestar* poden expressar l'estat resultant d'un canvi o procés perquè aquest estat resultant és un dels tres components semàntics de qualsevol verb causatiu de canvi d'estat, independentment de si té un alternant ergatiu pronominal (AcExp) o no el té (AcExp(ce)). L'accepció Subj(i)Exp(pr-ci) de *molestar* 'esdevenir molest' pot expressar un estat resultant d'un canvi gràcies a un dels dos components semàntics de qualsevol verb ergatiu pronominal, inherent o no.⁴⁷⁹

L'ús amb datiu de l'accepció (431)*b* que fan servir molts parlants és coherent amb les proves de (241)-(246) (cf. 4.3.4).⁴⁸⁰ Amb un temps verbal imperfectiu, aquesta accepció no admet la forma d'acusatiu d'un pronom relatiu (435)*a-c* o d'un pronom interrogatiu (435)*d-e*, ni un sintagma ple experimentador a l'inici o al final de l'oració sense estar introduït per la preposició *a* (435)*f*. Per no allargar l'exposició relacionada amb aquesta accepció del verb *molestar*, em remeto a l'argumentació de l'apartat següent, dedicat al verb *preocupar* (cf. §5.3.3).

- (435) a. És una persona {a qui (li/'la) / *que} molesten aquestes insinuacions.
 b. La Maria, {a qui (li/'la) / *que} molesten aquestes insinuacions, vindrà demà.
 c. {A qui (li/'el) / *Qui} molesten aquestes insinuacions és {a / *Ø} l'Arnau.
 d. {A qui (li/'el) / *Qui} molesten aquestes insinuacions?
 e. Voldria saber {a qui (li/'el) / *qui} molesten aquestes insinuacions.
 f. {A / *Ø} la Maria {li/'la} molesten aquestes insinuacions. / {Li/'La} molesten aquestes insinuacions, {a / *Ø} la Maria.

Però la capacitat semàntica de l'arrel $\sqrt{\text{molest-}}$ (*molestar*, *molèstia*, *molest*) no acaba aquí. Hi ha determinats contextos oracionals estatus d'ordre OVS amb datiu de *molestar* que es resisteixen a ser interpretats com a (431)*b* *molestar* 'ser molest (anímicament), incomodar, enfadar, empipar², emprenyar²', l'accepció que justifica un datiu transparent. Hi ha una altra interpretació possible que justifica aquest datiu

⁴⁷⁹ Per a un comentari sobre la capacitat dels verbs psicològics ergatius pronominals d'expressar un estat resultant d'un procés o canvi, vegeu la nota 314 de §5.1.

⁴⁸⁰ Amb un verb de semàntica similar a aquesta accepció de *molestar*, Franco (1990: 120 (3)) marca com un CL-DAT el pronom *le* de l'oració de l'espanyol *Ese tipo de comentarios le enojan a Juan*: cf. els comentaris de Franco (1990), Landau (2010) i Fàbregas (2015) al voltant dels exemples de (502) a §6.2.1.

transparent, o almenys són oracions que poden presentar ambigüïtat entre la interpretació de (431)*b* i una nova interpretació. Un exemple és l'oració de Solà (2009: §54.1) de (424)*a*, que repeteixo a (436)*a*, juntament amb altres exemples (436)*b-g*.

- (436) a. A la Maria li molesten els nens ('li són una molèstia, no els suporta, no és criaturera').
[Solà (2009: §54.1)]
- b. Li molesten els animals de companyia? [Fundació Catalunya La Pedrera]
- c. M'assec a un cantó, i animo l'equip del Lass. Veig que li molesta, però a mi no em molesta que li molesti. Quan marca un gol, ho celebro. [Bonany 2014: 58]
- d. Li molesten les persones que sempre opinen de tot? [Clavijo i Vecino 2004: 398]
- e. [...] el que està acostumat a portar la roba neta li molesten les llànties i no hi pot conviure.
[Garcia-Sedas 1997: 81]
- f. [...] és el retrat més acabat d'un home *bon vivant bourgeois* a qui no li molesten les *amistats perillooses*, ans al contrari, li resulten més divertides que no pas les «políticament correctes».
[Martínez *et al.* 2002: 147]
- g. Ui, a la bruixa avorrida li molesten les samarretes "jarrai". Que es foti, ara es donaran a conèixer al gran públic, i que es prepari perquè la CUP anirà a més, li agradi o no.⁴⁸¹

Les oracions de (436) es poden interpretar amb el sentit de (431)*b* *molestar* 'ser molest (anímicament), incomodar, enfadar, empipar², empenyar²', però també permeten rebre la interpretació de (437) *molestar* 'ser molest (anímicament), desagradar molt, desplaure molt' (cf. §1.1), com una accepció DatExp.⁴⁸² Fins i tot, les oracions de (432)*d-f* i (434) poden rebre també la interpretació de (437). Són oracions que en un sentit estatiu poden sonar estranyes per a determinats parlants si es construeixen amb acusatiu transparent: *A la Maria la molesten els nens; La molesten els animals de companyia?*

- (437) *molestar* 'ser molest (anímicament), desagradar molt, desplaure molt' [DatExp]
= 'ser o resultar {molest (anímicament) / molt desagradable / molt desplaent}'

L'accepció DatExp *molestar* 'ser o resultar {molest (anímicament) / molt desagradable / molt desplaent}' presenta el comportament característic dels verbs DatExp de no poder expressar l'estat resultant d'un canvi o procés: **La Maria {està / ha quedat} {molesta*

⁴⁸¹ <<https://www.racocatala.cat/forums/fil/169526/nria-gispert-sobre-look-cup-parlament-dignitat-institu-ci-requereix-formalitat-diferent?pag=1>> (consulta: novembre del 2015)

⁴⁸² A continuació recullo una oració d'un llibre d'aprenentatge d'espanyol per a angloparlants en què es fa una connexió subtil entre *molestar* i *no gustar*: «Rewrite changing the italicized word or phrase to a word or phrase with the same meaning. 1. Su *conducta* me molesta. No me gusta» (Schmit 2009: 6.4).

(*anímicament*) / *molt desagradada* / *molt desplaçada*}. En canvi, l'accepció Dat(>Ac)Exp de *molestar* —com l'accepció Dat(>Ac)Exp de *doldre* ‘ser dolorós (anímicament)’ i el verb Dat(>Ac)Exp *estranyar* ‘resultar estrany o dubtós’— pot expressar un estat resultant d'un canvi gràcies a un dels dos components semàntics d'un alternant Subj(i)Exp(pr-ci), alternant inexistent en el cas de l'accepció DatExp de *molestar*.⁴⁸³ La GIEC (§21.5c) accepta una construcció estativa OVS de *molestar* amb datiu transparent i sense alternant ergatiu, que es podria desdoblar en dues subaccepcions: com a ‘ser molest (anímicament), desagradar molt, desplaure molt’ —pertinent per a l'exemple *A la veïna li molesta el soroll del bar*— i com a ‘fer nosa, destorbar²’ (cf. la nota 465).

D'altra banda, [el verb *molestar*] presenta una accepció estativa i selecciona un complement de datiu quan significa ‘ser molest a algú, fer nosa a algú’: *A la veïna li molesta el soroll del bar*. Aquesta accepció estativa no té correlat pronominal (GIEC §21.5c).

L'actualització del DIEC2 en línia de l'abril del 2017 ha recollit aquesta nova accepció estativa del verb *molestar* amb experimentador datiu. A diferència de *interessar* o dels altres tres verbs psicològics en què accepta per primera vegada l'ús verbal intransitiu (*encantar*, *estranyar*, *preocupar*), el DIEC2 actualitzat recull una definició diferent entre l'accepció que regeix acusatiu i la que regeix datiu. Les definicions mostren clarament la diferència lexicoaspectual entre totes dues accepcions —causativa de canvi d'estat amb acusatiu (438)a i estativa amb datiu (438)b—, si bé la utilització sense cap altra concreció del substantiu *molèstia*, semànticament pluripotencial, no permet fer-hi més distincions. L'ordre oracional dels exemples també canvia a les dues accepcions.

(438) a. 1 *l v. tr.* [LC] Donar, causar, molèstia (a algú). *Si reposa, no el vull molestar: ja tornaré més tard. Aquell soroll molesta.*

b. 2 *v. intr.* [LC] Ésser una molèstia per a algú. *Li molesta que fumi?*

[DIEC2: modificació del 5 d'abril del 2017]

⁴⁸³ Es podria discutir aquest plantejament dient que el verb *desagradar*, en ser un verb DatExp(+pers), permet fer oracions reflexives —cf. els exemples de (133) a §3.2.2—, cosa que difícilment pot fer l'accepció *molestar* ‘ser molt {desagradable / desplaent}’. D'una banda, cal tenir en compte que en l'equivalència semàntica entre els verbs hi ha matisos difícilment equiparables. De l'altra, el verb SubjExp(refl) *desagradar-se* (*a si mateix*) sol usar-se en contextos negatius (*no em desagradó, tampoc em desagradó*), i per expressar la idea de *desagradar-se molt* (*a si mateix*) se sol utilitzar *repugnar-se a si mateix* (cf. els exemples (136) de §3.2.2) o expressions amb altres configuracions sintàctiques, com *em faig angúnia* o *m'odio*. A més, dins els predicats DatExp(+pers), els verbs *plaure* i *desplaure* són els dos predicats que presenten més resistència a formar alternants SubjExp(refl) (cf. §2.2.4 *in fine*).

El verb *molestar* no mostra la resistència a canviar de SVb que presenten els verbs del model de *neguitejar*: en la ment del parlant pot deixar de concebre's com un predicat causatiu de canvi d'estat. El podem comparar amb el comportament d'un altre verb AcExp(ce): per exemple, *humiliar*. És un verb que no participa en l'alternança causativa, perquè el verb ergatiu pronominal o Subj(i)Exp(pr) que li correspondria té un altre SVb i és un verb ergatiu pronominal inherent o Subj(i)Exp(pr-ci): *humiliar-se* significa 'mostrar-se extremament humil o implorant' (DUVC), en lloc d' 'esdevenir humiliat [tot sol, per si sol]'. A diferència de *molestar* (439)a, el verb *humiliar* Dat(>|<Ac)Exp es resisteix a deixar de ser concebut com un verb causatiu de canvi d'estat i sol mantenir un acusatiu superficial en l'alternant estatiu, entès com a 'ser humiliant', sense canviar de SVb: per tant, és una accepció Dat(<Ac)Exp (439)b.

- (439) a. A la Maria {[?]la / li} molesta fer aquesta feina. [DatExp] / [Dat(>Ac)Exp] (dos sentits)
 b. A la Maria {la / [?]li} humilia fer aquesta feina. [Dat(<Ac)Exp]

Les CROE donen raó del comportament d'aquests dos verbs, si tenim en compte, entre altres raons, que a (439)a hi ha un canvi de SCt i de SVb (respecte a l'accepció AcExp(ce)) i, per contra, a (439)b només hi ha un canvi de SCt (respecte a l'accepció AcExp). Una conseqüència d'aquest plantejament és que, en el fons, encara que es pot acceptar com una descripció, el verb *molestar* no participa en l'alternança acusatiu/datiu, perquè l'accepció Dat(>Ac)Exp presenta un SVb diferent del de l'accepció AcExp(ce).

De la descripció feta fins ara es pot afirmar que el verb *molestar* presenta unes característiques idiosincràtiques particulars. La primera és que té la capacitat de denotar continguts semàntics força variats, un tret característic de la dificultat per descriure una experiència psicològica que és intrínsecament complexa i polièdrica, en correspondència amb el ric món interior dels experimentadors humans. El predicat psicològic cerca el matís semàntic més escaient i necessita envair camps semàntics d'altres predicats per aconseguir una conceptualització lèxica precisa però difícilment abastable (cf. §1.1), per la qual cosa algunes de les afirmacions que he fet en aquest apartat poden ser matisables per a determinats parlants. La riquesa i flexibilitat semàntiques de *molestar* afavoreixen els contextos amb una certa ambigüïtat d'interpretació; a més, afavoreix la flexibilitat sintàctica del verb, perquè l'ambigüïtat es

pot produir entre interpretacions que tenen una configuració sintacticosemàntica diferent amb un canvi de SVb. Com a conseqüència d'aquest fet, s'explica la vacil·lació dels parlants a l'hora d'utilitzar el règim acusatiu o datiu del predicat.

La segona característica de *molestar* és que tendeix a tenir un SVb diferent per a cada construcció sintàctica i sembla que defuig les alternances verbals. L'accepció AcExp(ce) no té un alternant ergatiu pronominal o Subj(i)Exp(pr) i no participa en l'alternança causativa.⁴⁸⁴ Una accepció AcExp que justifiqués l'alternança causativa presenta vacil·lació amb una accepció Dat(>Ac)Exp. Tot i que pot participar en l'alternança inacusativa —alternants Dat(>Ac)Exp i Subj(i)Exp(pr-ci)—, sovint l'alternant Dat(>Ac)Exp també es pot interpretar com una accepció DatExp amb un SVb diferent. Com a verb DatExp(+pers), que admet un subjecte de denotació personal, esperariem que participi en l'alternança reflexiva, però no ho fa (cf. la nota 483). Pel que fa a una possible alternança emotiva/volitiva, la majoria de diccionaris no la recullen, perquè descriuen que el verb *molestar* també canvia de SVb quan forma una accepció pronominal amb SPrep: *molestar-se a* (+ oració d'infinitiu) 'prendre's la molèstia, aplicar-se en l'execució d'una cosa': cf. (423)c i l'apartat §6.4.4.

De tots aquests arguments en resulta una conseqüència. Paradoxalment, l'alternança acusatiu/datiu dels verbs psicològics catalans existeix, però sense una manifestació externa evident, o es faria evident en els exemples de vacil·lació per influència de l'espanyol.⁴⁸⁵ Els de la classe de *neguitejar* poden participar en una alternança real acusatiu/datiu —perquè l'experimentador té cas datiu real en l'alternant, sense un canvi de SVb—, però en l'alternant datiu el català mostra la preferència per mantenir-hi un acusatiu superficial i l'alternança no hi queda evident (cf. (416)-(417) de §5.3.1). En canvi, quan l'alternant presenta un datiu transparent, només pot tractar-se de dues possibilitats: o és un alternant Dat(>Ac)Exp de l'alternança inacusativa (no pas de l'alternança acusatiu/datiu), o és una accepció DatExp sense alternant ergatiu ni

⁴⁸⁴ Caldria comprovar si l'alternança descrita per Mendívil Giró (2005: 261) *Los skin-heads molestaron a Luisa vs. Luisa se molesta si sales por la noche*, recollida a (94) de §3.1, és una alternança real en espanyol. En català també és possible dir *La Lluïsa es molesta si surts a la nit*, amb el significat de *molestar-se* 'esdevenir molesta, incomodar-se, enfadar-se, empipar-se, empenyar-se' (similar a *La Lluïsa s'enfada si surts a la nit*), però no seria un alternant de l'accepció AcExp(ce) del verb: *Els skin-heads van molestar la Lluïsa* (*molestar* 'causar molèstia (anímica), amoïnar¹, ~incordiar, empipar¹, empenyar¹').

⁴⁸⁵ Seria el cas dels verbs AcExp que segueixen el model de *neguitejar*, els quals formen alternants Dat(<Ac)Exp, però podrien construir-se amb un datiu morfològic per influència de l'espanyol (cf. §5.3.1).

alternant amb acusatiu. Segueixen el primer model l'accepció del verb *doldre* 'ser dolorós (anímicament)', el verb *estranyar* 'resultar estrany o dubtós' i l'accepció del verb *molestar* 'ser molest (anímicament), incomodar, enfadar, empipar², empenyar², ofendre'; segueixen el segon model l'accepció del verb *doldre* 'recar, saber greu' i la de *molestar* 'ser o resultar molest (anímicament), desagradar molt, desplaure molt'.⁴⁸⁶

Tenint en compte aquestes dades, és pertinent no utilitzar a partir d'ara les sigles AcExp(+dat) i AcExp(-dat) (cf. §2.2.3), perquè poden crear confusió. La sigla AcExp(+dat) indicava els verbs AcExp que poden tenir alternants datius transparents, i hem vist que en aquest cas només pot tractar-se d'un verb que no és AcExp sinó Dat(>Ac)Exp (com *estranyar*), o d'una accepció verbal DatExp (com *molestar* 'ser molt desagradable o desplaent'), les quals no són alternants d'una accepció transitiva. La sigla AcExp(-dat) indicava els verbs AcExp que no poden tenir alternants datius, però hem vist que es tracta de verbs que segueixen el model de *neguitejar*, els quals són els que realment tenen un alternant datiu (sense un canvi de SVb), però no transparent, perquè presenten una forma d'acusatiu superficial. Les mateixes dades assenyalen que seria innecessari indicar «Ac» a la sigla Dat(>Ac)Exp, ja que ni es tracta d'un acusatiu ni té forma superficial d'acusatiu, i que podria ser suficient una sigla que diferenciés mínimament aquests verbs dels DatExp, per exemple, entre altres possibilitats, Dat(>Ø)Exp; tot i així, per reflectir l'estat actual de la normativa d'alguns verbs i els casos possibles de vacil·lació en l'ús d'aquests predicats, mantinc la sigla Dat(>Ac)Exp.

5.3.3. *El verb preocupar*

El cas del verb *enfadar* recollit a (41) de §2.2.2 i a la nota 469 de §5.3.2 planteja una qüestió més àmplia. Amb el verb *enfadar* es pot afirmar amb un cert fonament que es tracta d'un verb Subj(i)Exp(pr-ci), perquè hi ha diccionaris —com el DIE2 i el DUVC— que avalen aquesta mateixa intuïció que tinc com a catalanoparlant. Però hi ha altres diccionaris que accepten la versió transitiva del verb (440),⁴⁸⁷ fet que manifesta

⁴⁸⁶ Cf. les anàlisis sobre el verb *doldre* a §5.2.2 i sobre el verb *estranyar* a §5.2.5.

⁴⁸⁷ L'únic diccionari dels de (440) que dona algun exemple d'ús no pronominal de *enfadar* és el DCVB.

que no tots els parlants tenim la mateixa intuïció amb el verb *enfadar* o, potser, que l'ús verbal transitiu en aquest predicat —com a AcExp— està en procés de canvi.

- (440) a. DNV: v. tr. i pron. 'causar enfadament, afectar desagradablement'
b. GDLC: v I tr 'enutjar' [= 'causar enuig']
c. DCVB: v. tr. (1) 'enutjar, causar molèstia; cast. *molestar*'; «La minyona comensa a plorar ab tal forma que los vingué a enfadar, doc. a. 1561 (Hist. Sóller, II, 768).» / (2) 'irritar, excitar la ira' / Refranys: **a**) «Lo poc agrada, i lo molt enfada» (Val.).—**b**) «L'enfaden més els badalls que els rots»: es diu parlant d'un que pateix fam (Ripoll, Barc.).
d. DCML: V TR i PRON 'enutjar' [= 'causar enuig, afectar desplaentment']

Podria haver-hi altres verbs teòricament AcExp en una situació similar. El més emblemàtic, pels debats que ha provocat el règim que té, és el verb *preocupar*.⁴⁸⁸ D'una banda, a l'apartat 3.2.1.1 recullo les conclusions d'un estudi diacrònic de Ginebra (2003: 16) sobre els verbs *molestar* i *preocupar*, que mostra que fins al primer terç del segle XX només s'usaven amb acusatiu, sense distingir entre un possible ús en oracions estatives o esdevenimentals. D'altra banda, Ginebra (2003: 31) afirma en el mateix treball que l'ús actual del verb *preocupar* ha pogut experimentar una evolució.

Potser (a més de la pressió del sistema castellà, que, com ja he suggerit, podria afectar més uns verbs concrets que altres), hi ha raons idiosincràtiques que expliquen el recorregut particular de cada unitat verbal. Per exemple, el verb *preocupar*, que sens dubte és un dels verbs que trobem avui més freqüentment construïts amb datiu, podria mostrar aquesta propensió pel fet que segurament ha perdut la possibilitat de ser interpretat segons el significat que correspon a la configuració subjecte-verb-complement (és a dir, a l'estructura subjecte agentiu/causatiu i complement experimentador/pacient): avui serien forçades frases com *No preocupeu la Maria* o *Es dedicaven a preocupar l'àvia*. Ara: llavors el que seria lògic és defensar que el verb *preocupar* pertany de ple dret a la classe C [classe C de Rosselló 2008: verbs DatExp], i no pas, com sostenen Cabré i Mateu, al grup dels que admeten la doble construcció (Ginebra 2003: 31).

Ginebra fa dues afirmacions fonamentals: la primera és que el verb *preocupar* ha evolucionat de forma que actualment pot quedar forçat amb un subjecte agent; la segona que, si l'anterior és cert, seria més coherent classificar-lo com un predicat DatExp, no pas com un AcExp amb alternant datiu, segons la proposta de Cabré i Mateu (1998).

⁴⁸⁸ També s'hi pot incloure l'accepció del verb *molestar* 'enfadar', accepció Dat(>Ac)Exp recollida a (431)b de §5.3.2. La possibilitat acceptada per la GIEC §21.5c que sigui una accepció AcExp (com a 'fer enfadar') i discutida a l'apartat §5.3.2 és un debat similar al que planteja el verb *preocupar*.

Totes dues afirmacions de Ginebra, i també l'aparent contradicció amb l'opinió de Cabré i Mateu, reben una explicació coherent amb les dades aportades fins ara. La primera afirmació de Ginebra explica per què les oracions estatives OVS de *preocupar* se solen construir amb datiu. Si és un verb que actualment no admet un agent, es comporta igual que l'accepció Dat(>Ac)Exp del verb *doldre* 'ser dolorós (anímicament)' (cf. §5.2.2) i del verb *estranyar* 'resultar estrany o dubtós' (cf. §5.2.5): no es tractaria d'un verb AcExp ni d'un verb DatExp, sinó d'un verb Dat(>Ac)Exp, un predicat inacusatiu que participa en l'alternança inacusativa.⁴⁸⁹ De fet, com passa amb la perífrasi *fer enfadar* del verb *enfadar*, no és inusual que per a la construcció causativa amb el verb *preocupar* s'utilitzi la perífrasi amb el verb *fer* (*fer preocupar*), tant si el subjecte es pot interpretar com un agent (441)a com si és una causa inanimada (441)b.

(441) a. Tamara Gorro fa preocupar els seus seguidors després de l'últim vídeo a YouTube.

[*CatalunyaDiari*, 3 d'agost del 2017 (titular)]⁴⁹⁰

b. Dos focs en quatre dies fan preocupar la població d'Artés per la presència d'un possible piròman.

[*Regió7*, 10 d'agost del 2017 (titular)]⁴⁹¹

En canvi, la GIEC (§21.5c) indica expressament que el verb *preocupar* participa en l'alternança causativa amb un alternant causatiu (442)a, i recull un altre exemple de construcció causativa transitiva amb un agent (442)b. També admet la construcció estativa amb datiu (442)c, amb exemples que tenen un ordre oracional OVS: la GIEC indica que és una opció «força estesa» però que «no és d'ús general».

(442) a. La situació política preocupa l'empresariat; L'empresariat es preocupa (a causa de la situació política).

b. No la preocupeu més.

c. Li preocupa la situació política, a l'empresariat; Li preocupa el seu possible divorci.

[GIEC §21.5c]

⁴⁸⁹ La caracterització inacusativa (amb un subjecte argument intern i un datiu argument extern) explicaria una observació de Rosselló (2008: §S 13.3.7.2c): la reticència a la substitució pronominal pel clític *en* d'oracions com ^{??}*La notícia en preocupa molts, de periodistes*. Per contrast, Rosselló indica que els verbs SubjExp «presentarien el mateix comportament que els transitius canònics (no estatus)»: *Aquell polític n'odia molts, de periodistes*.

⁴⁹⁰ <<https://catalunyadiari.cat/noticia/54724>> (consulta: agost del 2017)

⁴⁹¹ <<http://www.regio7.cat/fet-divers/2017/08/10/coincidencia-dos-focs-quatre-dies/428522.html>> (consulta: agost del 2017)

La GIEC abona que el verb *preocupar* admet un agent (442)*b* i pot formar oracions causatives de canvi d'estat (442)*a-b*, amb la qual cosa oracions amb un agent com *L'Enric preocupa la Maria* serien plenament acceptables, almenys per a alguns parlants. Per contrast, vegeu el comentari de Ginebra (2003: 31) recollit més amunt, segons el qual avui les oracions del verb *preocupar* amb un subjecte agent poden quedar forçades. L'observació de Ginebra s'adiu amb una altra de Bouchard (1995: 290-291), segons el qual un verb com *worry* 'preocupar' no admet un agent, perquè només accepta un *trigger* que s'entengui com un *Concept*, no pas com un *Substantive*: el subjecte d'una oració com *L'Enric preocupa la Maria* només es podria interpretar com 'les propietats o la forma de ser de l'Enric, o la situació per la qual passa l'Enric' (un *trigger* més abstracte), no pas com un agent que actua activament per produir un efecte.⁴⁹²

Pel que fa a l'acceptació de l'ús de *preocupar* amb datiu (442)*c*, una novetat normativa de la GIEC, queda reflectida a l'actualització del DIEC2 d'abril del 2017 com una absoluta opcionalitat del règim acusatiu i datiu en contextos idèntics i amb els mateixos exemples (443). Un fet que mostra la vacil·lació en el règim verbal de les oracions del verb *preocupar* és l'exemple amb acusatiu de (415)*b* (cf. §5.3) —que repeteixo a (444)*a*— a l'edició impresa d'un mitjà de comunicació: a la versió digital en català del mateix diari aquest titular apareix amb règim datiu (444)*b*.

(443) a. 2 2 *tr.* [LC] Ocupar l'ànim (d'algú) causant-li ànsia o turment. *El preocupa molt la sort que pugui tenir el seu fill.*

b. 2 3 *intr.* [LC] Ocupar l'ànim d'algú causant-li ànsia o turment. *Li preocupa molt la sort que pugui tenir el seu fill.*

[DIEC2: modificació del 5 d'abril del 2017]

(444) a. [Per què] ...a CiU la preocupa Ciutadans. [*La Vanguardia*, 15 de maig del 2015, p. 15 (titular)]

b. Per què a CiU li preocupa Ciutadans. [*La Vanguardia*, 15 de maig del 2015 (titular): versió digital]⁴⁹³

⁴⁹² Per a més informació sobre aquests postulats de Bouchard (1995), vegeu les notes 127 de §2.2.5, 475 de §5.3.2 i 570 de §6.2.2. D'altra banda, Kailuweit (2007: 1701) afirma que el verb *preocupar* de l'espanyol no és causatiu.

⁴⁹³ <<http://www.lavanguardia.com/encatala/20150515/54431253861/a-ciu-preocupa-ciudadans-m-dolores-garcia.html>> (consulta: juny del 2016).

En canvi, en un altre exemple amb acusatiu d'aquest mateix mitjà —referit a l'Eurocopa de futbol del 2016— coincideix tant la versió en paper com la versió digital: *A Itàlia la preocupa Espanya, però veu possible rescabalar-se del 4-0 del 2012* (*La Vanguardia*, 23 de juny del 2016, p. 51 (subtítol)): <<http://www.lavanguardia.com/encatala/20160623/402697005807/por-i-somnis-de-revenja.html>> (con-

Em remeto a les proves i l'argumentació dels apartats §5.2.2 i §5.2.5, per a *doldre* i *estranyar*, respectivament. Amb un temps verbal imperfectiu, les oracions de (445) no admeten la forma d'acusatiu d'un pronom relatiu (445)a-c o d'un pronom interrogatiu (445)d-e, ni un sintagma ple experimentador a l'inici o al final de l'oració sense estar introduït per la preposició *a* (445)f.

- (445) a. És una persona {a qui (li/²la) / *que} preocupa la crisi econòmica.
 b. La Maria, {a qui (li/²la) / *que} preocupa la crisi econòmica, vindrà demà.
 c. {A qui (li/²el) / *Qui} preocupa la crisi econòmica és {a / *Ø} l'Arnau.
 d. {A qui (li/²el) / *Qui} preocupa la crisi econòmica?
 e. Voldria saber {a qui (li/²el) / *qui} preocupa la crisi econòmica.
 f. {A / *Ø} la Maria(*,) {li/²la} preocupa la crisi econòmica. / {Li/²La} preocupa la crisi econòmica, {a / *Ø} la Maria.

D'altra banda, les oracions agentives amb temps verbal perfectiu presenten un problema. Si tenim en compte les observacions de Ginebra (2003: 31) i de Bouchard (1995: 290-291) recollides més amunt, les oracions de (446) del verb *preocupar* amb un subjecte agent quedarien forçades i no serien del tot acceptables. Però tenint en compte la GIEC §21.5c, serien bones.

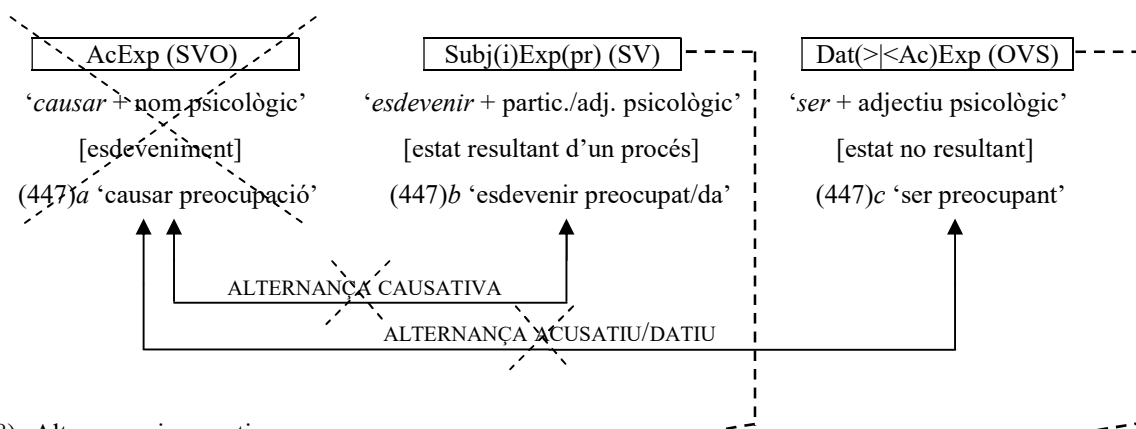
- (446) a. [?]És una persona {a qui (l' / que (*l'))} han preocupat amb paraules amenaçadores.
 b. [?]La Maria, {a qui (l' / que (*l'))} han preocupat amb paraules amenaçadores, vindrà demà.
 c. [?]{A qui (l' / Qui (*l'))} han preocupat (amb paraules amenaçadores) és {a / Ø} l'Arnau.
 d. [?]{A qui (l' / Qui (*l'))} han preocupat amb paraules amenaçadores?
 e. [?]Voldria saber {a qui (l' / qui (*l'))} han preocupat amb paraules amenaçadores.
 f. [?]{A / Ø} la Maria(,) l'han preocupada/da amb paraules amenaçadores. / [?]L'han preocupada/da amb paraules amenaçadores, {a / Ø} la Maria.

Com que pot ser un canvi en curs —com també suggereix Ginebra (2003)—, i encara hi ha parlants que poden fer oracions causatives de canvi d'estat amb el verb *preocupar*, fins i tot amb un agent com *No la preocupeu més* (GIEC §21.5c), a (447) i (448) recullo el model ja descrit anteriorment per a *doldre* —cf. (315)-(316) de §5.2.2— i *estranyar* —cf. (397)-(398) de §5.2.5—, però deixant-hi les línies de ratllat amb un traç

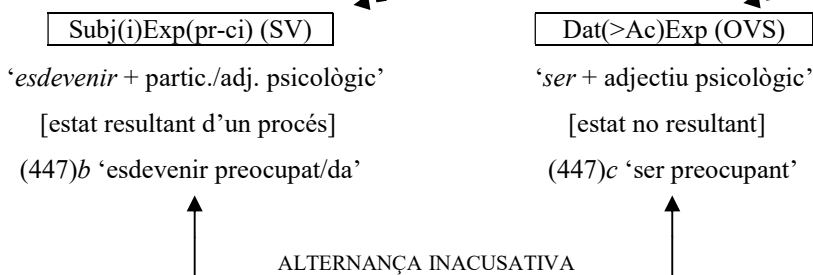
sulta: juny del 2016). Cal tenir en compte que tant en aquests exemples amb acusatiu com en l'exemple de (444)a hi pot haver influït la prescripció normativa del moment, d'ús transitiu del verb *preocupar*.

discontinuu. Amb una semàntica de ‘causar preocupació’, amb un agent, caldria comprovar si actualment s'utilitzen més altres verbs com *amoïnar*² (cf. la nota 467 de §5.3.2) o *intranquil·litzar*: *No l'amoïnis!*; *No la tranquil·litzis!*

- (447) a. [?]La Bet va preocupar-la Maria amb les seves paraules. ----- [alternant-AeExp (SVO)]⁴⁹⁴
 b. La Maria es preocupa (amb les paraules de la Bet). [alternant Subj(i)Exp(pr) (SV)]
 c. A la Maria li preocupa que la Bet digui aquestes paraules. [alternant Dat(>|<Ac)Exp (OVS)]

(448) Alternança inacusativa

La segona afirmació de Ginebra —la possibilitat teòrica que *preocupar* sigui un verb DatExp— sembla contradir l'opinió de Cabré i Mateu (1998), però pot rebre una explicació que dóna la raó a tots tres autors. Dóna la raó a Ginebra perquè, en l'evolució no agentiva del verb, *preocupar* no seria un predicat AcExp; i dóna la raó a Cabré i Mateu perquè tampoc seria un DatExp. El verb *preocupar* no es comportaria ni com un AcExp ni com un DatExp, perquè —com *doldre* ‘ser dolorós anímicament’ i *estranyar* ‘resultar estrany o dubtós’— seria un predicat Dat(>Ac)Exp, amb un datiu transparent, que presenta un alternant ergatiu pronominal inherent o Subj(i)Exp(pr-ci): *preocupar-*

⁴⁹⁴ Aquesta oració pot sonar més natural amb un complement predicatiu: *La Bet va deixar {preocupada la Maria / la Maria preocupada} amb les seves paraules*. D'altra banda, cal tenir en compte que l'oració de la GIEC (§21.5c) *No la preocupeu més* és una oració negativa d'imperatiu, i sembla menys acceptable si no és negativa: *Preocupeu-la més* (vegeu també els comentaris fets sobre els exemples de (611) a §6.4.1, corresponents a verbs ergatius pronominals).

se.⁴⁹⁵ Es diferencia dels AcExp perquè en l'evolució actual i futura és possible que acabi per no poder regir acusatiu i per no admetre una causa externa provocadora d'un canvi d'estat, sigui un agent o una causa inanimada. Es diferencia dels DatExp perquè pot expressar l'estat resultant d'un canvi o procés (gràcies a l'alternant ergatiu pronominal inherent): *La Maria {està / ha quedat} preocupada*. Com he indicat en els usos actuals dels verbs Dat(>Ac)Exp *doldre*⁴⁹⁶ i *estranyar*, en la possible evolució final de *preocupar* la definició del verb ja no podria ser 'causar preocupació', sinó 'ser preocupant'; el verb *enfadar* seguiria també aquest patró. Això queda reflectit sovint en l'ús actual del verb amb experimentador datiu (449); però també trobem construccions amb acusatiu (450), seguint la normativa vigent en el moment que es van publicar.

- (449) a. Al govern espanyol li preocupa un possible govern de "Frankenstein"
 [tv3, www.ccma.cat, 23 de setembre del 2016 (titular)]
- b. Domènech: "Al rei li preocupen les terceres eleccions, a nosaltres un president campió en corrupció"
 [Ara, 27 de juliol del 2016 (titular)]
- c. Al teòleg i doctor de l'església no li preocupen a penes les virtuts del bon ciutadà [...], sinó que principalment li preocupen i li interessen les virtuts del bon cristià. [Cabedo i Gual 2006: 241]
- d. Després preguntaran els temes que més li preocupen. [Pérez Colomé 2009: 28]
- (450) a. L'acord permet a la UE centrar-se en els dos fronts polítics que més la preocupen: el 'Brexit' i un acord migratori amb Turquia en entredit. [El Periódico de Catalunya, 25 de maig del 2016]
- b. No la preocupen les diferències internes de Som Palma, a punt de reinventar-se.
 [AraBalear, 5 de novembre del 2016]
- c. I ara que ha viscut noranta anys, quines són les qüestions de la humanitat que la preocupen més?
 [VilaWeb, 31 de gener del 2008]
- d. En Parreño dorm fatal amb les notícies que el preocupen!
 [Catalunya Radio, www.ccma.cat, 5 de juliol del 2016 (titular)]

En resum, l'estudi del verb *preocupar* mostra dos models possibles que podria seguir aquest predicat. Tenint en compte l'ús més tradicional del verb i alguns exemples de la GIEC (§21.5c) i el DIEC2, seguiria el model del verb *neguitejar* (cf. §5.3.1), que permetria tant una construcció causativa de canvi d'estat d'ordre SVO amb acusatiu

⁴⁹⁵ Com que *preocupar* no és un predicat DatExp(+pers) i presenta un alternant ergatiu pronominal inherent, no forma un alternant reflexiu. Si en algun context és possible, sempre serà d'interpretació marcada: cf. l'exemple de Belletti i Rizzi 1988: 297 (14b'), en què es remarca el reflexiu ((?)*Ultimamente, Gianni preoccupa perfino se stesso* 'Lately, Gianni worries even himself'), més acceptable que l'exemple (14b) (*?)*Gianni preoccupa se stesso* 'Gianni worries himself').

⁴⁹⁶ Cal tenir en compte que *doldre* té una altra accepció DatExp 'saber greu, recar': cf. §5.2.2.

(451)*a* —accepció AcExp— com també una construcció estativa d'ordre OVS amb un acusatiu superficial (451)*b* —accepció Dat(<Ac)Exp. Ara bé, la mateixa GIEC (§21.5*b-c*) distingeix la classe de verbs com *obsessionar* —que en aquest treball identifico amb la classe de *neguitejar*⁴⁹⁷— de la classe de verbs com *preocupar*:⁴⁹⁸ el verb *preocupar* permet una construcció estativa d'ordre OVS amb experimentador datiu transparent (451)*c* (cf. §5.3) —accepció Dat(>Ac)Exp—, novetat normativa que recull la versió actualitzada del DIEC2 en línia (451)*d*. Es podria interpretar que la normativa recull amb aquesta novetat de construcció amb datiu —que «tot i ser força estesa, no és d'us general» (GIEC §21.5*c*)— una possible evolució en l'ús verbal que encara estaria en curs cap a un model diferent:⁴⁹⁹ la de les accepcions Dat(>Ac)Exp dels verbs *doldre* i *estranyar*, sense alternant AcExp, evolució que ja ha estat descrita per algun lingüista (cf. Ginebra 2003: 31) i que es podria explicar per les característiques lèxiques del verb (cf. Bouchard 1995: 290-291). El verb *enfadar* mostraria aquesta mateixa evolució.

- (451) a. La situació política preocupa l'empresariat; No la preocupeu més. [GIEC §21.5*c*]
 b. El preocupa molt la sort que pugui tenir el seu fill. [DIEC2]
 c. Li preocupa la situació política, a l'empresariat; Li preocupa el seu possible divorci. [GIEC §21.5*c*]
 d. Li preocupa molt la sort que pugui tenir el seu fill. [DIEC2]

Un apunt final sobre *preocupar*. No participa en l'alternança emotiva/volitiva perquè el verb *preocupar-se (de)* presenta un canvi de SVb i significa 'ocupar-se (de)': *No es preocupava gens de la seva germana; Preocupa't de les teves coses i no molestis els altres; Només es preocupa de mantenir la línia* (DUVC): cf. §6.4.4.

5.3.4. Els verbs sorprendre i sobtar

Els verbs *molestar* (cf. §5.3.2) i *preocupar* (cf. §5.3.3) arriben a la construcció amb un datiu transparent per vies no del tot coincidents: el primer a través d'una accepció

⁴⁹⁷ Cf. la nota 453 de §5.3.1, on es recull una llista de verbs que la GIEC §21.5*b* inclou en aquest grup.

⁴⁹⁸ A diferència del grup de *obsessionar* (cf. GIEC §21.5*b*), la GIEC no dona cap exemple d'altres verbs que pertanyen al grup de *preocupar*.

⁴⁹⁹ Sobre la percepció que alguns parlants tenen en l'ús del règim verbal del verb *preocupar*, vegeu l'observació d'Ynglès (1991) recollida a la nota 446 de §5.3.

Dat(>Ac)Exp i d'una altra DatExp, amb una complexitat semàntica i sintàctica difícil de destriar; el segon a través del primer mecanisme utilitzat per *molestar*, com un predicat Dat(>Ac)Exp i la participació en l'alternança inacusativa, però en aquest cas com una tendència en evolució cap a la desagentivització del verb, com una pèrdua de la capacitat d'admetre un subjecte agent. En canvi, *molestar* conserva accepcions que són agentives. Cal esbrinar quin és el mecanisme que segueix el verb *sorprendre*: si pot ser agentiu, és probable que segueixi la via del verb *molestar*, i si no ho pot ser, és probable que segueixi la via de *preocupar*; o potser una tercera via diferent.

Una consulta als diccionaris pot resoldre dos interrogants:⁵⁰⁰ primer, si el verb és causatiu de canvi d'estat i agentiu amb el significat 'causar sorpresa'; segon, en cas afirmatiu, si pot participar en l'alternança causativa, és a dir, si té un alternant ergatiu pronominal Subj(i)Exp(pr) *sorprendre's* 'esdevenir sorprès [tot sol, per si sol]'. El DUVC sembla que confirma totes dues coses, ja que defineix l'accepció que ens interessa del verb com a 'causar sorpresa' i un dels tres exemples de l'entrada es pot interpretar com a agentiu (452)a; a més, indica que el verb *sorprendre* pot tenir una versió pronominal amb un SPrep optatiu (452)b. El DCVB també admet el verb *sorprendre* com a causatiu de canvi d'estat ('commoure l'ànim') —amb un exemple interpretable com a agentiu (453)a — i amb una accepció pronominal (453)b.

(452) a. 1. **sorprendre (algú)** Causar sorpresa. [...] *Va sorprendre la família amb un canvi d'imatge total [...].*

b. 3. **sorprendre's (d'una cosa)** o bé (*de* + oració d'infinitiu) o bé (*que* + oració) Sentir sorpresa. *Encara es sorprèn per qualsevol observació del conserge. D'aquí a una setmana ja no et sorprendràs de res del que passa a l'oficina. Es va sorprendre de sentir una conversa en tagal al despatx de son pare. Encara et sorprèn que em descalci cada cop que entro a casa?*

[DUVC]

(453) a. || 3. Commoure l'ànim amb una impressió de cosa estranya, incomprensible o inesperada. *Avançant-se a nostres desitjos i sorprenent-nos en gran manera, Pons Com an. 61.*

b. a) *refl.* Sentir la impressió de cosa inesperada o incomprensible. *Llambregava a sa filla sorprenent-se de sos cambis, Pons Auca 74.*

[DCVB]

⁵⁰⁰ Prenent com a referència el DIEC2 per a aquest comentari, només considero com a psicològica emotiva la segona accepció de *sorprendre*, que el DIEC2 subdivideix en dues subaccepcions: 'una cosa inesperada, colpir l'ànima (a algú)' i 'meravellar (algú) amb quelcom d'inesperat, d'incomprensible'. No tinc en compte, per tant, les dues subaccepcions de la primera accepció: 'agafar, atrapar (algú) arribant d'improvís' i 'descobrir (una cosa que hom volia amagar-nos)'.

Amb definicions d'un verb causatiu de canvi d'estat, del tipus 'meravellar (algú) amb quelcom d'inesperat, d'incomprensible', el DIEC2, el DNV i el GDLC també admeten aquesta caracterització, i el DIEC2 conté un exemple interpretable com a agentiu (*Em sorprrens amb tanta amabilitat*); però no inclouen cap accepció pronominal del verb *sorprendre*, ni amb SPrep (456) ni sense (454)-(455).

El que és peculiar del verb *sorprendre* és que té un doble ús pronominal sense SPrep: com a predicat ergatiu pronominal o Subj(i)Exp(pr) *sorprendre's* [tot sol, per si sol] (454) i com a predicat reflexiu o SubjExp(refl) *sorprendre's* [a si mateix] (455). Aquesta doble possibilitat no és el més habitual en els verbs AcExp:⁵⁰¹ almenys com a interpretació no marcada, els AcExp són predicats que tenen alternants ergatius pronominals o Subj(i)Exp(pr) (alternança causativa), no pas reflexius; en canvi, els verbs DatExp(+pers) poden tenir alternants reflexius o SubjExp(refl) (alternança reflexiva), no pas ergatius pronominals.

- (454) a. Un altre voluntari diu que la seva dona és republicana. Em sorprrenc i li dic que sempre he trobat, en parelles bipolítiques, el marit republicà i la dona demòcrata. [Pérez Colomé 2009: 121]
- b. Quim Masferrer: “Quan treballes amb persones de veritat rius, t’emociones i et sorprrens.” [Ara, 3 de maig del 2014 (titular)]
- c. Quan fa que no et sorprrens?⁵⁰²
- d. Quan no saps, aprens. Quan aprens, et sorprrens. I a mida que aprens, a mida que vas sabent. [sic] Aprens que saps menys i també, sense contradir-te, ja no et sorprrens.⁵⁰³
- e. Cada dia que em poso en internet em sorprrenc.⁵⁰⁴
- (455) a. Com a ‘nou’ em sorprrenc a mi mateix cada dia més. [El Periòdic de Catalunya, 2 de novembre del 2012 (titular)]
- b. —Dèdal, de vegades em sorprrens, perquè parles com un home gran, madur, i tens només vint-i-un anys com jo. / —Em sorprrenc més d’un cop jo mateix. [Serra 2001: 16]
- c. M’adono de l’animalada que m’ha dit aquell home i em sorprrenc davant la resposta submissa que li he donat jo mateix. [Borràs 2005: 48]
- d. T’acompanyes del buit del coixí fins [sic] arribar a la dutxa i et sorprrens a tu mateixa quan comences a cantar. [Pregonas 2012: 97]

⁵⁰¹ Vegeu, però, l’observació de Bouchard (1995: 290-291) recollida a la nota 127 de §2.2.5.

⁵⁰² <http://www.biosfera.cat/biosfera_cat_biosfera/?p=7116> (consulta: novembre del 2015)

⁵⁰³ <<https://joansanchis.wordpress.com/2015/07/02/>> (consulta: novembre del 2015)

⁵⁰⁴ <<http://www.donesenxarxa.cat/cada-dia-que-em-poso-en-internet>> (consulta: novembre del 2015)

- e. A vegades em sorpren a mi mateixa recordant una frase que va dir algú en algun moment donat sense que ningú li donés gaire importància. [Ara, 29 de juny del 2013]

A més, com passava amb el verb *estranyar*, hi ha una distinció subtil entre una accepció Subj(i)Exp(pr) del verb (454), hipotètic alternant de l'alternança causativa, i una altra SubjExp(pr-prep)_B, alternant de l'alternança emotiva/volitiva (456) (cf. §2.2.5). Potser l'exemple de (454)a pot tenir la doble interpretació, i pel fet d'anar sense SPrep —que és obligatori en els verbs SubjExp(pr-prep)_B— se l'interpreta més fàcilment com a ergatiu pronominal 'esdevenir sorprès [tot sol, per si sol]', com una reacció involuntària.

- (456) a. Els estrangers queden parats del nombre de balcons que ostenten les cases a Catalunya. [...] Jo no me'n sorpren perquè hi estic acostumat. [El Punt Avui, 16 d'abril del 2015]
- b. [...] quan veig que alguns polítics surten a parlar i diuen falsedats, tergiversen la realitat o simplement n'obvien una part en benefici propi o del seu partit, jo encara me'n sorpren. [El Periódico de Catalunya, 7 de gener del 2015]
- c. El resultat és que, incomprensiblement —els mateixos alumnes tramposos se'n sorprenen!—, per norma general els docents no dubten a ajornar l'examen. [Clariana 2009: 70]
- d. No saps com (o sí que ho saps, però encara te'n sorprens), tot allò que s'havia anat acumulant passa per un conducte, un embut, i va prenent forma. [Núvol, el digital de cultura, 11 de març del 2013]

Com també passava amb el verb *estranyar*, a (452)b s'ha vist que el DUVC mostra una única accepció pronominal de *sorprendre* amb un SPrep optatiu, encara que els quatre exemples que recull són amb un SPrep (el primer introduït per la preposició *per* i els altres tres per *de*): com a SPrep optatiu, aquesta descripció indicaria que només existeix l'alternant ergatiu pronominal o Subj(i)Exp(pr). Tot i així, hi ha una diferència subtil entre una construcció Subj(i)Exp(pr) sense voluntarietat (457) i una altra SubjExp(pr-prep)_B d'un agent que actua amb voluntarietat (458) (cf. §2.2.5 i §6.4).

- (457) a. L'Enric s'ha sorprès quan t'ha vist → ?*L'Enric se n'ha sorprès.
b. L'Enric s'ha sorprès {[?]conscientment / sense voler} quan t'ha vist.
- (458) a. Encara em sorpren que vinguis a veure'm cada setmana → Encara me'n sorpren.
b. Encara em sorpren {conscientment / [?]sense voler} que vinguis a veure'm cada setmana.

El verb *sorprendre* planteja un repte gens senzill d'explicar, perquè presenta una flexibilitat semàntica i sintàctica extraordinària. Pot ser un verb causatiu de canvi d'estat que admet un agent, mostra una tendència a formar oracions estatives OVS amb un

datiu transparent (461)⁵⁰⁵ i pot formar alternants molt variats, aparentment sense que canviï de SVb: alternants SubjExp(pr-prep)_B, Subj(i)Exp(pr) i SubjExp(refl). A més, una manera de solucionar l'aparent incompatibilitat dels dos últims alternants esmentats és reconèixer que el verb *sorprendre* té una accepció AcExp amb alternant Subj(i)Exp(pr) —o potser Dat(>Ac)Exp amb alternant Subj(i)Exp(pr-ci)— i una altra accepció DatExp(+pers) amb alternant SubjExp(refl), dues accepcions que s'haurien de justificar com a mínim amb un canvi de SVb.

Per tant, convé buscar diferents SVb del verb que puguin explicar aquest ampli ventall de configuracions. El verb *sorprendre* presenta moltes coincidències semàntiques amb altres verbs o perífrasis verbals, com *admirar*, *colpir*, *desconcertar*, *esbalair*, *estranyar*, *fer quedar parat*, *meravellar*, *sobtar*, *xocar*. Per descartar connotacions positives (*admirar*, *meravellar*) o negatives (*colpir*, *desconcertar*, *esbalair*, *estranyar*), em quedo amb els altres sinònims (*fer quedar parat*, *sobtar* i *xocar*), ja que *sorprendre* pot tenir tots dos matisos, el positiu o el negatiu.

Com a verb causatiu de canvi d'estat que admet un agent, el sinònim dels tres que li és més escaient és *fer quedar parat* (459). A (460) presento la substitució dels dos exemples de *fer quedar parat* de (459) pel verb *sorprendre* (460)a, *sobtar* (460)b i *xocar* (460)c. Tot i que aquestes substitucions presenten matisos de significat difícilment traslladables, la substitució per *sorprendre* és possible (entès com un predicat AcExp), és estranya amb *sobtar* i no és possible amb el verb DatExp *xocar*.

(459) a. No'm creia que sapiguessis tant! M'has fet quedar parada! Ja es coneix que has anat a la «Normal». [Corominas Prats 1915: 34]

b. RIQUET. –[...] Només caldria que us caséssiu amb mi. / FLORINDA. –Em feu quedar parada! [Perraut 1982]⁵⁰⁶

⁵⁰⁵ A la versió actualitzada de l'*ésAdir* després de la publicació de la GIEC (2016) i de l'actualització del DIEC2 (abril del 2017), s'afirma que quan el verb *sorprendre* «descriu un estat invariable, funciona habitualment com a intransitiu», amb l'exemple «**Li sorprèn que fumi tant** (el fet de fumar en general)». Remet a la GIEC (21.5c) i a Rosselló (2008: §S 13.3.7.3). Rosselló fa una afirmació similar sobre el règim datiu de *sorprendre* «quan el context és compatible amb una conceptualització estativa», amb l'exemple «Li sorprèn que no hagi vingut abans». A diferència de *molestar* i *preocupar*, ni la GIEC ni el DIEC2 actualitzat recullen la versió amb datiu de *sorprendre*: el fet que l'*ésAdir* citi la GIEC (21.5c) en aquest punt indica que considera el verb *sorprendre* com un exemple del grup de predicats representat pel verb *preocupar*, que, segons la GIEC i a diferència del grup de *obsessionar*, poden regir datiu.

⁵⁰⁶ Versió en línia del conte *Riquet el del plomall*, de Charles Perrault, amb adaptació d'Albert Jané: <<https://sites.google.com/a/xtec.cat/crpaltcamp/festival-de-teatre-infantil-i-juvenil-de-l/riquet-el-del-plomall-albert-jane>> (consulta: novembre del 2016).

- (460) a. M'has fet quedar parada! → M'has sorprès!; Em feu quedar parada → Em sorpreneu!
 b. M'has fet quedar parada! → [?]M'has sobtat!; Em feu quedar parada → [?]Em sobteu!
 c. M'has fet quedar parada! → *M'has xocat!; Em feu quedar parada → *Em xoqueu!

En canvi, en un ús no agentiu del verb *sorprendre* sembla que els sinònims més escaients són *sobtar* i *xocar*. A (462) faig les substitucions amb els tres sinònims de dues oracions de *sorprendre* amb datiu no normatiu (461), segons el DIEC2: amb *fer quedar* {*parat* / *parada*}, les oracions queden estranyes (462)a.

- (461) a. Li sorprèn que ho compartim tot, que mengem plegats, que ningú no tingui res i que no hi hagi categories socials. [Navarro 2007: 252]
 b. Amb aquest seguit de característiques del perfeccionista, a algú li sorprèn que la persona perfeccionista li costi estar bé i, encara més, ser feliç? [Cabero 2011: 27]
- (462) a. [?]La fa quedar parada que ho compartim tot; [...] a algú el fa quedar parat que la persona perfeccionista...
 b. {Li/La} sobta que ho compartim tot; [...] a algú {li/el} sobta que la persona perfeccionista...
 c. Li xoca que ho compartim tot; [...] a algú li xoca que la persona perfeccionista...

Les proves de (462) plantegen un problema doble. D'una banda, el verb *sobtar* apareix en tots els diccionaris consultats com a transitiu i sense alternant pronominal de significat psicològic, ja que *sobtar-se* és 'malmetre's'. Hi ha dues característiques per comentar a les entrades de *sobtar* dels diccionaris: la primera és que sovint s'hi utilitza el verb *sorprendre* a la definició (DCVB, DIEC2, DNV, GDLC); la segona és que se sol indicar que el subjecte oracional és «quelcom que s'esdevé bruscament, d'improvís» (DIEC2, GDLC), «alguna cosa que passa bruscament, d'improvís» (DNV), o la menció explícita entre parèntesis angulars «<una cosa (que s'esdevé de sobte)>» del DUVC. Si no pot tenir un subjecte de referència personal i, per tant, no pot tenir un agent, realment és un verb que regeix acusatiu? Segons l'argumentació que defenso en aquest treball i segons les CROE, *sobtar* hauria de regir datiu. Però l'existència d'exemples en què un agent participa en oracions del verb *sobtar* (463) mena a pensar que hi pot haver dues accepcions verbals diferents d'aquest predicat, amb un canvi de SVb entre totes dues. Una primera accepció amb una semàntica puntual d'agafar desprevingut, d'imprevist, bruscament, de sobte', que pot ser agentiva, i una segona accepció amb una semàntica de 'ser sorprenent', que pot ser mantinguda en el temps.

- (463) a. Davant del mirall el sobto: / —Què fas aquí tan quiet? / Ell respon: —Només volia / conèixer si estic content. [López-Picó 1983]
- b. Dispensi si la sobto, però els homes de negocis som axí (Oller Febre, II, 119). [DCVB: entrada **sobtar**]

Hi ha molts exemples de *sobtar* amb datiu a les publicacions que apunta en el mateix sentit, amb una semàntica no puntual (464). Seguint els arguments defensats fins ara, és coherent proposar que el verb *sobtar* pot tenir una accepció amb datiu com un verb Dat(>Ac)Exp, i que pot donar un SVb a una accepció inacusativa amb datiu de *sorprendre*, diferent de la que regeix acusatiu ‘fer quedar parat’.

- (464) a. CDC diu que li “sobta” la proposta d’“entrada ràpida” d’ERC al Govern. [La Vanguardia, 10 de gener del 2015 (titular)]
- b. Així, Fanny se *soprèn* que Jordi conegui tants escriptors francesos i també li sobta que, pel que fa a la literatura anglesa, no hagi anat gaire més enllà de Dickens. [Iribarren 2012: 184]
- c. Després li sobta la ciutat, que li sembla bonica, però també els parcs, els jardins, les places, els monuments, tot amb un sentiment de llàstima pel temps. [Roma 2000: 37]⁵⁰⁷
- d. Quan el viatger arriba a Duesaigües, tot pujant per la carretera T-313 li sobta l’aparició d’un poble situat entre dos magnífics ponts de gres roig, del ferrocarril. [Cabrè 2000: 27]
- e. Al Ramonet li sobta que hi hagi un aparell tan potent quan la cambra no està ideada per fer audicions musicals. [Pijoan 2005: 150]
- f. La més arrelada del domini lingüístic era *primavera d’hivern*, o *primavera de l’hivern*, com havia sentit el jove Colon tantes vegades als llauradors castellonencs en lloc del geosinònim *tardor*, que tant li sobtà, segons ell mateix confessa, en arribar a Barcelona. [Colón 1987: VI]
- g. A ningú li sobta ja que una empresa pugui ser sancionada per agredir la natura. [Cunillera i Miralles 1997: 10]

D’altra banda, cal solucionar un segon problema: si tant el verb *sobtar* com *xocar* poden donar un SVb diferent de *fer quedar parat* al verb *sorprendre*, cal destriar entre més SVb, perquè tots dos verbs presenten diferències. Com *sobtar*, el verb DatExp *xocar* apareix relacionat amb *sorprendre* a les definicions d’uns quants diccionaris (DCVB, DIEC2, DNV, GDLC), juntament amb ‘venir de nou’ (DCVB, DIEC2, GDLC, DUVC); però *xocar* no pot expressar l’estat resultant d’un canvi (cf. §5.2.1), com tampoc el pot denotar una segona accepció psicològica del verb que recullen diversos diccionaris ‘fer

⁵⁰⁷ Exemple d’una publicació de la Societat Catalana de Geografia de l’Institut d’Estudis Catalans.

gràcia, agradar’ (DCVB, DNV, GDLC; al DIEC2 ‘fer gràcia’). En canvi, el verb *sobtar* permet que algú *estigui o quedi sobtat*, pot expressar l’estat resultant d’un canvi (465).

- (465) a. En encarar-me avui a la meva obra, he quedat sobtada. [Canyameres 1996: 294]
b. [...] però jo estic molt perplexa perquè torna a dir que “és per això que el grup municipal del PP...”, però l’ha presentat Convergència i Unió i estic sobtada. [Ajuntament de Badalona 2011: 42]

Si a aquestes dades unim el fet que el verb *sorprendre* pot formar uns alternants pronominals que siguin ergatius i uns altres que siguin reflexius, tenim un seguit de comportaments d’aquest verb que em permeten formular una hipòtesi. El verb *sorprendre* tindria tres accepcions diferents, cadascuna amb un SVb, en què sovint caldrà precisar el sentit del substantiu *sorpresa* o de l’adjectiu *sorprenent* de les definicions, pel gran ventall de sentits que poden contenir.

En primer lloc, hi hauria una accepció AcExp ‘causar sorpresa, fer quedar parat’, que és causativa de canvi d’estat i admet un agent. Com que el substantiu *sorpresa* és polivalent, la segona part de la definició ‘fer quedar parat’ matisa el sentit més genèric de la primera ‘causar sorpresa’. És una accepció amb un alternant ergatiu pronominal o Subj(i)Exp(pr) *sorprendre’s*, ja que una persona pot *quedar-se parada* [*tota sola, per si sola*] i pot expressar l’estat final d’un canvi: *estar o quedar-se parada*.⁵⁰⁸

En segon lloc, una accepció Dat(>Ac)Exp ‘ser sorprenent, sobtar’ —amb datiu transparent—, que és inacusativa i no admet un agent. Com que l’adjectiu *sorprenent* és polivalent, la segona part de la definició ‘sobtar’ matisa el sentit més genèric de la primera ‘ser sorprenent’. Té un alternant ergatiu pronominal inherent o Subj(i)Exp(pr-ci) *sorprendre’s*, ja que una persona pot *sobtar-se* [*tota sola, per si sola*], però no *sobtar-se* [*a si mateixa*], i pot expressar l’estat final d’un canvi: *estar o quedar sobtada*.

⁵⁰⁸ També existeixen les variants *deixar parat* o *deixar de pedra*, no acceptables en la versió ergativa pronominal (**deixar-se parat, *deixar-se de pedra*) perquè exigeixen sempre el concurs d’una causa externa i remarquen el component resultatiu de la construcció. Exemples d’una mateixa publicació: *Em deixa parat, no sé pas què dir-li, senyor Gaudí* (Carranza 2015: 304); *Em deixa realment de pedra. Ha pensat també en això, en aquesta disposició? No me’n sé avenir* (Carranza 2015: 370). En canvi, l’expressió analítica *fer quedar parat* permet ometre obertament el component causatiu *fer* en la versió ergativa (*quedar-se parat*): cf. la descomposició lèxica del predicat de (261) a §5.1.

En tercer lloc, una accepció DatExp ‘ser sorprenent, xocar, cridar l’atenció’, que és inacusativa i no admet un agent,. Aquí reprenc la descripció del verb *xocar* i la proposta de definició ‘cridar l’atenció’ que he fet a l’apartat §5.2.1 *in fine*. És una accepció que permet un alternant reflexiu o SubjExp(refl) *sorprendre’s*, ja que una persona pot *cridar-se l’atenció [a si mateixa]*,⁵⁰⁹ però no *cridar-se l’atenció [tota sola, per si sola]*, i no pot expressar l’estat final d’un canvi: **estar o quedar cridada l’atenció*. Amb la definició de *xocar* ‘venir de nou’ això no és possible, perquè no admet un subjecte personal. La dificultat del verb *xocar* per tenir un subjecte personal i, per tant, de formar oracions reflexives se salvaria a través del verb *sorprendre*, amb matisos semàntics específics que permetrien la construcció: el verb *sorprendre* en aquesta accepció seria un DatExp(+pers) i salvaria la irregularitat del verb *xocar* mostrada als contrastos de (287) i (288) (cf. §5.2.1).

Com hem vist als exemples de (461)-(462), les oracions d’ordre OVS amb datiu *Li sorprèn que ho compartim tot i [...] a algú li sorprèn que la persona perfeccionista...* són ambigües entre Dat(>Ac)Exp ‘sobtar’ i DatExp ‘cridar l’atenció’, però en les versions pronominals sense SPrep del verb *sorprendre* no hi ha confusió entre tots dos SVb, ja que l’accepció Dat(>Ac)Exp *sorprendre* té l’alternant Subj(i)Exp(pr-ci) *sorprendre’s* ‘sobtar-se’ de (454), i l’accepció DatExp *sorprendre* té l’alternant SubjExp(refl) *sorprendre’s* ‘cridar-se l’atenció [un mateix]’ de (455). En el cas de les oracions de (454), l’ambigüitat pot donar-se entre un Subj(i)Exp(pr-ci) *sorprendre’s* ‘sobtar-se’ (ergatiu pronominal inherent) o un Subj(i)Exp(pr) *sorprendre’s* ‘quedar-se parat’ (ergatiu pronominal).

Pel que fa a les accepcions pronominals amb SPrep obligatori o SubjExp(pr-prep)_B *sorprendre’s (de)* de (456), queden més naturals com un alternant de ‘sobtar-se (de)’ que no pas de ‘quedar-se parat (de)’, perquè la primera accepció accepta més fàcilment una certa voluntarietat: seria una alternant SubjExp(pr-prep)_B d’un Dat(>Ac)Exp i també d’un Subj(i)Exp(pr-ci). L’extraordinària flexibilitat del verb *sorprendre* li

⁵⁰⁹ Aquesta possibilitat permet fer oracions reflexives com *Em sorprèn (a mi mateixa)*. Una dada a favor que és una accepció DatExp(+pers) —i no pas AcExp— la que permet al verb *sorprendre* fer oracions reflexives és l’observació de Bouchard (1995: 290-291) recollida a la nota 127 de §2.2.5: la possible lectura reflexiva de determinats predicats AcExp només és possible en una lectura agentiva de l’oració (com *Anima’t*), i és ben dubtós que a *Em sorprèn (a mi mateixa)* la persona sorpresa sigui un agent de la seva pròpia reacció, equiparable a **Em faig quedar parada (a mi mateixa)*.

permetria participar en quatre alternances diferents (466)-(469). Entre les quatre alternances no hi ha l'alternança acusatiu/datiu, ja que entre la construcció amb acusatiu AcExp i la de datiu Dat(>Ac)Exp hi ha un canvi de SVb.

(466) Alternança causativa

- a. El sorprèn → El fas quedar parat. [AcExp]
 b. Es sorprèn (amb tu) → Es queda parat. [tot sol, per si sol] [Subj(i)Exp(pr)]

(467) Alternança inacusativa

- a. Li sorprèn la teva actitud → Li sobta la teva actitud. [Dat(>Ac)Exp]
 b. Es sorprèn (amb la teva actitud) → Es sobta. [tot sol, per si sol] [Subj(i)Exp(pr-ci)]

(468) Alternança reflexiva estativa

- a. Li sorprèn haver-ho fet → Li crida l'atenció haver-ho fet. [DatExp(+pers)]
 b. Es sorprèn → Es crida l'atenció. [a si mateix] [SubjExp(refl)]

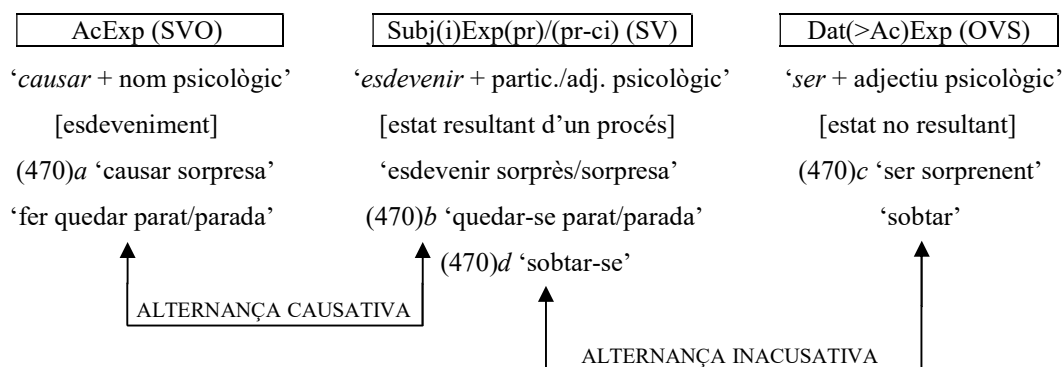
(469) Alternança emotiva/volitiva doble

- a¹. Li sorprèn la teva actitud → Li sobta la teva actitud. [Dat(>Ac)Exp]
 b¹. Se'n sorprèn (de la teva actitud) → Se'n sobta. [SubjExp(pr-prep)_B]
 a². Es sorprèn (amb la teva actitud) → Es sobta. [tot sol, per si sol] [Subj(i)Exp(pr-ci)]
 b². Se'n sorprèn (de la teva actitud) → Se'n sobta. [SubjExp(pr-prep)_B]

Cal fer una rectificació a la doble alternança del verb *sorprendre* recollida a (279) i (280) de l'aparat §5.1, per indicar que en lloc de l'alternança acusatiu/datiu el verb *sorprendre* participa en l'alternança inacusativa amb un alternant Dat(>Ac)Exp, que presenta un datiu transparent (470)-(471).

- (470) a. La Núria va sorprendre la Cori amb el seu discurs. [alternant AcExp (SVO)]
 b. La Cori es sorprèn (amb la Núria). [alternant Subj(i)Exp(pr) (SV)]
 c. A la Cori li sorprèn que la Núria sigui capaç de fer això. [alternant Dat(>Ac)Exp (OVS)]
 d. La Cori es sorprèn (amb el discurs de la Núria). [alternant Subj(i)Exp(pr-ci) (SV)]

(471) Doble alternança del verb *sorprendre*

Els verbs *molestar*, *preocupar* i *sorprendre* se solen citar conjuntament com un exemple d'alternança acusatiu/datiu dels verbs psicològics catalans, però, tal com defineixo l'alternança en aquest treball, cap dels tres verbs participa pròpiament en l'alternança: seria una afirmació més descriptiva que real. A més, la via per la qual tots tres predicats arriben a la construcció amb datiu transparent no és del tot coincident: el verb *preocupar* ho fa a través d'una accepció Dat(>Ac)Exp; en canvi, el verb *sorprendre* hi accedeix per dues vies, amb dues accepcions diferents, una Dat(>Ac)Exp i una altra DatExp; el verb *molestar* hi accedeix per les dues mateixes vies de *sorprendre* — Dat(>Ac)Exp i DatExp—, però amb una complexitat i riquesa semàntica força característica. Cada verb psicològic pot presentar aspectes que el singularitzin.

5.4. Conclusions

Cada verb psicològic presenta unes característiques idiosincràtiques. Només des dels estudis diacrònics es podrà saber l'evolució de cada verb concret; tot i així, hi ha fenòmens generals de la llengua que ajuden a comprendre aquesta evolució. En els capítols anteriors s'ha vist que el règim datiu dels verbs no específicament emotius amb alternança nominatiu/datiu pot explicar-se a partir de l'organització del datiu català en el domini de l'espai (cf. Ynglès 2011): cf. §3.2.5. En aquest capítol, centrat en els verbs psicològics emotius susceptibles de l'alternança acusatiu/datiu, he establert unes *condicions del règim amb objecte experimentador* —CROE: cf. (319) de §5.2.2— que dóna raó del règim verbal d'aquests predicats i de possibles nous règims que puguin arribar a tenir.

A les CROE hi ha dos conceptes bàsics per entendre la configuració semàntica i sintàctica dels verbs psicològics emotius amb objecte experimentador, els quals assenyalen si l'experimentador va amb cas acusatiu o amb cas datiu. D'una banda, la capacitat o la incapacitat d'un predicat per expressar l'estat final resultant d'un canvi *provocat per un agent*, indicadores respectivament del règim acusatiu o del datiu. De l'altra, quin tipus de canvi semàntic està relacionat amb un nou règim verbal: la mudança de règim pot estar justificada per un canvi del significat de la construcció (SCt), entès com una modificació lexicoaspectual sense canviar la semàntica lèxica del verb; però aquest canvi de SCt pot deixar oculta la mudança real de règim si no hi ha

ahora un canvi del significat del verb (SVb), entès com una modificació de la seva semàntica lèxica, és a dir, com una nova accepció verbal. Específicament, la conceptualització que els parlants fan dels verbs psicològics que sovint participen en oracions causatives de canvi d'estat d'ordre no marcat SVO, que regeixen un experimentador acusatiu, permet que aquests verbs formin oracions estatives d'ordre no marcat OVS amb un règim datiu de l'experimentador, però amb una forma superficial d'acusatiu quan l'oració presenta un canvi de SCt sense canviar de SVb. A més, les previsions de les CROE indiquen que una mateixa accepció verbal no pot tenir optativament tots dos règims, acusatiu i datiu.

Per comprendre el comportament d'aquests predicats, és fonamental definir les característiques dels alternants en oracions estatives d'ordre OVS, que sovint presenten vacil·lació en el règim formal. Els he representat de forma general amb la sigla Dat(>|<Ac)Exp per indicar aquesta vacil·lació, però tenint en compte que sempre regeixen un datiu real, tinguin forma de datiu transparent o tinguin forma d'acusatiu superficial, alternants representats respectivament amb les sigles Dat(>Ac)Exp i Dat(<Ac)Exp. Són alternants estatus inacusatius, incompatibles amb un subjecte agent, que poden participar en una *alternança inacusativa* amb alternants ergatius pronominals, entre un alternant Dat(>Ac)Exp (amb datiu transparent) i un alternant ergatiu pronominal inherent o Subj(i)Exp(pr-ci) (472)a, o entre un alternant Dat(<Ac)Exp (amb acusatiu superficial) i un alternant ergatiu pronominal o Subj(i)Exp(pr) (472)b: cf. §5.3.1 *in fine*.

(472) Alternances inacusatives

- a. A l'Esteve li estranya el que fas. [Dat(>Ac)Exp] vs. L'Esteve s'estranya. [Subj(i)Exp(pr-ci)]
- b. A l'Esteve el neguiteja el que fas. [Dat(<Ac)Exp] vs. L'Esteve es neguiteja. [Subj(i)Exp(pr)]

Les característiques dels alternants Dat(>Ac)Exp i Dat(<Ac)Exp posen de manifest que l'alternança acusatiu/datiu només es concreta entre un alternant AcExp i un alternant Dat(<Ac)Exp, que presenta un datiu real amb forma d'acusatiu superficial (473)a, perquè en el cas dels alternants Dat(>Ac)Exp o bé no hi ha un alternant AcExp (*estranyar*) o bé hi ha un canvi de SVb respecte a l'accepció AcExp (*sorprendre*) i, per tant, no es tracta pròpiament d'una alternança (473)b. Tot i que a (473)b el nom d'alternança acusatiu/datiu es pot utilitzar de forma descriptiva, el cas real d'alternança acusatiu/datiu és el de (473)a i, sorprenentment, és el cas en què aquesta alternança no

es manifesta de forma superficial. Per això, sovint en aquest treball afegeixo l'adjectivació *no aparent* o *no evident* en parlar d'una *alternança acusatiu/datiu no aparent* o *no evident*, amb un datiu real però amb una forma superficial d'acusatiu, com també parlo d'un *datiu transparent* per als alternants Dat(>Ac)Exp i d'un *acusatiu superficial* —tot i tractar-se d'un *datiu real*— per als alternants Dat(<Ac)Exp. Seguint la terminologia de Ginebra (2015), i tenint en compte que els verbs AcExp han experimentat un canvi durant el segle XX (cf. Ginebra 2003: 16; 2015: 147), l'alternant Dat(<Ac)Exp representaria un cas de *neologia sintàctica*, ja que hi ha un canvi de SCT però no pas de SVb, respecte a l'alternant AcExp; en canvi, l'alternant Dat(>Ac)Exp seria un cas de *neologia lèxica*, amb un canvi de SVb.⁵¹⁰

- (473) a. L'Oriol neguiteja la Mariona. [AcExp 'causar neguit'] vs. A la Mariona la neguiteja el que fa l'Oriol. [Dat(<Ac)Exp 'ser neguitós']
- b. L'Oriol sorprèn la Mariona. [AcExp 'causar sorpresa, fer quedar parada'] vs. A la Mariona li sorprèn el que fa l'Oriol. [Dat(>Ac)Exp 'ser sorprenent, sobtar']

Amb aquestes premisses, al capítol §5 he analitzat el comportament idiosincràtic concret de cada verb psicològic amb un règim en discussió, que expliqui com funciona i que permeti definir el seu règim verbal. A continuació resumeixo les accepcions verbals no pronominals que he analitzat per a cadascun d'aquests predicats: a més de l'accepció DatExp 'ser xocant, cridar l'atenció', *xocar* pot presentar una accepció no normativa AcExp (amb acusatiu) 'impactar, produir molt d'efecte' (§5.2.1); *doldre* presenta dues accepcions amb datiu, una Dat(>Ac)Exp (amb datiu transparent) 'ser dolorós (anímicament)' i una altra DatExp(-pers) 'saber greu, recar' (§5.2.2); *encantar* inclou quatre accepcions, una primera pendent de definir si és AcExp 'distreure' o Subj(i)Exp(pr-ci) 'distreure's', dues AcExp(ce) 'sotmetre a un encanteri' i 'captivar, encisar', i una quarta DatExp(+pers) 'ser interessant o de l'interès' i una altra amb acusatiu AcExp(pre) 'fer agafar interès' (§5.2.4); *molar* és un verb DatExp 'agradar' (§5.2.5); *estranyar* és un verb Dat(>Ac)Exp (amb datiu transparent) 'resultar estrany o dubtós' (§5.2.5); *neguitejar* és un predicat que serveix de model per a l'alternança acusatiu/datiu

⁵¹⁰ «La recategorització reactiva dels verbs lligada exclusivament a l'adquisició, la pèrdua o la reorganització d'alternants (amb el manteniment, però, del significat idiosincràtic del verb) formarà part de la neologia sintàctica, però no de la neologia lèxica» (Ginebra 2015: 146).

no evident que poden seguir altres verbs, en aquest cas entre una accepció AcExp ‘causar neguit’ i una altra Dat(<Ac)Exp (amb acusatiu superficial) ‘ser neguitós’ (§5.3.1); *molestar* mostra un ampli ventall de possibilitats semàntiques, defuig les alternances verbals i presenta, en les accepcions psicològiques, una accepció AcExp(ce) amb dues subaccepcions ‘causar molèstia (anímica), importunar, pertorbar, destorbar¹’ i ‘causar molèstia (anímica), amoïnar¹, ~incordiar, empipar¹, emprenyar¹’, una accepció Dat(>Ac)Exp (amb datiu transparent) ‘ser molest (anímicament), incomodar, enfadar, empipar², emprenyar², ofendre’ —en vacil·lació amb una accepció AcExp ‘causar molèstia (anímica) incomodar, fer enfadar, empipar², emprenyar², ofendre’— i una accepció DatExp amb dues subaccepcions: ‘ser molest (anímicament), desagradat molt, desplaure molt’ i ‘ser molest, fer nosa, destorbar²’ (§5.3.2).⁵¹¹ És probable que, com l’evolució o vacil·lació entre les accepcions AcExp i Dat(>Ac)Exp de *molestar*, el verb *preocupar* estigui en procés d’inacusativització des d’un ús AcExp (‘causar preocupació’) més tradicional i acabi comportant-se d’una forma similar a *estranyar*, com un verb Dat(>Ac)Exp (amb datiu transparent) ‘ser preocupant’ (§5.3.3); *sorprendre* mostra una gran flexibilitat per participar en alternances verbals, amb una accepció AcExp ‘fer quedar parat’, una accepció Dat(>Ac)Exp (amb datiu transparent) ‘sobtar’ i una accepció DatExp(+pers) ‘cridar l’atenció’ (§5.3.4); finalment, a més d’una accepció AcExp, *sobtar* pot tenir una accepció Dat(>Ac)Exp (amb datiu transparent) ‘ser o resultar sobtat’ (§5.3.4).

En l’estudi dels verbs psicològics catalans sovint s’utilitza el verb *preocupar* com a model dels verbs AcExp, probablement per influència del treball de Belletti i Rizzi (1988), en què s’utilitza el verb italià *preoccupare* com a model dels seus verbs psicològics tipus II. Després de l’estudi d’aquest verb català, considero més pertinent escollir algun dels predicats que segueixen el comportament de *neguitejar* com a model dels verbs AcExp catalans: verbs típicament causatius de canvi d’estat que sovint poden participar en l’alternança causativa i que es resisteixen a abandonar la forma superficial d’acusatiu quan formen oracions estatives d’ordre OVS. El verb *preocupar* mostra una tendència a formar oracions estatives OVS amb datiu, probablement per una evolució d’inacusativització en curs que el pot acabar allunyant dels verbs AcExp. La GIEC

⁵¹¹ Cf. §5.3.2 per a la distinció entre els diferents significats verbals: a la nota 465 per a *destorbar*¹ i *destorbar*², a la nota 467 per a *amoïnar*¹ i *amoïnar*², i a la nota 466 per a *empipar*¹, *emprenyar*¹, *empipar*² i *emprenyar*².

(§21.5b-c) fa una distinció dins els predicats AcExp catalans entre el grup de *obsessionar* i el grup de *preocupar*: en aquest treball identifico la classe de *obsessionar* de la GIEC amb la classe de *neguitejar*;⁵¹² pel que fa al grup de *preocupar* —verbs que permeten una construcció estativa amb datiu transparent—, pot ser pertinent fer un estudi individualitzat de l'evolució idiosincràtica que ha seguit cada verb concret.

L'estudi de les característiques idiosincràtiques de cada verb psicològic posa de manifest tot un joc molt ric i variat de possibles alternances verbals, manifestació de la flexibilitat semàntica i sintàctica pròpia d'aquests predicats. A les cinc alternances descrites a l'apartat §2.2 —l'alternança activa/antipassiva, l'alternança acusatiu/datiu, l'alternança causativa, l'alternança emotiva/volitiva i l'alternança reflexiva— en aquest capítol aporto tres noves alternances: l'alternança inacusativa (§5.2.2), l'alternança agentiva/estativa (§5.2.4.3) i l'alternança agentiva (§5.2.4.3).⁵¹³ Algunes d'aquestes alternances engloben més d'una plasmació concreta, com acabem de veure en l'alternança inacusativa —cf. (472)—, però també en l'alternança agentiva —cf. (382) i (383) de §5.2.4.3—, en l'alternança emotiva/volitiva —cf. (411) de §5.2.5— i en l'alternança reflexiva —cf. (38) i (39) de §2.2.1.

Els verbs SubjExp(pr-prep)_A i SubjExp(pr-prep)_B, que expressen la voluntarietat d'un experimentador o agent_I (agent intern), poden tenir un alternant de caire emotiu (no volitiu) per formar una alternança emotiva/volitiva —cf. (411) de §5.2.5—; també poden tenir un alternant que expressa la voluntarietat d'un agent per formar una alternança agentiva, tant amb un agent diferent de l'experimentador o agent_E (agent extern) —cf. (382): alternança agentiva e/i (§5.2.4.3)— com amb un agent que és el mateix experimentador o agent_I —cf. (383): alternança agentiva i/i (§5.2.4.3)—: a l'apartat §6.4 s'aprofundeix en les característiques de l'experimentador com a agent_I. Pel que fa a l'alternança inacusativa dels verbs psicològics —i seguint una descripció

⁵¹² Cal tenir en compte que tant *neguitejar* (cf. Badia *et al.* 2004, Mestres *et al.* 2009, Ramos 2004a: 132-133 i Wheeler *et al.* 1999) com *obsessionar* (cf. Ginebra 2003, Ginebra 2005) apareixen a la taula 7, com a verbs que poden presentar vacil·lació de règim en alguns parlants, segons diferents lingüistes. Ginebra (2003: 15) suggereix que la influència de l'espanyol en el règim datiu pot ser més evident en verbs AcExp com *obsessionar* (entre d'altres), que tenen el mateix tipus lèxic en català i espanyol; en canvi, verbs que no comparteixen el mateix radical en tots dos idiomes, com *neguitejar* (entre d'altres), «no solen mostrar la mateixa tendència a admetre el datiu» (cf. §3.2.1.1 i la nota 266 de §4.2).

⁵¹³ A l'apartat §6.3.4 recullo una nova alternança no inclosa en aquestes vuit: l'*alternança predicativa*. A més, les oracions en l'ús absolut dels predicats psicològics (sense experimentador) poden participar en diverses alternances.

paral·lela a la que fa Masullo (1999) per a l'alternança causativa—, hi ha dues condicions perquè un predicat hi pugui participar: que la predicació que el verb expressa es pugui entendre com un estat mantingut per una causa interna activa (l'experimentador) i que l'estímul d'aquest estat pugui ser una entitat inanimada o animada, però mai un agent. D'altra banda, una de les condicions de Masullo (1999) perquè un verb pugui participar en l'alternança causativa necessita una matisació quan fa referència a verbs psicològics emotius: pròpiament, una de les condicions perquè un verb psicològic emotiu pugui participar en l'alternança causativa no és que l'esdeveniment es pugui concebre com a causat internament —una de les dues condicions de Masullo, vàlida per a verbs causatius no psicològics—, perquè amb els verbs psicològics l'experimentador sempre és una causa interna activa; amb aquests predicats la condició és que l'experimentador pugui desencadenar el procés tot sol o per si sol sense el concurs inicial d'una causa externa, condició que no compleixen els predicats AcExp(ce).

L'anàlisi de les accepcions verbals i de les alternances dels verbs psicològics catalans permet fer una classificació més minuciosa d'aquests predicats, que completa la de l'apartat §2.2. La resumeixo de forma esquemàtica a la taula 8, afegint-hi un exemple de cada tipus de predicat i de les alternances en què pot participar.⁵¹⁴ No és una descripció exhaustiva de les alternances —hi poden haver altres exemples amb comportaments diversos—, però s'hi constata que uns quants verbs etiquetats de la mateixa manera poden tenir comportaments diferents a l'hora de fer alternances (els agrupo dins un quadre de traç més gruixut), la qual cosa vol dir que la idiosincràsia de cada verb exigeix un estudi individualitzat i que la riquesa lèxica dels verbs psicològics és considerable. I també és considerable la flexibilitat semàntica i sintàctica que presenten, amb un ric conjunt d'alternances, una mostra dinàmica molt allunyada de la concepció estàtica del lèxic, en què és cabdal el tipus de construcció en què participa el verb: les propietats de cada verb psicològic depenen de les estructures sintàctiques en què participa (cf. Arad 1998b).

⁵¹⁴ A l'apartat §6.4.4 proposo un nou grup verbal no inclòs a la taula 8, els verbs SubjExp(pr-prep)_c.

taula 8

Classificació i alternances dels verbs psicològics catalans

<i>tipus general</i>	<i>classe</i>	<i>exemple</i>	<i>alternances</i>	<i>alternants</i>
verb amb experimentador subjecte extern	Subj(ag)Exp	<i>enyorar</i>	activa/antipassiva agentiva i/i	→ Subj(i)Exp(pr-ci) → SubjExp(pr-prep) _B
	Subj(ag)Exp	<i>compadir</i>	reflexiva agentiva agentiva i/i	→ Subj(ag)Exp(refl) → SubjExp(pr-prep) _B
	Subj(ag)Exp	<i>estimar</i>	reflexiva agentiva	→ Subj(ag)Exp(refl)
	Subj(±ag)Exp	<i>odiar</i>	reflexiva agentiva (acc.+ag) — (acc.-ag)	→ Subj(ag)Exp(refl) —
	Subj(ag)Exp(refl)	<i>estimar-se</i> <i>odiar-se</i>	reflexiva agentiva	→ Subj(ag)Exp → Subj(±ag)Exp (acc.+ag)
	SubjExp(refl)	<i>agradar-se</i>	reflexiva estativa	→ DatExp(+pers)
verb amb experimentador acusatiu	AcExp	<i>avergonyir</i>	causativa acusatiu/datiu (no aparent) agentiva e/i	→ Subj(i)Exp(pr) → Dat(<Ac)Exp → SubjExp(pr-prep) _B
	AcExp	<i>neguitejar</i>	causativa acusatiu/datiu (no aparent)	→ Subj(i)Exp(pr) → Dat(<Ac)Exp
	AcExp(ce)	<i>complaure</i>	acusatiu/datiu (no aparent) agentiva e/i	→ Dat(<Ac)Exp → SubjExp(pr-prep) _B
	AcExp(ce)	<i>molestar</i>	—	—
	AcExp(ce)	<i>humiliar</i>	acusatiu/datiu (no aparent)	→ Dat(<Ac)Exp
(i règim preposicional)	AcExp(pre)	<i>interessar</i> {en/per}	agentiva/estativa agentiva e/i	→ DatExp(+pers) → SubjExp(pr-prep) _A
verb pronominal amb experimentador subjecte intern	Subj(i)Exp(pr)	<i>neguitejar-se</i>	causativa inacusativa	→ AcExp → Dat(<Ac)Exp
	Subj(i)Exp(pr)	<i>avergonyir-se</i>	causativa inacusativa emotiva/volitiva	→ AcExp → Dat(<Ac)Exp → SubjExp(pr-prep) _B
	Subj(i)Exp(pr-ci)	<i>estranyar-se</i>	inacusativa emotiva/volitiva	→ Dat(>Ac)Exp → SubjExp(pr-prep) _B
	Subj(i)Exp(pr-ci)	<i>enyorar-se</i>	activa/antipassiva emotiva/volitiva	→ Subj(ag)Exp → SubjExp(pr-prep) _B
	Subj(i)Exp(pr-ci)	<i>emmurriar-se</i>	—	—
verb amb experimentador datiu argument extern	Dat(>Ac)Exp	<i>estranyar</i>	inacusativa emotiva/volitiva	→ Subj(i)Exp(pr-ci) → SubjExp(pr-prep) _B
	Dat(>Ac)Exp	<i>preocupar</i>	inacusativa	→ Subj(i)Exp(pr-ci)
	Dat(<Ac)Exp	OVS <i>neguitejar</i>	acusatiu/datiu (no aparent) inacusativa	→ AcExp → Subj(i)Exp(pr)
	Dat(<Ac)Exp	OVS <i>humiliar</i>	acusatiu/datiu (no aparent)	→ AcExp(ce)
	DatExp(+pers)	<i>agradar</i>	reflexiva estativa emotiva/volitiva	→ SubjExp(refl) → SubjExp(pr-prep) _A
	DatExp(+pers)	<i>interessar</i>	reflexiva estativa emotiva/volitiva agentiva/estativa	→ SubjExp(refl) → SubjExp(pr-prep) _A → AcExp(pre)
verb pronominal amb experimentador subjecte extern (cf. la nota 523) i règim preposicional	SubjExp(pr-prep) _A	<i>agradar-se de</i>	emotiva/volitiva	→ DatExp(+pers)
	SubjExp(pr-prep) _A	<i>interessar-se</i> {en/per}	emotiva/volitiva agentiva e/i	→ DatExp(+pers) → AcExp(pre)
	SubjExp(pr-prep) _B	<i>compadir-se de</i>	agentiva i/i	→ Subj(ag)Exp
	SubjExp(pr-prep) _B	<i>complaure's en</i>	agentiva e/i	→ AcExp(ce)
	SubjExp(pr-prep) _B	<i>avergonyir-se de</i>	emotiva/volitiva1 emotiva/volitiva2 agentiva e/i	→ Dat(<Ac)Exp → Subj(i)Exp(pr) → AcExp
	SubjExp(pr-prep) _B	<i>enyorar-se de</i>	emotiva/volitiva agentiva i/i	→ Subj(i)Exp(pr-ci) → Subj(ag)Exp
	SubjExp(pr-prep) _B	<i>estranyar-se de</i>	emotiva/volitiva1 emotiva/volitiva2	→ Dat(>Ac)Exp → Subj(i)Exp(pr-ci)
verb amb experimentador subjecte ?extern/?intern	SubjExpØ	<i>xalar</i>	—	—
	SubjExpØ/partitiu	<i>patir</i>	—	—

Per sota de la taula 8 hi afegeixo encara la possibilitat dels verbs amb objecte experimentador —AcExp(ce), AcExp, DatExp, Dat(>Ac)Exp i Dat(<Ac)Exp— de formar oracions sense experimentador en l'ús absolut del verb —cf. §2.1.3—, que assenyalen la propietat d'un estímul d'incidir en un hipotètic experimentador, les quals podran participar en un ampli ventall d'alternances. Com que en aquestes oracions no hi ha cap argument acusatiu ni datiu experimentador, les sigles utilitzades fins ara —Ac, Dat, Exp— no hi són pertinents: amb la voluntat de reflectir el caràcter psicològic d'aquestes accepcions i alhora les característiques diferenciadores de cada grup verbal, proposo les sigles $\text{Psic}_{\emptyset\text{ACExp(CE)}}$, $\text{Psic}_{\emptyset\text{ACExp}}$, $\text{Psic}_{\emptyset\text{DATExp}}$ i $\text{Psic}_{\emptyset\text{DAT(>AC)Exp}}$, respectivament per a les accepcions amb un ús absolut dels verbs AcExp(ce), AcExp, DatExp i Dat(>Ac)Exp.⁵¹⁵

Després de l'estudi realitzat amb els verbs *xocar*, *doldre*, *estranyar*, *encantar*, *interessar*, *molar*, *estranyar*, *neguitejar*, *molestar*, *preocupar*, *sorprendre* i *sobtar*, es podria fer una simplificació de la versió definitiva de les CROE recollida a (319) de §5.2.2. En realitat, la possibilitat d'expressar l'estat final resultant d'un canvi no és el tret fonamental que ajuda a determinar si un verb regeix acusatiu o datiu i no faria falta referir-la a les dues primeres condicions de les CROE. El que determina el règim d'un verb psicològic emotiu amb objecte experimentador és la capacitat o no del verb de tenir un subjecte agent: règim acusatiu si el pot tenir, i règim datiu si no el pot tenir;⁵¹⁶ l'acusatiu superficial que presenten les accepcions Dat(<Ac)Exp —accepcions que no admeten un agent— és en realitat un datiu. Un cas paradigmàtic és el del verb *encantar*: l'única accepció de *encantar* que regeix datiu és la DatExp 'agradar molt', i la resta d'accepcions regeixen acusatiu perquè admeten un subjecte agent: cf. (336) de §5.2.3.

⁵¹⁵ Les accepcions verbals Dat(<Ac)Exp (OVS *neguitejar*) no necessiten una altra sigla específica del tipus $\text{Psic}_{\emptyset\text{DAT(<AC)Exp}}$ per a l'ús absolut del predicat, perquè ja estan representades per la sigla $\text{Psic}_{\emptyset\text{ACExp}}$ (*Aquestes coses neguitegen*), corresponent també a l'ús absolut dels seus alternants AcExp de l'alternança no evident acusatiu/datiu (cf. §5.3.1). Ara bé, com es recull a l'apartat §6, l'estructura de les construccions $\text{Psic}_{\emptyset\text{ACExp}}$ pot ser una configuració predicativa inacusativa present també en les construccions Dat(<Ac)Exp (OVS *neguitejar*), i diferent de l'estructura transitiva causativa de les construccions AcExp (SVO *neguitejar*).

Pel que fa al verb AcExp(pre) *interessar* {en/per}, a banda de resistir-se a prescindir de l'experimentador (^{??}*Aquest professor va interessar per la història*), la sigla $\text{Psic}_{\emptyset\text{DATExp}}$ (*Aquestes coses interessan*) ja recull l'ús absolut del seu alternant DatExp de l'alternança agentiva/estativa (cf. §5.2.4.3).

⁵¹⁶ Els verbs psicològics que admeten un subjecte agent són els que regeixen acusatiu, encara que també puguin construir-se amb un subjecte no agentiu que sigui una causa o força inanimada provocadora d'un canvi d'estat, en una oració esdevenimental d'ordre no marcat SVO. Per exemple: *En Joan* {espanta / *neguiteja*} *la Maria* (subjecte agent); *El vent* {espanta / *neguiteja*} *la Maria* (subjecte força inanimada).

Una simplificació de les dues primeres condicions de les CROE com la que presento a (474) explicaria el comportament general dels verbs psicològics emotius catalans, però deixaria sense explicació el cas més marginal d'acusatiu en contextos agentius de verbs DatExp com *agradar* —recollits als exemples de (358) de §5.2.4.1—, com *Elles van rebre el noi amb gran alegria i totes es desfeien per agradar-lo* (Garriga 1984: 80-82): més que un règim acusatiu es tracta d'una vacil·lació de règim quan *agradar* està sota la influència d'un agent-estímul, i és precisament perquè el verb no pot expressar l'estat resultant d'un canvi (**estar o quedar agradat*) que no queda justificat el règim acusatiu de *agradar*. Per tant, es pot tenir en compte la simplificació de (474) per comprendre la realitat del fenomen, però no la deixo com a versió definitiva de les CROE perquè amb la versió de (319) es poden explicar tots els casos possibles, també els més marginals. La realitat del fenomen és que la incapacitat d'un verb psicològic amb objecte experimentador d'acceptar un subjecte agent indica que és un predicat que es construeix amb estructura inacusativa i amb preeminència semàntica i sintàctica de l'experimentador. Si des dels estudis diacrònics es comprova que anteriorment el verb acceptava un agent, la situació actual assenyalaria un procés de desagentivització i descausitivització del verb (entès aquí el concepte *causa* com una causa externa provocadora d'un canvi d'estat).

(474) Possible simplificació de les dues primeres condicions de les CROE

- a. La capacitat de tenir un subjecte agent indica que un verb psicològic emotiu amb objecte experimentador regeix acusatiu. En cas contrari, regeix datiu.
- b. Perquè un verb psicològic amb objecte experimentador que regeix acusatiu o datiu pugui tenir també l'altre règim, ha d'experimentar un canvi de significat que li impedeixi tenir un subjecte agent si inicialment regia acusatiu o li permeti tenir un subjecte agent si inicialment regia datiu.

La capacitat d'expressar l'estat final d'un canvi permet una altra diferenciació entre els verbs psicològics amb objecte experimentador: entre els verbs AcExp, Dat(<Ac)Exp i Dat(>Ac)Exp, si tenen aquesta capacitat, i els verbs DatExp, si no la tenen (taula 9).⁵¹⁷ Pròpiament, no són els verbs Dat(<Ac)Exp i Dat(>Ac)Exp els que poden expressar el

⁵¹⁷ Kailuweit (2015) explica la diferència entre els verbs que aquí anomeno AcExp, els Dat(>|<Ac)Exp i els DatExp segons el grau d'activitat de l'experimentador dins el grup més general d'*OE-verbs* (verbs amb objecte experimentador). Serien tres categories prototípiques entre un experimentador més passiu (AcExp), un altre de menys passiu que pot experimentar un canvi d'estat sense que l'afecti cap causa externa (Dat(>|<Ac)Exp) i un experimentador més actiu que expressa un judici subjectiu (DatExp). Els límits entre aquests tres prototipus no serien definits i s'establiria un continuïum de possibles realitzacions seguint una *jerarquia d'activitat* (cf. Kailuweit 2005, 2007 i 2013).

resultat final d'un canvi, l'expressen a través dels alternants de les alternances en què participen: qualssevol dels dos alternants de l'alternança causativa —l'alternant AcExp o l'alternant Subj(i)Exp(pr)— en el cas dels Dat(<Ac)Exp, i l'alternant ergatiu pronominal inherent o Subj(i)Exp(pr-ci) en el cas dels Dat(>Ac)Exp.⁵¹⁸ A les definicions dels exemples de (264) (cf. §5.1) i a l'explicació prèvia a aquests exemples, s'hi pot comprovar que realment els verbs Dat(<Ac)Exp i Dat(>Ac)Exp són, en aquestes accepcions, força similars als DatExp: es defineixen de la mateixa manera (*ser* + adjectiu) i comparteixen moltes de les característiques recollides a la taula 9;⁵¹⁹ fins i tot, la incapacitat d'expressar el resultat final d'un canvi és comuna als tres tipus de verbs, ja que els Dat(<Ac)Exp i els Dat(>Ac)Exp han de recórrer a un dels alternants disponibles en el seu paradigma lèxic i sintàctic per poder-lo expressar. El cas del verb *interessar* és especial dins el paradigma dels predicats DatExp, ja que pot expressar el resultat final d'un canvi a través d'un alternant agentiu AcExp(pre) 'fer agafar interès'; però, a diferència de l'estat resultant d'un canvi que poden expressar els verbs AcExp i els verbs ergatius pronominals, l'estat resultat que expressa el verb *interessar* sempre va amb un SPrep obligatori —*estar o quedar interessat {en/per} algú o una cosa*— perquè, com els verbs DatExp, és inseparable de l'estímul de l'experiència psicològica. La taula 9 recull de forma comparativa les característiques dels diferents tipus de verbs psicològics emotius amb objecte experimentador.⁵²⁰

⁵¹⁸ Els Dat(<Ac)Exp participen en l'alternança acusatiu/datiu de forma no evident amb l'alternant AcExp i en alternança inacusativa amb l'alternant Subj(i)Exp(pr). Els Dat(>Ac)Exp participen en l'alternança inacusativa amb l'alternant Subj(i)Exp(pr-ci). Cf. també les notes 314 i 317 de §5.1.

⁵¹⁹ Incloc a la taula 9 dues característiques que es veuen més clarament als apartats §6.2.2, §6.2.4 i §6.3, dedicats a l'estructura argumental d'aquests verbs: la col·locació externa o interna de l'argument subjecte i de l'argument objecte experimentador.

⁵²⁰ Per mostrar la relació entre les accepcions AcExp, Dat(<Ac)Exp i Dat(>Ac)Exp, i la diferència amb altres accepcions, a la taula 9 s'hi indica que totes tres es poden separar de l'estímul a través d'un alternant ergatiu pronominal i que poden expressar l'estat final d'un canvi, però aquesta última característica de les accepcions Dat(<Ac)Exp i Dat(>Ac)Exp és sempre a través d'un alternant, no pas per si soles. Per estudiar l'estructura argumental de totes tres (cf. §6.2), caldrà analitzar-les segons el seu comportament específic: pròpiament, no es poden separar de l'estímul i les dues últimes tampoc poden expressar l'estat final d'un canvi.

taula 9

Característiques dels verbs psicològics emotius amb objecte experimentador

verb exemple	AcExp(ce) ⁵²¹ <i>humiliar, com- plaure, molestar</i>	AcExp SVO <i>neguitejar</i> , SVO <i>avergonyir</i>	Dat(<Ac)Exp OVS <i>neguitejar</i>	Dat(>Ac)Exp <i>estranyar</i>	DatExp <i>agradar / interessar / recar</i>	AcExp(pre) <i>interessar {en/per}</i>
<i>significat del verb o SVb</i>	SVb ¹	SVb ²	SVb ²	SVb ³	SVb ⁴	SVb ⁴
<i>significat de la construcció o SCt</i>	esdeveni- mental	esdeveni- mental	estatiu (conceptualment s'hi resisteix)	estatiu	estatiu	esdeveni- mental
<i>definició</i>	'causar + nom psicològic'	'causar + nom psicològic'	'ser + adjectiu psicològic'	'ser + adjectiu psicològic'	'ser + adjectiu psicològic'	'fer agafar + nom psicològic'
<i>admet un subjecte agent_E</i>	sí	sí	no	no	no	sí
<i>argument subjecte</i>	extern	extern	intern	intern	intern	extern
<i>argument objecte expe- rimentador</i>	intern	intern	extern	extern	extern	intern
<i>ordre oracio- nal neutre</i>	SVO	SVO	OVS	OVS	OVS	SVO+Oblic
<i>règim</i>	acusatiu	acusatiu	datiu (acusatiu aparent)	datiu	datiu	acusatiu + SPrep
<i>pot expressar el manteniment en un estat</i>	no	no	sí	sí	sí	no
<i>pot expressar l'estat final d'un canvi</i>	sí	sí	sí (a través d'un alternant AcExp o Subj(i)Exp(pr))	sí (a través d'un alternant Subj(i)Exp(pr-ci))	no (<i>interessar</i> sí, a tra- vés d'un alternant AcExp(pre))	sí
<i>admet un alternant erga- tiu pronominal</i>	no	sí (no inherent)	sí (no inherent)	sí (inherent)	no	no (és un alternant SubjExp(pr-prep) _A)
<i>es pot separar de l'estímul</i>	no	sí (a través d'un alternant Subj(i)Exp(pr))	sí (a través d'un alternant Subj(i)Exp(pr))	sí (a través d'un alternant Subj(i)Exp(pr-ci))	no	no
<i>alternants possibles</i>	Dat(<Ac)Exp OVS <i>humiliar</i> OVS <i>complaure</i> SubjExp(pr-prep) _B <i>complaure's en</i> sense alternant AcExp(ce) <i>molestar</i>	Subj(i)Exp(pr) <i>neguitejar-se</i> <i>avergonyir-se</i> Dat(<Ac)Exp OVS <i>neguitejar</i> OVS <i>avergonyir</i> SubjExp(pr-prep) _B <i>avergonyir-se de</i>	AcExp SVO <i>neguitejar</i> Subj(i)Exp(pr) <i>neguitejar-se</i>	Subj(i)Exp(pr-ci) <i>estranyar-se</i> SubjExp(pr-prep) _B <i>estranyar-se de</i>	SubjExp(pr-prep) _A <i>agradar-se de</i> <i>interessar-se</i> {en/per} SubjExp(refl) <i>agradar-se</i> <i>interessar-se</i> AcExp(pre) <i>interessar {en/per}</i> sense alternant DatExp(-pers) <i>recar</i>	DatExp(+pers) <i>interessar</i> SubjExp(pr-prep) _A <i>interessar-se</i> {en/per}

⁵²¹ Les accepcions Dat(<Ac)Exp OVS *humiliar* i OVS *complaure*, amb el mateix SVb¹ dels verbs AcExp(ce) *humiliar* i *complaure*, també s'aparellen amb gairebé totes les característiques de la columna dels verbs Dat(<Ac)Exp. En els quatre últims conceptes és on presenten diferències: poden expressar l'estat final d'un canvi a través d'un alternant AcExp(ce), però no admeten un alternant ergatiu pronominal i, per tant, ni es poden separar de l'estímul de l'experiència psicològica ni fan l'alternança inacusativa amb un alternant Subj(i)Exp(pr).

Per completar la descripció del comportament dels verbs psicològics amb objecte experimentador i els seus alternants, presento a la taula 10 les característiques comparatives dels verbs psicològics pronominals emotius no reflexius.⁵²²

taula 10

Característiques dels verbs psicològics pronominals emotius no reflexius

verb <i>exemple</i>	Subj(i)Exp(pr) <i>neguitejar-se,</i> <i>avergonyir-se</i>	Subj(i)Exp(pr-ci) <i>estranyar-se, enyorar-se,</i> <i>emmurriar-se</i>	SubjExp(pr-prep)_A <i>agradar-se de,</i> <i>interessar-se {en/per}</i>	SubjExp(pr-prep)_B <i>compadir-se de, complaure's en,</i> <i>avergonyir-se de, enyorar-se de,</i> <i>estranyar-se de, penedir-se</i>
<i>significat de la construcció o SCt</i>	esdevenimental	esdevenimental	esdevenimental	esdevenimental
<i>definició</i>	'esdevenir + part./adj. psicològic (tot sol / per si sol)'	'esdevenir + part./adj. psicològic (tot sol / per si sol)'	'agafar + nom psicològic' o 'verb pronominal + voluntàriament'	'agafar + nom psicològic' o 'verb pronominal + voluntàriament'
<i>admet un subjecte agent_I</i>	no	no	sí	sí
<i>argument subjecte experimentador⁵²³</i>	intern	intern	extern	extern
<i>argument objecte</i>	—	—	intern (oblic)	intern (oblic)
<i>ordre oracional neutre</i>	SV	SV	SVOblíc	SVOblíc
<i>règim</i>	—	—	SPrep	SPrep
<i>pot expressar el manteniment en un estat</i>	no	no	no	no
<i>pot expressar el resultat final d'un canvi</i>	sí	sí	sí	sí
<i>es pot separar de l'estímul de l'experiència</i>	sí	sí	no	no
<i>alternant AcExp o DatExp</i>	AcExp	sense alternant AcExp	DatExp	sense alternant DatExp
<i>alternants possibles</i>	AcExp SVO <i>neguitejar</i> SVO <i>avergonyir</i> Dat(<Ac)Exp OVS <i>neguitejar</i> OVS <i>avergonyir</i> SubjExp(pr-prep) _B <i>avergonyir-se de</i>	Dat(>Ac)Exp <i>estranyar</i> SubjExp(pr-prep) _B <i>estranyar-se de</i> <i>enyorar-se de</i> Subj(ag)Exp <i>enyorar</i> sense alternant Subj(i)Exp(pr-ci) <i>emmurriar-se</i>	DatExp(+pers) <i>agradar, interessar</i> AcExp(pre) <i>interessar {en/per}</i>	Subj(ag)Exp <i>compadir</i> AcExp(ce) <i>complaure</i> AcExp <i>avergonyir</i> Subj(i)Exp(pr) <i>avergonyir-se</i> Dat(<Ac)Exp <i>avergonyir</i> Subj(i)Exp(pr-ci) <i>enyorar</i> Dat(>Ac)Exp <i>estranyar</i> Subj(i)Exp(pr-ci) <i>estranyar-se, penedir-se</i>

⁵²² A l'apartat §6.4.4 proposo un nou grup verbal pronominal sense alternants, els verbs SubjExp(pr-prep)_C.

⁵²³ A l'apartat §6.4.3 proposo que el subjecte dels verbs SubjExp(pr-prep)_{A/B} és en realitat un argument intern que se situa com a argument extern per *Internal Merge*.

A l'apartat §2.2.3 he identificat els verbs AcExp amb els del tipus II de Belletti i Rizzi (1988) o els del tipus B de Rosselló (2008). Després de l'anàlisi del comportament dels verbs AcExp, cal rectificar aquesta identificació per assenyalar que els verbs tipus II de Belletti i Rizzi poden presentar dos comportaments bàsics diferents, com a AcExp —o també com a AcExp(ce)— i com a Dat(>|<)Ac)Exp, bé amb un datiu transparent (Dat(>Ac)Exp) o bé amb un acusatiu superficial (Dat(<Ac)Exp). Tots dos comportaments són conseqüència de la participació possible d'aquests predicats en dues estructures diferents: la primera és una estructura esdevenimental causativa de canvi d'estat i la segona és una estructura estativa inacusativa.

El grup de verbs tipus II de Belletti i Rizzi ha sigut font de discussió en els debats científics, amb postures sovint divergents entre lingüistes de l'àmbit internacional, a més de les ja exposades a l'apartat §3.2 en l'àmbit català. Des del punt de vista sintàctic, Belletti i Rizzi (1998) caracteritzen les oracions d'aquests verbs com a inacusatives, sense argument extern i sense capacitat de formar passives verbals; Pesetsky (1995) i Bouchard (1995), en canvi, afirmen que són oracions transitives causatives de canvi d'estat i amb capacitat de formar passives verbals; Landau (2010) caracteritza l'experimentador d'algunes d'aquestes oracions com una localització mental, un argument oblic introduït per una preposició (buida o no) que pot accedir a la posició de subjecte per una inversió locativa. Des del punt de vista lexicoaspectual, també hi ha divergència d'opinions: hi ha autors que els consideren predicats esdevenimentals, o bé realitzacions (cf. Tenny 1994) o bé assoliments (cf. van Voorst 1992); en canvi, altres autors indiquen que poden ser estatus o d'eventualitats puntuals (cf. Marín i McNally 2011), o els classifiquen amb la doble possibilitat de ser estatus i no estatus (cf. Arad 1999, Landau 2010).⁵²⁴

Una de les conclusions d'aquest capítol és que convé estudiar les propietats idiosincràtiques de cada un dels verbs psicològics amb objecte experimentador que se solen encabir dins el tipus II de Belletti i Rizzi, i que hi ha una certa dificultat a definir les característiques sintàctiques i semàntiques de tot el conjunt verbal. Són verbs

⁵²⁴ Diversos autors, com Fábregas i Marín (2012), Fábregas *et al.* (2012), Marín i Sánchez Marco (2012), Ganeshan (2014) i Viñas-de-Puig (2014), estudien aquestes construccions amb diverses anàlisis sobre el caràcter estatiu (i tipus d'estativitat) o el caràcter esdevenimental de les oracions amb predicats psicològics de l'espanyol (Viñas-de-Puig també considera els verbs psicològics catalans).

sotmesos a evolució i a l'adquisició de nous SVb i noves configuracions sintàctiques, en l'afany dels usuaris de la llengua per expressar una realitat psicològica complexa, polièdrica i plena de matisos. Si tenim en compte les dues estructures bàsiques que poden formar aquests verbs en la versió no pronominal, una causativa de canvi d'estat —AcExp i AcExp(ce)— i una altra inacusativa estativa —Dat(>Ac)Exp i Dat(<Ac)Exp—, més els seus possibles alternants pronominals —els ergatius Subj(i)Exp(pr) i Subj(i)Exp(pr-ci), i l'agentiu-volitiu SubjExp(pr-prep)_B—, es pot comprendre que són verbs amb comportaments variats i, d'alguna manera, deduïbles per les diferents estructures oracionals on poden operar. Com s'ha vist als apartats §2.2.1 *in fine* i §2.2.3.1, les etiquetes lexicoaspectuals manifesten característiques de la construcció on participa cada verb, més que no pas de l'entrada lèxica del verb: cf. Hale i Keyser 2002: 214; Levin 1999: 229-230; Rappaport Hovav 2008: 38.

Dedico el capítol §6 a fer una proposta d'estructura argumental de les diferents oracions en què participen els verbs psicològics catalans amb objecte experimentador, i també de la majoria dels seus alternants.

6. Estructura argumental dels verbs psicològics catalans amb objecte experimentador i dels seus alternants

En aquest capítol faig les propostes d'estructura argumental dels verbs psicològics catalans amb objecte experimentador i dels seus alternants seguint el marc teòric de Cuervo (2003) (cf. §1.2). Em remeto a Cuervo (2003) i a altres publicacions posteriors d'aquesta autora (Cuervo 2010*a*, 2010*b*, 2014*a*, 2015) per a l'argumentació i la justificació de les posicions estructurals. Pel que fa a la introducció d'arguments datius a l'oració a través de nuclis aplicatius, Cuervo (2003) es basa en les propostes de Pylkkänen (2002) i les amplia per poder-les adaptar a una llengua romànica com l'espanyol: els aplicatius baixos, que relacionen el datiu amb una entitat, i els aplicatius mitjans i alts, que relacionen el datiu amb un event. Tenint en compte aquest marc teòric i la caracterització de les oracions de verbs psicològics catalans amb objecte experimentador i els seus verbs alternants feta en aquest treball (resumida a la taula 9 i la taula 10 de §5.4), hi ha unes quantes previsions a fer relacionades amb l'estructura argumental d'aquests predicats.

Les accepcions amb capacitat d'expressar l'estat resultant d'un canvi en l'experimentador —per si soles, no pas a través d'un alternant (cf. la nota 520 de §5.4)— tindran en comú en algun nivell de la seva estructura argumental una estructura predicativa com la de (479)*a*, en què la presència de l'experimentador és obligatòria.⁵²⁵ Són els predicats AcExp(ce), AcExp, Subj(i)Exp(pr) i Subj(i)Exp(pr-ci) (475)*a-d*, la proposta estructural dels quals queda recollida a l'apartat §6.2.2 per als dos primers i a l'apartat §6.1 per als dos últims. Un cas especial amb aquesta estructura és el del verb AcExp(pre) *interessar* {en/per} (475)*e*, amb la presència obligatòria d'un SPrep que representa l'estímul de l'experiència psicològica (cf. §5.2.4). També els verbs SubjExp(pr-prep)_A i SubjExp(pr-prep)_B poden expressar l'estat resultant d'un canvi en l'experimentador i alhora presenten un SPrep obligatori (480)*a-b*. Més endavant faré una proposta de col·locació d'aquest SPrep en l'estructura de (479)*a*, tant per als verbs SubjExp(pr-prep)_A i SubjExp(pr-prep)_B (cf. §6.4.3) com per al verb AcExp(pre)

⁵²⁵ Tot i que no ho aplica als verbs psicològics, Cuervo (2003: §1.3.4-§1.3.5) atribueix la representació de (479)*a* a un subevent estructuralment més profund de les construccions *causatives* (*Vicki cerró la puerta*) i *inchoatives* (*La puerta se cerró*), en què «the object DP is the subject of the end result».

interessar {en/per} (cf. §6.5), com un complement de l'arrel: el marc teòric de Cuervo (2003) permet que les arrels prenguin complements (cf. §1.2).⁵²⁶

- (475) a. Aquesta música fascina la Laura: 'aquesta música fa que la Laura quedi fascinada' [AcExp(ce)]
 b. Aquesta música emociona la Laura: 'aquesta música fa que la Laura quedi emocionada' [AcExp]
 c. La Laura s'emociona: 'la Laura esdevé (ve a quedar) emocionada' [Subj(i)Exp(pr)]
 d. La Laura s'enfurrunya: 'la Laura esdevé (ve a quedar) enfurrunyada' [Subj(i)Exp(pr-ci)]
 e. L'Albert va interessar la Laura {en/per} aquesta música: 'l'Albert ve fer que la Laura quedés interessada {en/per} aquesta música' [AcExp(pre)]

En canvi, les accepcions que no poden expressar l'estat resultant d'un canvi en l'experimentador per si soles (cf. la nota 520 de §5.4) tindran en comú en algun nivell de la seva estructura argumental una estructura predicativa com la de (479)b. Són accepcions que permeten formar oracions inacusatives sense la presència de l'experimentador (en l'ús absolut del verb), les quals indiquen la propietat d'un estímul per incidir en un hipotètic experimentador.⁵²⁷ Tant amb presència de l'experimentador com sense experimentador, presenten aquesta estructura els predicats Dat(>Ac)Exp, Dat(<Ac)Exp i DatExp (476)-(477). En l'ús absolut, els verbs AcExp(ce) i AcExp prendrien també aquesta estructura, sense la presència de l'experimentador (478).

(476) Exemples sense experimentador

- a. Aquestes coses estranyen: 'aquestes coses són estranyes' [Psic_{ØDAT(>AC)EXP}]
 b. Aquestes coses neguitegen: 'aquestes coses són neguitoses' [Psic_{ØACEXP}]⁵²⁸
 c. Aquestes coses agraden: 'aquestes coses són {agradables/grates}' [Psic_{ØDATEXP}]

(477) Exemples amb experimentador.

- a. Li estranya el que has dit: 'li és estrany el que has dit' [Dat(>Ac)Exp]
 b. La neguitegen les tempestes: 'li són neguitoses les tempestes' [Dat(<Ac)Exp]
 c. Li agraden els gelats: 'li són {agradables/grats} els gelats' [DatExp]

⁵²⁶ A l'apartat §6.4.4 proposaré un altre grup verbal que presenta un SPrep: els verbs SubjExp(pr-prep)_c.

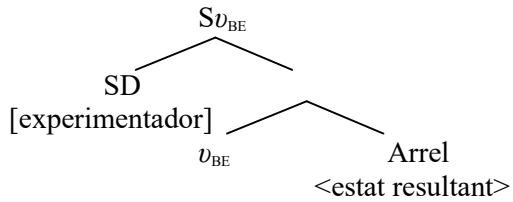
⁵²⁷ Cuervo (2003: §1.3.3.2) atribueix l'estructura de (479)b a les construccions inacusatives que anomena *predicational* (*Estas herramientas no sirven*), en què «a predicative root (a root that expresses a property) can merge with *v*BE to form a stative verb. [...] These verbs are unaccusatives incompatible with Voice».

Cuervo (2003: §4.1.1.2) aplica l'estructura inacusativa de (479)b a oracions sense experimentador de la majoria de verbs DatExp, com els verbs espanyols *gustar*, *importar*, *interesar* i *repugnar*, però també hi inclou les oracions sense experimentador de verbs com *molestar* i *fascinar*. Exemples de Cuervo: *Las películas japonesas gustaron mucho; Los chicos propios nunca molestan*.

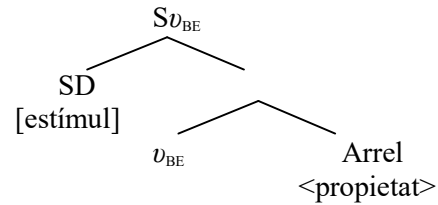
⁵²⁸ Per a la pertinència de la sigla Psic_{ØACEXP} en lloc de Psic_{ØDAT(<AC)EXP}, vegeu la nota 515 de §5.4.

- (478) a. Aquesta música fascina: ‘aquesta música és fascinant’ [Psic_∅AcExp(CE)]
 b. Aquesta música emociona: ‘aquesta música és emocionant’ [Psic_∅AcExp]

(479) a. Estat resultant en l’experimentador⁵²⁹

b. Propietat d’un estímul

Hi ha un tret estructural compartit entre totes les oracions amb verbs AcExp(ce), AcExp, Dat(>Ac)Exp, Dat(<Ac)Exp i DatExp quan formen oracions sense experimentador: l’estructura inacusativa de (479)b. Com s’indica a la nota 515 de §5.4, proposo la mateixa sigla Psic_∅AcExp per a les accepcions d’oracions sense experimentador que representen els dos alternants de l’alternança no evident acusatiu/datiu (cf. §5.3.1): l’accepció AcExp (SVO *neguitejar*) i l’accepció Dat(<Ac)Exp (OVS *neguitejar*). El que és crucial assenyalar aquí és que l’estructura de les construccions Psic_∅AcExp i Dat(<Ac)Exp comparteixen la configuració predicativa inacusativa de (479)b, una configuració diferent de l’estructura transitiva causativa de les construccions AcExp (cf. §6.2.2). Tenim, per tant, una explicació —des del punt de vista de l’estructura argumental i eventiva— que dona suport a la idea que la configuració interna del català permet fer oracions inacusatives estatives que assenyalen una propietat de l’arrel verbal en oracions sense experimentador dels verbs AcExp;⁵³⁰ aquesta estructura pot derivar en els alternants Dat(<Ac)Exp de l’alternança acusatiu/datiu en incorporar-hi un experimentador datiu (tot i que superficialment té forma d’acusatiu), de manera similar com una accepció Psic_∅DatExp pot derivar en una accepció DatExp en incorporar-hi un experimentador datiu a través d’un aplicatiu alt (cf. Cuervo 2003: §4.1.1.2).⁵³¹ L’estructura de Psic_∅AcExp facilitaria l’existència d’alternants Dat(<Ac)Exp dels verbs AcExp. I el mateix podríem dir de l’existència dels

⁵²⁹ Als apartats §6.1 i §6.2.2 s’indica que aquesta estructura expressa la semàntica d’estat resultant quan està inserida en una estructura bieventiva, per sota d’un altre nucli eventiu dinàmic (un Sv_{DO} o un Sv_{GO}) originador del canvi d’estat.

⁵³⁰ Per al debat sobre les causes internes o externes de l’alternança acusatiu/datiu dels verbs psicològics catalans, vegeu §3.2.1 i §3.2.6.

⁵³¹ Per a més informació, vegeu els apartats dedicats a l’estructura argumental dels verbs Dat(<Ac)Exp i Dat(>Ac)Exp (cf. §6.2.4.2) i dels verbs DatExp (cf. §6.3).

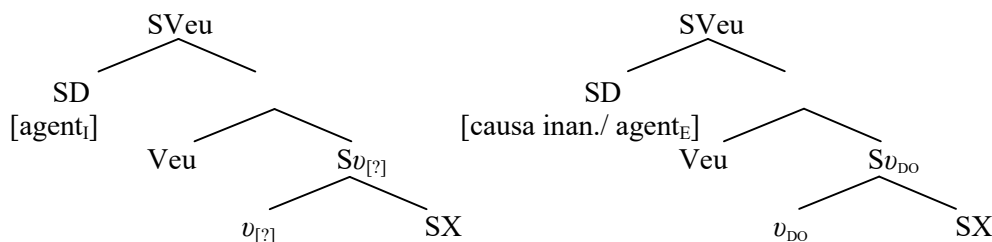
verbs Dat(>Ac)Exp (com *estranyar* o *doldre* ‘ser dolorós’), en aquest cas amb un datiu evident, relacionats amb l’accepció $\text{Psic}_{\emptyset\text{DAT}(>\text{AC})\text{EXP}}$.

Les accepcions en què l’experimentador pot actuar com un agent (agent_I) compartiran l’estructura que exigeix un tipus d’argument extern que sigui agentiu, com la de (481)a: són els predicats $\text{SubjExp}(\text{pr-prep})_A$ i $\text{SubjExp}(\text{pr-prep})_B$ (480)a-b. Aquesta proposta presenta dues dificultats: d’una banda, en aquests verbs l’experimentador és també un tema afectat o pacient que experimenta un canvi d’estat i, per tant, hauria de situar-se estructuralment com un argument intern segons l’estructura de (479)a (vegeu *supra*); de l’altra, la natura del Sv no pot ser la mateixa que la que legitima un argument extern provocador d’un canvi d’estat, un Sv_{DO} , tant si és una causa externa inanimada com si és un agent_E (481)b, ja que les oracions dels verbs $\text{SubjExp}(\text{pr-prep})_{A/B}$ presenten un agent diferent o agent_I , que s’ha de correspondre amb una estructura diferent. A l’apartat §6.4 dono una explicació de l’aparent contradicció de la primera observació, i faig una proposta de la natura del Sv dels predicats $\text{SubjExp}(\text{pr-prep})_{A/B}$.

- (480) a. La Laura s’interessa {en/per} aquesta música: ‘la Laura fa que ella mateixa quedi interessada {en/per} aquesta música’ [SubjExp(pr-prep)_A]
 b. La Laura es penedeix del que ha dit: ‘la Laura fa que ella mateixa quedi penedida del que ha dit’ [SubjExp(pr-prep)_B]

Amb una caracterització similar a (481)a, l’estructura de (481)b és coherent amb els verbs psicològics que presenten una causa externa no agentiva o una causa agentiva (agent_E) provocadores d’un canvi d’estat en l’experimentador, com s’esdevé en el cas dels verbs $\text{AcExp}(\text{ce})$ i AcExp (475)a-b, que en algun nivell estructural tindran de forma composicional les estructures de (481)b i de (479)a. De nou, el verb $\text{AcExp}(\text{prep})$ *interessar* {en/per} (475)e presenta un comportament específic, ja que —a diferència dels verbs $\text{AcExp}(\text{ce})$ i AcExp — sembla que només admet l’estructura de (481)b amb un argument extern agent (agent_E), i no pas amb una causa inanimada (cf. §5.2.4 i §6.5).

- (481) a. Estructura amb un agent_I b. Estructura amb una causa inanimada o un agent_E

D'acord amb la caracterització feta a l'apartat §2.1.2, els predicats psicològics catalans no admeten un SNe postverbal, no regeixen cas inherent partitiu.⁵³² En el cas dels verbs amb objecte experimentador, aquest sintagma postverbal no partitiu pot ser l'experimentador —verbs AcExp, AcExp(ce) i AcExp(pre)— o pot ser el subjecte estímul —verbs Dat(>Ac)Exp, Dat(<Ac)Exp i DatExp. A més, els verbs Subj(i)Exp(pr) i Subj(i)Exp(pr-ci) formen oracions inacusatives que no poden dur un argument intern que sigui SNe —l'experimentador subjecte, en aquests predicats—, restricció general característica dels verbs ergatius pronominals (cf. Rigau 1994: 34-35); i el mateix s'esdevé amb el subjecte dels verbs SubjExp(pr-prep)_{A/B} (cf. §6.4.3). Dins el marc teòric de Cuervo (2003), aquesta restricció als SNe pot rebre una explicació estructural general per a tots els verbs: són sintagmes que estaran sempre en la posició d'especificador del nucli *S_v* que els legítimi (cf. Cuervo 2003: §3.1.1.2), una posició de subjecte d'un predicat incompatible amb els SNe.

The Naked Noun Phrase Constraint Revised

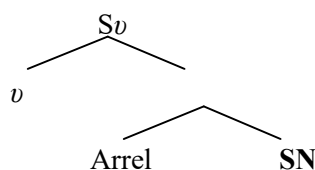
“An unmodified common noun cannot be the subject of a predicate under conditions of normal stress and intonation” (Cuervo 2003: §3.1.1.2 (18)).

Per tant, en el marc teòric de Cuervo (2003), les estructures que incorporin un SNe el legitimaran en la posició de complement i seguiran la configuració de (482)*a*; en canvi, les que incorporin un SD el legitimaran en la posició d'especificador, segons la configuració de (482)*b* si és dins el *S_v*. Tant un SNe com un SD arguments interns d'oracions inacusatives poden ser el subjecte formal d'una oració —visible per la concordança de nombre amb el verb en el dialecte central en tots dos casos—, però només poden tenir una interpretació no inespecífica i cas estructural nominatiu els SD (482)*b*, no pas els SNe (482)*a*, que tenen una interpretació inespecífica i reben cas inherent partitiu (cf. Rigau 1991).⁵³³

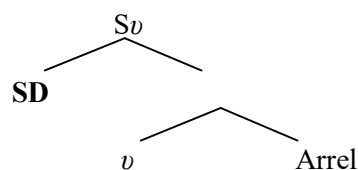
⁵³² Aquesta restricció dels verbs psicològics catalans no és universal. En finès els verbs psicològics poden regir cas partitiu (cf. Pylkkänen 2000: 418). En català, algun verb SubjExpØ admet SNe postverbals: vegeu la nota 571 de §6.2.3.

⁵³³ És d'esperar que, en aquest marc teòric, quan les oracions amb un SNe amb cas inherent partitiu passin a construir-se amb un SD amb cas estructural —en lloc d'un SNe— tinguin un canvi d'estructura argumental que els permeti legitimar un SD en posició d'especificador i rebí una interpretació no inespecífica. És un plantejament que podria explicar el fet que en el dialecte nord-occidental el sintagma faci la concordança amb el verb quan és un SD en estructures inacusatives i no la faci quan és un SNe (cf. Solà 1987: 99), o que en una oració com *Demà circularan tres autobusos* el sintagma *tres autobusos* pugui rebre una doble interpretació, inespecífica si es considera que és la quantificació d'un SN amb cas

(482) a. Estructures que legitimen SN escarits

b. Estructures que legitimen SD

Com s'ha assenyalat a (145)-(148) de §3.2.5, les oracions amb verbs psicològics emotius no admeten SNe postverbals, però el clític *en* hi pot substituir sintagmes quantificats o amb entonació oracional, que són SD, d'interpretació no inespecífica. Segons Rigau (1991: 237-239), la quantificació d'un SNe —amb cas inherent partitiu— té una interpretació inespecífica; en canvi, la quantificació d'un SD —amb cas estructural— té una interpretació no inespecífica. Si fem una comparació de les condicions perquè un sintagma pugui ser substituït pel clític *en* (484), veiem que no pot ser substituït si és un SD en posició d'especificador argument extern (484)a —tampoc si

inherent partitiu ('tres autobusos qualssevol') o no inespecífica si es considera que és la quantificació d'un SD amb cas estructural ('tres dels autobusos') (cf. Rigau 1991: 237-239). No estudiaré aquest tema, que va més enllà de l'objectiu d'aquest treball, i només en faig un comentari a continuació.

Tot i que Cuervo (2003) no desenvolupa una descripció exhaustiva de les estructures incloses en el seu marc teòric ni presenta estructures amb duplicitat estructural, assumir que els SNe es col·loquen en posició de complement d'un nucli funcional i els SD en posició d'especificador implica acceptar una estructura diferent de cada construcció segons el tipus de sintagma amb què es presenta. Aquesta duplicitat obligaria a explicar com s'insereixen els nuclis aplicatius en cada una de les dues estructures diferents, a més de convertir aquest marc teòric en un sistema molt poc restrictiu, més descriptiu que no pas explicatiu dels límits formals possibles per a una estructura argumental (cf. Marantz 2013).

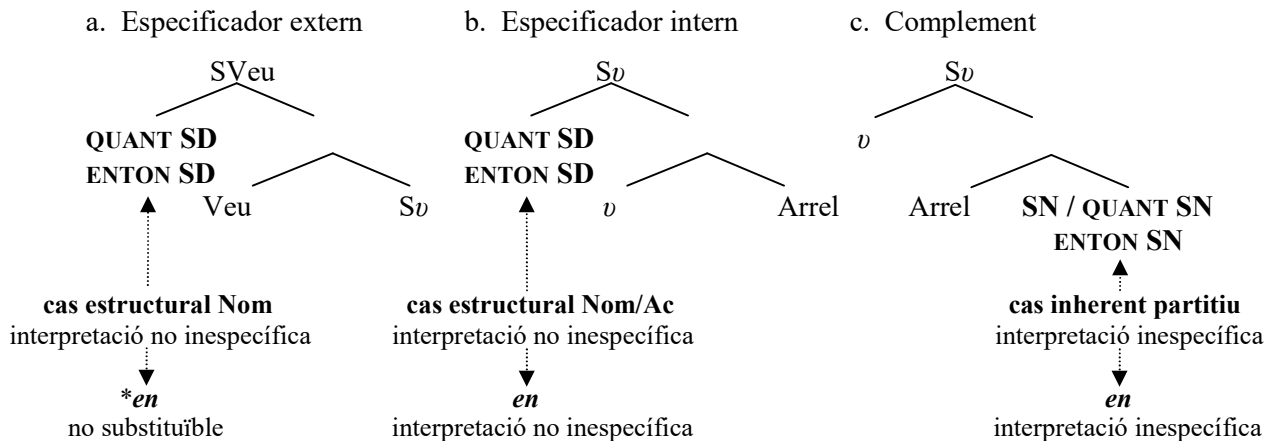
Es podria evitar aquesta multiplicitat estructural admetent que en posició d'especificador només hi pot haver un SD amb cas estructural i en posició de complement hi pot haver tant un SNe com un SD, és a dir, que només s'admetrien els SNe en posició de complement, sense excloure els SD. Pels arbres sintàctics dibuixats per Cuervo, amb un SD amb posició de complement —per exemple, l'estructura dels predicats de canvi i moviment: cf. (591) de §6.3.3.2—, sembla que accepta aquesta possibilitat, però llavors caldria explicar com pot ser que una mateixa posició estructural legítimi un SNe amb cas inherent partitiu (d'interpretació inespecífica) i un SD amb cas estructural (d'interpretació no inespecífica). Per a Cuervo (2003: §1.3.2 (23) i §3.2.1.2 (56)), tindria la mateixa estructura argumental l'oració *Llegaron dos cartas* —*dos cartas* seria la quantificació d'un SN, amb interpretació inespecífica— i *Maria salió (a caminar)*, identificació estructural d'oracions amb verbs de moviment que autors com Gràcia (1989), Rigau (2013) i Mateu (2015) no admeten per al català, ni tampoc l'admet la GIEC (§21.4.2). Amb el verb *cremar*, l'oració *L'incendi està controlat però encara cremen cases* és inacusativa, segons Rigau (1994: 35, nota 15), i l'oració *El bosc crema des de fa tres dies* és inergativa, segons la GIEC §21.4.5.

En altres marcs teòrics aquest doble comportament rep explicacions diferents. Per exemple, per a verbs de moviment local, Rigau (2013) indica que en l'oració amb un SNe hi ha una preposició estativa abstracta incorporada al verb que produeix els efectes següents: «la pèrdua o la dilució del caràcter agentiu del predicat, la seva capacitat per assignar cas inherent (anomenat cas partitiu perquè el pot expressar el pronom *en*) i el caràcter impersonal de la construcció.»

està quantificat o pronunciat amb entonació—,⁵³⁴ només pot ser substituït per *en* quan és un SD en posició d'especificador argument intern si està quantificat o pronunciat amb entonació (484)*b*, i sempre es pot substituir —encara que no estigui quantificat ni pronunciat amb entonació— si és un SN complement (484)*c*. Per tant, no hi ha cap condició perquè el clític *en* substitueixi un SN d'interpretació inespecífica (cas inherent partitiu); en canvi, n'hi ha dues perquè substitueixi un SD d'interpretació no inespecífica (cas estructural): que estigui quantificat o pronunciat amb entonació i que sigui un argument intern especificador: cf. la taula 11.

- (483) a. *Ballen noies. [lectura inergativa] → *En ballen, de noies. / ?*En ballen tres, de noies. / ?*Mira que en ballen, de noies. [SD nominatiu (484)*a*]
- b. *La Bet neguiteja noies. → *En neguiteja, de noies, la Bet. / En neguiteja tres, de noies, la Bet. / Mira que en neguiteja, de noies, la Bet. [SD acusatiu (484)*b*]
- b'. *S'espanten noies. [lectura ergativa] → *Se n'espanten, de noies. / Se n'espanten tres, de noies. / Mira que se n'espanten, de noies. [SD nominatiu (484)*b*]
- c. {Falten noies / En falten, de noies / En falten tres, de noies / Mira que en falten, de noies}, per completar l'equip. [SNe partitiu (484)*c*]⁵³⁵

(484) Legitimació de sintagmes quantificats i substitució pel clític *en*

⁵³⁴ Com s'indica §6.7 *in fine*, cal tenir en compte que en aquestes oracions inergatives no hi ha una referència explícita a un element locatiu que permeti el fenomen d'inversió locativa: cf. Rigau 2008: §S 15.3.4.3; Rosselló 2008: §S 13.3.4.3f; GIEC §21.4.3.

⁵³⁵ {*En falten tres, de noies* / *Mira que en falten, de noies*} per completar l'equip: aquestes dues oracions, amb sintagma quantificat o amb entonació, poden rebre tant una interpretació inespecífica ('tres noies qualssevol' o 'moltes noies qualssevol' com una de no inespecífica ('tres de les noies' o 'moltes de les noies'), segons si és, respectivament, un SN amb cas inherent partitiu o un SD amb cas estructural: cf. l'observació de Rigau (1991) a la nota 533. En l'exemple de (483)*c* es vol indicar que és un SN (cas inherent partitiu i interpretació inespecífica). A la nota 246 de §3.2.5 s'hi recull la proposta de Rigau (1991; 1994) per diferenciar el cas del clític *en*, genitiu assignat pel quantificador a oracions com les de (483)*b-b'* i partitiu assignat pel verb a oracions com la de (483)*c*.

taula 11

Substitució d'un sintagma pel clíctic *en*

posició	jerarquia estructural	cas del sintagma	substitució per <i>en</i>		tipus de sintagma	interpretació	tipus de construcció
			sense quantificació ni entonació	amb quantificació o entonació			
especificador	argument extern	estructural nominatiu	no	no	SD	no inespecífica (específica o genèrica)	no inacusativa
	argument intern	estructural acusatiu	no	sí	SD		inacusativa
		estructural nominatiu	no	sí	SD		
complement	argument intern	inherent partitiu	sí	sí	SNe	inespecífica	no inacusativa / inacusativa

Quan sigui d'utilitat per a l'estudi de l'estructura argumental dels verbs psicològics, utilitzaré una intuïció de Blume (1998): afegir a l'oració un argument datiu per intentar esbrinar la natura estructural d'oracions prèviament biargumentals. Les aportacions de Cuervo (2003) en aquesta línia són de gran utilitat. La possibilitat del català de fer servir el datiu ètic o d'interès⁵³⁶ em permetrà utilitzar altres proves addicionals amb oracions que continguin dos datius compatibles, un d'ètic (introduït per un aplicatiu alt defectiu que no projecta cap argument (cf. Cuervo 2003: §4.3.2) i un altre d'argumental.

Les estructures argumentals que estudio en aquest capítol són les corresponents als verbs psicològics amb objecte experimentador i als verbs psicològics pronominals amb subjecte experimentador (cf. les tipologies verbals, respectivament, de la taula 9 i de la taula 10 de §5.4, i els apartats §6.1-§6.5). Seguint el criteri de delimitació de l'àmbit d'estudi corresponent a aquest treball (cf. §2.2.7 *in fine*), no tractaré l'estructura argumental dels verbs no pronominals amb subjecte experimentador (els SubjExp i els SubjExpØ). Com que és convenient diferenciar els verbs psicològics emotius DatExp d'altres predicats amb datiu de contingut psicològic no emotiu (cf. §2.1.3), al final del capítol proposo una estructura argumental d'aquests altres predicats i unes

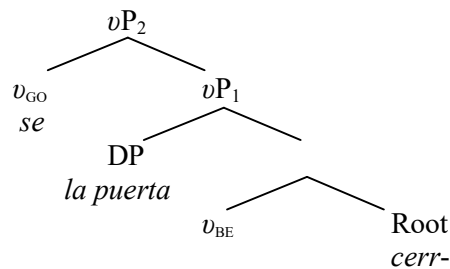
⁵³⁶ El datiu ètic està representat per un clíctic i no pot aparèixer amb un sintagma ple en posició argumental (només pot duplicar-se amb un sintagma ple, però dislocat, quan és de tercera persona). És característic del llenguatge col·loquial i de vegades no és utilitzat o acceptat per tots els parlants: es pot comprovar en l'article de Moliner (2017) la més o menys acceptació d'un datiu ètic en el llenguatge creatiu d'una campanya publicitària durant les Rebaixes de gener del 2017, amb el verb SubjExp *estimar* («estima-te'm»). La semàntica del datiu ètic és benefactiva o malefactiva (de perjudici) de tot l'esdeveniment expressat pel verb, o de persona afectada o interessada en l'esdeveniment. Per a més informació, vegeu Todolí 2008: §S 6.5.5.3b.

consideracions sobre les diferents manifestacions de la inacusativitat (cf. §6.6 i §6.7). Completo el capítol amb unes conclusions sobre l'estructura argumental dels verbs psicològics catalans (cf. §6.8).

6.1. Verbs ergatius pronominals: Subj(i)Exp(pr) i Subj(i)Exp(pr-ci)

Inicio l'estudi de l'estructura argumental amb les oracions de verbs psicològics ergatius pronominals, els predicats Subj(i)Exp(pr) i Subj(i)Exp(pr-ci) (cf. §2.2.2). Cuervo (2003: §1.3.5; 2015: 404-408) proposa una estructura inacusativa complexa $S_{v_{GO}+S_{v_{BE}}}$ (literalment COME TO BE) per als verbs ergatius pronominals generals, que denomina *inchoatives* (inchoatius) (485).

(485) *Inchoatives: Se cerró la puerta*

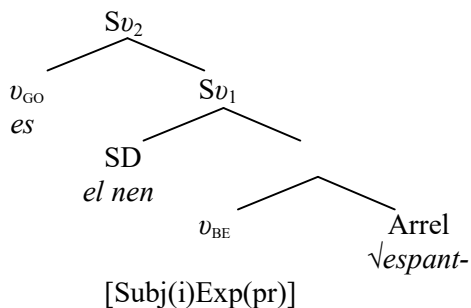
[Cuervo 2003: §1.3.5 (27)]

Cuervo defensa que és una estructura no derivada de la corresponent a l'alternant transitiu de l'alternança causativa. En lloc d'un únic nucli BECOME que denoti un canvi d'estat, és aquesta estructura bieventiva la que codifica el canvi d'estat. Tot i que Cuervo no tracta els verbs psicològics, segueixo aquesta proposta tant per als verbs psicològics ergatius pronominals alternants de l'alternança causativa o Subj(i)Exp(pr) (486)a com per als verbs psicològics ergatius pronominals inherents o Subj(i)Exp(pr-ci) (486)b.⁵³⁷ L'arrel verbal determinarà si aquests verbs pronominals són compatibles amb un alternant transitiu causatiu de canvi d'estat (ergatius no inherents) o són incompatibles amb la semàntica d'aquesta estructura (ergatius inherents), la qual presenta una causa externa en posició d'argument extern —cf. (509)a de §6.2.2—: seria una diferència codificada per raons semàntiques idiosincràtiques de l'arrel, sense una

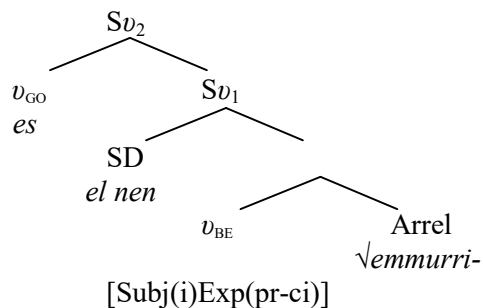
⁵³⁷ Quan Cuervo (2015: 408, nota 25) parla dels diferents tipus de predicats inacusatius, entre els quals hi ha els *inchoatives*, indica explícitament que «The structure of unaccusative psych predicates is left aside».

plasmació estructural que diferenciï tots dos grups de verbs ergatius pronominals (486).⁵³⁸

(486) a. El nen es va espantar.

b. El nen es va emmurriar.

L'estructura de (486) és coherent amb la capacitat d'aquests predicats de denotar l'estat final d'un canvi, ja que expressa un canvi d'estat.⁵³⁹ L'oració és possible sense assenyalar una causa externa del canvi, tot i que pot ser-hi implícita; si l'assenyala, és a través d'un SPrep adjunt que s'incorpora a un nucli de l'estructura per una relació d'adjunció, no pas de selecció (*El nen es va espantar amb la tempesta*): cf. GIEC §21.4.5. Segons Cuervo (2015: 404), els predicats de canvi d'estat (que anomena *causatives* i *inchoatives*) són per natura bieventius: en aquest cas (*inchoatives*), l'event dinàmic superior està introduït per un Sv_{GO} —no legitima un argument extern— que queda sense especificar, i l'event estatiu inferior està introduït per un Sv_{BE} per codificar un estat resultant. El SD *el nen* de (486) és un argument intern legitimat en la posició d'especificador del nucli funcional inferior, com el seu subjecte.

The meaning of the construction is truly inchoative: it expresses the beginning of a state resulting from some unspecified event. The contrast between the unspecified event in causatives and the one in inchoatives is that, whereas in causatives it is a dynamic event with some kind of *doer*, an external argument licensed by Voice, the dynamic event in inchoatives is a change that an entity

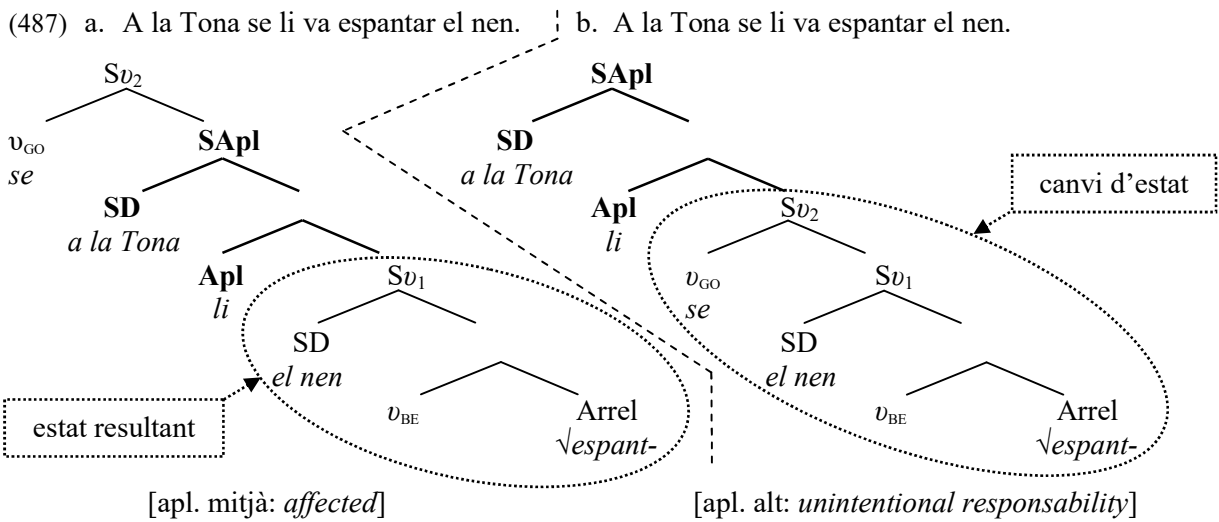
⁵³⁸ Com es recull a l'apartat §1.2, tot i que per al neoconstruccionisme les arrels són lliures i presenten flexibilitat per inserir-se en qualsevol estructura, és possible que el *significat conceptual, idiosincràtic o enciclopèdic* d'una arrel sigui incompatible amb el *significat estructural* de la construcció en què està inserida (cf. Marantz 1997, Borer 2005, Cuervo 2015, Acedo-Matellán i Mateu 2015).

En aquest treball també anomeno *significat del verb* o SVb (*verbal meaning*) al significat conceptual, idiosincràtic o enciclopèdic de l'arrel, i *significat de la construcció* o SCt (*constructional meaning*) al significat estructural, seguint la terminologia de Goldberg 1995, que aquesta autora fa des d'un postulat teòric diferent del neoconstruccionisme (la *Construction Grammar*).

⁵³⁹ Per a un comentari sobre la capacitat dels verbs psicològics ergatius d'expressar un estat resultant d'un procés o canvi, vegeu la nota 314 de §5.1.

undergoes (Cuervo 2015: 405). [...] causation (make a state) and change of state (change to a state) are configurational meanings arising via semantic composition. [...] lexical causatives without CAUSE and lexical inchoatives without BECOME (Cuervo 2015: 422).

L'estructura de (486) dóna compte de la possibilitat d'inserir un *affected applicative* 'aplicatiu mitjà',⁵⁴⁰ a l'oració *sandwiched* 'encastat' entre tots dos nuclis verbals (cf. Cuervo 2003: §3.2.2; Schäfer 2008: 78-81, 83-84).⁵⁴¹ Un datiu en una oració amb un verb Subj(i)Exp(pr) o un verb Subj(i)Exp(pr-ci) pot rebre una interpretació semàntica ambigua, entre la d'afectació característica d'un datiu introduït per un aplicatiu mitjà (487)a i la interpretació d'*unintentional responsibility* 'responsabilitat no intencional' (487)b característica d'un datiu introduït per un aplicatiu alt en aquest tipus de construccions ergatives pronominals (cf. Cuervo 2003: §4.2.3 (61); Schäfer 2008: 81-114). En el primer cas, l'aplicatiu mitjà expressa la relació del datiu amb un estat resultant; en el segon, l'aplicatiu alt expressa la relació del datiu amb un canvi d'estat.

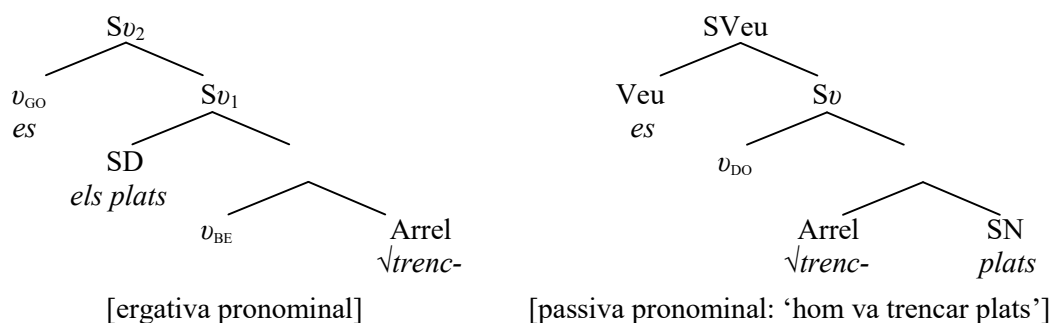
⁵⁴⁰ Per a una explicació sobre els nuclis funcionals aplicatius, vegeu §1.2 i §6.3.1.

En tractar aquest treball sobre verbs psicològics, no tradueixo els *affected applicatives* de Cuervo (2003) per *aplicatius afectats*, per evitar la polisèmia de l'adjectiu *afectat*, ja que l'experimentador es pot concebre com un element afectat en qualsevol mena d'oracions amb verbs psicològics. Els anomeno aplicatius *mitjans* —nom que assenyala la contraposició amb els aplicatius *alts* i els aplicatius *baixos*— o també aplicatius *affected*, sense traduir-ne l'adjectiu. Ara bé, com que la semàntica relacionada amb els aplicatius mitjans és «Affected (positively or neg.)», per contrast amb «Recipient/Source/Possessor» dels aplicatius baixos i «Ben(mal)efective/Experiencer» dels aplicatius alts —cf. Cuervo 2003: §3 o la taula 4 de §1.2—, usaré els termes *afectat* (*affected*) o *afectació* específicament relacionats amb els aplicatius mitjans quan siguin útils per fer contrastos semàntics.

⁵⁴¹ Per als arguments a favor de la interpretació com un datiu *affected* i no pas com un datiu possessiu d'un datiu en oracions causatives de canvi d'estat i en oracions amb verbs ergatius pronominals, vegeu Cuervo (2003: §2.2.3) i Schäfer (2008: 78-81). Bàsicament, s'hi argumenta que el datiu *affected* permet un altre possessiu (*Se li va trencar la ràdio del veí, a l'Arnau*); en canvi, el datiu possessiu, no (**Li pentino els cabells del veí, a l'Arnau*).

Tot i ser una estructura idèntica a la d'altres verbs ergatius pronominals no psicològics, tant si són ergatius alternants de l'alternança causativa (*trencar-se*, *enfonsar-se*) com ergatius inherents (*esfumar-se*, *arrosar-se*), el paral·lisme no és absolut. Malgrat que la col·locació del SD subjecte gramatical és en una posició d'especificador i, per tant, no pot ser un SNe (488)a,⁵⁴² els verbs ergatius pronominals no psicològics poden admetre un SNe canviant d'estructura sintàctica per formar una oració passiva pronominal (488)b. Seguint Cuervo (2003: §4.3.2.1 (91)c i (93)), l'oració passiva pronominal —o impersonal amb *es/se*— es construeix amb un nucli S_{Ve} defectiu que introdueix el clíctic *es/se* i un sintagma en la posició de complement de l'arrel, no pas en la d'especificador: per tant, pot ser un SNe.⁵⁴³

(488) a. Es van trencar *(els) plats. [* (Els) plats es van trencar.] b. Es van trencar plats.

⁵⁴² Igualment que amb els verbs AcExp (cf. les dades de Laca 1996 i Pujalte 2015 a la nota 30 de §2.1.2), pot haver-hi contextos específics que facilitin l'aparició de SNe postverbals en oracions ergatives pronominals. Per exemple, en la coordinació o la juxtaposició d'oracions o de sintagmes, i en SN de substantius especificats. Tot i que no abasta tots els casos possibles, Brucart (2008: §S 7.2.3.1a) afirma que les possibilitats d'aparició de SNe subjectes postverbals augmenten si «contenen complements especificatius [...] o si apareixen coordinats». Són contextos en què els SNe poden rebaixar el seu grau d'inespecificitat. Exemples del verb *trencar-se* extrets d'Internet (data de consulta: gener del 2017):

- (17) a. Alguns afirmen que van sentir un sotrac semblant a un moviment sísmic i fins i tot, van tremolar les finestres de les seves cases i es van trencar vidres.
 <<http://tempspalamos.blogspot.com.es/2013/04/cau-un-altre-bolid-largentina.html?m=1>>
- b. [...] pel temporal de vent. [...] Van resultar afectades les [...]. També es van trencar finestres i persianes als centres Pau Casals i Doctor Vicenç Ferro. <http://www.aj-viladecans.es/Plantilles/noticia/_JNjtGAWc42bf2agR7QHmmJseRM4wQreytPI16SWPr1uSVhPEA6zs3g>
- c. Fa uns dies va haver-hi un accident a la carretera de St. Hilari Sacalm [...]. Es van trencar vidres del cotxe i d'un fanal. <<http://www.vic.cat/bustia-ciudadana/7895>>
- d. Un llamp caigut ahir [...] va malmetre el campanar de l'església de Corts. [...] es va fer malbé l'estructura de la coberta i les voltes. També es van trencar vidres i va quedar afectat el mobiliari que hi havia a l'interior. <<http://www.gironanoticies.com/noticia/11258-nota.htm>>
- e. La riera rosınca Ginjolers també es va desbordar i va arrencar dos ponts [...]. Les barques amarrades es van estavellar i es van trencar vidres de finestres en diversos punts.
 <<http://www.elpuntavui.cat/ma/article/-/5-societat/462743-quant-laigua-fa-mal.html>>

⁵⁴³ Rigau (1994: 35 (20c), (21a) i nota 13) indica amb un asterisc que l'oració **Es van trencar vasos* és agramatical si s'interpreta com una oració amb un verb pronominal paral·lela a *Els vasos es van trencar*; però, en canvi, no és agramatical com a passiva pronominal.

Rigau (1991: 247-249) afirma que en les oracions passives pronominals o impersonals amb *es/se* el clíctic absorbeix i bloqueja el cas nominatiu, en bloquejar l'expressió de PERSONA, i així la construcció esdevé impersonal i queda sense argument extern (en canvi, Cuervo (2003) col·loca un nucli S_{Ve} defectiu fora del nucli S_v: cf. (488)*b*). Segons Rigau, l'argument intern no rep cas nominatiu (ja que està bloquejat pel clíctic), sinó cas partitiu —compatible amb S_{Ne}— o cas acusatiu. Són verbs que mostren una diferència dialectal en la sintaxi del català: al dialecte nord-occidental el bloqueig de PERSONA implica també el bloqueig de NOMBRE —*Enguany es plantarà molts arbres* (Rigau 1991: 247 (25)*a*)—, però no pas al dialecte central (tant si l'argument té cas partitiu com acusatiu); aquesta concordança de nombre de l'argument intern amb el verb al dialecte central no significa que l'argument rebi cas nominatiu: *Es premiaran els millors escriptors*; **Es premiaran ells*_{NOM} (Rigau 1991: 249 (29)).⁵⁴⁴ Per contra, els verbs ergatius pronominals presenten concordança de NOMBRE tant en el dialecte nord-occidental com en el central (cf. Solà 1987: 99-100: *Amb aquestes nevades es van [*va] enfonsar més de vint coberts*), perquè en tractar-se d'una construcció inacusativa «The only (structural) Case available to the DP is Nominative. Therefore, these types of sentences are personal, like the grammatical *Jo m'enfonso, tu t'enfoneses*, etc. 'I collapse, you collapse', etc.» (Rigau 1991: 250).

En canvi, els verbs psicològics ergatius pronominals no permeten canviar l'estructura oracional per construir una passiva pronominal i admetre un S_{Ne}. A (489) recullo aquest contrast, en què els símbols [[?]*] de (489)*a* indiquen que les oracions no són acceptables com a ergatives pronominals però sí com a passives pronominals.⁵⁴⁵ El mateix fenomen s'esdevé si un verb ergatiu pronominal no psicològic pot passar a tenir

⁵⁴⁴ «Person is the Nominative Case assigner, whereas Number marks the most prominent argument of the predicate. Consequently, number agreement between the verb and an argument does not necessarily mean that the argument receives Nominative Case» (Rigau 1991: 235).

⁵⁴⁵ No existeix aquest contrast entre els verbs ergatius pronominals *inherents* que siguin no psicològics (*a*) i els que siguin psicològics (*b*), ja que no poden formar oracions passives pronominals en cap de tots dos casos. Les oracions passives pronominals denoten una causa externa impersonal implícita, incompatible amb qualsevol verb ergatiu inherent.

(18) a. *L'altre dia es van esfumar boires. [tampoc acceptable com a passiva pronominal]
 b. *L'altre dia es van emmurriar nens. [tampoc acceptable com a passiva pronominal]

una semàntica psicològica per expansió metafòrica del significat, com el verb *enfonsar-se* ‘anar-se’n al fons’ (490)a i *enfonsar-se* ‘desanimar-se’ (490)b.⁵⁴⁶

- (489) a. ?/*L’altre dia es van trencar plats. [acceptable com a passiva pronominal: ‘hom va trencar plats’]
b. *L’altre dia es van espantar nens. [tampoc acceptable com a passiva pronominal: *‘hom va espantar nens’]
- (490) a. ?/*L’altre dia es van enfonsar vaixells. [acceptable com a passiva pronominal: ‘hom va enfonsar vaixells’]
b. *L’altre dia es van enfonsar alumnes. [tampoc acceptable com a passiva pronominal: *‘hom va enfonsar alumnes’]

A l’apartat §6.2.3 presento un comportament similar dels verbs AcExp i una explicació d’aquesta restricció com un fenomen característic dels verbs psicològics emotius, explicació estructural ja introduïda a §6 *in fine* i que complementa la recollida a l’apartat §2.1.2. Altrament dit, és la plasmació estructural de la restricció general dels verbs psicològics als SNe postverbals presentada a l’apartat §2.1.2: en aquest cas, concretada en els verbs ergatius pronominals, però que trobarem també en la resta d’estructures que proposo per als altres verbs psicològics emotius, amb un SD en posició d’especificador, com un subjecte d’un nucli funcional eventiu. En la posició d’especificador no hi pot aparèixer un SNe, ja que els SNe s’han de legitimar en la posició de complement. La no-inespecificitat de l’experiència psicològica és incompatible amb els SNe, indicadors d’inespecificitat.

Consegüentment amb la posició d’especificador del SD a (486), i amb una entonació neutra de l’oració, el clític *en* amb cas partitiu assignat pel verb —referencial de l’argument intern— és incompatible amb les oracions ergatives pronominals (491)a; però sí que hi pot aparèixer un clític *en* quan l’argument intern està quantificat (491)b: vegeu l’explicació al voltant dels exemples (145)-(148) de §3.2.5 i (484) de §6.⁵⁴⁷

⁵⁴⁶ Algunes oracions són acceptables com a ergatives pronominals tot i tenir un SNe quan aquest sintagma està tematitzat i reprès amb el clític *en*, especialment si és una oració negativa: *Avui hi ha hagut un huracà, però de vidres no se n’han trencat*. O poden rebre la doble interpretació, com a passiva pronominal o com a ergativa pronominal: *L’altre dia, de vaixells no se’n va enfonsar pas cap*.

⁵⁴⁷ Segons Rigau (1994: 34-35), el clític de les oracions amb verbs ergatius pronominals absorbeix i bloqueja el cas partitiu i aquests verbs «perden la capacitat d’assignar partitiu que posseeix el seu paral·lel transitiu d’interpretació causativa»: *En Pere va trencar vasos; En Pere ha fos gel* vs. **Es van trencar vasos; *S’ha fos gel* (oracions acceptables com a passives pronominals). Les oracions ergatives

- (491) a. *Se n' {espanten / emocionen}, de nens.
b. Se n' {espanten / emocionen} {molts / tres}, de nens.

Cuervo (2014a, 2015) dóna una explicació de la presència del clític *se* en les oracions ergatives de l'espanyol, que varia en nombre i persona segons l'argument SD, i és diferent del clític *se* invariable de les construccions impersonals. El clític *se* queda incorporat al nucli $S_{v_{GO}}$ com l'expressió d'una relació reflexiva temàtica amb l'argument SD, el qual participa en dos events, com a entitat que experimenta un canvi i com a entitat que manifesta el resultat d'un canvi d'estat (el SD té dues interpretacions, relacionada cadascuna amb un subevent diferent): cf. (487). El clític *se* explicita en el nucli S_v superior les característiques temàtiques de l'argument que canvia, com una concordança amb el mateix argument legitimat com a subjecte del nucli S_v inferior. «The reflexive pronoun in Spanish inchoatives is analyzed as the morphological expression of the argument DP participating in two events: as an undergoer of the change and the subject or holder of the resulting state» (Cuervo 2015: 390).

Aquest clític reflexiu apareix quan un v_{GO} (característic d'oracions inacusatives no estatives) incorpora com a complement una altra estructura verbal per formar una estructura inacusativa complexa; en canvi, no apareix quan l'arrel s'uneix amb un v_{GO} per formar una estructura inacusativa simple de canvi. Segons Cuervo, aquest fet també és evident en una altra alternança de l'espanyol entre dues estructures inacusatives (i sense alternant transitiu), una de complexa amb *se* que expressa un canvi cap a un estat i l'arrel hi especifica l'estat resultant —*Se salieron dos clavos; Se cayeron muchos libros (del estante) ayer*—, i una altra de simple sense *se* que expressa un canvi i l'arrel hi especifica el tipus o manera del canvi o moviment —*Salieron yugos (en la maceta); Cayeron muchas hojas ayer*— (cf. Cuervo 2015: 408): cf. la nota 362 de §5.2.2.

Aquesta descripció del clític *es/se* és compatible amb la proposta de Mendikoetxea (1999a i 1999b), que dóna una caracterització comuna per a tots els usos del clític *se* de l'espanyol, com una partícula o un afix verbal de concordança, sigui una concordança objectiva (passives amb *se*, ergatives, reflexives...) —el clític *se* indica que el subjecte gramatical és l'objecte nocional del verb— o subjectiva (impersonal amb *se*, sense

pronominals només admeten un argument intern que rep cas nominatiu, que ha de ser un SD (*Els vasos es van trencar; S'ha fos el gel*).

subjecte oracional explícit).⁵⁴⁸ Originàriament, els reflexius llatins eren elements pronominals independents que «se convierten en las lenguas románicas en elementos gramaticales dependientes, como afijos verbales que pasan a formar parte de la conjugación» (Mendikoetxea 1999b: 1652), per un procés de gramaticalització. Amb aquesta proposta Mendikoetxea vol evitar els problemes de caracteritzar un element (el clític *se*) alhora com una marca d'impersonalitat, de passivitat, de reflexivitat, etc.

Tenint en compte les alternances de les oracions amb el clític *se* de l'espanyol amb oracions transitives, Mendikoetxea (1999b: 1651-1652) proposa que el clític *se* «es un elemento 'intransitivizante', o una marca de que un verbo transitivo aparece en una oración intransitiva». Ara bé, afirma que en oracions ja intransitives amb verbs inacusatius espanyols del tipus *desmayarse*, *irse*, *morirse*, el clític *se* no seria pròpiament intransitivitzant, però sí un element de concordança amb l'objecte nocional de l'oració, que en les oracions inacusatives és el subjecte gramatical: aquí caldria situar també els verbs psicològics ergatius pronominals inherents o Subj(i)Exp(pr-ci); en canvi, els verbs psicològics ergatius pronominals no inherents o Subj(i)Exp(pr) presenten un alternant transitiu i el clític *es/se* hi pot fer també la funció d'element intransitivitzant.

A l'estructura de (486) el clític *es/se* es presenta com un afix verbal i no pas com un element argumental. Una dada a favor de considerar que el clític *es/se* de les oracions ergatives pronominals no ocupa una posició argumental és que en algunes llengües romàniques de vegades pot ser optatiu. Per al portuguès, Duarte (2003: 306) indica que els alternants inacusatius de l'alternança causativa podem anar, segons el verb, amb un clític *-se* obligatori (492)b o un clític *-se* opcional (493)b, i resumeix l'esquema general de relacions d'aquesta alternança com es recull a (494), amb el clític entre parèntesis. A Duarte (2013: 452-453) assenyala que verbs com *abrir*, *queimar*, *romper* i *dissipar* formen obligatòriament l'alternant ergatiu amb el clític, d'altres com *derreter*, *fraturar* i *rasgar* presenten el clític de forma opcional, i verbs com *adormecer* i *cozer* es

⁵⁴⁸ Segons Mendikoetxea (1999b: 1651, nota 24), aquesta caracterització no inclou oracions en què el clític *se* apareix amb un objecte gramatical del tipus *El niño se lavó las manos* o *Juan se bebió la botella*.

Rigau (1994: 38-39) afirma que el clític *es/se* té un comportament anafòric perquè no té els trets de persona, nombre i gènere: «Aquests clítics treuran la referència del subjecte oracional amb el qual concorden després del seu trasllat al node Concordança de Subjecte.»

construeixen sense clíctic: en nota, Duarte indica que hi ha variació entre els parlants pel que fa a l'obligatorietat o l'opcionalitat del clíctic en alguns d'aquests verbs.

- (492) a. A esquadra inimiga afundou [o navio]_{TEMA}
b. [O navio]_{TEMA} afundou-se.
- (493) a. O calor derreteu [o gelado]_{TEMA}
b. [O gelado]_{TEMA} derreteu(-se).
- (494) a. variante transitiva: [X_{AG/CAUS}]_{SU} V [Y_{TEMA}]_{OD}
b. variante inacusativa: [Y_{TEMA}]_{SU} V(-se)

[Duarte 2003: 306 (39-41)]

Segons els diccionaris, en català hi ha algun verb psicològic amb experimentador objecte que pot formar un alternant ergatiu amb forma pronominal (495)a-(496)a o en forma no pronominal (495)b-(496)b: *escarmentar*, *escarmentar-se*,⁵⁴⁹ *neguitejar*, *neguitejar-se*. Probablement, l'ús o l'acceptabilitat dels alternants no pronominals pot variar entre els parlants.

- (495) a. *El nen cau molts cops, però no s'escarmenta.* [DIEC2]; *Quan s'escarmente no ho tornarà a fer.* [DNV]; *No em tornarà a pispar les galetes: amb la plantofada que li vaig clavar s'ha ben escarmentat.* [DUVC]; *No crec que el gos torni a provar de robar menjar a la cuina: la darrera vegada es va ben escarmentar.* [GDLC]
b. *Fent això s'ha cremat els dits més de quatre vegades, però ell no escarmenta.* [DIEC2, GDLC]; *El xiquet no escarmenta.* [DNV]; *El Jordi ja ha tingut quatre accidents amb la moto, però no escarmenta: continua fent el bèstia.* [DUVC]
- (496) a. *Es neguiteja per no res.* [DIEC2, GDLC]; *És massa patidor, es neguiteja de seguida.* [DNV]
b. *Tingues paciència: no neguitegis.* [DIEC2, GDLC]; *No neguiteges, que arribarà a hora.* [DNV]

Altres exemples de verbs ergatius no psicològics catalans (inherents o no) que, segons els diccionaris, permeten l'opcionalitat del clíctic són *abonançar* (DIEC2, DNV, GDLC), *desflorir* (DIEC2, DNV, GDLC), *empellar* (DIEC2, DNV, GDLC), *encallar* (DIEC2, DNV, DUVC, GDLC), etc. Segons Rigau (1994: 35, nota 15), hi ha verbs «que presenten la forma transitiva (*cremar*), la inacusativa o incoativa no pronominal

⁵⁴⁹ El NDA, a l'entrada **escarmentar**, fa l'anotació següent: «Verb que, segons el DIEC i el GDLC, pot usar-se intransitivament o transitivament; però sens dubte és millor l'ús transitiu (i probablement l'ús intransitiu és un castellanisme). Així és millor *Tants accidents i el jovent no s'escarmenta!* que *Tants accidents i el jovent no escarmenta!*» (Ruaiç considera aquestes oracions amb clíctic com a transitives).

(*cremar*) i la inacusativa o incoativa pronominal (*cremar-se*)» i afegeix que «En balear, la majoria dels verbs incoatius (inacusatius) encapçalats pels prefixos *en* i *a* no són pronominals. Tampoc no ho és l'incoatiu (inacusatiu) *bullir* en tot el domini català». ⁵⁵⁰

En la línia de la proposta de Mendikoetxea (1999a, 1999b), una explicació d'aquesta possible opcionalitat del clític en determinades oracions amb verbs ergatius pronominals pot ser que, com que en aquestes oracions només hi ha un sol argument amb cas nominatiu, el caràcter intransitiu de l'oració i la concordança també queden assegurades sense la presència del clític.

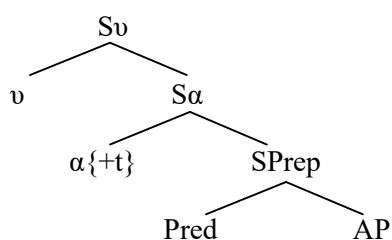
Vivanco (2015: 327-331) analitza per a l'espanyol la col·locació estructural del clític *se* a *v* que fan Folli (2001) i Cuervo (2003). Critica aquesta col·locació del clític perquè ha de coaparèixer amb altres elements que també se situen a *v*, com poden ser els sufixos verbals —com *-ificar*: cf. (497)a-b— o els verbs lleugers que formen predicats complexos alternants —com *poner*, *hacer*, *volver* o *convertir*: cf. (497)c-d.

- (497) a. El sacerdote purificó la estancia. → [Sv [v -ificar] [SPred [Pred] [SA puro]]]
b. La sala se purificó. → [Sv [v -ificar ~~se~~²] [SPred [Pred] [SA puro]]]
c. El dinero le volvió tacaño. → [Sv [v volver] [SPred [Pred] [SA tacaño]]]
d. Se volvió tacaño. → [Sv [v volvió ~~se~~²] [SPred [Pred] [SA tacaño]]]
[Vivanco 2015: 328]

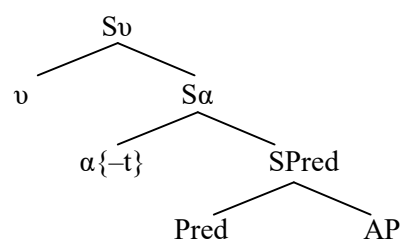
Vivanco proposa col·locar un tret {±t} en una projecció diferent del nucli verbal, en un nucli *S_α*: «*S_α* es simplemente un asignador de caso acusativo. Si *α* es {-t} no asigna acusativo y, en consecuencia, *S_{Voz}* no se proyecta» (Vivanco 2015: 36). A (498) mostro l'estructura dels dos alternants de Vivanco de l'alternança causativa, que presenten el tret {±t} en distribució complementària: a (498)a el tret {+t} del nucli *S_α* assenyala l'alternant causatiu amb argument extern i, en canvi, a (498)b el tret {-t} del nucli *S_α* —en el qual se situaria el clític *se*— assenyala l'alternant inacusatiu sense argument extern. Aquesta col·locació de *se* explicaria de forma senzilla l'absorció del cas acusatiu i el compliment de la Generalització de Burzio per a l'alternant inacusatiu de l'alternança causativa (498)b. A més, permet associar el clític *se* a un nucli funcional de natura diatètica en lloc de fer-ho a un nucli verbal, de natura eventiva.

⁵⁵⁰ Per a més informació sobre els verbs ergatius catalans que es poden construir amb clític o sense, cf. Gràcia (1989: 44-53) i Abrines (2011: 57-59).

(498) a. Alternant causatiu: $\alpha\{+t\}$

b. Alternant inacusatiu: $\alpha\{-t\}$

[Vivanco 2015: 328]

Considero una aportació interessant la proposta de Vivanco (2015) per a la posició estructural del clític *es/se*. No la prenc en consideració perquè aplicar-la a les meves propostes estructurals exigiria fer certes puntualitzacions sobre el marc teòric de Cuervo (2003) en què treballa. Si $S\alpha$ és només un assignador de cas acusatiu, que alhora permet projectar $S\text{Ve}$ si és $\{+t\}$, caldria renunciar als dos diferents *flavors* del nucli Sv com a responsables de la projecció o no de l'argument extern en els dos alternants de l'alternança causativa: v_{DO} projecta un argument extern i v_{GO} no el projecta. A més, si el clític *es/se* ocupa una posició argumental (ocupa un nucli funcional) que impedeix assignar acusatiu, com s'explica que hi hagi verbs ergatius que es puguin construir sense *es/se*?, siguin psicològics o no. Deixo la qüestió oberta per a un estudi més aprofundit.⁵⁵¹

Un últim aspecte per considerar és el fet que en anglès, a diferència de la majoria de verbs causatius de canvi d'estat anglesos, hi ha molt pocs verbs psicològics ObjExp que participin en l'alternança causativa (*cheer, sadden, worry...*): la majoria no presenta l'alternant ergatiu amb un subjecte experimentador (cf. Pesetsky 1995; Schäfer 2009; Alexiadou i Iordăchioaia 2014). Segons Alexiadou i Iordăchioaia (2014), hi ha llengües que presenten l'alternança causativa dels verbs psicològics (grec, romanès) i n'hi ha que no la presenten (anglès); en el cas de l'anglès, es tractaria d'una evolució diacrònica de la llengua, que li impedeix tenir oracions amb un SPrep causador en aquests verbs —cf. (499)*b* vs. (499)*c*—, a diferència del que s'esdevé en l'alternant ergatiu dels verbs psicològics del grec i romanès.

⁵⁵¹ Per a la natura del clític en aquestes construccions, vegeu també la proposta d'Armstrong (2016) recollida a la nota 225 de §3.2.2 *in fine*: en el cas de les construccions ergatives pronominals de l'espanyol (inacusatives), el tipus de nucli Ve defectiu que Armstrong proposa és un *expletive Voice*_[φ], diferent de l'*antipassive Voice*_[φ] d'altres construccions pronominals que qualifica d'inergetives (cf. la nota 676 de §6.4.2).

- (499) a. John {annoyed / surprised / frightened / angered} Mary.
 b. *Mary {annoyed / surprised / frightened / angered} (+ SPrep).
 c. Mary got {annoyed / surprised / frightened / angered} (+ SPrep).

6.2. Verbs AcExp i AcExp(ce), Dat(<Ac)Exp i Dat(>Ac)Exp

El comportament peculiar dels verbs ObjExp ha rebut una explicació variada a partir de l'estructura argumental d'aquests predicats que han proposat diversos lingüistes (cf. Belletti i Rizzi 1988, Grimshaw 1990, Pesetsky 1995, Bouchard 1995, Pylkkänen 1997, Arad 1998*a*, Pylkkänen 2000, Rothmayr 2009, Landau 2010). Abans d'exposar a §6.2.2 l'estructura argumental que proposo per als verbs AcExp i AcExp(ce) catalans (cf. §2.2.3), i a §6.2.4.2 per a les accepcions verbals Dat(<Ac)Exp i Dat(>Ac)Exp —les quals em permeten donar compte del comportament especial de molts verbs psicològics amb objecte experimentador—,⁵⁵² mostro a §6.2.1 una aproximació al concepte d'experimentador com una localització mental (cf. §1.1), des del punt de vista de l'estructura argumental.

6.2.1. *L'experimentador com una localització mental*

Landau (2010, 6 (10)) fa l'afirmació següent: «Experiencers are mental locations, that is, locatives». Les dues conseqüències d'aquesta afirmació queden recollides a (500).

- (500) a. All object experiencers are oblique (or dative).
 b. Experiencers undergo «locative inversion».

[Landau 2010, 6 (11)]

Segons la primera conseqüència, no hi ha experimentadors objectes, sinó només experimentadors que són complements oblics, introduïts per una preposició locativa/dativa que Landau anomena preposició Ψ (psi). Els experimentadors dels verbs del tipus III de Belletti i Rizzi són datius (amb preposició). Els no agentius del tipus II semblen objectes, però Landau afirma que estan introduïts per una preposició nul·la: coincideix amb Hermon (1985) i Belletti i Rizzi (1988) a considerar el cas acusatiu

⁵⁵² Vegeu les explicacions fetes sobre els diferents verbs tractats als apartats §5.2 i 5.3, i les conclusions de l'apartat §5.4.

d'aquests experimentadors com a inherent.⁵⁵³ Aquest fet explicaria el comportament sintàctic típic dels experimentadors dels verbs ObjExp com a complements oblics.

La segona conseqüència mena Landau a afirmar que el fenomen conegut com a *quirky experiencers* o *quirky subjects* no és més que un exemple d'inversió locativa. Tant els experimentadors de les construccions amb els verbs del tipus II com amb els del tipus III són *quirky*, puguen a la posició de subjecte, cosa que explicaria les seves propietats especials d'abast, típiques dels subjectes. De totes maneres, Landau (2010, 81-85) indica que els *quirky experiencers* són un fenomen interlingüístic però no uniforme. L'espanyol només tindria *quirky subjects* amb datiu. Masullo (1992b) també indica que aquests casos de l'espanyol són el resultat d'un procés molt productiu d'inversió locativa.

Segons Landau (2010: 6), la majoria dels verbs ObjExp són ambigus i permeten dues lectures, una d'agentiva i una altra de no agentiva. Els *psych effects* (les propietats sintàctiques específiques dels experimentadors) només es produeixen en la lectura no agentiva (501)a, mentre que l'agentiva es comporta sintàcticament com un verb transitiu de canvi d'estat (501)b. Landau (2010, 129-131) afirma que la lectura agentiva dels verbs ObjExp indica un canvi d'estat en l'experimentador i, per tant, una realització (*accomplishment*): l'experimentador hi és un *pacient* i, sintàcticament, un autèntic objecte directe; és la realització canònica d'un argument afectat que se sotmet a un canvi d'estat (cf. Dowty 1991). En canvi, la lectura no agentiva dels verbs ObjExp indica un estat (*state*) o un assoliment (*achievement*): l'experimentador és el lloc on l'estat mental resideix (estat) o apareix (assoliment).

- (501) a. The noise is scaring Mary right now.
b. John embarrassed Maggie (on purpose/unintentionally).

[Landau 2010: 6 (9)]

Franco (1990) fa referència a l'alternança acusatiu/datiu d'aquests verbs en l'espanyol (502). Assenyala que el subjecte de (502)a s'ha d'entendre com un tema i el de (502)b

⁵⁵³ Landau (2010: 130) indica que és el cas dels verbs no agentius de la classe II, que indiquen estats o assoliments. Els que són agentius són verbs de canvi d'estat, que indiquen realitzacions: l'experimentador és un pacient amb cas acusatiu estructural, no pas inherent, i el verb es comporta com qualsevol altre verb transitiu de canvi d'estat. A més, els verbs de canvi d'estat es resisteixen a la inversió locativa i l'experimentador objecte (pròpiament, un pacient) no puja a la posició de subjecte.

com un agent. Landau (2010, 17-18) interpreta aquesta descripció de Franco com un exemple de l'ambigüitat no agentiva i agentiva dels verbs ObjExp: l'objecte de (502)*b* és més similar a un pacient que no pas a un experimentador, que rep un canvi d'estat mental i no funciona com una localització mental. En canvi, a (502)*a* l'experimentador es comporta com una localització mental. El comportament especial dels verbs psicològics es limita als contextos no agentius: en els agentius es comporten igual que els transitius.

- (502) a. Ese tipo de comentarios le₁ enojan a Juan₁.
That type of comments CL-DAT anger to Juan.
b. María lo₁ enojó a Juan₁.
María CL-ACC anger to Juan.

[Franco 1990: 120 (3)]

Fábregas (2015) considera que la classe de verbs denominada com a *verbs psicològics* es pot entendre com una etiqueta conceptual que permet englobar verbs de comportament divers pel coneixement que els humans tenim del món o, en canvi, es pot entendre com una classe gramatical amb un comportament compartit. Assumeix la proposta de Landau (2010), segons la qual els verbs que es poden qualificar gramaticalment i estructuralment com a psicològics són aquells que introdueixen l'argument experimentador amb una preposició especial, que pot ser una preposició nul·la: només els verbs que siguin capaços de legitimar aquesta preposició són els que es poden considerar gramaticalment psicològics. Aquesta preposició explicaria que els experimentadors acusatius —introduïts per una preposició no transparent— presentin un comportament especial i no siguin iguals als altres acusatius, i indicaria quins predicats AcExp són gramaticalment i pròpiament psicològics (amb preposició i un comportament especial del que Fábregas considera pròpiament un experimentador) i quins ho serien només conceptualment o no pròpiament psicològics (sense preposició i un comportament similar als altres acusatius o pacients).⁵⁵⁴

Fábregas (2015) dóna una explicació estructural per diferenciar tots dos grups de verbs AcExp. Seguint Cuervo (2003, capítol 2), assenyala la diferent estructura argumental

⁵⁵⁴ A l'apartat §2.2.3.2 s'ha argumentat que no és del tot conclouent la diferenciació que Fábregas fa entre dos hipotètics grups de verbs AcExp, els *estructuralment psicològics* i els *conceptualment psicològics*, tot i que assenyala amb encert la dificultat de molts predicats AcExp per formar oracions passives.

d'una oració segons si porta doblament de clíctic o no. En el primer cas (doblament de clíctic) l'experimentador estaria introduït per un nucli aplicatiu alt (cf. Fábregas 2015: 63),⁵⁵⁵ que no pot legitimar la preposició Ψ de Landau (2010), i no es tractaria de verbs pròpiament psicològics, sinó de verbs *conceptualment psicològics* amb una preposició de marca de cas. En el segon cas (sense doblament de clíctic), l'experimentador estaria introduït per una autèntica preposició (hi hauria un SPrep en lloc d'un nucli aplicatiu) i es tractaria d'autèntics verbs psicològics gramaticals o *estructuralment psicològics*, en la línia de la proposta de Landau (2010). Segons Fábregas, verbs de l'espanyol com *aburrir*, *divertir*, *enojar*, *enfadar*, *entretener* i *indignar* no admeten el doblament de clíctic (503)a quan el sintagma de l'experimentador no està anteposat al verb i no és focus contrastiu,⁵⁵⁶ a diferència d'altres datius no psicològics (503)b.

(503) a. Que llegue siempre tarde (*le) {divierte / enfada / aburre} a María.

b. Luis (le) entregó una carta a su madre; Luis */^{??}(le) preparó una tarta a su madre.

[Fábregas 2015: 61 (24a) i (25a-b)]

Aquesta proposta de Fábregas l'obliga a afirmar que estructures amb doblament de clíctic i un aplicatiu com *Los parados le dan pena a Fátima* o *La crisis le da miedo a Luis* no són estructuralment psicològiques. També afirma que resulta una proposta problemàtica a l'hora d'aplicar-la a verbs DatExp amb doblament de clíctic i aplicatiu com *gustar* o *doler* o, per la mateixa raó, a l'hora d'aplicar-la al verb *preocupar*, que considera estructuralment psicològic tot i admetre la duplicació de clíctic (*Lo que más le preocupa a Bonilla es el gasto militar*).

Fábregas (2015) fa aquesta anàlisi seguint la proposta de Cuervo (2003): l'estructura és diferent segons si hi ha doblat de clíctic o no. Segons Cuervo, amb doblament de clíctic hi ha una construcció de doble objecte o CDO (amb aplicatiu baix) amb un OI que comanda l'OD, i sense doblament de clíctic hi ha una construcció preposicional amb un

⁵⁵⁵ Cal tenir en compte que Fábregas segueix Cuervo (2003) d'una manera àmplia, en afirmar que es tracta d'un aplicatiu *alt*: «Siguiendo la esencia de la propuesta de Cuervo (2003), tratamos la estructura de doblado como un aplicativo alto que relaciona un participante con un evento —ya que el evento psicológico no implica ninguna relación de posesión—» (Fábregas 2015: 63). L'anàlisi de Cuervo assenyalava que les oracions amb duplicació de clíctic del tipus *Le dio a María un libro* són CDO (per tant, el datiu hi està introduït per un aplicatiu *baix* i la preposició és una marca de cas), a diferència de les oracions del tipus *Dio a María un libro*, en què el datiu estaria introduït per una preposició autèntica.

⁵⁵⁶ Cf. els exemples de (247)b-c de §4.3.4, que repeteixo a continuació: *A María le {divierte / enfada / aburre} que llegue siempre tarde* (sintagma de l'experimentador anteposat al verb); *Que llegue siempre tarde (le) {divierte / enfada / aburre} a María, no al jefe* (focus contrastiu).

OD que c-comanda l'OI: són dues relacions de c-comandament diferents, en què l'element superior pot lligar una anàfora dins l'element inferior en l'estructura argumental. Cuervo estableix una equivalència entre les construccions ditransitives romàniques amb clític doblat o sense i les dues opcions de l'anglès: la romànica amb clític es correspon a la CDO anglesa (*John gives Mary the book*) i la romànica sense clític a la construcció preposicional anglesa (*John gives the book to Mary*).

Contra Cuervo (2003), Pineda (2015, 2016) nega aquesta diferència estructural i mostra que si bé hi ha relacions de c-comandament diferents entre les dues estructures de l'anglès, això no és cert en les dues opcions —amb clític o sense— de l'espanyol, el català o el romanès. Afirmar que, independentment del clític, en espanyol sempre hi ha una relació de c-comandament bidireccional entre l'OD i l'OI (l'OD pot lligar una anàfora dins l'OI, i l'OI pot lligar-la dins l'OD), perquè els objectes en la posició de base mantenen una relació i posteriorment, quan l'OD es mou per aconseguir cas, s'obté la relació inversa (504)-(505). Pineda defensa que les llengües romàniques dobladores de clític —com l'espanyol i el català— tenen CDO, si es defineix semànticament una CDO com una construcció ditransitiva que expressa una transferència de possessió, proposta que permet tractar les llengües romàniques dobladores de clític (espanyol, català) de la mateixa manera que les no dobladores (francès): Fournier (2010) proposa que les oracions ditransitives franceses —que no doblen clític— són CDO.

(504) Espanyol

- a. La profesora (le) entregó [_{DO} su_i dibujo] [_{IO} a cada niño]_i **(IO c-com DO)**
- b. La profesora (le) entregó [_{DO} cada dibujo]_i [_{IO} a su_i autor] **(DO c-com IO)**

(505) Català

- a. La professora (li) va donar [_{DO} el seu_i dibuix] [_{IO} a cada nen]_i **(IO c-com DO)**
- b. La professora (li) va donar [_{DO} cada dibuix]_i [_{IO} al seu_i autor] **(DO c-com IO)**

[Pineda 2015: 4 (15)/(17)]

Tot i que la proposta estructural de Fábregas no es pot considerar definitiva, Fábregas (2015: 61) aporta una dada fonamental quan afirma que en espanyol hi ha verbs AcExp —com *aburrir*, *divertir*, *enfadar*— que són capaços de regir un autèntic datiu, a més de l'acusatiu. Aquest és un punt de coincidència amb el que defenso en aquest treball per als verbs AcExp catalans (cf. §4.3.4 i §4.3.7). Repeteixo aquí de forma més completa la citació de Fábregas (2015: 61) ja recollida a l'apartat §4.3.4 *in fine*.

Se podría pensar que los argumentos de (24a) [cf. els exemples de (503)a] sean acusativos, y que por ello no admitan el doblado. Esta propuesta tendría que enfrentarse al hecho de que, incluso en los dialectos no leístas, se puede emplear *le* con estos verbos, y el doblado es a pesar de eso imposible o muy marcado [...]. Los datos de (24a) son confirmados por hablantes de Cádiz y otras zonas de Andalucía occidental, por ejemplo. Nótese, además, que es inusitado en los dialectos leístas peninsulares más extendidos utilizar *le* para los femeninos animados. Estos pronombres, pues, parecen dativos que rechazan el doblado si no hay topicalización (Fábregas 2015: 61).

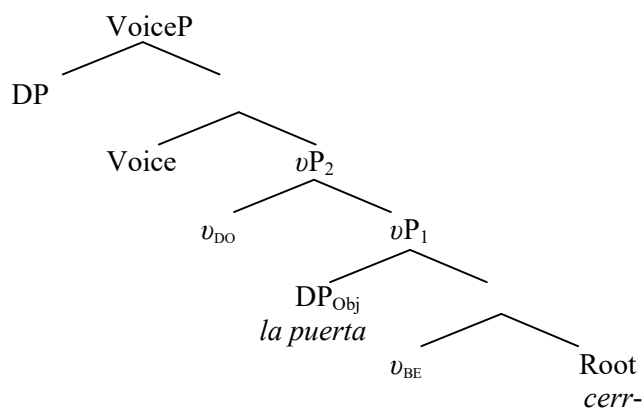
A més, Fábregas afirma que quan els verbs AcExp de l'espanyol es construeixen amb experimentador datiu i duplicació de clíctic, el datiu està introduït per un aplicatiu alt (cf. la nota 555), un altre punt de coincidència amb les estructures que presento a l'apartat §6.2.4.2 per als verbs Dat(<Ac)Exp i Dat(>Ac)Exp.

6.2.2. *Els verbs AcExp i AcExp(ce): construccions esdevenimentals*

En aquest treball defenso que els verbs AcExp participen en construccions causatives de canvi d'estat (amb un ordre no marcat SVO), i els etiqueto d'una manera diferent quan els verbs capaços d'actuar com a AcExp poden participar també en oracions estatives d'ordre no marcat OVS (*esparverar, neguitejar*): és l'accepció Dat(<Ac)Exp. Tot i que Cuervo no les aplica a verbs psicològics, les dues estructures complexes bieventives que aquesta autora proposa per als verbs causatius de canvi d'estat (506) i per als corresponents alternants ergatius pronominals (485) (cf. §6.1) —sense derivar l'una de l'altra— també expliquen diversos aspectes del comportament dels predicats psicològics AcExp (causatius de canvi d'estat) i Subj(i)Exp(pr) (ergatius pronominals), com és l'alternança causativa entre tots dos tipus de verbs, la possibilitat de denotar l'estat final d'un canvi, la impossibilitat de dur un objecte SNe en trobar-se el SD argument intern en la posició d'especificador,⁵⁵⁷ o la possible interpretació d'un datiu afegit a l'oració com a datiu *affected*. A l'apartat §6.1 he tractat sobre els verbs Subj(i)Exp(pr) i Subj(i)Exp(pr-ci); aquí veurem els verbs AcExp, que també tindrien una estructura eventiva i argumental complexa.

⁵⁵⁷ Un exemple de l'espanyol del *Diari de Tarragona* (Titular, 13 de maig del 2015, p. 25) pot sonar estrany: *El mal estado de los accesos a las playas de Miami enoja a vecinos*. És possible que algun parlant accepti aquesta oració, especialment si el substantiu del SNe va acompanyat d'un complement del nom (*[...] a vecinos de la zona*); caldria tenir-hi en compte la informació recollida a la nota 30 de §2.1.2. Pel que fa a la restricció dels SNe amb verbs ergatius pronominals, vegeu la nota 542 de §6.1.

(506) *Causatives: Vicky cerró la puerta*

[Cuervo 2003: §1.3.4 (26)]

Proposo que les oracions amb verbs causatius de canvi d'estat no psicològics de (507) comparteixen la mateixa estructura que les oracions amb verbs AcExp de (508), com a oracions complexes causatives de canvi d'estat (*El sol eixuga la roba* 'el sol fa que la roba esdevingui eixugada'; *Els nens atabalen el veí* 'els nens fan que el veí esdevingui atabalat'). Són oracions que alternen amb un alternant ergatiu pronominal (*La roba s'eixuga*; *El veí s'atabala*) i poden incorporar un datiu *affected* (*El sol li eixuga la roba*; *La roba se li eixuga*; *Els nens li atabalen el veí*; *El veí se li atabala*).⁵⁵⁸

- (507) a. El sol eixuga la roba. / La roba s'eixuga. / El sol li eixuga la roba. / La roba se li eixuga.
 b. Els terratrèmols esquerden les cases. / Les cases s'esquerden. / Els terratrèmols li esquerden les cases. / Les cases se li esquerden.
 c. El diamant ratlla el vidre. / El vidre es ratlla. / El diamant li ratlla el vidre. / El vidre se li ratlla.
 d. L'aigua arruga la pell. / La pell s'arruga. / L'aigua li arruga la pell. / La pell se li arruga.
 e. El vent trenca els vidres. / Els vidres es trenquen. / El vent li trenca els vidres. / Els vidres se li trenquen.
- (508) a. Els nens atabalen el veí. / El veí s'atabala. / Els nens li atabalen el veí. / El veí se li atabala.
 b. Els capgrossos espanten les nenes. / Les nenes s'espanten. / Els capgrossos li espanten les nenes. / Les nenes se li espanten.
 c. La teva actitud horroritza l'Enric. / L'Enric s'horroritza. / La teva actitud li horroritza l'Enric. / L'Enric se li horroritza.
 d. La Maria amoïna la tieta. / La tieta s'amoïna. / La Maria li amoïna la tieta. / La tieta se li amoïna.

⁵⁵⁸ Deixo les oracions de (508) en present d'indicatiu per poder-les comparar més fàcilment amb les proves sintàctiques de les corresponents oracions alternants estatives (cf. exemples de (524) a §6.2.4). La semàntica esdevenimental de canvi d'estat seria més evident si les oracions de (508) anessin amb un aspecte verbal perfectiu: *Els nens van atabalar el veí*; *Els capgrossos van espantar les nenes*; *La teva actitud va horroritzar l'Enric*; *La Maria va amoïnar la tieta*; *La decoració de la casa va impressionar els convidats*.

- e. La decoració de la casa impressiona els convidats. / Els convidats s'impressionen / La decoració de la casa li impressiona els convidats. / Els convidats se li impressionen.

Aquesta proposta de similitud estructural entre els verbs AcExp i els verbs causatius de canvi d'estat no psicològics està en consonància amb la caracterització dels verbs ObjExp feta per Bouchard (1995), com a construccions que no presenten una estructura especial respecte d'altres construccions: segons Bouchard, el comportament peculiar dels verbs ObjExp és degut a les propietats referencials dels seus arguments. Bouchard ho aplica a totes les construccions de verbs psicològics amb objecte experimentador; en canvi, en aquest treball reservo aquesta identificació estructural a les accepcions AcExp.⁵⁵⁹ A l'apartat §6.2.4.2 proposo una estructura inacusativa estativa per a les accepcions Dat(<Ac)Exp i Dat(>Ac)Exp, però l'observació de Bouchard sobre les propietats referencials dels arguments en aquestes oracions —específicament les del subjecte oracional, entès com a *Substantive* o com a *Concept*— és força útil per explicar el comportament dels verbs psicològics catalans.⁵⁶⁰

A detailed study of the syntactic peculiarities of EO [verbs ObjExp] verbs revealed that such a structural analysis cannot account for their behavior. Instead, I proposed an account where these syntactic peculiarities are because of the specific referential properties of some arguments in Psych constructions. In all other respects, there is nothing special about Psych constructions.

The particular referential properties of some arguments in a Psych construction come from the very nature of the constructions. The “event” takes place in mental space, a *psy-chose* establishing a contact with an I-Subject, a Subject of Consciousness. Therefore, the reference of these arguments is different from the manner in which reference is made to entities in the physical world (Bouchard 1995: 383).⁵⁶¹

A (509) presento l'estructura argumental dels dos alternants de l'alternança causativa amb verbs psicològics: l'alternant AcExp (509)a i l'alternant Subj(i)Exp(pr) (509)b (cf. §6.1). A l'alternant AcExp, la causa externa provocadora del canvi d'estat pot ser una

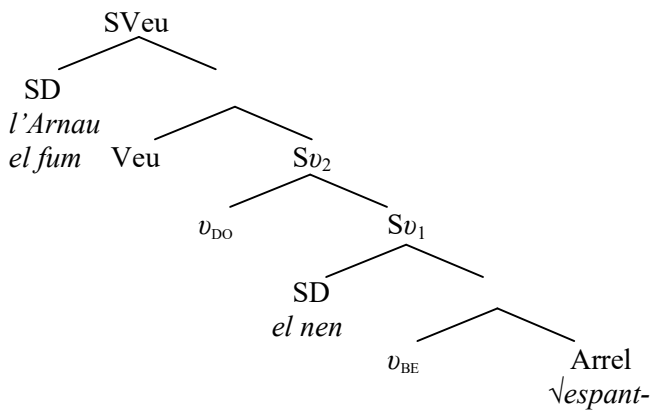
⁵⁵⁹ I el mateix es pot dir de la proposta de similitud estructural dels alternants ergatius pronominals de tots dos tipus de verbs (psicològics i no psicològics) feta a l'apartat §6.1.

⁵⁶⁰ Cf. les notes 58 de §2.2.1, 127 de §2.2.5, 439 de §5.2.5 (verb *estranyar*), 475 de §5.3.2 (verb *molestar*), 570 de §6.2.3, i l'apartat §5.3.3 (verb *preocupar*).

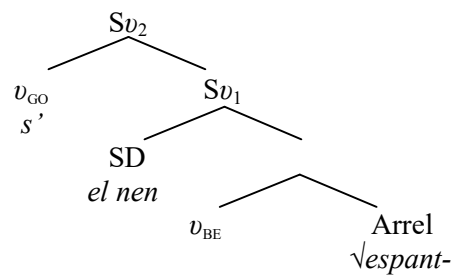
⁵⁶¹ Per als conceptes de *psy-chose*, *I-Subject* i *Subject of Consciousness*, cf. la nota 570 d'aquest apartat. Bouchard (1995: 287) també recull una observació de Ruwet: «Ruwet (1993) observes that a central property of Psych constructions is that the subject of Psych verbs like *fear* and the object of Psych verbs like *frighten* is an I-Subject. A theory of intentionality is therefore better suited than type theory to explain the peculiarities of Psych constructions».

causa agentiva (*l'Arnau*)⁵⁶² o no agentiva (*el fum*), però l'estructura seria la mateixa en tots dos casos (509)a: cf. Cabré i Mateu 1998; Arad 1999. A (510) mostro totes dues estructures afegint-hi un aplicatiu mitjà encastat entre tots dos nuclis eventius, que expressa la relació del datiu amb un estat resultant. Cal tenir en compte que les oracions ergatives pronominals amb un datiu (*La roba se li eixuga*; *El veí se li atabala*) són ambigües, entre la interpretació de datiu *affected* introduït per un aplicatiu mitjà (510)b⁵⁶³ i la interpretació de responsabilitat no intencional d'un datiu introduït per un aplicatiu alt (cf. Cuervo 2003; Schäfer 2008; cf. (487) de §6.1).

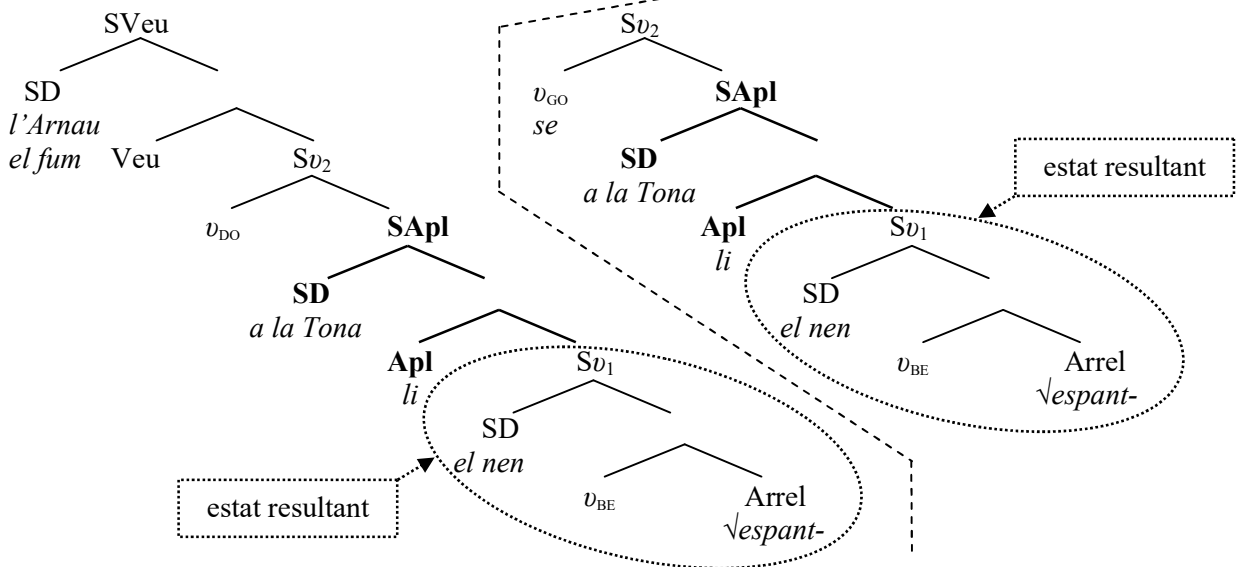
(509) a. {L'Arnau / El fum} va espantar el nen.

b. El nen s'espanta.

(510) a. {L'Arnau / El fum} li espanta el nen a la Tona.

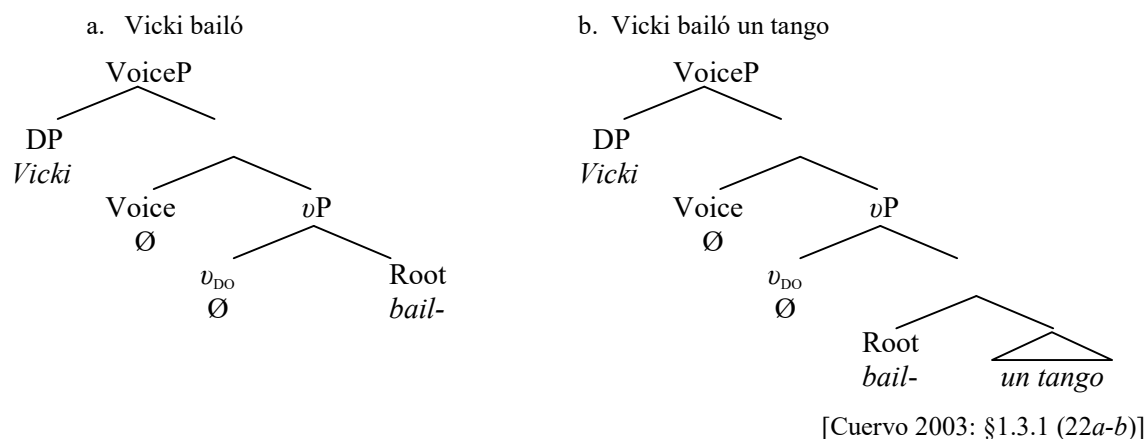
b. A la Tona se li espanta el nen.

⁵⁶² Aquest agent és una *causa externa activa agentiva* o *agent_E*, com el defineixo a l'apartat §6.4.3 per diferenciar-lo d'un *agent_I*.

⁵⁶³ Per a la interpretació com un datiu *affected* i no pas com un datiu possessiu, vegeu la nota 541 de §6.1.

Cuervo (2003, 2015) defensa que la *causació* és un significat configuracional que s'obté per la interpretació de la combinació sintàctica de dos nuclis verbals, no pas per un específic nucli CAUSA: d'una banda, un Sv_{DO} dinàmic en posició estructural superior, que representa l'event causador, el qual selecciona un subjecte extern que pot ser tant un agent com un causador no agentiu introduïts per un nucli S_{VeU} (cf. Kratzer 1996); de l'altra, un Sv_{BE} estatiu en posició estructural inferior, que representa l'estat resultant designat per l'arrel verbal. Els verbs causatius de canvi d'estat comparteixen amb els ergatius pronominals l'estat resultant estructuralment inferior, i es diferencien per la natura del nucli verbal superior. Comparteixen amb els verbs transitius d'activitat o inergatius el nucli Sv_{DO} , però se'n diferencien perquè els verbs d'activitat són monoeventius, amb un nucli Sv_{DO} que selecciona un subjecte extern agent —introduït per un nucli S_{VeU} — i admeten S_{Ne} perquè queden col·locats en la posició de complement de l'arrel (511).⁵⁶⁴

(511) *Activities*

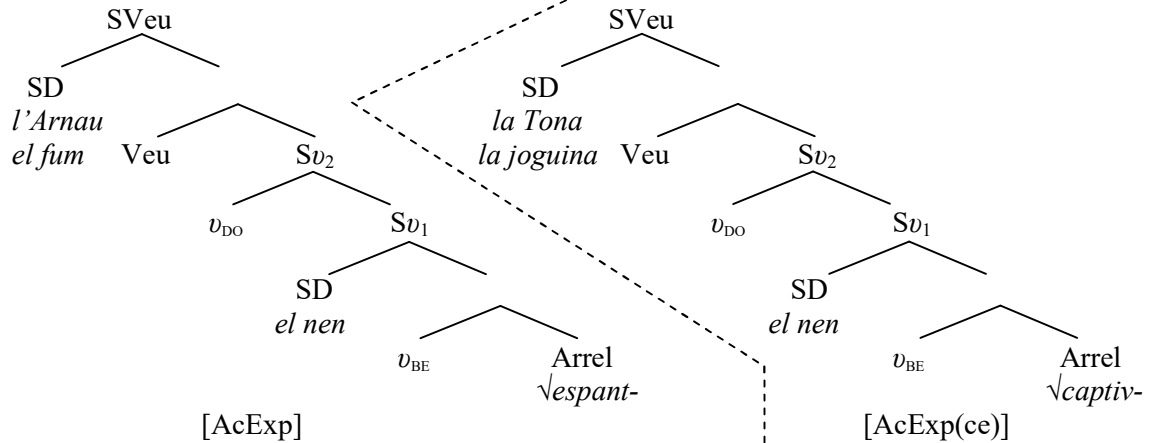
De la mateixa manera que hi ha verbs no psicològics causatius de canvi d'estat que no participen en l'alternança causativa, com *destruir* (512)a, també hi ha verbs AcExp amb les mateixes característiques, com *captivar* (512)b: són els verbs AcExp(ce). Considero que l'estructura dels verbs AcExp(ce) és la mateixa que la dels verbs AcExp generals (513), la corresponent als alternants transitius de l'alternança causativa, tenint en compte que els AcExp(ce) no tindran un alternant ergatiu Subj(i)Exp(pr).⁵⁶⁵

⁵⁶⁴ Per a les diferències entre els predicats transitius d'activitat i els predicats transitius causatius, vegeu també Cuervo (2008), resumides en el quadre de Cuervo (2008: 73).

⁵⁶⁵ Sobre la incompatibilitat entre el significat conceptual de l'arrel i el significat estructural de la construcció, vegeu la nota 538 de §6.1.

- (512) a. Els {romans / terratrèmols} destrueixen la ciutat. → *La ciutat es destrueix.
 b. La {Tona / joguina} captiva el nen. → *El nen es captiva.

- (513) a. {L'Arnau / El fum} va espantar el nen. | b. La {Tona / joguina} va captivar el nen.

Acceptar l'estructura de (513) per a les oracions esdevenimentals amb verbs AcExp obliga a donar una explicació d'un comportament anòmal dels predicats AcExp ja descrit a la literatura. Si l'argument SD nominatiu i subjecte c-comanda l'argument experimentador SD acusatiu i objecte, com és possible que l'experimentador pugui lligar una anàfora continguda en el subjecte, com s'esdevé a les oracions de (514)? A (514) es pot comprovar que el subjecte en posició estructural prominent —segons el model de (513)— pot contenir una anàfora de l'experimentador que c-comanda, tant si és un experimentador situat en l'estructura habitual de [verb AcExp + experimentador] com si apareix en la perífrasi causativa [*fer* + experimentador + verb Subj(i)Exp(pr)].⁵⁶⁶

- (514) a. La seva_i pròpia imatge {espanta la Maria_i / fa que la Maria_i s'espanti}.
 b. La seva_i pròpia foto {va horroritzar l'Arnau_i / va fer que l'Arnau_i s'horroritzés}.
 c. El seu_i èxit a la feina {alegra l'Esteve_i / fa que l'Esteve_i s'alegri}.
 d. L'aspecte del seu_i propi vestit {va encisar la Laia_i / *va fer que la Laia_i s'encisés}. [*encisar*: verb AcExp(ce), sense alternant ergatiu pronominal]
 e. Les seves_i preocupacions {afeixuguen la Tona_i / *fan que la Tona_i s'afeixugui}. [*afeixugar*: verb AcExp(ce), sense alternant ergatiu pronominal]

Belletti i Rizzi (1988: 312-324) criden l'atenció sobre aquest comportament atípic, que suposaria una aparent violació de l'exigència que l'antecedent d'una anàfora c-comandi

⁵⁶⁶ Sempre que no es tracti d'un verb AcExp(ce), sense alternant ergatiu pronominal: cf. (514)d-e).

l'anàfora (primera condició de la teoria del lligam: cf. Chomsky 1981). Com que és un comportament diferent del d'altres oracions transitives —cf. el contrast de (515)—, proposen que l'estructura de les oracions amb verbs AcExp (o tipus II, segons la terminologia d'aquests autors) és originàriament una estructura profunda inacusativa com la dels verbs DatExp (o tipus III) —en què l'experimentador c-comanda el tema—, fet que donaria raó de la possibilitat que l'experimentador objecte lligui una anàfora continguda en el tema subjecte. A través d'operacions de moviment, les oracions amb verbs AcExp s'acabarien diferenciant de les oracions amb verbs DatExp: el subjecte de les oracions amb AcExp seria un subjecte derivat, anafòricament dependent de l'objecte.⁵⁶⁷ A Belletti i Rizzi (2012), aquests autors reformulen la seva proposta per respondre a les crítiques rebudes, especialment de Pesetsky (1995), autor que defensa la natura causativa de les oracions amb verbs AcExp: mantenen una estructura inicial en què l'experimentador c-comanda el tema tant en els verbs DatExp com en els verbs AcExp, però accepten que a les oracions amb verbs AcExp hi ha un nucli vP causatiu jeràrquicament superior, a la posició d'especificador del qual es mou l'argument tema per esdevenir un argument causa. «This analysis makes the structure of the “preoccupare” class very similar to the causative construction overtly involving the causative verb “fare”. [...] *Questi pettegolezzi su di sé_i fanno arrabbiare Gianni_i*»⁵⁶⁸ (Belletti i Rizzi 2012).

- (515) a. Questi pettegolezzi su di **sé** preoccupano **Gianni** più di ogni altra cosa.
 ['Aquestes xafarderies sobre si mateix preocupen en Gianni més que qualsevol altra cosa.']
 b. *Questi pettegolezzi su di **sé** descrivono **Gianni** meglio di ogni biografia ufficiale.
 ['Aquestes xafarderies sobre si mateix descriuen en Gianni més bé que qualsevol biografia oficial.']

[Belletti i Rizzi 1988: 312 (57)]

En canvi, altres autors donen explicacions semàntiques d'aquest fenomen, anomenat *backward binding* 'anàfora cap enrere'. En consonància amb Jackendoff (1972) i Giorgi (1983-1984), Grimshaw (1990: 162-167) explica aquest comportament en termes de prominència temàtica, segons una jerarquia temàtica en què un experimentador és sempre jeràrquicament més prominent que un tema i, per aquest motiu, pot ser

⁵⁶⁷ Seguint Belletti i Rizzi (1988), Cheung i Larson (2015) fan una anàlisi similar d'aquest fenomen.

⁵⁶⁸ Traducció al català: 'Aquestes xafarderies sobre si mateix fan enfadar en Gianni'.

l'antecedent d'una anàfora continguda en el tema.⁵⁶⁹ Segons aquesta proposta, el subjecte de les oracions amb verbs AcExp (temàticament menys prominent que l'objecte), no podrà ser un antecedent d'una anàfora, encara que sigui el subjecte: «binding can be sensitive to something other than pure syntactic configurationality» (Grimshaw 1990: 163).

Seguint Pesetsky (1995), Baker (1997: 112-113) suggereix una estructura en què el subjecte (NP_n), tot i ser un argument extern, participa d'algunes propietats dels subjectes derivats perquè lliga una categoria buida (ec_n), que és un argument del nom abstracte que caracteritza l'emoció. Encara que el subjecte no és c-comandat per l'objecte experimentador, pot ser anafòricament dependent de l'objecte perquè està lligat a una posició que l'objecte c-comanda. Hale i Keyser (2002: 178-184) indiquen que el contrast entre els verbs *proximate* ObjExp —que presenten l'efecte de *backward binding* (516)a— i els verbs *obviative* SubjExp —que no el presenten (516)b— no s'explicaria per una operació de moviment, sinó de coreferència o lligam.

- (516) a. Each other's outbursts frightened Marx and Hegel; The stories about himself bothered Clinton;
Each other's foibles angered Bernice and Vinnie.
b. *Each other's mothers love Bill and Hank; *Each other's students respect Noam and Morris;
*Each other's relatives hate Biff and Chauncey.

[Hale i Keyser 2002: 179 (36) i (37)]

Bouchard (1995: 295-302) relaciona el *backward binding* amb el que anomena *logophoric binding*, el qual està sotmès a unes condicions del discurs recollides a continuació:

Long Distance Anaphor Binding: A long distance anaphor can be bound by a Subject of Consciousness, if the Anaphor is in the Content of Consciousness of that Subject of Consciousness (Bouchard 1995; 299 (81)).

El que fa possible a (517)a que *Mary* pugui ser un antecedent del pronom reflexiu és que *that book about herself* és un *Concept* dins el *Content of Consciousness* de l'*I-Subject* representat per *Mary*, ja que crucialment *Mary* és conscient que el llibre tracta

⁵⁶⁹ Jerarquia temàtica de Grimshaw (1990: 8 (1)): Agent (Experiencer (Goal/Source/Location (Theme))).

sobre ella. En canvi, a (517)*b* *that book about herself* és un *Substantive*, un objecte concret el contingut del qual no és present com una part de la consciència de *Mary*.⁵⁷⁰

- (517) a. That book about herself struck Mary as embarrassing.
b. *That book about herself struck Mary on the head.

[Bouchard 1995: 300 (82)]

Sigui quina sigui l'explicació més adequada del fenomen, els arguments de Grimshaw (1990), Pesetsky (1995), Baker (1997), Bouchard (1995) o Hale i Keyser (2002) indiquen que, en les oracions d'aquests verbs, el fet que l'experimentador objecte pugui lligar una anàfora continguda en el tema subjecte no és incompatible amb una estructura argumental en què el subjecte sigui l'argument jeràrquicament superior.

6.2.3. *La restricció dels objectes postverbals SNe en els verbs AcExp*

El paral·lelisme entre les oracions amb verbs no psicològics que participen en construccions causatives de canvi d'estat i les oracions amb verbs AcExp no és absolut. Com la majoria dels verbs psicològics emotius, els AcExp presenten una restricció: no poden tenir un objecte postverbal que sigui un SNe ([?]**L'Arnau amoïna nens*) (519).⁵⁷¹ Aquest comportament ja és l'esperat si tenim en compte que el SD objecte és en una posició d'especificador de l'estructura argumental, tant en el cas dels verbs causatius de canvi d'estat no psicològics com en el cas dels AcExp. Però, a diferència dels verbs

⁵⁷⁰ Bouchard (1995: 265, 272, 278-279, 284, 299) elabora prèviament una terminologia específica relacionada amb les construccions psicològiques: *Actualizer* (l'argument extern), *Psy-Chose* (l'objecte psicològic situat a l'espai mental, com pot ser una emoció), *I-Subject* (*Intentional Subject*, una entitat capaç d'allotjar l'emoció o el sentiment referits per la *Psy-Chose*, i que queda «afectada» pel contacte amb la *Psy-Chose*), *Subject of Consciousness* (entitat conscient del contacte de la *Psy-Chose* amb l'*I-Subject*, a qui el parlant atribueix aquesta consciència), *Content of Consciousness* (el que el parlant presenta com una part de la consciència o coneixement de l'entitat conscient), *Concept* (entitat vista des d'un punt de vista extern, que pot funcionar com una *Psy-Chose*), *Substantive* (entitat vista des d'un punt de vista intern, capaç de participar en l'event).

⁵⁷¹ A l'apartat §2.1.1 he donat una explicació d'aquesta restricció dels verbs psicològics emotius catalans a partir de l'estructura informativa de l'oració.

Hi ha alguns verbs psicològics del grup dels SubjExpØ (cf. §2.2.6) que admeten SNe postverbals: *L'Arnau pateix {migranya / migranyes}*, *L'Arnau al·lucina mandonguilles* (cf. l'entrada **al·lucinar** del DUVC i del DCC). Analitzar les característiques i el comportament d'aquest grup verbal va més enllà de l'abast d'aquest estudi.

AcExp, és possible construir els verbs no psicològics causatius de canvi d'estat amb objectes postverbals SNe (518).⁵⁷²

- (518) a. L'Arnau {eixuga / ha eixugat} {peces de roba / camises}.
b. L'Arnau {esquerda / ha esquerdat} cases.
c. L'Arnau {ratlla / ha ratllat} vidres.
d. L'Arnau {arruga / ha arrugat} pells.
e. L'Arnau {trenca / ha trencat} vidres.
- (519) a. ?*L'Arnau {atabala / ha atabalat} veïns.
b. ?*L'Arnau {espanta / ha espantat} nenes.
c. ?*L'Arnau {horroritza / ha horroritzat} persones.
d. ?*L'Arnau {amoïna / ha amoïnat} tietes.
e. ?*L'Arnau {impressiona / ha impressionant} convidats.

Considero que la restricció dels verbs AcExp als SNe no és només una restricció de l'estructura argumental sinó també semàntica i informativa (cf. §2.1.2). L'experiència psicològica exigeix un tret de no-inespecificitat incompatible amb una construcció inespecífica. En la mesura que un verb primàriament psicològic prengui una semàntica de denotació més externa que no pas interna, sense l'afectació específica d'un experimentador, podrà participar més fàcilment en oracions que acceptin un SNe com a objecte postverbal. És un contrast que podem trobar en oracions amb verbs SubjExp, com *adorar* (520),⁵⁷³ i també amb verbs AcExp, com *espantar* (521). Com més

⁵⁷² No analitzo quina pot ser l'estructura argumental de les oracions de verbs no psicològics causatius de canvi d'estat que es construeixen amb un SNe postverbal. D'acord amb la posició possible d'un SNe com a complement en el marc teòric de Cuervo, aquesta autora proposa que serien oracions inergatives d'activitat—cf. (511) de §6.2.2—: «a verb that can appear in a causative configuration could also be used as an activity verb [...]. The verb *derretir* 'melt' can be used, as a transitive, as an activity or as a causative» (Cuervo 2003: §3.1.1.2). És una proposta que no explica per què, a diferència de les oracions inergatives, són oracions que no permeten prescindir del seu objecte (*L'Arnau {eixuga / esquerda / ratlla / arruga / trenca}). Rigau (1994: 34-35) considera que aquestes oracions tenen una «interpretació causativa» (cf. la nota 547 de §6.1). De fet, la semàntica d'activitat hi pot aparèixer per una interpretació iterativa o repetitiva de molts actes causatius d'*eixugar*, *esquerdar*, *ratllar*, *arrugar* o *trencar*.

Segons Cuervo (2003: §3.1.1.2), els subjectes inanimats poden ser causes però no pas subjectes agentius d'oracions d'activitat, i no admeten SNe. Les oracions de (518)—amb un SNe— són plenament acceptables amb un subjecte agent com *l'Arnau*, però alguna pot ser menys acceptable si el substituïm per *el sol*, *els terratrèmols*, *el diamant*, *l'aigua* i *el vent*, per fer oracions com les de (507) (cf. §6.2.2) però amb SNe postverbals en lloc de SD. Per a Cuervo, aquesta és una prova que els verbs causatius poden tenir una lectura d'activitat amb un SNe quan tenen un subjecte agentiu—característic de les oracions d'activitat—, però no pas quan tenen un subjecte inanimat. Tot i així, hi ha oracions amb un subjecte inanimat i un SNe que són acceptables: *Els terratrèmols esquerden cases* o *El vent trenca vidres*.

⁵⁷³ Hi ha una diferència de comportament en un verb SubjExp com *adorar* segons si es comporta pròpiament com un verb emotiu SubjExp (520)a—amb l'afectació característica d'un experimentador i restricció dels SNe— o com un verb que denota una mera acció o activitat protocol·lària externa

psicològica és la predicació expressada pel verb, més resistència hi ha als objectes postverbals SNe; i a l'inrevés, com més externa és la predicació denotada pel verb, més fàcilment es legitimen aquests SNe dins l'oració.

- (520) a. La Tona adorava *(els) nens.
b. Els romans adoraven estàtues.
- (521) a. Els capgrossos {espanten / han espantat} ?/*(els) nens.
b. Els espantalls espanten ocells. [*espantar* 'evitar que s'apropin']

El mateix fenomen s'esdevé amb verbs originàriament no psicològics que poden prendre una semàntica psicològica per expansió metafòrica del significat. Ho hem vist al contrast de (490) (cf. §6.1) amb verbs ergatius pronominals no psicològics com *enfonsar-se*, que poden comportar-se com a verbs Subj(i)Exp(pr), i ho podem comprovar en verbs causatius no psicològics de canvi d'estat com *ferir*, que poden comportar-se com a verbs AcExp (522).

- (522) a. El capità va ferir ?/*(els) soldats (propis). [*ferir* 'ofendre']⁵⁷⁴
b. El capità va ferir soldats (enemics). [*ferir* 'provocar ferides']

6.2.4. L'alternança acusatiu/datiu dels AcExp: verbs Dat(<Ac)Exp i Dat(>Ac)Exp

Una altra diferència entre els verbs causatius no psicològics de canvi d'estat i els verbs AcExp és que els primers no participen en l'alternança acusatiu/datiu característica dels verbs AcExp catalans. Quan col·loquem l'objecte en posició preverbal (ordre OVS), els verbs causatius no psicològics de canvi d'estat no canvien el cas acusatiu de l'objecte pel cas datiu i permeten afegir un argument datiu a l'oració (523). Contràriament, quan les oracions amb verbs AcExp reben una interpretació habitualment estativa amb el canvi d'ordre oracional, presenten l'alternança de cas acusatiu/datiu,⁵⁷⁵ hi ha un cert

d'adoració (520)b —sense afectació d'un experimentador i sense restricció dels SNe. En aquest treball no estudio l'estructura argumental dels predicats SubjExp i caldrà esbrinar si aquest doble comportament té una plasmació amb una diferenciació en l'estructura argumental de les oracions de (520).

⁵⁷⁴ Cal tenir en compte que l'oració *El capità va ferir els soldats* —amb un SD postverbal— també pot tenir el sentit de 'provocar ferides (a soldats enemics)'. Amb el contrast de (522) vull indicar que amb sentit psicològic ('ofendre') l'oració no es pot construir amb un SNe.

⁵⁷⁵ L'alternança acusatiu/datiu podrà ser transparent o no (cf. §4.3.4 i §4.3.7). Pròpiament, els exemples de (524) presenten accepcions verbals Dat(<Ac)Exp, sense una alternança acusatiu/datiu transparent. Hi

contrast respecte a (523) sobre la consideració de l'objecte preverbal com un element dislocat (cf. §4.2) i és força dubtós un nou argument datiu dins l'oració mentre es mantingui la interpretació estativa (524). A més, l'objecte preverbal amb verbs AcExp —i també si l'objecte es troba dislocat a la dreta— ha d'estar obligatòriament introduït per la preposició *a*.⁵⁷⁶

A les oracions de (523) i (524) també s'hi pot observar que el subjecte a la dreta de l'oració mostra un cert contrast: és un element dislocat a les oracions amb verbs no psicològics (523), afirmació no tan evident a les oracions amb verbs AcExp (524). Segons aquests contrastos, a les oracions dels exemples de (523) tindríem un ordre marcat, en què tant l'objecte com el subjecte es trobarien en una posició dislocada. En canvi, a les oracions dels exemples de (524) tindríem un ordre OVS no marcat o neutre.

- (523) a. La roba_(s) {l' / *li} eixuga, el sol. / La roba_(s) me l'eixuga, el sol.
 b. Les cases_(s) {les / *els (hi)} esquerden, els terratrèmols. / Les cases_(s) me les esquerden, els terratrèmols.
 c. El vidre_(s) {el / *li} ratlla, el diamant. / El vidre_(s) me'l ratlla, el diamant.
 d. La pell_(s) {l' / *li} arruga, l'aigua. / La pell_(s) me l'arruga, l'aigua.
 e. Els vidres_(s) {els / *els (hi)} trenca, el vent. / Els vidres_(s) me'ls trenca, el vent.
- (524) a. {Al / *El} veí {l' / li} atabalen els nens. / ??Al veí me {l' / li} atabalen els nens.
 b. {A les / *Les} les nenes {les / els (hi)} espanten els capgrossos. / ??A les nenes me {les / 'ls (hi)} espanten els capgrossos.
 c. {A l' / *L'} Enric {l' / li} horroritza la teva actitud. / ??A l'Enric me {l' / li} horroritza la teva actitud.
 d. {A la / *La} tieta {l' / li} amoïna la Maria. / ??A la tieta me {l' / li} amoïna la Maria.
 e. {Als / *Els} convidats {els / els (hi)} impressiona la decoració de la casa. / ??Als convidats me {'ls / 'ls (hi)} impressiona la decoració de la casa.

Pel que fa als dubtes, o la poca acceptabilitat, per la incorporació d'un datiu a les darreres oracions dels cinc exemples de (524) —que he assenyalat amb dos interrogants

indico la doble possibilitat del clíctic acusatiu (alternança no transparent) i datiu (alternança transparent) per reflectir la variació present en els parlants, i recollida en alguns casos a la taula 7 de §3.1.2.

⁵⁷⁶ Sense ser una construcció obligatòria, l'objecte dislocat de les oracions amb verbs causatius no psicològics de canvi d'estat pot estar introduït per una preposició *a*. En aquest cas, es tracta d'un recurs pragmàtic per desfer la possible ambigüïtat generada per l'ordre OVS i evitar que s'interpreti l'objecte com un subjecte i el subjecte com un objecte, quan coincideixen en gènere i nombre. L'ambigüïtat pot aparèixer més fàcilment amb objectes directes de persona, que es poden confondre amb un agent en aquesta posició (cf. Ramos 2002: 399-401): (A) *La Rosa_(s) l'ha acomiadat/da la Laura*; (A) *L'Enric_(s) l'ha mullat el Pep*.

[^{??}]—, és probable que la semàntica estativa de l'oració sigui incompatible amb un datiu que hauria d'indicar, possiblement, una semàntica benefactiva o malefactiva d'un esdeveniment (cf. Todolí 2008: §S 6.5.5.2).⁵⁷⁷ La poca acceptabilitat del datiu es manifesta mentre es mantingui la concepció estativa de l'oració, mentre no es considerin oracions causatives de canvi d'estat (que activarien una semàntica de datiu *affected* al clític *me*).

Considero que hi ha una raó semàntica a l'arrel dels verbs AcExp que els permet tenir alternants datius, amb els quals sovint l'oració passa a denotar un estat en lloc d'un procés, significat estructural incompatible amb el significat conceptual de l'arrel dels verbs causatius de canvi d'estat no psicològics (cf. la nota 538 de §6.1). Però la diferència de comportament d'aquestes oracions alternants amb datiu ha de rebre una explicació estructural. Aparentment en contra del que diu Bouchard (1995: 383) —cf. §6.2.2—, aquest comportament especial respecte d'altres verbs no s'explica únicament per les característiques referencials dels arguments de l'oració sense cap plasmació estructural. Tant el *backward binding* (cf. §6.2.2) com la restricció als SNe (cf. §6.2.3) dels verbs AcExp, entre altres fenòmens (cf. Bouchard 1995: 383-384), es poden explicar sense canviar l'estructura argumental d'una oració causativa de canvi d'estat. Aquí, en canvi, comprovem la possibilitat de l'arrel verbal d'inserir-se en estructures diferents, seguint algun dels jocs d'alternances característiques dels verbs psicològics que he descrit en aquest treball (cf. §5.4). És un fet que rep una explicació coherent des dels postulats neoconstruccionistes, en què les arrels presenten llibertat per inserir-se en les diferents estructures oracionals (cf. §1.2).

Ara bé, des d'un postulat teòric diferent també es podria afirmar que —a diferència dels verbs causatius de canvi d'estat no psicològics— la possibilitat de preeminència sintàctica i semàntica de l'experimentador permet aquest canvi estructural (cf. §2.2.7). D'alguna manera, les característiques referencials dels arguments oracionals —«The “event” takes place in mental space, a psy-chose establishing a contact with an I-Subject, a Subject of Consciousness» (Bouchard 1995: 383)— no només permetrien

⁵⁷⁷ Referint-se als datius benefactius, possessius i ètics, Todolí (2008: §S 6.5.5.2) afirma el següent: «El valor de persona beneficiada o afectada condiona que aquests clítics hagin d'aparèixer en contextos que permetin la lectura afectada del complement i, per tant, que siguin incompatibles amb verbs estàtics com el que apareix en l'oració **El nen els té sis anys*».

explicar el comportament especial dels verbs EO de Bouchard sense canviar d'estructura argumental, sinó que també podria explicar altres comportaments diferents que exigeixen un canvi estructural.

6.2.4.1. *La proposta d'estructura inergativa estativa*

Sovint s'ha considerat que els verbs AcExp passen a tenir l'estructura dels verbs DatExp quan formen alternants amb datiu (cf. Cabré i Mateu 1998; Ramos 2004a; Rosselló 2008: §S 13.3.7.3; Cuervo 2010a), una estructura inacusativa amb un datiu argumental introduït per un aplicatiu alt —un argument extern— i un nominatiu subjecte intern, segons diversos autors (cf. l'estructura de Cuervo recollida a (569)a de §6.3.1). L'observació de Ginebra (2003: 29-30), i els seus exemples de (127) (cf. §3.2.1.2), sobre la possibilitat del català de construir amb acusatiu les oracions estatives de verbs AcExp amb canvi d'ordre oracional (OVS), no presenta un problema teòric per encaixar aquest acusatiu en una estructura argumental inacusativa similar a la dels verbs DatExp, si s'accepta que es tracta d'un datiu real amb forma d'acusatiu (cf. §4.3.4).

Per contra, com s'ha vist a l'apartat §3.2.2, Acedo-Matellán i Mateu (2015) defensen que les oracions OVS alternants amb datiu dels verbs AcExp tenen una estructura inergativa estativa, no pas la mateixa estructura de les oracions amb verbs DatExp. Fan una proposta d'estructura argumental seguint el marc teòric de Hale i Keyser (2002), en què les preposicions de coincidència central i de coincidència terminal són elements relacionals que codifiquen una relació estàtica o dinàmica —respectivament— entre una Figura (l'experimentador) i un Fons (l'arrel psicològica del verb), i en què les arrels no poden legitimar complements en tractar-se d'elements no relacionals. Intentaré traduir les seves propostes estructurals al marc teòric de Cuervo (2003) per analitzar-les i comparar-les amb les altres estructures que s'han vist fins ara.

Segons Acedo-Matellán i Mateu (2015), la causativitat i l'estativitat es codifiquen en elements estructurals diferents: la primera en el verb funcional (*v*) i la segona en una preposició de coincidència central (P_{centr}), no pas en un nucli verbal. Contradiuen la proposta d'Arad (1999), que fa dependre el valor agentiu o estatiu dels verbs ObjExp anglesos dels «matisos» (*flavors*) que presenti el nucli verbal de l'oració (*v*): de natura causativa esdevenimental en la interpretació esdevenimental, i de natura causativa estativa en la interpretació estativa. A més, Arad (1999) considera que les oracions

estatives angleses amb verbs ObjExp (*Anna's behavior frightens Laura*) tenen la mateixa estructura que les oracions estatives espanyoles amb verbs AcExp construïdes amb datiu (*A Laura le asusta la conducta de Ana*), afirmació que Acedo-Matellán i Mateu no accepten: consideren que les primeres (de l'anglès) són *transitives causatives estatives*, i les segones (de l'espanyol) són *inergatives no causatives estatives*, i totes dues construccions serien diferents de les oracions espanyoles amb verbs DatExp (*inacusatives no causatives estatives*).⁵⁷⁸ Acedo-Matellán i Mateu identifiquen l'estructura transitiva causativa estativa de les oracions estatives angleses dels verbs ObjExp (*Anna's behavior frightens Laura*) amb la que tindria un altre tipus de construcció estativa de l'espanyol amb verbs AcExp, sense canvi d'ordre oracional i amb un objecte acusatiu: *Tu actitud la ha molestado desde siempre* (cf. §6.2.5).

Com que el marc teòric de Cuervo no té en compte els elements relacionals preposicionals, tant la causativitat com l'estativitat depenen dels nuclis verbals, tant si es consideren aïlladament com dependent de la seva posició més o menys prominent en l'estructura argumental. Segons Cuervo (2003), la causativitat està determinada per una estructura complexa de dos nuclis verbals —preveu les combinacions $vP_{DO}+vP_{BE}$ i $vP_{GO}+vP_{BE}$ per a predicats simples: cf. §1.2—, que accepta un aplicatiu mitjà encastat entre tots dos nuclis; en canvi, el caràcter esdevenimental o estatiu de l'oració el determinarà la natura del nucli verbal, el més prominent si n'hi ha més d'un: esdevenimental si és Sv_{DO} o Sv_{GO} , estatiu si és Sv_{BE} . Mantindré aquest marc teòric: tot i que en alguns punts és més proper al que utilitza Arad (1999), intentaré tenir-hi en compte —canviant-les de marc— algunes de les propostes argumentals d'Acedo-Matellán i Mateu (2015).

Acedo-Matellán i Mateu (2015) comparen les tres oracions estatives amb verbs psicològics espanyols de (525): accepten que en totes tres el datiu està introduït per un

⁵⁷⁸ Tipologia dels verbs psicològics segons Acedo-Matellán i Mateu (2015: 83 (4)):

- (19) a. Construcciones transitivas estativas no causativas: e.g., *Rosa odia las espinacas*.
 b. Construcciones transitivas causativas eventivas agentivas: e.g., *Juan la asustó deliberadamente*.
 c. Construcciones transitivas causativas eventivas no agentivas: e.g., *La explosión la asustó*.
 d. Construcciones transitivas causativas estativas: e.g., *Este problema la ha preocupado desde siempre*.
 e. Construcciones inergativas no causativas estativas: e.g., *A Rosa le molesta el humo*, *A Rosa le dan asco las ratas*.
 f. Construcciones inacusativas no causativas estativas: e.g., *A Rosa le gustan los lunares*.

aplicatiu alt que c-comanda el subjecte gramatical i que són tres oracions estatives. Utilitzen tres proves sintàctiques per diferenciar (525)a i (525)c, d’una banda, de (525)b, de l’altra. La primera prova diferencia (525)b de (525)c, perquè en italià una oració com (525)b amb un aspecte verbal perfectiu selecciona l’auxiliar *essere* ‘ser’, propi d’una construcció inacusativa, i la corresponent a (525)c selecciona *avere* ‘haver’, propi d’una construcció inergativa.⁵⁷⁹ La segona prova diferencia (525)a de (525)b, ja que (525)a accepta amb més dificultat que (525)b la pronominalització del subjecte postverbal —si està quantificat— pel clític partitiu *en*, pronominalització pròpia de les oracions inacusatives amb un subjecte argument intern (cf. §3.2.2 i els exemples de (129)). Finalment, equiparen (525)a i (525)c, en considerar com a possible l’afirmació de Di Tullio (1997) que una oració com *A Juan le da admiración la valentía de Pedro* és una paràfrasi de *A Juan le admira la valentía de Pedro*, a diferència del verb *gustar*, que no es pot parafrasejar per la construcció inergativa ‘dar gusto’.

(525) a.	A Rosa le molesta el humo.	[verb AcExp amb datiu]
b.	A Rosa le gustan los lunares.	[verb DatExp]
c.	A Rosa le dan asco las ratas.	[verb lleuger <i>dar</i> + nom psicològic]
- [Acedo-Matellán i Mateu 2015: 90 (13)]

Les tres proves d’Acedo-Matellán i Mateu (2015) per diferenciar (525)a/c de (525)b són suggeridores i enceten una òptica nova sobre l’estructura d’aquestes oracions. Tot i així, no es poden donar com a absolutament concloents. La primera prova aplica el comportament de l’italià a l’espanyol per classificar un verb; és una eina interessant i enriquidora però, d’alguna manera, complementària i no definitiva, perquè a partir del llatí cada llengua romànica pot haver seguit camins diferents d’evolució sintàctica, si més no en determinats punts específics.⁵⁸⁰ Per analitzar la segona prova, em remeto al

⁵⁷⁹ Cf. Acedo-Matellán i Mateu (2015: 91 (15)).

(20) a.	Mi <u>ha</u> fatto schifo il mangiare.	(italiano)
	me ha dado asco la comida	
b.	Mi <u>ha</u> fatto paūra il film.	
	me ha dado miedo la película	
c.	Mi <u>è</u> piaciuto il libro.	
	me es gustado el libro	

⁵⁸⁰ Per exemple, Gràcia (1989: § 4.4), després d’estudiar el comportament dels verbs catalans denominats tradicionalment «intransitius de moviment», afirma que en català «la distinció entre els ‘intransitius de moviment’ i els intransitius *tot court* no és tan clara com per a l’italià» (p. 90), i afirma que en català antic i en dialectes actuals de les Illes la selecció de l’auxiliar *ésser* i *haver* d’aquests verbs no coincideix amb l’italià. Fa una hipòtesi sobre aquests predicats «que ha volgut trencar una línia de recerca massa calcada de les llengües veïnes i que deixava sistemàticament de banda propietats molt evidents del català» (p. 93).

comentari que faig més endavant per analitzar el contrast de (541) (cf. també §3.2.2). Pel que fa a la tercera prova, caldria acceptar que una oració amb un verb psicològic és totalment equivalent a una paràfrasi de verb lleuger + nom psicològic o que la perífrasi *dar gusto* d'alguns dialectes de l'espanyol americà no és equivalent a *gustar*.⁵⁸¹

Marín (2015: 15-16) recull la proposta d'Acedo-Matellán i Mateu (2015) i aporta un nou argument que pot abonar-la per a l'espanyol. Primer es refereix al comportament del subgrup de verbs AcExp *estructuralment psicològics*, com *divertir* o *enfadar*, definit per Fábregas (2015):⁵⁸² segons Fábregas, quan es construeixen amb datiu no presenten duplicació de clític si l'experimentador no està col·locat a l'inici de l'oració (526)a. A continuació, Marín assenyala que aquest comportament mostra un contrast amb el dels verbs DatExp, que sempre exigeixen la duplicació de clític (526)b. I acaba suggerint que aquesta diferència de comportament estaria en consonància amb la proposta estructural diferenciada que Acedo-Matellán i Mateu (2015) apliquen als dos grups verbals: inergativa per als AcExp amb datiu (526)a i inacusativa per als DatExp (526)b.

- (526) a. Que llegue siempre tarde (*le) {divierte / enfada / aburre} a María. (Fábregas 2015: 61 (24a))
b. Las espinacas *(le) gustan a María.

[Marín 2015: 15]

Si anem a les dades del català recollides als exemples de diferents diccionaris (527), comprovem que les oracions de predicats DatExp amb subjecte preverbal i un SN ple que representa l'experimentador no sempre exigeixen la duplicació de clític (cf. §3.1.3.2.1), tot i que són exemples amb un experimentador plural (caràcter més genèric) en posició remàtica (cf. Todolí 2008: §S 6.5.5.3c).⁵⁸³ Pel que fa a l'absència de

⁵⁸¹ Exemples:

- (21) a. Debo decirte que no me da gusto verte. [Banda Los Recoditos 2014, lletra de cançó]
b. Calderón: "Me da gusto no ser agradable para un dictador" [CNN, 7 de juliol del 2015, titular] <<http://edition.cnn.com/videos/spanish/2015/07/07/cnnee-dusa-intvw-calderon-venezuela.cnn>> (consulta: juliol del 2016).
c. "Buenas tardes a todos me da mucho gusto saludarles. Se ve que están contentos y eso me da gusto; ¡arriba México, señores!", agradeció la cantante. (EL UNIVERSAL) [El Siglo de Torreón, 13 de març del 2015, peu de foto] <<https://www.elsiglodetorreon.com.mx/noticia/1095832.paquita-y-genitallica-se-unen-en-el-vive-latino.html>> (consulta: juliol del 2016).

⁵⁸² Cf. la nota 72 de §2.2.3, l'exemple (247) i la nota 306 de §4.3.4, i l'argumentació al voltant de l'exemple (503) a §6.2.1.

⁵⁸³ En consonància amb l'exemple (526)b de l'espanyol amb experimentador postverbal, aquesta duplicació també és possible en català. Al DUVC es recull un exemple amb duplicació de clític en aquest context —*La teva salut només li importa a ta mare, pel que es veu*—, que es comenta amb més detall a

duplicació de clíctic d'oracions amb contextos similars al de (526)*a* en els verbs estructuralment psicològics de Fábregas (2015) —cf. la nota 72 de §2.2.3—, és possible trobar exemples d'oracions amb els verbs catalans equivalents que presenten duplicació de clíctic (528), com també alguns exemples de l'espanyol amb duplicació (529).⁵⁸⁴ A més, s'ha de tenir en compte que Fábregas reconeix implícitament que l'acceptabilitat o no de l'oració de (526)*a* pot variar entre els parlants de l'espanyol.⁵⁸⁵

- (527) a. *Això només importa a quatre arreplegats.* [DUVC]
 b. *La seva actitud va plaure a les senyores.* [NDA]
 c. *Fer anar el programa costa als no-iniciats.* [DUVC]
- (528) a. Això li complau a l'enginyer tècnic Francisco Javier Albertos.⁵⁸⁶
 b. Què és el que més li diverteix a un nen?⁵⁸⁷
 c. La mare [...] ens entreté a la meva germana i a mi fent-nos comptar [...]⁵⁸⁸
 d. [...] però si una cosa ens indigna a les integrants d'Allons-y TV és el poc reconeixement que es té a “Sherlock”!⁵⁸⁹
 e. Però tampoc li preocupa a la insigne Delegada caure en contradiccions que la posarien en ridícul davant d'un judici públic.⁵⁹⁰
- (529) a. ¿No le aburre a Timmie haber vuelto a Fremont?⁵⁹¹
 b. ¿Qué es lo que le enfada a Barreda, lo que le hierva la sangre y le decepciona?⁵⁹²
 c. No es lo mismo lo que le enoja a un niño de 2 años que a uno de 9.⁵⁹³

l'apartat §3.1.4 *in fine* (contrast entre el caràcter concret i el genèric de l'experimentador). Cal tenir en compte que, segons Rigau (1990: 15), aquesta duplicació estaria més estesa en alguns dialectes catalans, tot i que no tant com en espanyol: cf. l'exemple de (115)*b* a §3.1.4. Cf. també la nota 196 de §3.1.4.

⁵⁸⁴ En els exemples de (528)-(529), extrets d'Internet, caldria valorar si en algun cas es tracta d'una tematització a la dreta del SN ple que representa l'experimentador —que caldria indicar amb una coma al davant— amb presa pronominal dins l'oració matriu.

⁵⁸⁵ Cf. la citació de Fábregas recollida a la nota 306 de §4.3.4.

⁵⁸⁶ <<http://bc.bnc.cat/documentacio/G080.876.pdf>> (consulta: setembre del 2016)

⁵⁸⁷ <<http://www.psicosedna.com/cat/blog/2016/09/12/la-importancia-del-joc-pels-mes-petits-de-la-casa/>> (consulta: setembre del 2016)

⁵⁸⁸ <<http://www.ccgracia.org/wp-content/uploads/2016/03/butlleti-122.pdf>> (consulta: setembre del 2016)

⁵⁸⁹ <http://allonsytv.blogspot.com.es/2012_09_01_archive.html> (consulta: setembre del 2016)

⁵⁹⁰ <<http://www.uv.es/~pla/altramul.htm>> (consulta: setembre del 2016)

⁵⁹¹ <[https://books.google.es/books?id=vZasDAAAQBAJ&pg=PT60&lpg=PT60&dq="le+aburre+a"&source=bl&ots=ucoUMnATV&sig=tg8R8VhpE_b3CDs8nLHv2ssc8t8&hl=ca&sa=X&ved=0ahUKEwivv_Mb4xqzPAhWJ6xoKHTfOBWlQ6AEIRjAJ#v=onepage&q=%22le%20aburre%20a%22&f=false](https://books.google.es/books?id=vZasDAAAQBAJ&pg=PT60&lpg=PT60&dq=)> (consulta: setembre del 2016)

⁵⁹² <http://eldigitalcastillalamancha.es/articulo_envia.asp?idarticulo=71151&deportes=0&lugar=>> (consulta: setembre del 2016)

⁵⁹³ <<http://conexionevolutiva.org/ninos-con-mal-humor/>>> (consulta: setembre del 2016)

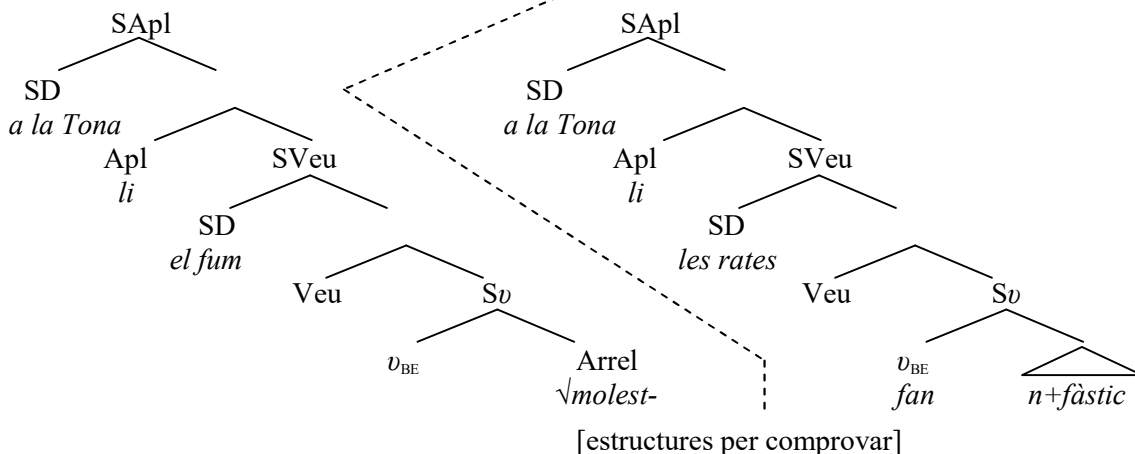
Seguint amb l'argumentació d'Acedo-Matellán i Mateu (2015) —i contra la proposta de Cuervo (2010a), que considera totes tres oracions de (525) com a construccions inacusatives equiparables—, aquests autors proposen una estructura inergativa no causativa per a (525)a i (525)c, diferent de l'estructura inacusativa no causativa de (525)b. A (530) recullo amb el mateix ordre les estructures de les tres oracions de (525).

- (530) a. [_{SApl} [A Rosa] [_{Apl'} le [_{Sv} el humo [_{v'} v (= DAR) √MOLEST]]]]
 b. [_{SApl} [A Rosa] [_{Apl'} le [_{Sv} [_{v'} v (= SER) [_{Spcentr} [los lunares] [_{pcentr'} pcentr [√GUST]]]]]]]]]]
 c. [_{SApl} [A Rosa] [_{Apl'} le [_{Sv} las ratas [_{v'} v (= dan) asco]]]]
 [Acedo-Matellán i Mateu 2015: 92 (18)]⁵⁹⁴

Traslado aquesta proposta de (530) al marc teòric de Cuervo (2003) amb tres oracions catalanes equivalents (531)-(533), tenint en compte que totes tres oracions seran estatives i tindran un datiu introduït per un aplicatiu alt. Les construccions de (532)a-b són una deducció teòrica de la proposta d'Acedo-Matellán i Mateu a partir del marc de Cuervo, però no són estructures que proposi aquesta autora: Cuervo (2010a) atribueix l'estructura inacusativa de (533) a totes tres oracions.⁵⁹⁵

- (531) a. A la Tona li molesta el fum. [inergativa no causativa estativa]
 b. A la Tona li agrada la xocolata. [inacusativa no causativa estativa]
 c. A la Tona li fan fàstic les rates. [inergativa no causativa estativa]

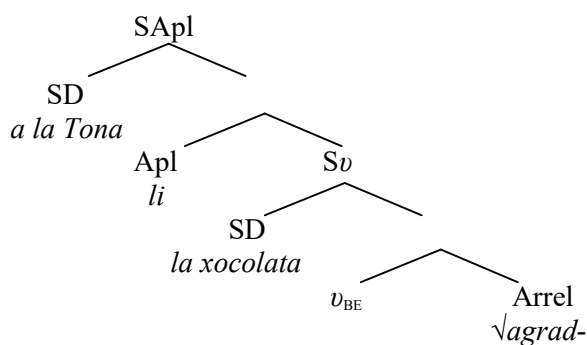
- (532) a. A la Tona li molesta el fum. (531)a ; b. A la Tona li fan fàstic les rates. (531)c

⁵⁹⁴ Acedo-Matellán i Mateu no utilitzen el nucli funcional VoiceP (cf. Kratzer 1996), extern al SV. En la proposta estructural de (530), i seguint el seu marc teòric, col·loquen el subjecte d'estructures inergatives dins el SV, a diferència de Cuervo (2003), que el col·loca extern al SV, introduït per VoiceP.

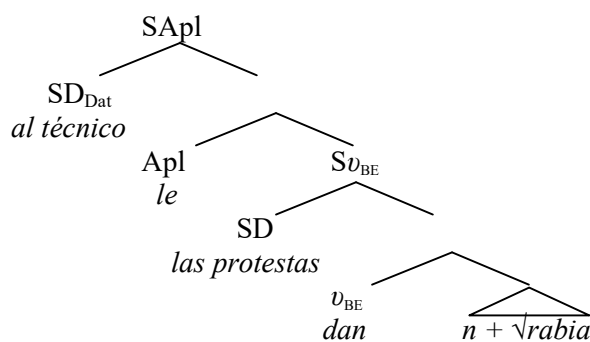
⁵⁹⁵ Per a l'estructura de (533), cf. Cuervo 2003: §4.4.1 (6).

(533) A la Tona li agrada la xocolata. (531)b

Segons la proposta d'Acedo-Matellán i Mateu, a les dues oracions de (532) no hi ha cap preposició de coincidència central que justifiqui l'estativitat (cf. (530)a i (530)c). Assenyalen que, tot i que les estructures inergatives són habitualment no estatives, l'estativitat de les oracions de (532) no pot estar determinada pel nucli verbal, ja que són oracions estatives «a pesar de su naturaleza inergativa, de la que es expresión el verbo ligero que las encabeza» (*dar* en espanyol, *fer* en català). Proposen que en aquests casos l'estativitat és una propietat determinada per l'arrel i no pas per l'estructura argumental. Aquesta observació és un punt aparentment dèbil del marc teòric de Cuervo (2003): com pot ser que el verb *dar/fer*, un verb dinàmic, estigui introduït per un nucli verbal estatiu v_{BE}? Cuervo proposa que en oracions com *Al técnico le dan rabia las protestas* el verb lleuger espanyol *dar* (aquí es correspon al verb *fer* català) està introduït per un nucli v_{BE} (534):⁵⁹⁶ és una proposta estructural que pot sorprendre.

(534) La estructura inacusativa de *DarPsico*: *Al técnico le dan rabia las protestas*

[Cuervo 2010a: 199 (26)-(27) / √ = raíz; n = morfema nominalizador]

⁵⁹⁶ Cf. també la mateixa estructura a Cuervo (2003: §4.1.1.3 (18)c-(19)): *A Daniela le dan miedo/pena las arañas*. Cuervo (2010a) recull la diferència estructural entre el que denomina «estructura bitransitiva de *DarBitrans*» (*El plantel siempre le da apoyo al técnico*) i «estructura inacusativa de *DarPsico*» (*Al técnico le dan rabia las protestas*). Considera la primera com una oració de doble objecte amb un aplicatiu baix i un nucli Sv_{DO}, i la segona com una oració inacusativa amb un aplicatiu alt i un nucli Sv_{BE}. Per a una explicació sobre els nuclis funcionals aplicatius, vegeu §1.2 i §6.3.1.

En català hi ha oracions estatives amb el verb *fer*, de semàntica variada: *fer cantonada*, *fer angle*, {*fa / té*} *mala pinta*, *quant fan dos i dos?*, *fer al cas*, *fa cent grams*, *fer curt*, *fer tard*, *fer just*, *fer peu*, *fer servei*, *fer bonic*, *fer* {*pujada / baixada*}, *això no fa per tu*, *això no* {*fa / té*} *sentit*, *fer falta*, etc. I també en espanyol amb el verb *dar*: *dar* {*igual / lo mismo*}, *dar* {*el sol / la luz*}, *dar tiempo*, *dar lugar*, *el piso da al jardín*, *dar de sí*, *se le da* {*bien / mal*}, etc. Cuervo (2003) i Acedo-Matellán i Mateu (2015) consideren estatives les expressions amb el verb lleuger *dar* de l'espanyol i un nom psicològic, que en català es construeixen amb el verb *fer*: *fer pena*, *fer fàstic*, *fer ràbia*, *fer vergonya*, *fer llàstima*, *fer mandra*, *fer la impressió*.⁵⁹⁷ I hi ha més expressions de semàntica psicològica, afectiva o no, amb el verb *fer* català: *fer nosa*, *fer malícia*, *fer gràcia*, *fer il·lusió*, *tant me fa, si no et fa res*, *fer de bon esperar*, *fer estrany*...⁵⁹⁸ El plantejament de Ginebra i Navarro (2015) sobre les *concurrències lèxiques* pot donar raó de la possibilitat que el verb *fer* participi en oracions estatives.

Es considera que en una concurrència hi ha dos elements: la *base*, que té el mateix sentit i ús que tindria en una combinació lliure de paraules, i el *concurrent*, que és seleccionat per la base i sol tenir en la concurrència un sentit específic (determinat per la base) que no és necessàriament el que tindria en sintaxi lliure. [...] la base no coincideix obligatòriament amb el nucli sintàctic del sintagma (Ginebra i Navarro 2015: 217-218).

En les construccions amb verbs de suport o construccions verbonominals, el verb lleuger o de suport és el concurrent i el nom predicatiu és la base. Ginebra i Navarro (2015: 223-224) recullen l'observació de diversos lingüistes a favor de la idea que el verb de suport no és totalment buit des del punt de vista semàntic: mantindria un valor aspectual (*aktionsart*) i una capacitat incompleta d'incorporar papers temàtics. Hi hauria d'haver una «compatibilitat aspectual» entre el verb de suport i el substantiu predicatiu,

⁵⁹⁷ El fet que dos idiomes formin una concurrència de semàntica equivalent amb elements diferents (*fer* català vs. *dar* espanyol) s'explica perquè les concurrències —a diferència de les locucions— són transparents pel que fa a la descodificació, però són idiomàtiques —com les locucions— pel que fa a la codificació (cf. Hausmann 1997: 282; Ginebra i Navarro 2015: 218-220).

⁵⁹⁸ Per a referències relacionades amb alguna d'aquestes expressions, cf. la nota 99 de §2.2.4 i la nota 348 de §5.2.2. Per a una discussió sobre el caràcter estatiu o no de moltes d'aquestes expressions, vegeu Viñas-de-Puig (2009: 130-134): Viñas-de-Puig considera que els predicats catalans del verb *fer* i nom psicològic pertanyen als predicats tipus III de Belletti i Rizzi (1988). La GIEC §21.2.1.1 indica que, semànticament, el verb lleuger *fer* «és el menys marcat i, per això mateix, és el que s'usa més i en més contextos diferents» (per ordre de productivitat, forma predicats d'activitat, d'atribució i de desplaçament); però considera que les expressions *fer* {*efecte / fàstic / goig / impressió / llàstima / mal / vergonya / mandra / patxoca / pena / nosa*} són «predicats d'activitat que impliquen creació, generació o producció, controlada o no».

cosa que implicar reconèixer que el substantiu també té estructura argumental. Ara bé, fan l'observació següent.

De tota manera, les generalitzacions no són fàcils d'establir. Si considerem que *tenir*, com a verb de suport, és un verb aspectualment estatiu, no podrem explicar cadenes com *tenir un infart*, en relació amb la qual caldrà dir coses com que *infart*, un nom aspectualment dinàmic (un assoliment), s'imposa damunt el verb i n'esborra el tret d'estativitat (Ginebra i Navarro 2015: 224).

Seguint aquest raonament, determinats noms predicatius (*base*) podrien seleccionar el verb lleuger (*concurrent*) i «esborrar-hi» el tret lexicoaspectual que el verb originàriament té. Per aquest mecanisme, un verb originàriament agentiu com *fer* podria participar en una perífrasi estativa, per exemple, *fer llàstima*; o un verb originàriament estatiu com *tenir* podria fer-ho en una perífrasi incoativa, per exemple, *tenir un ensurt*.

En les construccions psicològiques són habituals els alternants estatius amb *tenir* (en espanyol *tener*) i causatius amb *fer* (en espanyol *dar*) (535).⁵⁹⁹ Però tant en català com en espanyol sembla que l'alternant causatiu de molts dobles com els de (535) ha tendit a una mena de lexicalització i ha perdut en certa mesura el valor causatiu que tenia per denotar-ne un altre d'estatiu (536), fins al punt que ha desplaçat i ha fet desaparèixer l'alternant no causatiu (537).⁶⁰⁰

(535) a. tinc por / em fa por
b. tengo miedo / me da miedo

(536) a. em fa llàstima / em fa fàstic
b. me da lástima / me da asco

(537) a. ??tinc llàstima / tinc fàstic
b. ??tengo lástima / tengo asco

Però no fa falta recórrer a una explicació lexicalista a partir d'uns suposats trets originaris rellevants d'un verb al lèxic (verb agentiu, verb estatiu). Des d'una concepció neoconstruccionista no es concep el verb *fer* com un predicat prototípic d'activitat, sinó que presenta flexibilitat semàntica gràcies a la llibertat de l'arrel per

⁵⁹⁹ Segons Viñas-de-Puig (2009: 130), els predicats *fer mal* i *fer por* poden tenir tant una lectura agentiva com no agentiva, a diferència d'altres predicats com *fer angúnia*, *fer ràbia*, *fer fàstic*, *fer nosa*, *fer mandra*, *fer gràcia*, *fer pal*, *fer il·lusió* o *fer llàstima*, que només tenen una lectura no agentiva (en el cas de *fer fàstic*, Viñas-de-Puig marca la lectura agentiva com a dubtosa).

⁶⁰⁰ Agraïxo a Jordi Ginebra l'observació i els exemples.

participar en estructures sintàctiques diferents, les quals determinen el seu significat estructural; altrament dit, l'arrel verbal pot estar introduïda tant per un nucli verbal esdevenimental com per un nucli verbal estatiu. En aquest punt, m'acosto a la proposta d'Arad (1999) i Cuervo (2003): els diferents «matisos» (*flavors* d'Arad) del nucli verbal més prominent (Sv_{DO} , Sv_{GO} o Sv_{BE} de Cuervo) determinarà la natura esdevenimental o estativa de l'oració.⁶⁰¹

És cert que aquesta afirmació està exigida pel marc teòric en què treballa, sense nuclis relacionals preposicionals, i que pot semblar una posició de principi. També és cert que la proposta d'Acedo-Matellán i Mateu (2015), de relacionar l'estativitat d'algunes construccions estatives de verbs AcExp —amb ordre SVO i objecte acusatiu— amb la presència d'una preposició de coincidència central, és una manera elegant de resoldre aquest tret semàntic (cf. §6.2.5). Però el fet que el caràcter estatiu d'una oració inergativa no pugui estar justificat per la presència d'un nucli preposicional (cf. (530)a i (530)c) obliga aquests autors a defensar que, en aquest cas, és l'arrel la que aporta l'estativitat. Com que identifiquen l'estructura d'una oració estativa d'un verb AcExp amb datiu (525)a i la d'una oració estativa analítica amb [*fer* + nom psicològic] (525)c, això equivaldria a afirmar que tant les arrels de tots els verbs AcExp com els noms psicològics relacionats amb aquests verbs són primitivament de caràcter estatiu, fet possible però que caldria demostrar.⁶⁰² En qualsevol cas, les estructures de (532)a-b són la traducció més lògica de la proposta (530)a i (530)c d'Acedo-Matellán i Mateu al marc teòric de Cuervo (2003).

⁶⁰¹ Des d'un postulat teòric diferent, Rigau (1997) caracteritza les oracions dels predicats atmosfèrics amb el verb lleuger *fer* com a estatives inacusatives, per la incorporació d'una preposició abstracta de coincidència central al verb: (*Hi*) *feia fred*; (*Hi*) *fa bon dia*; (*Hi*) *fa sol* (Rigau 1997: 411 (44)).

⁶⁰² La presència d'una preposició de coincidència terminal en les oracions causatives de canvi d'estat amb verbs AcExp faria que l'oració adquirís el caràcter esdevenimental: sense aquesta preposició, els verbs AcExp mostrarien la natura primitivament estativa de l'arrel en una construcció inergativa no causativa.

En canvi, Viñas-de-Puig (2009:13), seguint Arad (1998a) i Pylkkänen (2002), defensa que les oracions amb verbs psicològics —no només amb verbs AcExp— es construeixen a partir d'una *estructura* bàsica que és estativa (cf. Viñas-de-Puig 2009: 19 (2); 2014: 170 (8)). En aquest treball també considero que els verbs AcExp i DatExp formen construccions sense objecte experimentador en l'ús absolut del verb que són de natura estativa (*Les tragèdies esgarrifèn* 'són esgarrifoses', *Els regals agraden* 'són agradables'), però —seguint els postulats neoconstruccionistes— no es tractaria d'una estructura bàsica a partir de la qual en podrien sorgir d'altres de derivades no estatives dels verbs AcExp (*L'has esgarrifat amb les teves paraules*), sinó que la sintaxi condiona la interpretació de cada estructura verbal.

Un altre aspecte que convé puntualitzar en les estructures de (532) és que presenten un aplicatiu alt que pren com a complement un sintagma Veu (S_{Ve}) en lloc d'un S_v, aspecte no previst en el marc teòric de Pylkkänen (2002 [2008: 14]) i de Cuervo (2003: §1.4 (28)): cf. la taula 2 de §1.2, amb nuclis aplicatius de l'espanyol. La funció d'un aplicatiu alt és relacionar un participant que pren cas inherent datiu amb tot l'event considerat en conjunt, fet que estructuralment es reflecteix en la posició del datiu com a especificador de l'aplicatiu i en la posició d'un S_v com a complement de l'aplicatiu. En el marc teòric que segueixen Acedo-Matellán i Mateu queda ben recollida aquesta relació que estableix l'aplicatiu alt a (530)*a* i (530)*c*, en col·locar el subjecte gramatical d'oracions inergatives dins el SV.

Per explicar les estructures de (532) en el marc teòric de Cuervo (2003), caldria afirmar que l'aplicatiu alt hi relaciona un participant datiu en posició d'especificador amb *tot l'event en posició de complement*, o bé perquè pren com a complement un S_v (533) o bé perquè pren com a complement l'argument extern nominatiu d'un S_v (532) (que, de fet, és una projecció del S_v). A les oracions de (532) l'aplicatiu alt relacionaria el SD datiu amb tot l'event, no pas amb el SD especificador del S_{Ve}, i l'ordre oracional d'aquestes estructures es mostraria de manera oberta si situem el subjecte gramatical en posició preverbal, col·locació que remarcaria la funció remàtica del verb en les oracions amb verbs psicològics (cf. §2.1.2): *A la Tona li molesta el fum* → *A la Tona el fum li molesta*; *A la Tona li fan fàstic les rates* → *A la Tona les rates li fan fàstic*.

Segons Kratzer (1996), Voice pot introduir tant un argument extern amb paper temàtic d'*agent* com amb paper temàtic de *holder* (*John*, a l'oració *John owns a dog*). En contra de Kratzer, Kim (2012: 134) afirma que el nucli S_{Ve} només pot introduir un agent a l'estructura argumental, i que el responsable d'introduir-hi un argument extern no agentiu és un nucli aplicatiu alt (538): «The agent introduced by Voice is volitional (i.e., deliberate). As such, Voice is inappropriate for introducing non-agentive external arguments. [...] I propose that Appl is responsible for introducing such non-agentive external arguments».⁶⁰³

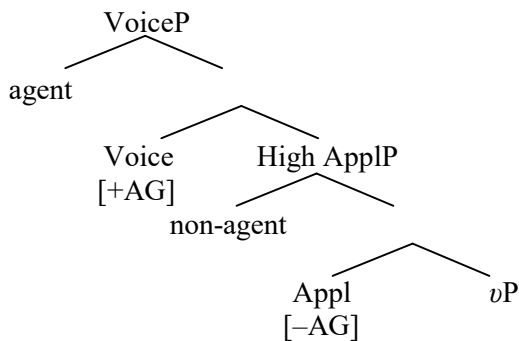
⁶⁰³ Un punt fosc d'aquesta proposta de Kim és determinar quin nucli funcional introdueix l'argument extern *holder* d'oracions com *John owns a dog*, ja que en ser un argument no agentiu obligaria a afirmar que està introduït per un nucli aplicatiu alt, nucli que Kim col·loca en una posició sintàctica diferent de Veu, o bé superior o bé inferior a Veu. A Kim (2012: 134, nota 5) la mateixa autora es planteja aquest

- (538) a. Voice b. High Appl
 [+AG] [-AG]

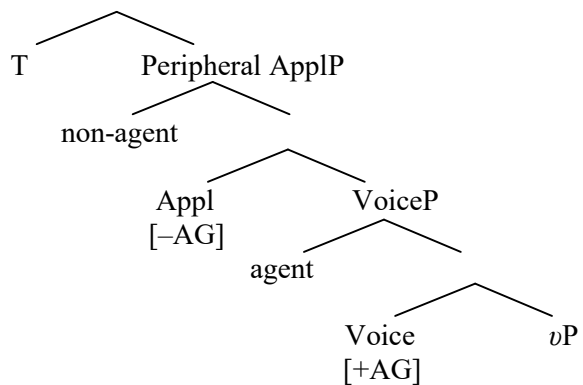
[Kim 2012: 133 (2)]

A partir de dades del coreà, l'anglès i el georgià, Kim augmenta l'inventari de nuclis aplicatius superiors en afegir-ne un de nou no previst ni per Pykkänen (2002) ni per Cuervo (2003, 2011) i, per tant, diferent d'un aplicatiu alt (*High Applicative*) (539)a. És l'anomenat aplicatiu perifèric (*Peripheral Applicative*), que introdueix un argument extern no agentiu i que pren com a complement tot un event amb un argument extern agentiu introduït per un nucli S_{Ve}u (539)b.

- (539) a. Aplicatiu alt (*High Applicative*)

- b. Aplicatiu perifèric (*Peripheral Applicative*)

[Kim 2012: 147 (26)-(27)]

Segons aquesta proposta, les estructures de (532)a-b presentarien un aplicatiu perifèric, no pas un aplicatiu alt com el de (533). Acceptar l'estructura amb un aplicatiu perifèric de (539)b per als alternants datius dels verbs AcExp implicaria assumir unes quantes conseqüències. En contradicció amb les oracions agentives amb un aplicatiu perifèric que Kim (2012) proposa, caldria acceptar que la no-agentivitat de l'aplicatiu perifèric superior transformaria la construcció en estativa en situar-se en una posició jeràrquica preeminent; en cas contrari, el SD introduït per Ve_u presentaria problemes de caracterització sintàctica i d'interpretació semàntica: això implicaria allunyar-nos del marc teòric de Cuervo (2003), en què són els *flavors* dels nuclis vP els que determinen el caràcter estatiu o esdevenimental de la construcció, no pas els nuclis aplicatius.

problema i afirma que en llengües com l'anglès el nucli S_{Ve}u pot estar inespecificat en relació amb l'agentivitat, sense imposar restriccions semàntiques a l'argument que introdueix en la seva posició d'especificador i, consegüentment, en anglès tant seria possible un nucli Voice [+AG] com un nucli Voice [-AG]. L'autora deixa el tema obert a la recerca en estudis interlingüístics.

Seguint Kratzer (1996), una altra solució —també en contradicció amb Kim (2012)— seria acceptar que l'aplicatiu perifèric pren com a complement un nucli VoiceP que introdueix un argument no agentiu (*un holder*) per sobre d'un nucli vP_{BE} , tal com queda recollit a les estructures de (532)*a-b*, una proposta totalment nova per a una llengua com el català, amb un aplicatiu perifèric diferent del nucli aplicatiu alt definit per Pylkkänen (2002) i Cuervo (2003, 2011). Com en espanyol, sembla que en català l'estructura de Kim de (539)*b* s'adiu més amb construccions causatives analítiques amb el verb *fer*, del tipus *fer netejar el cotxe a algú, li faig netejar el cotxe*: l'aplicatiu perifèric hi relacionaria el datiu (*li*) amb tot un esdeveniment agentiu (*fer netejar el cotxe*).⁶⁰⁴

Si donem per bones les estructures de (532) —diferents de la de (533)— cal comprovar si són estructures que donen raó del comportament d'aquestes oracions. Comprovem que la posició de l'aplicatiu alt per sobre del nucli S_{Ve}u explica el comportament d'un datiu que c-comanda el SD especificador de Ve_u (amb cas nominatiu): el datiu pot lligar una anàfora continguda en el nominatiu (540)*a*.⁶⁰⁵ Altres proves demostren que el datiu presenta les característiques d'un subjecte i d'un element no dislocat (cf. §4.2): l'adverbi *només* pot modificar el datiu amb una entonació neutra de l'oració (540)*b*, el SD datiu pot ser un quantificador indefinit negatiu amb una entonació neutra (540)*c*, a més d'altres proves recollides a (540)*d-j*. Ara bé, aquestes proves són vàlides tant per a les estructures de (532) com per a l'estructura de (533): en tots dos casos el SD datiu c-comanda el SD nominatiu.

- (540) a. A la Tona_i li_i molesta aquesta caricatura de si mateixa_i. / A la Tona_i li_i fa fàstic aquesta caricatura de si mateixa_i. [el subjecte pot contenir una anàfora que té l'antecedent en el datiu]
- b. Només a una persona li molesta el fum. / Només a una persona li fan fàstic les rates. [modificació per *només*]
- c. A ningú li molesta el fum. / A ningú li fan fàstic les rates. [*ningú* datiu a l'esquerra]
- d. El fum que a la Tona li molesta és aquest. / Les rates que a la Tona li fan fàstic són aquestes. [extracció-QU a través d'un datiu no dislocat]
- e. A la Tona_(*) li molesta el fum. / A la Tona_(*) li fan fàstic les rates. [sense coma després del datiu]
- f. Tots estan preocupats perquè a la Tona li molesta el fum. / Tots estan preocupats perquè a la Tona li fan fàstic les rates. [facilitat per anteposar el datiu «in adverbial clauses»]

⁶⁰⁴ Agraeixo aquesta observació a M. Cristina Cuervo.

⁶⁰⁵ Aquesta prova té un valor relatiu. Com s'ha vist a l'apartat §6.2.2 pot haver-hi raons no estructurals que expliquin la capacitat de lligar una anàfora. Tot i així, l'ordre neutre dels elements oracionals a (540)*a* suggereix la preeminència sintàctica del datiu sobre el nominatiu.

- g. Li molesta ensumar el fum. / Li fa fàstic veure les rates. [datiu controlador del subjecte d'una oració completiva d'infinitiu]
- h. A la Tona li molesta que facis fum. / A la Tona li fa fàstic que toquis les rates. [el datiu i el subjecte d'una oració completiva de subjuntiu no són coreferents]
- i. A la Maria li {molesten / fan fàstic} moltes coses. [tòpic; el clíctic també indica un tòpic] / A la Maria_i li_i {molesten / fan fàstic} moltes coses d'ella mateixa_i. [antecedent d'anàfora] / A la Maria li {molesten / fan fàstic} moltes coses. [duplicació obligatòria de clíctic] → *característiques de subjecte del datiu*.
- j. A la Maria li {molesten / fan fàstic} moltes coses. [focus] / A la Maria {li n' / n'hi} {molesten / fan fàstic} moltes, de coses. [pronominalització per en] → *característiques d'objecte del subjecte gramatical*.

Pel que fa al subjecte, tant a (532) com a (533) es troba en la posició d'especificador d'un nucli funcional, fet que explica que, tot i aparèixer en posició postverbal, no pugui ser un SNe: **A la Tona li molesten fums*; **A la Tona li fan fàstic rates*; **A la Tona li agraden xocolates*. Les proves de (540) són vàlides tant per a les estructures de (532) com per a la de (533), en tenir totes tres un datiu argument extern que c-comanda un argument nominatiu; en canvi, el subjecte gramatical nominatiu de (532) és un argument extern i el de (533) n'és un d'intern, i això hauria de quedar reflectit en la diferència de comportament d'aquests dos subjectes. La diferència fonamental que aporten Acedo-Matellán i Mateu (2015) és que amb un subjecte que sigui un sintagma quantificat una oració inergativa com les de (532) presenta més dificultat per substituir aquest sintagma pel clíctic partitiu *en* que una oració inacusativa com la de (533). Com es recull a (129) de §3.2.2, defensen que hi ha un contrast entre la substitució pronominal per *en* de (541)a-b i la substitució per *en* de (541)c, i dedueixo que marcarien amb un [?] les dues primeres oracions pronominalitzades: la dificultat de pronominalització seria coherent amb el fet que el SD que s'intenta substituir sigui un argument extern.

- (541) a. A mi em molesten dues persones → ?A mi me'n molesten dues (de persones).
 b. A mi em fan fàstic dues begudes → ?A mi me'n fan fàstic dues (de begudes).
 c. A mi m'agraden dues novel·les → A mi me n'agraden dues (de novel·les).

El problema de la prova de (541) és que és molt intuïtiva, i probablement hi hauria parlants que no acceptarien aquest contrast i donarien les tres oracions per bones: a l'apartat §3.2.2 s'ha vist que aquest contrast no coincideix del tot amb el que fa Solà (2009: §54.1) a través del clíctic *en* i que el mateix Solà (2009: §55) recull l'opinió d'un lingüista que presumiblement donaria per bones les tres oracions pronominalitzades de

(541). D'altra banda, pot haver-hi una raó que expliqui la dificultat de determinats parlants per acceptar una oració estativa d'ordre OVS amb verbs AcExp en què el subjecte quedi substituït pel pronom *en*. A les oracions de (542) no es pot destriar entre el significat causatiu de canvi d'estat de (543), que rebutjaria el pronom *en*, i el significat estatiu de (544), que teòricament l'admetria. Aquesta interferència entre la semàntica estructural de totes dues possibilitats pot provocar que les oracions de (542) quedin forçades o siguin rebutjables, si més no per a determinats parlants, i que es mostri un cert contrast amb oracions similars de verbs DatExp (545)a, en què només és possible la interpretació estativa (545)b. Si això és cert, aquest contrast possible no mostraria una diferència estructural entre les oracions estatives OVS de verbs AcExp i les oracions de verbs DatExp, sinó que estaria determinada per la compatibilitat de l'arrel dels verbs AcExp de participar tant en oracions causatives de canvi d'estat com en oracions estatives.⁶⁰⁶

- (542) a. ?A mi me n'espanten dues, de persones.
 b. ?A mi me'n commouen dues, de persones.
- (543) a. Aquestes dues persones m'espanten [ara, he quedat espantat].
 b. Aquestes dues persones em commouen [ara, he quedat commogut].
- (544) a. M'espanten aquestes dues persones [des de fa molt de temps, *he quedat espantat].
 b. Em commouen aquestes dues persones [des de fa molt de temps, *he quedat commogut].
- (545) a. Me n'agraden dues, de persones.
 b. M'agraden aquestes dues persones [*he quedat agradat].

Amb una entonació neutra, tampoc és gaire clar si hi ha un contrast entre oracions més acceptables estatives de verbs AcExp amb subjecte preverbal d'ordre OSV (546)a i d'altres de similars i menys acceptables de verbs DatExp (546)b, que es pogués explicar per una posició del subjecte com un argument extern a (546)a, segons d'estructura de (532), en contrast amb la posició del subjecte com un argument intern a (546)b, segons l'estructura de (533). De nou, som davant una prova força intuïtiva que no permet treure conclusions definitives.

⁶⁰⁶ Mostro els exemples de (542)-(545) en primera persona del singular per obtenir combinacions pronominals més entenedores als exemples de (542) i (545) (*me n'espanten*, *me'n commouen*, *me n'agraden*).

- (546) a. A l'Arnau (no) li molesta el fum de tabac. [OVS] → A l'Arnau el fum de tabac (no) li molesta. [OSV]
 b. A l'Arnau (no) li agrada la xocolata. [OVS] → A l'Arnau la xocolata (no) li agrada. [OSV]

Necessitem, per tant, altres proves que confirmin si hi ha realment un contrast entre les oracions de (532) i la de (533) que justifiqui una diferència estructural. Podríem intentar confirmar el contrast afegint un datiu a les oracions (532) i (533), però seria una prova més especulativa que real. Com s'ha vist a les darreres oracions de cadascun dels cinc exemples de (524) (cf. §6.2.4), la semàntica estativa de la construcció impedeix un datiu benefactiu/malefactiu més propi d'un esdeveniment (cf. Todolí 2008: §S 6.5.5.2),⁶⁰⁷ i ara volem comparar tres oracions que són estatives (532)-(533). Per tant, qualsevol contrast que es vulgui veure entre les oracions de (547) serà merament intuïtiu (i especulatiu), i més tenint en compte que no tots els parlants accepten amb naturalitat aquests datius ètics en oracions amb un altre datiu, propis del llenguatge col·loquial.

- (547) a. ?/*A la Tona me li molesta el fum.
 b. ?/*A la Tona me li fan fàstic les rates.
 c. ?/*A la Tona me li agrada la xocolata.

Si les oracions no són estatives,⁶⁰⁸ la introducció d'un datiu esdevé acceptable amb els verbs AcExp, el qual seria un datiu mitjà o *affected* d'una oració causativa de canvi d'estat, no pas un datiu ètic: *El fum {em / li} va molestar la Tona* (cf. §6.2.2); per a alguns parlants, a aquesta oració s'hi podria afegir un datiu ètic (*El fum me li va molestar la Tona*), combinació de datius prevista per Cuervo.⁶⁰⁹ D'altra banda, és possible que un verb DatExp pugui formar una construcció progressiva de gerundi, com *Aquesta pel·lícula (li) està agradant a la Tona* o *A la Tona li està agradant aquesta pel·lícula*: per a un parlant que utilitzi els datius ètics com un tret d'oralitat, podrà sonar acceptable una oració com *Aquesta pel·lícula me li està agradant a la Tona* o *A la Tona me li està agradant aquesta pel·lícula*, fet que mostraria un caràcter oracional no estatiu

⁶⁰⁷ Citació de Todolí recollida a la nota 577 de §6.2.4. El rebuig de l'oració (547)b seria més clar amb un subjecte inanimat: ?/*A la Tona me li fa fàstic la hipocresia.

⁶⁰⁸ Cal tenir en compte que en aquest treball defenso que hi ha un canvi de SVb del verb *molestar* entre les oracions SVO causatives de canvi d'estat i les oracions OVS estatives (cf. §5.3.2).

⁶⁰⁹ Cal considerar que, segons Cuervo, «The only case where two datives can appear in a mono-clausal sentence in Spanish is when one is an ethical dative and the other is either an affected dative or a low applicative» (Cuervo 2003: §4.3.1.2).

(cf. Todolí 2008: §S 6.5.5.2) per poder justificar la presència d'un aplicatiu alt defectiu introductor d'un datiu ètic: a l'apartat §6.3.4 reprendré aquesta qüestió.

6.2.4.2. *Una proposta d'estructura inacusativa estativa*

Les proves vistes fins ara no es poden considerar definitives —conjugació amb els verbs auxiliars de l'italià *essere* i *avere*, impossibilitat de la paràfrasi de *gustar* per *dar gusto*, caràcter inergatiu del verb *fer*—, o presenten un caràcter intuïtiu —substitució pronominal per *en*, caràcter contrastiu de les oracions amb duplicació de clític i sense, introducció d'un datiu ètic— o dificultats d'interpretació estructural —aplicatiu perifèric. Per tant, no he trobat un argument irrefutable que aboni l'estructura diferenciada de (532) (inergativa estativa) respecte de (533) (inacusativa estativa), com proposen Acedo-Matellán i Mateu (2015), en contra de l'estructura comuna de (533) (inacusativa estativa) que proposa Cuervo (2010a) per a totes tres oracions. A més, les proves que demostren que en aquestes oracions l'argument experimentador presenta característiques de subjecte i d'element no desplaçat, i que c-comanda l'argument amb cas nominatiu, són compatibles tant amb l'estructura inergativa estativa de (532) com amb l'estructura inacusativa estativa de (533), afirmació que també es compleix pel que fa a la impossibilitat de l'argument subjecte de ser un SNe en trobar-se en una posició d'especificador.

Per centrar el debat en l'objecte d'estudi d'aquest treball, referit als verbs psicològics simples amb objecte experimentador, a partir d'ara només em referiré a les oracions de (531)*a-b* de l'apartat anterior, que repeteixo a (548)*a-b* (deixaré de banda la construcció perifràstica amb verb lleuger de (531)*c*: *A la Tona li fan fàstic les rates*). Són dues classes d'oracions estatives amb predicats simples que presenten la mateixa estructura segons diversos autors (cf. Cabré i Mateu 1998; Ramos 2004a; Rosselló 2008: §S 13.3.7.3; Cuervo 2010a, entre d'altres).

- (548) a. A la Tona li molesta el fum.
b. A la Tona li agrada la xocolata.

Faig l'estudi comparatiu entre les dues oracions de (548) mantenint l'oració de (548)*a* amb el verb *molestar*, per aconseguir el paral·lelisme amb les mateixes oracions de l'estudi previ fet a l'apartat anterior. Cal tenir en compte, però, l'extraordinària

pluripotencialitat semàntica i sintàctica del verb *molestar*, recollida a l'apartat §5.3.2. En concret, considero que l'oració de (548)a *A la Tona li molesta el fum* pot presentar dificultats com un model d'estudi d'una accepció Dat(>Ac)Exp del verb *molestar*. D'una banda, com s'ha vist a l'apartat §5.3.2, sovint no és fàcil destriar entre una accepció Dat(>Ac)Exp —‘ser molest (anímicament), incomodar, enfadar, empipar², emprenyar², ofendre’— i una de DatExp —‘ser molest (anímicament), desagradar molt, desplaure molt’— d'aquest predicat, i l'oració de (548)a pot rebre una interpretació de DatExp: ‘a la Tona li desagrada o desplaure molt el fum, no suporta o no li agraden els ambients amb fumadors’. Potser seria aconsellable utilitzar una oració amb un altre verb com a model de Dat(>Ac)Exp. Tot i així, conservant la voluntat comparativa amb l'apartat anterior, mantinc un exemple amb el verb *molestar*, però amb un canvi que faciliti la lectura possible com a Dat(>Ac)Exp —encara que és difícil destriar-la de l'accepció DatExp—: *A la Tona li molesta la teva actitud*.⁶¹⁰ Per tant, a partir d'ara faré la comparativa entre les dues oracions de (549).

- (549) a. A la Tona li molesta la teva actitud.
 b. A la Tona li agrada la xocolata.

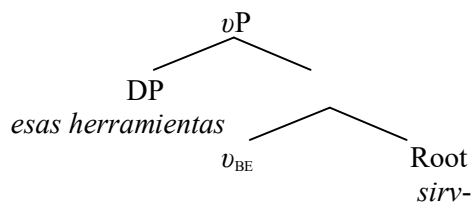
A més de no trobar proves definitives que confirmen la diferència estructural entre les dues oracions de (549), no acceptar que tenen la mateixa estructura exigiria una argumentació del fenomen d'analogia que fan alguns parlants entre totes dues construccions (cf. §3.2.2) com un fenomen més aparent que real; i el mateix es podria dir de la possible regulació del paradigma descrita a l'apartat §4.3.6. A més, quedaria per explicar quin tipus de construcció tindrien els verbs DatExp que, per vacil·lació dels parlants, poden fer oracions amb acusatiu (cf. §3.2.1.1). En canvi, crida l'atenció la similitud formal i funcional de l'argument experimentador de les oracions Dat(>|<Ac)Exp i de les oracions DatExp, tant pel que fa a les característiques sintàctiques, semàntiques i pragmàtiques que presenta (cf. §4.2), com pel seu comportament quan està representat per un sintagma ple (cf. §4.3.3) o per un pronom relatiu o interrogatiu (cf. §4.3.4): són dades compatibles amb una coincidència estructural de totes aquestes oracions, si bé és cert que també s'explicarien per la posició similar de l'experimentador —com l'argument estructural més prominent

⁶¹⁰ És un exemple similar al de l'espanyol que utilitzen Acedo-Matellán i Mateu (2015: 85 (5)) (*A Rosa le molesta tu actitud*) per contrastar-lo amb un altre exemple agentiu (*La molestaste deliberadamente*).

introduït per un aplicatiu alt— en les dues estructures diferents de (532) (inergativa estativa) i (533) (inacusativa estativa).

Un altre argument a favor de la identificació estructural inacusativa de les dues oracions de (549) és que es tracta d'una coincidència coherent amb la propietat comuna dels verbs AcExp i DatExp de participar en construccions estatives predicatives amb un sol argument —sense l'experimentador en l'ús absolut del verb—, oracions inacusatives que indiquen la capacitat de l'únic argument estímul present a l'oració d'incidir amb un efecte psicològic en un hipotètic experimentador (cf. §2.1.3, §3.1.3.3, §4.2.1, §4.3.6, §4.3.7, §5.4 i §6).⁶¹¹ A l'apartat §5.4 proposo les sigles $\text{Psic}_{\emptyset\text{AcExp(CE)}}$, $\text{Psic}_{\emptyset\text{AcExp}}$, $\text{Psic}_{\emptyset\text{DatExp}}$ i $\text{Psic}_{\emptyset\text{Dat(>Ac)Exp}}$, respectivament, per a l'ús absolut dels verbs AcExp(ce), AcExp (i Dat(<Ac)Exp), DatExp i Dat(>Ac)Exp,⁶¹² i a (479)*b* de §6 descriu l'estructura inacusativa comuna d'aquestes accepcions —repetida a (551)*a*—, seguint la proposta de Cuervo (2003: §1.3.3.2 (25)) per als verbs que anomena *predicational statives* (550).⁶¹³

(550) *Predicational statives: Esas herramientas no sirven*

[Cuervo 2003: §1.3.3.2 (25)]

Tots els arguments recollits fins ara en aquest apartat em menen a defensar l'estructura inacusativa de les dues oracions de (549), caracterització que ja he utilitzat als apartats

⁶¹¹ En canvi, coherentment amb la seva proposta d'estructura argumental per a les oracions estatives d'ordre OVS amb verbs AcExp (*A Rosa le asusta la oscuridad*), Acedo-Matellán i Mateu (2015: 97 (22*e*)) indiquen que l'oració *Juan asusta* és una «construcció inergativa estativa sin experimentante».

És probable que una oració com *En Joan atabala* sigui ambigua entre dues interpretacions. L'una indicaria una propietat d'*en Joan* compatible amb una estructura predicacional estativa inacusativa com la de (550), amb el significat 'en Joan és atabalador'; l'altra indicaria l'activitat d'un agent (*en Joan*) compatible amb una estructura inergativa no estativa similar a *En Joan està atabalant*, amb el significat 'en Joan {fa / està fent} atabalament'. Per a la interpretació de les oracions progressives de gerundi amb verbs AcExp sense experimentador com *atabalar*, vegeu també la nota 659 de §6.3.4.

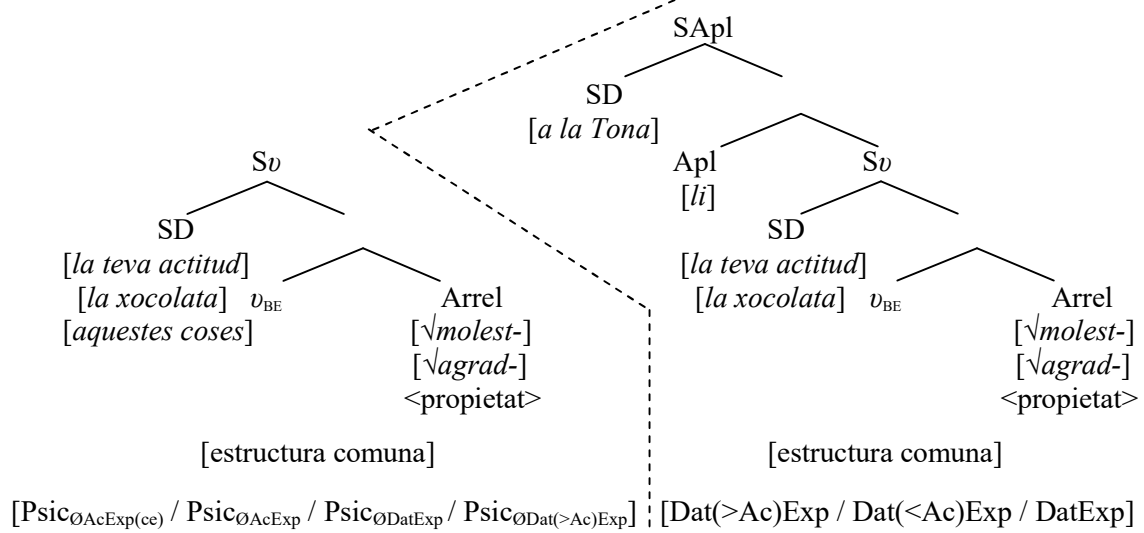
⁶¹² Per a la pertinència de la sigla $\text{Psic}_{\emptyset\text{AcExp}}$ en lloc de $\text{Psic}_{\emptyset\text{Dat(<Ac)Exp}}$ per a l'ús absolut dels predicats Dat(<Ac)Exp, vegeu la nota 515 de §5.4.

⁶¹³ Sobre les estructures *predicational statives* de Cuervo (2003), vegeu la nota 527 de §6; en l'estructura de (550) hi ha «a root that expresses a property» (Cuervo 2003: §1.3.3.2). La GIEC (§21.2.2*c*) indica que en l'ús absolut els verbs amb valor instrumental com *tallar*, *obrir*, *tancar*, *tapar*, etc. «expressen una propietat del subjecte més que no pas una acció concreta» (*Aquelles tisoires no tallaven; Aquesta clau ni obre ni tanca (bé)*); com els AcExp, aquests predicats són causatius de canvi d'estat en l'ús transitiu, i en l'ús absolut poden expressar una propietat del subjecte (*alternança mitjana*).

§5.2 i §5.3 en l'estudi particular de determinats verbs. La proposta d'una estructura diferenciada feta per Acedo-Matellán i Mateu (2015) obre un debat interessant que continua obert a la recerca, al qual es podran afegir nous arguments que no he aconseguit tenir en compte en aquest treball. Seguint la caracterització estructural que Cuervo (2003: §4.1.1 (6)) proposa per als verbs DatExp, i que coincideix amb la de les construccions estatives OVS dels verbs AcExp (cf. Cuervo 2010a), recullo a (551)b l'estructura comuna de les dues oracions de (549). Just al costat, a (551)a, hi ha l'estructura de les oracions inacusatives en l'ús absolut dels verbs psicològics, cosa que permet veure la relació estructural entre (551)a i (551)b. Com defenso a l'apartat §6 amb l'estructura de (479)b —cf. els exemples (476)-(478)—, l'estructura de (551)a és comuna per a totes les accepcions $\text{Psic}_{\emptyset\text{AcExp(ce)}}$, $\text{Psic}_{\emptyset\text{AcExp}}$, $\text{Psic}_{\emptyset\text{DatExp}}$ i $\text{Psic}_{\emptyset\text{Dat(>Ac)Exp}}$, i parcialment per a les accepcions Dat(>Ac)Exp , Dat(<Ac)Exp i DatExp : en afegir-hi un datiu amb un aplicatiu alt, aquestes tres últimes accepcions prenen l'estructura de (551)b.⁶¹⁴ En concret, l'oració de (549)a seria una accepció Dat(>Ac)Exp , i sense experimentador podria ser $\text{Psic}_{\emptyset\text{AcExp(ce)}}$, $\text{Psic}_{\emptyset\text{Dat(>Ac)Exp}}$ o $\text{Psic}_{\emptyset\text{DatExp}}$ segons el SVb de l'arrel $\sqrt{\text{molest-}}$ (cf. §5.3.2); en canvi, l'oració de (549)b és una accepció DatExp , que pren la forma de $\text{Psic}_{\emptyset\text{DatExp}}$ quan es presenta sense l'experimentador.

(551) Estructura inacusativa estativa, comuna a molts tipus d'accepcions verbals

- a. La teva actitud molesta; Aquestes coses molesten.
 La xocolata agrada; Aquestes coses agraden.
- b. A la Tona li molesta la teva actitud.
 A la Tona li agrada la xocolata.

⁶¹⁴ Per a una explicació sobre els nuclis aplicatius, vegeu §6.3.1.

Cal tenir en compte que l'estructura inacusativa dels predicats DatExp també ha estat objecte de discussió en els debats lingüístics, amb posicionaments a favor i en contra del seu caràcter inacusatiu (cf. §2.2.4.2). A l'apartat §6.3, dedicat als verbs DatExp, reprene aquesta qüestió, a més dels aspectes més amplis relacionats amb la inacusativitat, que tracto a l'apartat §6.7.

Un aspecte difícil d'explicar és per què una oració estativa amb un verb AcExp i canvi d'ordre oracional (OVS) no exigeix necessàriament construir-se canviant el cas formal de l'experimentador al datiu i pot fer-ho mantenint l'experimentador amb un acusatiu formal, com observa Ginebra (2003: 29-30) amb uns quants verbs concrets. Pot semblar l'argument definitiu per rebutjar l'estructura inacusativa d'oracions com la de (549)a (*A la Tona li molesta la teva actitud*), ja que en realitat seria una estructura inacusativa incompatible amb un argument acusatiu (*A la Tona la molesta la teva actitud*). Però quedaria per explicar com és l'estructura d'aquesta oració construïda amb un acusatiu amb característiques de subjecte (cf. §4.2), com la d'altres exemples aportats per Ginebra (2003: 29-30), repetits a (552).

- (552) a. A la Marta l'acolloneix estar-se tota la nit a casa sola.
b. A la Lluïsa l'afalaga saber que tothom la busca quan té problemes.
c. A la Rosa l'amarga passar l'estiu amb els cosins.
d. Al seu germà l'atabala la nova responsabilitat i fa dies que no dorm gaire.
e. A la Raquel l'emociona seure hores i hores contemplant el paisatge.
f. Al Julià el commou recordar tots aquells esdeveniments.
g. Al David l'alegra anar pel món sabent que tothom el considera un triomfador.
h. A la Mireia l'aixafa el record d'aquell fracàs.
i. A la Montse la bloqueja aquesta nova situació.
j. Al Gabriel l'enfonsa la idea d'haver d'anar a l'hospital a operar-se.
k. Al Xavier el destrossa aquesta tensió contínua.

[Ginebra 2003: 29-30]

Les oracions de (552) no són casos idèntics als reflectits en l'estructura de (509)a de §6.2.2 per als verbs AcExp en construccions causatives de canvi d'estat, però amb una dislocació del sintagma acusatiu (representat per l'experimentador) a l'esquerra. Com s'ha comprovat a l'apartat §4.2, aquest sintagma experimentador de les oracions de (552) té característiques de subjecte i no es tracta d'una dislocació. Es poden fer les mateixes proves de (540) de l'apartat anterior —resseguint les que s'han vist a l'apartat

§4.2— per demostrar que és un «acusatiu» que c-comanda el nominatiu (553)*a*,⁶¹⁵ que té característiques de subjecte i que no és un element dislocat (553)*b-h*.

- (553) a. A la Tona_i l'acolloneix aquesta caricatura de si mateixa_i. / A la Tona_i l'amarga aquesta caricatura de si mateixa_i. [el subjecte pot contenir una anàfora que té l'antecedent en el datiu]
- b. Només a una persona l'acolloneix la pluja. / Només a una persona l'amarga el teu caràcter. [modificació per *només*]
- c. A ningú l'acolloneix la pluja. / A ningú l'amarga el teu caràcter. [*ningú* datiu a l'esquerra]
- d. La pluja que a la Tona l'acolloneix és aquesta. / El caràcter que a la Tona l'amarga és el teu. [extracció-QU a través d'un datiu no dislocat]
- e. A la Tona_(*) l'acolloneix la pluja. / A la Tona_(*) l'amarga el teu caràcter. [sense coma després del datiu]
- f. Tots estan preocupats perquè a la Tona l'acolloneix la pluja. / Tots estan preocupats perquè a la Tona l'amarga el teu caràcter. [facilitat per anteposar el datiu «in adverbial clauses»]
- g. L'acolloneix sentir la pluja. / L'amarga comprovar el teu caràcter. [datiu controlador del subjecte d'una oració completiva d'infinitiu]
- h. A la Tona l'acolloneix que vingui pluja. / A la Tona l'amarga que no dominis el teu caràcter. [el datiu i el subjecte d'una oració completiva de subjuntiu no són coreferents]

Si s'afirma que les oracions de (552) tenen l'estructura argumental de (551)*b*, implicaria acceptar que un aplicatiu és capaç d'introduir un argument acusatiu a l'oració, cosa que contradiu la funció característica dels aplicatius en una llengua com el català.⁶¹⁶ Si, en canvi, s'afirma que segons el cas de l'experimentador (datiu o acusatiu) l'estructura canvia, caldria afirmar que amb datiu tindríem una oració de tipus inacusatiu amb OI com la de (551)*b* i que amb acusatiu tindríem una oració transitiva amb OD, però les característiques d'aquest OD com un subjecte contradiria aquesta estructura. Per evitar aquests entrebancs, es pot explorar una tercera possibilitat: no hi hauria cap canvi estructural segons el cas de l'objecte oracional i l'experimentador seria sempre un OI (un datiu) introduït per un aplicatiu alt. L'alternant amb acusatiu formal seria un exemple de marcatge diferencial d'OI o MDOI, amb què l'OI queda marcat com si fos

⁶¹⁵ Per al valor relatiu d'aquesta prova, cf. la nota 605. Però, com s'esdevé també a (540)*a*, l'ordre neutre dels elements oracionals a (553)*a* suggereix la preeminència sintàctica del sintagma experimentador sobre el sintagma amb cas nominatiu.

⁶¹⁶ La funció d'un aplicatiu en una llengua com l'espanyol o el català és introduir un element amb cas datiu inherent a l'oració relacionant-lo amb un altre element (aplicatiu baix), o relacionant-lo amb un nucli eventiu (aplicatiu alt i aplicatiu mitjà) (cf. Cuervo 2003 per a l'espanyol).

un OD (cf. Bilous 2011; Pineda 2016: 349).⁶¹⁷ Bilous (2011) ho aplica a uns quants verbs del francès i ucraïnès amb el significat de ‘telefonar’, ‘respondre’, ‘ajudar’, ‘servir’, ‘aplaudir’, etc. Com s’ha vist a l’apartat §3.2.4, Pineda (2016) ho aplica als verbs de transferència catalans (*telefonar, escriure, respondre, ajudar, robar*, etc.), que presenten alternança acusatiu/datiu: serien verbs que participen en CDO amb un aplicatiu baix, amb un argument de persona datiu —encara que pugui presentar-se com un acusatiu formal en la posició d’especificador de l’aplicatiu baix, semànticament és una meta— i un nom que s’incorpora al verb en la posició de complement.

Proposo aplicar el concepte de MDOI als verbs AcExp catalans que presenten alternança acusatiu/datiu en oracions d’ordre OVS i que solen denotar una semàntica estativa. En aquest cas, no es tractaria d’una CDO amb un aplicatiu baix, sinó d’una construcció inacusativa amb un aplicatiu alt. Afavoreix aquest plantejament el fet que, tant si té forma d’acusatiu com de datiu, l’objecte oracional no es concep com un pacient o com un tema, sinó com un participant experimentador de tot l’event expressat pel verb: *A la Tona l’atabala el teu caràcter, A la Tona li molesta la teva actitud*. Aquesta és la interpretació semàntica d’un datiu introduït per un aplicatiu alt en una oració estativa, no pas la d’un acusatiu.⁶¹⁸ Tampoc es concep com una meta (o destinatari), una font o un posseïdor d’un altre participant de l’oració, interpretació semàntica que correspondria a un datiu introduït per un aplicatiu baix.⁶¹⁹

Per tant, es pot defensar l’explicació estructural inacusativa amb «acusatiu» de les oracions de (552) —com les de (551)*b* amb datiu— perquè es tracta en realitat d’un datiu que pren forma aparent d’acusatiu per un fenomen de MDOI: és un datiu «vestit» d’OD en una oració inacusativa, no pas una estructura inacusativa impossible amb un acusatiu. Aquesta explicació estructural dóna raó de les proves aportades als apartats §4.3.4 i §4.3.7, que mostren que en les oracions estatives d’ordre OVS dels verbs AcExp l’experimentador és sempre un datiu, bé de forma transparent (accepcions Dat(>Ac)Exp) o bé amb aparença d’acusatiu (accepcions Dat(<Ac)Exp), caracterització

⁶¹⁷ Com s’indica a la nota 237 de §3.2.4, és un fenomen invers del *Marcatge diferencial d’objecte* (MDO).

⁶¹⁸ Un acusatiu pot representar un experimentador que sigui un pacient, com s’esdevé a les oracions esdevenimentals de canvi d’estat amb verbs AcExp, una caracterització semàntica diferent de la que ara analitzo.

⁶¹⁹ Per a més informació sobre la interpretació semàntica de les diferents configuracions amb nuclis aplicatius, vegeu la taula 3 i la taula 4 de §1.2.

que he seguit també en l'estudi de verbs concrets als apartats §5.2 i §5.3. A més, el recurs al MDOI dona raó de la tendència o l'evolució del català a construir aquestes oracions amb datiu, perquè es tractaria realment d'un datiu: seria un mecanisme intern de la llengua que explicaria el canvi en curs.

Com que això afectaria tot el paradigma dels verbs AcExp, la tendència d'uns verbs AcExp a fer el canvi més fàcilment que d'altres s'explicaria per les característiques lèxiques de l'arrel verbal. Hi ha verbs més difícils de conceptualitzar com a estatus que d'altres: es resistirien més al canvi i seguirien el model del verb *neguitejar* (cf. §5.3.1). En els exemples de Ginebra de (552) hi ha els verbs *acollonir*, *afalagar*, *amargar*, *atabalar*, *emocionar*, *commoure*, *alegrar*, *aixafar*, *bloquejar*, *enfonsar* i *destrossar*, que es conceben clarament com a verbs causatius de canvi d'estat i el MDOI permetria, en consonància amb aquesta conceptualització, continuar construint-los amb un acusatiu formal en oracions que presenten un ordre OVS i doblament de clític com a mecanisme d'estativització de la construcció (554)a. És un fet encara més evident si considerem que els últims quatre verbs dels exemples de (552) —*aixafar*, *bloquejar*, *enfonsar* i *destrossar*— són predicats causatius d'un canvi d'estat *físic* i la conceptualització de verbs causatius es mantindria en la ment dels parlants, encara que prenguin un significat *psicològic* en oracions estatives per expansió metafòrica del significat.

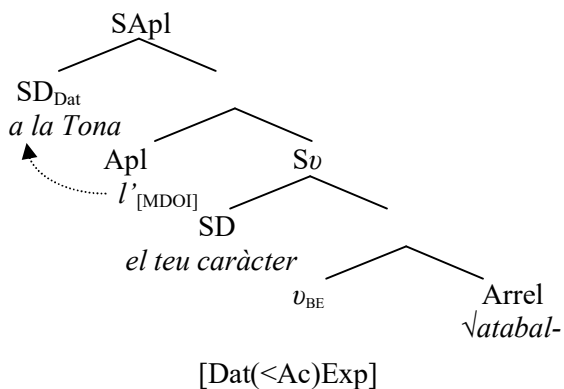
Altres verbs com *molestar*, *preocupar* i *sorprendre* permeten més fàcilment una conceptualització estativa a través d'un canvi de SVb (cf. §5.3.2, §5.3.3 i §5.3.4, respectivament): en consonància amb aquesta conceptualització, el MDOI no hi seria necessari (554)b. La influència de l'espanyol per les formes de datiu —idioma en què el fenomen està força consolidat— vindria per l'acceleració del canvi, o per influir en algun verb concret que presenti la mateixa arrel en tots dos idiomes (cf. Ginebra 2003: 15), tot i ser verbs difícilment concebibles com a estatus: per exemple, el verb *horroritzar*.⁶²⁰ I en general, com s'ha assenyalat a l'apartat §5.3.1 i es mostra en parlants més influïts per l'espanyol (cf. Ramos 2004a: 132-133),⁶²¹ la influència d'aquest idioma incidiria en les oracions estatives OVS del tipus de verbs com *neguitejar* (accepcions Dat(<Ac)Exp), que en català es construeixen de manera

⁶²⁰ Cf. la taula 7 de §3.1.2 i la nota 264 de §4.2

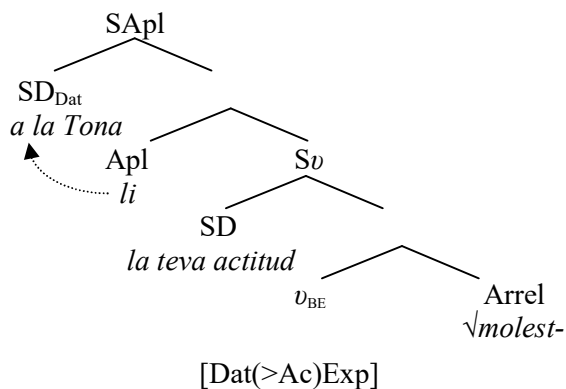
⁶²¹ Cf. cf. la taula 7 de §3.1.2, i les notes 309 de §4.3.5 i 485 de §5.3.2.

característica amb la forma superficial d'acusatiu, mentre l'evolució interna de la llengua no creï nous SVb possibles d'aquests predicats.

(554) a. A la Tona l'atabala el teu caràcter.

b. A la Tona li molesta la teva actitud.

Pineda (2016) assenyala una diferència entre el MDO clàssic i el MDOI que ella proposa per als verbs catalans de transferència amb alternança acusatiu/datiu.

El MDOI va força més enllà que el MDO. [...] el MDOI provoca molt sovint una *autèntica* acusativització, fins al punt que els complements originàriament datius, ara marcats amb acusatiu, passen a comportar-se com un OD: entre les propietats que adquireixen hi ha, per exemple, la passivització (Pineda 2016: 349, nota 46).

Al MDOI que proposo per als verbs AcExp catalans amb alternança acusatiu/datiu no es produiria aquest fenomen, sinó tot just el contrari. Altrament dit, així com l'evolució dels verbs de transferència catalans és cap a l'ús transitiu, l'evolució dels verbs AcExp catalans en oracions estatives d'ordre OVS és cap a l'ús intransitiu. Una raó d'economia lingüística pot justificar la direcció de tots dos processos: en el cas dels verbs de transferència amb alternança, l'evolució cap a l'ús transitiu amb un MDOI altera d'alguna manera l'estructura subjacent amb un aplicatiu baix introductor d'un datiu i la llengua tendiria a estabilitzar aquesta excepció cap a un canvi estructural que acusativitzés la construcció; en el cas dels verbs AcExp amb alternança, seria el MDOI el que evitaria mostrar l'estructura subjacent amb un datiu introduït per un aplicatiu alt, i l'evolució cap a l'ús intransitiu sense un MDOI indicaria un mecanisme intern de la llengua per evitar aquesta excepció o per estalviar mecanismes sintàctics.

Hi ha també raons semàntiques i estructurals que expliquen l'evolució divergent de les oracions agentives amb verbs de transferència i de les oracions estatives OVS amb verbs psicològics. Amb els verbs de transferència, tot i que subjacentment el

complement de persona és una meta (cf. Pineda 2016: 349) i no es pot concebre com un pacient, els parlants poden acabar concepent el complement de persona com un tema; sintàcticament, el canvi d'un aplicatiu baix per un autèntic acusatiu de persona estalviaria haver d'explicar el verb com una forma sintètica de [verb lleuger + nom]. En canvi, amb els verbs AcExp en oracions estatives d'ordre OVS, els parlants no poden deixar de concebre el complement de persona com un experimentador de tot l'event; a més, en una hipotètica evolució estructural transitiva caldria explicar com és possible substituir un aplicatiu alt per un autèntic acusatiu que quedaria com un argument extern amb característiques de subjecte.

Les propostes estructurals que presento per als predicats catalans AcExp i AcExp(ce) (cf. §6.2.2), d'una banda, i per als Dat(<Ac)Exp i Dat(>Ac)Exp en aquest apartat, de l'altra, intenten ser una explicació del que diversos lingüistes han descrit com a comportaments diferents dels verbs ObjExp (cf. Belletti i Rizzi 1988, Grimshaw 1990, Pesetsky 1995, Bouchard 1995, Pylkkänen 1997, Arad 1998a, Pylkkänen 2000, Rothmayr 2009, Landau 2010), a partir de les dades del català. També volen donar resposta al debat present actualment dins l'àmbit lingüístic català sobre el règim d'aquests predicats (cf. §3.1 i §3.2).

6.2.5. *La construcció transitiva causativa estativa amb verbs AcExp*

A diferència d'Arad (1999), Acedo-Matellán i Mateu (2015) afirmen que les oracions estatives angleses amb verbs AcExp (555)a no tenen la mateixa estructura que les oracions estatives espanyoles amb verbs AcExp que es construeixen amb datiu i ordre OVS (555)b, encara que tots tres autors indiquen que (555)a és una oració causativa estativa.⁶²² Acedo-Matellán i Mateu defensen que oracions com la de (555)a tenen una estructura paral·lela a la d'oracions estatives de l'espanyol amb verbs AcExp en què no hi ha ni canvi de règim de l'objecte ni canvi d'ordre oracional (555)c. Defineixen l'estructura de les oracions de (555)a i (555)c com a *transitiva causativa estativa*, tenint en compte el seu significat estructural. Tot i que admeten que a (555)b es pugui interpretar conceptualment *la conducta de Ana* com un estímul, no la consideren una

⁶²² Pel que fa a la causació estativa, vegeu també §1.1.

oració causativa, sinó *inergativa no causativa estativa*: cf. §6.2.4.1. És un concepte de causativitat lligat a un argument jeràrquicament prominent que és una causa externa *estructural* —no pas solament un estímul *conceptual*— que causa o provoca un estat, o bé perquè aquest estat canvia (dinamicitat) o bé perquè es manté (estativitat). Una oració com *Aquella sensación de vergüenza la ha atormentado (durante mucho tiempo)* es podria parafrasejar com *Aquella sensación causa que Laura {tenga / esté con} tormento* (cf. Acedo-Matellán i Mateu 2015: 88).

- (555) a. {Anna/Anna's behavior} frightens Laura.
 b. A Laura le asusta la conducta de Ana.
 c. Aquella sensación de vergüenza la ha atormentado durante mucho tiempo.

Segons els postulats neoconstruccionistes de l'estructura argumental, una mateixa arrel com $\sqrt{\text{molest-}}$ es pot inserir en estructures diferents. Acedo-Matellán i Mateu (2015: 82) diferencien tres estructures amb el verb *molestar* (556), i amb l'exemple de (556)c afirmen que alguns verbs AcExp «admiten una lectura psicològica estativa también cuando se construyen con objeto acusativo».

- (556) a. La molestaste deliberadamente. [esdevenimental amb experimentador acusatiu]
 b. A Rosa le molesta tu actitud. [estativa amb experimentador datiu]
 c. Tu actitud la ha molestado desde siempre. [estativa amb experimentador acusatiu]

Si en català una oració com *La teva actitud l'ha molestat des de {sempre / fa molt de temps}* és una oració transitiva que es construeix amb acusatiu, es tracta d'un veritable contraexemple de les CROE —cf. (319) de §5.2.2—, especialment del postulat que el règim acusatiu dels verbs psicològics amb objecte experimentador indica que l'oració expressa l'estat final d'un canvi provocat per un agent. A continuació mostraré diverses dades que permeten deixar oberta la qüestió del règim de l'argument objecte experimentador en aquest tipus d'oracions, ja que no falten tampoc arguments per defensar que és un datiu.

Es podria objectar que a l'oració en català corresponent a (556)c l'aspecte perfectiu del passat perfet (*l'ha molestat*) estativitza la construcció (cf. Rothmayr 2009: 35-36). De fet, una oració similar pot ser dubtosa segons en quins temps imperfectius es construeixi: sembla dubtosa en pretèrit imperfect (*557)a*, si més no si volem continuar considerant que es tracta d'una construcció estativa; en canvi, sembla més acceptable en

present (557)*b*. També es podria objectar que la construcció amb concordança de participi hi queda forçada (558).

(557) a. ?La teva actitud la molestava des de fa/feia molt de temps.

b. La teva actitud la molesta des de fa molt de temps.

(558) ?La teva actitud l'ha molestada des de fa molt de temps, a la Laura.

En canvi, almenys per a alguns parlants, la mateixa oració tant amb aspecte perfectiu (559)*a* com imperfectiu —en imperfet (559)*b* o en present (559)*c*— pot sonar natural amb datiu. Si més no, pot haver-hi vacil·lació entre tots dos règim segons els parlants, com també s'esdevé en les oracions estatives i ordre OVS dels verbs AcExp (cf. les oracions amb predicats Dat(>|<)Exp⁶²³ dels apartats §5.4 i §6.2.4.2).

(559) a. La teva actitud li ha molestat des de fa molt de temps.

b. La teva actitud li molestava des de fa/feia molt de temps.

c. La teva actitud li molesta des de fa molt de temps.

En una cerca d'oracions similars amb els verbs catalans *molestar* (560) i *preocupar* (561) he trobat que són oracions que sovint es construeixen amb datiu (560)-(561)*a-d*. Entre les que he trobat amb acusatiu (561)*e-g*, n'hi ha una corresponent a una publicació de l'IEC (561)*e*, més controlada des del punt de vista normatiu.

(560) a. En una entrevista concedida avui a l'«Irish Times» el jugador es va queixar de tot el que li ha molestat des de la seva arribada a la concentració a Saipan, on Éire està preparant la cita.

[VilaWeb, 23 de maig del 2002]

b. Tampoc cal enganyar-se: el Grup ha molestat des de sempre a molts estaments eclesiàstics [...] i a determinades persones de la ciutat.⁶²⁴

c. El que molesta i ha molestat, des de les profunditats de la història, al tipus de gent que avui representa aquesta conferència és que [...]⁶²⁵

d. Aquest terme al Partit Popular sempre li ha molestat, molt més que [...].⁶²⁶

e. Aquest nom estatutari (ara i abans) sempre li ha molestat a aquella gent que se sent en minusvàlua social i ideològica.⁶²⁷

⁶²³ Oracions amb un datiu transparent (Dat(>Ac)Exp) o amb un acusatiu superficial (Dat(<Ac)Exp).

⁶²⁴ <<http://www.totsancugat.cat/opinio/hem-perdut-un-tresor-17996102.html>> (consulta: novembre del 2015)

⁶²⁵ <<https://lafrontissa.wordpress.com/2013/05/>> (consulta: novembre del 2015)

⁶²⁶ <<http://buscantraons.blogspot.pt/2012/01/eufemismes.html>> (consulta: novembre del 2015)

- (561) a. [...] adquirint el paper del seu propi narrador d'una realitat que sempre li ha preocupat, des de la seua tendra infantesa. [El Punt Avui, 20 d'abril del 2015]
- b. Akhila intenta trobar resposta al que li ha preocupat des de sempre.⁶²⁸
- c. [...] de manera que el seu estudi ha preocupat des de fa temps a científics i naturalistes.⁶²⁹
- d. Teresa Juvé acaba l'entrevista amb una defensa de la llengua catalana, tema que sempre li ha preocupat en escriure les seves obres de ficció. [Cabré i Barbal 2004: 17]
- e. [...] que Mengoli en començar el Circolo (Bolonya, 1672) anomeni aquest problema com un dels que l'han preocupat des de jove. [Massa 1997: 572]
- f. [...] aquest problema ha preocupat des de sempre la crítica pindàrica. [Píndar 1944: 127]
- g. Genovés, després de la normalització democràtica, continua reflexionant sobre els grans temes que l'han preocupat des de la dècada dels 50.⁶³⁰

Són dades que poden fer dubtar de la caracterització acusativa d'aquestes oracions, les quals podrien no ser diferents substancialment de les de predicats Dat(>|<)Exp —o oracions inacusatives estatives d'ordre OVS dels verbs AcExp—, però amb un ordre oracional SVO i sense duplicació de clític. Si ara fem les proves utilitzades a (241)-(246) de §4.3.4 per a les oracions de predicats Dat(>|<)Exp —amb un *a qui* experimentador en oracions de relatiu i oracions interrogatives, o amb un sintagma ple experimentador a l'inici o al final de l'oració—, mostren el mateix resultat: la natura de datiu de l'argument experimentador (562)-(567).

(562) Oració de relatiu adjectiva especificativa

- a. És una persona {a qui / *que} la teva actitud (l') ha molestat des de fa molt de temps.
- b. És una persona {a qui / *que} (l') ha molestat la teva actitud des de fa molt de temps.

(563) Oració de relatiu adjectiva explicativa

- a. La Maria, {a qui / *que} la teva actitud (l') ha molestat des de fa molt de temps, vindrà demà
- b. La Maria, {a qui / *que} (l') ha molestat la teva actitud des de fa molt de temps, vindrà demà.

(564) Oració de relatiu substantiva

{A qui / *Qui} (l') ha molestat la teva actitud des de fa molt de temps és {a / *Ø} l'Arnau.

⁶²⁷ <<http://www.elpuntavui.cat/article/2-societat/5-societat/68299-lavinguda-del-pais-valencia-de-torrent-canviara-de-nom-malgrat-el-resultat-de-lenquesta.html?tmpl=component&print=1&page=>> (consulta: novembre del 2015)

⁶²⁸ <http://bibliotecapalamostertulia.blogspot.pt/2015_03_01_archive.html> (consulta: novembre del 2015)

⁶²⁹ <http://www.researchgate.net/publication/265356625_OBSERVACIONS_D'AUS_MARINES_DES_DE_PUNTS> (consulta: novembre del 2015)

⁶³⁰ <http://www.elche.es/micrositios/museos/info/1621/coleccion-permanente-mace/?set_language=va> (consulta: novembre del 2015)

(565) Oració interrogativa directa

{A qui / *Qui} (l') ha molestat la teva actitud des de fa molt de temps?

(566) Oració interrogativa indirecta

Voldria saber {a qui / *qui} (l') ha molestat la teva actitud des de fa molt de temps.

(567) Oració simple amb un sintagma ple experimentador a l'inici o al final de l'oració

- a. {A / *Ø} la Maria la teva actitud l'ha molestat des de fa molt de temps. / La teva actitud l'ha molestat des de fa molt de temps, {a / *Ø} la Maria.
- b. {A / *Ø} la Maria l'ha molestat la teva actitud des de fa molt de temps. / L'ha molestat la teva actitud des de fa molt de temps, {a / *Ø} la Maria.

Si aquestes dades són encertades, caldrà concloure que l'estructura argumental d'aquestes oracions s'aproxima més a la de les oracions inacusatives estatives amb predicats Dat(>|<)Exp descrita a (554) de §6.2.4.2, amb un experimentador datiu, tot i la possible aparença superficial d'acusatiu. En aquest cas, el manteniment de l'experiència psicològica no seria provocat per una *causa* argument extern, una causa *estructural*, sinó per un *estímul* de l'experiència psicològica, una causa *conceptual*, segons la terminologia d'Acedo-Matellán i Mateu (2015). Entre altres aspectes, però, caldria explicar com pot incidir l'ordre oracional OVS i SVO en l'estructura, amb duplicació de clític i sense respectivament. Deixo el tema obert a un estudi més aprofundit.

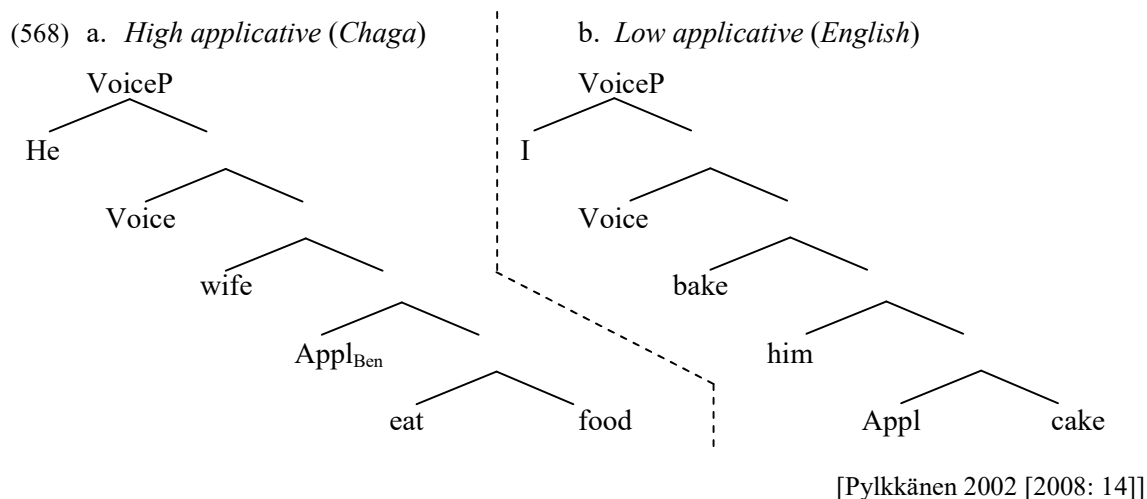
6.3. Verbs DatExp: DatExp(+pers) i DatExp(-pers)

Abans d'estudiar l'estructura argumental dels verbs DatExp (cf. §2.2.4), a §6.3.1 faig una explicació prèvia dels nuclis aplicatius de Cuervo —ja introduïts a l'apartat §1.2— i de l'estructura argumental de les diferents oracions inacusatives que Cuervo (2003, 2010b) utilitza.

6.3.1. Nuclis aplicatius i estructures inacusatives de Cuervo (2003, 2010b)

Pylkkänen (2002) utilitza la possibilitat de les llengües bantus d'afegir un objecte indirecte a l'estructura argumental mitjançant *arguments aplicatius* i en fa un estudi d'àmbit interlingüístic. «There are two types of applicative heads: *high applicatives*, which denote a relation between an event and an individual, and *low applicatives*, which denote a relation between two individuals. High applicatives attach above the verb and

low applicatives below» (Pylkkänen 2002 [2008: 13-14]). En tots dos casos l'argument aplicatiu c-comanda l'objecte directe de les oracions de (568), però el significat de les dues construccions és diferent. L'aplicatiu alt és un nucli que introdueix un argument extern: «It simply adds another participant to the event described by the verb» (Pylkkänen 2002 [2008: 14]). Els aplicatius baixos, en canvi, no mantenen una relació semàntica amb el verb: «They only bear a transfer-of-possession relation to the direct object» (Pylkkänen 2002 [2008: 14]).

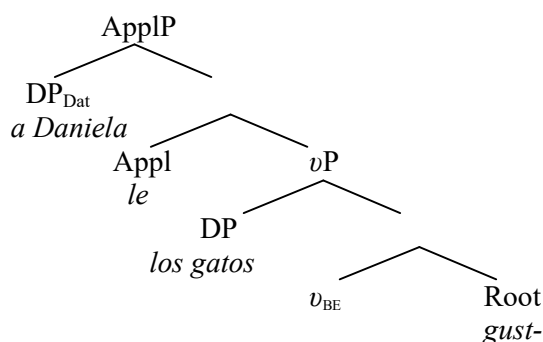

Hi ha llengües com l'espanyol o el català que també permeten que l'aplicatiu baix denoti el posseïdor (o la localització) de l'objecte directe, una construcció estativa sense cap transferència de possessió (Cuervo 2003: §2.2.2; §2.2.4.1): a més de les dues direccions possibles de transferència de la possessió —com un destinatari o com una font (LowAppl-TO i LowAppl-FROM, respectivament)—, hi ha un tercer nucli aplicatiu baix possible, que és estatiu (LowAppl-AT). A més dels aplicatius alts i baixos, Cuervo (2003: §1.4) també descriu els aplicatius mitjans (*affected applicatives*), que estructuralment funcionen com un complement d'un subesdeveniment dinàmic ($v_{DO}P$ o $v_{GO}P$) i que prenen com a complement el nucli d'un subesdeveniment estàtic ($v_{BE}P$).

Cuervo (2003: §4) indica que hi ha tres subtipus d'aplicatius alts, segons la mena d'*event predicate (type of vP)* amb què es relacionen: un d'estatiu (v_{BE} : *gustar*, *parecer*), un de dinàmic no agentiu (v_{GO} : *sucedir*, *ocurrir*) i un de dinàmic agentiu (v_{DO} : *caminar*, *bailar*). Les construccions amb datius introduïts per aplicatius alts indiquen que «the event is oriented to the dative» (Cuervo 2003: §4).

Caracteritza el datiu de les construccions amb els verbs DatExp com a *datives with stative unaccusative predicates* (amb un nucli funcional eventiu $v_{BE}P$), juntament amb el datiu d'oracions amb verbs existencials (*faltar*). L'experimentador datiu dels verbs DatExp queda legitimat per un nucli aplicatiu alt que pren un vP estatiu (o vP_{BE}) de complement en una estructura predicacional (569)a; en canvi, el datiu d'un verb existencial —que s'interpreta com un datiu locatiu o un posseïdor estatiu— és l'especificador d'un nucli aplicatiu baix (LowAppl-AT), aplicatiu que alhora és el complement d'un predicat existencial (569)b. Amb les dues estructures de (569) es pot comprovar la diferència entre les oracions *predicacionals* i les *existencials* (cf. Cuervo 2003: §1.3.3 (24)-(25)) —totes dues inacusatives estatives d'estructura simple— quan s'hi afegeix un datiu:⁶³¹ les primeres ho fan amb un aplicatiu alt i les segones amb un aplicatiu baix. En aquest treball anomeno les primeres com a oracions amb verbs *DatExp* i les segones com a oracions amb verbs *pseudoimpersonals* o *DatImp*.

(569) a. *Psychological predicates (and non-psychological stative predicates like servir)*
A Daniela le gustan los gatos

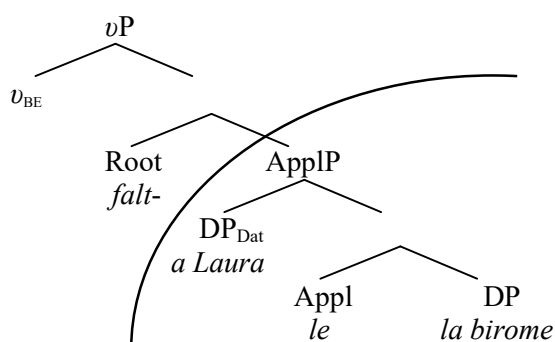

[Cuervo 2003: §4.1.1 (6)]

[Unaccusative structure 1: psychological predicates, cf. Cuervo 2010b: 29 (19)-(20)]

b. *Existentials*⁶³²

A Laura le falta la birome

[Cuervo 2003: §4.1.2 (24)a i (25)]

[Unaccusative structure 2: simple unaccusatives, cf. Cuervo 2010b: 29-30 (21)-(22)]

⁶³¹ Les estructures de Cuervo (2003) dels verbs predicacionals sense datiu està recollida a (550) de l'apartat §6.2.4.2, i repetida a (572)a; la dels existencials sense datiu a (573)b, i repetida a (589) de §6.3.3.1.

⁶³² Cuervo (2010b: 30 (21)-(22)) proposa la mateixa estructura inacusativa simple de (569)b, amb un aplicatiu baix, per als verbs *existencials* i per als *predicats de canvi* que incorporen un datiu, amb la diferència que en els existencials el nucli verbal és estatiu (Sv_{BE}), i en els predicats de canvi és dinàmic (Sv_{GO}). A (595)a-b de §6.3.3.2 es recullen totes dues estructures. Exemples de Cuervo: *Al libro le faltan las tapas* (existencial); *A Tomás le llegaron tres cartas* (predicat de canvi). L'estructura dels predicats de canvi sense datiu està recollida a (573)a, i repetida a (591) de §6.3.3.2.

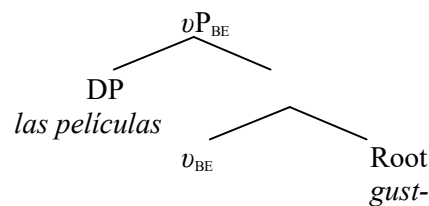
En espanyol l'argument datiu pot aparèixer com un subjecte experimentador dels verbs psicològics: ocupa la posició més elevada en l'estructura i presenta les característiques d'un subjecte: cf. (569)a. A §4.2 s'han recollit diverses proves que confirmen que el datiu és per damunt del nominatiu (el c-comanda), com que el datiu pot lligar una anàfora amb un possessiu situat dins el nominatiu, i no al revés (570).⁶³³

- (570) a. Al director le gustaron sus propias películas.
 b. *A su propio director le gustaron los actores.

[Cuervo 2003: §4.1.1 (7)]

En l'estructura que Cuervo proposa per als verbs DatExp, el SD nominatiu és l'objecte tema d'una oració inacusativa. En realitat, aquest objecte és el subjecte intern d'un predicat estatiu, com *gustar* (571). Aquesta posició estructural d'especificador explica per què ha de ser sempre un SD i no pot aparèixer com un SNe. Hi ha una relació de predicació entre el tema i el predicat: Cuervo assenyala que la noció de subjecte de predicació és diferent de la noció de subjecte com a argument extern. La majoria de verbs DatExp poden aparèixer sense l'experimentador per expressar una propietat del tema: són verbs predicacionals que formen una oració inacusativa, amb un subjecte intern nominatiu en posició d'especificador, de manera similar a l'argument nominatiu dels verbs incoatius.⁶³⁴

(571) [*Las películas gustan*]

[Cuervo 2003: §4.1.1.2 (11c)]

L'autora assumeix que els verbs es formen a la sintaxi a través de la combinació d'un nucli funcional *v* i una arrel (Hale i Keyser 1993; Marantz 1997). Com es recull més endavant, Cuervo (2003: §1.3; §4.1.1.2) considera que hi ha diferents tipus de predicats inacusatius, segons la posició estructural del subjecte formal argument intern i la natura dels nuclis eventius. El subjecte intern està col·locat com a especificador en els verbs

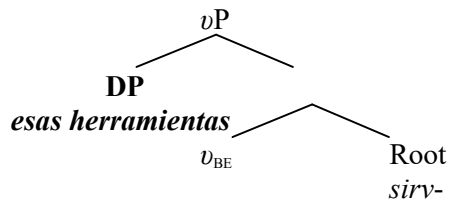
⁶³³ Per a la validesa d'aquesta prova, vegeu la nota 605 de §6.2.4.1.

⁶³⁴ Per a les estructures de Cuervo (2003) d'oracions amb verbs predicacionals no psicològics i amb verbs incoatius no psicològics, vegeu (572)a i (572)b, respectivament.

predicacionals com *servir* (572)a —entre els quals hi ha els DatExp sense experimentador— i en els verbs incoatius com *cerrarse* (572)b; en canvi, està col·locat com a complement de l'arrel per sota de *v* en els verbs de moviment i canvi com *llegar* o *suceder* (573)a i en els existencials com *faltar* (573)b (la negreta de (572)-(573) és meva).⁶³⁵

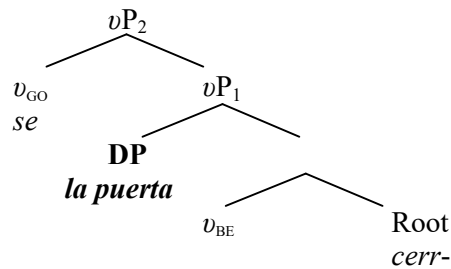
(572) Estructures inacusatives amb subjecte intern en posició d'especificador⁶³⁶

a. *Esas herramientas no sirven*

[Cuervo 2003: §1.3.3.2 (25)]

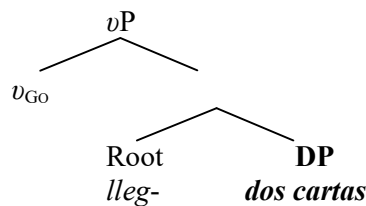
b. *Se cerró la puerta*

[Cuervo 2003: §1.3.5 (27)]

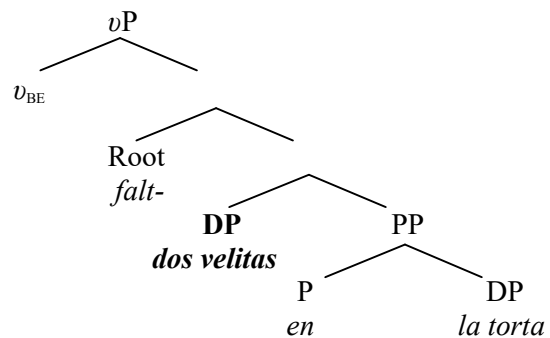
(573) Estructures inacusatives amb subjecte intern en posició de complement de l'arrel⁶³⁷

a. *Llegaron dos cartas*

[Cuervo 2003: §1.3.2 (23)]

b. *Faltan dos velitas (en la torta)*

[Cuervo 2003: §1.3.3.1 (24)]

⁶³⁵ Sobre la posició de «complement de l'arrel» del SD *dos velitas* —tot i la col·locació d'especificador— en l'estructura existencial estativa de (573)b, vegeu §6.3.3.1. Ja avanço que es tracta d'un argument que ocupa una posició d'especificador per sota de l'arrel, en estar col·locat a partir dels possibles complements de l'arrel. De fet, les dues estructures de (573) poden presentar un fenomen similar, en ser interpretable de forma dística el sintagma preposicional representat pel PP (SPrep) quan no és present a l'oració, i quedar el subjecte oracional en posició de complement de l'arrel —com a (573)a—: *Llegaron dos cartas*; *Faltan dos velitas*. En totes dues estructures, la presència transparent del PP (SPrep) deixarà el subjecte oracional en una posició d'especificador per sota de l'arrel —com a (573)b—: *Llegaron dos cartas a la oficina*; *Faltan dos velitas en la torta*. Cuervo (2003:§1.3.3.1) afirma que «Abstracting away from their stative character, the structure of existentials is similar to the structure of verbs of change».

⁶³⁶ Estructures repetides de (550) (cf. §6.2.4.2, predicacionals) i de (485) (cf. §6.1, incoatius o ergatius pronominals), respectivament.

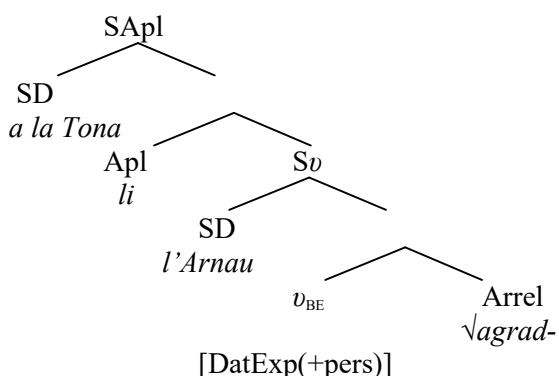
⁶³⁷ Estructures que es repetiran més endavant, a (591) de §6.3.3.2 (predicats de canvi) i a (589) de §6.3.3.1 (existencials), respectivament.

6.3.2. Estructura argumental dels verbs *DatExp*

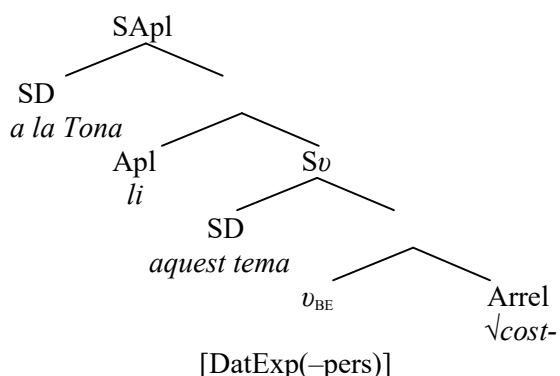
Segons Cuervo (2003: §4.1.1 (6)), els verbs *DatExp* presenten una estructura inacusativa amb un datiu introduït per un aplicatiu alt com a únic argument extern de la construcció —cf. (569)*a* de §6.3.1—, estructura amb què Cuervo explica el comportament de les oracions amb aquests verbs.

A (137) de §3.2.2 hi ha una distinció entre els verbs *DatExp*(+pers), que accepten un subjecte personal, i els verbs *DatExp*(-pers), que no l'accepten. Els verbs *DatExp* presenten un grup verbal poc homogeni i no aprofundiré en les diferències que mostren els predicats d'aquest grup. Dono per equiparable l'estructura que proposa Cuervo tant per als verbs catalans *DatExp*(+pers) (574)*a* com per als *DatExp*(-pers) (574)*b*: hi hauria característiques semàntiques de l'arrel verbal que codificarien el comportament específic de cada verb *DatExp*.

(574) a. A la Tona li agrada l'Arnau.

(574) b. A la Tona li costa aquest tema.

Un cop establerta l'estructura de (574), manllevada de Cuervo (2003: §4.1.1 (6)), passo a estudiar diferents aspectes relacionats amb els verbs *DatExp* tenint en compte aquesta estructura: la inacusativitat (§6.3.3), altres comportaments dels verbs *DatExp* (§6.3.4) i un mecanisme de semàntica psicològica amb datiu força productiu en català (§6.3.5).

6.3.3. Inacusativitat

Un dels aspectes discutits a la literatura científica és si la construcció oracional amb verbs *DatExp* és inacusativa o no. A l'apartat §2.2.4.2 s'han vist els arguments de Rigau (1990) en contra d'aquesta caracterització, perquè —com mostra als exemples de (59)

(cf. §2.2.4.2)— les oracions amb verbs DatExp no passen les proves habituals d'inacusativitat. L'observació de Rigau és pertinent, perquè obliga a refinar què entenem per una oració inacusativa. La majoria de proves de (59) només les passen les oracions amb verbs que Cuervo (2003) anomena predicats de canvi (*arribar, caure, créixer, néixer, venir...*) i, parcialment, les oracions amb verbs que anomena existencials (*caldre, convenir, faltar, quedar, sobrar...*). Tots aquests predicats admeten subjectes postverbals que siguin SNe (575)a, els quals poden pronominalitzar-se pel clític *en* (575)b; però només els primers admeten un subjecte de participi absolut (576)a, una construcció amb el participi passat del verb *acabar* (576)b o la nominalització del verb en un participi passat femení (576)c.

- (575) a. Avui arriben turistes a dojo; Falten diners per fer el que dius.
 b. Avui n'arriben a dojo, de turistes; En falten, de diners, per fer el que dius.
- (576) a. Arribats els turistes, el recepcionista va distribuir-los per les habitacions de l'hotel; *Faltats els diners, no es van poder fer les obres previstes.
 b. Els turistes acabats d'arribar van pujar a les habitacions; *Els diners acabats de faltar no van permetre fer les obres previstes.
 c. L'arribada dels turistes va posar nerviós el recepcionista de l'hotel; *La faltada de diners no va permetre fer les obres previstes.

En canvi, els verbs DatExp no passen cap d'aquestes proves —cf. els exemples de (59) a §2.2.4.2—, i les oracions dels verbs ergatius pronominals o incoatius (denominació de Cuervo) —que se solen considerar inacusatius— les passen aparentment amb certs matisos: hi són admissibles els subjectes postverbals SNe —substituïbles per *en*— si s'interpreten les oracions com a passives pronominals en lloc d'ergatives pronominals (577)a-b;⁶³⁸ admeten un subjecte de participi absolut, una construcció amb el participi passat del verb *acabar* i la nominalització del verb en un participi passat femení però, lògicament, amb formes no pronominals (577)c-e.⁶³⁹

- (577) a. ?/*Avui s'enfonsen vaixells; ?/*Demà es fondrà mantega. [acceptables com a passives pronominals: 'hom enfonsa vaixells'; 'hom fondrà mantega']

⁶³⁸ Per a més informació, vegeu els comentaris al voltant dels exemples de (488) a §6.1. Per als contextos que permeten els SNe en oracions de verbs ergatius pronominals, vegeu la nota 542 de §6.1.

⁶³⁹ Els verbs inacusatius que poden aparèixer en adjunts oracionals de participi són els que expressen un assoliment (cf. GIEC §21.4d): vegeu els exemples de (576)a i (577)c.

- b. ²/*Avui, se n'enfonsen, de vaixells; ²/*Demà se'n fondrà, de mantega. [acceptables com a passives pronominals: 'hom n'enfonsa, de vaixells'; 'hom en fondrà, de mantega']
- c. Enfonsats els vaixells, els mariners van haver de nedar dins l'aigua glaçada; Fosa la mantega, ningú en volia prendre.
- d. Els vaixells acabats d' {enfonsar / ²enfonsar-se} eren de l'exèrcit japonès; La mantega acabada de (fondre / ²fondre's) no valia per a res.
- e. L'enfonsada de vaixells va ser astoradora; La fonedissa de mantega va ser increïble.

És convenient, per tant, refinar el concepte d'inacusativitat per definir quins predicats poden formar part de construccions inacusatives i quins no. Si s'afirma que tant les oracions de predicats de moviment i canvi com les dels existencials, els ergatius pronominals i els DatExp són inacusatives, caldrà determinar quina és la característica comuna que permet classificar aquestes construccions com a inacusatives, i si s'hi poden afegir més tipus de predicats que les formen. Sense cenyir-me només als predicats DatExp, als apartats §6.3.3.1 i §6.3.3.2 introduiré aquest tema, que completaré més endavant als apartats §6.4.3 i §6.7.

6.3.3.1. SNe en algunes estructures de l'anglès amb una clàusula reduïda

El comportament de (575)a-b en els predicats de canvi i en els existencials és l'esperat per la posició estructural del SN subjecte, com a *complement de l'arrel*, posició en què són possibles els SNe: cf. les estructures de (573)a (predicats de canvi) i (573)b (existencials) a l'apartat §6.3.1. Però cal fer un aclariment: a l'estructura de (573)b el SN subjecte hi apareix com a *especificador* —posició també possible per als predicats de canvi: cf. la nota 635 de §6.3.1—, que teòricament exigiria un SD, i el fet que pugui ser un SNe sembla una contradicció (*Falten espelmes al pastís*). Donar raó d'aquest fet exigeix fer una pausa en l'exposició de la inacusativitat, que reprendré més endavant.

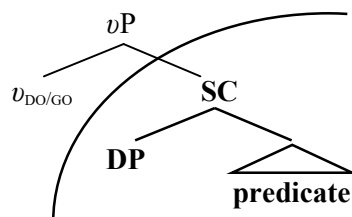
Per aprofundir en la restricció dels SNe en un argument en posició d'especificador, poden ser útils les estructures que Cuervo (2003: §3.3) proposa per a construccions complexes dels verbs causatius de canvi d'estat (*causatives*) i dels verbs ergatius pronominals (*inchoatives*).⁶⁴⁰ En aquests dos tipus d'oracions hi ha una estructura complexa bieventiva de dos nuclis verbals, amb un «event of 'doing' (agentive) or of

⁶⁴⁰ Les estructures de Cuervo (2003) per a oracions *causatives* i *inchoatives* estan recollides, respectivament, a (506) de §6.2.2 i a (485) de §6.1.

‘happening’ (unaccusative) and a resulting final of which the higher event leads» (Cuervo 2003: §3.3), la qual admet un aplicatiu mitjà entre tots dos nuclis verbals.⁶⁴¹

Amb l’estructura de (578) Cuervo proposa una configuració comuna per a un conjunt d’oracions angleses en què hi ha una estructura complexa diferent de la de les oracions causatives i incoatives: igualment s’hi relaciona un nucli funcional verbal prominent amb una altra predicació, que queda inserida en una capa estructural més profunda, però és una predicació que no està introduïda per un segon nucli verbal. És una predicació representada per una clàusula reduïda (CR, *small clause* o SC) que es combina amb un nucli verbal superior. Cuervo ho aplica a quatre tipus d’oracions angleses: oracions resultatives adjectivals (combinació d’un verb i un adjectiu: *cook the steak dry*), oracions amb verbs de adjectivalització (verbs derivats d’adjectius: *clarify, nationalize*), oracions resultatives preposicionals (combinació d’un verb i un sintagma preposicional: *put the books on the table*) i oracions amb determinades partícules o preposicions intransitives (combinació d’un verb i una partícula: *give a coat away*).

(578) *Complex structures with SC*

[Cuervo 2003: §3.3 (97)]

Aquests quatre tipus d’oracions angleses presenten una estructura complexa que, si es confirmessin també com a construccions pròpies del català o l’espanyol, podrien incorporar un datiu a través d’un aplicatiu mitjà entre el nucli verbal i la CR, amb el mateix comportament sintàctic i semàntic que els aplicatius mitjans entre dos nuclis verbals de les oracions causatives i incoatives. L’aplicatiu no pot ser baix, ja que un aplicatiu baix no podria prendre el subjecte intern DP de (578) com el seu complement tot exclouent el predicat del qual és subjecte; en canvi, un aplicatiu mitjà pot prendre com a complement un event resultant, introduït per un nucli verbal estatiu (causatives i

⁶⁴¹ A (513) de §6.2.2 aplico l’estructura causativa de Cuervo als predicats psicològics AcExp i AcExp(ce), i a (486) de §6.1 aplico l’estructura incoativa de Cuervo als predicats psicològics Subj(i)Exp(pr) i Subj(i)Exp(pr-ci). A (510)*a-b* de §6.2.2 es recullen totes dues estructures amb un datiu introduït per un aplicatiu mitjà i la indicació expressa de l’estat resultant.

incoatives) o introduït per una CR (cf. Cuervo 2003: §3.3). Com que l'anglès —a diferència del català i l'espanyol— no admet aplicatius mitjans, només aplicatius baixos amb una CDO, no pot incorporar un datiu en aquestes construccions (579).

- (579) a. *Taylor cooked Stephanie the steak dry [*CDO + resultativa adjectival] vs. Taylor cooked Stephanie a steak [CDO amb aplicatiu baix]
 b. *They nationalized the Latin-Americans the debt; *Mary darkened the future [verbs deadjectivals]
 c. *Taylor threw / put Daniel the books under the table [resultativa preposicional]
 d. *Peter put Mary a CD on; *Peter threw Mary the books away; *Peter wrote Mary a report up [partícules: preposicions intransitives]

[Cuervo 2003: §3.3]

En català i espanyol hi ha oracions amb verbs d'activitat que semblen resultatives adjectivals, com es pot comprovar als exemples de (581)a o afegint l'adverbi *ben* (*bien* en espanyol) a l'adjectiu que denota l'estat final de la predicació (*Vaig pintar la paret ben blanca*; *Li vaig pintar la paret ben blanca*). En realitat, són oracions pseudoresultatives adjectivals, diferents de les resultatives adjectivals angleses: es pot comprovar per la possibilitat en català i espanyol que aquestes oracions siguin una resposta possible a la pregunta a través de l'interrogatiu *com* (català) o *como* (espanyol) (580)a-b, fet impossible en anglès a través de *how* (580)c.

- (580) a. (Li) Vaig pintar la paret ben blanca. → Com (li) vas pintar la paret? [català]
 b. (Le) Cociné el bife jugoso. → Como (le) cocinaste el bife? [espanyol]
 c. Taylor slammed the door shut → *How did Taylor slam the door? [anglès]

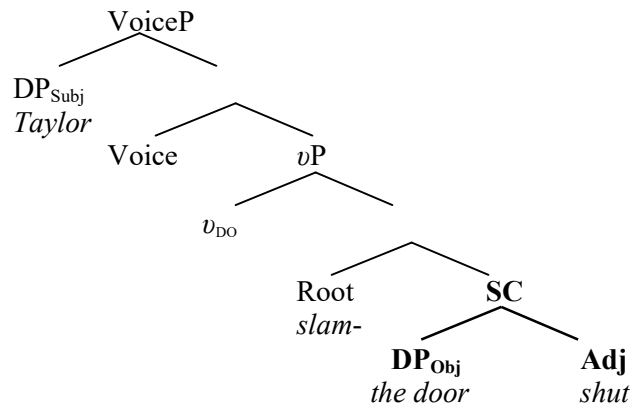
Els altres tres tipus d'oracions, en canvi, són habituals en català i espanyol, tot i que cal determinar si presenten una estructura amb CR o no, igualment que en les pseudoresultatives adjectivals del català i l'espanyol. Com que el català i l'espanyol són llengües que admeten els aplicatius mitjans, en principi en tots quatre tipus d'oracions un datiu rebrà aquesta interpretació sintàctica i semàntica (581).

- (581) a. Le cociné el bife jugoso a Vicki; Se lo cociné jugoso [pseudoresultativa adjectival]
 b. Les nacionalizaron la deuda a todos los latinoamericanos; A Carolina se le aclaró el panorama [verbs deadjectivals]
 c. Le tiré / puse los libros sobre la mesa a Carolina [resultativa preposicional?]
 d. Emilio le puso la mano encima a Lucila [partícules: preposicions intransitives]

[Cuervo 2003: §3.3]

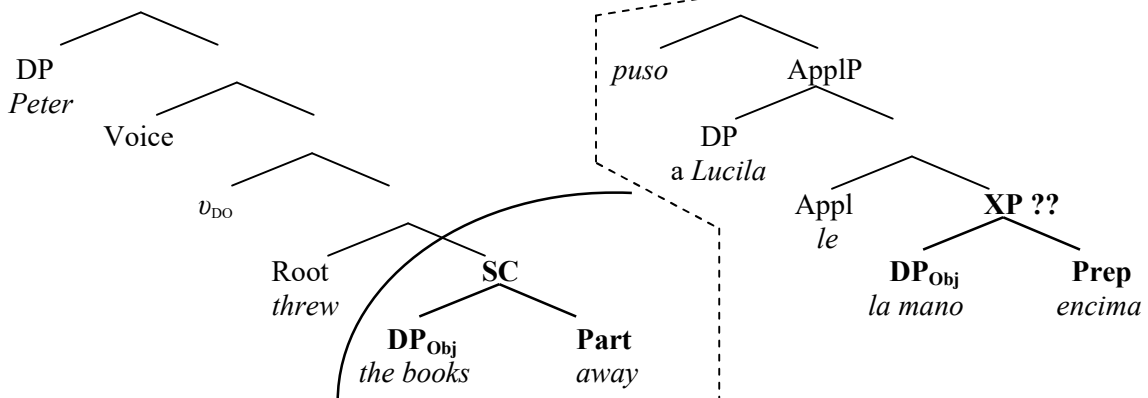
Si ara ens fixem en les estructures de Cuervo de (582) i (583)*a-b* (oracions resultatives adjectivals i amb partícules, respectivament), d'una banda, i les estructures de (584)*a-b* (oracions amb verbs deadjectivals), de l'altra, s'hi observa una diferència. A (582) i (583)*a-b* hi apareix l'arrel i la CR és per sota de l'arrel: cap element del predicat estructuralment inferior es combina amb l'arrel per formar un verb lèxic, sinó que és la CR com un tot la que es combina amb el verb sense formar un nou verb per síntesi. En canvi, a (584)*a-b* no hi apareix l'arrel, sinó que està representada per l'adjectiu que aporta la CR, el qual queda col·locat en la part més profunda de la construcció i es combinarà amb el nucli verbal superior per formar un verb deadjectival. Malgrat aquesta diferència, s'observa un tret comú a totes aquestes estructures: el DP_{Obj} està col·locat sempre en la posició d'especificador.

(582) *Taylor slammed the door shut* → **Taylor slammed Stephanie the door shut*

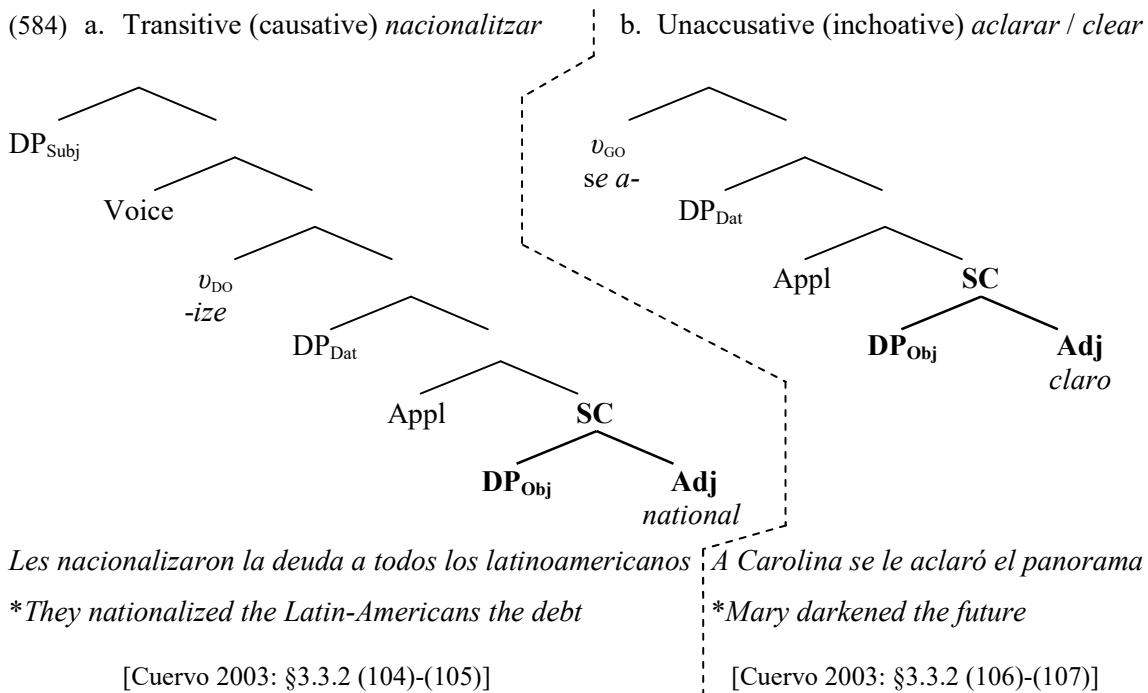
[Cuervo 2003: §3.3.1 (99)]

(583) a. *Peter put a CD on* → **Peter put Mary a CD on*
Peter threw the books away → **Peter threw Mary the books away*
Peter wrote a report up → **Peter wrote Mary a report up*

[Cuervo 2003: §3.3.4 (114)-(115)]

[Cuervo 2003: §3.3.4 (116)]

Aquesta diferència estructural entre les oracions angleses resultatives adjectivals i amb partícules, per un costat, i les oracions deadjectivals, per l'altre costat, pot donar raó d'un contrast sorprenent, si ho apliquem a oracions similars del català (i de l'espanyol), sense plantejar-se, de moment, si en català són oracions amb una CR o no ho són. La posició d'especificador del DP_{Obj} implica, teòricament, que no pot ser mai un SNe: comprovem que no és així, i que les oracions pseudoresultatives adjectivals catalanes (585) i amb partícules (586) admeten els SNe, a diferència de les deadjectivals (587), que no els admeten fàcilment.⁶⁴²

- (585) a. Ahir vaig pintar chromos ben acolorits.
 b. Faré bistecs ben cuits.
- (586) a. {Hi/Li} vaig posar farina a dins (al pastís).
 b. Li vaig llançar aigua damunt (a l'Enric).
- (587) a. La Laura ha enfosquit ^{*/}(els seus) cabells. [alternant causatiu]
 b. La Laura s'ha enfosquit ^{*/}(els) cabells. [alternant ergatiu pronominal]

Queda per comentar el quart tipus d'oracions amb estructures complexes esmentades per Cuervo: les resultatives preposicionals angleses, en què igualment que un adjectiu

⁶⁴² De fet, els verbs deadjectivals sovint es comporten com a verbs causatius de canvi d'estat amb alternança causativa (alternant causatiu i alternant ergatiu pronominal). Per a la possibilitat d'aquests verbs (si no són psicològics) d'admetre SNe (*La Laura enfosqueix cabells*), vegeu §6.2.3.

(resultatives adjectivals) un SPrep pot denotar un estat resultant, entès ara com una localització final o resultant (*Taylor threw / put the books under the table*). Tindrien una estructura similar a les oracions resultatives adjectivals (582), però amb un SPrep en lloc d'un adjectiu. Segons Beck i Snyder (2001), la interpretació d'un SPrep meta és diferent segons les llengües: en anglès, alemany i japonès s'interpreten com a resultatives amb la formació d'un predicat complex, cosa que és impossible en espanyol, hebreu i francès.

Cuervo (2003: §3.3.3) recull aquesta observació de Beck i Snyder, però no dóna una resposta al repte de com hauríem d'interpretar el datiu d'oracions amb un SPrep de l'espanyol com les de (588) i ho deixa com una qüestió oberta a la recerca: si no hi ha una estructura complexa amb una CR, es tractaria d'un datiu afectat? Segons Cuervo, el fet que l'argument OD de les oracions de (588) pugui ser un SNe és un argument a favor de la proposta de Beck i Snyder, ja que Cuervo afirma que un argument legitimat com a «subjecte» d'una CR no pot ser mai un SNe.⁶⁴³ De fet, per a les oracions amb preposicions intransitives de l'espanyol Cuervo proposa una estructura oberta a futures recerques amb un XP^{??} en lloc d'una SC —cf. (583)b—, per intentar salvar aquest escull teòric. Per tant, tot i que no dóna cap estructura per a les oracions amb un SPrep de (588) de l'espanyol (les equivalents a les resultatives preposicionals angleses), és de suposar que també hi deixaria un XP^{??} pel mateix motiu.

- (588) a. Le tiré **libros** sobre la mesa a Carolina.
b. Le puse **azúcar** en el mate a Carolina.

[Cuervo 2003: §3.3.3 (112)]

Cuervo parla del «'mysterious' constituent» quan es refereix al constituent «as a whole» amb què es relaciona un datiu a les oracions amb un SPrep de (588), que té totes les característiques d'un datiu *affected*. També afirma que en espanyol les oracions amb un datiu que es relaciona amb «some kind of constituent formed by a theme DP and a preposition» són molt productives i accepten fàcilment aquest datiu (*Emilio le puso la mano en el hombro (a Lucila)*), la categoria del qual deixa com una qüestió oberta. Fins i tot, en català i espanyol, tendim a construir les oracions pseudoresultatives adjectives

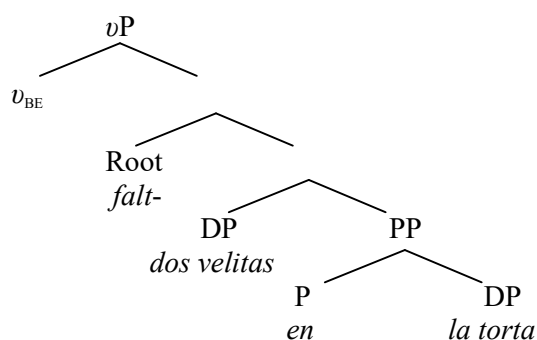
⁶⁴³ The Naked Noun Phrase Constraint Revised (cf. la introducció de l'apartat §6).

“An unmodified common noun cannot be the subject of a predicate under conditions of normal stress and intonation” (Cuervo 2003: §3.1.1.2 (18), adaptat de Suñer 1982: 209).

amb més naturalitat amb un SPrep, en lloc d'un adjectiu: *Vaig pintar la paret blanca* → *Vaig pintar la paret de color blanc*. Tot i així, les oracions pseudoresultatives adjectives del català i de l'espanyol també presenten un problema teòric: com que accepten un OD que sigui un SNe —cf. (585)—, o bé no poden tenir una CR, o bé hauríem d'admetre que una CR pot tenir un «subjecte» SNe.

No és l'objectiu d'aquest treball esbrinar si els equivalents catalans de les oracions resultatives adjectives, resultatives preposicionals i oracions amb preposicions intransitives angleses contenen un CR a la seva estructura o no. El que és significatiu d'aquestes estructures per a la meua exposició és que l'OD pot ser un SNe tot i ocupar una posició d'especificador, i en aquest punt podem reprendre l'argumentació sobre els verbs inacusatius i, en concret, sobre els verbs existencials.⁶⁴⁴ Com s'esdevé amb els verbs existencials —que admeten subjectes postverbals que siguin SNe: *Faltan velitas en la torta* (cf. l'estructura de Cuervo de (589))—, les oracions pseudoresultatives adjectives i amb partícules admeten objectes postverbals SNe (585)-(586), tot i que en tots tres casos es tracta d'arguments en una posició estructural d'especificador. El que és crucial per explicar aquest fet és que es tracta d'un argument que ocupa una posició d'especificador *per sota de l'arrel*: cf. les estructures de (582), (583) i (589). Els arguments col·locats a partir dels possibles complements de l'arrel, poden ser SNe encara que ocupin una posició d'especificador. Amb els verbs deadjectivals, en canvi, en què l'adjectiu fa la funció d'una arrel que no selecciona cap complement en estar situada en la part estructural més profunda, la interpretació d'un SNe és forçada (587).

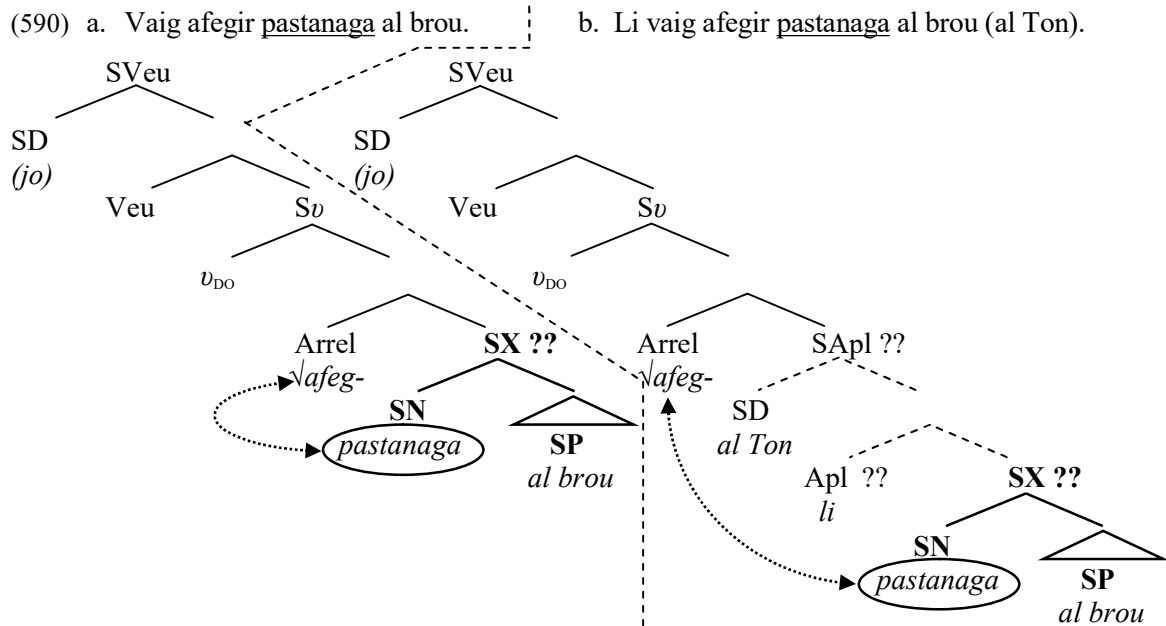
(589) *Existential statives: Faltan dos velitas (en la torta)*

[Cuervo 2003: §1.3.3.1 (24)]

⁶⁴⁴ A la nota 635 de §6.3.1 s'avança parcialment la informació sobre l'etiqueta de *complement de l'arrel* dels verbs existencials (*Faltan dos velitas*; *Faltan dos velitas en la torta*) i s'hi fa una comparació amb els predicats de canvi (*Llegaron dos cartas*; *Llegaron dos cartas a la oficina*).

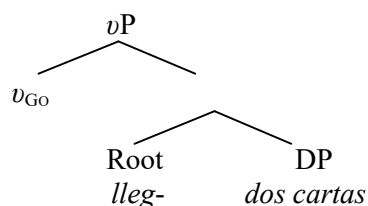
Sense entrar en el debat de si són oracions resultatives o no —amb una CR o no—, o sobre la categoria de l'aplicatiu que pot introduir un datiu en l'oració, una oració catalana equivalent a una resultativa preposicional anglesa podria tenir una estructura similar a la de (590). Hi ha un OD especificador *per sota de l'arrel* (pot ser un SNe: *pastanaga*), com també s'esdevé a l'estructura de (583)*b* —i als exemples de (586)—, que Cuervo proposa per a una oració de l'espanyol amb una preposició intransitiva.

6.3.3.2. SNe i inacusativitat

L'estudi del comportament dels quatre tipus d'estructures vistes a l'apartat anterior respecte a la restricció d'OD SNe aporta una intuïció a l'hora de parlar d'inacusativitat, tot i que aquestes estructures són majoritàriament transitives. La possibilitat que una oració inacusativa accepti un subjecte postverbal SNe (que en realitat és un argument intern, com un OD) no dependrà tant de la natura inacusativa de l'oració sinó de la col·locació de l'argument subjecte gramatical dins l'estructura argumental; en concret, dins el SV. Fins ara s'ha vist que la posició de complement de l'arrel és la que permet els SNe postverbals, com s'esdevé en els verbs inacusatius que sovint s'han considerat prototípics: els predicats de canvi, en la denominació de Cuervo (591).

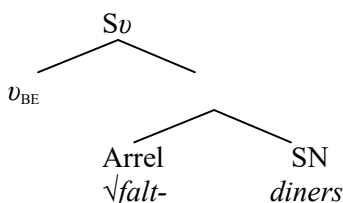
(591) *Predicates of change: Llegaron dos cartas*

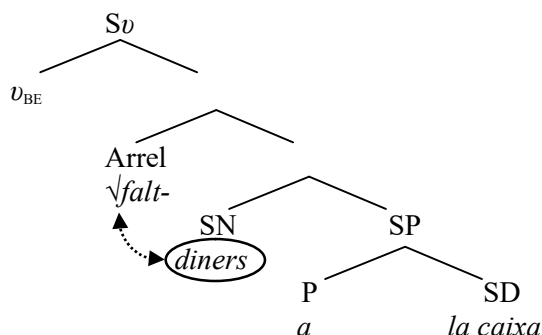
[Cuervo 2003: §1.3.2 (23)]

Ara bé, un argument en posició d'especificador podrà ser un SNe si està per sota de l'arrel. D'alguna manera, a partir de l'arrel desapareix la restricció als SNe. Aquesta explicació dóna raó de l'estructura i comportament dels verbs existencials —cf. l'estructura de Cuervo de (589), adoptada a (592)*b*—, amb un argument subjecte gramatical que pot quedar-se en la posició de complement de l'arrel (592)*a* —amb una interpretació dística d'un SPrep absent—, o bé pot incorporar un SPrep com a complement tot quedant-se el subjecte en una posició d'especificador per sota de l'arrel (592)*b*:⁶⁴⁵ és una posició similar a la de l'argument intern d'una oració catalana equivalent a una resultativa preposicional anglesa (590), tot i que en aquest cas no es tracta d'una construcció inacusativa i l'argument intern no és el subjecte gramatical.

(592) a. Falten diners.

b. Falten diners a la caixa.

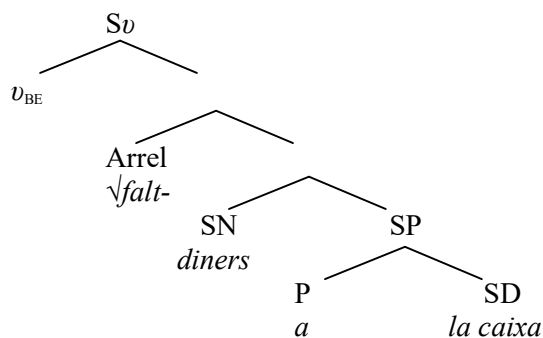

Quan els verbs existencials es construeixen amb datiu es corresponen amb els que he denominat verbs pseudoimpersonals, que sovint poden prendre un significat psicològic (DatImp). Perquè aquests verbs tinguin un significat psicològic no poden prescindir de l'experimentador introduït per un aplicatiu baix: en lloc d'un SP optatiu que no exigeix doblament de clíctic —cf. l'estructura de Cuervo de (589), que adopto a (593)*a*—, pren un datiu introduït per un aplicatiu baix que exigeix doblament de clíctic —cf. l'estructura

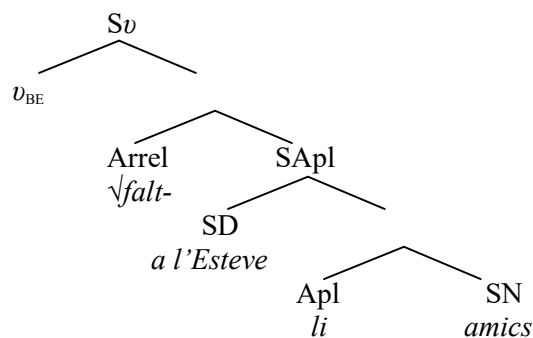
⁶⁴⁵ Per a un comentari sobre aquesta doble possibilitat estructural, amb SPrep i sense, vegeu la nota 635 de §6.3.1.

de Cuervo de (569)*b*, que adopto a (593)*b*. D'una banda, en tots dos casos l'argument subjecte pot ser un SNe, ja que o bé es troba en posició d'especificador per sota de l'arrel (593)*a*, o bé es troba en posició de complement (593)*b*; d'altra banda, la diferència estructural entre un SP i un SApl que introdueix un nou element en l'estructura argumental explica que la duplicació de clític sigui opcional quan el verb no denota un significat psicològic (amb un SP) i obligatòria quan sí el denota (amb un SApl). Tot i que a (593)*b* l'oració pren una denotació psicològica, es podria dir que és *indirectament* psicològica, ja que la semàntica del datiu amb aplicatius baixos estatus (LowAppl-AT) dels verbs DatImp és la d'un posseïdor o d'una localització del tema (cf. Cuervo 2003: §4.1.2), diferent de la semàntica d'experimentador dels datius introduïts per aplicatius alts en verbs DatExp.

(593) a. (Hi) Falten diners a la caixa.

b. *(Li) falten amics a l'Esteve.⁶⁴⁶

La duplicació de clític de (593)*b* s'explica perquè hi ha una posició estructural que el clític pot ocupar, però aquesta posició disponible no exigeix que la duplicació sigui obligatòria, ja que també podria quedar buida o quedar ocupada de manera optativa, com s'esdevé en altres oracions amb aplicatius baixos i verbs diferents dels DatImp: *(Li) Vaig enviar un correu electrònic a la Núria*; *(Li) Vaig robar la cartera a l'Arnau*. Considero que hi ha una raó semàntica que codifica l'obligatorietat del clític, relacionada amb el significat psicològic del verb en aquesta construcció, amb un element «afectat» en la mesura que és un posseïdor humà (*l'Esteve*) —indirectament, un experimentador—, com s'esdevé també amb els verbs DatExp. De fet, en la mesura que

⁶⁴⁶ Com es veu i s'ha assenyalat a les dues estructures de (569)*a-b* (cf. §6.3.1), amb la construcció d'un verb DatImp (593)*b* es pot comprovar la diferència entre les oracions amb verbs existencials i les oracions amb verbs predicacionals quan es construeixen amb datiu: les primeres ho fan amb un aplicatiu baix (569)*b*/(593)*b* i les segones amb un aplicatiu alt (569)*a*/(574). En aquest treball anomeno les primeres com a oracions amb verbs pseudoimpersonals (DatImp) i les segones com a oracions amb verbs DatExp.

el parlant concebi *la caixa* de (593)*a* com un element posseïdor, és possible —en el llenguatge col·loquial— construir l’oració amb un datiu introduït per un aplicatiu baix i amb el clític datiu *li* de forma obligatòria: **(Li) falten diners a la caixa* (cf. §3.2.5 *in fine* i l’exemple de (149)). De fet, Cuervo (2010*b*: 29-30) recull l’exemple de l’espanyol *Al libro le faltan las tapas* amb l’estructura de (593)*b*. El fet que aquesta estructura sigui possible amb datius no animats indica que no es tracta *pròpiament* d’un datiu experimentador: la possible denotació *indirectament* psicològica està determinada pel fet que hi hagi un datiu de semàntica animada o humana, més que no pas per l’estructura oracional.

Amb els verbs DatImp l’obligatorietat de duplicació de clític és absoluta, fins i tot quan el subjecte és definit i tema discursiu, i l’OI és indefinit i rema discursiu (594)*b*: cf. §2.1.3 i §2.2.4.1. En aquestes mateixes condicions, en canvi, els verbs DatExp presenten una duplicació de clític optativa (594)*a*. Una possible explicació semàntica d’aquest contrast pot ser la necessitat de remarcar l’especificitat de l’experiència psicològica d’alguna manera, encara que l’experimentador sigui indefinit, en uns verbs DatImp que presenten una semàntica bàsica impersonal i no necessàriament lligada a un experimentador.

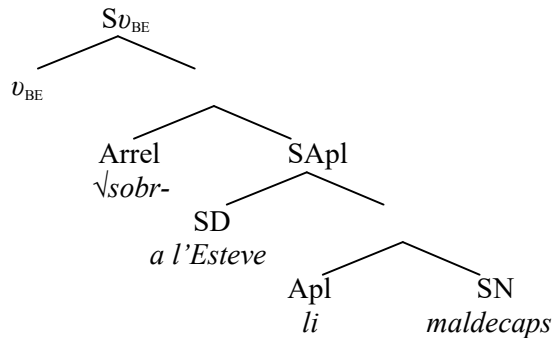
- (594) a. Aquestes pel·lícules (li) {agraden / repugnen} a tothom / Aquestes pel·lícules no (li) {agraden / repugnen} a ningú. [verb DatExp]
 b. Aquests diners ??(li) {calen / convenen} a tothom / Aquests diners no ??(li) {calen / convenen} a ningú. [verb DatImp]

Com s’ha indicat a la nota 632 de §6.3.1, Cuervo (2010*b*: 29-30) proposa la mateixa estructura, amb un aplicatiu baix, per als verbs existencials i per als predicats de canvi que incorporen un datiu.⁶⁴⁷ L’única diferència entre totes dues estructures és que en els existencials el nucli verbal és l’estatiu Sv_{BE} (595)*a*, i en els predicats de canvi és el dinàmic Sv_{GO} (595)*b*. Cuervo anomena aquesta estructura comuna *Unaccusative structure 2: simple unaccusatives* (amb dos subgrups). Tindríem, per tant, un tipus d’estructura inacusativa que passaria les proves tradicionals d’inacusativitat recollides a (575) de §6.3.3 (subjectes postverbals SNe pronominalitzables per *en*), però que

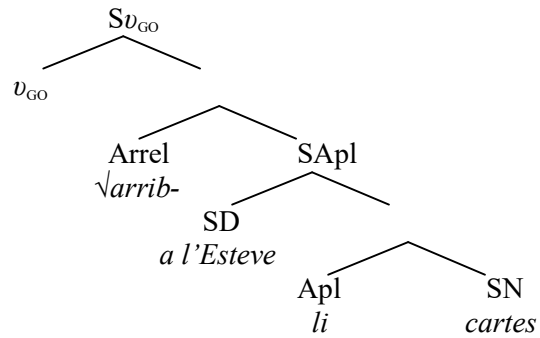
⁶⁴⁷ Vegeu, però, a l’apartat §6.3.5 la possible estructura de (605)*b* amb un aplicatiu alt i un predicat de canvi.

mostraria una diferència a la resta de proves recollides a (576), segons la natura del nucli verbal: només els predicats de canvi admeten un subjecte de participi absolut, una construcció amb el participi passat del verb *acabar* o la nominalització del verb en un participi passat femení.

(595) a. Li sobren maldecaps a l'Esteve.

b. Li han arribat cartes a l'Esteve.

Pel que fa als verbs DatExp, Cuervo (2010b: 29) els anomena *Unaccusative structure 1: Psychological predicates*. Amb l'estructura de (574) (cf. §6.3.2), els verbs DatExp presenten la restricció als SNe característica dels verbs psicològics (**A la Maria li agraden bombons*). Segons els contrastos de (490) amb verbs Subj(i)Exp(pr) (cf. §6.1), de (520) amb verbs SubjExp i de (521)-(522) amb verbs AcExp (cf. §6.2.3), la restricció de SNe postverbals és una característica semàntica i sintàctica dels verbs psicològics emotius, derivada de l'especificitat —pròpiament, la no-inespecificitat⁶⁴⁸— de l'experiència psicològica (semàntica) i de la situació de l'argument intern en posició estructural d'especificador (sintaxi).⁶⁴⁹ És una restricció que no depèn del caràcter inacusatiu de la construcció: la presenten tant verbs psicològics emotius que participen en oracions inacusatives (Subj(i)Exp(pr), DatExp) com verbs psicològics emotius que no formen oracions inacusatives (AcExp, SubjExp).

L'estructura dels verbs ergatius pronominals o Subj(i)Exp(pr) que s'ha vist a (486) de §6.1 queda etiquetada per Cuervo (2010b: 30) com a *Unaccusative structure 3*:

⁶⁴⁸ Per al sentit del terme *no-inespecificitat*, vegeu la nota 245 de §3.2.5.

⁶⁴⁹ A més, també hi ha una raó informativa d'aquesta restricció (cf. §2.1.2). Com s'assenyala a la nota 573 de §6.2.3, queda pendent d'estudi el cas dels verbs SubjExp i l'estructura argumental de les oracions en què participen.

Inchoatives. Cuervo (2010*b*) resumeix a la taula 12 i la taula 13 el comportament de les quatre estructures inacusatives que proposa.⁶⁵⁰

taula 12

Distribution of morphosyntactic and semantic properties among unaccusative constructions

	Psychological <i>gustar</i> ‘like’	Inchoative <i>romperse</i> ‘break’	Existential <i>faltar</i> ‘lack’	Change <i>crecer</i> ‘grow’
Normal word order	Dative – V – Nominative			
Verbal agreement	With Nominative DP			
Clitic doubling	Obligatory			
Argument hierarchy	Dative > Nominative			
Dative semantics	Experiencer	Affected	Possessor (recipient, source)	

[Cuervo 2010*b*: 29, Taula 1]

taula 13

Interaction between types of unaccusatives and types of datives

Type of unaccusative	Nom. licensed as	Predic of Nom.	Bare Nom. NPs	Compl of Appl	AppIP selected by	Type of dative	Role of dative
Simple (stative or dynamic)	Compl	No	Yes	DP	Root	Low Appl	Recipient Possessor
Inchoative	Spec	Yes	No	uP	u	Middle Appl	Affected
Psychological					--	High Appl	Experiencer

[Cuervo 2010*b*: 34, Taula 2]

⁶⁵⁰ Convé puntualitzar dos aspectes concrets de la taula 12 i la taula 13 (Cuervo 2010*b*: 29-34). Tot i que la posició de complement és la característica dels SNe, Cuervo hi col·loca sempre la sigla DP en aquesta posició —de complement o d’especificador per sota de l’arrel— per als subjectes formals dels verbs existencials i dels verbs de canvi (vegeu el comentari de la nota 533 a §6).

D’altra banda, les dades del català nord-occidental, de l’occità i del francès confirmen que aquest subjecte formal SNe dels verbs existencials i dels verbs de canvi —que fa la concordança amb el verb en català central, espanyol, gallec i italià estàndard— té cas partitiu inherent, i no pas nominatiu —cf. Solà 1973 (14-23), 1987 (96-100); Rigau 1991, 1997, 1999, 2005*b*—: «Person is the Nominative Case assigner, whereas Number marks the most prominent argument of the predicate. Consequently, number agreement between the verb and an argument does not necessarily mean that the argument receives Nominative Case» (Rigau 1991: 235).

Com s'ha vist respectivament a (59) de §2.2.4.2 i a (577) de §6.3.3, els verbs DatExp i Subj(i)Exp(pr) no passen la majoria de proves tradicionals d'inacusativitat: els únics verbs que les passen totalment són els predicats de canvi, una de les quatre estructures inacusatives de Cuervo. El que comparteixen totes quatre estructures —d'acord amb la Generalització de Burzio— és l'absència d'un argument intern acusatiu i l'absència en origen o de forma no derivada d'un argument extern nominatiu, que obliga l'argument intern a prendre cas estructural nominatiu per actuar com a subjecte gramatical, o que l'oració segueixi una altra estratègia per aconseguir un subjecte formal si l'argument intern presenta cas inherent partitiu (cf. la nota 650).⁶⁵¹ Aquesta afirmació pretén descriure la inacusativitat en un sentit ampli: una inacusativitat entesa com una propietat oracional comuna compartida per estructures argumentals diverses. Tenint en compte aquest pressupòsit, totes aquestes quatre estructures serien inacusatives, però amb diferències estructurals que explicarien el comportament divergent de les proves recollides a (59) de §2.2.4.2 i a (575)-(577) de §6.3.3. S'hi inclou l'estructura dels verbs DatExp, amb un argument extern datiu i un d'intern nominatiu. A l'apartat §6.7 completaré aquesta explicació dels verbs inacusatius: hi recolliré un quadre descriptiu de les característiques de cada verb (cf. taula 16 de §6.7) i un exemple de diferents estructures inacusatives (cf. els exemples de (656)).

6.3.4. Verbs DatExp reflexius i oracions d'«activitat interna» amb verbs DatExp

El fet que el subjecte d'un verb DatExp(+pers) pugui ser l'antecedent vàlid d'una anàfora podria indicar que no és un argument intern, ja que no seria una funció pròpia

⁶⁵¹ Segons Rigau (1999), les llengües romàniques poden seguir dues estratègies diferents en les oracions impersonals, o bé l'argument intern fa la concordança amb el verb (català central, espanyol, gallec, italià estàndard), o bé l'oració presenta un pronom expletiu en posició jeràrquica prominent, que pot ser visible (francès: pronom expletiu *il*) o no (català nord-occidental i occità: pronom expletiu *pro_{expl}*). Així es compleix el *Principi de projecció ampliat* de Chomsky (1982), segons el qual tota oració ha de tenir un subjecte. En les llengües com el català central, l'espanyol, el gallec i l'italià «no aparece ningún pronombre expletivo (ni implícito ni explícito) cuando el verbo es un impersonal relativo» (Rigau 1999: 342). Exemples de Rigau (1999: 341-342) per a cadascuna de les tres estratègies en oracions impersonals relatives: *No me'n calen* (*, d'all*s) (català central: concordança), *Il me fallait des aulx* (francès: pronom *il*), *No me'n cal* (*, d'all*s) (català ribagorçà: oració amb un *pro_{expl}*). Per a més exemples d'oracions impersonals del català central, el francès i el català nord-occidental, vegeu Solà 1987: 96-100.

En canvi, els verbs DatExp i Subj(i)Exp(pr) tenen un argument intern amb cas estructural nominatiu i, per tant, un SD (d'interpretació no inespecífica).

d'un subjecte derivat. Repeteixo a (596)a alguns dels exemples d'oracions reflexives de (132)-(136) de §3.2.2, i a (596)b una oració recíproca.

(596) a. —T'agrades a tu mateix? —No em desagrada; Jo m'importo poc, el teu somriure molt més; No sé si tinc prou forces per dir que, jo mateixa, em repugno.

b. L'Arnau i la Tona s'agraden.

Seguint el raonament de l'apartat §3.2.2, és possible que l'estructura argumental d'aquestes oracions sigui diferent de l'estructura més habitual amb verbs DatExp —el SN ple experimentador presenta cas nominatiu a les oracions reflexives i recíproques, i cas datiu a les de DatExp—, la qual cosa les aproximaria a les oracions reflexives i recíproques amb els verbs SubjExp (cf. §2.2.1): *La Laia {s'odia / es menysprea}*; *L'Arnau i la Tona {s'estimen / s'adoren}*. Encara que és un tema de debat,⁶⁵² segons diversos autors, les oracions reflexives no presenten una estructura inacusativa, sinó que hi hauria un argument extern nominatiu i un altre d'intern acusatiu (clític *es/se*) que coincideixen en el mateix referent. Si és cert que hi ha un canvi estructural, tindriem una mostra més de la flexibilitat sintàctica i semàntica dels verbs psicològics. De fet, l'ordre no marcat de les oracions reflexives i recíproques de (596) és SclíticV, a diferència de l'ordre no marcat de les oracions habituals amb verbs DatExp, que és OVS. Sense entrar en el debat sobre l'estructura de les construccions reflexives, el canvi d'ordre oracional i de cas de l'experimentador podrien ser una manifestació del canvi estructural, el qual permet mantenir en tots dos alternants la preeminència semàntica i sintàctica de l'experimentador, que sigui el participant més prominent o protagonista de l'escena conceptual que l'oració expressa (cf. §2.2.7).

Cuervo (2010a: 203) interpreta la capacitat dels verbs del tipus *agradar* de fer oracions reflexives (597)a com un argument a favor d'equiparar les oracions de verbs DatExp amb les oracions que anomena inacusatives *DarPsico* —verb lleuger *dar* + nom psicològic: cf. l'estructura de (534) a §6.2.4.1—, ja que aquestes últimes també poden ser reflexives (597)b-c.⁶⁵³

⁶⁵² Per a més informació, vegeu la nota 225 de §3.2.2.

⁶⁵³ A l'apartat §6.2.4.1 s'han vist els arguments de Acedo-Matellán i Mateu (2015) per rebutjar aquest paral·lelisme entre les oracions *DarPsico* de Cuervo i les oracions amb verbs DatExp de l'espanyol. En canvi, equiparen oracions com les de (597)b-c amb oracions estatives d'ordre OVS de verbs AcExp, que caracteritzen com a oracions inergatives estatives.

- (597) a. A los hombres les gustan las mujeres que se gustan como son. (Publicidad en Buenos Aires)
b. El técnico se da lástima.
c. A veces me doy miedo.

[Cuervo 2010a: 203 (39)-(40)]

Però aquesta similitud de les oracions de (597) pot manifestar un altre fenomen. Les oracions reflexives amb verbs com *agradar* poden donar suport a la idea que són oracions amb un canvi d'estructura argumental respecte a les oracions DatExp, canvi que també es podria produir en les oracions *DarPsico* quan són reflexives. Altrament dit, les oracions reflexives com la de (597)a i les oracions reflexives com les de (597)b-c poden ser similars per un canvi estructural respecte als seus alternants, com també s'aproximarien a les oracions reflexives amb verbs SubjExp (en aquest cas, sense un canvi estructural evident respecte als seus alternants). Ara bé, mentre es mantingui la preeminència sintàctica de l'argument representat pel SN ple experimentador, deixo al debat científic el caràcter sintàctic de les oracions reflexives amb verbs psicològics, o quina seria la possible diferència estructural —si n'hi ha— entre les oracions de (597)a, les de (597)b-c i les oracions reflexives amb verbs SubjExp.⁶⁵⁴ La capacitat de formar oracions reflexives apropa els verbs DatExp als SubjExp, i els diferencia dels verbs AcExp; habitualment, els predicats AcExp formen oracions ergatives pronominals amb el clíctic *es/se*, no pas reflexives, els alternants intransitius de l'alternança causativa.⁶⁵⁵

Tot i aquestes dades, es podria posar en dubte que el verb *agradar* realment pugui canviar d'estructura argumental per formar construccions diferents de les habituals, com és el cas de les oracions reflexives. Però hi ha una altra estructura amb el verb *agradar* que tampoc es correspon del tot amb les seves oracions habituals: pot formar oracions progressives de gerundi, com *A la Tona li està agradant aquesta pel·lícula*, que no s'adiuen amb el caràcter estatiu habitual de les oracions amb aquest predicat. Quina estructura argumental tindria aquesta oració? Es podria defensar que és una oració que equival a una acumulació reiterada de diferents estats d'agradar i que l'estructura bàsica de l'oració seria la mateixa que la de l'oració més habitual *A la Tona li agrada aquesta*

⁶⁵⁴ No és objecte d'estudi d'aquest treball l'estructura argumental d'oracions amb verbs SubjExp i d'altres oracions amb subjecte experimentador que s'hi aproximen.

⁶⁵⁵ Per a la possibilitat que alguns predicats AcExp puguin formar oracions reflexives, cal tenir en compte l'observació de Bouchard (1995) recollida a la nota 127 de §2.2.5.

pel·lícula. Però aquesta explicació no dona raó del contrast que s'esdevé quan afegim un datiu ètic a l'oració (598).

- (598) a. A la Tona me li està agradant aquesta pel·lícula.
b. *A la Tona me li agrada aquesta pel·lícula.

Si l'oració de (598)*a* tingués la mateixa estructura que la de (598)*b*, hauria de presentar el mateix comportament que (598)*b* en afegir-hi un datiu ètic, com en els exemples de (547) (cf. §6.2.4.1): una estructura estativa incompatible amb un datiu ètic. Per donar raó d'aquesta diferència de comportament de (598)*a* es podria pensar que es tracta d'una estructura inergativa similar a la de (532)*a* (cf. §6.2.4.1), que representa una primera hipòtesi estructural —rebutjada posteriorment— per als alternants amb datiu i ordre OVS dels verbs AcExp (*A la Tona li molesta el fum*). L'oració *A la Tona li està agradant la pel·lícula* presentaria una diferència amb l'estructura de (532)*a*: el nucli verbal seria v_{DO} , no pas l'estatiu v_{BE} , la qual cosa es manifestaria en la possibilitat de fer una oració progressiva de gerundi i en l'acceptabilitat semàntica d'un datiu ètic en una construcció que no és pas estativa (599)*b*:⁶⁵⁶ no hi hauria cap raó semàntica que restringís l'acceptabilitat d'un datiu ètic i s'explicaria el contrast de (599).

- (599) a. ??A la Tona me li molesta {el fum / la teva actitud}.
b. A la Tona me li està agradant la pel·lícula.

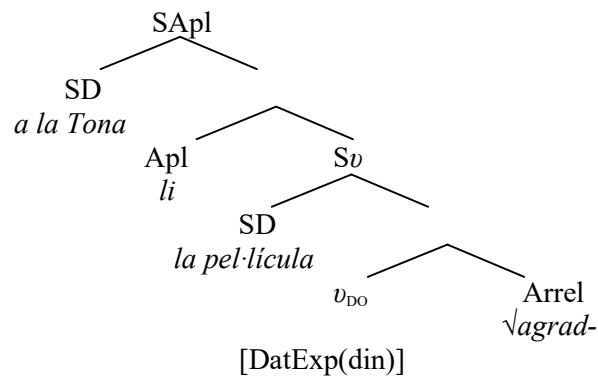
Ara bé, una estructura inergativa amb un v_{DO} presenta objeccions. No cal repetir aquí els arguments utilitzats a l'apartat §6.2.4.1 per rebutjar també la hipòtesi estructural de (532)*a* per a les oracions amb accepcions verbals $\text{Dat}(>|<) \text{AcExp}$, especialment la dificultat d'interpretació semàntica de l'aplicatiu perifèric, més pròpia d'una oració causativa analítica amb el verb *fer*. Una estructura de tipus inergatiu d'activitat indicaria que el significat estructural corresponent al SD argument extern *la pel·lícula* és el d'un agent, interpretació que no sembla acceptable. Cuervo (2003: §3.1.1.2) afirma que els subjectes inanimats no poden ser subjectes agentius d'oracions d'activitat; a l'oració *A la Tona li està agradant la pel·lícula*, el SD *la pel·lícula* és un subjecte inanimat.⁶⁵⁷

⁶⁵⁶ Cf. Todolí 2008: §S 6.5.5.2 (citació recollida a la nota 577 de §6.2.4).

⁶⁵⁷ Tot i l'animacitat visual d'una pel·lícula, aquí cal entendre el terme *inanimat* com una entitat incapaç de fer una acció expressament o intencionadament. Més que un agent, l'animacitat del subjecte d'aquestes oracions indica una propietat dinàmica d'un estímul que pot incidir en un experimentador (602)*a*.

En contra d'aquesta estructura inergativa, faig una altra proposta d'estructura argumental que eviti aquestes objeccions i pugui explicar el comportament d'oracions com *A la Tona li està agradant la pel·lícula* i *A la Tona me li està agradant la pel·lícula*. L'únic canvi estructural que aquestes oracions presentarien respecte a les habituals amb verbs DatExp (*A la Tona li agrada la pel·lícula*) seria un canvi en el *flavor* del nucli eventiu (600): un S_{vDO} en lloc d'un S_{vBE} , que permeti prendre un caràcter dinàmic a l'oració en lloc d'un d'estatiu, i doni raó tant de la possibilitat de formar una oració progressiva de gerundi com de l'acceptabilitat d'un datiu ètic. Seria una accepció verbal DatExp(din), amb un tret de dinamicitat (din) diferent de l'accepció DatExp. A més, evita la interpretació semàntica del subjecte (*la pel·lícula*) com un agent en quedar col·locat en la posició d'argument intern, i explica que no pugui ser un SNE (**A la Tona li estan agradant pel·lícules*) en situar-se en posició d'especificador.

(600) A la Tona li està agradant la pel·lícula.

Potser hauria estat més lògic proposar que l'estructura de (600) conté un nucli eventiu esdevenimental S_{vGO} , en lloc d'un S_{vDO} , per tractar-se d'una estructura esdevenimental —no estativa— sense un argument extern amb cas nominatiu (introduït per un nucli S_{Veu}). És una configuració inacusativa amb un subjecte gramatical argument intern, com ho prova el fet que el subjecte és substituïble pel clíctic *en* (601),⁶⁵⁸ i pot sorprendre que un nucli S_{vDO} pugui participar en una oració inacusativa, caracterització no prevista per Cuervo (2003). Faig la proposta estructural amb un S_{vDO} perquè considero que la interpretació semàntica de l'oració és més pertinent que amb un S_{vGO} per diversos

⁶⁵⁸ Faig les proves substitutòries pel clíctic *en* amb sintagmes quantificats tenint en compte la resistència general dels verbs psicològics als sintagmes escarits postverbals —cf. §2.1.2—, restricció que es pot explicar estructuralment per la posició d'especificador del sintagma corresponent: en aquest cas, segons (600). Per a més informació, vegeu l'argumentació al voltant de (483)-(484) a §6.

motius que veurem amb més detall a continuació: l'oració expressa una mena d'«activitat» —tot i que ben diferent de la d'oracions amb verbs inergatius dinàmics—, l'estructura del Sv es pot concebre com una predicació o una propietat dinàmica i puntual del subjecte gramatical ('la pel·lícula {fa / estimula} el grat en un moment determinat') més difícilment interpretable amb un Sv_{GO} ('la pel·lícula va cap al grat en un moment determinat'), i la col·locació del subjecte gramatical com un argument intern evita que es pugui interpretar com un agent, tot i ser l'especificador d'un Sv_{DO}.

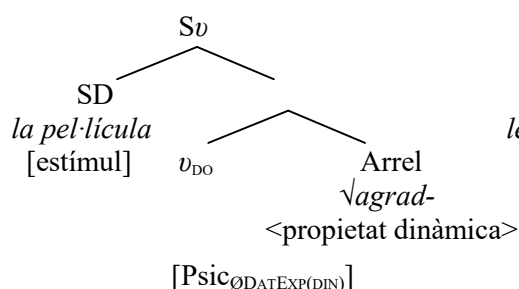
- (601) a. Me n'estan agradant dos, dels actors que actuen en aquesta pel·lícula.
 b. No me n'estan desagradant gaires, de les coses que dius.
 c. Me n'estan repugnant moltes, de les imatges que estic veient.

Acceptar com a vàlida l'estructura de (600) implica fer algunes matisacions al marc teòric de Cuervo (2003). En primer lloc, cal introduir una estructura bàsica no prevista per Cuervo, que pot donar raó d'una oració esdevenimental predicativa inacusativa sense presència de l'experimentador (602)a, que expressa una propietat dinàmica i puntual d'un subjecte gramatical no agentiu (estímul) d'incidir en un hipotètic experimentador ('la pel·lícula {fa / estimula} grat en aquest moment'). L'estructura de (602)a —o accepció verbal $\text{Psic}_{\emptyset\text{DATEXP(DIN)}}$ — contrasta amb la de les oracions estatives predicatives inacusatives més habituals dels verbs DatExp quan es presenten sense experimentador (602)b —o accepció verbal $\text{Psic}_{\emptyset\text{DATEXP}}$ —, que expressen una propietat estativa i més o menys permanent del subjecte gramatical (estímul) d'incidir en un hipotètic experimentador ('les persones educades són {agradables / de grat} més o menys permanentment').⁶⁵⁹

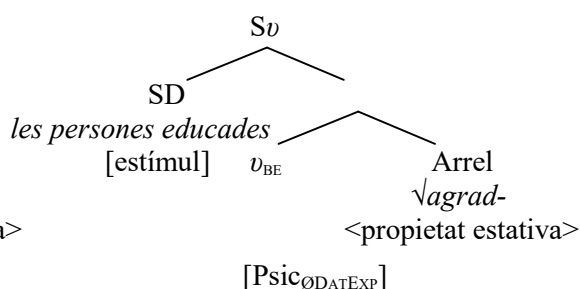
⁶⁵⁹ L'estructura $\text{Psic}_{\emptyset\text{DATEXP(DIN)}}$ de (602)a, caracteritzada semànticament com una propietat dinàmica i aplicada a les oracions de verbs DatExp sense experimentador, obliga a plantejar-se si també existeix per a oracions de verbs AcExp(ce) , AcExp i Dat(>Ac)Exp sense experimentador. És a dir, si de la mateixa manera que les oracions de verbs DatExp , AcExp(ce) , AcExp i Dat(>Ac)Exp sense experimentador comparteixen l'estructura estativa $\text{Psic}_{\emptyset\text{DATEXP}}$, $\text{Psic}_{\emptyset\text{ACEXP(CE)}}$, $\text{Psic}_{\emptyset\text{ACEXP}}$ i $\text{Psic}_{\emptyset\text{DAT(>AC)EXP}}$ —cf. (551)a de §6.2.4.2—, també comparteixen una estructura dinàmica $\text{Psic}_{\emptyset\text{DATEXP(DIN)}}$, ${}^2\text{Psic}_{\emptyset\text{ACEXP(CE-DIN)}}$, ${}^3\text{Psic}_{\emptyset\text{ACEXP(DIN)}}$ i ${}^4\text{Psic}_{\emptyset\text{DAT(>AC)EXP(DIN)}}$. Sembla que abonaria aquesta hipòtesi el fet que els verbs AcExp(ce) , AcExp i Dat(>Ac)Exp es diferenciï d'altres predicats causatius de canvi d'estat o de predicats que poden expressar un estat resultant perquè poden formar oracions progressives de gerundi sense l'objecte experimentador (a-b), que suposadament expressaria una propietat dinàmica d'un estímul; en canvi, els verbs causatius de canvi d'estat generals no poden formar aquestes oracions sense l'objecte pacient (c).

- (22) a. Aquest soroll està {molestant / atabalant} (la Laia). [verbs AcExp(ce) / AcExp]
 b. La teva actitud està estranyant (a la Laia). [verbs Dat(>Ac)Exp]
 c. El vent està {esquerdant / trencant} *(els vidres). [altres verbs causatius de canvi d'estat]

(602) a. La pel·lícula està agradant.

b. Les persones educades agraden.

Aquesta proposta suposa afegir una nova configuració als «five types of events» de Cuervo (2003: §1.3). Cuervo desdobra les estructures estatives amb Sv_{BE} en dues configuracions possibles diferents, les existencials amb un subjecte argument intern situat com a complement de l'arrel i un possible SPrep —cf. (589) de §6.3.3.1⁶⁶⁰— i les predicacionals amb un subjecte argument intern situat com a especificador de Sv_{BE} i un possible datiu afegit especificador d'un aplicatiu alt —cf. (550) de §6.2.4.2 i (574) de §6.3.2. De la mateixa manera, proposo desdoblar les estructures transitives simples amb Sv_{DO} en dues configuracions diferenciades: les activitats de Cuervo amb un subjecte agentiu argument extern i un objecte complement de l'arrel —cf. (511)*b* de §6.2.2— i una altra de nova *predicativa dinàmica* amb un subjecte no agentiu argument intern col·locat com a especificador de Sv_{DO} i un possible datiu afegit especificador d'un aplicatiu alt —cf. (600) i (602)*a*. A l'apartat §6.8 es recull un esquema bàsic de totes quatre possibilitats estructurals: a (659) amb un Sv_{BE} i a (660) amb un Sv_{DO} .

Ara bé, una oració amb verbs AcExp(ce) o AcExp sense experimentador —{*La Maria / Aquest soroll*} està {*molestant / atabalant*}— rep una interpretació semàntica agentiva (*la Maria*) o de causa inanimada activa (*aquest soroll*), no pas de propietat dinàmica, a diferència del que s'esdevé en les oracions sense experimentador de verbs DatExp(din) —{*La Maria / La pel·lícula*} està *agradant*— o de verbs Dat(>Ac)Exp(din) —{*La Maria / La teva actitud*} està *estranyant*—, per la qual cosa només considero com a vàlides aquestes dues últimes construccions com a inacusatives dinàmiques, amb experimentador o sense. A més, així com les accepcions $Psic_{\emptyset DAT EXP(DIN)}$ i $Psic_{\emptyset DAT(>AC) EXP(DIN)}$ només poden incorporar un experimentador amb datiu en una construcció inacusativa de DatExp(din) (*a*) i Dat(>Ac)Exp(din) (*b*), les suposades accepcions ${}^?Psic_{\emptyset AC EXP(CE-DIN)}$ i ${}^?Psic_{\emptyset AC EXP(DIN)}$ —com també s'esdevé en les accepcions $Psic_{\emptyset AC EXP(CE)}$ i $Psic_{\emptyset AC EXP}$ — només ho podrien fer (si existissin) amb acusatiu en una construcció d'AcExp(ce) (*c*) i AcExp (*d*), una construcció causativa de canvi d'estat.

- (23) a. A la Laia li està agradant la pel·lícula. → {A qui / *Qui} està agradant la pel·lícula?
 b. A la Laia li està estranyant la teva actitud. → {A qui / *Qui} està estranyant la teva actitud?
 c. A la Laia l'està molestant aquest soroll. → {A qui / Qui} està molestant aquest soroll?
 d. A la Laia l'està atabalant aquest soroll. → {A qui / Qui} està atabalant aquest soroll?

⁶⁶⁰ Sobre la posició de *complement de l'arrel* del SD *dos velitas* —tot i la col·locació d'especificador— en l'estructura existencial estativa de (589), vegeu la nota 635 de §6.3.1 i l'apartat §6.3.3.1.

El que és més difícil d'explicar és la similitud semàntica de l'oració *A la Tona li està agradant la pel·lícula* amb les que expressen una activitat amb verbs inergatius dinàmics, i la impossibilitat d'assumir que el fet que *la pel·lícula estigui agradant (a algú)* pugui ser una activitat agentiva de *la pel·lícula*. L'estructura de (600) ja deixa entreveure que l'argument *la pel·lícula* no pot fer una activitat, en quedar col·locat com un argument intern, i que l'oració no és pròpiament d'activitat perquè el nucli $S_{v_{Do}}$ no legitima un argument extern agent amb cas nominatiu. L'estructura de (600) no deixa més opció que interpretar que es tracta d'una altra mena d'«activitat» de l'únic argument extern present a l'estructura, de l'argument amb cas datiu *a la Tona*. L'experimentador és una entitat animada i una *causa interna activa* amb capacitat de participar en el propi efecte psicològic que l'oració expressa (cf. §1.1 i §2.2.4): en aquest sentit, es pot interpretar que a l'oració *A la Tona li està agradant la pel·lícula* s'hi expressa una «activitat interna» de l'objecte experimentador (*la Tona*), no pas una activitat externa del subjecte (*la pel·lícula*), i que una oració amb una causa interna activa amb cas datiu (no agentiva) en posició d'argument extern pot rebre aquesta interpretació semàntica en una estructura com la de (600). És una *activitat interna* diferent de l'*activitat externa* expressada pels verbs ergatius d'activitat d'un agent.

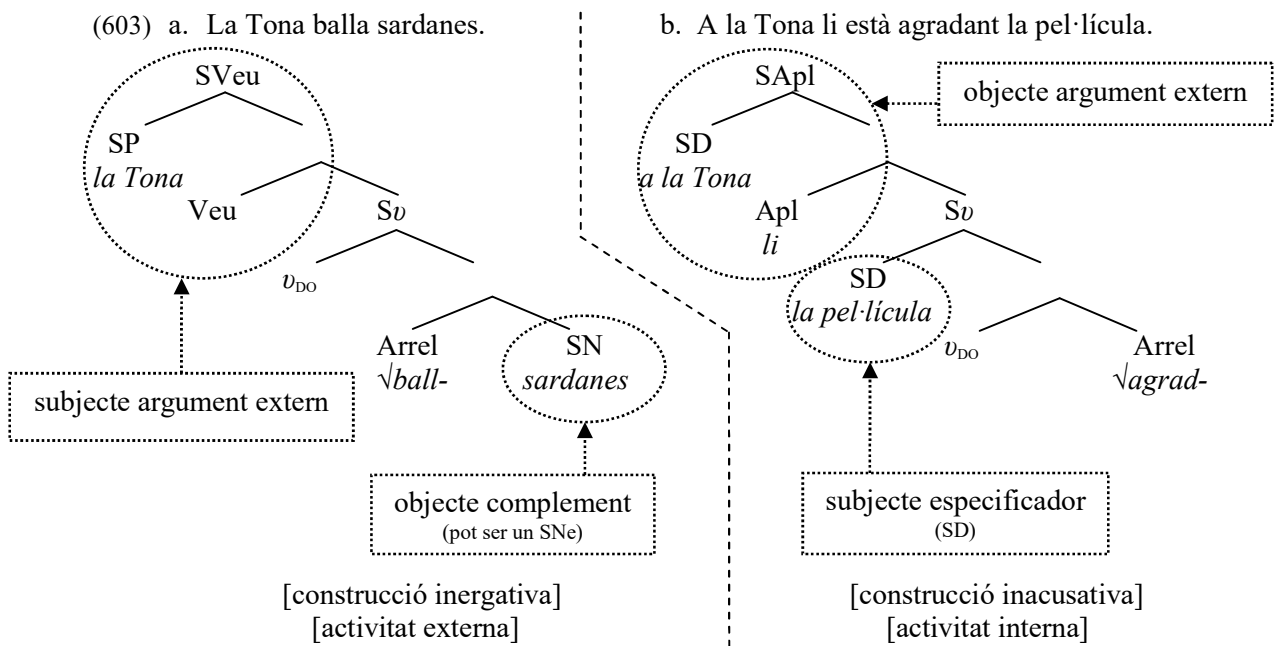
A (603) es poden comprovar les semblances i les diferències entre l'estructura inergativa d'activitat externa d'una *causa externa activa* o *agent*, que és un argument extern amb cas nominatiu (603)a,⁶⁶¹ i l'estructura inacusativa que proposo d'activitat interna d'una *causa interna activa no agentiva*, que és un argument extern amb cas datiu (603)b.⁶⁶² Totes dues oracions admeten un datiu ètic.⁶⁶³

⁶⁶¹ Cf. l'estructura de les oracions d'activitat amb un complement cognat de (511)b a §6.2.2 (cf. Cuervo 2003: §1.3.1 (22b)).

⁶⁶² A l'apartat §6.4.3 proposo l'existència d'estructures amb una *causa interna activa agentiva* que és un argument extern derivat amb cas nominatiu i alhora un *experimentador pacient*.

⁶⁶³ La utilització que alguns parlants fan del datiu ètic en el llenguatge oral sol ser en oracions expressives com les següents: *I ara, ves, resulta que la Tona em balla sardanes; I ara, ves, resulta que a la Tona me li està agradant la pel·lícula*.

Cuervo (2003: §4.3.2) introdueix el datiu ètic en l'estructura argumental amb un aplicatiu alt defectiu, com un datiu no argumental: en ser un nucli defectiu, el datiu no ocupa cap posició d'especificador del nucli aplicatiu. Ho exemplifica en oracions de verbs inergatius, amb un aplicatiu alt defectiu que és complement d'un nucli Voice agentiu i que pren com a complement un vP_{Do} (cf. Cuervo 2003: §4.3.2 (86)); correspondria a l'oració de (603)a amb un datiu ètic: *La Tona em balla sardanes*. A l'estructura de (603)b el datiu ètic s'introduiria a través d'un nucli aplicatiu alt defectiu que prendria com a complement tota l'oració: *A la Tona me li està agradant la pel·lícula*. En tots dos casos, són estructures que respecten l'ordre dels elements oracionals.

El datiu de (600) és sintàcticament més prominent que el subjecte nominatiu. Com en els alternants reflexius dels verbs DatExp, és un mecanisme que permet mantenir l'experimentador com el participant més prominent o protagonista de l'escena conceptual en aquesta construcció esdevenimental, tot i el canvi d'estructura argumental respecte de les oracions més habituals estatives amb verbs DatExp (*A la Tona li agrada la pel·lícula*).

Amb les oracions reflexives i les oracions d'activitat interna de determinats verbs DatExp com *agradar*, es mostra la flexibilitat d'aquests predicats per canviar d'estructura argumental i per construir oracions de característiques diferents de les que són habituals. En aquest treball —cf. §2.2.1— he anomenat la primera alternança *alternança reflexiva estativa* (*A la Maria li agrada l'Albert*; *La Maria s'agrada* [a si mateixa]), entre oracions amb accepcions verbals DatExp i amb accepcions SubjExp(refl). La segona alternança, no descrita fins ara,⁶⁶⁴ l'anomeno *alternança predicativa*, perquè s'hi alternen dues oracions amb propietats diferents de l'estímul subjecte gramatical —cf. (602)—, una d'estativa (*A la Maria li agrada aquesta pel·lícula*) i una altra de dinàmica (*A la Maria li està agradant aquesta pel·lícula*): seria una alternança entre oracions amb accepcions verbals DatExp (predicatives estatives

⁶⁶⁴ Aquesta alternança no està inclosa a la taula 8 de §5.4 ni a l'esquema amb exemples d'alternances dels verbs psicològics catalans que hi ha a continuació d'aquesta taula.

amb experimentador) i amb accepcions DatExp(din) (predicatives dinàmiques amb experimentador).⁶⁶⁵ El comportament amb aquestes dues alternances és aplicable a altres predicats DatExp (*Jo em repugno, Aquesta pel·lícula m'està desagradant*), però no a tots (**Jo em reco, *Aquesta persona m'està important*).⁶⁶⁶

6.3.5. Mecanismes de semàntica psicològica

Amb exemples similars als de (593)b (*Li falten amics a l'Esteve*) i (595)a (*Li sobren maldecaps a l'Esteve*) de §6.3.3.2 un verb existencial pot prendre una semàntica *indirectament* psicològica —tot i que el datiu s'hi interpreta com un posseïdor— afegint a l'oració un datiu de denotació personal introduït per un aplicatiu baix. A (595)b (*Li ha arribat un paquet a l'Esteve*) es pot comprovar que un predicat de canvi també pot prendre un datiu personal a través d'un aplicatiu baix, però sense semàntica psicològica, ja que el datiu s'interpreta com un destinatari en aquest exemple. Les estructures de (595) són les dues variants del que Cuervo anomena *Unaccusative structure 2: simple unaccusatives*, l'una estativa (Sv_{BE}) amb verbs existencials (595)a i l'altra dinàmica (Sv_{GO}) amb verbs de moviment i canvi (595)b.

En català hi ha un mecanisme molt productiu que utilitza un ús metafòric dels verbs de moviment i canvi afegint-hi un datiu experimentador (cf. §2.2.4). A (604) en recullo uns quants exemples amb verbs que poden ser tant predicats de moviment (*arribar, caure, entrar*) (604)a-c com d'aparició o d'inici-final d'existència (*créixer, sorgir, néixer*) (604)d-f. Anomeno *experimentador metafòric* el datiu d'aquestes construccions.

(604) a. Li arriben moltes angoixes.	d. Li creixen molts maldecaps.
b. Li han caigut un munt de desgràcies.	e. Li sorgeixen contrarietats.
c. Li han entrat males intencions.	f. Li neixen entrebanes.

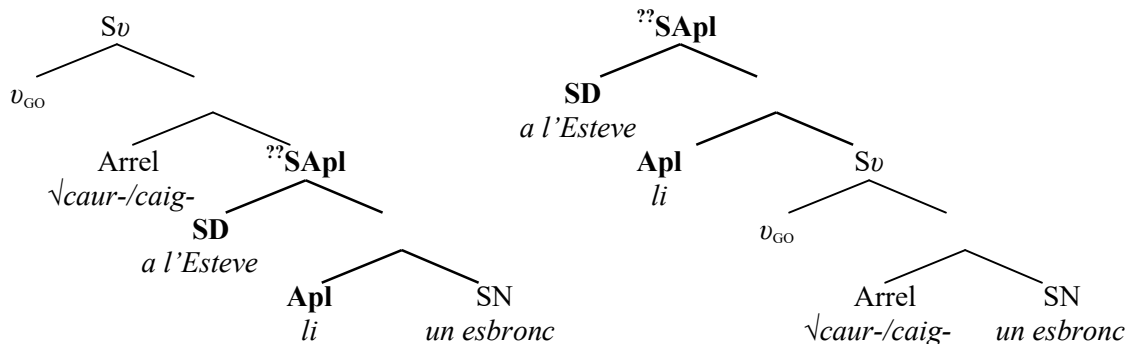
⁶⁶⁵ L'alternança predicativa també és possible amb accepcions de característiques predicatives similars Dat(>Ac)Exp (*A la Maria li estranya la teva actitud*) i Dat(>Ac)Exp(din) (*A la Maria li està estranyant la teva actitud*): cf. la nota 659 d'aquest apartat.

⁶⁶⁶ Com s'ha indicat a l'apartat §2.2.1, l'*alternança reflexiva estativa* és característica dels verbs DatExp(+pers), la llista dels quals està recollida a (137)a de §3.2.2. En canvi, l'*alternança predicativa* no és característica d'un dels grups de verbs DatExp(+pers) i DatExp(-pers): per exemple, a diferència de la majoria de verbs DatExp(+pers), el verb *importar* no hi participa (**Aquesta persona m'està important*), i hi ha verbs DatExp(-pers) —cf. (137)b de §3.2.2— que hi poden participar (*Això m'està costant*).

Segons el contrast de (595) (cf. §6.3.3.2), les construccions amb aplicatius baixos dels verbs existencials poden prendre una significació psicològica amb un datiu animat (595)a, tot i la interpretació semàntica del datiu com un posseïdor, pròpia d'un aplicatiu baix en una oració estativa. En canvi, les construccions amb aplicatius baixos dels verbs de moviment i canvi mantenen —amb un datiu animat— el significat esperat d'un aplicatiu baix en una oració dinàmica, sigui un receptor (*Li ha arribat un paquet a l'Esteve* (595)b) o sigui una font (*Li han desaparegut diners a l'Esteve*).

Però convé matisar aquesta última generalització. En un primer moment, una intuïció fa pensar que perquè un verb de canvi i moviment prengui una denotació psicològica ha d'introduir el datiu a través d'un aplicatiu alt (605)b, de la mateixa manera que els verbs DatExp, i que reserva l'aplicatiu baix per a una semàntica pròpia de receptor o de font (595)b. De fet, es pot concebre la semàntica dels datius de les oracions de (604) com un benefactiu/malefactiu o un experimentador de tot un event, semàntica psicològica introduïda per un datiu alt d'una oració esdevenimental (cf. la taula 3 i la taula 4 de §1.2). Cuervo (2003: §4.2.2) analitza amb proves diverses l'estructura d'aquestes construccions en l'espanyol (*A los chicos les salieron granitos; A Daniela le surgió un problema*), però arriba a la conclusió que és molt difícil deduir si el datiu hi està introduït per un aplicatiu baix (605)a o per un d'alt (605)b, i deixa la qüestió oberta.⁶⁶⁷ Des del punt de vista semàntic, a (605) l'aplicatiu baix indicaria una concepció del datiu com un receptor i l'aplicatiu alt, en canvi, com un benefactiu/malefactiu. En qualsevol cas, és un mecanisme de semàntica psicològica, més indirectament a través d'un aplicatiu baix o més directament a través d'un aplicatiu alt.

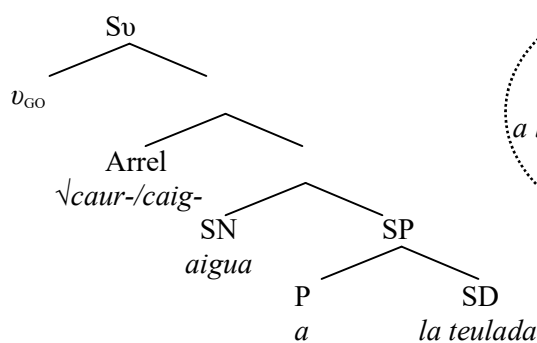
(605) a. *Li va caure un esbronc a l'Esteve.* b. *Li va caure un esbronc a l'Esteve.*

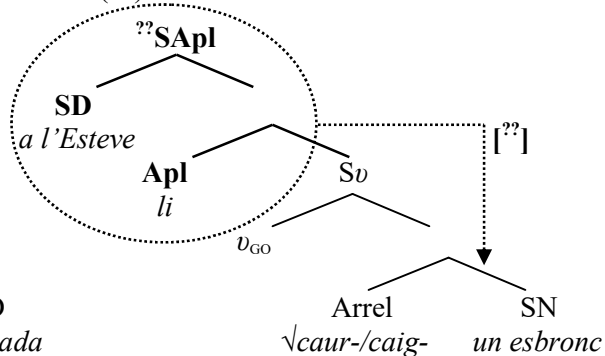
⁶⁶⁷ En canvi, Cuervo (2014a: 66-67 (57)) assenyala que el datiu d'una oració com *A Gabi le cayeron visitas de Londres* està introduït per un aplicatiu baix en una CDO.

Com en els verbs existencials —cf. (593) de §6.3.3.2—, perquè els verbs de moviment i canvi tinguin un significat psicològic no poden prescindir de l'experimentador, que en aquest cas està introduït per un aplicatiu ^{??}alt/baix: en lloc d'un SP optatiu que no exigeix doblament de clític (606)a, pren un datiu introduït per un aplicatiu ^{??}alt/baix que exigeix doblament de clític (606)b.

(606) a. (Hi) Va caure aigua a la teulada.

b. *(Li) va caure un esbronc a l'Esteve.

Si donem per bones les estructures de (606), és previsible que en tots dos casos s'accepti un argument subjecte que sigui un SNe: comprovem a (607) que això es compleix tant en oracions similars a (606)a com en oracions similars a (606)b. D'una banda, en tots dos casos l'argument subjecte pot ser un SNe, ja que o bé es troba en posició d'especificador per sota de l'arrel (606)a, o bé es troba en posició de complement (606)b; de l'altra, la diferència estructural entre un SP i un SApI que introdueix un nou element en l'estructura argumental explica que la duplicació de clític sigui opcional quan el verb no denota un significat psicològic (amb un SP) i obligatòria quan sí el denota (amb un SApI): cf. §6.3.3.2.

(607) a. Cau aigua a la teulada; Entren ratolins al menjador; Ara vénen festes.

b. Li cauen esbroncades a l'Esteve; Li entra por a l'Esteve; Li vénen esgarriances a l'Esteve.

6.4. Verbs SubjExp(pr-prep)_A, SubjExp(pr-prep)_B i SubjExp(pr-prep)_C

Aquest apartat tracta dels verbs psicològics pronominals catalans que es construeixen amb un SPrep obligatori, alguns dels quals participen en l'alternança emotiva/volitiva amb alternants DatExp —verbs SubjExp(pr-prep)_A—, a diferència d'altres que no presenten alternants DatExp —verbs SubjExp(pr-prep)_B— (cf. §2.2.5). Semblen verbs similars als predicats ergatius pronominals —Subj(i)Exp(pr) i Subj(i)Exp(pr-ci)—: la

construcció amb el clític *es/se* els dona una aparença equiparable i la construcció sovint pot denotar una semàntica incoativa, d'inici d'un event. Si això fos cert, els predicats $\text{SubjExp}(\text{pr-prep})_A$ i $\text{SubjExp}(\text{pr-prep})_B$ formarien, com els predicats ergatius pronominals, oracions inacusatives bieventives amb un subjecte argument intern (cf. §6.1).

Però una anàlisi d'aquests predicats permet diferenciar-los dels ergatius pronominals. Les característiques externes diferenciadores més evidents són l'obligatorietat absoluta del clític *es/se* —en alguns casos, els ergatius pronominals poden prescindir-ne⁶⁶⁸— i la presència obligatòria del SPrep a l'oració, presència que és optativa en les oracions amb predicats ergatius pronominals.⁶⁶⁹ A més, a l'apartat §2.2.5 s'han presentat els verbs $\text{SubjExp}(\text{pr-prep})_A$ (especialment *interessar-se* {*en/per*}) i $\text{SubjExp}(\text{pr-prep})_B$ (*penedir-se de*) com a predicats amb un tret semàntic de voluntarietat o agentivitat que els diferencia dels $\text{Subj}(i)\text{Exp}(\text{pr})$ (*emocionar-se*) i $\text{Subj}(i)\text{Exp}(\text{pr-ci})$ (*emmurriar-se*). Partint d'aquest supòsit inicial, a continuació aprofundiré en els aspectes semàntics i sintàctics dels verbs $\text{SubjExp}(\text{pr-prep})_A$ i $\text{SubjExp}(\text{pr-prep})_B$ per deduir quina estructura argumental presenten i diferenciar-la, a través de la comparació, de l'estructura dels verbs $\text{Subj}(i)\text{Exp}(\text{pr})$ i $\text{Subj}(i)\text{Exp}(\text{pr-ci})$.

6.4.1. Arguments a favor d'una natura oracional agentiva

A l'apartat §2.2.5 es recull la intuïció que els verbs $\text{SubjExp}(\text{pr-prep})_A$ i $\text{SubjExp}(\text{pr-prep})_B$ són agentius a través dels contrastos de les oracions (64) i (70)-(72) amb adverbis que expressen voluntarietat. Hi ha altres dades que també suggereixen aquesta volició, com la possibilitat de les oracions amb aquests verbs d'admetre una clàusula de finalitat (608) o de formar oracions d'imperatiu (609). La construcció amb una clàusula de finalitat potser és dubtosa amb el verb *penedir-se de* (608)*b*, però és possible amb altres verbs $\text{SubjExp}(\text{pr-prep})_B$ com *embeure's en* (608)*c*, *avenir-se amb* (608)*d* o *entestar-se en* i els seus sinònims (608)*e*.

(608) a. L'Enric es va interessar en la literatura {*per / per tal de*} millorar la seva formació cultural.

⁶⁶⁸ Cf. els comentaris al voltant dels exemples (492)-(496) a §6.1.

⁶⁶⁹ Cf. el contrast en els exemples de (66)-(69) a §2.2.5.

- b. ?L'Enric es va penedir d'haver-ho fet perquè el perdonessis.
- c. L'Enric es va embeure en la redacció del document amb la intenció d'enllestir-lo com més aviat millor.
- d. L'Enric s'avé amb la Maria per no sentir-se tan sol.
- e. L'Enric es va {encabotar / entestar / entossudir / obstinar} a portar-li la contrària amb la intenció de convèncer-la.

- (609) a. Interessa't una mica pel que et dic!
 b. Penedeix-te del que has fet!

Cal fer un parell d'observacions sobre aquestes dues proves. D'una banda, el verb *interessar-se* {*en/per*} (608)a accepta amb més facilitat una clàusula de finalitat que la resta de verbs SubjExp(pr-prep)_A (*agradar-se de*, *desagradar-se de*, *plaure's en*) (610), comportament que es comenta més endavant.⁶⁷⁰ De l'altra, en la mesura que l'experimentador és un ésser humà amb capacitat de sobreposar-se voluntàriament i amb esforç a les emocions, en alguns contextos són possibles les oracions d'imperatiu amb verbs Subj(i)Exp(pr) i Subj(i)Exp(pr-ci), sobretot en oracions negatives (611).

- (610) a. ?L'Enric es va agradar de la Maria {amb la intenció de... / per (tal de)... / perquè + subjuntiu...}
 b. ?L'Enric es va desagradar de la Maria {amb la intenció de... / per (tal de)... / perquè + subjuntiu...}
 c. ?L'Enric es va plaure en la Maria {amb la intenció de... / per (tal de)... / perquè + subjuntiu...}
- (611) a. No t'espantis, home, que no passa res!
 b. No t'emmurries d'aquesta manera, que no n'hi ha per tant!

La caracterització del subjecte com un participant oracional que actua de forma voluntària també és coherent amb la possibilitat que aquestes oracions tinguin una interpretació deòntica amb determinades perífrasis verbals de modalitat (cf. Picallo 1990; Hengeveld i Mackenzie 2008: 176; Gavarró i Laca 2008: §S 23.4.1; Quer 2008: §S 25.1.2, GIEC §24.8.4.1). Exemplifiquen la modalitat deòntica els enunciats que expressen que «hi ha [...] estats de coses que són necessaris o possibles d'acord amb una norma, una llei, un principi moral o un ideal individual o col·lectiu» (Quer 2008: §S

⁶⁷⁰ Les dues proves són dubtoses amb els verbs SubjExp(pr-prep)_A *agradar-se de*, *desagradar-se de* i *plaure's en*. De fet, no n'he trobat cap exemple amb una clàusula de finalitat o amb imperatiu. És probable que aquests predicats —a diferència de *interessar-se* {*en/per*}— es resisteixin a expressar un subjecte experimentador pròxim a un agent que actua amb voluntarietat en prioritzar la semàntica emocional, fet que —entre altres raons (cf. §3.2.5)— podria explicar que estiguin en desús en la majoria de dialectes catalans i es prioritzi la construcció de DatExp (cf. §2.2.5).

25.1.2). Hi ha perífrasis modals que permeten aquesta interpretació *deòntica* o *radical*, en què «la perífrasi s'orienta cap a un agent, generalment el subjecte» (GIEC §24.8.4.1).

Entre totes les perífrasis modals podem distingir les que expressen volició, disposició o obligació (que pressuposen el control humà) i les que expressen possibilitat, probabilitat o necessitat (que no estan sota el control humà). Les primeres reben el que es coneix amb el nom d'*interpretació deòntica*; les segones reben una interpretació anomenada *epistèmica* (Gavarró i Laca 2008: §S 23.4.1).

Les perífrasis modals *haver de* (612) + infinitiu o *poder* + infinitiu (613) poden tenir una interpretació deòntica i una altra d'epistèmica, segons el context en què apareguin: cf. Picallo 1990; Gavarró i Laca 2008: §S 23.4.1.

(612) *haver de* + infinitiu → lectura d'obligació (deòntica) vs. de necessitat (epistèmica)

- a. L'Enric s'ha d'interessar {en/per} la literatura.
- b. L'Enric s'ha de penedir d'haver-ho fet.

(613) *poder* + infinitiu → lectura de capacitat, habilitat o permís (deòntica) vs. de possibilitat (epistèmica)

- a. L'Enric pot interessar-se {en/per} la literatura.
- b. L'Enric pot penedir-se d'haver-ho fet.

Aquí convé assenyalar la capacitat d'aquests predicats de tenir la interpretació deòntica amb perífrasis modals, que pressuposen el control humà. Uns quants exemples d'ús mostren aquesta possibilitat, segons algunes de les proves que ajuden a distingir totes dues interpretacions (cf. Picallo 1990, Gavarró i Laca 2008: §S 23.4.3-4): les perífrasis modals d'interpretació deòntica poden aparèixer en construccions no temporals (614), en un ordre seqüencial de dos modals com *haver de* + *poder* (615), a més de la interpretació deòntica després de l'auxiliar *haver* (616).

- (614) a. [...] es basa en el contacte directe i l'experimentació com a eines per poder interessar-se en l'antropologia. [Ara: 25 de setembre del 2015]⁶⁷¹
- b. S'havia decidit a fer una cosa, i la faria. Abans de poder penedir-se'n.⁶⁷²
- c. L'àvia Cinta sempre deia que s'han de rumiar bé les coses abans de fer-les perquè haver de penedir-se'n fa ser burro. [Blanco 2015: 7]

⁶⁷¹ <http://www.ara.cat/premium/Museu-Etnologic-Barcelona-reobre-portes_0_1438056225.html> (consulta: juliol del 2016).

⁶⁷² <http://themazerunnercrazy.blogspot.com.es/2016_01_01_archive.html> (consulta: juliol del 2016).

- (615) És a dir, ha de donar la idea que els científics ajuden a generar coneixement i que quan aquest esdevé d'interès social, com les qüestions energètiques, biotecnològiques o mediambientals, per exemple, el visitant ha de poder interessar-s'hi.⁶⁷³
- (616) a. El conjunt del Montsià n'ha estat un dels que ha sonat que ha pogut interessar-se per Cuéllar, exjugador del Nàstic. [Diari Més Ebre, 12 de novembre del 2010, p. 10]
- b. [...] s'ha vist davant la imperiosa necessitat de buscar el port més pròxim i fins i tot ha pogut penedir-se d'haver comprat el vaixell. [Heinemann 2001: 19]

A més, els verbs SubjExp(pr-prep)_A i SubjExp(pr-prep)_B poden formar oracions no estatives, ja que superen el test d'activitat amb l'adverbi *durant* i l'oració progressiva de gerundi (617). A diferència del que passava amb l'acceptació d'una clàusula de finalitat —(608)a vs. (610)—, tant el verb *interessar-se* {en/per} (617)a com la resta de verbs SubjExp(pr-prep)_A (618) poden formar aquestes oracions.

- (617) a. L'Enric {es va interessar {en/per} la literatura durant una estona / s'està interessant {en/per} la literatura}.
- b. L'Enric {es va penedir durant uns instants d'haver-ho fet / s'està penedint d'haver-ho fet}.
- (618) a. L'Enric {es va agradar de la Maria durant una estona / s'està agradant de la Maria}.
- b. L'Enric {es va desagradar de la Maria durant una estona / s'està desagradant de la Maria}.

Totes les proves d'aquest apartat (§6.4.1) menen a deduir que els verbs SubjExp(pr-prep)_A i SubjExp(pr-prep)_B es construeixen amb un nucli funcional eventiu que no és un *S_{UBE}*, per tractar-se d'oracions que no són estatives. Si considerem que el model estructural dels verbs SubjExp(pr-prep)_B atrauria el dels verbs SubjExp(pr-prep)_A (cf. §2.2.5), quina explicació pot rebre llavors que uns quants verbs SubjExp(pr-prep)_A «es resisteixin» a la interpretació agentiva i potser esdevenimental en alguna prova com la de (610)?

L'explicació pot consistir en el fet que l'alternança emotiva/volitiva s'esdevé amb verbs emotius en els alternants DatExp —el que Arad (1998a) anomena oracions pròpiament «psych», bàsicament estatives—, que se situen al límit entre l'emoció i la volició en l'alternant SubjExp(pr-prep)_A —però més clarament volitiu en el cas dels verbs SubjExp(pr-prep)_B, que també participen en aquesta alternança però amb un altre tipus

⁶⁷³ <<http://openaccess.uoc.edu/webapps/o2/bitstream/10609/1131/2/27467tfc.pdf.txt>> (consulta: juliol del 2016).

d'alternants—: el nom d'*alternança emotiva/volitiva* recull aquesta última observació. Els verbs SubjExp(pr-prep)_A de semàntica més íntimament emotiva —com *agradar-se de*, *desagradar-se de* o *plaure's en* (610)— són els que mostren més resistència a la interpretació agentiva, tot i que oracions com les de (73) (cf. §2.2.5) poden suggerir que tampoc és una interpretació impossible. La possibilitat d'acceptar un agent es facilita per una semàntica més puntual de la predicació verbal, com 'obtenir grat' (*agradar-se de*), 'treure desgrat' (*desagradar-se de*), 'mostrar interès' (*interessar-se {en/per}*) o 'treure plaer' (*plaure's en*), més que no pas un *grat*, *desgrat*, *interès* o *plaer* més estable i mantingut, característica semàntica de les oracions amb els alternants DatExp (*agradar*, *desagradar*, *interessar*, *plaure*).

Amb els tests d'activitat dels verbs SubjExp(pr-prep)_A —(617)a i (618)— es veu que la semàntica de les oracions amb l'adverbi *durant* indica que *l'interès*, *el grat*, *el desgrat* o *el plaer* és momentani o d'un temps determinat, molt allunyat del valor més estable i durador d'aquests verbs quan no són pronominals (verbs DatExp). L'oració progressiva de gerundi indica el caràcter incoatiu dels predicats SubjExp(pr-prep)_A, d'acció encara no acomplida. Potser aquesta possibilitat de denotació puntual és la que permet que verbs SubjExp com *enyorar* o *compadir* puguin formar els verbs *enyorar-se (de)* o *compadir-se (de)*, per passar de denotar un *enyor* o una *compassió* habitual (*enyorar*, *compadir*) a un *enyor* o una *compassió* puntual (*enyorar-se de*, *compadir-se de*). Altres verbs podrien acabar formant estructures similars per aquest mecanisme: per exemple, el verb *estar* en una construcció de semàntica psicològica com *estar-se de*.⁶⁷⁴

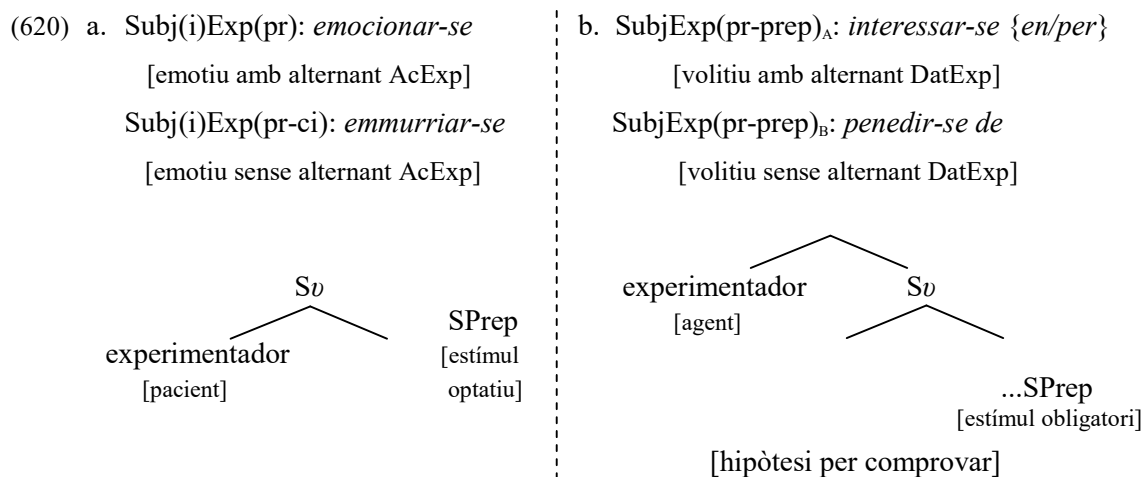
De diverses definicions dels diccionaris amb verbs estatus (619) sembla que de vegades se'n podria deduir el caràcter estatus de la majoria dels verbs SubjExp(pr-prep)_A, però la utilització del verb *prendre* (*interès*, *plaer*, *gust*) en algunes definicions pot fer dubtar d'aquesta afirmació (619)a/b/d. La utilització de sinònims ergatius pronominals (*enamorar-se*, *adelitar-se*), que formen oracions no estatus, també apunta al caràcter no estatus de les oracions amb aquests predicats (619)b/d.

(619) a. *interessar-se en/per*: 'prendre interès' [DIEC2, GDLC]; 'tenir interès' [DUVC]; 'prendre interès, sentir atenció envers una cosa' [DCVB].

⁶⁷⁴ A l'apartat §6.4.4 descriu un nou grup verbal on encabir verbs com *estar-se de*.

- b. *agradar-se de*: ‘trobar del propi grat, enamorar-se’ [DIEC2]; ‘trobar del seu grat, enamorar-se’ [GDLC]; ‘trobar agradable o enamorar-se’ [DUVC]; ‘pendre plaer d'un objecte que ve bé al gust del subjecte’ [DCVB].
- c. *desagradar-se de*: ‘perdre el grat que hom sentia per algú o per alguna cosa’ [DIEC2, GDLC]; ‘deixar de trobar l’encant o el gust’ [DUVC]; ‘perdre el grat (l'amistat, l'afecte) que se sentia envers algú o alguna cosa’ [DCVB].
- d. *plaire's en*: ‘adelitar-se, prendre gust (en una cosa o de fer una cosa)’ [DCVB].

Tenint en compte totes aquestes dades, es pot establir una hipòtesi de partida a l'hora d'estudiar l'estructura argumental dels verbs SubjExp(pr-prep)_A i SubjExp(pr-prep)_B. Si els verbs Subj(i)Exp(pr) i Subj(i)Exp(pr-ci) es poden caracteritzar com a predicats que participen en oracions inacusatives amb un subjecte experimentador argument intern pacient —cf. §6.1—, compatible amb la caracterització semàntica emotiva d'aquests predicats i la facilitat que tenen per expressar una acció involuntària (cf. §2.2.5), la caracterització semàntica d'un subjecte experimentador que actua amb voluntarietat en oracions de predicats SubjExp(pr-prep)_A i SubjExp(pr-prep)_B pot ser compatible amb una estructura argumental amb un subjecte experimentador agent que sigui argument extern. Segons aquesta hipòtesi de partida, tindriem un contrast entre (620)a i (620)b, amb una representació força esquemàtica de l'estructura argumental, amb un subjecte experimentador dins el Sv a (620)a i un subjecte experimentador fora del Sv a (620)b.

6.4.2. Arguments en contra d'una natura oracional agentiva

Un cop establerta aquesta hipòtesi d'estudi, hi ha uns quants arguments que la contradueixen: des de l'estudi general dels verbs pronominals (cf. Rigau 1994), des de

l'estudi general dels verbs de règim verbal (cf. Demonte 1989, Gallego 2010) i per la possibilitat d'aquests predicats de participar en construccions resultatives. A continuació desenvolupo aquests contraarguments.

Rigau (1994) estudia els verbs pronominals del català. Accepta el postulat que «it is generally assumed that the clitic *es/se* absorbs a thematic role and Case» (Rigau 1991: 247). Afirmar que en aquestes oracions el clíctic absorbeix el paper temàtic de benefactiu i, aleshores, «la presència d'un argument intern tema és necessària per a la legitimació d'un complement de V' com és el complement benefactiu» (Rigau 1994: 38): un benefactiu no pot aparèixer mai amb verbs intransitius o utilitzats intransitivament (**En Pere no es beu*). Com que el clíctic absorbeix el paper temàtic de benefactiu, Rigau (1994) arriba a la conclusió que els verbs pronominals o són *transitius*⁶⁷⁵ o són *inacusatius*. D'una banda, els verbs SubjExp(pr-prep)_A i SubjExp(pr-prep)_B participen en oracions que no són transitives i, de l'altra, en un plantejament clàssic de la inacusativitat el subjecte oracional no pot ser un argument extern, cosa que invalidaria la hipòtesi de partida d'un subjecte experimentador argument extern. A l'apartat següent (§6.4.3) reprendré aquesta última afirmació per matisar-la.

Basant-se en la divisió en dos grups verbals de Demonte (1989), Gallego (2010) estudia els predicats de règim verbal de l'espanyol. Arriba a la conclusió que aquests predicats o són *inergatius* o són *inacusatius estatus*. Segons Gallego, en els *inergatius* hi ha un subjecte agentiu i presenten un SPrep prescindible caracteritzat com un adjunt lèxic (cf. Mateu 2000) (621)a; en canvi, els *inacusatius estatus* formen oracions estatives amb un subjecte no agentiu i amb un SPrep imprescindible, que és el predicat d'una predicació seleccionada per l'arrel (621)b.

- (621) a. El policía insistió (en su afirmación).
b. El examen consiste *(en cinco preguntas).

[cf. Gallego 2010: 224, 247-254]

Entre altres verbs, Gallego (2010: 253) fa referència al verb de l'espanyol *empeñarse (en)* 'entestar-se (en)' (622)b, que es correspon amb un dels predicats SubjExp(pr-prep)_B

⁶⁷⁵ Armstrong (2016) explica les oracions pronominals transitives de l'espanyol —com *zampar-se algo*— amb una preposició nul·la defectiva P_[φ] incorporada al verb. Dóna uns quants exemples d'oracions amb un significat psicològic metafòric: *beber-se la fortuna*, *comer-se un gol*, *comer-se una reunió*, *fumar-se/mamar-se la quincena*, *patinar-se todo el dinero*.

descrits en aquest treball per al català. Basant-se en la possibilitat de les oracions amb aquests verbs de l'espanyol d'aparèixer sense el SPrep, Gallego qualifica aquestes construccions d'inergetives, amb un comportament similar a la resta de verbs inergatius. Ara bé, els exemples que utilitza Gallego (2010: 253 (57)) amb aquest verb i d'altres de semàntica psicològica són vàlids per a l'espanyol, però en català l'existència dels clítics *hi* i *en* mostren de forma transparent quan és obligatori el SPrep (622).

- (622) a. Et vaig veure, però ja no me'n recordava.
 [(*esp*) Te vi, pero ya no me acordaba.]
- b. No aconsegueix aprovar, però continua entestant-s'hi.
 [(*esp*) No consigue aprobar, pero continua empeñándose.]
- c. En Joan és tranquil. Es conforma. [possible, però interpretable com a ergativa pronominal inherent]
 [(*esp*) Juan es tranquilo. Se conforma.]
- d. Els agradaven les matemàtiques, però aviat se'n van desentendre.
 [(*esp*) Les gustaban las matemáticas, pero pronto se desentendieron.]
- e. Volien matar-la, però en l'últim moment se'n apiadaren.
 [(*esp*) Iban a matarla, pero en el último momento se apiadaron.]
- [cf. Gallego 2010: 253 (57) per als exemples de l'espanyol]

Segons aquests postulats, si acceptem la hipòtesi agentiva amb un subjecte argument extern dels verbs SubjExp(pr-prep)_A i SubjExp(pr-prep)_B, caldria afirmar que són inergatius, amb un subjecte extern; però el fet de tenir un SPrep obligatori menaria a afirmar que són inacusatius estatus, amb un subjecte intern. En canvi, per les proves aportades fins ara, veiem que són predicats que tenen característiques de tots dos grups verbals i queda per resoldre la caracterització sintàctica de les oracions en què participen.⁶⁷⁶

⁶⁷⁶ Armstrong (2016) qualifica d'inergetius un grup de verbs pronominals de l'espanyol etiquetats per Masullo (1992c) com a predicats antipassius: *aprovecharse (de)*, *compadecerse (de)*, *deshacerse (de)*, *despedirse (de)*, *desquitarse (de)*, *ensañarse (con)*, *incautarse (de)*, *jactarse (de)*, *olvidarse (de)*, *quejarse (de)*, *vanagloriarse (de)*. Reconeix que és un grup verbal força heterogeni, però que presenta un tret comú, observable en dividir-lo en dos subgrups: els verbs que tenen un origen diacrònic transitiu sense el clíctic (*jactar*) —que ara serien sintàcticament transitius però semànticament intransitius—, i els verbs que són sintàcticament transitius en l'actualitat però que canvien de significat quan es presenten en forma pronominal i amb un complement oblic (*despedir*). Segons l'autor, el fet de ser verbs sintàcticament transitius els obliga a seleccionar un tipus de nucli Veu defectiu (un *antipassive Voice*_[φ], diferent de l'*expletive Voice*_[φ] esmentat a la nota 551 de §6.1) en l'estructura argumental de les formes pronominals, que serien inergatius defectives: cf. també la nota 225 *in fine* de §3.2.2.

L'heterogeneïtat del grup de verbs recollit per Armstrong es fa evident en comprovar que el corresponent verb català *compadir-se (de)* és un verb psicològic que permet una construcció d'estat

Un tercer argument que contradia la hipòtesi agentiva és que el subjecte experimentador de les oracions amb verbs SubjExp(pr-prep)_A i SubjExp(pr-prep)_B es pot concebre com un pacient que expressa un estat resultant. Són predicats que poden participar en construccions resultatives (623), caracterització compatible amb un subjecte intern pacient d'una construcció inacusativa. En aquest punt es comporten com els verbs ergatius pronominals (624).

- (623) a. L'Enric s'interessa {en / per} la literatura. → L'Enric {està / ha quedat} interessat {en / per} la literatura. [SubjExp(pr-prep)_A]
 b. L'Enric es penedeix del que ha fet. → L'Enric {està / ha quedat} penedit del que ha fet. [SubjExp(pr-prep)_B]
- (624) a. L'Enric s'emociona (amb la música). → L'Enric {està / ha quedat} emocionat (amb la música). [Subj(i)Exp(pr)]
 b. L'Enric s'emmurria (amb aquesta situació). → L'Enric {està / ha quedat} emmurriat (amb aquesta situació). [Subj(i)Exp(pr-ci)]

A continuació recullo uns quants exemples de textos literaris amb construccions resultatives de verbs SubjExp(pr-prep)_A (625)-(628) i SubjExp(pr-prep)_B (629). Hi deixo constància de més exemples amb predicats SubjExp(pr-prep)_A, especialment del verb més característic *agradar-se (de)* (625), però també de *desagradar-se (de)* (626) i *plaure's (en)* (627), per mostrar que en els dialectes que utilitzen aquests verbs —o en els usos més antics en què s'utilitzaven— és possible la construcció resultativa, com també ho és amb en l'ús actual i més general del verb *interessar-se {en/per}* (628).⁶⁷⁷

resultant —cf. l'exemple de (629)*b*— i es pot incloure dins el grup de predicats SubjExp(pr-prep)_B, a diferència d'altres predicats esmentats per l'autor.

⁶⁷⁷ Hi ha un quart contraargument que podria abonar la configuració inacusativa amb un subjecte intern dels verbs SubjExp(pr-prep)_A i SubjExp(pr-prep)_B: la possibilitat de fer la substitució pronominal del subjecte experimentador pel clític *en*, comportament que coincidiria amb el dels verbs ergatius pronominals no inherents o inherents (*Se'n van {espantar / emocionar / abstreure / emmurriar} dues, de persones*), tenint en compte que aquestes proves substitutòries s'han de fer amb sintagmes quantificats, atesa la resistència general dels verbs psicològics als sintagmes escarits postverbals. Però la majoria de verbs SubjExp(pr-prep)_A i SubjExp(pr-prep)_B regeixen un SPrep introduït per la preposició *de*, i no és possible la doble substitució pel mateix clític *en* dels dos elements dislocats i introduïts per la mateixa preposició *de* (*?Se'n agraden tres, de nois, de la professora; ?Se'n penedeixen dues, de persones, del que han fet*). Per això, s'ha de comprovar que és possible la doble substitució pronominal amb verbs que regeixin un SPrep introduït per una preposició diferent de la preposició *de*. Oracions com *Se'n hi van interessar dues, de persones, per la literatura* o *Se'n hi enfaden moltes, de persones, amb la Maria* poden semblar acceptables, però cal ser prudent amb aquesta prova: la dificultat de la doble tematització i la substitució amb dos clítics en contacte fa poc practicable aquest ús i, de fet, no n'he trobat cap exemple.

- (625) a. [...] una noia que estigui agradada d'un, i que en lloc de dir-li "ratolí meu" t'aporrini a crits i no et calli mai [...] la veritat no m'acabava de fer el pes. [Folch i Torres 1920: 18]
- b. És a dir, que vós us penseu que encara n'estic agradat, de la Maria Rosa? [Guimerà 1983: 105]
- c. Me so agradat de una mossa / Tala com Deu la ha criada. [García 1871: 37]
- d. [...] jo'm só agradat de la rosa, / que és lo nom del meu amor. [Verdaguer 1902: 4]
- e. REFR. [...] —i) «Cada qual està agradat de les seves coses» (Solsona). [DCVB, entrada **cosa**]
- f. La princesa el rep molt agradada i ben creguda que el comte l'ha escollida per esposa.
[Pineda Verdaguer 1936: 32]
- g. Perquè has de sebre que les encantades erin una llei de gent molt divertida i agradada de follejar amb el jovent. [Català 1998: 80]
- (626) a. I molt desagradat, va dir-li el ros Menelaos: [...]. [Homer, 2010: 102]
- b. [...]: cada dia mes desagradat del mon y mes agradat de Deu, per sa infinita misericordia.
[Verdaguer 1983: 234]
- (627) «Que Sa Majestat fos plaguda d'ordenar un report, per a ésser presentat [...]. [...], perquè la Vostra Majestat vulgui ésser graciosament plaguda de continuar la Vostra Interposició de la manera més urgent. [Soldevila 1929: 213-214]
- (628) [...] si el receptor està interessat en l'oferta, ha de continuar negociant. [Llodrà 2003: 324]
- (629) a. [...] i no estic gens penedit de l'esforç realitzat. [Colón 1994: 30]
- b. Ell no està enamorat de mi; ni ho crec ni ho vull creure; ell està compadit de mi i es veu que és romàntic, i això l'ha colpit. [Rodoreda 2006: 57]
- c. [...], i em tenien tan embegut en allò que veia, que ja no em recordava de llegir ni d'escriure.
[Oller 1962: 105]

6.4.3. Proposta d'estructura argumental

Un cop feta la hipòtesi agentiva amb un subjecte argument extern dels predicats SubjExp(pr-prep)_A i SubjExp(pr-prep)_B i vistos els arguments en contra d'aquesta hipòtesi, sembla que ens trobem en un atzucac. Des del punt de vista semàntic, són oracions que expressen un subjecte experimentador amb característiques d'un agent que actua amb voluntarietat i, alhora, amb característiques d'un pacient que pot experimentar un estat resultant. Des del punt de vista sintàctic, són oracions compatibles amb una estructura agentiva d'un subjecte experimentador argument extern i, alhora, amb una estructura inacusativa d'un subjecte experimentador argument intern.

Per resoldre aquesta aparent contradicció és útil una observació de Ramchand (2008: 71-89 i nota 6), en què l'autora explica les diferències entre els subjectes d'oracions

inacusatives no agentives (*The butter melted*), d'oracions inacusatives agentives (*Michael arrived*) i d'oracions inergatives (*Alex ran*). Segueix el seu marc teòric d'estructura argumental, composta per un *initP* (sintagma iniciador) que introdueix un *initiator* o 'subject' of cause en posició d'argument extern, un *procP* (sintagma procés) que introdueix un *undergoer* o 'subject' of process com a argument intern i un *resP* (sintagma resultant) que introdueix un *resultee* o 'subject' of result en la posició més profunda de l'estructura (cf. Ramchand 2008: 38-42). Crucialment, afirma que hi ha oracions *inacusatives agentives*, i en parlar d'un verb com *arrive* diu el següent:

I see no English-internal reason for ascribing a verb like *arrive* to the class of verbs that has no initiation component. [...] I will analyse a verb like *arrive* as containing a single DP argument which initiates its own transition to a final locational state —it is simultaneously the initiator, undergoer and resultee. Moreover, because the verb identifies all three heads in this functional decomposition, the resulting predication is punctual (Ramchand 2008: 78-79).

Afirmar que un mateix argument pot ser iniciador (*initiator*) i alhora tema o pacient (*undergoer* i *resultee*) implica, lògicament, renunciar al criteri temàtic de Chomsky (1981) (*theta-criterion* o *θ-criterion*), segons el qual a cada argument del verb se li associa un paper temàtic i només un, i cada paper temàtic pot ser assignat a un argument i només a un.

Mateu (2015) també afirma que hi ha oracions *inacusatives agentives*. Ho mostra en una oració amb el verb *venir* del català antic (630): d'una banda, és una oració conjugada amb l'auxiliar *ésser* (*eren venguts*), fet que indica inacusativitat (cf. GIEC §21.4f); de l'altra, inclou una clàusula de finalitat (*a negociar ab mi*), la qual cosa expressa agentivitat.⁶⁷⁸

(630) uns hòmens de Marthorell que eren venguts a negociar ab mi. (1525-1542, Liori i Requesens, *Epistolaris*, c. 177, l. 10) [Mateu 2015: 137 (17g), 145]

L'anàlisi de Ramchand (2008) d'un verb de moviment com *arribar*, amb un argument amb més d'un paper temàtic, no coincideix dins l'àmbit de la lingüística catalana amb

⁶⁷⁸ A més, Mateu (2015: 145-146) recull una altra oració del català actual aportada per Víctor Acedo-Matellán (com. pers.), amb un subjecte postverbal SNe (*operaris*) i una clàusula de finalitat (*a arreglar les canonades*): *Avui han vingut operaris a arreglar les canonades*. A diferència de (630), en aquesta oració hi ha un subjecte tema indefinit, cosa que pot suscitar un debat sobre la possibilitat que aquestes construccions siguin o no agentives.

l'anàlisi que en fan el mateix Mateu (2015) o altres autores com Gràcia (1989) i Rigau (2013). Tots aquests autors afirmen que un verb com *arribar* pot tenir dos comportaments diferenciats segons el context oracional en què es presenta, encara que tampoc coincideixen en l'anàlisi: per a Gràcia (1989) i Rigau (2013), *arribar* pot participar en oracions intransitives inergatives quan és agentiu o en oracions inacusatives impersonals quan no és agentiu (cf. també GIEC §21.4.2).⁶⁷⁹ En canvi, per a Mateu (2015), *arribar* pot participar en oracions pròpiament inacusatives —sense argument extern— quan el subjecte tema és de natura definida, o en oracions existencials impersonals —amb un pronom datiu/locatiu argument extern (realitzat o no)— quan el subjecte tema és de natura indefinida.⁶⁸⁰ Com recullo a continuació en dues citacions diferents, per a Ramchand (2008), una oració com *Michael arrived* no és nuclearment inacusativa perquè té un *initiator* —que és un argument extern—; en canvi, per a Mateu (2015), una oració com *El Miquel va arribar* —amb un subjecte tema definit— és pròpiament inacusativa perquè no té argument extern.

I will use the term unaccusative to refer to the verbs in this system which do not have an [init] feature. (As we will see later, this means in effect that I am taking the core cases of unaccusative verbs in English to be the ones that alternate in transitivity. This is also the position taken in Hale and Keyser 2000). [...] The single argument of an *arrive* verb is RESULTEE, UNDERGOER and INITIATOR, which is why it does not pattern cleanly with the true unaccusatives (Ramchand 2008: 78, nota 6).

Les construccions fabrianes del tipus IV (p. ex., *Ha arribat un amic meu*) no tenen una estructura argumental pròpiament inacusativa, sinó una de similar a la que proposen Hale i Keyser (2002) i Kabulli (2008) per a les construccions existencials angleses amb el pronom locatiu *there* (p. ex.,

⁶⁷⁹ Per a Gràcia (1989) i Rigau (2013), la construcció agentiva dels verbs de moviment com *arribar* (exemple *a*) és inergativa, no pas inacusativa, en què *arribar* és equivalent a 'fer arribada'. Rigau (2013) proposa que a la construcció inacusativa no agentiva de *arribar* (exemple *b*) hi ha una preposició de coincidència central incorporada al verb.

- (24) a. Els missatgers arribaran aquest vespre.
b. Aviat hi arribaran vents huracanats.

[Rigau 2013: 126 (1)]

⁶⁸⁰ Per a Mateu (2015), la construcció pròpiament inacusativa dels verbs de moviment com *arribar* (exemple *a*) pot ser agentiva; és una oració de subjecte de resultat, sense argument extern i que es conjuga amb l'auxiliar *ésser* en català antic (*de part lur és vengut lo mal*: Mateu 2015: 137 (17c)). En canvi, la construcció existencial (exemple *b*) és com les *there*-construccions angleses (*There arrived a friend of mine*), amb un pronom datiu/locatiu impersonalitzador argument extern (realitzat o no) i que es conjuga amb l'auxiliar *haver* en català antic (*requerós an vengut alguns*: Mateu 2015: 137 (18d)): cf. també les dades de Mateu i Massanell (2015: 186-198) sobre la selecció de l'auxiliar del verb *venir* en català antic.

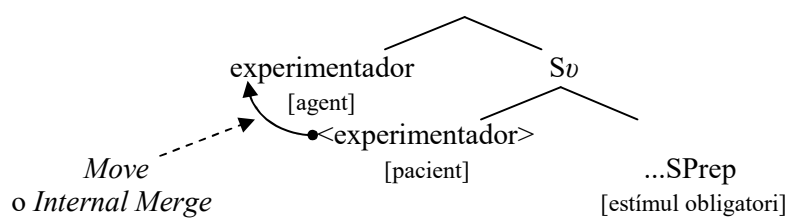
- (25) a. El meu amic ja ha arribat.
b. Ha arribat un amic meu.

[Mateu 2015: 146]

There arrived a friend of mine). Tant en les unes com en les altres la posició sintàctica d'argument extern (espec-*v*) està directament ocupada per un pronom impersonalitzador (cf. Rigau, 1997 i seg.). En canvi, les construccions del tipus *El meu amic ja ha arribat sí* que tenen una estructura pròpiament inacusativa (sense SDet a espec-*v*), una estructura que és diferent, per tant, de la que correspon a les construccions inergatives del tipus *El meu amic no ha treballat mai* (Mateu 2015: 146).

No entraré a discutir aquest debat sobre els verbs de moviment, tot i que n'aprofitaré alguns conceptes. Em limito a utilitzar l'aportació de Ramchand (2008) i Mateu (2015) sobre l'existència d'oracions *inacusatives agentives* en l'estudi de l'estructura argumental dels predicats SubjExp(pr-prep)_A i SubjExp(pr-prep)_B dins el marc teòric de Cuervo (2003). Més en concret, assumeixo la possibilitat apuntada per Ramchand (2008) que un mateix argument pugui ser alhora un agent (*initiator*) en posició d'argument extern i un pacient (*undergoer*) que pot experimentar un estat o una localització resultant (*resultee*) en posició d'argument intern. Tenint en compte aquests supòsits, proposo que l'estructura d'oracions amb verbs SubjExp(pr-prep)_A i SubjExp(pr-prep)_B és una construcció inacusativa en què la posició d'argument extern s'ocupa de manera derivada (per *Internal Merge*) i el subjecte agafa així un valor agentiu, a més del valor originari de pacient.⁶⁸¹ La hipòtesi apuntada provisionalment i de manera esquemàtica a (620)*b* —i discutida posteriorment amb contraarguments— es resoluria amb la nova proposta esquemàtica de (631).⁶⁸²

(631) Oracions amb verbs SubjExp(pr-prep)_A i SubjExp(pr-prep)_B

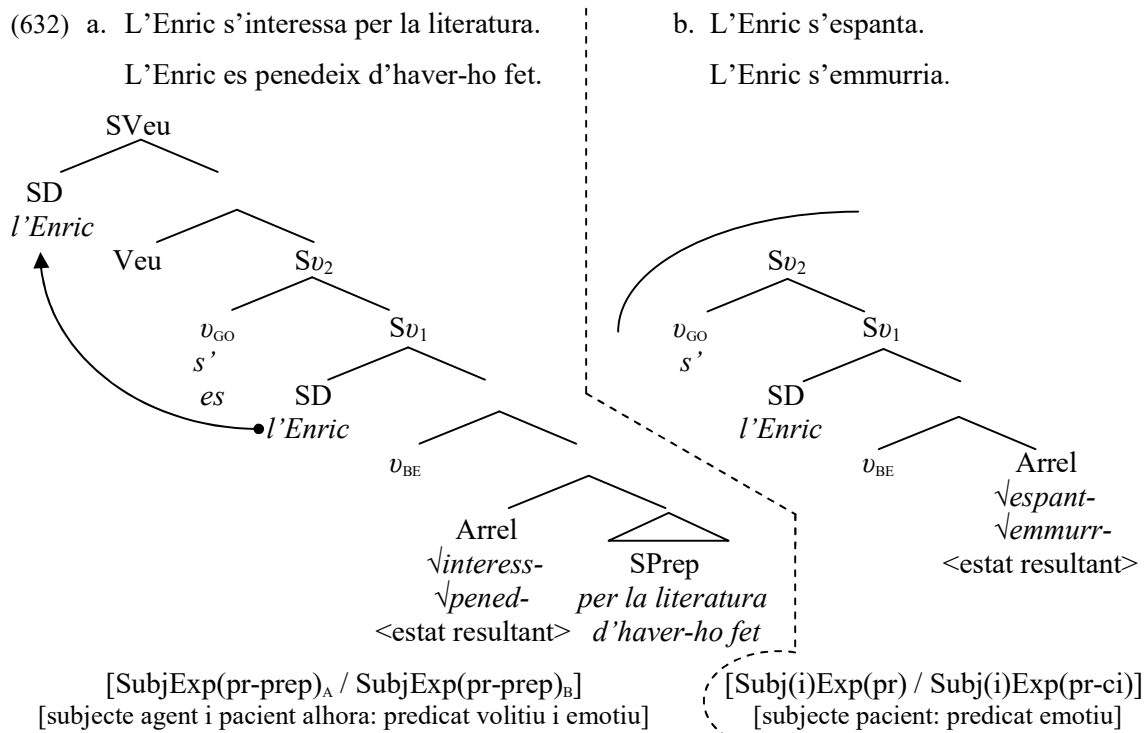

⁶⁸¹ En canvi, en una estructura pròpiament inergativa, com l'oració *El nen canta*, la posició d'argument extern s'ocupa de manera no derivada (per *External Merge*).

Per a una explicació dels conceptes tradicionals de *Merge (projection)* i *Move (checking)*, reformulats en els postulats minimalistes més recents com a *External Merge* i *Internal Merge (Copy, Merge and Delete)*, respectivament, vegeu Gelderen 2009: 232-235. Són dos conceptes que també s'utilitzen per a la fusió de contingut fonològic en una categoria funcional *v*, per via *incorporació* d'un complement (*Internal Merge*) o per via *conflació* d'un element adjunt a *v* (*External Merge*): cf. Mateu 2015: 141.

⁶⁸² Cal tenir en compte que és una proposta estructural que adopto per explicar el comportament d'aquests verbs en un marc teòric concret, però en el model de Ramchand (2008) no es parla de moviment ni d'*Internal Merge*.

A (632)*a* faig la proposta d'estructura argumental dels predicats SubjExp(pr-prep)_A i SubjExp(pr-prep)_B seguint el marc teòric de Cuervo (2003), i a (632)*b* recullo l'estructura dels verbs ergatius pronominals Subj(i)Exp(pr) i Subj(i)Exp(pr-ci) (cf. §6.1) per fer-ne una comparació.

En un principi es podria qualificar l'estructura de (632)*a* com a «inacusativa», entre cometes, perquè —a diferència de (632)*b*— no seria una estructura *nuclearment* inacusativa per tenir un *initiator*, segons Ramchand (2008), ni *pròpiament* inacusativa per tenir un argument extern, segons Mateu (2015), plantejament que obligaria a crear i definir una nova etiqueta sintàctica estructural on encabir estructures «pseudoinacusatives». Com es recull a l'apartat §6.3.3.2 —i s'ampliarà a l'apartat §6.7—, en aquest treball presento un plantejament diferent i proposo considerar la inacusativitat com una caracterització general —compatible amb la Generalització de Burzio (1986)— que pot tenir diverses manifestacions específiques, diversos tipus de construccions inacusatives, en la línia de Cuervo 2010*b*. El fenomen estructural comú de totes les construccions inacusatives seria l'absència d'un argument intern acusatiu i l'absència en origen o de forma no derivada d'un argument extern nominatiu, que obliga l'oració a seguir estratègies diverses per presentar un subjecte formal (cf. §6.3.3.2 *in fine*). En aquest sentit, per tant, les oracions amb verbs SubjExp(pr-prep)_A i SubjExp(pr-

prep)_B serien un tipus concret d'oracions inacusatives. Com es pot comprovar a les dues estructures de (632), els verbs SubjExp(pr-prep)_A i SubjExp(pr-prep)_B comparteixen una part estructural inacusativa amb els verbs Subj(i)Exp(pr) i Subj(i)Exp(pr-ci), amb un subjecte argument intern en tots dos casos, però —a banda de la inclusió obligatòria o optativa del SPrep, respectivament— es diferencien per la presència d'un subjecte derivat argument extern a (632)a i l'absència d'argument extern a (632)b: tindríem, per tant, dos tipus diferents d'oracions inacusatives amb un argument intern amb cas estructural nominatiu. Semànticament, els verbs SubjExp(pr-prep)_A i SubjExp(pr-prep)_B són allora volitius (subjecte agent) i emotius (subjecte pacient); en canvi, els verbs Subj(i)Exp(pr) i Subj(i)Exp(pr-ci) són només emotius (subjecte pacient).

En aquest punt cal fer una remarca sobre la natura semàntica agentiva de l'argument extern derivat de (632)a. Si analitzem una altra estructura bieventiva —que permet expressar un canvi d'estat— amb un agent, corresponent a les oracions amb verbs AcExp i AcExp(ce) —cf. les estructures de (513) a §6.2.2—, comprovem que la natura verbal de l'event Sv₂ en posició estructural superior és un Sv_{DO}, que selecciona un subjecte extern no derivat que pot ser tant un agent com un causador no agentiu. Defineixo la natura semàntica de l'argument en aquesta posició com una *causa externa activa*, i quan es tracta d'un agent l'anomeno un *agent extern* o *agent_E*, diferent de l'experimentador, una *causa externa activa agentiva* que provoca o inicia un canvi d'estat en un experimentador. En canvi, a l'estructura de (632)a la natura verbal de l'event Sv₂ en posició estructural superior és un Sv_{GO}: és un event dinàmic —com ho mostren les proves de (617)-(618) a §6.4.1— però diferent d'un Sv_{DO}. És un Sv_{GO} que en principi no selecciona cap argument extern, com es pot comprovar a (632)b. L'argument extern només hi pot aparèixer de forma derivada, com proposo a (632)a, però la natura agentiva d'aquest argument extern ha de ser diferent de la d'un agent_E, en estar inserit en una estructura diversa: el defineixo com un *agent intern* o *agent_I*, que coincideix amb l'experimentador, una *causa interna activa agentiva* que inicia el seu propi procés de canvi d'estat (és allora un experimentador pacient).⁶⁸³

En la comparació de les dues estructures de (632), hi ha unes quantes característiques compartides. L'estructura bieventiva complexa Sv_{GO}+Sv_{BE} fa possible inserir-hi un datiu

⁶⁸³ A l'apartat §6.3.4 proposo l'existència d'estructures amb una *causa interna activa no agentiva* que és un argument extern amb cas datiu.

a través d'un aplicatiu mitjà —cf. Cuervo 2003; Schäfer 2008⁶⁸⁴— i també permet expressar un canvi d'estat o un procés ('*esdevenir* + participi') (633). Si tenim en compte només el *Sv_{BE}* estatiu en posició estructural inferior, que representa l'estat resultant designat per l'arrel verbal, obtenim les construccions resultatives en tots dos casos ('*estar* o '*quedar* + participi') (634), com les recollides a (623)-(629) de l'apartat anterior. A més, la col·locació del SD *l'Enric* en posició d'especificador en totes dues estructures impedeix que pugui ser un SNe postverbal (635) (cf. Cuervo 2003: §3.1.1.2).

- (633) a. 'l'Enric inicia el seu propi procés d'esdevenir interessat per la literatura o d'esdevenir penedit d'haver-ho fet' a (632)a
 b. 'l'Enric esdevé espantat o emmurriat' a (632)b
- (634) a. 'l'Enric {està / ha quedat} interessat per la literatura o penedit del que a fet' a (632)a
 b. 'l'Enric {està / ha quedat} espantat o emmurriat' a (632)b
- (635) a. *S'interessen persones per la literatura; *Es penedeixen persones del que han fet.
 b. *S'espanten persones; *S'emmurrien persones.

Finalment, hi ha una diferència a la part inferior de totes dues estructures de (632). El *SPrep* és obligatori a (632)a, com un complement de l'arrel incorporat a l'estructura per una relació de selecció: hi ha presència obligatòria del *SPrep* en les paràfrasis de (633)a ('*esdevenir* + participi + *SPrep*') i de (634)a ('*estar* o '*quedar* + participi + *SPrep*'). En canvi, el *SPrep* és optatiu a (632)b, un *SPrep* incorporat a l'estructura per una relació d'adjunció, com un adjunt lèxic (cf. Mateu 2000): *L'Enric s'espanta (amb la tempesta)*; *L'Enric s'emmurria (amb el que li has dit)*. Els verbs *SubjExp(pr-prep)_A* i *SubjExp(pr-prep)_B* —a diferència dels *Subj(i)Exp(pr)* i *Subj(i)Exp(pr-ci)*— no poden prescindir de l'estímul de l'experiència psicològica. Però en el cas dels *SubjExp(pr-prep)_A* és un tret compartit amb els predicats *DatExp* (cf. §5.2.4.1), dels quals són alternants, i aquesta

⁶⁸⁴ Per a una argumentació a favor de la interpretació com un datiu *affected* i no pas com un datiu possessiu, vegeu Cuervo (2003: §2.2.3) i Schäfer (2008: 78-81), i la nota 541 de §6.1.

- (26) a. A la Bet se li van interessar tres alumnes de l'Esteve {en/per} la literatura.
 b. A la Bet se li van penedir tres alumnes de l'Esteve de la seva malifeta.

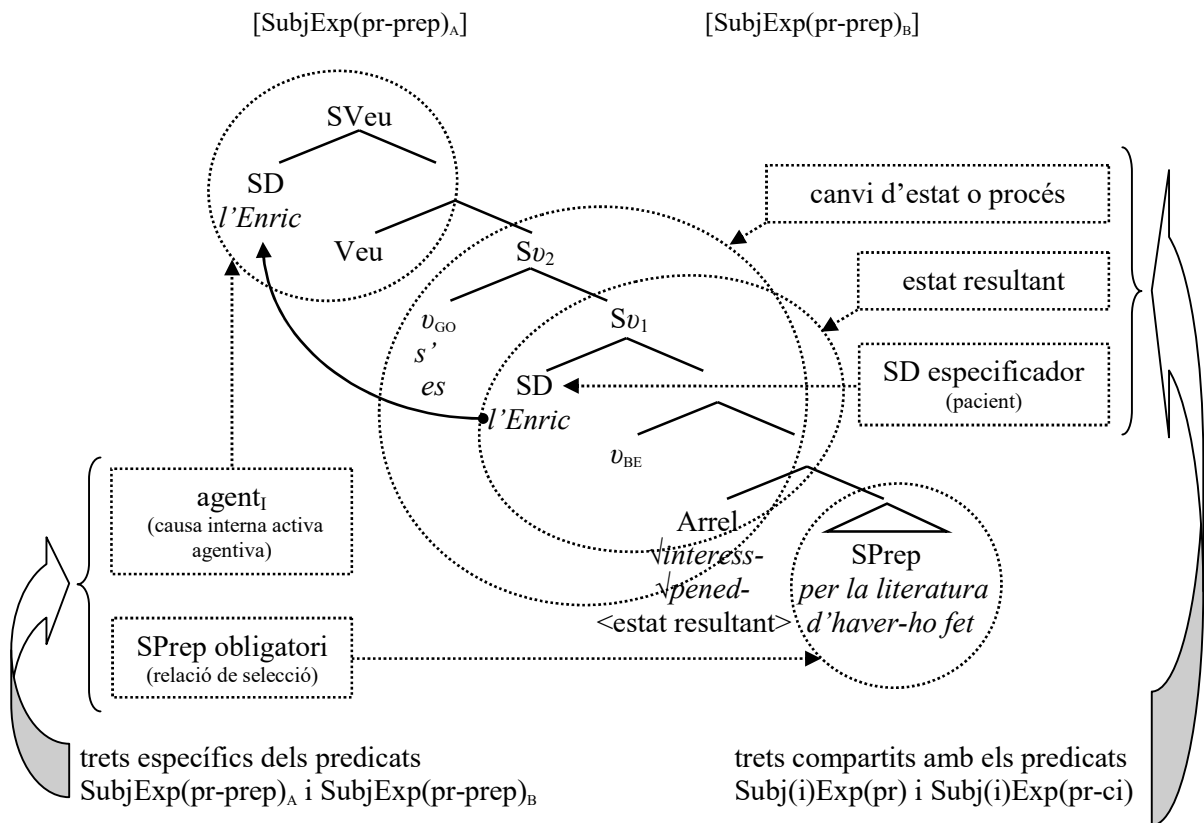
Si fem una comparació entre els verbs *Subj(i)Exp(pr)* i *Subj(i)Exp(pr-ci)*, d'una banda, i els verbs *SubjExp(pr-prep)_A* i *SubjExp(pr-prep)_B*, de l'altra, afegint-hi un datiu a les oracions d'aquests predicats, sembla que el datiu té un comportament similar en tots quatre casos i que, des del punt de vista semàntic, no hi ha una diferent interpretació del datiu de les quatre oracions.

- (27) a. L'Enric se li va desanimar amb l'examen (a la Bet). [Subj(i)Exp(pr)]
 b. L'Enric se li va emmurriar amb la decisió que havia pres (a la Bet). [Subj(i)Exp(pr-ci)]
 c. L'Enric se li va interessar {en/per} la literatura (a la Bet). [SubjExp(pr-prep)_A]
 d. L'Enric se li va penedir de la seva malifeta (a la Bet). [SubjExp(pr-prep)_B]

inseparabilitat de l'estímul és absoluta, no existeix una accepció ergativa Subj(i)Exp(pr-ci) **interessar-se*; en canvi, alguns verbs SubjExp(pr-prep)_B tenen alternants ergatius pronominals, que poden ser no inherents (*avergonyir-se*) o inherents (*penedir-se*).⁶⁸⁵

A (636) hi apareixen les característiques dels predicats SubjExp(pr-prep)_A i SubjExp(pr-prep)_B, i s'hi indica quins són els trets que comparteixen o no amb els predicats Subj(i)Exp(pr) i Subj(i)Exp(pr-ci).⁶⁸⁶

(636) L'Enric s'interessa per la literatura. / L'Enric es penedeix d'haver-ho fet.

⁶⁸⁵ Per a l'accepció Subj(i)Exp(pr) de *alegrar-se* i *avergonyir-se*, en contrast amb l'accepció SubjExp(pr-prep)_B, vegeu els exemples de (74)-(77) a §2.2.5. Per a l'accepció Subj(i)Exp(pr-ci) de *penedir-se*, vegeu els exemples de la nota 118 a §2.2.5.

⁶⁸⁶ Hi ha autors que consideren que el tret semàntic de voluntarietat o agentivitat no té un reflex directe en l'estructura argumental (cf. Levin i Rappaport Hovav 1995). Per exemple, Mateu (2015) proposa una estructura inacusativa agentiva sense cap argument extern que indiqui agentivitat per a oracions de verbs de moviment amb un subjecte tema definit (*El meu amic ja ha arribat*); Levin i Rappaport Hovav (1995: 162-163) ho exemplifiquen amb els verbs inacusatius italians *cadere* 'caure' i *salire* 'pujar', que es conjuguen amb l'auxiliar *essere* independentment de la seva interpretació agentiva o no. Igualment, la GIEC (§21.3.1) considera que els verbs inergatius catalans poden tenir tant una interpretació d'activitat d'un agent argument extern (*caminar, riure, saltar*) com una interpretació de propietat inherent a l'argument extern (*brillar, pudir, suar*). Seguint aquest plantejament teòric, no caldria indicar que el subjecte dels verbs SubjExp(pr-prep)_A i SubjExp(pr-prep)_B ocupa de manera derivada la posició d'argument extern (per *Internal Merge*) per prendre un valor agentiu, a més del valor originari de pacient. És un plantejament que s'adiu amb postulats més restrictius de l'estructura argumental, que defensen l'autonomia de la sintaxi respecte de la semàntica (cf. Hale i Keyser 1993, 2002; Marantz 2013).

6.4.4. Els verbs *SubjExp(pr-prep)_c*

Després d'estudiar els predicats *SubjExp(pr-prep)_A* i *SubjExp(pr-prep)_B*, cal esmentar que hi ha un grup de predicats formalment molt similars als *SubjExp(pr-prep)_B* (pronominals amb un *SPrep* i sense alternants datius), però no del tot coincidents en algun dels seus trets. Hi ha verbs d'aquest tipus que són predicats sense cap alternant no pronominal: *atrevir-se a* (+ oració d'infinitiu) 'prendre la determinació (amb un cert risc)',⁶⁸⁷ *estar-se de* 'abstenir-se o privar-se', *rabejar-se en* 'complaure's prolongant la situació' (637). En canvi, altres predicats d'aquest tipus semblen alternants de predicats *AcExp* o de predicats ergatius pronominals, però en realitat no ho són perquè hi ha un canvi de *SVb* entre tots dos alternants aparents: *animar-se a* (+ oració d'infinitiu) 'decidir-se amb ànim', *molestar-se a* (+ oració d'infinitiu) 'fer una cosa que causa molèstia', *preocupar-se de* 'ocupar-se amb un interès especial' (638).⁶⁸⁸

(637) Verbs sense alternants

- a. L'Enric s'atreveix a desafiar el seu pare.
- b. L'Enric s'està de moltes coses.
- c. L'Enric es rabeja en la contemplació del paisatge.

(638) Verbs amb alternants aparents però no reals

- a. L'Enric s'anima a començar una nova carrera.
- b. L'Enric es molesta a donar-li moltes explicacions.
- c. L'Enric es preocupa de la mainada mentre jo sóc fora.

Són verbs que expressen una semàntica oracional volitiva força transparent i considero que no és necessari repetir les proves d'agentivitat per comprovar-ho (construcció amb

⁶⁸⁷ El verb *atrevir-se* regeix la preposició *a* davant d'una clàusula d'infinitiu que el complementa i admet la preposició *amb* davant d'un complement substantiu o pronom (*Atrevir-se amb les autoritats; No es va atrevir amb ell*): cf. Fitxa 7394/1 de l'*Optimot*.

⁶⁸⁸ Les definicions que recullo de tots aquests verbs són del DUVC o del DIEC2. En el cas de verbs que regeixen un *SPrep* de preposició + oració d'infinitiu (*atrevir-se a, animar-se a, molestar-se a*) no tenim plena seguretat sobre quina preposició regeix el verb, ja que davant infinitiu el català normatiu indica que és preferible en els registres formals canviar les preposicions *en* i *amb* per altres preposicions com *a* o *de* (cf. GIEC §26.5.2), i aquesta era l'única solució que es considerava normativa abans de la publicació de la GIEC. A diferència dels verbs espanyols *atreverse a* i *animarse a*, que segons el DRAE regeixen la preposició *a*, el verb *molestarse en* de l'espanyol regeix la preposició *en*. A més de la preposició *a*, és possible trobar exemples en català del verb *molestar-se* que regeix la preposició *de* davant infinitiu:

- (28) a. No us molesteu de buscar aquest disc a Internet. <<http://www.gentnormal.com/2013/09/el-ger-man-carrascosa-es-el-millor.html>> (consulta: agost del 2016).
b. [...] uns ingressos d'origen desconegut que Fabra ni tan sols es va molestar de blanquejar amb un mínim d'enginy financer. [La Veu. Diari digital del País Valencià, 1 d'octubre del 2013]

imperatiu, admissió d'una clàusula de finalitat...); fins i tot un verb estatiu com *estar* pot prendre una semàntica de volició en aquesta configuració diferent (*estar-se de*). És significatiu que verbs amb accepcions AcExp o amb ergatives pronominals, sense un experimentador agentiu (com *animar*, *molestar* o *preocupar*), prenguin una semàntica agentiva amb un canvi de SVb en la forma pronominal que regeix un SPrep.⁶⁸⁹

Etiqueto aquest grup de verbs amb la sigla SubjExp(pr-prep)_C perquè hi ha un tret que els diferencia dels verbs SubjExp(pr-prep)_A i SubjExp(pr-prep)_B: la incapacitat per expressar un experimentador pacient que desenvolupa un canvi d'estat (639)*a* i arriba a un estat resultant (639)*b* (construcció resultativa), amb el benentès que en el cas dels verbs *animar-se a* 'decidir-se amb ànim', *molestar-se a* 'fer una cosa que causa molèstia' i *preocupar-se de* 'ocupar-se amb un interès especial' es manté el SVb que acabo d'indicar, diferent del dels verbs *animar*, *molestar* i *preocupar*.

(639) a. *L'Enric esdevé {atrevit / estat / rabejat / animat / molestat / preocupat} + SPrep.

b. *L'Enric {està / ha quedat} {atrevit / estat / rabejat / animat / molestat / preocupat} + SPrep.

Aquesta prova indica que l'estructura argumental de les oracions amb verbs SubjExp(pr-prep)_C no és una estructura bieventiva complexa —capaç d'expressar un canvi d'estat— i que tindrà una estructura monoeventiva simple. El que caldria esbrinar és si aquests verbs clarament volitius es construeixen amb un subjecte experimentador argument extern no derivat (per *External Merge*) o amb un subjecte experimentador argument intern com els verbs SubjExp(pr-prep)_A i SubjExp(pr-prep)_B, que pot ocupar la posició d'argument extern de manera derivada (per *Internal Merge*).

Els predicats SubjExp(pr-prep)_C formen un grup de verbs força heterogeni i és probable que no tots es comportin de la mateixa manera. En una primera aproximació, semblen equiparables als verbs antipassius descrits per Masullo (1992*c*) i definits per Armstrong (2016) com de natura inergativa defectiva (cf. la nota 676 de §6.4.2). Però Armstrong

⁶⁸⁹ En romanès, el verb *interesate* 'interessar' pren una semàntica clarament agentiva equivalent a 'buscar' en la forma pronominal que regeix un SPrep, amb un canvi de SVb. Agraïxo a Marleen Van Peteghem aquesta observació i l'exemple extret d'Internet.

(29) M-am interesat de toate posturile de babysitter, dar tot nu am gasit nimic potrivit. [rom]
 me he interessat de tots llocs-els de mainadera, però (emfàtic) no he trobat res adequat [cat]
He buscat tots els llocs de treball de mainadera, però encara no he trobat res adequat. [cat]
 <https://alyblackrose.sunphoto.ro/Sarang_Episodul_5/71055535> (consulta: juliol del 2016)

reconeix l'heterogeneïtat d'aquest grup verbal i, fins i tot, hi descriu un subgrup de verbs que són transitius actualment, però que canvien de SVb en una altra accepció quan prenen la forma intransitiva pronominal amb un complement oblic, com s'esdevé en els verbs de (638). Els postulats de Rigau (1994) i de Gallego (2010) recollits a l'apartat §6.4.2, sobre els verbs catalans pronominals i sobre els predicats de règim verbal de l'espanyol, respectivament, tampoc donarien un diagnòstic del tot coincident sobre la natura d'aquests predicats. Malauradament, la possibilitat de substituir el subjecte experimentador pel clític *en*, que indicaria que es tracta d'un subjecte intern, no pot oferir una resposta segura a aquesta qüestió.⁶⁹⁰

Hi ha autors o arguments a favor d'una estructura inergativa d'altres verbs psicològics: per als SubjExp, cf. Cuervo (2003: §1.3.3.2, n. 5);⁶⁹¹ per als verbs SubjExpØ, cf. §2.2.6. D'una banda, seguint els postulats d'Armstrong (2016), els verbs SubjExp(pr-prep)_C serien inergatius defectius, amb un subjecte experimentador argument extern en origen.⁶⁹² De l'altra, si —a més d'altres proves— s'accepta que alguns d'aquests verbs poden formar oracions en què el subjecte experimentador es pot substituir pel clític *en* (cf. la nota 690), serien inacusatius, amb una estructura monoeventiva en què el subjecte experimentador seria un argument intern que podria ocupar la posició d'argument extern de manera derivada (*Internal Merge*).⁶⁹³ Deixo la qüestió oberta a la recerca.

A la taula 14 resumeixo les característiques comunes i diferenciadores més bàsiques dels verbs SubjExp(pr-prep)_A, SubjExp(pr-prep)_B i SubjExp(pr-prep)_C. A la taula 15 indico els alternants possibles d'alguns d'aquests predicats.

⁶⁹⁰ S'esdevé una situació similar a l'esmentada a la nota 677 de §6.4.2. Molts d'aquests verbs regeixen la preposició *de* i no és possible la doble substitució pel mateix clític *en* dels dos elements dislocats i introduïts per la mateixa preposició *de* (¹*Se n'estan dues, de persones, de moltes coses*; ²*Se'n preocupen dues, de persones, de la mainada, mentre jo sóc fora*). Però tampoc podem donar per segura l'aparent acceptabilitat d'oracions amb verbs que regeixin un SPrep introduït per una preposició diferent de la preposició *de*: *Se n'hi atreixen dues, de persones, a desafiar el seu pare* o *Se n'hi animen dues, de persones, a començar una nova carrera*.

⁶⁹¹ Cf. la nota 728 de §6.8.

⁶⁹² Com també suggereixo per a les oracions de verbs SubjExp d'interpretació agentiva (cf. les notes 51 de §2.2.1 i 727 de §6.8), el subjecte agent experimentador en posició d'argument extern no derivat seria un agent_i.

⁶⁹³ En aquest supòsit, es podria estudiar la possibilitat que els predicats SubjExp(pr-prep)_C tinguessin una estructura argumental inacusativa monoeventiva en què l'argument intern representat pel SD fos el subjecte d'una predicació d'un nucli eventiu *Sv_{GO}* —cf. l'exemple de (661)*b* de §6.8—, el qual, com en els altres dos grups verbals de predicats SubjExp(pr-prep), admetria un experimentador agent_i en posició d'argument extern per *Internal Merge*. En aquest cas l'experimentador seria alhora un agent_i i un tema (cf. la nota 724 de §6.8).

taula 14

Característiques bàsiques dels verbs SubjExp(pr-prep)_{A/B/C}

<i>semàntica volitiva</i> <i>característiques</i>	SubjExp(pr-prep) _A <i>agradar-se de</i> <i>interessar-se en/per</i>	SubjExp(pr-prep) _B <i>penedir-se de</i> <i>alegrar-se de</i>	SubjExp(pr-prep) _C <i>rabejar-se en</i> <i>preocupar-se de</i>
verb pronominal	+	+	+
subjecte experimentador	+	+	+
règim preposicional	+	+	+
estat resultant	+	+	-
alternant DatExp	+	-	-

taula 15

Alternants possibles d'alguns verbs SubjExp(pr-prep)_{A/B/C}

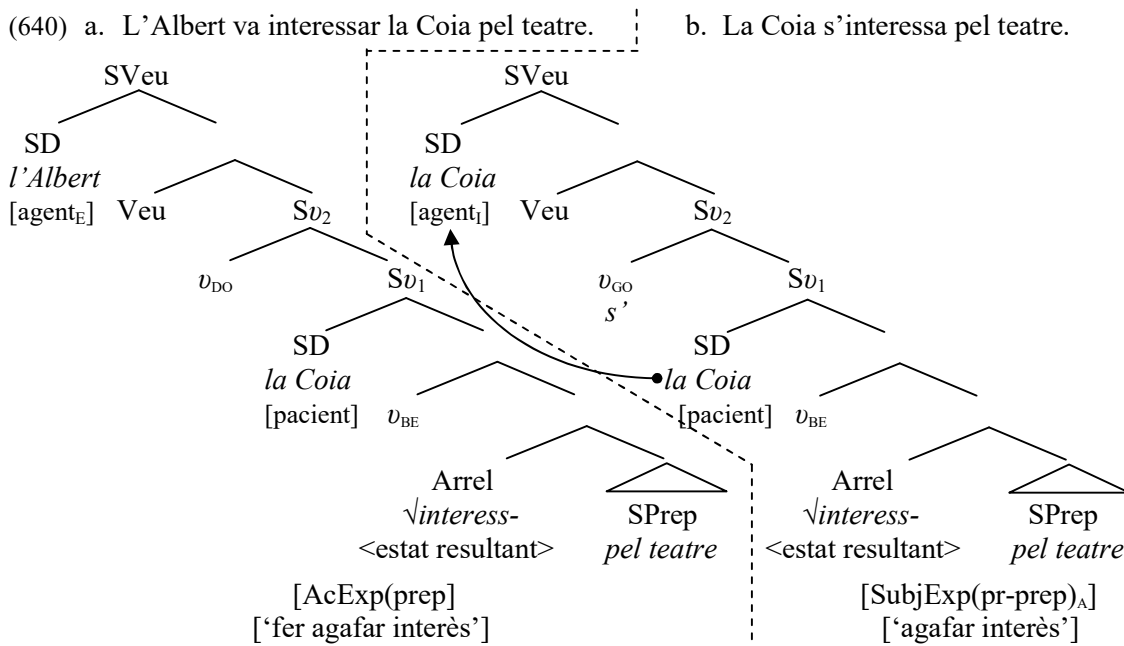
<i>semàntica volitiva</i> <i>alternants</i>	SubjExp(pr-prep) _A <i>agradar-se de</i> <i>interessar-se {en/per}</i>	SubjExp(pr-prep) _B <i>penedir-se de / alegrar-se de</i> <i>compadir-se de / estranyar-se de</i>			SubjExp(pr-prep) _C <i>rabejar-se en</i> <i>animar-se a</i> <i>molestar-se a</i> <i>preocupar-se de</i>		
alternant DatExp	+	-			-		
alternant Subj(i)Exp(pr) o Subj(i)Exp(pr-ci)	-	+		-	-		
		<i>alegrar-se</i> [Subj(i)Exp(pr)] <i>penedir-se</i> [Subj(i)Exp(pr-ci)] <i>estranyar-se</i> [Subj(i)Exp(pr-ci)] [alt. emotiva/volitiva (pronominal)]	[SubjExp(refl)] <i>compadir-se</i>	[canvi de SVb] <i>animar-se</i> <i>molestar-se</i> <i>preocupar-se</i>			
alternant Dat(<Ac)Exp	-	* <i>penedir</i>	+	-	-		
			<i>estranyar</i> ? <i>alegrar</i> [alt. emotiva/volitiva]	* <i>compadir</i>	[canvi de SVb] <i>molestar, preocupar</i>		
alternant SubjExp	-	-		+	-		
		* <i>penedir, *alegrar, *estranyar</i>		<i>compadir</i> [alt. agentiva i/i]			
alternant AcExp	-	-	+	-	-		
	* <i>agradar</i>	[AcExp(pre)] <i>interessar</i> { <i>en/per</i> }	* <i>penedir</i>	<i>alegrar</i> [alt. agentiva e/i]	* <i>estranyar</i>	* <i>compadir</i>	[canvi de SVb] <i>animar / molestar</i> ? <i>preocupar</i>

6.5. El verb AcExp(pre) *interessar* {en/per}

El verb AcExp(pre) *interessar* {en/per} ‘fer agafar interès’ (cf. §5.2.4) mostra un ús poc habitual dins el paradigma dels predicats psicològics catalans. Participa en oracions causatives de canvi d’estat triargumentals (640)a en què apareixen alhora un *agent* provocador del canvi (*l’Albert*), un *experimentador pacient* afectat pel canvi (*la Coia*) i l’*estímul* de l’experiència psicològica (*el teatre*). L’agent és una *causa externa activa agentiva* o *agent_E* en posició d’argument extern i cas nominatiu (‘l’Albert va fer que la

Coia s'interessés pel teatre'), l'experimentador acusatiu se situa en posició d'especificador del nucli eventiu més profund d'una estructura bieventiva complexa ('la Coia va quedar interessada pel teatre') i s'hi introdueix l'estímul a través d'un SPrep (*pel teatre*).⁶⁹⁴

Aquesta accepció AcExp(pred) permet que el verb *interessar* participi en dues alternances particulars: l'alternança agentiva/estativa amb l'accepció DatExp 'ser interessant' i un tipus molt específic d'alternança agentiva e/i amb l'accepció SubjExp(pr-prep)_A 'agafar interès', representada en els dos alternants de (640)a-b. A més, *interessar* també participa en un tipus d'alternança emotiva/volitiva compartida amb altres predicats com *agradar*, tot i ser poc viva actualment amb predicats diferents de *interessar*.⁶⁹⁵ A (640)a mostro l'estructura que proposo per a l'accepció AcExp(pred) juntament amb l'estructura de l'accepció SubjExp(pr-prep)_A a (640)b, contrast que serà útil per veure les diferències d'aquesta alternança amb una altra alternança molt similar, però diferent: l'alternança causativa.

⁶⁹⁴ Tot i que sovint en aquesta accepció el verb *interessar* participa en construccions més complexes amb verbs modals o equivalents (cf. Ginebra i Montserrat 2002, 48, nota 6), també admet oracions simples triargumentals, com els exemples de (344)a/d/e (cf. §5.2.4.1).

⁶⁹⁵ A l'esquema de (384) (cf. §5.2.4.2) hi apareixen les alternances del verb *interessar*. Pel que fa als tres tipus d'alternances agentives e/i, vegeu els tres exemples de (382) del mateix apartat, i el corresponent al verb AcExp(pred) *interessar* {en / per} a (382)a¹-b¹.

L'estructura de (640)a per a l'accepció AcExp(*prep*) contradiu una restricció descrita per Pesetsky (1995), la *Target/Subject Matter (T/SM) Restriction*. Kailuweit (2007: 1702) assenyala que determinades construccions de l'espanyol no presenten aquesta restricció: *interesar a alguien por algo* i *incitar a alguien contra alguien*.⁶⁹⁶ Segons la *T/SM Restriction*, no hi pot haver oracions simples causatives de canvi d'estat amb verbs psicològics en què coincideixin els tres papers temàtics que Pesetsky defineix com a possibles amb aquests predicats: l'*Experiencer* (experimentador), el *Causer* (agent o causa externa d'un canvi d'estat) i el *Target/Subject Matter of emotion* (estímul de l'emoció). En concret, no hi poden coincidir el *Causer* i el *Target/Subject Matter*. Segons Pesetsky, en aquestes oracions hi ha un morfema zero introduït per un nucli *caus* per sota del verb, que es mou per fusionar-se amb el verb; però si a l'oració hi ha un altre nucli preposicional que assigna el *Target/Subject Matter*, el moviment del nucli *caus* queda bloquejat. Aquesta restricció desapareix en les corresponents construccions perifràstiques angleses (641).

- (641) a. *The article in the Times angered Bill at the government. → The article in the Times made Bill angry at the government.
- b. *The Chinese dinner satisfied Bill with his trip to Beijing. → The Chinese dinner made Bill satisfied with his trip to Beijing.
- c. *The television set worried John about the veracity of Bill's alibi. → The television set made John worry about the veracity of Bill's alibi.
- d. *The problem of lexical entries bores John with his life as a linguistic. → The problem of lexical entries made John bored with his life as a linguistic.

[Pesetsky 1995: 60-61]

La *T/SM Restriction* de Pesetsky (1995) es compleix habitualment en les oracions amb predicats psicològics causatius catalans de canvi d'estat, els AcExp i els AcExp(*ce*) (642)a-c,⁶⁹⁷ a diferència del que s'esdevé en la construcció causativa del verb *interessar* {*en/per*} 'fer agafar interès' (642)d.

⁶⁹⁶ Kailuweit (2005, 2007) afirma que aquesta restricció no existeix i fa referència a altres verbs psicològics del francès i de l'italià que no la compleixen, tenint en compte les dades de Ruwet (1993) i Kailuweit (2005: 147-150).

⁶⁹⁷ Cal tenir en compte que si el SPrep que representa l'estímul de l'emoció és un sintagma optatiu oracional, aquestes construccions sí que són possibles en català: *L'Albert va empipar la Coia (amb les seves paraules)* → *La Coia es va empipar amb l'Albert*; *L'Albert va distreure la Coia (amb històries fantàstiques)* → *La Coia es va distreure amb l'Albert*; *L'Albert va escandalitzar la Coia (amb la seva actitud)* → *La Coia es va escandalitzar amb l'Albert*.

- (642) a. [?]*L'Albert va empipar la Coia amb en Lluís. → L'Albert va fer que la Coia s'empipés amb en Lluís.
- b. *Les males notícies van inquietar la Coia per la crisi. → Les males notícies van fer que la Coia s'inquietés per la crisi.
- c. [?]*L'Albert va encaterinar la Coia amb en Lluís. → L'Albert va fer que la Coia s'encaterinés amb en Lluís.
- d. L'Albert va interessar la Coia pel teatre. → L'Albert va fer que la Coia s'interessés pel teatre.

Pel que fa a l'alternança agentiva e/i representada a (640)a-b, presenta trets diferenciadors de l'alternança causativa habitual dels predicats AcExp, encara que semblen similars. A l'apartat §5.2.4.1 he recollit els arguments que donen suport a aquesta distinció. Tenint en compte les dues condicions recollides a §2.2.2 i §2.2.3 perquè un predicat pugui participar en l'alternança causativa (cf. Masullo 1999; Rosselló 2008: §S 13.3.6.3; Abrines 2016), un dels arguments per considerar que la versió causativa de canvi d'estat del verb *interessar* o AcExp(*prep*) no participa en aquesta alternança és que sembla no admetre una força inanimada com a causa provocadora del procés, i que ha de dur un subjecte agent de referència personal (643)a, a diferència dels verbs AcExp o alternants transitius de l'alternança causativa (643)b.

- (643) a. {L'Arnau / [?]L'ambient cultural de la ciutat} va interessar la Meritxell {en/per} la música clàssica.
- b. {L'Arnau / L'ambient cultural de la ciutat} va emocionar la Meritxell.

Però el contrast de (643) no és evident per a tots els parlants.⁶⁹⁸ Aquest és un punt que necessita un estudi més aprofundit, que no desenvolupo en aquest treball: cf. Reinhart (2001: 385-386) i Kailuweit (2005: 147-148). Els exemples anglesos de (641) de Pesetsky mostren la *T/SM Restriction* amb subjectes oracionals no agentius, i caldria preguntar-se si en anglès aquestes oracions serien més acceptables amb un subjecte agent o, almenys, si mostrarien un cert contrast amb les de (641), encara que tampoc fossin naturals del tot. En aquest sentit, caldria comprovar amb un estudi de camp si hi ha catalanoparlants a qui sonin menys forçades les oracions de (642)a/c amb una interpretació agentiva del subjecte, en contrast amb (642)b. D'altra banda, a la nota 392

⁶⁹⁸ A més, la percepció que els parlants tenen d'oracions simples triargumentals com les de (643)a no és del tot coincident: n'hi ha que no les accepten, tampoc amb un agent, i especialment amb un temps imperfectiu com el present (*L'Arnau interessa la Meritxell {en/per} la música clàssica*). En canvi, d'altres veuen possibles aquestes oracions (vegeu els exemples de (344)a/d/e a §5.2.4.1), fins i tot amb un subjecte causa inanimada (vegeu els exemples de la nota 392 a §5.2.4.1), o amb altres verbs diferents de *interessar* (com *entusiasmar*: {*Aquell monitor / Aquell reportatge*} *la va entusiasmar per l'escalada*).

de §5.2.4.1 es recullen contextos d'ús d'oracions simples catalanes amb l'accepció AcExp(*prep*) de *interessar* i un subjecte no agentiu; de fet, Franco (1990: 129, nota 7) aporta un contraexemple de l'espanyol a la restricció de Pesetsky, amb un subjecte no agentiu i el verb AcExp *enojar*: *El artículo enojó a Bill con la prensa*. En qualsevol cas, i tornant a l'accepció AcExp(*prep*) de *interessar*, l'excepció a la *T/SM Restriction* de Pesetsky pot explicar que sovint en lloc d'una oració simple triargumental com la de (644)*a* s'utilitzi una construcció complexa amb l'alternant SubjExp(*pr-prep*)_A de *interessar* (644)*b* o amb verbs modals o equivalents (644)*c* (cf. Ginebra i Montserrat 2002, 48, nota 6).

- (644) a. L'Arnau va interessar la Meritxell {*en/per*} la literatura.
 b. L'Arnau va fer que la Meritxell s'interessés {*en/per*} la literatura.
 c. L'Arnau {*va voler / va aconseguir*} interessar la Meritxell {*en/per*} la literatura.⁶⁹⁹

La presència obligatòria del S*Prep* en tots dos alternants de (640)*a-b*, la possible dificultat de la variant causativa (640)*a* d'admetre una causa externa que sigui una força inanimada i la capacitat de la variant pronominal (640)*b* d'acceptar un subjecte agentiu o volitiu —en projectar un agent_I de forma derivada— diferencia aquesta alternança de l'alternança causativa. El verb *interessar* pot formar la construcció pronominal de (640)*b*: és molt semblant a l'alternant intransitiu de l'alternança causativa (645)*a*, però se'n diferencia perquè *interessar-se* {*en/per*} necessita formar oracions amb la presència obligatòria de l'estímul representat per un S*Prep* o el pronom que el substitueix (645)*b*, a més d'admetre un subjecte experimentador agentiu o volitiu (agent_I). Pel que fa a la semàntica oracional, l'alternant SubjExp(*pr-prep*)_A *interessar-se* {*en/per*} pot expressar l'estat resultant d'un canvi ('*quedar* o *estar* + adjectiu psicològic': 'la Coia queda o està interessada'), com els alternants ergatius pronominals de l'alternança causativa (semàntica de la part eventiva més profunda de totes dues estructures). Però *interessar-se* {*en/per*} és un verb amb el significat d'una acció voluntària de l'experimentador 'agafar interès', iniciador del seu propi procés de canvi (agent_I i pacient *ahora*), més que no pas el significat no voluntari 'esdevenir interessada'; en canvi, 'esdevenir {*commoguda / desanimada / emocionada / esgarrifada / espantada*}' és el significat corresponent a (645)*a* (l'experimentador hi és un pacient).

⁶⁹⁹ Els verbs modals són predicats de reestructuració, ja que permeten l'ascens de clític: *L'Arnau vol interessar-la* {*en/per*} *la literatura* vs. *L'Arnau la vol interessar* {*en/per*} *la literatura*.

- (645) a. La Coia {es commou / es desanima / s'emociona / s'esgarrifa / s'espanta}.
- b. *La Coia s'interessa vs. La Coia {s'interessa pel teatre / s'hi interessa}.

Tant la semàntica oracional de l'alternant AcExp(pre) (640)a com la d'un alternant causatiu AcExp de l'alternança causativa —cf. l'estructura de (509)a a §6.2.2— és la d'una causa externa que provoca un canvi d'estat en un pacient, però caldria estudiar si la impossibilitat de (640)a de formar oracions sense la presència de l'experimentador en l'ús absolut del verb —cf. (646)a respecte de (646)b— pot rebre una explicació en l'obligatorietat del SPrep, que necessita una estructura d'estat resultant de l'experimentador en la part estructural més profunda on poder inserir-se. Una possible interpretació de la construcció en l'ús absolut d'un verb AcExp com la de (646)b (*La música emociona*) és la d'una estructura predicativa similar a la que formaria una construcció en l'ús absolut d'un verb DatExp (646)c (*La música interessa*),⁷⁰⁰ que indicaria la propietat d'un estímul d'incidir en un hipotètic experimentador ('la música és emocionant; 'la música és interessant'). Aquesta estructura predicativa només podria acompanyar-se d'un SPrep optatiu: *La música emociona (per la seva capacitat d'arribar als sentiments)*; *La música interessa (per la seva capacitat de relaxar)*.

- (646) a. ?L'Albert va interessar pel teatre. [AcExp(pre)]
- b. La música emociona. [AcExp]
- c. La música interessa. [DatExp]

Totes aquestes dades indiquen que el verb *interessar* presenta una especificitat lèxica difícilment explicable des d'un posicionament construccionista radical (cf. Borer 2005), potser perquè expressa una semàntica menys emotiva que altres predicats psicològics emotius i més intel·lectual. O potser es podria dir tot just el contrari, que el verb *interessar* és un exemple evident de la llibertat d'una arrel d'inserir-se en qualsevol estructura sintàctica, amb poques restriccions per incompatibilitat semàntica amb l'estructura.

L'accepció verbal causativa AcExp(pre) de *interessar* {en/per} mostra unes característiques específiques poc comunes dins el paradigma dels verbs psicològics

⁷⁰⁰ Cf. l'estructura de (550) a §6.2.4.2 (Cuervo 2003: §1.3.3.2) i la nota 613.

catalans. En un resum breu del comportament d'aquest verb, assenyalo a continuació una relació de la seva especificitat respecte de molts altres predicats psicològics.

- a) És una accepció psicològica del verb *interessar* amb capacitat de participar en construccions causatives de canvi d'estat triargumentals, que no compleixen la *Target/Subject Matter (T/SM) Restriction* de Pesetsky (1995) (*La Meritxell va interessar la Núria pel teatre*). Tot i així, aquesta restricció pot explicar la preferència d'alguns parlants per un altre tipus de construcció (cf. (644)a vs. (644)b-c).
- b) La construcció causativa AcExp(pre) (*La Meritxell va interessar la Núria pel teatre*) participa en una alternança agentiva/estativa amb una construcció estativa DatExp (*A la Núria li interessa el teatre*).
- c) La construcció causativa AcExp(pre) participa en un tipus d'alternança agentiva e/i de característiques específiques amb una construcció SubjExp(pr-prep)_A (*La Meritxell va interessar la Núria pel teatre* vs. *La Núria s'interessa pel teatre*); és una alternança diferent de l'alternança causativa —tot i la similitud—, l'habitual dels predicats psicològics causatius de canvi d'estat amb experimentador acusatiu (AcExp).
- d) A diferència d'altres predicats psicològics emotius que formen oracions amb un objecte experimentador (AcExp i DatExp), l'accepció AcExp(pre) es resisteix a l'ús absolut, a la construcció sense experimentador (^{??}*Aquest professor va interessar pel teatre*).

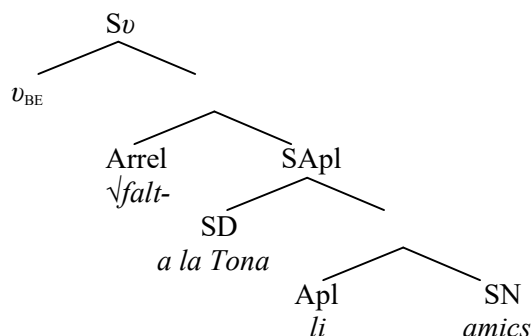
A més de les característiques específiques de l'accepció AcExp(pre), el verb *interessar* participa en un tipus d'alternança emotiva/volitiva que està en desús amb altres verbs en molts dialectes catalans, entre un alternant emotiu DatExp i un altre de volitiu SubjExp(pr-prep)_A (*A la Núria li interessa el teatre* vs. *La Núria s'interessa pel teatre*).

6.6. Verbs DatImp o pseudoimpersonals

En aquest treball he defensat que els verbs DatImp o pseudoimpersonals no formen part del grup dels verbs psicològics emotius (cf. §2.1.3), tot i la similitud que presenten amb els DatExp. No és necessari que m'estengui aquí a descriure les característiques

sintàctiques que diferencien aquests predicats inacusatius de la resta de verbs psicològics emotius, ja que tant a §2.1.3 com a §6.3.3.2 he exposat àmpliament les característiques i l'estructura d'aquests verbs —cf. les estructures de (593)*b* i (595)*a* a §6.3.3.2—, que dóna raó del seu comportament sintàctic, com la duplicació de clític o la possibilitat de construir-se amb un SNe subjecte postverbal. A (647) repeteixo un exemple similar al de (593)*b*.

(647) Li falten amics a la Tona.

6.7. Verbs DatHum. Els predicats inacusatius

També he exclòs dels verbs psicològics emotius —tot i la similitud amb els DatExp— un altre tipus de verbs que es troben al límit entre la volició i l'emoció (cf. §2.1.3; també cf. §3.1.1, en parlar del verb *apetir*). He pres com a exemple d'aquests predicats el verb *abellir*, corresponent al verb *apetecer* de l'espanyol (cf. Bosque 1996: 94-95). Anomeno DatHum aquests predicats, que es construeixen amb un datiu personal i que expressen altres facultats psicològiques humanes no emotives, diferents de les que expressen els DatExp.⁷⁰¹ S'hi poden encabir les construccions amb datiu de verbs que presenten alternança nominatiu/datiu, com *agafar* 'sobrevenir' (*A la Tona li ha agafat son*), *apetir* 'sinònim de *abellir*' (*A la Tona li apeteixen cigrons*) o *esperar* 'haver de sobrevenir' (*A la Tona li esperen desgràcies*).⁷⁰² Com el grup de verbs DatExp, el grup DatHum recull predicats amb característiques comunes però de comportament heterogeni.

⁷⁰¹ Els verbs DatHum també poden fer referència a facultats psicològiques d'altres éssers animats, com els animals.

⁷⁰² Per a més informació sobre aquests verbs, vegeu §3.1.3.2.3 i §3.1.3.3 *in fine*, i nota 190 (§3.1.4).

Segons la GIEC (§21.4.3), «la presència d'un pronom de datiu permet l'ús inacusatiu d'alguns verbs no inacusatius: *Li ha agafat/agarrat un mal de cap fortíssim* 'Li ha vingut un mal de cap fortíssim'».

Aquest grup de verbs presenten en comú la possibilitat d'admetre un SNe subjecte postverbal (648)a, fet que els diferencia dels predicats psicològics DatExp (648)b.

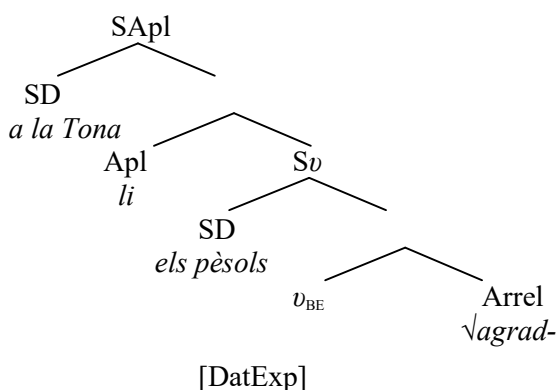
- (648) a. A la Tona li {abelleix raïm / abelleixen pèsols}.
- b. A la Tona li {agrada *(el) raïm / agraden *(els) pèsols}.

Les característiques sintàctiques i semàntiques del datiu de les oracions amb verbs DatHum i amb verbs DatExp són similars. Semànticament, és un experimentador —no emotiu amb els verbs DatHum i emotiu amb els DatExp— de tot l'event expressat pel verb, característica semàntica dels datius introduïts per aplicatius alts que prenen com a complement un nucli funcional eventiu estatiu (cf. la taula 3 i la taula 4 de Cuervo a §1.2). Sintàcticament, les característiques de subjecte i d'element no dislocat del datiu dels verbs DatExp vistes a §4.2 són idèntiques a les del datiu dels verbs DatHum (649).

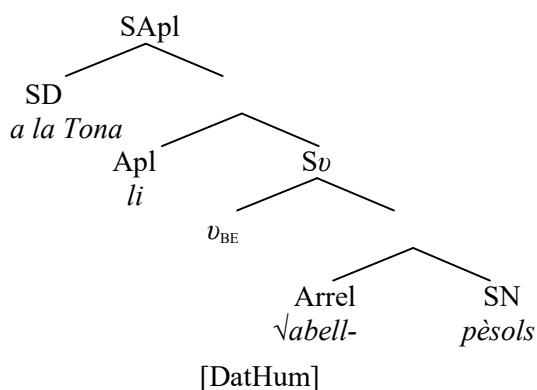
- (649) a. Només a la Tona li {abelleix / agrada} la cervesa. [modificació per *només*]
- b. El plat que a la Tona li {abelleix / agrada} és aquest. [extracció-QU a través d'un datiu no dislocat]
- c. A ningú no li {abelleix / agrada} que l'insultin. [*ningú* datiu a l'esquerra]
- d. A la Tona_(*,) li {abelleix / agrada} l'arròs. [sense coma després del datiu]
- e. Tots estan preocupats perquè a la Tona li {abelleixen / agraden} els plats amb més greixos. [facilitat per anteposar el datiu «in adverbial clauses»]
- f. A la Tona_i li_i {abelleix / agrada} mirar aquesta fotografia de si mateixa_i. [el subjecte pot contenir una anàfora que té l'antecedent en el datiu]
- g. Li {abellia / agradava} veure aquesta pel·lícula. [datiu controlador del subjecte d'una oració completiva d'infinitiu]
- h. A la Tona li {abelleix / agrada} que vinguis. [el datiu i el subjecte d'una oració completiva de subjuntiu no són coreferents]

Per tant, en l'estructura argumental de les oracions amb verbs DatHum el datiu ocuparà la mateixa posició que el datiu de les oracions amb verbs DatExp: un argument extern introduït per un aplicatiu alt. La diferència estructural l'haurem de cercar en la posició del subjecte gramatical, que presenta un comportament diferent en cada un dels dos tipus de verbs. En els verbs DatExp no pot ser un SNe postverbal, coherentment amb la posició estructural d'especificador d'aquest argument (cf. les estructures de (574) a §6.3.2). En canvi, en els verbs DatHum pot ser un SNe postverbal, fet que indica que ocupa una posició estructural de complement. Recullo a (650) la diferència estructural que proposo entre tots dos tipus de verbs.

(650) a. A la Tona li agraden *(els) pèsols.

b. A la Tona li abelleixen pèsols.

L'estructura de (650)*b* també dona raó d'un altre comportament sintàctic del verb *abellir*. Com a verb inacusatiu, ja esperem que pugui substituir el SNe subjecte pel clíctic *en*, però la posició estructural de complement d'aquest SNe fa possible la substitució sense la restricció que presenten altres verbs inacusatius: no fa falta que sigui un sintagma quantificat en una entonació neutra de l'enunciat (651)*a*. Com s'ha vist a l'apartat §6.3.3, es comporta com altres verbs inacusatius que admeten un SNe subjecte postverbal per estar situat estructuralment en la posició de complement, com els verbs de canvi (651)*b* i els pseudoimpersonals o DatImp (651)*c*. En canvi, es diferencia del comportament dels verbs inacusatius que no admeten un SNe subjecte postverbal en una entonació neutra per estar situat estructuralment en la posició d'especificador, com s'esdevé en tots els grups verbals especificats a (652); a més, tenen el mateix comportament els SubjExp(pr-prep)_c (653), amb una estructura per definir si és inacusativa o no (cf. §6.4.4).

(651) Estructures inacusatives amb subjecte intern en posició de complement

- a. N'apeteixen, de pèsols, a la Tona. [DatHum]
- b. En cauen, de gotes. [verbs de canvi]
- c. {Li'n / N'hi} falten, d'amics, a la Tona. [DatImp]

(652) Estructures inacusatives amb subjecte intern en posició d'especificador

- a. *Se'n desanimen, de persones; *Se n'emmurrien, de nens. [Subj(i)Exp(pr)/(pr-ci)]
- b. *{Li n' / N'hi} atabalen, de nens, a la Tona. [Dat(<Ac)Exp]⁷⁰³
- c. *{Li'n / N'hi} molesten, d'actituds teves, a la Tona. [Dat(>Ac)Exp]⁷⁰⁴

⁷⁰³ Corresponent a l'oració estativa ben formada amb un SD postverbal *A la Tona l'atabalen els nens*.

⁷⁰⁴ Corresponent a l'oració estativa ben formada amb un SD postverbal *A la Tona li molesten les actituds teves*.

- d. *{Li n' / N'hi} agraden, de bombons, a la Tona. [DatExp]
- e. *{Li n' / N'hi} estan agradant, de pel·lícules, a la Tona. [DatExp(din)]
- f. *{Li n' / N'hi} estan estranyant, de comportaments, a la Tona. [Dat(>Ac)Exp(din)]
- g. *Se n'interessen, d'alumnes, en la literatura; *Se'n penedeixen, d'alumnes, d'haver-ho fet. [SubjExp(pr-prep)_{A/B}]

(653) Estructura per definir amb subjecte en posició d'especificador

- *Se n'atreveixen, de nois, a desafiar el seu pare. [SubjExp(pr-prep)_C]

A l'estructura de (650)*b* el SNe argument intern (*pèsols*) no és el subjecte d'una predicació, a diferència del SD (650)*a* (*els pèsols*), que sí que ho és. Aquesta diferència pot ser una explicació de la dificultat dels verbs DatHum de construir-se sense un experimentador ([?]*Abelleixen pèsols*; [?]*Agafa son*; [?]*Apeteixen cigrons*; [?]*Esperen desgràcies*) —cf. la nota 714— perquè no expressen estructuralment una propietat del subjecte gramatical amb una estructura predicativa. Però alguns predicats d'aquest grup poden formar oracions sense experimentador més acceptables amb un SD i un canvi d'ordre oracional (*Els pèsols abelleixen*; *Els cigrons apeteixen*); en canvi, d'altres continuen sent forçats amb aquesta configuració oracional ([?]*La son agafa*; [?]*Les desgràcies esperen*): sembla que els verbs *abellir* i *apetir* —de semàntica més assimilable a l'emotiva— poden canviar d'estructura argumental per formar oracions predicatives com les dels verbs DatExp sense experimentador (*Els pèsols agraden*).⁷⁰⁵

Tenint en compte les dades que Batllori (2012: 369-371) aporta sobre la diferent l'evolució dels verbs de l'espanyol *gustar* i *agradar*, d'una banda, i *apetecer*, de l'altra,⁷⁰⁶ aquest doble comportament del verb *abellir* del català es podria explicar perquè seria un verb a mig camí en la seva trajectòria evolutiva, com el verb *apetecer* de l'espanyol, des d'un origen transitiu i en procés fins a una configuració intransitiva que el podria acabar assimilant a l'evolució del verb *gustar* de l'espanyol: la reanàlisi absoluta del verb espanyol *gustar* li impedeix participar en construccions transitives i permet que sigui un verb definitivament impersonal (sense datiu), que no admet recursos d'impersonalització o indeterminació de l'experimentador (654)*a*, a diferència del comportament del verb *apetecer* en aquells parlants que encara no hi han fet una reanàlisi completa (654)*b*. Segons Gutiérrez Ordóñez (1999) i Batllori (2012), la

⁷⁰⁵ De fet, la GIEC (§21.5a) considera que el verb *abellir* forma part del grup de predicats DatExp.

⁷⁰⁶ Per a l'evolució dels verbs *gustar* i *apetecer* de l'espanyol, vegeu també Rivero (2010).

configuració transitiva original d'aquests predicats expressa voluntarietat en l'experimentador i la configuració intransitiva involuntarietat, mecanisme de desagentivització que també es podria aplicar —però amb l'estructura de (650)*b*— als predicats que presenten alternança nominatiu/datiu, com *agafar* i *esperar*, per passar a significar 'sobvenir' i 'haver de sobvenir', respectivament.

- (654) a. En Sevilla solo gustan los toreros andaluces; *En Sevilla los aficionados al toreo gustan los toreros andaluces; *En Sevilla se gustan los toreros andaluces.
 b. En verano apetecen los helados; En verano los niños apetecen los helados; En verano se apetecen los helados.

[Batllori: 2012: 370-371]

Cuervo 2010*b* classifica els verbs inacusatius en tres grups (cf. §6.3.3.2): *simples* (estatiu o dinàmics), *incoatiu* (ergatiu pronominals) i *psicològics* (DatExp). Dins el primer grup de predicats simples hi inclou dos subgrups, els *existencials* (que denomino pseudoimpersonals o DatImp quan van amb datiu) i els *predicats de canvi*: els primers són estatiu i els segons, dinàmics (cf. la taula 12 i la taula 13 de §6.3.3.2). Caldria encabir en aquesta classificació els verbs DatHum, a més d'altres predicats que en aquest treball he caracteritzat com a inacusatius: els DatExp(din) i Dat(>Ac)Exp(din) (cf. §6.3.4) i els SubjExp(pr-prep)_{A/B} (cf. §6.4.3).⁷⁰⁷ Els SubjExp(pr-prep)_C queden pendents de definir (cf. §6.4.4).

Els predicats DatHum comparteixen amb els inacusatius *simples* de Cuervo la possibilitat de dur un SNe subjecte postverbal —cf. els exemples de (575) a §6.3.3 i de (651)*a-c*— i, dins d'aquest grup, s'aproximen al subgrup dels existencials o els pseudoimpersonals (DatImp) en el fet de ser estatiu i de no passar la resta de tests tradicionals d'inacusativitat: cf. les proves de (576) a §6.3.3 i de (655).

- (655) a. *Abellits els pèsols, la Tona se'n va comprar un quilo. [subjecte de participi absolut]
 b. *Els pèsols acabats d'abellir van ser comprats per la Tona. [construcció amb el participi passat del verb *acabar*]
 c. *L'abellida dels pèsols va animar la Tona. [nominalització del verb en un participi passat femení]

⁷⁰⁷ Els Dat(>Ac)Exp i els Dat(<Ac)Exp (amb MDOI) (cf. §6.2.4.2) comparteixen la mateixa estructura que els DatExp. A més, hi ha els diversos predicats Psic_{∅...} (cf. §6.2.4.2) i Psic_{∅...(DIN)} (cf. §6.3.4), l'estructura dels quals està inclosa en els DatExp i DatExp(din)/Dat(>Ac)Exp(din), respectivament.

Tanmateix, no es poden identificar els verbs DatHum amb els pseudoimpersonals (DatImp) i caldria fer un nou grup dins la classificació general dels predicats inacusatius:⁷⁰⁸ els verbs DatHum es construeixen habitualment amb un datiu obligatori introduït per un aplicatiu alt, de semàntica d'experimentador; en canvi, els pseudoimpersonals ho fan amb un datiu optatiu introduït per un aplicatiu baix, de semàntica possessiva. No utilitzo l'etiqueta de verbs inacusatius *simples*, ja que diferencia bé els dos subgrups de verbs que porten aquesta etiqueta (verbs existencials i verbs de canvi) dels que tenen una estructura complexa bieventiva —Subj(i)Exp(pr)/(pr-ci) i SubjExp(pr-prep)_{A/B}—, però no marca un tret diferencial pertinent entre aquests predicats *simples* i altres predicats amb una estructura monoeventiva —DatExp,⁷⁰⁹ DatExp(din)/Dat(>Ac)Exp(din) i DatHum—, encara que presentin un argument extern datiu no present en els inacusatius etiquetats com a *simples*. També convé diferenciar o matissar la semàntica d'un datiu argumental experimentador introduït per un aplicatiu alt segons altres aspectes estructurals del SV: entre un *experimentador emotiu* —tema d'estudi d'aquest treball—, un de *no emotiu* (amb verbs DatHum) i un de *metafòric* (amb un verb de canvi, si s'accepta que està introduït per un aplicatiu alt).

El tret comú de tots els verbs inacusatius és l'absència d'un argument intern acusatiu i l'absència en origen o de forma no derivada d'un argument extern nominatiu, que obliga l'oració a seguir estratègies diverses per presentar un subjecte formal (cf. §6.3.3.2 *in fine*). Inspirat en la taula de Cuervo (2010b: 34, Taula 2) —recollida a la taula 13 de §6.3.3.2—, a la taula 16 presento una informació força més àmplia referida essencialment als verbs estudiats en aquest treball. Tot i que els verbs Dat(>Ac)Exp i els Dat(<Ac)Exp (amb MDOI) comparteixen la mateixa estructura que els DatExp, els assenyalo expressament per indicar que es tracta de tres grups verbals diferenciats.

⁷⁰⁸ A més d'altres grups nous per als verbs DatExp(din)/Dat(>Ac)Exp(din) i els SubjExp(pr-prep)_{A/B}: cf. la taula 16.

⁷⁰⁹ A més dels Dat(>Ac)Exp i els Dat(<Ac)Exp, amb la mateixa estructura.

taula 16

Interacció entre tipus d'inacusatius i tipus de datius

<i>estructura inacusativa</i>		<i>tipus de verb</i>	<i>aspecte oracional</i>	<i>posició de l'argument subjecte</i> ⁷¹⁰	<i>SNe post-verbal</i>	<i>compl. de l'Apl</i>	<i>SApl seleccionat per</i>	<i>tipus d'Apl</i>	<i>semàntica del datiu</i>
sense argument extern	simple	a1. Verbs de canvi	dinàmic	complement	sí	SN	Arrel	Apl baix	destinatari / font (transferència de possessió)
		b. DatImp	estatiu						compl. / esp. sota l'arrel
		c. Existencials ⁷¹¹				--	--	--	
complexa	d1. Subj(i)Exp(pr) / Subj(i)Exp(pr-ci)	dinàmic	especificador	no	S _v	v	Apl mitjà	afectat	
	d2. Subj(i)Exp(pr) / Subj(i)Exp(pr-ci)							benefactiu / malefactiu ⁷¹²	
argument extern datiu (experimentador) [estructura simple]	e. DatExp(din) / Dat(>Ac)Exp(din)	estatiu	especificador	sí	S _v	--	Apl alt	experimentador emotiu	
	f. DatExp								
	g. Dat(<Ac)Exp								
	h. Dat(>Ac)Exp	dinàmic	complement	sí	S _v	v	Apl mitjà	experimentador no emotiu	
	i. DatHum							experimentador metafòric	
a2. Verbs de canvi ⁷¹³									
argument extern derivat nominatiu (agent _i) [estruct. complexa]	j. SubjExp(pr-prep) _A / SubjExp(pr-prep) _B	dinàmic	especificador	no	S _v	v	Apl mitjà	afectat	

⁷¹⁰ En dialectes com el català central i el valencià, quan aquest argument és en posició de complement es mostra com un subjecte formal que concorda amb el verb, encara que tingui cas partitiu i no pas nominatiu (cf. les notes 650 i 651).

⁷¹¹ Els verbs de *b* (DatImp) i de *c* (existencials) són els mateixos, però en el primer cas es tracta d'oracions amb un datiu personal introduït per un aplicatiu baix i en el segon cas d'oracions amb un locatiu SPrep.

⁷¹² Interpretació de *responsabilitat no intencional* (cf. §6.1). Els verbs Subj(i)Exp(pr) i Subj(i)Exp(pr-ci) amb datiu admeten la doble interpretació de *d1* (amb aplicatiu mitjà) i de *d2* (amb aplicatiu alt).

⁷¹³ En el supòsit que el datiu d'aquestes oracions estigui introduït per un aplicatiu alt: cf. §6.3.5.

A (656) mostro un exemple de cada estructura inacusativa amb un datiu (menys a c).⁷¹⁴ El subjecte intern hi apareix sempre ressaltat en negreta. Igual que Cuervo, considero la inacusativitat com un fenomen estructural amb manifestacions diverses, i en aquest sentit es pot afirmar que totes les estructures de la taula 16 i de (656) són inacusatives.

(656) Estructures inacusatives

a1. Verbs de canvi

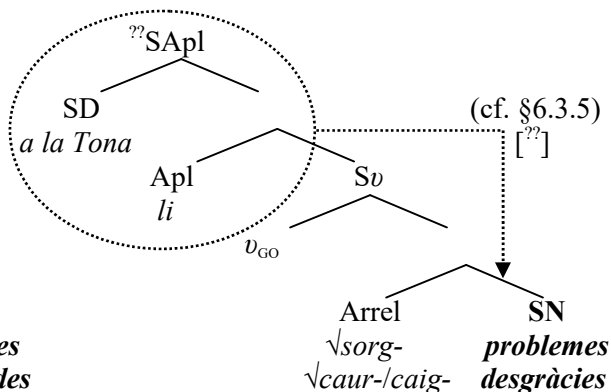
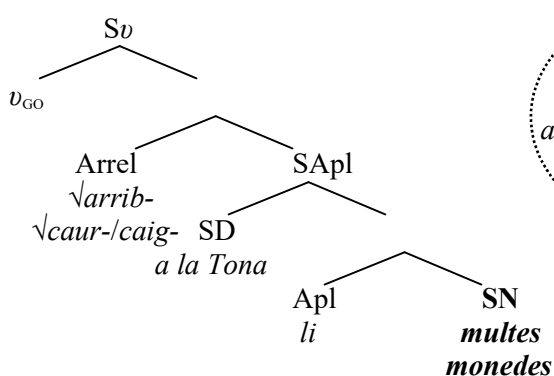
A la Tona li van arribar multes. [dest.]

A la Tona li han caigut monedes. [font]

a2. Verbs de canvi

A la Tona li sorgeixen problemes.

A la Tona li han caigut desgràcies.

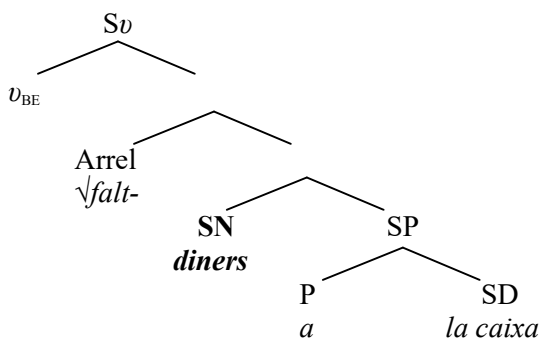
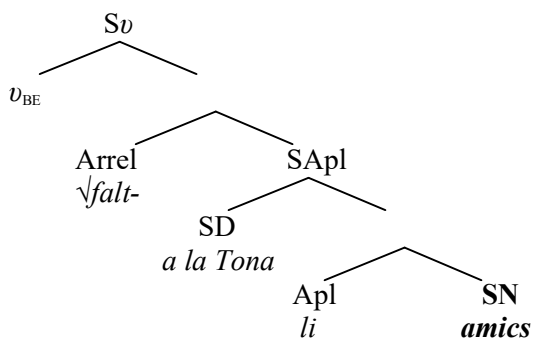

b. DatImp

A la Tona li falten amics.

c. Existencials

Falten diners a la caixa.

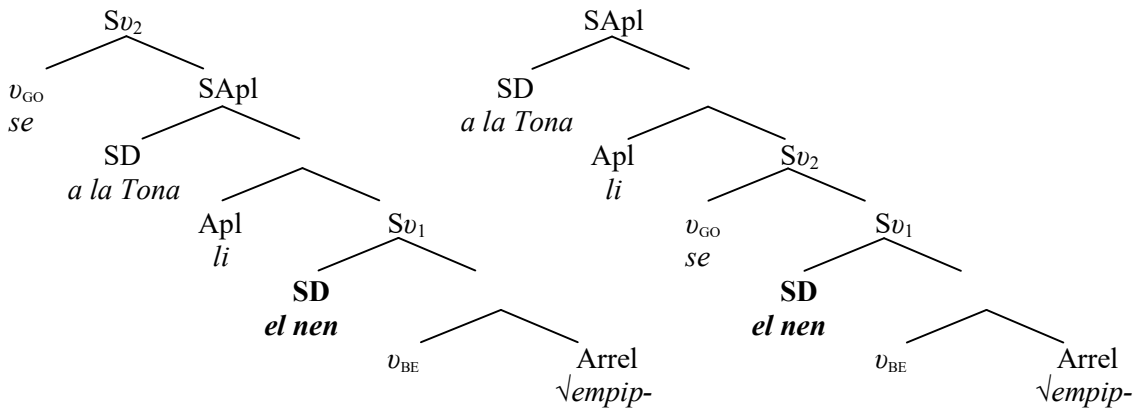

⁷¹⁴ La majoria d'aquestes estructures inacusatives poden presentar-se en una forma més simple sense cap datiu: *Van arribar multes*; *Han caigut monedes* (a1); *Sorgeixen problemes*; *Han caigut desgràcies* (a2); *Falten amics* (b); *Falten diners* (c); *El nen es va {empipar / emmurriar}* (d1 i d2); *La pel·lícula està agradable* i *La teva actitud està estranyant* (e); *Els bombons agraden* (f); *El teu caràcter atabala* (g); *La teva actitud molesta* (h); *L'Enric s'interessa pel teatre* i *L'Enric es penedeix d'haver-ho fet* (j). La més forçada és *Abelleixen fesols* (i): sembla que els predicats DatHum exigeixen la presència obligatòria de l'experimentador, comportament que també es manifesta en oracions d'altres predicats que es poden encabir en aquest grup: *Agafa son*, *Apeteixen cigrons*, *Esperen desgràcies*.

d1. Subj(i)Exp(pr)/(pr-ci)

A la Tona se li va empipar el nen.

A la Tona se li va emmurriar el nen.

[apl. mitjà: *affected dative*]

[apl. alt: *responsabilitat no intencional*]

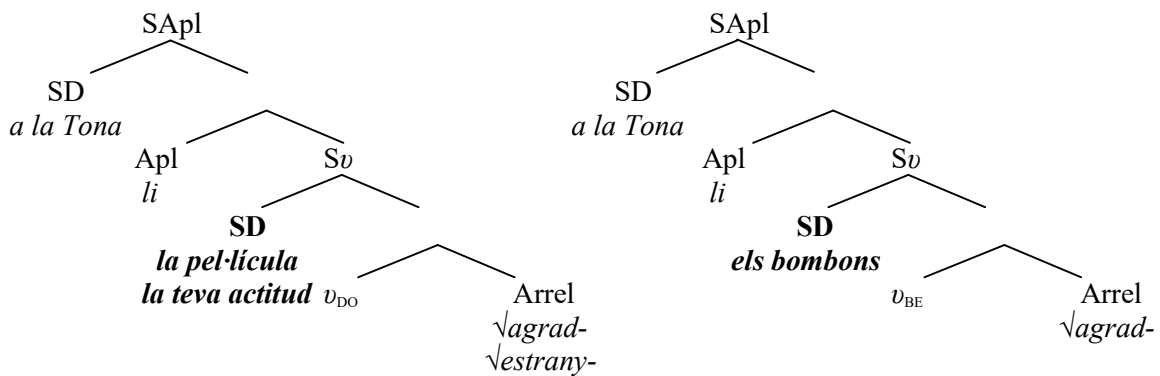
e. DatExp(din) i Dat(>Ac)Exp(din)

A la Tona li està agradant la pel·lícula.

A la Tona li està estranyant la teva actitud.

f. DatExp

A la Tona li agraden els bombons.

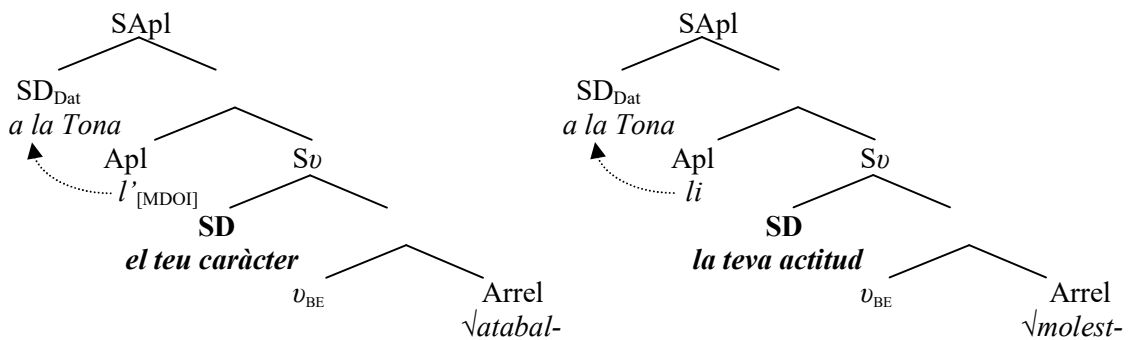

g. Dat(<Ac)Exp

A la Tona l'atabala el teu caràcter.

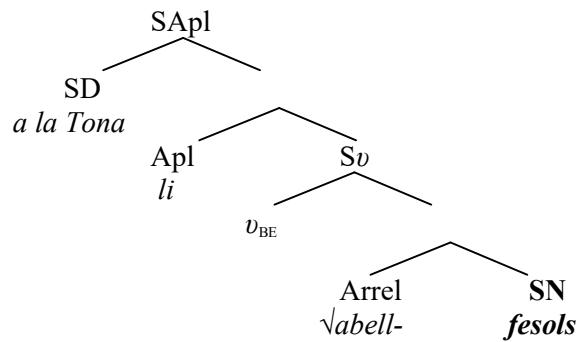
h. Dat(>Ac)Exp

A la Tona li molesta la teva actitud.

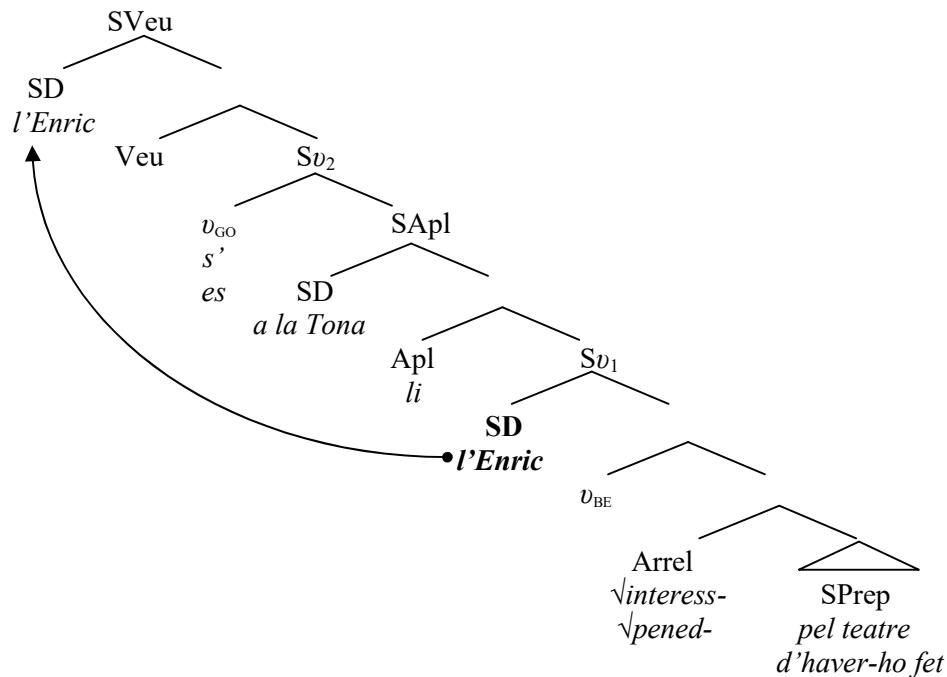
i. DatHum

A la Tona li abelleixen fesols.

j. SubjExp(pr-prep)_A i SubjExp(pr-prep)_B

(A la Tona) L'Enric se li interessa pel teatre. / (A la Tona) L'Enric se li penedeix d'haver-ho fet.

En aquesta panoràmica de la inacusativitat de (656) hi ha verbs emotius, que són l'objecte d'estudi específic d'aquest treball, i uns quants verbs no emotius. Hi he inclòs aquests últims per diferenciar-los dels primers, ja que són predicats no emotius que també poden tenir una semàntica psicològica. Els predicats no emotius de la taula 16 i de (656) són els verbs de canvi (656)a1-a2, els pseudoimpersonals o DatImp (656)b, els existencials (656)c⁷¹⁵ i els DatHum (656)i. Una característica que diferencia els verbs

⁷¹⁵ Els verbs DatImp i els existencials són els mateixos (cf. la nota 711), però només els DatImp prenen una semàntica *indirectament* psicològica amb un datiu de referència personal (cf. §6.3.3.2).

emotius dels no emotius recollits a (656) és que els emotius no poden participar en oracions inacusatives amb un subjecte que sigui SNe postverbal i, en canvi, els no emotiu, sí (cf. §2.1.3), diferència que es manifesta en el contrast de (651)-(652). Hi ha una explicació estructural d'aquest comportament, visualment comprovable a les estructures de (656) a través de l'argument intern ressaltat en negreta: el de les oracions amb predicats emotius està col·locat en posició d'especificador i el dels no emotius en posició de complement de l'arrel.⁷¹⁶

Tot i que són dues estructures que ja estan incloses dins algunes de les configuracions inacusatives de la taula 16 i dels exemples de (656), en deixo constància a continuació perquè poden aparèixer formant oracions independents. Són dues construccions inacusatives compartides per diversos predicats. La primera és la construcció estativa comuna $\text{Psic}_{\emptyset\text{ACEXP}(\text{CE})}$, $\text{Psic}_{\emptyset\text{ACEXP}}$, $\text{Psic}_{\emptyset\text{DATEXP}}$ i $\text{Psic}_{\emptyset\text{DAT}(>\text{AC})\text{EXP}}$ (cf. (551) de §6.2.4.2), que expressa una propietat estativa d'un estímul en l'ús absolut dels predicats $\text{AcExp}(\text{ce})$, AcExp , DatExp i $\text{Dat}(>\text{Ac})\text{Exp}$, sense cap experimentador, i que està inclosa en la dels predicats DatExp , $\text{Dat}(>\text{Ac})\text{Exp}$ i $\text{DatExp}(<\text{Ac})\text{Exp}$ de (656)f-h: la repeteixo a (657)a.⁷¹⁷ La segona és la construcció dinàmica comuna $\text{Psic}_{\emptyset\text{DATEXP}(\text{DIN})}$ i $\text{Psic}_{\emptyset\text{DAT}(>\text{AC})\text{EXP}(\text{DIN})}$ (cf. (602)a de §6.3.4 i la nota 659), que expressa una propietat dinàmica d'un estímul en oracions de predicats $\text{DatExp}(\text{din})$ i $\text{Dat}(>\text{Ac})\text{Exp}(\text{din})$ sense experimentador, i que està inclosa en l'estructura recollida (656)e: la repeteixo a (657)b.

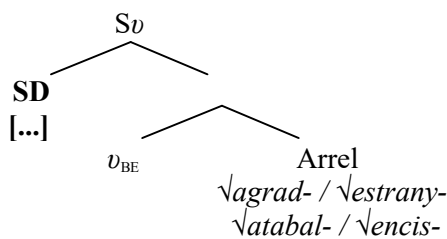
(657) Estructures inacusatives compartides: estativa (a) i dinàmica (b)

a. *Els diners agraden; Això estranya.*

[$\text{Psic}_{\emptyset\text{DATEXP}}$] [$\text{Psic}_{\emptyset\text{DAT}(>\text{AC})\text{EXP}}$]

El teu caràcter atabala; El teu caràcter encisa.

[$\text{Psic}_{\emptyset\text{ACEXP}}$] [$\text{Psic}_{\emptyset\text{ACEXP}(\text{CE})}$]

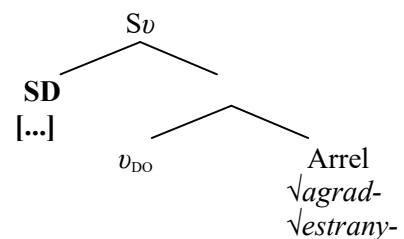

b. *Aquesta pel·lícula està agradant.*

[$\text{Psic}_{\emptyset\text{DATEXP}(\text{DIN})}$]

La teva actitud està estranyant.

[$\text{Psic}_{\emptyset\text{DAT}(>\text{AC})\text{EXP}(\text{DIN})}$]

⁷¹⁶ Per al concepte de complement de l'arrel en el cas dels verbs existencials, cf. §6.3.3.1. De fet, és un concepte aplicable també als verbs de canvi (cf. la nota 635 de §6.3.1).

⁷¹⁷ Per a la pertinència de la sigla $\text{Psic}_{\emptyset\text{ACEXP}}$ en lloc de $\text{Psic}_{\emptyset\text{DAT}(<\text{AC})\text{EXP}}$ per a l'ús absolut dels predicats $\text{Dat}(<\text{Ac})\text{Exp}$, vegeu la nota 515 de §5.4.

Finalment, faig referència a les construccions d'inversió locativa o locatives existencials, en què el subjecte se situa en posició postverbal i apareix en posició preverbal un sintagma preposicional locatiu opcional i un clíctic *hi* obligatori. És un mecanisme d'inacusativització i estativització d'oracions amb verbs que habitualment participen en oracions inergatives d'activitat, per passar a expressar una propietat del lloc que denota el clíctic *hi* i el SPrep (cf. Rigau 2008: §S 15.3.4.3; Rosselló 2008: §S 13.3.4.3f; GIEC §21.4.3): *En aquest esbart hi ballen nens*.

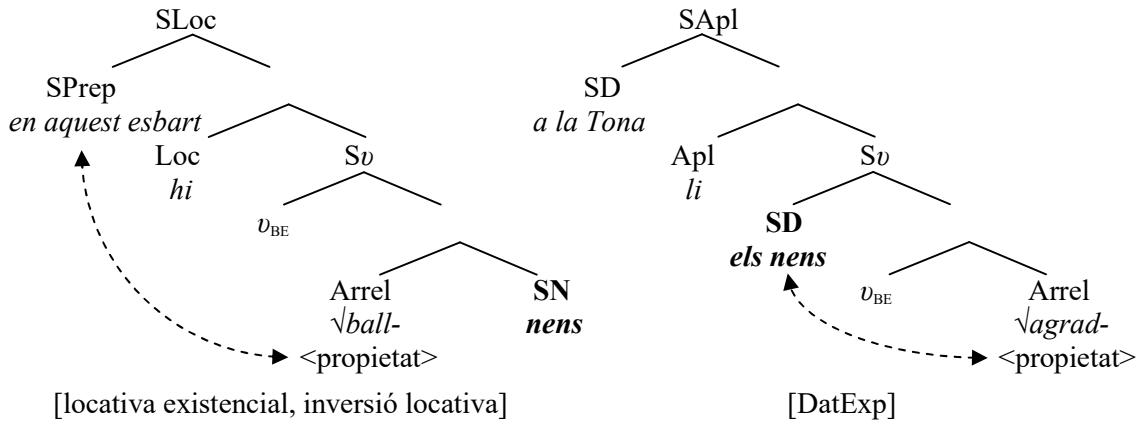
En diferenciar els experimentadors dels pacients i identificar els primers amb localitzacions mentals, Landau (2010) afirma que les oracions estatives amb ObjExp presenten *quirky experiencers* o *quirky subjects* com un fenomen d'inversió locativa (cf. §1.1, §3.2.5 i §6.2.1). Si considerem que un nucli funcional SLoc similar a un aplicatiu alt pot introduir el clíctic *hi* obligatori i el SPrep locatiu opcional de les oracions locatives existencials —en posició d'argument extern i amb característiques de subjecte—, com un aplicatiu alt introdueix el clíctic datiu *li* obligatori i el sintagma datiu ple opcional a les oracions amb verbs DatExp, Dat(<Ac)Exp i Dat(>Ac)Exp —oracions ObjExp estatives que comparteixen la mateixa estructura—, a (658) es pot comprovar la diferència entre totes dues construccions: la locativa existencial a (658)a i, per simplificar l'exposició amb un dels tres tipus de verbs, la representada per un verb DatExp a (658)b. La primera expressa una propietat d'un argument locatiu argument extern i admet SNe postverbals (*nens*, en posició de complement); la segona, en canvi, expressa una propietat d'un estímul argument intern que incideix en un experimentador i que no pot ser un SNe (*els nens*, en posició d'especificador): no són estructures equivalents.⁷¹⁸ Aquesta diferència també explica que un verb DatExp com *agradar* pugui prescindir de l'experimentador argument extern sense canviar l'estructura argumental inacusativa, en un ús absolut del verb, ja que s'hi expressa una propietat de l'argument intern (*Els nens agraden*). En canvi, un verb com *ballar* ha de canviar

⁷¹⁸ L'estructura de (658)a implica acceptar que hi ha dos tipus de construccions existencials: l'existencial indicada per Cuervo (2003:§1.3.3.1 (24)) amb una SPrep complement de l'arrel —com la de (656)c—, i les locatives existencials amb un SPrep argument extern. Una diferència entre totes dues construccions és que l'*existencial* es pot construir amb un pronom *hi* optatiu i un SPrep locatiu postverbal que pot no estar tematitzat quan se situa a la dreta ((*Hi*) *Falten diners a la caixa*) i la *locativa existencial* es construeix amb un pronom *hi* obligatori i un SPrep locatiu necessàriament tematitzat quan se situa a la dreta (*(*Hi*) *ballen nens**, en aquest esbart).

d'estructura argumental si es construeix sense un locatiu, per formar una oració inergativa que expressa l'activitat d'un agent (*Els nens ballen*).

(658) a. En aquest esbart hi ballen nens.

b. A la Tona li agraden *(els) nens.

6.8. Conclusions

Una primera conseqüència de l'estudi de l'estructura argumental dels verbs psicològics emotius catalans amb objecte experimentador i els seus alternants és que els nuclis eventius Sv_{BE} i Sv_{DO} es poden construir amb dues configuracions diferents: una de predicativa amb un SD en posició d'especificador —subjecte de la predicació— i una altra de no predicativa que admet un SNe en posició de complement.⁷¹⁹ Les configuracions de (659)-(661) indiquen que aquestes concrecions poden estar presents en algun nivell de l'estructura argumental d'algun predicat, per definir i diferenciar sintàcticament els diferents tipus d'oracions en què participen els verbs.⁷²⁰ Sense referir-se als predicats psicològics, quatre d'aquestes configuracions estan previstes per Cuervo (2003): la de (659)a per a les oracions *existencials*, la de (659)b per a les *predicacionals* en una estructura simple i les *causatives* i *incoatives* en una estructura complexa, la de (660)a per a les *activitats* i la de (661)a per a les oracions amb *predicats de canvi*.

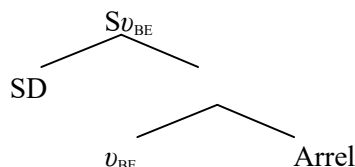
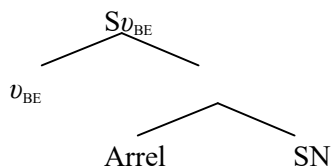
L'estudi dels predicats psicològics emotius permet afegir una nova configuració predicativa —la de (660)b amb un Sv_{DO} —, que eixampla les possibles alternances

⁷¹⁹ Es podria dir el mateix del nucli eventiu Sv_{GO} si s'accepta la possibilitat, recollida a la nota 693 de §6.4.4, d'estructura inacusativa monoeventiva dels predicats $\text{SubjExp}(\text{pr-prep})_c$, pendent d'estudi. A (661)b recullo aquesta hipotètica estructura amb un arbre de traç discontinu, per visualitzar-la.

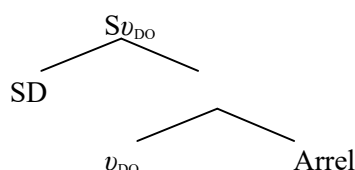
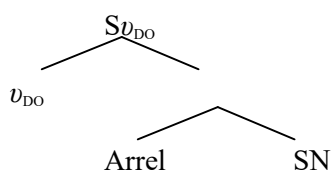
⁷²⁰ Per fer aquestes consideracions, no tinc en compte que en algunes oracions hi apareixerà un SPrep com a complement de l'arrel, com és el cas d'oracions amb verbs $\text{AcExp}(\text{prep})$ i $\text{SubjExp}(\text{pr-prep})_{A/B}$.

d'algun predicat psicològic emotiu i contribueixen a facilitar l'extraordinària flexibilitat d'aquests verbs. A més, queda pendent d'estudi la hipotètica estructura predicativa de (661)*b* amb un Sv_{GO} .⁷²¹

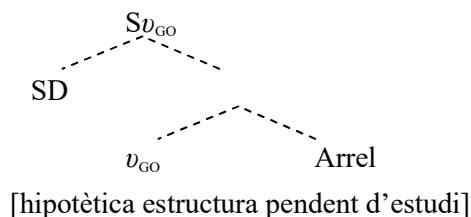
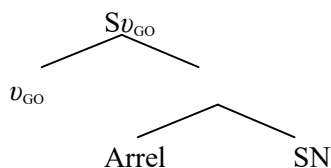
- (659) a. Estructura no predicativa amb un Sv_{BE} b. Estructura predicativa amb un Sv_{BE}

- (660) a. Estructura no predicativa amb un Sv_{DO} b. Estructura predicativa amb un Sv_{DO}

- (661) a. Estructura no predicativa amb un Sv_{GO} b. Estructura predicativa amb un Sv_{GO}

Significativament, tots els predicats psicològics emotius estudiats en aquest treball presenten una estructura predicativa en la seva configuració sintàctica, amb un SD en posició d'especificador que no podrà ser un SNe. Participen en les estructures de (659)*b* i (660)*b*, amb la distribució indicada a (662).⁷²²

- (662) a. Estructura predicativa amb un Sv_{BE} , dins una estructura simple (a.1) o complexa (a.2) → (659)*b*:

- a.1. Dat(<Ac)Exp, Dat(>Ac)Exp, DatExp, $Psic_{\emptyset DAT EXP}$, $Psic_{\emptyset DAT(>AC) EXP}$, $Psic_{\emptyset AC EXP}$, $Psic_{\emptyset AC EXP(CE)}$
a.2. AcExp, AcExp(ce), AcExp(pre), Subj(i)Exp(pr)/(pr-ci), SubjExp(pr-prep)_{A/B}

- b. Estructura predicativa amb un Sv_{DO} → (660)*b*:

DatExp(din), Dat(>Ac)Exp(din), $Psic_{\emptyset DAT EXP(DIN)}$, $Psic_{\emptyset DAT(>AC) EXP(DIN)}$

⁷²¹ Cf. la nota 719. Com es veu a (659)-(661), l'estructura de (661)*b* completaria les sis configuracions possibles dels tres nuclis funcionals introductors d'events.

⁷²² No incloc en la relació de (662) els verbs SubjExp (cf. §2.2.1), SubjExp \emptyset (cf. §2.2.6) i SubjExp(pr-prep)_c (cf. §6.4.4), l'estructura dels quals queda pendent d'estudi.

Per establir l'estructura argumental d'aquests verbs és determinant el concepte d'*estat resultat* referit a l'experimentador de l'estructura de (659)*b* quan es presenta per sota d'un altre esdeveniment dinàmic (un $S_{V_{DO}}$ o un $S_{V_{GO}}$), i el de *propietat estativa* de (659)*b* o de *propietat dinàmica* de (660)*b* —referides a un estímul— en construccions monoeventives. El concepte de propietat estativa (659)*b* o dinàmica (660)*b* d'un estímul explica que els verbs psicològics emotius puguin presentar-se en oracions sense experimentador (ús absolut del verb), que he representat amb l'etiqueta general Psic_{\emptyset} ... —amb diverses concrecions dels tres punts suspensius— i que multipliquen les possibilitats d'alternances amb les corresponents oracions amb experimentador.

Un altre aspecte cabdal de la caracterització sintàctica d'aquests predicats és la situació dels seus arguments oracionals en la posició d'especificador d'un nucli funcional, posició que determina la impossibilitat de ser arguments SNe postverbals i el fet que són verbs que només participen en les estructures predicatives de (659)*b*-(660)*b*. L'extraordinària flexibilitat d'aquests predicats és deguda, en part, a la caracterització de l'experimentador —en sentit ampli del terme— com una *causa interna activa*, amb diverses posicions estructurals possibles. Hi ha verbs inacusatius que no són psicològics emotius que poden prendre una semàntica psicològica (verbs de canvi, DatImp , DatHum), però, significativament, no participen en les estructures predicatives de (659)*b*-(660)*b*, i el seu argument intern pot ser un SNe postverbal perquè ocupa una posició estructural de complement; en aquests predicats l'entitat animada afectada pren una semàntica d'experimentador metafòric o de destinatari/font (verbs de canvi amb (661)*a*: cf. (656)*a.2*), de posseïdor (DatImp amb (659)*a*: cf. (656)*b*) i d'experimentador no emotiu (DatHum amb (659)*a*: cf. (656)*i*): cf. la taula 16 de §6.7.

Es poden extreure altres conseqüències de la caracterització de l'experimentador com una *causa interna activa*, que participa activament —de forma voluntària o no— en l'estat o el procés psicològic de la predicació verbal, el qual, alhora, afecta l'experimentador d'alguna manera. És una caracterització diferent d'una localització (passiva) de l'emoció en la ment de l'experimentador (cf. Jackendoff 1990, Arad 1998*a*, Landau 2010), i el fet que un experimentador objecte pugui aparèixer en posició d'argument extern no es correspon exactament amb una construcció d'inversió locativa, com proposa Landau 2010, amb un argument locatiu argument extern: cf. la comparació de (658) a §6.7. D'altra banda, un argument que representa una entitat amb voluntat, com són els éssers humans, pot desdoblar les funcions sintàctiques i semàntiques en

determinats contextos oracionals, per expressar agentivitat o voluntarietat (agent_i) i, alhora, ser un pacient,⁷²³ comportament que és a la base de la meva proposta d'estructura argumental dels verbs SubjExp(pr-prep)_{A/B} —cf. (636)*a* a §6.4.3—, amb la col·locació d'un nucli Veu argument extern derivat per *Internal Merge*.⁷²⁴

El debat lingüístic sobre la caracterització dels verbs DatExp com a inacusatius —cf. Belletti i Rizzi 1988; Pesetsky 1995; Arad 1998*a*; Cabré i Mateu 1998; Cuervo 2003; Rothmayr 2009; Acedo-Matellán i Mateu 2015— o com a no inacusatius —cf. Rigau 1990; Viñas-de-Puig 2009— es pot enfocar amb una concepció àmplia de la inacusativitat, com una configuració sintàctica d'estructures diverses que comparteixen un tret comú: l'absència d'un argument intern acusatiu i l'absència en origen o de forma no derivada d'un argument extern nominatiu, que obliga l'oració a seguir estratègies diverses per presentar un subjecte formal (cf. §6.3.3.2 *in fine*). Aquest plantejament permet definir com a inacusatives moltes oracions amb predicats psicològics emotius, inclosos els predicats DatExp —cf. la taula 16 i les estructures de (656) a §6.7—, i plantejar l'alternança acusatiu/datiu, real o aparent, dels predicats AcExp catalans com una alternança entre una construcció transitiva causativa de canvi d'estat i una construcció inacusativa estativa (cf. §6.2.4). A l'apartat §6.3.4 defenso que es pot acceptar que una oració d'*activitat interna* pugui ser inacusativa, tot i tenir un nucli eventiu Sv_{DO} a l'estructura argumental —verbs DatExp(din) i Dat(>Ac)Exp(din)—, amb la descripció d'una nova alternança, l'*alternança predicativa*.⁷²⁵

Pel que fa a la caracterització sintàctica de l'alternant inacusatiu de l'alternança acusatiu/datiu, tant si es presenta amb un acusatiu aparent com amb un datiu transparent (cf. §5.4), defenso que comparteix la mateixa estructura inacusativa estativa que les oracions amb verbs DatExp, amb un argument experimentador en posició d'argument extern, introduït per un nucli aplicatiu alt.⁷²⁶ Sempre es tracta d'un cas datiu real i la

⁷²³ Queda pendent d'estudiar si aquest desdoblament de l'experimentador es pot aplicar a altres estructures oracionals amb verbs psicològics, entre un agent_i en posició d'argument extern derivat i altres papers temàtics diferents del de pacient corresponents a la col·locació com a argument intern.

⁷²⁴ Si s'accepta la hipotètica possibilitat recollida a la nota 693 de §6.4.4, d'estructura inacusativa monoeventiva dels predicats SubjExp(pr-prep)_c, l'experimentador expressaria agentivitat o voluntarietat i, alhora, seria un tema (no pas un pacient).

⁷²⁵ És una nova alternança que se suma a les vuit alternances descrites a l'apartat §5.4.

⁷²⁶ Diversos autors expliquen la variabilitat entre la lectura estativa i la lectura causativa dels verbs AcExp sense cap nucli aplicatiu alt que introdueixi l'experimentador en una estructura estativa (cf. Viñas-de-Puig

forma aparent d'acusatiu que presenten determinats alternants (cf. Ginebra 2003: 29-30) s'explica per un fenomen de *marcatge diferencial d'objecte indirecte* o MDOI (cf. Bilous 2011; Pineda 2016): cf. §6.2.4.2.

Considero que les oracions amb verbs AcExp i AcExp(ce), d'una banda, i Subj(i)Exp(pr) i Subj(i)Exp(pr-ci), de l'altra, comparteixen la mateixa estructura que les oracions amb verbs causatius de canvi d'estat no psicològics i ergatius pronominals no psicològics (no inherents o inherents), respectivament. Altrament dit, es comporten com els verbs generals causatius de canvi d'estat (tinguin alternants ergatius pronominals o no en tinguin) i els verbs ergatius pronominals (tinguin alternants transitius o no en tinguin): cf. §6.1 i §6.2.2. La diferència es troba en les característiques de l'arrel verbal i de l'argument que experimenta un canvi d'estat: un *experimentador pacient* amb els verbs psicològics emotius i un *pacient* en la resta de verbs. El fet que un argument experimentador tingui les característiques d'una *causa interna activa* permet als verbs AcExp formar alternants estatus OVS amb un experimentador datiu que pot ocupar la posició preeminent d'argument extern, però no ja com un pacient; en canvi, la resta de verbs causatius de canvi d'estat no poden tenir aquests alternants datius, ja que el seu argument pacient no és una causa interna activa, no té la capacitat de participar activament en un estat o procés que l'afecta.

L'estudi de l'estructura argumental de tots aquests verbs mostra l'existència d'algun predicat específic com el verb AcExp(pre) *interessar* {en/per} 'fer agafar interès'. Presenta un comportament poc habitual, ja que pot participar en oracions que admeten alhora dues causes externes, una d'activa (agent_E) i una altra d'inductora (estímul), unes oracions triargumentals que no compleixen la *Target/Subject Matter (T/SM) Restriction* de Pesetsky (1995), a més d'altres comportaments propis d'aquest predicat (cf. §6.5).

Per a recerques futures, un dels reptes del marc teòric de Cuervo (2003) i de la concepció dels verbs psicològics emotius que defenso en aquesta tesi és determinar l'estructura argumental dels verbs SubjExp. Es pot argumentar que hi ha oracions amb verbs SubjExp que presenten una estructura estativa (663)*a* i altres oracions amb una

2014, 2017, i les referències que s'hi citen). Per exemple, Viñas-de-Puig proposa que en totes dues lectures l'experimentador queda legitimat per un nucli Sv_{EXP} per sobre de l'arrel, en una estructura estativa bàsica, que pot prendre una lectura causativa afegint un nucli Sv_{CAUS} per sobre del nucli Sv_{EXP}.

estructura agentiva (663)*b* (cf. §2.2.1), amb un experimentador (*l'Albert*) argument extern nominatiu introduït per un nucli *Ve*.⁷²⁷ Però l'estructura del *S_v* en les oracions d'aquests predicats presenta una dificultat: l'argument intern de (663)*a-b* —l'estímul de l'experiència psicològica: *la xocolata, la Maria*— no pot ser un *SNe* (cf. §2.1.2 i exemple (15)*a*), i hauria de ser un argument col·locat en la posició d'especificador del *S_v*. Si per ser coherent amb aquesta caracterització cal adoptar l'estructura predicativa de (659)*b* (versió estativa) o de (660)*b* (versió agentiva) per al *S_v*, és difícil d'assumir que a les oracions de (663)*a-b* es prediqui sobre una propietat estativa de *la xocolata* o dinàmica de *la Maria*. També és la dificultat que presenta la proposta estructural de Cuervo (2003: §1.3.3.2, n. 5):⁷²⁸ una oració inergativa estativa amb un nucli *S_{v_{BE}}* en lloc d'un *S_{v_{DO}}* —com molts autors, Cuervo considera que els verbs *SubjExp* només formen oracions estatives—, que deixaria l'argument intern en la posició de complement i hauria de poder ser un *SNe* (cf. Espinal i Mateu 2011).⁷²⁹

- (663) a. *L'Albert odia la xocolata.* [SubjExp, oració estativa amb un *S_{v_{BE}}*
 b. *L'Albert {estima/odia} la Maria.* [SubjExp, oració agentiva amb un *S_{v_{DO}}*

Per respondre a aquest repte dels verbs *SubjExp*, es pot explorar en futures recerques quines possibilitats ofereixen altres enfocaments, com la proposta de Hale i Keyser (2002: 37-45) per als predicats transitius atèlics d'activitat amb una estructura transitiva no inergativa, en què inclouen els verbs *SubjExp* i els verbs d'impacte (*kick* 'clavar puntades de peu', *punch* 'clavar cops de puny', *slap* 'clavar una bufetada, un juli').

⁷²⁷ Assumeixo el postulat de Kratzer (1996) que *Voice* pot introduir tant un argument extern amb paper temàtic d'agent com amb paper temàtic de *holder* en una oració estativa (*John*, a l'oració *John owns a dog*). Aquesta doble possibilitat pot donar raó estructural d'un nucli *Ve* que legitimi el subjecte d'oracions amb verbs *SubjExp*, tant si són agentives com si són estatives.

Com s'indica a la nota 51 de §2.2.1, la consideració del subjecte com un agent_i en les oracions agentives amb verbs *SubjExp* pot explicar la diferència de comportament d'aquestes oracions a l'hora de fer construccions passives respecte d'altres oracions agentives amb un agent_E. L'observació de Bartra Kaufmann (1984; 2008: §S 16.2.2.2.a) sobre la construcció de la passiva amb la preposició *de*, en lloc de la preposició *per*, en verbs com *estimar* (*L'Albert era estimat de tothom*) es pot explicar com a expressió d'un tipus d'agentivitat diferent de la d'un agent_E. Com s'ha vist als exemples de (28)*a* (cf. §2.2.1), els verbs *SubjExp* també poden formar passives amb *per* i, per tant, permeten totes dues preposicions a l'hora de formar oracions passives: *L'Albert era estimat {de / per} tothom*.

⁷²⁸ Cuervo (2003: §1.3.3.2, n. 5) accepta que l'estructura inergativa dels predicats d'activitat (cf. (511) de §6.2.2) pugui ser estativa canviant el nucli esdevenimental *S_{v_{DO}}* per un nucli estatiu *S_{v_{BE}}*. Sorprenentment, ho aplica a verbs com «*admire, love, and envy*», predicats *SubjExp*, que no admeten *SNe* postverbals, restricció general dels predicats psicològics catalans (cf. §2.1.2).

⁷²⁹ Per exemple, a la nota 52 de §2.2.1 queda recollit aquest contrast entre el verb *estimar* i altres verbs inergatius, tot i compartir la capacitat de formar oracions pronominals.

Afirmen que l'estructura argumental dels verbs SubjExp i dels verbs ObjExp és la mateixa, una oració transitiva amb un objecte argument intern en posició d'especificador i un *conflating* «*theme*» (un nom psicològic) en posició de complement. Però les característiques semàntiques d'aquest nom és diferent en tots dos casos: en el cas dels verbs SubjExp és *obviative*, és a dir, no es pot referir a l'argument estructural més proper i està lligat al subjecte, l'argument estructuralment més distant (l'argument extern); en canvi, en el cas dels verbs ObjExp (com també en els verbs de separació material: *cut* 'tallar', *split* 'dividir', *crack* 'trencar') és *proximate* i pot ser coreferent amb l'argument més pròxim que el c-comanda, l'argument intern en la posició d'especificador. Una altra via d'estudi és aprofitar un plantejament similar al de Pineda (2016) per als predicats catalans de transferència i concebre les oracions de (663) com una construcció amb un aplicatiu baix anglosaxó que introdueix un acusatiu estructural (aquest aplicatiu baix relaciona un argument meta acusatiu estructural amb un argument tema partitiu inherent) o com una transitivització d'una CDO amb un aplicatiu baix, amb una semàntica del tipus 'L'Albert té a la xocolata odi' (estativa) i 'L'Albert fa a la Maria {estimació/odi}' (agentiva): cf. §3.2.4. Aquesta proposta explicaria que l'oració (663)*b* —en no ser estativa i tenir *la Maria* cas estructural— pugui passivitzar (*La Maria és {estimada/odiada} per l'Albert*): cf. §2.2.1 i els exemples de (28)*a/l*.⁷³⁰

Recentment, Cheung i Larson (2015) han fet una proposta estructural de les oracions amb verbs SubjExp que donaria resposta a l'exigència que l'argument intern ocupi una posició d'especificador. Segons aquests autors, en una oració com *John fears dogs* hi hauria en realitat una clàusula oculta amb un predicat silent, en què el SD postverbal seria el subjecte de la clàusula: *John fears dogs [may bite him]*.

Experiencer Subject psych verb constructions like *John fears sharks* are not in fact simple transitive constructions but instead involve a concealed clause with a silent predicate (*John fears* [CP *sharks PRED*]). [...] Sentences with ES psych verbs are argued to project a clausal complement, with the post-verbal nominal not functioning as a true object of ES psych verbs, but rather the subject of a clausal projection XP selected by ES psych verbs (Cheung i Larson 2015: 127 i 182).

⁷³⁰ La construcció passiva suposa l'absorció de cas estructural (acusatiu), en aquest cas del cas estructural de l'argument meta (*la Maria*), fet que implica l'ascens d'aquest argument a la posició de subjecte per rebre cas estructural nominatiu: cf. Bosque i Gutiérrez-Rexach (2009: 379-380, 409-410).

7. General conclusions

Catalan emotional psychological verbs are predicates that normally cannot take part in sentences with bare post-verb phrases. This constraint can be explained from various points of view: informational, because these phrases resist behaving as the rheme of a sentence; semantic, as a trait of specificity that is characteristic of psychological experience; and syntactic, because of the specifier position of the phrases in the functional head in which they are inserted. In addition, predicates that customarily select an experiencer object — AcExp and DatExp verbs — can have an absolute use and dispense with the object to form sentences that can, at least in some contexts, express the stative or dynamic property of a generic stimulus that can cause a psychological reaction in a hypothetical experiencer. These sentences can have a common semantic and argumental structure that could account for the possibility that certain verbs traditionally considered AcExp can take part in the accusative/dative alternation. Together, the constraint on bare post-verb phrases and the ability to be constructed in sentences without an experiencer object, among other characteristics, allow us to draw a distinction between psychological verbs called *emotional* here and other predicates with psychological semantics, and they help to define the present paper's object of study.

Psychological verbs are predicates with an extraordinary semantic and syntactic flexibility, related strictly to the semantic characteristics of the experiencer conceived of as an *active internal cause* — with a variety of possible structural positions — that takes part in the psychological state or process of the verb predication, which, at the same time, affects the experiencer in some way; it is, therefore, different from a mere passive mental localisation of an emotion or psychological experience. The flexibility of these predicates is manifested in a wide range of verb alternations which involve the participation of various verbs and include some alternations that have more than one specific form. This array of verb alternations includes the nine described in this dissertation: active/anti-passive, accusative/dative, agentive, agentive/stative, causative, emotional/volitional, unaccusative, predicative and reflexive.

The accusative/dative alternation of specific Catalan psychological verbs with an experiencer object, which have traditionally been considered AcExp predicates, is established between two alternants with a different syntactico-semantic configuration (cf.

Cabré & Mateu 1998): between a causative sentence of change of state with a neutral sentence order *SVO* (accusative alternant) and a stative sentence with a neutral sentence order *OVS* and often a clitic duplication (dative alternant). In addition, the perfective verb aspect facilitates a causative reading of change of state, and the imperfective verb aspect facilitates a stative reading. In Catalan, the dative experiencer of the stative alternant can have a dative or an accusative form, depending on the lexical or idiosyncratic characteristics of the psychological verb that takes part in the sentence and the speaker's conceptualisation of the verb. In both cases, however, it involves an argument that behaves syntactically like a real dative. This behaviour is similar to that of the dative experiencer in sentences with *DatExp* verbs, presenting a non-topicalised argument whose properties approximate it to a subject, with syntactic and semantic dominance in the sentence and with a relationship between the external argument experiencer and the entire event expressed by the verb. The distinction, however, should be maintained between *DatExp* verbs and other predicates labelled here as *Dat(>|<Ac)Exp*, bearing in mind that there are cases of hesitation: *Dat(<Ac)Exp* if the experiencer has an accusative form and *Dat(>Ac)Exp* if the experiencer has a dative form. Whereas *Dat(>|<Ac)Exp* and *DatExp* cannot express a resultant state on their own, *Dat(>|<Ac)Exp* can do so by means of an alternant, thereby distinguishing it from *DatExp*.

The *case-marking conditions of the experiencer object* (CCEO) can be established for sentences with emotional psychological verbs and an experiencer object so as to help explain the verb case marking of these predicates. The ability or inability of a predicate to express the final resultant state of a change caused by an agent indicates, respectively, its real accusative or dative case marking. A change in the lexical aspect meaning of the construction (SCt) without changing the lexical semantics of the verb (SVb) can justify the change of case marking, but a real change of case marking can be apparently hidden if there is not also a change in verb meaning (SVb). *AcExp* verbs like *neguitejar* 'upset' and *espantar* 'frighten' can shift from accusative case marking in a causative construction of change of state to real, but not obvious, dative case marking in a stative construction (change of SCt), since the experiencer can maintain the apparent accusative form because there is no change of SVb (*Dat(<Ac)Exp* construction). By contrast, *AcExp* verbs like *encantar* 'delight' and *molestar* 'annoy' can shift from forming causative sentences of change of state with the accusative to participating in stative sentences (change of SCt) with a transparent real dative in another verb meaning (change of SVb). Paradoxically,

the real accusative/dative alternation is not manifested externally (*neguitejar* and *espantar* verbs), since the change of case marking that is manifested formally is not a real alternation as different verb meanings are involved (*encantar* and *molestar* verbs).

In addition, the resistance of a verb with an experiencer object to be constructed with an agent can explain the typical construction of predicates like *estranyar* ‘surprise’ (Dat(>Ac)Exp construction) using a transparent dative without an AcExp alternant. It is also argued here that the verb *interessar* ‘interest’ has a DatExp meaning (*ser interessant o de l’interès* ‘be interesting or of interest’). It is therefore inseparable, like other DatExp predicates, from the stimulus of the psychological experience. The verb *interessar* is special within the paradigm of Catalan psychological predicates, because it has a DatExp meaning and can also express the final resultant state of a change caused by an agent (*quedar interessat en/per* ‘become interested in’) by means of an agentive alternant AcExp(preposition) (*fer agafar interès en/per* ‘make take interest in’), which does not fulfil Pesetsky’s *Target/Subject Matter (T/SM) Restriction* (1995).

I argue that the structural characterisation of various Catalan emotional psychological verbs with an internal subject in the specifier position of a functional head is unaccusative: DatExp, Dat(<Ac)Exp, Dat(>Ac)Exp, DatExp(din), Dat(>Ac)Exp(din), SubjExp(pr-prep)_A, SubjExp(pr-prep)_B, Subj(i)Exp(pr) and Subj(i)Exp(pr-ci) (cf. examples (652), (656)*d-h/j* and table 16 in §6.7). I distinguish these from other unaccusative structures that have an internal subject in the complement position of a functional head, but are not emotional: verbs of change, existential verbs, DatImp and DatHum (cf. examples (651), (656)*a-c/i* and table 16 in §6.7). This conception of unaccusativity implies that it can appear in different structures that share a common characteristic: the absence of an accusative internal argument and also of an originally (non-derived) nominative external argument, which requires the sentence to follow different strategies to have a formal subject (cf. §6.3.3.2 *in fine*). In my view, the real or apparent accusative/dative alternation of Catalan AcExp predicates is an alternation between a causative transitive construction of change of state and a stative unaccusative construction, and the possibility that this alternant can present an experiencer external argument with an apparent accusative form is explained as a phenomenon of *differential indirect object marking* or DIOM (cf. Bilous 2011; Pineda 2016).

The uses of Catalan emotional psychological AcExp verbs may be more complex than

this dissertation has presented, and they sometimes reveal that our field of study is not very certain and that speakers' perceptions of their uses may vary. One example is the agentive use of the verb *preocupar* 'worry' — recognised by GIEC §21.5c — which can sound strange to some speakers — cf. Ginebra (2003: 31) and section §5.3.3 — and may be influencing other predicates traditionally considered AcExp. Another example is the differing perceptions of Catalan speakers regarding the accusative/dative alternation of AcExp verbs (cf. §5.3). In some sense, the insights of Fábregas (2015) and Fábregas & Marín (2015) about the diverse behaviour of AcExp verbs tend in this direction. However, the acceptability or unacceptability of passive sentences with these predicates is not viewed in the same way by all speakers (cf. Fábregas & Marín 2015: 173). AcExp predicates have undergone a process of change throughout the twentieth century (cf. Ginebra 2003: 16; 2015: 147). This change continues and speakers may have incorporated it in different ways. This dissertation has sought to establish the shared behaviour of different groups of emotional psychological predicates with an experiencer object and their alternants, but these predicates are highly flexible and they individually present specific idiosyncrasies for each verb root. It will only be possible to gain an in-depth understanding of this specificity through a diachronic study of each verb based on textual corpora spanning from the Middle Ages to the twentieth century in order to ascertain the real evolution on a case-by-case basis across time.

Annex

A la taula 17 s'hi recull una síntesi de les característiques dels dos arguments oracionals que habitualment presenten les diferents oracions amb verbs psicològics catalans emotius, tal com els he presentat en aquest treball: d'una banda, la *causa* o l'*estímul* de l'experiència psicològica i, de l'altra, la *causa interna activa* que participa en el seu propi efecte psicològic. La causa interna activa se sol denominar amb el terme genèric d'experimentador, nom que reservo a la taula 17 per a la semàntica assignada per Cuervo (2003) al terme experimentador —ampliant-ne l'aplicació—, i recollida a la taula 3 i la taula 4 de §1.2, i a la taula 12 i la taula 13 de §6.3.3.2.⁷³¹

Per recollir-hi una descripció més completa dels predicats psicològics emotius, hi incloc també els verbs SubjExp (cf. §2.2.1), tot i no haver-ne estudiat l'estructura argumental,⁷³² i els verbs SubjExp(pr-prep)_c tenint en compte la hipòtesi d'estructura inacusativa presentada a l'apartat §6.4.4, pendent de validar. A més de les característiques dels dos arguments, la taula es completa amb informació relacionada amb els trets diferenciadors de les diverses oracions en què participen aquests verbs. Abans de la taula —per contextualitzar-ne el contingut— mostro exemples de les diferents oracions amb verbs psicològics, classificades segons la semàntica de cadascun dels dos arguments oracionals (664)-(668), els quals hi apareixen subratllats.

a) Causa o estímul de l'experiència psicològica

(664) Causa inanimada / agent_E (a-b) o, en principi, solament agent_E (c)

- a. {La música / La Maria} emociona l'Albert. [AcExp / Sv_{DO}+Sv_{BE}]
- b. {La música / La Maria} encisa l'Albert. [AcExp(ce) / Sv_{DO}+Sv_{BE}]
- c. La Maria va interessar l'Albert per la literatura. [AcExp(pre) / Sv_{DO}+Sv_{BE}]

⁷³¹ Diferencio la semàntica d'*experimentador* (sense més especificacions) de la semàntica d'*experimentador pacient* i d'*experimentador tema*. A la taula 16 de §6.7 he anomenat aquesta semàntica d'*experimentador* com a *experimentador emotiu*, per diferenciar-lo d'altres dues semàntiques amb predicats que no són psicològics emotius: *experimentador no emotiu* (en oracions amb verbs DatHum) i *experimentador metafòric* (en oracions amb verbs de canvi). Per simplificar la nomenclatura, dono per equivalents la semàntica d'*experimentador* (sense cap especificació) i la d'*experimentador emotiu*.

⁷³² Hi tinc en compte el postulat de Kratzer (1996) comentat a la nota 727 de §6.8. El subjecte d'un predicat SubjExp tindria una semàntica d'*agent_I* en una oració agentiva i d'*experimentador* en una oració estativa. A la taula 17 no hi incloc els verbs SubjExpØ (com *xalar*): cf. §2.2.6.

- (665) Estímul dinàmic (*a-d*) o estímul (*e-q*)
a. A l'Albert li està agradant <u>la pel·lícula</u> .	[DatExp(din) / Sv _{DO}]
b. A l'Albert li està estranyant <u>el que dius</u> .	[Dat(>Ac)Exp(din) / Sv _{DO}]
c. <u>La pel·lícula</u> està agradant.	[Psic _{ØDAT} EXP(DIN) / Sv _{DO}]
d. <u>El que dius</u> està estranyant.	[Psic _{ØDAT(>AC)} EXP(DIN) / Sv _{DO}]
e. L'Albert estima <u>la Maria</u> .	[SubjExp, oració agentiva / Sv _{DO}]
f. L'Albert odia <u>la xocolata</u> .	[SubjExp, oració estativa / Sv _{BE}]
g. A l'Albert l'atabala <u>el teu caràcter</u> .	[Dat(<Ac)Exp / Sv _{BE}]
h. A L'Albert li molesta <u>la teva actitud</u> .	[Dat(>Ac)Exp / Sv _{BE}]
i. A l'Albert li agrada <u>la xocolata</u> .	[DatExp / Sv _{BE}]
j. <u>La xocolata</u> agrada.	[Psic _{ØDAT} EXP / Sv _{BE}]
k. <u>La teva actitud</u> estranya.	[Psic _{ØDAT(>AC)} EXP / Sv _{BE}]
l. <u>El teu caràcter</u> atabala.	[Psic _{ØAC} EXP / Sv _{BE}]
m. <u>La teva actitud</u> molesta.	[Psic _{ØAC} EXP(CE) / Sv _{BE}]
n. L'Albert s'interessa per <u>la literatura</u>	[SubjExp(pr-prep) _A / Sv _{GO} +Sv _{BE}]
o. L'Albert es penedeix d' <u>haver-ho fet</u> .	[SubjExp(pr-prep) _B / Sv _{GO} +Sv _{BE}]
p. L'Albert s'atreveix a <u>fer-ho</u> .	[SubjExp(pr-prep) _C / Sv _{GO}]
q. La Maria va interessar l'Albert per <u>la literatura</u> .	[AcExp(pre) / Sv _{DO} +Sv _{BE}]

b) Causa interna activa

- (666) Agent_I (*a*), agent_I i experimentador pacient (*b-c*) o agent_I i experimentador tema (*d*)
a. <u>L'Albert</u> estima la Maria.	[SubjExp, oració agentiva / Sv _{DO}]
b. <u>L'Albert</u> s'interessa per la literatura.	[SubjExp(pr-prep) _A / Sv _{GO} +Sv _{BE}]
c. <u>L'Albert</u> es penedeix d'haver-ho fet.	[SubjExp(pr-prep) _B / Sv _{GO} +Sv _{BE}]
d. <u>L'Albert</u> s'atreveix a fer-ho.	[SubjExp(pr-prep) _C / Sv _{GO}]

(667) Experimentador

a. A <u>l'Albert</u> l'atabala el teu caràcter.	[Dat(<Ac)Exp / Sv _{BE}]
b. A <u>l'Albert</u> li molesta la teva actitud.	[Dat(>Ac)Exp / Sv _{BE}]
c. A <u>l'Albert</u> li agrada la xocolata.	[DatExp / Sv _{BE}]
d. A <u>l'Albert</u> li està agradant la pel·lícula.	[DatExp(din) / Sv _{DO}]
e. A <u>l'Albert</u> li està estranyant el que dius.	[Dat(>Ac)Exp(din) / Sv _{DO}]
f. <u>L'Albert</u> odia la xocolata.	[SubjExp, oració estativa / Sv _{BE}]

(668) Experimentador pacient

a. La notícia emociona <u>l'Albert</u> .	[AcExp / Sv _{DO} +Sv _{BE}]
b. La Maria encisa <u>l'Albert</u> .	[AcExp(ce) / Sv _{DO} +Sv _{BE}]
c. La Maria va interessar <u>l'Albert</u> per la literatura.	[AcExp(pre) / Sv _{DO} +Sv _{BE}]
d. <u>L'Albert</u> s'emociona.	[Subj(i)Exp(pr) / Sv _{GO} +Sv _{BE}]
e. <u>L'Albert</u> s'emmurria.	[Subj(i)Exp(pr-ci) / Sv _{GO} +Sv _{BE}]

taula 17

Arguments i característiques de les oracions amb verbs psicològics emotius

<i>argument</i>	<i>semàntica</i>	<i>jerarquia</i>	<i>construcció</i>	<i>cas</i>	<i>tipologia verbal</i>	<i>Sv</i>	
causa o estímul de l'experiència psicològica	agent _E / causa inanimada	argument extern	transitiva tèlica	Nom	AcExp / AcExp(ce)	Sv _{DO} +Sv _{BE}	
	agent _E / ?causa inanimada				AcExp(pre)		
	estímul dinàmic	argument intern	inacusativa	Nom	DatExp(din) Dat(>Ac)Exp(din) Psic _{ØDATEXP(DIN)} Psic _{ØDAT(>AC)EXP(DIN)}	Sv _{DO}	
	estímul				transitiva atèlica	Ac	SubjExp (agentiu)
			SubjExp (estatiu)	Sv _{BE}			
			inacusativa	Nom	Dat(<Ac)Exp Dat(>Ac)Exp DatExp Psic _{ØDATEXP} / Psic _{ØDAT(>AC)EXP} Psic _{ØACEXP} / Psic _{ØACEXP(CE)}	Sv _{BE}	
					oblic	SubjExp(pr-prep) _A SubjExp(pr-prep) _B	Sv _{GO} +Sv _{BE}
			SubjExp(pr-prep) _C *	Sv _{GO}			
			transitiva tèlica		AcExp(pre)	Sv _{DO} +Sv _{BE}	
	causa interna activa		agent _I	argument extern	transitiva atèlica	Nom	SubjExp (agentiu)
agent _I i experimentador pacient			argument extern derivat	inacusativa	SubjExp(pr-prep) _A SubjExp(pr-prep) _B		Sv _{GO} +Sv _{BE}
agent _I i experi- mentador tema					SubjExp(pr-prep) _C *		Sv _{GO}
experimentador		argument extern	Dat		Dat(<Ac)Exp Dat(>Ac)Exp DatExp	Sv _{BE}	
				DatExp(din) Dat(>Ac)Exp(din)	Sv _{DO}		
			transitiva atèlica	Nom	SubjExp (estatiu)	Sv _{BE}	
experimentador pacient		argument intern	transitiva tèlica	Ac	AcExp / AcExp(ce) AcExp(pre)	Sv _{DO} +Sv _{BE}	
			inacusativa	Nom	Subj(i)Exp(pr) Subj(i)Exp(pr-ci)	Sv _{GO} +Sv _{BE}	

*Aquesta configuració dels verbs SubjExp(pr-prep)_C és provisional i està pendent de validar (cf. §6.4.4).

Referències bibliogràfiques

- ABRINES, Bartomeu (2011). «Els verbs de canvi d'estat en català: la participació en l'alternança causativa». *Caplletra. Revista Internacional de Filologia* (València) 50, p. 35-66.
- (2016). *Els verbs de canvi d'estat i l'alternança causativa en català*. Tesi doctoral. Universitat Autònoma de Barcelona.
- ACEDO-MATELLÁN, Víctor (2013). *Change in functional morphemes or change in roots?: Diachronic variation in psych predicates from Latin to Catalan*. Workshop «L'estudi de la variació sintàctica: eines pràctiques i aspectes teòrics». Universidad del País Vasco / Euskal Herriko Unibertsitatea. Vitoria-Gasteiz, 12 de desembre del 2013.
- ACEDO-MATELLÁN, Víctor; MATEU, Jaume (2015). «Los verbos psicológicos: raíces especiales en estructuras corrientes». Dins MARÍN, Rafael (ed.), *Los predicados psicológicos*. Madrid: Visor Libros, p. 81-109.
- ALCINA, Juan; BLECUA, José M. (1975). *Gramática española*. Barcelona: Ariel.
- ALEXIADOU, Artemis (2014). «Roots don't take complements». *Theoretical Linguistics* 40(3/4), p. 287-297.
- ALEXIADOU, Artemis; ANAGNOSTOPOULOU, Elena; SCHÄFER, Florian (2006). «The properties of anticausatives crosslinguistically». Dins FRASCARELLI, Mara (ed.), *Phases of Interpretation*. Berlin; Nova York: Mouton de Gruyter, p. 187-211.
- ALEXIADOU, Artemis; IORDĂCHIOAIA, Gianina (2014). «The psych causative alternation». *Lingua* 148, p. 53-79.
- ALSINA, Àlex (2008). «L'infinitiu». Dins SOLÀ, Joan *et al.* (dir.), *Gramàtica del català contemporani*, 4a ed. [2002]. Barcelona: Empúries, 3 vol., p. 2389-2454.
- ALTURO, Núria (1997). *La semàntica verbal del català: la representació dels esdeveniments*. Tesi doctoral. Universitat de Barcelona.
- ANAGNOSTOPOULOU, Elena (2003). *The Syntax of Ditransitives. Evidence from Clitics*. Berlin; Nova York: Mouton de Gruyter.
- ANDREWS, Avery D. (2001). «Non Canonical A/S Marking in Iceland». Dins AIKHENVALD, Alexandra Y.; DIXON, R. M. W.; ONISHI, Masayuki (ed.), *Non-Canonical Marking of Subjects and Objects*. Amsterdam: John Benjamins, p. 85-112.
- ARAD, Maya (1998a). *VP Structure and the Syntax-Lexicon Interface*. Cambridge Mass.: MIT Occasional Papers in Linguistics, 16.
- (1998b). «Psych-notes». *UCL Working Papers in Linguistics*, 10, p. 203-223.
- (1999). «On “little v”». *MIT Working Papers in Linguistics*, 33, p. 1-25.
- ARMSTRONG, Grant (2016). «Towards a theory of pronominal verb constructions in Spanish». Dins CUZA, Alejandro; CZERWIONKA, Lori; OLSON, Daniel (ed.), *Inquiries in Hispanic*

- Linguistics: From theory to empirical evidence*. Amsterdam; Filadèlfia: John Benjamins, p. 21-38.
- BADIA I MARGARIT, Antoni M. (1962). *Gramàtica Catalana*. Madrid: Gredos, 2 vol.
- (1994). *Gramàtica de la llengua catalana. Descriptiva, normativa, diatòpica, diastràtica*. Barcelona: Edicions Proa.
- BADIA, Jordi; BRUGAROLAS, Núria; TORNÉ, Rafel; FARGAS, Xavier (2004). *El llibre de la llengua catalana. Per a escriure correctament el català*, 3a ed. [1997]. Barcelona: Castellnou.
- BAKER, Mark C. (1988). *Incorporation: A Theory of Grammatical Function Changing*. Chicago: University of Chicago Press.
- (1997). «Thematic Roles and Syntactic Structure». Dins HAEGEMAN, Liliane (ed.), *Elements of Grammar. Handbook of Generative Syntax*. Dordrecht; Boston; Londres: Kluwer Academic Publishers, p. 73-137.
- BARTRA KAUFMANN, Anna (1984). «Alguns sintagmes agents excepcionals». Dins Universitat Autònoma de Barcelona, *Estudis gramaticals 1. Working Papers in Linguistics*, amb ponències del I Col·loqui Internacional de Lingüística Teòrica i Llengües Romàniques. Bellaterra: Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona, p. 7-25.
- (1987). «Encara n'hi ha més (entorn de *en* i alguns SNs genitius)», *Llengua & Literatura* (Barcelona) 2, p. 377-427.
- (2008). «La passiva i les construccions que s'hi relacionen». Dins SOLÀ, Joan *et al.* (dir.), *Gramàtica del català contemporani*, 4a ed. [2002]. Barcelona: Empúries, 3 vol., p. 2111-2179.
- BASILICO, David (2012). «The Antipassive and its Relation to Scalar Structure». Dins CUERVO, M. Cristina; ROBERGE, Yves (ed.), *The End of Argument Structure? («Syntax and Semantics»)*, vol. 38). Bingley: Emerald, p. 75-103.
- BATLLORI, Montserrat (2012). «Diacronía de los verbos psicológicos: una propuesta de entrada léxica». Dins CLAVERÍA, Glòria; FREIXAS, Margarita; PRAT, Marta; TORRUELLA, Joan (ed.), *Historia del léxico: perspectivas de investigación*. Madrid; Frankfurt am Main: Iberoamericana; Vervuert, p. 341-374.
- BECK, Sigrid; SNYDER, William (2001). «Complex predicates and Goals PPs: Evidence for a semantic parameter». Dins *Proceedings of the 25th Annual Boston University Conference on Language Development*, vol. 1, p. 114-122.
- BEL, Aurora (2008). «Les funcions sintàctiques». Dins SOLÀ, Joan *et al.* (dir.), *Gramàtica del català contemporani*, 4a ed. [2002]. Barcelona: Empúries, 3 vol., p. 1075-1147.
- BELLETTI, Adriana; RIZZI, Luigi (1988). «Psych-Verbs and Theta-Theory». *Natural Language and Linguistic Theory* 6, 3, p. 291-352.
- (2012). «Moving Verbal Chunks in the Low Functional Field». Dins BRUGÉ, Laura; CARDINALETTI, Anna; GIUSTI, Giuliana; MUNARO, Nicola; POLETTI, Cecilia (ed.),

- Functional Heads: The Cartography of Syntactic Structures, Volume 7*. Oxford; Nova York: Oxford Studies in Comparative Syntax, Oxford University Press, p. 129-137.
- BENOT, Eduardo (1910). *Arte de hablar. Gramática filosófica de la lengua castellana* [obra póstuma]. Madrid: Librería de los sucesores de Hernando.
- BESA, Josep (2000). «Més enllà de l'oral. Puntuació i activitat interpretativa». *Articles* (Barcelona) 20, p. 89-103.
- BILOUS, Rostyslaw (2011). *Transitivité et marquage d'objet différentiel*. Tesi doctoral. University of Toronto.
- BLÜCHER, Kolbjorn (1979). «Les niveaux fonctionnels du subjonctif en espagnol, en français et en italien». *Revue romane* 14, p. 16-58.
- BLUME, Kristin (1998). «A contrastive analysis of interaction verbs with dative complements». *Linguistics* 36:2, p. 253-280.
- BOECKX, Cedric; MARTÍN, Txuss (2013). *El clíctic datiu és més que un clíctic*. Lleida: Pagès editors.
- BOGARD, Sergio (1995). «El argumento no experimentante de los verbos psicológicos: ¿un papel temático o dos?». *Nueva Revista de Filología Hispánica* XLIII, n. 2, p. 441-454.
- (1999). «Construcciones antipasivas en español». *Nueva Revista de Filología Hispánica* XLVII, n. 2, p. 305-327.
- BONET, Sebastià (2008). «Les subordinades substantives». Dins SOLÀ, Joan *et al.* (dir.), *Gramàtica del català contemporani*, 4a ed. [2002]. Barcelona: Empúries, 3 vol., p. 2321-2387.
- BONET, Sebastià; SOLÀ, Joan (1986). *Sintaxi generativa catalana*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.
- BORER, Hagit (2005). *Structuring Sense*, vol. 2: *The Normal Course of Events*. Oxford: Oxford University Press.
- BOSQUE, Ignacio (1996). «Por qué determinados sustantivos no son sustantivos determinados. Repaso y balance». Dins BOSQUE, Ignacio (ed.), *El Sustantivo sin determinación. La ausencia de determinante en la lengua española*. Madrid: Visor Libros, p. 13-119.
- BOSQUE, Ignacio; GUTIÉRREZ-REXACH, Javier (2009). *Fundamentos de sintaxis formal*. Madrid: Akal.
- BOSQUE, Ignacio; MASULLO, Pascual J. (1999). «On Verbal Quantification in Spanish». Dins FULLANA, Olga; ROCA, Francesc (ed.), *Studies in the Syntax of Central Romance Languages. Proceedings of the III Symposium on the Syntax of Central Romance Languages*. Girona: Servei de Publicacions de la Universitat de Girona, p. 9-63.
- BOUCHARD, Denis (1983). *On the Content of Empty Categories*. Dordrecht: Foris.
- (1992). «Psych Constructions and Linking to Conceptual Structures». Dins HIRSCHBÜHLER, Paul; KOERNER, Konrad (ed.), *Romance Languages and Modern Linguistic Theory*. Amsterdam; Filadèlfia: John Benjamins, p. 25-44.

- (1995). *The Semantics of Syntax. A Minimalist Approach to Grammar*. Chicago; Londres: University of Chicago Press.
- BRITO, Ana Maria (2015). «Two base generated structures for ditransitives in European Portuguese». *Oslo Studies in Language (OSLa)* 7(1), p. 337-357.
- BRONZI, Anna Maria (1977). «Indicativo e congiuntivo nelle complete italiane». *Studi di Grammatica Italiana* 6, p. 425-450.
- BRUCART, Josep M. (2008) «Els determinants». Dins SOLÀ, Joan *et al.* (dir.), *Gramàtica del català contemporani*, 4a ed. [2002]. Barcelona: Empúries, 3 vol., p. 1435-1516.
- BURZIO, Luigi (1986). *Italian Syntax: A Government-Binding Approach*. Dordrecht: Springer.
- CABRÉ, Teresa; MATEU, Jaume (1998). «Estructura gramatical i normativa lingüística: a propòsit dels verbs psicològics en català». *Quaderns. Revista de traducció* (Bellaterra) 2, p. 65-81.
- CAMPOS, Héctor (1999). «Transitividad e intransitividad». Dins BOSQUE, Ignacio; DEMONTE, Violeta (ed.), *Gramática Descriptiva de la Lengua Española*. Madrid: Espasa Calpe, 3 vol., p. 1519-1574.
- CARLSON, Gregory N. (1977). *Reference to Kinds in English*. Amherst: University of Massachusetts.
- CASANOVA, Emili (2008). «Germà Colón, anotador lingüístic de textos. Índex d'aportacions etimològiques i interpretatives a propòsit dels furs». Dins CASANOVA, Emili; ECHENIQUE, M. Teresa (ed.), *El deler per les paraules. Les aportacions de Germà Colón a la romanística*. València: Universitat de València, p. 57-102.
- CHAMOREAU, Claudine (2008). «Voz antipasiva en lenguas nominativo-acusativas. El caso del purépecha». Dins *Encuentro de Lingüística en el Noroeste*, IX, p. 105-124.
- CHEUNG, Candice Chi-Hang.; LARSON, Richard K. (2015). «Psych verbs in English and Mandarin». *Natural Language & Linguistic Theory* 33, p. 127-189.
- CHOMSKY, Noam (1981). *Lectures on Government and Binding*. Dordrecht: Foris.
- (1982). *Some Concepts and Consequences of the Theory of Government and Binding*. Cambridge, Mass.: MIT Press.
- (1995). *The Minimalist Program*. Cambridge, Mass.: MIT Press.
- CIFUENTES, José Luis; LLOPIS, Jesús (1996). *Complemento indirecto y complemento de lugar. Estructuras locales de base personal en español*. Alacant: Universitat d'Alacant.
- COSTA, Joan (2012). «La Gramàtica catalana (1956), de Pompeu Fabra, davant la possibilitat de *qui* subjecte o complement directe en oracions relatives». Dins PRADILLA, Miquel Àngel (ed.), *Fabra, encara. Actes del III Col·loqui Internacional «La lingüística de Pompeu Fabra» (Tarragona, 17, 18 i 19 de desembre de 2008)*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, Secció Filològica, p. 259-268.
- COSTA, Joan; LABÈRNIA, Aina (2014). «La implantació de la normativa dels relatius en dos exercicis gramaticals». *Caplletra. Revista Internacional de Filologia* (València) 56, p. 99-129.

- CREMADES, Elga (2017). *L'estructura argumental dels noms en català*. Brno: Munipress.
- CROFT, William (1990). *Typology and Universals*. Cambridge: Cambridge University Press.
- CUBELLS, Olga (2009). *Els parlars de la Ribera d'Ebre. 1. Estudi geolingüístic*. Tarragona: Diputació de Tarragona.
- CUENCA, M. Josep (1991). *L'oració composta (II): la subordinació*. València: Universitat de València.
- (2005). *Sintaxi catalana*; nova ed., 2n ed. en llengua catalana. Barcelona: Editorial UOC.
- CUENCA, M. Josep; HILFERTY, Joseph (1999). *Introducción a la lingüística cognitiva*. Barcelona: Ariel.
- CUERVO, M. Cristina (1999). «Quirky But Not Eccentric: Dative Subjects in Spanish». *MIT Working Papers in Linguistics*, 34, p. 213-227.
- (2003). *Datives at Large*. Tesi doctoral. Massachusetts Institute of Technology.
- (2008). «La alternancia causativa y su interacción con argumentos dativos». *Revista de Lingüística Teórica y Aplicada* 46 (1), p. 55-79.
- (2010a). «La estructura de expresiones con verbos livianos y experimentante». Dins LUJÁN, Marta; GROPPi, Mirta (ed.), *Cuestiones gramaticales del español, últimos avances. Cuadernos de la Alfal, Nueva Serie, 1, 2010*. Santiago de Chile: Asociación de Lingüística y Filología de la América Latina (ALFAL), p. 194-206.
- (2010b). «Some Dative Subjects Are Born, Some Are Made». Dins BORGONOVO, Claudia; ESPAÑOL-ECHEVARRÍA, Manuel; PRÉVOST, Philippe, *Selected Proceedings of the 12th Hispanic Linguistics Symposium*. Somerville, MA: Cascadilla Proceedings Project, p. 26-37.
- (2010c). «Against ditransitivity». *Probus* 22, p. 151-180.
- (2014a). «Alternating unaccusatives and the distribution of roots». *Lingua* 141, p. 48-70.
- (2014b). «Arguments for a root». *Theoretical Linguistics* 40(3/4), p. 375-387.
- (2015). «Causation without a CAUSE». *Syntax* 18:4, p. 388-424.
- CUERVO, M. Cristina; ROBERGE, Yves (2012). «Remarks on Argument Structure». Dins CUERVO, M. Cristina; ROBERGE, Yves (ed.), *The End of Argument Structure? («Syntax and Semantics»*, vol. 38). Bingley: Emerald, p. 1-11.
- DCC = GRUP FLAIX (2009). *Diccionari del català col·loquial*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.
- DCVB = ALCOVER, Antoni M.; MOLL, Francesc de Borja (1862-1932). *Diccionari català-valencià-balear*. Palma. Editorial Moll, 10 vol. Consulta en línia <<http://dcvb.iecat.net/>> [projecte d'informatització: Institut d'Estudis Catalans (2002)].
- DECat = COROMINES, Joan (1980-1991). *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*. Barcelona: Curial; «la Caixa», 9 vol.
- DE MIGUEL, Elena; FERNÁNDEZ LAGUNILLA, Marina (2000). «El operador aspectual *se*». *Revista Española de Lingüística* 30, p. 13-43.
- DEMONTE, Violeta (1989). *Teoría sintáctica: de las estructuras a la rección*. Madrid: Síntesis.

- DGLC = FABRA, Pompeu (1990). *Diccionari general de la llengua catalana*, 25a ed. [1932]. Barcelona: Edhasa.
- DIEC (o DIEC1) = INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS (1995). *Diccionari de la llengua catalana*. Barcelona; Palma; València: Edicions 3 i 4; Edicions 62; Editorial Moll; Enciclopèdia Catalana; Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Consulta en línia <http://diec1.iec.cat/_diec1/entrada/diec.asp>.
- DIEC2 = INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS (2007). *Diccionari de la llengua catalana*, 2a ed. [1995]. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans; Enciclopèdia Catalana; Edicions 62. Consulta en línia <<http://dlc.iec.cat/>>.
- DI TULLIO, Ángela L. (1997). «Alternancias de acusativo y dativo en verbos psicológicos del español». Dins RUFFINO, Giovanni (ed.), *Acti del XXI Congresso di Linguistica e Filologia Romanza*, vol. 2. Tubinga: Max Niemeyer Verlag, p. 255-260.
- DLC = ENCICLOPÈDIA CATALANA (1982). *Diccionari de la llengua catalana*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.
- DLCM = ENCICLOPÈDIA CATALANA (1997). *Diccionari de la llengua catalana multilingüe. Castellà. Anglès. Francès. Alemany*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana (4a reimpressió: 1999). Consulta en línia <<http://www.multilingue.cat/>>.
- DNV = ACADEMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA (2014). *Diccionari normatiu valencià*. Consulta en línia <<http://www.avl.gva.es/lexicval/>>.
- DOWTY, David (1979). *Word Meaning and Montague Grammar: the Semantics of Verbs and Times in Generative Semantics and in Montague's PTQ*. Dordrecht: D. Reidel Publishing.
- (1991). «Thematic Proto-Roles and Argument Selection». *Language* (Baltimore) 67, p. 547-619.
- DPCLC = OLIVERAS, Sebastià (dir.) (2002). *Diccionari pràctic i complementari de la llengua catalana*. Barcelona: La Busca edicions.
- DPUV = LACREU, Josep (dir.) (2001). *Diccionari pràctic d'ús del valencià*, 3a ed. [1998]. Alzira: Bromera.
- DRAE = REAL ACADEMIA ESPAÑOLA (2014). *Diccionario de la lengua española*, 23a ed. Madrid: Espasa Calpe. Consulta en línia <<http://dle.rae.es/?w=diccionario>>.
- DUARTE, Inês (2003). «Relações gramaticais, esquemas relacionais e ordem de palavras». Dins MIRA MATEUS, Maria Helena; BRITO, Ana Maria; DUARTE, Inês; FARIA, Isabel Hub, *Gramática da Língua Portuguesa*, 6a ed. Lisboa: Caminho, p. 275-321.
- (2013). «Construções ativas, passivas, incoativas e médias». Dins RAPOSO, Eduardo Paiva; BACELAR DO NASCIMENTO, Maria Fernanda; COELHO DA MOTA, Maria Antónia; SEGURO, Luísa; MENDES, Amália (org.), *Gramática do Português*, 3 vol. Lisboa: Fundação Calouste Gulbenkian, p. 429-458.

- DUVC = GINEBRA, Jordi; MONTSERRAT, Anna (2009). *Diccionari d'ús dels verbs catalans. Règim verbal i canvi i caiguda de preposicions*, 2a ed. [1999: 1a ed. publicada per Edicions 62]. Barcelona: Educaula.
- DV = LACREU, Josep (dir.) (1995). *Diccionari valencià*. València: Generalitat Valenciana. Conselleria d'Educació i Ciència; Edicions Bromera.
- EGUREN, Luis; FERNÁNDEZ SORIANO, Olga (2004). *Introducción a una sintaxis minimista*. Madrid: Gredos.
- ELIZAINCÍN, Adolfo; GONZÁLEZ, Macarena (2016). «El cambio lingüístico *gusto de X* → *me gusta X*». *Lingüística y Literatura* 69, p. 253-268.
- ENÇ, Mürvet (1991). «The Semantics of Specificity». *Linguistic Inquiry* 22.1, p. 1-26.
- ésAdir = *El portal lingüístic de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals*. Consulta en línia <<http://esadir.cat/>>.
- ESCANDELL, M. Victoria (2007). *Apuntes de Semántica léxica*. Madrid: Universidad Nacional de Educación a Distancia (UNED).
- ESPINAL, M. Teresa (2011) «Pragmatic particles at the syntax-cognition interface». Dins PAYARTÓ, Lluís; COTS, Josep Maria (ed.), *The Pragmatics of Catalan*. Berlín; Boston: De Gruyter Mouton, p. 49-79.
- ESPINAL, M. Teresa; MATEU, Jaume (2011). «Bare nominals and argument structure in Catalan and Spanish». *The Linguistic Review* 28, p. 1-39.
- ESPINAL, M. Teresa; YNGLÈS, M. Teresa (2010). «L'estudi del lèxic i del significat a la gramàtica». Dins ESPINAL, M. Teresa (coord.); BARTRA KAUFMANN, Anna; MACIÀ, Josep; MATEU, Jaume; YNGLÈS, M. Teresa, *Llengua catalana: semàntica i lexicologia*, 2a ed. [2001]. Barcelona: Universitat Oberta de Catalunya (FUOC).
- FABRA, Pompeu. (1933). *Gramàtica catalana*, 7a ed. [1918]. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2008 [facsimil].
- (1956). *Gramàtica catalana*. Barcelona: Teide.
- FÁBREGAS, Antonio (2015). «No es experimentante todo lo que experimenta o cómo determinar que un verbo es psicológico». Dins MARÍN, Rafael (ed.), *Los predicados psicológicos*. Madrid: Visor Libros, p. 51-79.
- FÁBREGAS, Antonio; MARÍN, Rafael (2012). «State nouns are Kimian states». Dins FRANCO, Irene; LUSINI, Sara; SAAB, Andrés (ed.), *Romance Languages and Linguistic Theory 2010: Selected Papers from 'Going Romance' Leiden 2010*, 4. Amsterdam; Filadèlfia: John Benjamins, p. 41-64.
- (2015). «Deriving individual-level and stage-level psych verbs in Spanish». *The Linguistic Review* 32(2), p. 167-215.
- FÁBREGAS, Antonio; MARÍN, Rafael; MCNALLY, Louise (2012). «From psych verbs to nouns». Dins DEMONTE, Violeta; MCNALLY, Louise (ed.), *Telicity, Change, and State: A Cross-*

- Categorial View of Event Structure*. Oxford; Nova York: Oxford University Press, p. 162-184.
- FERNÁNDEZ SORIANO, Olga (1999). «Two Types of Impersonal Sentences in Spanish: Locative and Dative Subjects». *Syntax*, 2, 2, p. 101-140.
- FERRATER, Gabriel (1968). «Gramàtiques per donar i vendre». Dins FERRATER, Gabriel, *Sobre el llenguatge*. Barcelona: Quaderns Crema, 1981, p. 13-21.
- FOLLI, Raffaella (2001). *Constructing telicity in English and Italian*. Tesi doctoral. University of Oxford.
- FOLLI, Raffaella; HARLEY, Heidi (2005). «Flavors of *v*». Dins KEMPCHIMSKY, Paula; SLABAKOVA, Roumyana (ed.), *Aspectual Inquiries*. Dordrecht: Springer, p. 95-120.
- FOURNIER, David H. (2010). *La structure du prédicat verbal: une étude de la construction à double objet en français*. Tesi doctoral. University of Toronto.
- FRANCO, Jon (1990). «Towards a Typology of Psych Verbs: Evidence from Spanish». Dins GREEN, Thomas; UZIEL, Sigal (ed.), *Proceedings of the 2nd Meeting of SCIL*, MITWPL 12, p. 46-92.
- FULLANA, Olga (1994-1995). «Els noms psicològics en català: un estudi descriptiu». *Llengua & Literatura* (Barcelona) 6, p. 173-200.
- GALLEGO, Ángel J. (2010). «El complemento de régimen verbal». *Lingüística Española Actual* XXXII/2, p. 223-258.
- GANESHAN, Ashwini (2014). «Revisiting Spanish ObjExp Psych Predicates». Dins RENAUD, Claire; GHANEM, Carla; GONZÁLEZ LÓPEZ, Verónica; PRUITT, Kathryn (ed.), *Proceedings of WECOL 2013* (held at Arizona State University, Tempe campus, November 8-10, 2013). Fresno: Department of Linguistics, California State University, Fresno, p. 73-84.
- GAVARRÓ, Anna; LACA, Brenda (2008). «Les perífrasis temporals, aspectuals i modals». Dins SOLÀ, Joan *et al.* (dir.), *Gramàtica del català contemporani*, 4a ed. [2002]. Barcelona: Empúries, 3 vol., p. 2663-2726.
- GDLC = ENCICLOPÈDIA CATALANA (1998). *Gran diccionari de la llengua catalana*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. Consulta en línia <<http://www.diccionari.cat/>>.
- GD62 = LÓPEZ DEL CASTILLO, Lluís (2000). *Gran diccionari 62 de la llengua catalana*. Barcelona: Edicions 62.
- GEHRKE, Berit; MARCO, Cristina (2015). «Las pasivas psicológicas». Dins MARÍN, Rafael (ed.), *Los predicados psicológicos*. Madrid: Visor Libros, p. 145-184.
- GELDEREN, Elly van (2009). «Grammaticalization from a biolinguistic perspective». Dins BOTHA, Rudolf; KNIGHT, Chris (ed.), *The Prehistory of Language*. Oxford; Nova York: Oxford University Press, p. 225-243.
- (2014). «Changes in Psych-verbs: A reanalysis of little *v*». *Catalan Journal of Linguistics* 13, p. 99-122.

- GIEC = INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS (2016). *Gramàtica de la llengua catalana*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- GIMÉNEZ, J. Leonardo (2015a). «Fer goig i també gràcia». *Levante-EMV*, 30 de gener del 2015.
- (2015b). «Fer gola / tindre gola». *Levante-EMV*, 6 de febrer del 2015.
- (2015c). «Fer l'esqueta i fer rogle». *Levante-EMV*, 16 d'octubre del 2015.
- GINEBRA, Jordi (2003). «El règim verbal i nominal». Informe elaborat per encàrrec de l'Institut d'Estudis Catalans (Oficina de Gramàtica de la Secció Filològica) el maig del 2003, i un suplement datat el juliol del 2003. Treball inèdit.
- (2005). *Praxi lingüística. III. Criteris gramaticals i d'estil. Textos de normalització lingüística 6*. Tarragona: Servei Lingüístic de la Universitat Rovira i Virgili.
- (2015). «Neologia i gramàtica: entre el neologisme lèxic i el neologisme sintàctic». *Caplletra. Revista Internacional de Filologia* (València) 59, p. 137-157.
- GINEBRA, Jordi; MONTSERRAT, Anna (2002). «Sobre el règim del verb 'interessar'». *Llengua i Ús* (Barcelona) 25, p. 44-48.
- GINEBRA, Jordi; NAVARRO, Pere (2015). «Concurrències lèxiques en català i en espanyol: uns quants contrastos». Dins MARTÍN, Àlex; PIQUER, Adolf; SÁNCHEZ, Fernando (ed.), *Actes del Setzè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes. Universitat de Salamanca, 1-6 de juliol de 2012*, vol. II. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 217-228.
- GIORGI, Alessandra (1983-1984). «Toward a Theory of Long Distance Anaphors: A GB approach». *Linguistic Review* 3, p. 307-361.
- GIVÓN, Talmy (1976). «Topic, Pronoun and Grammatical Agreement». Dins LI, Charles N. (ed.), *Subject and Topic*. Nova York: Academic Press, p. 149-188.
- GLarC = EDICIONS 62 (1990-1997). *Gran Larousse català*. Barcelona: Edicions 62.
- GNV = ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA (2006). *Gramàtica normativa valenciana*. València: Publicacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua.
- GOLDBERG, Adele E. (1995). *Constructions. A Construction Grammar Approach to Argument Structure*. Chicago; Londres: University of Chicago Press.
- GRÀCIA, Lluïsa (1989). *Els verbs ergatius en català*. Ciutadella de Menorca: Institut Menorquí d'Estudis.
- GRIMSHAW, Jane (1979). «Complement selection and the lexicon». *Linguistic Inquiry* 10, p. 279-326.
- (1990). *Argument Structure*. Cambridge, Mass: MIT Press.
- GUTIÉRREZ ORDÓÑEZ, Salvador (1999). «Los dativos». Dins BOSQUE, Ignacio; DEMONTE, Violeta (dir.), *Gramática Descriptiva de la Lengua Española*. Madrid: Espasa, 3 vol., p. 1854-1930.
- HAIMAN, John (1983). «Iconic ad economic motivation». *Language* 59 (4), p. 781-819.
- (1985). *Natural Syntax*. Cambridge: Cambridge University Press.

- HALE, Kenneth; KEYSER, Samuel J. (1993). «On argument structure and the lexical expression of syntactic relations». Dins HALE, Kenneth; KEYSER, Samuel J. (ed.), *The View from Building 20. Essays in Linguistics in Honor of Sylvain Bromberger*. Cambridge, Mass.: MIT Press, p. 53-109.
- (2002). *Prolegomenon to a Theory of Argument Structure*. Cambridge, Mass.: MIT Press.
- HARLEY, Heidi (1995). *Subjects, events and licensing*. Tesi doctoral. MIT.
- (2013). «External arguments and the Mirror Principle: On the distinctness of Voice and v». *Lingua* 125, p. 34-57.
- (2014). «On the identity of roots». *Theoretical Linguistics* 40(3/4), p. 225-276.
- HAUSMANN, Franz Josef (1997). «Tout est idiomatique dans les langues». Dins MARTINS-BALTAR, Michel (ed.), *La locution entre langue et usages*. Paris: ENS Éditions Fontenay; St. Cloud, p. 277-290.
- HENGEVELD, Kees; MACKENZIE, J. Lachlan (2008). *Functional Discourse Grammar*. Nova York: Oxford University Press.
- HERMON, Gabriella (1985). *Syntactic modularity*. Dordrecht: Foris.
- HERNANZ, M. Lluïsa (2008). «L'oració». Dins SOLÀ, Joan *et al.* (dir.), *Gramàtica del català contemporani*, 4a ed. [2002]. Barcelona: Empúries, 3 vol., p. 993-1073.
- HOPPER, Paul J.; THOMPSON, Sandra A. (1980). «Transitivity in Grammar and Discourse». *Language* 56 (2), p. 251-299.
- HUSBAND, E. Matthew (2012). «Some Structural Analogies between Existential Interpretation and Telicity». Dins CUERVO, M. Cristina; ROBERGE, Yves (ed.), *The End of Argument Structure?* («Syntax and Semantics», vol. 38). Bingley: Emerald, p. 105-129.
- JACKENDOFF, Ray (1972). *Semantic Interpretation in Generative Grammar*. Cambridge, Mass.: MIT Press.
- (1990). *Semantic Structures*. Cambridge, Mass.: MIT Press.
- (1997). *The Architecture of the Language Faculty*. Cambridge, Mass.: MIT Press.
- JANÉ, Albert (1977). «Agradar a tothom». *Avui*, 9 d'agost del 1977.
- (1978). «Convenir». *Avui*, 17 de novembre del 1978.
- (1979a). «Relatius». *Avui*, 18 de gener del 1979.
- (1979b). «Plaure's en una cosa». *Avui*, 11 de febrer del 1979.
- (1980a). «Destorbar i fer nosa». *Avui*, 24 de maig del 1980.
- (1980b). «Quina els espera». *Avui*, 19 de març del 1980.
- (1980c). «L'estranyesa». *Avui*, 19 d'octubre del 1980.
- (1980d). «Agradar». *Avui*, 8 de novembre del 1980.
- (1981a). «El règim dels verbs». *Avui*, 13 d'octubre del 1981.
- (1981b). «Més sobre el règim dels verbs». *Avui*, 14 d'octubre del 1981.
- (1982). «A qui li agradi». *Avui*, 19 de desembre del 1982.

- (1984a). «Els encants». *Avui*, 4 de març del 1984.
- (1984b). «El règim dels verbs». *Avui*, 23 d'octubre del 1984.
- (1984c). «El règim dels verbs (II)». *Avui*, 24 d'octubre del 1984.
- JEONG, Youngmi (2007). *Applicatives: Structure and interpretation from a minimalist perspective*. Amsterdam: John Benjamins.
- KAILUWEIT, Rolf (2005). *Linking: Syntax und Semantik französischer und italienischer Gefühlsverben*. Tübingen: Niemeyer.
- (2007). «El enlace de los verbos de sentimiento. Un cálculo de rasgos». Dins CANO, Pablo; FERNÁNDEZ, Isabel; GONZÁLEZ, Miguel; PREGO, Gabriela; SOUTO, Montserrat (ed.), *Actas del VI Congreso de Lingüística General, Santiago de Compostela, 3-7 de mayo de 2004, II.A Las lenguas y su estructura*. Madrid: Arco/Libros, p. 1699-1707.
- (2013). «Radical Role and Reference Grammar (RRRG). A Sketch for Remodelling the Syntax-Semantics-Interface». Dins Nolan, Brian; Diedrichsen, Elke (ed.), *Linking Constructions into Functional Linguistics. The role of Constructions in Grammar*. Amsterdam: John Benjamins, p. 103-141.
- (2015). «Romance object-experiencer verbs: From aktionsart to activity hierarchy». Dins BARRAJÓN, Elisa; CIFUENTES, José Luis; RODRÍGUEZ, Susana (ed.), *Verb Classes and Aspect*. Amsterdam; Filadèlfia: John Benjamins, p. 312-333.
- KEHLER, Andrew (2002). *Coherence, Reference and the Theory of Grammar*. Stanford, Califòrnia: Center for the Study of Language and Information (CSLI) Publications.
- KIM, Kyumin (2012). «External Argument-Introducing Heads: Voice and Appl». Dins CUERVO, M. Cristina; ROBERGE, Yves (ed.), *The End of Argument Structure? («Syntax and Semantics»*, vol. 38). Bingley: Emerald, p. 131-154.
- KIPARSKY, Paul (1998). «Partitive case and aspect». Dins BUTT, Miriam; GEUDER, Wilhelm (ed.), *The Projection of Arguments: Lexical and Compositional Factors*. Stanford, Califòrnia: CSLI Publications, p. 265-307.
- KIPARSKY, Paul; KIPARSKY, Carol (1971). «Fact». Dins STEINBERG, Danny D.; JAKOBOVITS, Leon A. (ed.), *Semantics. An Interdisciplinary Reader in Philosophy, Linguistics and Psychology*. Cambridge: Cambridge University Press, p. 345-369.
- KRATZER, Angelika (1996). «Severing the external argument from its verb». Dins ROORYCK, Johan; ZARING, Laurie (ed.), *Phrase Structure and the Lexicon*. Dordrecht: Kluwer, p. 109-138.
- KUNO, Susumu; KABURAKI, Etsuko (1977). «Empathy and Syntax». *Linguistic Inquiry* 8, p. 627-672.
- LACA, Brenda (1986). «Notes per a un estudi del pleonasme pronominal en català». Dins MASSOT I MUNTANER, Josep (ed.), *Estudis de Llengua i Literatura Catalanes*, vol. 13,

- Miscel·lània Antoni M. Badia i Margarit*, vol. 5. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 65-88.
- (1996). «Acerca de la semántica de los “plurales escuetos” en español». Dins BOSQUE, Ignacio (ed.), *El Sustantivo sin determinación. La ausencia de determinante en la lengua española*. Madrid: Visor Libros, p. 241-268.
- LAKOFF, George (1970). *Irregularity in Syntax*. Nova York: Holt, Reinhart and Winston.
- LANDAU, Idan (1999). «Possessor raising and the structure of VP». *Lingua* 107, p 1-37.
- (2010). *The Locative Syntax of Experiencers*. Cambridge, Mass.: MIT Press.
- LANGACKER, Ronald W. (1987). *Foundations of Cognitive Grammar*. Vol. 1: *Theoretical Prerequisites*. Stanford, CA: Stanford University Press.
- LEGATE, Julie A. (2014). *Voice and v. Lessons from Acehnese*. Cambridge, Mass.: MIT Press.
- LEGENDRE, Géraldine (1989). «Inversion with certain French Experiencer Verbs». *Language* 65:4, p. 752-782.
- LEVIN, Beth (1993). *English Verb Classes and Alternations. A Preliminary Investigation*. Chicago; Londres: University of Chicago Press.
- (1999). «Objecthood: An event structure perspective». In *CLS 35, volume 1: The Main Session*, p. 223-247.
- LEVIN, Beth; RAPPAPORT HOVAV, Malka (1995). *Unaccusativity. At the syntax-lexical semantics interface*. Cambridge, Mass.: MIT Press.
- (2005). *Argument Realization*. Cambridge: Cambridge University Press.
- LLUÍS, Joan-Lluís (2014). «Un verb que em trigava de reivindicar». *Presència*, columna «A cremallengües», 4 de maig del 2014.
- LÓPEZ DEL CASTILLO, Lluís (1999). *Gramàtica del català actual. Sintaxi i morfologia*. Barcelona: Edicions 62.
- MALDONADO, Ricardo (2008). «Spanish middle syntax: A usage-based proposal for grammar teaching». Dins DE KNOP, Sabine; DE RYCKER, Teun (ed.), *Cognitive Approaches to Pedagogical Grammar*. Berlín; Nova York: Mouton de Gruyter, p. 155-196.
- MALLAFRÈ, Joaquim (1999). «Verbs transitius amb “li”?». *La Vanguardia*, columna «Llenguatge», 21 de maig del 1999.
- MARANTZ, Alec (1993). «Implications of Asymmetries in Double Object Constructions». Dins MCHOMBO, Sam A. (ed.), *Theoretical aspects of Bantu Grammar*, vol. 1. Stanford: CSLI Publications, p. 113-150.
- (1997). «No Escape From Syntax: Don't Try Morphological Analysis in the Privacy of Your Own Lexicon». Dins DIMITRIADIS, Alexis; SIEGEL, Laura; SUREK-CLARK, Clarissa; WILLIAMS, Alexander (ed.), *Proceedings of the 21st Annual Penn Linguistics Colloquium*. Pennsylvania: University of Pennsylvania Working Papers in Linguistics, p. 201-225.
- (2013). «Verbal argument structure: Events and participants». *Lingua* 130, p. 152-168.

- MARÍN, Rafael (2011). «Casi todos los predicados psicológicos son estativos». Dins CARRASCO, Ángeles (ed.), *Sobre estados y estatividad*. Munich: Lincom (Lincom Studies in Theoretical Linguistics [LSTL], vol. 46), p. 26-44.
- (2015). «Los predicados psicológicos. Debate sobre el estado de la cuestión». Dins MARÍN, Rafael (ed.), *Los predicados psicológicos*. Madrid: Visor Libros, p. 11-50.
- MARÍN, Rafael; MCNALLY, Louise (2011). «Inchoativity, change of state and telicity». *Natural Language and Linguistic Theory* 29, p. 467-502.
- MARÍN, Rafael; SÁNCHEZ MARCO, Cristina (2012). «Verbos y nombres psicológicos: juntos y revueltos». *Borealis—An International Journal of Hispanic Linguistics* 1 (2), p. 91-108.
- MARQUETA, Bárbara (2015). «Tipos de MDO en los verbos psicológicos del español». *Borealis: An International Journal of Hispanic Linguistics* 4 / 1, p. 79-98.
- MAS, Marta; VILAGRASA, Albert (2012). *Gramàtica catalana de la A a la Z*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- MASULLO, Pascual José (1992a). *Incorporation and Cas Theory in Spanish. A crosslinguistic perspective*. Tesi doctoral. University of Washington, Seattle.
- (1992b). «Quirky Datives in Spanish and the Non-Nominative Subject Parameter». Dins KATHOL, Andrea; BECKMAN, Jill (ed.), *Proceedings of the 4th Meeting of SCIL, MITWPL*, 16, p. 89-104.
- (1992c). «Antipassive constructions in Spanish». Dins HIRSCHBÜHLER, Paul; KOERNER, Konrad (ed.), *Romance Languages and Modern Linguistic Theory*. Amsterdam; Filadèlfia: John Benjamins, p. 175-194.
- (1999). «La interfaz Léxico-Sintaxis: presencia y ausencia del clítico *se* en construcciones inacusativas». Ms. Universidad Nacional del Comahue. University of Washington.
- MATEU, Jaume (2000). «La semàntica relacional de l'estructura argumental i la seva aplicació a una alternança lexicosemàntica del català». *Llengua & Literatura* (Barcelona) 11, p. 281-309.
- (2015). «La inacusativitat i la selecció de l'auxiliar en català antic». Dins LLORET, Maria-Rosa; PONS-MOLL, Clàudia; BOSCH-ROURE, Eva (ed.), *Clàssics d'ahir i d'avui en la gramàtica del català*. Barcelona: Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona, p. 127-151.
- MATEU, Jaume; ACEDO-MATELLÁN, Víctor (2012). «The Manner/Result Complementarity Revisited: a Syntactic Approach». Dins CUERVO, M. Cristina; ROBERGE, Yves (ed.), *The End of Argument Structure? («Syntax and Semantics»)*, vol. 38). Bingley: Emerald, p. 209-228.
- MATEU, Jaume; MASSANELL, Mar (2015). «A constructional approach to auxiliary selection: evidence from existential constructions». Dins KAILUWEIT, Rolf; ROSEMEYER, Malte (ed.), *Auxiliary Selection Revisited: Gradience and Gradualness*. Berlín; Munich; Boston: De Gruyter, p. 183-211.

- MCCREADY, Eric; NISHIDA, Chiyo (2008). «Reflexive intransitives in Spanish and event semantics». Dins DÖLLING, Johannes; HEYDE-ZYBATOW, Tatiana; SCHÄFER, Martin (ed.), *Event structures in linguistic form and interpretation*. Berlin: Mouton de Gruyter, p. 223-244.
- MCINTYRE, Andrew (2013). «Adjectival passives and adjectival participles in English». Dins ALEXIADOU, Artemis; SCHÄFER, Florian (ed.), *Non-Canonical Passives*. Amsterdam: John Benjamins, p. 21-42.
- MCCMAHON, April M. S. (1994). *Understanding Language Change*. Cambridge: Cambridge University Press.
- MELTZER-ASSCHER, Aya (2011). «Adjectival passives in Hebrew: Evidence for parallelism between the adjectival and verbal systems». *Natural Language and Linguistic Theory* 29, p. 815-855.
- MENDIKOETXEA, Amaya (1999a). «Construcciones inacusativas y pasivas». Dins BOSQUE, Ignacio; DEMONTE, Violeta (dir.), *Gramática Descriptiva de la Lengua Española*. Madrid: Espasa Calpe, 3 vol., p. 1575-1630.
- (1999b). «Construcciones con *se*: medias, pasivas e impersonales». Dins BOSQUE, Ignacio; DEMONTE, Violeta (dir.), *Gramática Descriptiva de la Lengua Española*. Madrid: Espasa Calpe, 3 vol., p. 1631-1722.
- MENDÍVIL GIRÓ, José Luis (2004). «La estructura ergativa de *gustar* y otros verbos de afección psíquica en español». Dins VILLAYANDRE, Milka (ed.), *Actas del V Congreso de Lingüística General. León, 5-8 de marzo de 2002*. Madrid: Arco/Libros, vol. II, p. 2003-2014.
- (2005). «El comportamiento variable de *molestar*: *A Luisa le molesta que la molesten*». Dins WOTJAK, Gerd; CUARTERO OTAL, Juan (ed.), *Entre semántica léxica, teoría del léxico y sintaxis*. Frankfurt: Peter Lang, p. 261-272.
- MESTRES, Josep M.; COSTA, Joan; OLIVA, Mireia; FITÉ, Ricard (2009). *Manual d'estil. La redacció i l'edició de textos*, 4a ed. [1995]. Vic; Barcelona: Eumo; Associació de Mestres Rosa Sensat; Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona; Universitat Pompeu Fabra.
- MINGUELL, Antonia Esther (2012). «Acerca de las funciones semánticas y sintácticas del clítico “se” y su estatus en la gramática del español». *RECIAL – Revista del CIFYH Área Letras*, No 3 (3). Córdoba (Argentina): Facultad de Filosofía y Humanidades, Universidad Nacional de Córdoba (Argentina).
- MOLINER, Empar (2017). «Estima-te'm». *Ara*, columna «Tovallonsnegres», 18 de gener del 2017.
- MORANT, Marc (2008). *L'alternança datiu/acusatiu en la recció verbal catalana*. Tesis doctoral. València: Universitat de València, Servei de Publicacions.
- MOSSOP, Brian (2007). *Editing and Revising for Translators*, 2a ed. [2001]. Manchester, UK; Kinderhook (NY), USA: St. Jerome Publishing.
- NDA = RUAIX, Josep (2011). *Nou diccionari auxiliar: repertori lexicogràfic d'interferències en el català d'avui; dubtes, incorreccions, preferències i remarques lingüístiques*. Barcelona: Claret.

- NEOLOSFERA. Observatori de Neologia (Obneo), Institut Universitari de Lingüística Aplicada (IULA), Universitat Pompeu Fabra. Consulta en línia: <<https://neolosfera.wordpress.com/>>.
- NGLE = REAL ACADEMIA ESPAÑOLA; ASOCIACIÓN DE ACADEMIAS DE LA LENGUA ESPAÑOLA (2009). *Nueva gramática de la lengua española. Morfología. Sintaxis I / Sintaxis II*. Madrid: Espasa Libros, 2 vol.
- NGLE(M) = REAL ACADEMIA ESPAÑOLA; ASOCIACIÓN DE ACADEMIAS DE LA LENGUA ESPAÑOLA (2010). *Nueva gramática de la lengua española. Manual*. Madrid: Espasa Libros.
- NOGUÉ, Neus (2010). «La puntuación de los escritos académicos de los estudiantes universitarios». *ITL International Journal of Applied Linguistics* 159, p. 27-51.
- (2014). «Puntuació i entonació». Blog de Neus Nogué *En altres paraules*. <<http://en-altres-paraules.blogspot.com.es/2014/02/puntuacio-i-entonacio.html>>.
- OLIVA, Salvador (1988). «Tipologia dels verbs pronominals». *Estudi General. Estudis de sintaxi* 8, p. 31-49.
- OOMEN, Marloes (2015). *Psych-Verbs in Sign Language of the Netherlands. How Humans' Emotional Experiences Leave their Traces in the Grammar of Languages in the Manual Modality*. Master's thesis. University of Amsterdam. Ponència presentada a *Las Jornadas sobre Morfosintaxe da Língua Gestual Portuguesa e de Outras Línguas de Sinais*, Centro de Linguística da Universidade do Porto (CLUP) | Escola Superior de Educação (ESE) do IPP (Instituto Politécnico do Porto), 26-27 de novembre del 2015.
- Optimot* = *Optimot, consultes lingüístiques* (Generalitat de Catalunya). Consulta en línia <<http://aplicacions.llengua.gencat.cat/llc/AppJava/index.html>>.
- Optimot-blog* = *El blog de l'Optimot, consultes lingüístiques* (Generalitat de Catalunya). Consulta en línia <<http://optimot.blog.gencat.cat/>>.
- ORTEGA, Rudolf (2008). *Tinc un dubte. El petit llibre del català correcte*. Barcelona: RBA Libros.
- (2010). *Tinc més dubtes. El petit llibre del català correcte, 2*. Barcelona: La Magrana.
- (2014). *Tots els dubtes. La gramàtica del català a l'abast*. Barcelona: La Magrana.
- PALOMA, David; RICO, Albet (2008). *Diccionari de dubtes i barbarismes*. Barcelona: Edicions 62; Proa.
- PAR, Anfós (1923). *Sintaxi catalana segons los escrits en prosa de Bernat Metge (1398)*. Halle (Saale): Verlag von Max Niemeyer.
- PARADÍS, Anna (2014). *L'ascens dels clítics en català*. Tesina de Màster, UAB (Recercat).
- (2016). «Més enllà dels verbs de reestructuració». Dins MASSOT, Josep (coord.), *Estudis de llengua i literatura catalanes / LXX. Miscel·lània Jordi Bruguera/4*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 209-229.
- PARDO, Salvador (2016). «Comentaris al Diccionari Normatiu Valencià (XXXV)». *InfoMigjorn*, n. 1.253, 23 de febrer del 2016.

- PARODI-LEWIN, Clàudia (1991). *Aspect in the Syntax of Spanish Psych-Verbs*. Tesi doctoral. Los Angeles: University of California.
- PAYRATÓ, Lluís (1988). *Català col·loquial. Aspectes de l'ús corrent de la llengua catalana*. València: Universitat de València.
- PENA ROMAY, Xosé A. (2004). «Alternancia en galego dos pronomes átonos de acusativo e dativo en verbos que reñen ámbalas dúas posibilidades». Dins ÁLVAREZ BLANCO, Rosario; FERNÁNDEZ REI, Francisco; SANTAMARINA, Antón L. (ed.), *A lingua galega: historia e actualidade: actas do I Congreso Internacional, 16-20 de setembro de 1996*, vol. 4. Santiago de Compostela: Consello da Cultura Galega; Instituto da Lingua Galega, p. 129-137.
- PÉREZ SALDANYA, Manuel (1988). *Els sistemes modals d'indicatiu i de subjuntiu*. Barcelona; València: Publicacions de l'Abadia de Montserrat; Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana.
- (1996). «Aproximació cognitiva al complement indirecte en català». Dins BOVER, August; MARTÍ-OLIVELLA, Jaume; NEWMAN, Mary Ann (ed.), *Actes del Setè Col·loqui d'Estudis Catalans a Nord-Amèrica*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 191-209.
- (1999). «El modo en las subordinadas relativas y adverbiales». Dins BOSQUE, Ignacio; DEMONTE, Violeta (dir.), *Gramática Descriptiva de la Lengua Española*, 3 vol. Madrid: Espasa Calpe, p. 3253-3322.
- PERLMUTTER, David M. (1983). «Personal vs. impersonal constructions». *Natural language and Linguistics Theory* 1:1, p. 141-200.
- PESETSKY, David (1982). *Paths and categories*. Tesi doctoral. MIT.
- (1995). *Zero Syntax. Experiencers and Cascades*. Cambridge, Mass.: MIT Press.
- PICALLO, M. Carme (1985). *Opaque Domains*. Tesi doctoral. City University of New York.
- (1990). «Modal Verbs in Catalan». *Natural Language and Linguistic Theory* 8,2, p. 285-312.
- PINEDA, Anna (2012). «Transitivitat i afectació en el entorn lingüístic romànc i eusqueric». Dins VIEJO, Xulio (coord.), *Estudios sobre variación sintáctica peninsular*. Seminari de Filologia Asturiana, Universidá d'Oviéu. Oviéu: Trabe, p. 31-73.
- (2014). «What lies behind dative/accusative alternations in Romance». Dins MARZO, Stefania; LAHOUSSE, Karen (ed.), *Romance Languages and Linguistic Theory 2012*. Amsterdam: John Benjamins.
- (2015). «The role of dative clitic doubling in (Romance) ditransitive constructions» [handout]. Workshop: *Clitics: Areal and Genealogical Perspectives, SLE*. Leiden, 4 de setembre del 2015.
- (2016). *Les fronteres de la (in)transitivitat. Estudi dels aplicatius en llengües romàniques i basc*. Barcelona: Institut d'Estudis Mòn Juïc.
- PLA NUALART, Albert (2010). *Això del català. Podem fer-ho més fàcil?* Barcelona: Columna.
- POSTAL, Paul (1971). *Crossover Phenomena*. Nova York: Holt, Reinhart and Winston.

- PUJALTE, Mercedes (2015). «Hacia un análisis unificado de los verbos psicológicos estativos».
- Dins MARÍN, Rafael (ed.), *Los predicados psicológicos*. Madrid: Visor Libros, p. 111-144.
- PUJOL, Josep M.; SOLÀ, Joan (2011). *Ortotipografia. Manual de l'autor, l'editor i el dissenyador gràfic*, 4a ed. [1995: tres primeres edicions publicades per Columna]. Barcelona: Educaula.
- PUSTEJOVSKY, James (1991). «The syntax of event structure». *Cognition* 21, p. 47-81.
- PUYUELO, Núria (2013). «Li va trucar o el va trucar». Suplement *Cultura* del diari *El Punt Avui*, 12 de juliol del 2013.
- PYLKKÄNEN, Liina (1997). «Finnish Psych Verbs». Paper presented in the workshop on events in grammar, LSA summer institute, Cornell University.
- (2000). «On Stativity and Causation». Dins TENNY, Carol; PUSTEJOVSKY, James (ed.), *Events as Grammatical Objects*. Stanford: CSLI Publications, p. 417-444.
- (2002). *Introducing arguments*. Tesi doctoral. MIT. Publicada l'any 2008 amb el mateix títol per MIT Press (Cambridge, Mass.).
- QUER, Josep (2008). «Subordinació i mode». Dins SOLÀ, Joan *et al.* (dir.), *Gramàtica del català contemporani*, 4a ed. [2002]. Barcelona: Empúries, 3 vol., p. 2799-2866.
- RAE1 = REAL ACADEMIA ESPAÑOLA (1999). *Ortografía de la lengua española*. Madrid: Espasa.
- RAE2 = REAL ACADEMIA ESPAÑOLA (2010). *Ortografía de la lengua española*. Madrid: Espasa.
- RAMCHAND, Gillian C. (1997). *Aspect and Predication*. Oxford: Oxford University Press.
- (2008). *Verb Meaning and the Lexicon. A First-Phase Syntax*. Cambridge: Cambridge University Press.
- RAMOS, Joan-Rafael (s.d.). «El complement indirecte». Treball inèdit citat per Ginebra (2003).
- (2002). «Factors del canvi sintàctic». Dins CANO, M. Antònia; MARTINES, Josep; MARTINES, Vicent; PONSODA, Joan J. (ed.), *Les claus del canvi lingüístic (Symposia Philologica 5)*. Alacant: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana; Ajuntament de Nucia; Caja de Ahorros del Mediterráneo, p. 397-428.
- (2004a). «El règim verbal: anàlisi contrastiva català-castellà». Dins CALVO, Cesáreo; CASANOVA, Emili; SATORRE, Fco. Javier (ed.), *Lingüística diacrònica contrastiva (Quaderns de Filologia. Estudis Lingüístics IX)*. València: Universitat de València, Facultat de Filologia, p. 119-139.
- (2004b). «Les estructures amb ésser + participi passat: problemes d'ambigüïtat formal». *Caplletra. Revista Internacional de Filologia* (València) 36, p. 55-72.
- (2005). «El complement indirecte: l'alternança datiu / acusatiu». *Estudis Romànics* (Barcelona) 27, p. 93-112.
- (2013). «Norma y variación lingüística: paralelismos y divergencias entre el español y el catalán». *Normas. Revista de Estudios Lingüísticos Hispánicos* 3, p. 127-159.

- RAPP, Irene (1997). *Partizipien und semantische Struktur. Zu passivischen Konstruktionen mit dem 3. Status*. Tübingen: Stauffenburg.
- RAPPAPORT, Malka (1983). «On the Nature of Derived Nominals». Dins LEVIN, Lori; RAPPAPORT, Malka; ZAENEN, Annie (ed.), *Papers in Lexical-Functional Grammar*, Bloomington: Indiana University Linguistics Club, p. 113-142.
- RAPPAPORT HOVAV, Malka (2008). «Lexicalized meaning and the internal temporal structure of events». Dins ROTHSTEIN, Susan D. (ed.), *Theoretical and Crosslinguistic Approaches to the Semantics of Aspect*. Amsterdam: John Benjamins, p. 13-42.
- RAPPAPORT HOVAV, Malka; LEVIN, Beth (1998). «Building verb meanings». Dins BUTT, Miriam; GEUDER, Wilhelm (ed.), *The Projection of Arguments. Lexical and Compositional Factors*. Stanford, Califòrnia: CSLI Publications, p. 97-134.
- REINHART, Tanya (2001). «Experiencing derivations». Dins HASTINGS, Rachel; JACKSON, Brendan; ZVOLENSZKY, Zsofia (ed.), *Proceedings of SALT 11*. Ithaca, NY: CLC Publications, p. 365-387.
- RIGAU, Gemma (1978). «“Hi” datiu inanimat». *Els Marges* (Barcelona) 12, p. 99-102.
- (1990). «Les propietats d’*agradar*: estructura temàtica i comportament sintàctic». *Caplletra. Revista Internacional de Filologia* (València) 8, p. 7-19.
- (1991). «On the Functional Properties of AGR». *Catalan Working Papers in Linguistics* (Bellaterra, UAB) 1, p. 235-260.
- (1994). «Les propietats dels verbs pronominals». *Els Marges* (Barcelona) 50, p. 29-39.
- (1997). «Locative Sentences and Related Constructions in Catalan: *ésser / haver* Alternation». Dins MENDIKOETXEA, Amaya; URIBE-ETXEBARRIA, Myriam (ed.), *Theoretical Issues at the Morphology-Syntax Interface*. Bilbao; Donostia: UPV, p. 395-421.
- (1998). «Del lèxic a la sintaxi: estructura i funcionament del verb *caldre*». Dins CABRÉ, M. Teresa (dir.), *Lèxic, corpus i diccionaris. Cicle de conferències 96-97*. Barcelona: Institut Universitari de Lingüística Aplicada, Universitat Pompeu Fabra.
- (1999). «Los predicados impersonales relativos en las lenguas románicas». *Revista Española de Lingüística* 29, 2, p. 317-355.
- (2005a). «Estudi microsintàctic del verb *caldre* en el català antic i en l’actual». *Caplletra. Revista Internacional de Filologia* (València) 38, p. 241-258.
- (2005b). «Number Agreement Variation in Catalan Dialects». Dins CINQUE, Guglielmo; KAYNE, Richard S. (ed.), *The Oxford Handbook of Comparative Syntax*. Nova York: Oxford University Press, p. 775-805.
- (2008). «Els complements adjunts». Dins SOLÀ, Joan *et al.* (dir.), *Gramàtica del català contemporani*, 4a ed. [2002]. Barcelona: Empúries, 3 vol., p. 2045-2110.
- (2013). «La preposició silent d’alguns verbs de moviment local». *Els Marges* (Barcelona) 100, p. 125-132.

- RIVERO, M. Luisa (2010). «Los verbos psicológicos con experimentante dativo y el cambio histórico». Dins LUJÁN, Marta; GROPPi, Mirta (ed.), *Cuestiones gramaticales del español, últimos avances. Cuadernos de la Alfal, Nueva Serie, 1, 2010*. Santiago de Chile: Asociación de Lingüística y Filología de la América Latina (ALFAL), p. 167-193.
- ROSSELLÓ, Joana (2008). «El SV, I: Verbs i arguments verbals». Dins SOLÀ, Joan *et al.* (dir.), *Gramàtica del català contemporani*, 4a ed. [2002]. Barcelona: Empúries, 3 vol., p. 1853-1949.
- ROTHMAYR, Antonia (2009). *The Structure of Stative Verbs*. Amsterdam; Filadèlfia: John Benjamins.
- RUAIX, Josep (1994). *Observacions crítiques i pràctiques sobre el català d'avui / 1*. Moià: Ruaix.
- (1997). *Català complet / 1. Curs superior de llengua*. Moià: Ruaix.
- (1998). *Català complet / 2. Curs superior de llengua*. Moià: Ruaix.
- RUWET, Nicolas (1993). «Les verbes dits psychologiques: trois théories et quelques questions». *Recherches linguistiques de Vincennes 22*, p. 95-124.
- SALTARELLI, Mario (1989). «Syntactic Shift and the Creation of Clitics in Romance». Dins KIRSCHNER, Carl; DECESARIS, Janet (ed.), *Studies in Romance Linguistics*. Amsterdam; Filadèlfia: John Benjamins, p. 347-364.
- SCHÄFER, Florian (2008). *The Syntax of (Anti-)Causatives*. Amsterdam; Filadèlfia: John Benjamins.
- (2009). «The Causative Alternation». *Language and Linguistics Compass 3/2*, p. 641–681.
- SCHMITT JENSEN, Jørgen. (1970). *Subjonctif et hypotaxe en italien. Une esquisse de la syntaxe du subjonctif dans les propositions subordonnées en italien contemporain*. Odense: Odense University Press.
- SEBASTIÁN, Núria (coord.); CARREIRAS, Manuel F.; CUETOS, Fernando; MARTÍ, M. Antonia; (2000). *Lexesp. Léxico informatizado del español* [CD-ROM + Llibre]. Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona.
- SECO, Manuel (1995). *Gramática esencial del español: introducción al estudio de la lengua*, 3a ed. Madrid: Espasa Calpe.
- SERRA, Màrius (2015). «Ha de cedir mai la norma? En cas de resposta afirmativa, quan?». Dins GOMÀ, Enric (ed.), *Canvi d'agulles. Per un català més ric, àgil i senzill*. Barcelona: RBA La Magrana.
- SILVA-CORVALÁN, Carmen (1980-1981). «La función pragmática de la duplicación de pronombres clíticos». *Homenaje a Ambrosio Rabanales – Boletín de Filología de la Universidad de Chile 31*, p. 561-570.
- SMITH, Carlota (1991). *The parameter of aspect*. Dordrecht: Kluwer.
- SMITH, Michael B. (1987). *The Semantics of Dative and Accusative in German: An Investigation in Cognitive Grammar*. Tesi doctoral. San Diego: University of California.
- SOLÀ, Joan (1973). *Estudis de sintaxi catalana / 2*. Barcelona: Edicions 62.

- (1977). *A l'entorn de la llengua*. Barcelona: Laia.
- (1987). *Qüestions controvertides de sintaxi catalana*. Barcelona: Edicions 62.
- (1995). *Llibre d'estil de l'Ajuntament de Barcelona*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, Regidoria d'Edicions i Publicacions.
- (1999). *Parlem-ne. Converses lingüístiques*. Barcelona: Proa.
- (2007). *Sintaxi normativa: estat de la qüestió*. 4a ed. [1994]. Barcelona: Empúries.
- (2008). «Les subordinades de relatiu». Dins SOLÀ, Joan *et al.* (dir.), *Gramàtica del català contemporani*, 4a ed. [2002]. Barcelona: Empúries, 3 vol., p. 2455-2565.
- (2009). *Plantem cara. Defensa de la llengua, defensa de la terra*, 2a ed. [2009]. Barcelona: La Magrana.
- (2011). *L'última lliçó. Parlaments polítics i acadèmics*. Barcelona: Empúries.
- SUÁREZ, Ana M. (2012). «La alternancia dativa de los verbos psicológicos en español: estado de la cuestión». Dins CABEDO, Adrián; INFANTE, Patricia (ed.), *Lingüística XL. El lingüista del siglo XXI*. Madrid: SEL Ediciones, p. 387-394.
- SUÑER, Margarita (1982). *The Syntax and Semantics of Presentational Sentence-Types in Spanish*. Washington, DC: Georgetown University Press.
- TENNY, Carol (1992). «The Aspectual Interface Hypothesis». Dins SAG, Ivan; SZABOLCSI, Anna (ed.), *Lexical Matters*. Stanford: SCLI, Stanford University, p. 1-27.
- (1994). *Aspectual roles and the syntax-semantics interface*. Kluwer: Dordrecht.
- TODOLÍ, Júlia (1996). «Doblament i represa pronominal en català». Dins SCHÖNBERGER, Alex; STEGMANN, Tibert Dídac (ed.), *Actes del Desè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes. Frankfurt am Main, 18-25 de setembre de 1994*, vol. III. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 441-464.
- (1998). *Els pronoms personals*. València: Universitat de València.
- (2008). «Els pronoms». Dins SOLÀ, Joan *et al.* (dir.), *Gramàtica del català contemporani*, 4a ed. [2002]. Barcelona: Empúries, 3 vol., p. 1337-1433.
- TORREGO, Esther (1999). «El complemento directo preposicional». Dins BOSQUE, Ignacio; DEMONTE, Violeta (dir.), *Gramática Descriptiva de la Lengua Española*. Madrid: Espasa, 3 vol., p. 1779-1805.
- TORRES MORAIS, Maria Aparecida; LIMA-SALLES, Heloísa (2010). «Parametric change in the grammatical encoding of indirect objects in Brazilian Portuguese». *Probus* 22, p. 181-209.
- TORT, Teresa (2015a). «Penar». Bloc de Teresa Tort *Agafada al vol*, 29 de juny del 2015. Consulta en línia <<http://blocs.mesvilaweb.cat/ttort/?p=268410>>.
- (2015b). «Afitar-se». Bloc de Teresa Tort *Agafada al vol*, 9 de novembre del 2015. Consulta en línia <<http://blocs.mesvilaweb.cat/ttort/?p=268656>>.
- TROBERG, Michelle Ann (2008). *Dynamic Two-place Indirect Verbs in French: A Synchronic and Diachronic Study in Variation and Change of Valence*. Tesi doctoral. University of Toronto.

- TSUNODA, Tasaku (1985). «Remarks on transitivity». *Journal of Linguistics* 21, p. 385-396.
- VALLDUVÍ, Enric (2008). «L'oració com a unitat informativa». Dins SOLÀ, Joan *et al.* (dir.), *Gramàtica del català contemporani*, 4a ed. [2002]. Barcelona: Empúries, 3 vol., p. 1221-1279.
- VÁZQUEZ ROZAS, Victoria (1995). *El complemento indirecto en español*. Santiago de Compostela: Universidad de Santiago de Compostela.
- (2006). «Gustar-type verbs». Dins CLEMENTS, J. Clancy; YOON, Jiyoun (ed.), *Functional Approaches to Spanish Syntax. Lexical Semantics, Discourse and Transitivity*. Hampshire; Nova York: Palgrave MacMillan, p. 80-114.
- VDGLC = *Vox. Diccionari general de la llengua catalana* (2003). Barcelona: CREDSA.
- VENDLER, Zeno (1957). «Verbs and times». *The Philosophical Review* 66, 2, p. 143-160.
- VIDAL, Pau (2015). «Intervenció». *Núvol, el digital de cultura*, 12 de novembre del 2015. Consulta en línia <<http://www.nuvol.com/opinio/intervencio>>.
- VILLALBA, Xavier (2004). *Diccionari Ballesta de gramàtica generativa (Catalan Journal of Linguistics. Monografies 1)*. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, Servei de Publicacions.
- VIÑAS-DE-PUIG, Ricard (2009). *The argument of experience: Experience predicates and argument structure in Catalan and Mayangna*. Tesi doctoral. West Lafayette, Indiana: Purdue University.
- (2014). «Predicados psicológicos y estructuras con verbo ligero: Del estado al evento». *Revista de Lingüística Teórica y Aplicada* 52 (2), p. 165-188.
- (2017). «Psych predicates, light verbs, and phase theory: On the implications of case assignment to the experiencer in non-leísta experience predicates». Dins COLOMINA-ALMIÑANA, Juan J. (ed.), *Contemporary advances in theoretical and applied Spanish linguistics variation*. Columbus, OH: The Ohio State University Press, p. 201-224.
- VIVANCO, J. Margarita (2015). *Causatividad y cambio de estado en español. La alternancia causativo-inacusativa*. Tesi doctoral. Universidad Complutense de Madrid.
- VAN VOORST, Jan (1992). «The aspectual semantics of psychological verbs». *Linguistics and Philosophy* 15 n. 1, p. 65-92.
- VROON, Suzanne (2006). *¿Le está gustando la música o lo molesta el ruido? Una investigación sobre el aspecto semántico de los verbos psicológicos & su uso con las formas de los pronombres átonos y en las perífrasis de gerundio*. Tesi de llicenciatura. Departament de Lengua y Cultura Hispánicas. Universitat d'Utrecht.
- WASOW, Thomas (1972). *Anaphoric Relations in English*. Gant: E. Story-Scientia.
- WHEELER, Max W; YATES, Alan; DOLS, Nicolau (1999). *Catalan: a comprehensive grammar*. Londres; Nova York: Routledge Grammar.
- WOOD, Jim; MARANTZ, Alec (2017). «The interpretation of external arguments». Dins D'ALESSANDRO, Roberta; FRANCO, Irene; GALLEGO, Ángel (ed.), *The Verbal Domain*. Oxford; Nova York: Oxford University Press.

- YNGLÈS, M. Teresa (1991). «Les relacions semàntiques del cas datiu». Dins WHITE ALBRECHT, Jane; DECESARIS, Janet Ann; LUNN, Patricia V.; SOBRER, Josep Miquel (ed.), *Homenatge a Josep Roca-Pons. Estudis de llengua i literatura*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat; Indiana University, p. 271-308.
- (2011). *El datiu en català: Una aproximació des de la lingüística cognitiva*. Obra pòstuma: M. Teresa Espinal, Jaume Mateu, Teresa Cabré i Gemma Rigau (ed.). Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- ZAENEN, Annie; MALING, Joan; THRÁINSSON, Höskuldur (1985). «Case and Grammatical Functions: the Iceland Passive». *Natural Language and Linguistic Theory* 3/4, p. 441-483.
- ZAGONA, Karen (1996). «Compositionality of aspect: Evidence from Spanish aspectual se». Dins PARODI, Claudia; QUICOLI, Carlos; SALTARELLI, Mario; ZUBIZARRETA, Maria Luisa (ed.), *Aspects of Romance linguistics: Selected papers from the Linguistic Symposium on Romance Languages 24*. Washington: Georgetown University Press, p. 475-488.

Articles, obres literàries, butlletins, fullets i cançons (referències dels exemples)

- AJUNTAMENT DE BADALONA (2011). *Acta del Ple de l'Ajuntament del 25 d'octubre de 2011*, paraules de la Sra. Asunción Garcia.
- ALART, Núria; RUAIX, Joan (2008). *Recursos TIC per a la tutoria en l'educació secundària: una visió pràctica a partir de la multiplicitat d'intel·ligències dels alumnes*. Barcelona: Editorial UOC.
- ALBANELL, Pep (1976). *El Barcelonauta*. Barcelona: Laia.
- ALIMBAU, Josep Maria (2005). *Paraules per viure millor*, 2a ed. Barcelona: Ediciones STJ.
- ÁLVARO, Francesc-Marc (2016). «El dia que s'agrada». *La Vanguardia*, 14 de novembre del 2016, p. 20.
- ÀVILA I SERRA, Martí (2010). *El difícil camí de la misericòrdia. Francesc d'Assís*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- BALAGUER, Enric (2008). «Josep Palau i Fabre». Blog d'Enric Balaguer *A tall d'invocació. Blocs de +VilaWeb*, 24 de febrer del 2008. Consulta en línia <http://blocs.mesvilaweb.cat/_enbapa59/?p=82918>.
- BANDA LOS RECODITOS (2014). «Me Sobrabas Tú». Dins l'àlbum *Sueño XXX* CD. México D. F.: Fonovisa.
- BARBÉ, Lluís (1992). *Curs d'introducció a l'economia. II. L'escola neoclàssica, Keynes i Schumpeter*. Bellaterra: Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona.
- BLANCO, Esther (2015). *La mainadera d'Eugène Bourmont*. Valls: Cossetània.

- BOHIGAS, Pere (1983). *Cançoners popular català, volum II*. Tria, pròleg i notes per Pere Bohigas. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- BONANY, Manel (2014). *Diari de dues cantonades*. Barcelona: Editorial UOC.
- BORRÀS, Enric (2005). «La mort de la rutina». Dins Associació de Joves Escriptors en Llengua Catalana (AJELC) i Secretaria General de Joventut de la Generalitat de Catalunya, *Ciutats imaginades*. Valls: Cossetània.
- CABEDO, Salvador; GUAL, Alfonso (2006). *L'aventura de l'ésser humà. Una aproximació a l'antropologia*. Castelló de la Plana: Publicacions de la Universitat Jaume I.
- CABERO, Mireia (2011). *El benestar emocional*. Barcelona: Editorial UOC.
- CABRÉ, Antoni (2000). *Per les serres del Mestral – I. 16 itineraris per fer a peu. Serra de l'Argentera. Escornalbou. Mola de Colldejou*. Valls: Cossetània.
- CABRÉ, Núria; BARBAL, Maria (coord.) (2004). *Àlbum. Teresa Juvé. L'escriptura al costat de la vida*. Barcelona: PEN Català.
- CANYAMERES, Ferran (1996). *Obra completa VI. Epistolari (1939-1951)*. Barcelona: Columna.
- CAPMANY, Maria Aurèlia (1989). *Mala memòria*. Barcelona: Planeta.
- CARNER, Josep (1925). «Madrigal a Sitges». *La Punta* (setmanari de Sitges), 16 d'agost del 1925. — (1966). «Al salze d'una sola fulla». Dins *El tomb de l'any*. Barcelona: Aymà.
- CARRANZA, Andreu (2015). *El poeta del poble*. Barcelona: Destino.
- CARRERAS I ARTAU, Joaquim (1950). *L'epistolari d'Arnau de Vilanova*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- CASANOVAS I CUBERTA, Joan (1996). *Joan Casanovas i Maristany, president del Parlament de Catalunya*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- CASTELLANA I SANGRÀ, Josep (2006). «Aventura compartida entre un gos i el seu amo». Dins ACEBRÓN RUIZ, Julián (ed.), *Breviari de la nit insomne*. Lleida: Unitat d'Atenció Socioeducativa, Institut de Ciències de l'Educació de la Universitat de Lleida.
- CATALÀ, Víctor (1998). *Solitud*, 18a ed. Barcelona: Edicions 62.
- CATUL (1928). *Poesies*. Barcelona: Fundació Bernat Metge.
- CICERÓ (1993). *Discursos*, vol. XIII. Barcelona: Fundació Bernat Metge.
- CLARIANA, Mercè (2009). *Procrastinació acadèmica*. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, Servei de Publicacions.
- CLAVIJO, Rocío; VECINO, Manuel (2004). *Proves psicotècniques per a mossos d'esquadra*, traducció d'Elisabet Roig. Sevilla: Editorial MAD.
- COLÓN, Germà (1987). *Problemes de la llengua a València i als seus voltants, I*. (Laudatio acadèmica a càrrec del professor Antoni Ferrando València). Universitat de València. Servei de Publicacions.

- (1994). «Els meus mestres» (conferència inaugural). *Actes de les Jornades sobre normes i normalització lingüística. Castelló de la Plana, 17-19 desembre de 1992, 60è aniversari de les Normes de Castelló*. Castelló de la Plana: Publicacions de la Universitat Jaume I, p. 27-36.
- COMELLAS, Joan (2009). *La casa de les heures*. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, Servei de Publicacions.
- CONSELL MUNICIPAL DEL DISTRICTE DE GRÀCIA (2013). Ajuntament de Barcelona. Acta del Plenari n. 13, 2 de juliol de 2013.
- COROMINAS PRATS, Domènec i Vicenç (1915). *Al museu: sainet*. Barcelona: Impremta d'Art.
- CORTS VALENCIANES (2005). Diari de sessions, número 107, VI legislatura. Sessió plenària realitzada el dia 26 d'octubre de 2005. Primera reunió.
- (2012). Ple de les Corts Valencianes del dia 13 de juny de 2012. Sessió plenària número 30. Primera reunió.
- COSTA-GRAMUNT, Teresa (2015). «Gestes i opinions del patafísic doctor Faustroll». *Núvol, el digital de cultura*, 25 de juliol del 2015. Consulta en línia: <http://www.nuvol.com/critica/_gestes-i-opinions-del-patafísic-doctor-faustroll/>.
- COSTA I LLOBERA, Miquel (1982). «Cala gentil». Dins *Horacianes i altres poemes*. Barcelona: Edicions 62, p. 103-104.
- CUNILLERA, Montserrat; MIRALLES, Jordi (1997). *Duel per un municipi verd. El medi ambient i la gestió municipal* (pròleg del Dr. Joan Francesc Pont). Barcelona: Fundació Francesc Ferrer i Guàrdia. Fundació Terra.
- CURTIS, Jamie Lee; CORNELL, Laura (2005). *Com m'agrada. Un llibre per deixar anar l'autoestima*. Barcelona: Serres.
- DE BELL-LLOCH, Maria (1878). «Vigatans y botiflers». *Lo Gay Saber* (Periòdic literari quinzenal), època II, any I, n. XIV, 15 de juliol del 1878.
- DE PUIG I OLIVER, Lluís Maria (1979). *Carles Rahola un ciutadà de Catalunya*. Barcelona: Edicions del Cotal.
- DEDÉU, Bernat (2013). «Les tragèdies d'Artur Mas». *El Punt Avui*, 10 de setembre del 2013.
- DÍEZ NAVARRO, Mari Carmen (2011). *Les arracades de la mestra. O com pensa una mestra en els infants, les escoles, les famílies i la societat d'avui*. Barcelona: Graó.
- FARRÀS, Pasqual (1999). *La mort del fabulador*. Barcelona: Quaderns Crema.
- FEBRER I CARDONA, Antoni (2006). *Obres didàctiques I. Exercici sobre la Mitologia. Compendi de Filosofia Moral. Les aventures d'Aristònous*. Barcelona; Palma: Publicacions de l'Abadia de Montserrat; Servei de Publicacions i Intercanvi Científic de la Universitat de les Illes Balears.
- FERRAN DE POL, Lluís (2009). *Un de tants*. Barcelona: Club Editor.
- FIGUEROLA I ORTIGA, Lluís (2011). *Un gall a Balmes*. Valls: Cossetània.
- FLAVI, Josep (2011). *La guerra jueva*, vol. 1. Revisió del text grec i traducció: Joan-Andreu Martí Gebellí. Barcelona: Fundació Bernat Metge.

- FOLCH I CAMARASSA, Ramon (1997). *Testa de vell en bronze*. Barcelona: Edicions 62.
- FOLCH I TORRES, Josep Maria (1920). *La ventafocs*. Barcelona: Salvador Bonavía.
- FORTEZA, Miquel (1998). *Del meu temps*, vol. II. Palma; Barcelona: Universitat de les Illes Balears. Departament de Filologia Catalana i Lingüística General; Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- FRANKLAND, Edward (2010). *Sobre una nova sèrie de compostos orgànics que contenen metalls*. Traducció de Joaquim Sales. Barcelona: Societat Catalana de Química, filial de l'Institut d'Estudis Catalans.
- FUNDACIÓ CATALUNYA LA PEDRERA. *Programa Viure i Conviure*. Sol·licitud d'inscripció de l'estudiant.
- GARCÍA, Dr. Vicens (rector de Vallfogona) (1871). *Poesías jocosas [1700]*. Barcelona: Llibreteria Espanyola de I. López Bernagosi, editor.
- GARCIA-SEDAS, Pilar (1997). *Joaquim Torres-García. Epistolari català: 1909-1936*. Barcelona: Curial Edicions Catalanes; Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- GARRIGA, Carme (1984). *Les nostres rondalles*. Barcelona: Edicions Juan Granica.
- GENERALITAT DE CATALUNYA (2006). *Enquesta de convivència escolar i seguretat a Catalunya. Curs 2005-2006*, Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació, Departament d'Educació. Generalitat de Catalunya.
- GIRÓ, Jordi (2001). *El catalanisme del Dr. Carles Cardó. Un referent històric per a la construcció de les Espanyes*. Valls: Cossetània.
- GUIMERA, Àngel (1983). *Maria Rosa*. Barcelona: Edicions 62.
- HEINEMANN, Klaus (2001). «Els valors de l'esport. Una perspectiva sociològica» (traducció de l'alemany: Magdalena Corra, Klaus Heinemann, Núria Puig)». *Apunts. Educació física i esports* 64, p. 17-25.
- HOMER (2010). *Odissea*, vol I (cants I-VI), traducció poètica de Carles Riba. Barcelona: Fundació Bernat Metge.
- HORACI (1978). «XXXIII». *Odes i epodes*, vol. 1 (llibres I-II), text revisat i traducció de Josep Vergés. Barcelona: Fundació Bernat Metge.
- IRIBARREN, Teresa (2012). *Literatura catalana i cinema mut*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- JASSANS, Miquel S. (2003). *El secret dels pergamins càtars*. Valls: Cossetània.
- LA BÍBLIA. Versió dels textos originals i notes pels monjos de Montserrat. Consulta en línia <<http://www.cervantesvirtual.com/obra-visor/la-biblia--0/html/>>.
- LIBERAL, Antoni (2012). *Recull de metamorfosis*, traducció de Jaume Almirall Sardà. Barcelona: Fundació Bernat Metge.
- LLODRÀ, Francesca (2003). «Reflexions sobre els PECL i la fase negociadora del contacte». Dins ÀREA DE DRET CIVIL, UNIVERSITAT DE GIRONA (coord.), *El Dret civil català en el*

- context europeu. *Materials de les Dotzenes Jornades de Dret Català a Tossa, 26 i 27 de setembre de 2002*. Girona: Documenta Universitaria, p. 321-348.
- LÓPEZ-PICÓ, Josep M. (1983). *Sant Maure* 113 (revista del barri de Sant Maure de Santa Margarida de Montbui), juny del 1983, p. 6.
- MAESTRE, Antoni (2007). «Quim Monzó contra el tòpic». Dins PANYELLA, Ramon (curador), *La projecció social de l'escriptor en la literatura catalana contemporània*. Barcelona: Punctum. Grup d'Estudis de la Literatura Catalana Contemporània, p. 595-604.
- MANENT, Marià (1975). *Vel de Maia. Dietari de la Guerra civil (1936-39)*. Barcelona: Edicions Destino.
- MARCH, Ausias (1997). «LXXVII». Dins *Antologia poética*, edició bilingüe, traducció de Juan Antonio Icardo. Madrid: Huerga y Fierro editores.
- MARTÍNEZ, Francesc A.; BORDERIA, Enric; RIUS, Inmaculada (2002). «El sueco i Sueca: de la política *vitae* a la política *post mortem*». Dins NICOLÁS, Miquel (ed.), *Bernat i Baldoví i el seu temps*. València: Universitat de València.
- MAS I SOLENCH, Josep M. (2005). *Frederic Clascar i Sanou*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- MAS I VIVES, Joan (2003). *Domini fosc. (Assaig sobre poesia)*. Palma; Barcelona: Universitat de les Illes Balears, Departament de Filologia Catalana i Lingüística General; Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- MASSA, M. Rosa (1997). «La quadratura del cercle de Pietro Mengoli (1625-1686)». Dins BLANES, Georgina; GARRIGÓS, Lluís (coord.), *IV Trobades d'Història de la Ciència i la Tècnica*. Alcoi; Barcelona: Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica, filial de l'Institut d'Estudis Catalans.
- MEDINA, Jaume (1987). *Carles Riba i Friedrich Hölderlin*. Barcelona: Publicacions de l'abadia de Montserrat.
- MONCADA, Jesús (1988). *Camí de sirga*, 3a ed. Barcelona: La Magrana.
- MORENO, Francesc Xavier (2002). *Visió i aprenentatge. Bateria per al diagnòstic de la visió a l'escola*. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, Servei de Publicacions.
- MUSEU DEL CINEMA DE GIRONA (2008). Guió de l'exposició «Katharine Hepburn i la dona moderna», del 3 de març al 8 de juny del 2008. Consulta en línia (data: abril del 2015): <http://www.girona.cat/shared/admin/docs/d/o/dossier_prensa_b.pdf>.
- NAVARRO, Julia (2007). *La sang dels innocents*, traducció d'Elisenda Mas. Barcelona: Rosa dels Vents.
- OLLER, Narcís (1962). *Memòries literàries. Història dels meus llibres*. Barcelona: Aedos.
- PARADEDA I SALA, Josep (1906). «L'estel del matí». *L'Apat* (número extraordinari publicat ab motiu de les Fires de Sant Sadurní), any III, n. 140, 6 de setembre del 1906.

- PASCUAL, José Antonio (2003). *Revolucions en les ciències naturals. La nova visió de la Terra i de la vida*. Traducció: Josep Franco Martínez. Alzira: Edicions Bromera; Universitat de València, Servei de Publicacions.
- PEDROLO, Manuel de (1980). «Solució de continuïtat» (1960). *Novel·les curtes*, vol. 3, 1958-1965. Barcelona: Edicions 62, p. 209-334.
- PÉREZ COLOMÉ, Jordi (2009). *A la campanya d'Obama. El moviment que va canviar la història dels Estats Units*. Barcelona: Niberta.
- PIJOAN, Jordi (2005). «Psicofonia per a principiants». Dins CASTRO, José Luis; TORRIJOS, Damián; ALFONSO, Viñas; PIJOAN, Jordi, *Lápidas negras. I Concurs Literari d'Humor Negre*. Lleida: Edicions de la Universitat de Lleida.
- PÍNDAR (1944). *Odes*, vol. V. Barcelona: Fundació Bernat Metge.
- PINEDA VERDAGUER, Francesc (1936). *L'espasa trencada*. Barcelona: Edicions Mediterrània.
- PLA NUALART, Albert (2014). «A Montoro la desigualtat no li preocupa». *Ara*, columna «Un tast de català», 5 d'abril del 2014.
- (2015). «'Fa un any', 'un any enrere' i 'fa un any enrere'». *Ara*, columna «Un tast de català», 9 d'octubre del 2015.
- PLUTARC (1946). *Vides paral·leles*, T. XV. Barcelona: Fundació Bernat Metge.
- PREGONAS, Laura (2012). «La fragilitat». Dins *Processos vinculats. Recull de contes*. Madrid: Bubok.
- PUJOL, Josep Maria (2010). «El rei En Jaume i Maria F.: la construcció artística del relat oral interactiu». Dins ORIOL, Carme; SAMPER, Emili (ed.), *El rei Jaume I en l'imaginari popular i en la literatura*. Tarragona; Palma: Publicacions URV; Edicions UIB.
- RASPALL, Joana (2010). «Els mots nous». Dins *Jardí vivent*. Vilanova i la Geltrú: El Cep i la Nansa.
- RIBERA-MARINÉ, Ramon (1997). *A peu... pel Camí de Sant Jaume des de Montserrat*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- RODOREDA, Mercè (2006). *Primeres novel·les. Volum I. Sóc una dona honrada? Del que hom no pot fugir*. Barcelona: Fundació Mercè Rodoreda, FP.
- RODRÍGUEZ, Karina L. (2015). *Mi Vecino Misterioso. ¿Qué sucede cuando el pasado nos arrastra?* Califòrnia: Windmills International Editions Inc.
- ROMA, Francesc (2000) [amb la col·laboració de Montse Perramon]. *Salvador Llobet i Reverter: la geografia, entre ciència i passió*. Barcelona: Societat Catalana de Geografia, Institut d'Estudis Catalans.
- ROS, Joandomènec (2016). *La saviesa combinada. Reflexions sobre ecologia i altres ciències*. Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona.
- ROSSELLÓ, Ramon X. (2005). «Els joglars o el teatre segons el crític». *Lletres Valencianes. Revista del Llibre Valencià* (València) 16, p. 102-103. Consulta en línia (data: abril del 2015): <<http://dglab.cult.gva.es/Libro/revista-lletres/numero16secciones/assaig.pdf>>.

- ROSTAND, Edmond (1985). *Cyrano de Bergerac* [1897], versió catalana [i pròleg] de Xavier Bru de Sala (edició il·lustrada). Barcelona: Xavier Bru de Sala.
- ROUSSEAU, Jean-Jaques (1989). *Emili o de l'educació*, 2a ed. Traducció de Montserrat Gispert. Vic: Eumo.
- RUBIÓ I LLUCH, Antoni (1914). Discurs del 28 de maig del 1914. Recollit a BALCELLS, Albert (2008). *Antoni Rubió i Lluch, historiador i primer president de l'Institut d'Estudis Catalans*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- SAGARRA, Josep M. (1986). *Obres completes: Prosa*, vol. 22, 2a ed. *Vida privada*. Barcelona: Selecta-Catalònia.
- SCHMIT, Conrad J. (2009). *¡Así se dice! Glencoe Spanish 1. Workbook and Audio Activities*. Columbus: McGraw Hill. Glencoe.
- SERRA, Rosa Maria (2001). *Sense format*. Valls: Cossetània.
- SERRA PRAT, Mateu (2004). *Influència dels hàbits tòxics, estil de vida, condicions ambientals i vacuna antipneumocòccica en l'aparició de pneumònia adquirida a la comunitat en adults*. Tesi doctoral. Universitat Autònoma de Barcelona. Facultat de Medicina. Departament de Pediatria, Obstetrícia i Ginecologia i Medicina Preventiva.
- SIERRA, Jordi (2009). *Pel·lícula verge (Contes perversos)*. Barcelona: Intermón Oxfam.
- SOLDEVILA, Ferran (1929). «Unes sessions de la Cambra dels Lords en 1714». *Revista de Catalunya*, volum XII, any VI, n. 58, setembre del 1929, p. 210-215.
- TOLSTOI, Lev (1985). *Resurrecció*, traducció de R. Llates i A. Maseras. Barcelona: Proa.
- TORRALBA, Francesc (2012). *El valor de tenir valors*. Badalona: Ara Llibres.
- TORRÓ, Joan (2010). *Pluja a la mar. El somni impossible d'Alessandro Malaspina*. València: Publicacions de la Universitat de València.
- VENY-MESQUIDA, Joan Ramon (2013). «L'escriptor que volia i dolia». *L'Avenç* 392, p. 65-67.
- VERDAGUER, Jacint (1902). «Corrandes». Dins *La Mellor Corona. Poesies*, aplegades y ordenades per N'Anton Busquets y Punset y En Lluís Carles Viada y Lluch. Barcelona: Tipografia «L'Avenç», p. 3-4.
- (191?). «Rialles y plors». *Jovenívoles. Primeres poesies de un fadrí de montanya*. Barcelona: Il·lustració Catalana, p. 202-215.
- (1983). *Epistolari de Jacint Verdaguer*, Volum VII (1889-1891). Barcelona: Barcino.
- VOCALIA DONES DE L'ESQUERRA DE L'EIXAMPLE (2009). «Fora puters ("clients") dels carrers de les nostres ciutats!». *Esquerra Eixample. Butlletí de l'Associació de Veïns i Veïnes de l'Esquerra de l'Eixample*. 4a època, n. 65, setembre del 2009, p. 11. Consulta en línia (data: abril del 2015): <<http://www.donesdenllac.org/revistes/setembre2009.pdf>>.
- ZGUSTOVA, Monika (2005). *La dona silenciosa*. Barcelona: Quaderns Crema.